

ΕΙΡΗΤΗΡΙΟ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

1

1948

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓ. 82 FL
ΕΙΔ. ΑΡΙΘ. 766 48

ΕΠΕΤΗΡΙΣ

ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 1.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1948

Ὁ αἰμίμητος Δημήτριος Παππούλιας διὰ τῶν ἐργασιῶν του ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ δικαίου δὲν παρέσχεν ἀπλῶς ἀπαραίτητον βοήθημα εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ αὐτήν, ἀλλ' αὐτόχρημα βάσιν καὶ φωτεινὸν ὁδηγὸν εἰς πᾶσαν περαιτέρω σχετικὴν ἔρευναν.

Ὡς Ἀκαδημαϊκὸς ἐνέπνευσε τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν πρὸς ἴδρυσιν παρ' αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1929 τοῦ Ἀρχείου τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου, μὲ σκοπὸν τὴν περισυλλογὴν τῶν ἑλληνικῶν νομικῶν ἐθίμων ἀπὸ τοῦ 1^{ου} μ.Χ. αἰῶνος μέχρι σήμερον, ὡς καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ τὴν ἐκδοσὶν των.

Εἰς τοῦτο ὁ σοφὸς καὶ ἐμπνευσμένος Διδάσκαλός μας δὲν ὥρμηθη μόνον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ τοῦ πρακτικοῦ ἑνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει ἡ ἐργασία αὕτη διὰ τὴν νομικὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' ἔτι πλέον καὶ ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, τὸν ὁποῖον ἐμφανίζει, εἰδικῶς διὰ τὸν Ἑλληνα νομικόν, τὸ ἔργον τοῦτο.

Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὡς γνωστόν, τὰ νομικὰ ἔθιμα ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ἀπετέλεσαν τὴν κυριωτέραν, ἐν ὥρισμένῃ δὲ περιόδῳ τὴν κυριωτάτην, τῶν πηγῶν τοῦ ἰσχύσαντος δικαίου του. Κατὰ ταῦτα διὰ τῆς γνώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου θὰ παρασχεθῇ καὶ μία ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις τῆς συνεχείας τοῦ ἐθνικοῦ βίου καὶ τῆς ἐνότητος τοῦ Ἑθνους μας, ἀκόμη δέ, εἴμεθα βέβαιοι, καὶ τοῦ ὅτι κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος δὲν εἶχε τὴν συνείδησιν δούλου, ἀλλὰ αἰχμαλώτου.

Ὡς ἐν τῶν μέσων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν λειτουργούντων ἐπιστημονικῶν Ἀρχείων ἐθέσπισεν αὕτη τὴν δημοσίευσιν εἰδικῆς Ἐπετηρίδος ἐπιστημονικῆς παρ' ἐνὸς ἐκάστου τούτων, εἰς τὴν ὁποίαν καταχωροῦνται ἀποκλειστικῶς μελέται τοῦ προσωπικοῦ τοῦ οἰκείου Ἀρχείου. Διὰ διαφόρους ὁμως λόγους ἡ ἐκδοσις τοῦ πρώτου τεύχους τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Ἀρχείου τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου μόλις σήμερον πραγματοποιεῖται, δημοσιεύεται δ' ἐν αὐτῇ μία μόνον μελέτη, ἡ τοῦ ὑποφαινομένου, καθ' ὅσον αἱ λοιπαὶ ἐπιστημονικαὶ θέσεις τοῦ Ἀρχείου τούτου, παρὰ τὴν πρόβλεψιν τῆς Ἀκαδημίας, παραμένουν, ἀτυχῶς, κεναί, καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχουν πρὸς δημοσίευσιν μελέται καὶ ἄλλων συνεργατῶν.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ ὑποκείμενον τῆς ἐν τῷ παρόντι τεύχει διατριβῆς ἐξελέγη μὲ εὐρυτέραν προοπτικὴν. Δι' αὐτῆς δὲν ἐπεζητήθη ἀπλῶς ἡ ἔρευνα νοταριακῶν κυρίως ἐγγράφων πρὸς διευκρίνησιν ἢ καὶ ἀποκάλυψιν νομικῶν τιμῶν

ἐθίμων, ἀλλὰ σκοπεῖται προσέτι, ὅπως διὰ τῆς δημοσιεύσεως καὶ τῶν ἐγγράφων ὑπομνησθῇ ἡ ἔκκλησις τοῦ Δημητρίου Παππούλια πρὸς τοὺς Ἑλληνας νομικούς, ἣν πρὸ εἰκοσαετίας περίπου ἀπηύθυνεν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, ἵνα συμβάλλουν καὶ οὗτοι εἰς τὴν περισυλλογὴν τοῦ ἐθνικοῦ ὕλικου, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι καὶ ἐνδεδειγμένοι καὶ ἀπαραίτητοι, διότι, ὥς εἶναι εὐνόητον, μόνοι οἱ εἰδικῶς ἀσχολούμενοι μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ δικαίου εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νὰ ἐπαρκέσουν. Ἡ ἐν τῇ παρούσῃ πραγματεία ἐκδοσις νοταριακῶν ἐγγράφων καθιστᾷ ἔμπρακτον τὴν ἀνωτέρω ὑπόμνησιν καὶ παρέχει ζωηροτέραν τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀξίας αὐτῶν, διεσπαρμένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀγνώστων χεῖρας, ἀπροσίτων κατὰ κανόνα πρὸς ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ ὑποκειμένων εἰς συνεχῇ φθορὰν καὶ ἀπώλειαν.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἀρχείου .

ΙΑΚ. Τ. ΒΙΣΒΙΖΗΣ

ΑΙ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΥΖΥΓΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΝ*

§ 1. Προτασσόμενα.

Κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἑλληνικῶν νομικῶν ἐγγράφων τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας, ἀλλὰ καὶ τῆς προηγουμένης ἐποχῆς, ὁ μελετητὴς εὐρίσκεται πολὺ συχνὰ ἐνώπιον νομικῶν ὅρων, τῶν ὁποίων ἡ νομικὴ ἔννοια, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ σημασία ἐν γένει εἶναι ἀκαθόριστος ἢ καὶ ἄγνωστος.

Καὶ ὅταν τυχὸν τὰ γενικὰ λεξικογραφικὰ βοηθήματα τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν — διότι εἰδικὸν ἑλληνικὸν νομικὸν λεξικόν, ὡς γνωστόν, δὲν ἐξεδόθη — ἀναφέρουν τὴν λέξιν, δὲν εἶναι σπάνιον ἢ διδομένη εἰς αὐτὴν ἐξήγησις ὅχι μόνον νὰ εἶναι ἀόριστος ἢ ἀνεπαρκής, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐσφαλμένη.

Τοῦτο εἶναι φυσικόν, διότι, ὡς πρὸς τὸ σημασιολογικὸν τουλάχιστον μέρος, προκειμένου περὶ τῶν μεσαιωνικῶν ἢ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς δημῶδων λέξεων αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν εἰδικούς καθαρώς νομικοὺς ὅρους, ἡ ἐπικουρία τοῦ νομικοῦ πρὸς τὸν λεξικογράφον, τὴν ὁποίαν θεωροῦμεν ἀπαραίτητον, δὲν συνέτρεξεν ἀναλόγως μέχρι σήμερον.

Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ, καὶ γνωστοὶ ἀκόμη κατ' ἀρχὴν νομικοὶ ὅροι εἶναι πολυσήμαντοι κατὰ χρόνον ἢ κατὰ τόπον, ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν νομικὸν νὰ καθορίσῃ τὰς διαφόρους σημασίας αὐτῶν.

Ἐξ ἀφορμῆς τοιούτων δυσκολιῶν καὶ ἀποριῶν ἀπὸ ὠρισμένα ἐγγράφα τῆς Χίου τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας καὶ κατὰ τὴν προσπάθειάν μας νὰ λύσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν αὐτάς καὶ νὰ καθορίσωμεν τὴν νομικὴν ἔννοιαν καὶ τὴν καταγωγὴν νομικῶν τινῶν ὅρων, εὐρέθημεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προβῶμεν εἰς κάπως πλεον ἐκτεταμένην ἔρευναν ἐπὶ τοῦ δικαίου τῶν περιουσιακῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν

* Τμῆμα τῆς μελέτης ταύτης εἶχεν ὑποβληθῇ ὡς ἐναίσιμος ἐπὶ διδακτορίᾳ διατριβὴ πρὸς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐγκριθεῖσα παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δημοσιεύεται ἐνταῦθα μετὰ τροποποιήσεων καὶ συμπληρώσεων.

συζύγων τῆς νήσου, ὡς ἐμφανίζεται αὐτὸ ἐκ τῶν εἰς τὴν διάθεσίν μας ἐγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι μέγα τμῆμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου καὶ συγκεκριμένως τὸ τῶν ἐποχῶν τῆς φραγκοκρατίας καὶ τῆς τουρκοκρατίας, ὡς ἐκ τῆς δημοσιεύσεως μέχρι τοῦδε τελείως ἀνεπαρκῶν πηγῶν τῶν περιόδων αὐτῶν, καὶ εἰδικώτερον νομικῶν ἐγγράφων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀντικατοπτρίζεται τὸ ἐκάστοτε ἐν ζῳῇ δίκαιον καὶ μάλιστα τὸ ἐθιμικόν, παραμένει μέχρι σήμερον ἐκ τῶν πλέον σκοτεινῶν, καθίσταται αὐτονόητος καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς συγχρόνου μὲ τὴν ἔκθεσιν τῶν πορισμάτων τῆς ἐρεῦνης δημοσιεύσεως ἐκ τῶν πηγῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη αὕτη, τῶν ἐκ τούτων ἀνεκδότων.

Ἐκτὸς τούτου, ἡ μὴ ἔκδοσις εἰσέτι ἐπαρκοῦς ἀριθμοῦ ἐγγράφων περιώρισεν ἡ μᾶλλον ἀπέκλεισε σχεδὸν ἐντελῶς τὴν παραβολὴν τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν χιακῶν ἐγγράφων πρὸς ἄλλα ἀνάλογα ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος. Διότι, ἡ ὑπῆρχον ἐκδεδομένα τοιαῦτα, ἀλλὰ προήρχοντο ἀπὸ περιφερείας καὶ εἶχον περιεχόμενον τὸ ὁποῖον δὲν παρουσίαζεν ἀναλογίας καὶ ἔδαφος συγκρίσεως πρὸς τὰ χιακὰ ἢ ἀπὸ τὰ μέρη ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον ἐνδείξεις περὶ ὑπάρξεως ἀναλόγων νομικῶν σχέσεων πρὸς τὰς τῆς Χίου (ὡς π.χ. Δωδεκάνησος, Κρήτη), δὲν ὑπῆρχον παντάπασιν ἐκδεδομένα ἐγγράφα ἢ τουλάχιστον εἰς ἐπαρκῆ ἀριθμόν, διὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιχειρήσις τῆς παραβολῆς ταύτης καὶ ἡ ἐξαγωγή ἀσφαλῶν καὶ χρησίμων συμπερασμάτων περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἐξελίξεως εἰς αὐτὰς ὁμοίων νομικῶν σχέσεων πρὸς τὰς ἀπαντώσας εἰς Χίον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ συνέβαλλε καὶ εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς προελεύσεως τοῦ θεσμοῦ.

Σχετικῶς ἤδη πρὸς τὰς πηγὰς τῆς παρουσίας, γίνεται χρῆσις καὶ ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων ἐγγράφων. Τὰ ἀνέκδοτα ἔχουν δύο προελεύσεις. Ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀντίγραφα ἐξαχθέντα ὑπὸ τοῦ Κ. Κανελλάκη ἐκ κωδίκων ἢ, ἄλλως, καταστίχων νοταρίων διαφόρων χωρίων τῆς Χίου καὶ ἀποκείμενα νῦν εἰς τὸ παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἐλήφθησαν παρ' ἐμοῦ. Ἄλλα δὲ ἀντεγράφησαν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν πρωτοτύπων ὑπ' ἐμοῦ, ἦτοι α) ἐκ 4 χιακῶν κωδίκων ἀποκειμένων εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 46, 47, 48) εἶναι τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ὁ δὲ τέταρτος εἶναι τῶν ἐτῶν 1689-1692 τοῦ νοταρίου τοῦ χωρίου Καλαμωτῆς Γεωργίου Ἀληθινοῦ καὶ προέρχεται ἐκ τῶν εἰς τὰ Γ. Α. Κ. εὕρισκομένων Ἀρχείων τοῦ Ἱ. Βλαχογιάννη, β) ἐκ δύο κωδίκων τοῦ χωρίου τῆς Χίου Πυργιοῦ, τοῦ ἐνὸς τοῦ ΙΖ' αἰῶνος (ἐτῶν 1677-1679), τοῦ ἐτέρου τοῦ ΙΗ' αἰῶνος (ἐτῶν 1705-1707), γ) ἐξ ἄλλου ἀκεφάλου καὶ κολοβοῦ κώδικος τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσης τοῦ νοταρίου Νικητὰ Δομεστίχου, τῶν ἐτῶν 1601-1616, καὶ δ) ἐξ ἐνὸς εἰς

χωριστὸν φύλλον χάρτου νοταριακοῦ ἔγγραφου ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. Τὰ ὑπ' ἀριθ. β', γ' καὶ δ' προέρχονται ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ μακαρίτου ἱστορικοῦ τῆς Χίου Γεωργίου Ι. Ζολώτα.

Τὰ χρησιμοποιούμενα ἐνταῦθα ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀμφοτέρων τῶν προελεύσεων τούτων δημοσιεύονται ὡς Παράρτημα τῆς παρούσης.

§ 2. Περί τοῦ ἐν Χίῳ ἰσχύοντος ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Πρὶν ἢ προέλθωμεν εἰς τὴν μερικωτέραν ἔρευναν τῶν ἔγγραφων καὶ τὴν δικαιολόγησιν τῶν συμπερασμάτων μας, εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνη σύντομος ὑπόμνησις καὶ ἀναδρομὴ εἰς τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεώς των κρατοῦν ἰδιωτικὸν δίκαιον, καὶ εἰδικώτερον τὸ οἰκογενειακὸν δίκαιον, κατὰ τὰς ἐπισήμους γνωστὰς πηγάς, ὡς καὶ εἰς τὸ πεδίον τῆς ἐφαρμογῆς του. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἑλλειψιν ποσηγουμένης συστηματικῆς ἐργασίας καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ.

Ὅλα τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν ἰδιωτικὰ ἔγγραφα τῆς Χίου, τὰ ὅποια παραθέτομεν κατωτέρω, ἀνήκουν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας.

Ὡς γνωστὸν, διὰ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως δὲν ἐπῆλθε κατάργησις ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ τοῦ ἰσχύοντος μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰδιωτικοῦ δικαίου τῶν ὑποταγέντων καὶ ἀντικατάστασις διὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ, εἰδικῶς δὲ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου. Οἱ λόγοι ὅμως τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἐγένετο τοῦτο δὲν θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν γενικώτερον, ἀλλὰ μόνον τοπικῶς, ἐν σχέσει μὲ τὴν Χίον.

Αὕτη, παραδοθεῖσα ἐκουσίως εἰς τοὺς Τούρκους, ἠνυπόθη, κατὰ τὰ κρατοῦντα εἰς αὐτούς, δι' ἀχτναμέδων¹. Μέχρι σήμερον δὲν γνωρίζομεν ὅλους τοὺς περὶ Χίου ἐκδοθέντας ἀχτναμέδες, ἴσως δὲ καὶ νὰ μὴ περιεσώθησαν, ἐκτὸς δ' αὐτοῦ δὲν ἔχομεν καὶ τὰ πρωτότυπα τῶν διασωθέντων παλαιότερων ἐκ τούτων περὶ τῆς νήσου, ἀλλὰ μόνον μεταφράσεις των.

Μεταξὺ τῶν σωζομένων εἶναι καὶ ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν ἐκδοθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1567 ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Σελήμ τοῦ Β'. Αὐτὸς μᾶς παρεδόθη εἰς δύο διαφόρους ἑλληνικὰς μεταφράσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία μὲ χάσματα ὀφειλόμενα εἰς φθορὰν τοῦ τετραδίου τοῦ περιέχοντος αὐτόν². Ὁ ἀχτναμὲς αὐτὸς περιλαμβάνει εἰδικὰ δια-

¹ Περί αὐτῶν Κ. ΑΜΑΝΤΟΥ, Οἱ προνομιακοὶ ὅρισμοὶ τοῦ μουσουλμανισμοῦ ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, εἰς περιοδικὸν «Ἑλληνικά», Θ', 103 ἐπ. Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Τινὰ περὶ τῆς ἐννοίας τῶν «προνομίων» ἐπὶ τουρκοκρατίας, εἰς Ἀρχεῖον τοῦ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, Ι (1943), καὶ εἰς ἀνάτυπον.

² Ἡ μία μετάφρασις, ἡ πλήρης, ἐδημοσιεύθη εἰς Μ. ΕΝΕΜΑΝ, *Resa I Orientem 1711-1712* (Upsala, 1889), Kap. IV, 81-5 (βιβλίον τὸ ὁποῖον δὲν εἶδον), ἐξ αὐτοῦ δὲ ἀνεδημοσιεύθη

τάξεις ἀφορώσας εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ἀναθέτει εἰς τὸν Καδὴν κλπ., τὴν ἰσχὺν τῶν διαθηκῶν (εἰς ἐκεῖνα ὅπου ποιήσει τινὰς εἰς τὸν θάνατον του) καθὼς καὶ τῶν νοταριακῶν ἐγγράφων (νοταριογραμμάτων) καὶ ἄλλας διατάξεις μὴ ἐνδιαφερούσας ἀμέσως τὸ θέμα μας. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν, περιέχει καὶ μίαν γενικωτέρας φύσεως διάταξιν, διὰ τῆς ὁποίας προστατεύει τόσον τὰ στατοῦτα (προφανῶς τῆς Γενούης) ὅσον καὶ τὰ παλαιὰ ἔθιμα τῶν κατοίκων, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ταῦτα δὲν ἀντίκεινται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀχτναμέ. Ἴδου τὸ σχετικὸν μέρος τῆς μεταφράσεώς του: «... καὶ ἀπάνω εἰς ἄλλα ἐναντίον τὸν νόμον καὶ τὸ στατούτων καὶ ἐναντίον τὰς τάξεις τῶν ταῖς παλαιαῖς, νὰ μὴν ἀφίσετεν τινὰν νὰ κάμῃ τίποτες...». Αἱ παλαιαὶ τάξεις εἶναι προδήλως τὰ παλαιὰ ἔθιμα.

Ἐκτὸς αὐτοῦ ἐξεδόθησαν καὶ ἄλλοι ἀχτναμέδες μέχρι τοῦ ἔτους 1578, ὅτε ἔχομεν τὸν δεύτερον ἐκ τῶν γνωστῶν τοιούτων, ἐκδοθέντα ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Μουράτ τοῦ Γ', πιθανῶς εἰς ἀνανέωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν προηγουμένων. Οὗτος διεσώθη καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς ἰταλικὴν μετάφρασιν ὑπὸ τοῦ βενετοῦ βαίλου Donado¹, ἔπειτα ἀνεδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀμάντου², τελευταῖον δὲ ὑπὸ τοῦ Φ. Ἀργέντη³, καὶ εἰς μετάφρασιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατεχωρήθη ὑπὸ τοῦ Γ. Ζολῶτα⁴.

Εἰς αὐτόν, ὡς πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν δίκαιον, ἄξια ἰδιαίτερας μνείας εἶναι δύο διατάξεις περιεχόμεναι κατ' ἀρχὴν καὶ εἰς τὸν πρῶτον τοῦ ἔτους 1567. Μία εἰδική, ἀναγνωρίζουσα τὸ κύρος τῶν συντασσομένων διαθηκῶν ὑπὸ τῶν ὑπηκόων καὶ τὸν κανονισμόν τῶν τοιούτων κληρονομικῶν ὑποθέσεων «conforme la loro antica consuetudine»⁵, καὶ ἄλλη γενική, κατὰ τὴν ὁποίαν «E cosi in tutte le cose gia dette, nessuno non habbia ardire di contratar contro la Legge et Giustizia, nè contro le loro antiche usanze di molestia nessuna, conforme il giusto costume loro;...».

ὑπὸ PH. ARGENTI, Chius Vineta or the occupation of Chios by the Turks (1566) and their administration of the island (1566-1912), (Cambridge, 1941), 208 ἐπ. Ἡ δευτέρα μετάφρασις ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, Ἱστορία τῆς Χίου, Γ (μέρος α) (Ἀθῆναι, 1926), 56 ἐπ., τελευταῖον δὲ εἰς τὸ ἀνωτέρω ἔργον τοῦ Ph. Argenti, 216 ἐπ.

¹ GIO. BATTISTA DONADO, Viaggi à Cons/poli (Venezia, 1688), Parte IV, 51-58.

² Ἐνθ' ἀν., 129-131.

³ PH. ARGENTI, ἔνθ. ἀν., 220.

⁴ Ἐνθ' ἀν., 96-101.

⁵ Ἡ εἰδικὴ πρόνοια εἰς τοὺς ἀχτναμέδες διὰ τὸ κύρος τῶν διαθηκῶν εἶχε σπουδαῖον λόγον, ἀναγόμενον εἰς τὴν θεμελιώδη ἀντίθεσιν ὡς πρὸς τὴν ἐκ διαθήκης διαδοχὴν μεταξὺ τοῦ ὀθωμανικοῦ δικαίου καὶ τοῦ βυζαντινο-ρωμαϊκοῦ. J. D. LUCIANI, Traité des successions musulmanes (ab intestat) (Paris, 1890), 36. Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ (ΔΗΡΜΗΤΟΓΛΟΥ), Ἱερονομικὸν κληρονομικὸν τῶν Μωαμεθανῶν δίκαιον Φεράτζ (Ἀθῆναι, 1915), 7-8, 109 ἐπ.

Ὁ ἀχτναμὲς ἀναφέρων ἀρχαίας συνηθείας καὶ νόμιμον ἔθιμον αὐτῶν ἐννοεῖ προφανῶς τὰς ὑφισταμένας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς γενοατοκρατίας.

Ἀλλὰ καὶ γενικώτερον, ἐκ τῆς ὅλης οἰκονομίας τῶν ἀχτναμέδων αὐτῶν προκύπτει, ὅτι ὁ νέος κυρίαρχος ἀνεγνώριζε τὴν ἰσχὺν τῶν ὑφισταμένων κατὰ τὴν ἐκδοσὶν τῶν νομικῶν ἐθίμων τῶν κατακτηθέντων, ἐφ' ὅσον ταῦτα δὲν ἀντέκειντο εἰς τὰ συμφέροντά του καὶ ἐπομένως εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ νόμους, ὅσους, ὥς ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν, ἐξυπηρετοῦν αὐτά.

Κατ' ἀκολουθίαν, τὰ ὑπ' ὄψει μας προικοσύμφωνα καὶ ἄλλα ἔγγραφα περὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς ζητήματος πρέπει νὰ ἀποτελοῦν κατὰ βάσιν τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἐξεικόνισιν τοῦ ἐπὶ γενοατοκρατίας κρατοῦντος δικαίου τῶν περιουσιακῶν σχέσεων τῶν συζύγων, ὥς τοῦτο μετ' αὐτὴν, διαρκούσης δηλαδὴ τῆς τουρκοκρατίας, εἶχεν ἐξελιχθῇ μέχρι τῆς ἐποχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἀνάγονται τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔγγραφα.

Ἡ γενοατοκρατία εἰς τὴν Χίον ἐγκαθιδρύθη ὀριστικῶς τὸ ἔτος 1346 καὶ διήρκεσε μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Πιαλὶ καταλήψεώς της τὸ 1566. Τόσον δὲ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ κάστρου τῆς Χίου εἰς τὸν Βινιόζον, ὅσον καὶ κατὰ τὸν κανονισμὸν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς κυριάρχου Γενούης καὶ τῶν ἐνεργησάντων τὴν κατάληψιν ἐφοπλιστῶν της ἐγένετο πρόβλεψις καὶ διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ δικαίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἴσχυεν εἰς τὴν Χίον, οὕτω δ' ἔχομεν βεβαίως πληροφορίας περὶ αὐτοῦ.

Καὶ συγκεκριμένως, εἰς τὴν σύμβασιν τῆς Γενούης πρὸς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν Μαόνα τῆς 26 Φεβρουαρίου 1347 ἐλήφθη εἰδικὴ πρόνοια καὶ διὰ τὸ ἐφαρμοστέον δίκαιον εἰς τὴν νῆσον, τὸ ποινικὸν ὥς καὶ τὸ ἀστικόν, καὶ ὠρίσθη ὡς τοιοῦτο τὰ Στατοῦτα καὶ αἱ συνηθελαι τῆς Γενούης καὶ τὸ κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν ἐλλήνων συμφωνίας καθορισθέν, ἐν ἐλλείψει δὲ αὐτῶν τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον (*qui potestas iuret et promittat dictam Insulam sij et homines et habitatores ipsius regere et gubernare in Jure et Justicia secundum formam capitulorum et regularum civitatis Janue et secundum formam conventionum quas dictus. d. simon fecit cum grecis sij salva semper presenti compositione*). Περαιτέρω δέ, «*Et qui potestates sij et folie veteris et nove regere et gubernare debeant dicta Loca civiliter et criminaliter cum plena Iurisdictione et mero et mixto Imperio et gladij potestate sibi concedendis per Dominum Ducem et suum Consilium nomine communis Janue et homines habitantes et conversantes in dictis Locis secundum formam capitulorum et regularum et bonas consuetudines civitatis et communis Janue et secundum formam conventionis grecorum ut supra et ubi hec decessent secundum Jura romana*»¹

¹ C. PAGANO, Delle imprese e del dominio dei Genovesi nella Grecia (Genova, 1843) 275 καὶ 277.

Ἡ σύμβασις αὕτη, ἀναφερομένη εἰς τὰ καθορισθέντα κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν ἐλλήνων συμφωνίας, ἐννοεῖ τὴν συμφωνίαν τοῦ Βινιόζου μετὰ τῶν ἐλλήνων κατὰ τὴν εἰς αὐτὸν παράδοσιν τοῦ Κάστρου τῆς Χίου τῆς 12 Σεπτεμβρίου 1346, διὰ τῆς ὁποίας εἶχεν ὀρισθῆ, ὅτι ἐὰν οὗτοι παραμένουν πιστοὶ εἰς τὴν Γενούην, θὰ ζοῦν κατὰ τὰ ἔθιμά των καὶ τὰς συνηθείας των¹, καὶ τὴν ὁποίαν συμφωνίαν ἡ ἀνωτέρω συνθήκη τοῦ 1347 ρητῶς ἀναγνωρίζει. Ὡς δ' ἀναφέρει ὁ Hoff², τὰ ἔθιμα αὐτά, ἰσχύοντα ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἐκυρώθησαν καὶ ἀργότερον διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Αὐγούστου 1393 διατάγματος τοῦ δόγη Φραγκίσκου Garibaldo³.

Κατὰ ταῦτα, διὰ τοὺς Ἕλληνας τῆς Χίου ὡς πρὸς τὸ ἀστικὸν δίκαιον θὰ ἴσχουν κατὰ πρῶτον λόγον τὰ ἔθιμά των⁴, ἐν ἐλλείψει αὐτῶν τὸ γενοατικὸν δίκαιον καί, ἐν σιωπῇ ἀμφοτέρων, τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον.

Ἡ σύμβασις, ἀναφέρονσα τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον, ἐννοεῖ προφανῶς τὸ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀναγεννηθὲν καὶ ἀναπτυχθὲν διὰ τῆς ἐπεξεργασίας καὶ τῶν συγγραφῶν τῶν Γλωσσογράφων καὶ Μεταγλωσσογράφων καὶ ἰσχύον ἐκεῖ ὡς *jus commune* ἢ *lex viva*, δηλαδὴ ἰσχύον ὅταν ἔλειπε σχετικὴ διάταξις εἰς τὰ Στατοῦτα⁵, καὶ ὄχι τὸ βυζαντινόν, τὸ ἐλληνό - ρωμαϊκόν.

Ἀναφορικῶς πρὸς τὰ διατηρούμενα ἔθιμα τῶν ἐλλήνων, δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὸν δισυπόστατον χαρακτήρα τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς κυριαρχίας, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τὸ ἐπίσημον καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὸ δημῶδες δίκαιον⁶. Νομίζομεν δὲ ὅτι διὰ τῶν ὅρων αὐτῶν τῶν συνθηκῶν ἐπεδιώχθη ὁ ἀποκλεισμός τοῦ ἐπίσημου δικαίου τοῦ πρώην κυριάρχου, δηλαδὴ τοῦ ἐγγράφου βυζαντινοῦ δικαίου, καὶ ἐδέχθησαν οἱ κατακτηταὶ νὰ διέπωνται οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τοῦ δημῶδους των

¹ C. PAGANO, ἔνθ' ἀν., 263 «...sed teneantur esse fidelles et legales communis Janue sicut veri Januenses habendo ipsi ecclesias suas et monasteria sua et totum clerum suum vivendo secundum consuetudines suas usitatas...»

² C. HOFF, Giustiniani, εἰς Allgemeine Encyklopädie τῶν Ersch und Gruber, τ. 68, 334.

³ Τὸ διάταγμα αὐτὸ δὲν γνωρίζομεν ἂν ἐξεδόθη.

⁴ Σχετικῶς μὲ τὸ κληρονομικὸν δίκαιον τῶν Ἑλλήνων εὐρίσκεται δημοσιευμένη ὑπὸ τοῦ PAGANO (ἔνθ' ἀν., 310) ἐπιστολὴ τοῦ ἔτους 1373, κατὰ δὲ τὸν HOFF (ἔνθ' ἀν., σμ. 32) τοῦ ἔτους 1461, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον δὲν ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα.

⁵ G. SALVIOLI, Trattato di storia del diritto Italiano⁶ (Torino, 1908) § 82 ἐπ., ἰδίᾳ δὲ σ. 134-5.

⁶ Δ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ, Τὸ Ἑλληνικὸν ἀστικὸν δίκαιον ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ ἐξελίξει (Ἀθήναι, 1912), 26. Κ. Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, Τὸ Ἑλληνικὸν ἰδιωτικὸν δίκαιον κατὰ τὸν δέκατον ἔννατον αἰῶνα (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Γ' τόμου «Ἐπιστῆμαι» τοῦ Πανελληνίου Λευκώματος τῆς Ἑθνικῆς Ἑκατονταετηρίδος), 6.

δικαίου, με την πρόσθετον ὅμως παρατήρησιν, ὅτι εἰς τὴν πράξιν θ' ἀνεγνωρίζετο εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ θὰ ἐφήρμοζον οὗτοι καὶ ὅσους τυχὸν κανόνας ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἰσχύοντος ἐπισήμου βυζαντινοῦ δικαίου ἐτήρουν εἰς τὰς συνθήκας σχέσεις των, ἰδίᾳ τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κληρονομικοῦ δικαίου, ἐλλείψει ἀντιθέτου ἐθιμικοῦ κανόνος. Μὲ ἄλλους λόγους, καὶ ὅσους κανόνας τοῦ ἐπισήμου ἰδιωτικοῦ βυζαντινοῦ δικαίου ἐφήρμοζον οἱ Χῖοι Ἕλληνες μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐξηκολούθουν νὰ τοὺς ἐφαρμόζουν καὶ μετέπειτα ὡς οἰονεὶ ἐθιμικὸν δίκαιον. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἐπρόκειτο περὶ νέων σχέσεων ἢ περὶ διαφωνιῶν ὡς πρὸς τὸν κρατοῦντα ὡς ἐθιμικὸν κανόνα ἐφ' ὠρισμένης σχέσεως, αἱ δικαιοδοτοῦσαι ἀρχαὶ ἔπρεπε νὰ ἐφαρμόζουν τὸν γενοατικὸν νόμον καί, ἐν σιωπῇ αὐτοῦ, τὸν ρωμαϊκόν, οὐδέποτε ὅμως ν' ἀνατρέχουν εἰς τὸ βυζαντινὸν ἐπίσημον δίκαιον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς συνθήκης ἐθεωρήθη ὡς μὴ ἰσχύν. Τὸν ὅρον αὐτὸν τῆς συνθήκης νομίζομεν ὅτι οὕτω πρέπει νὰ ἐρμηνεύσωμεν, διότι ὡς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου τῆς συντάξεώς του, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διατυπώσεώς του ἀποτελεῖ ἐνσυνείδητον νομικῶς διάταξιν.

Ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως, τὰς ἀνωτέρω λύσεις πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὡς ἐξυπηρετούσας μέχρι τινὸς καὶ μίαν ἀνάγκην. Διότι καὶ ἐὰν ἡ διὰ τῶν συνθηκῶν ἐπιβολὴ τοῦ ἰδιωτικοῦ γενοατικοῦ δικαίου εἰς τοὺς Ἕλληνας ἦτο εὐχερής, ἡ ἀπότομος ὅμως εἰσαγωγή του θὰ προσέκρουεν εἰς τὴν πράξιν πρὸ σοβαρῶν ἐμποδίων. Καθ' ὅσον καὶ μεταφρασμένα εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐὰν εἰσήγοντο τὰ Στατοῦτα καὶ αἱ Consuetudines τῆς Γενούης, ὅχι μόνον ἡ γνῶσις των, κατὰ τὰς ἀρχὰς τουλάχιστον, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς τυπογραφίας θὰ ἦτο προβληματική, ἀλλ' αὗται θὰ ἦσαν καὶ δυσερμήνευτοι εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν διὰ νὰ συμβουλευῶνται, ἰδίᾳ εἰς τὴν ὑπαιθρον, νομικοὺς εἰδήμονας τοῦ γενοατικοῦ δικαίου, προσέτι δὲ καὶ ξένοι καὶ ἀσυμβίβαστοι κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς τὰς κοινωνικὰς συνθήκας καὶ τὰ ἦθη των, ἰδιαίτερος μάλιστα προκειμένου περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἰσχύει ἀπολύτως καὶ ἄνευ χρονικοῦ περιορισμοῦ. Πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν ὅχι μόνον αἱ νέαι τῆς νήσου οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνθήκαι καὶ ἡ διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου ἐπερχομένη ἐξέλιξις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ προηγούμεναι σχέσεις τῶν γενοατῶν πρὸς τὴν Χίον, ὡς καὶ ἡ μετὰ τὴν ὀριστικὴν κατάληψιν αὐτῆς σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς, καὶ γενικῶς ἡ ὅλη διαμορφωθείσα κατάστασις κατὰ τὴν γενοατοκρατίαν, καθὼς καὶ ἡ διάρκεια αὐτῆς.

Ἐκτὸς τῆς κυριαρχικῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1346 κατοχῆς τῆς νήσου ὑπὸ τῆς Γενούης, αἱ σχέσεις τῶν γενοατῶν μετὰ τὴν Χίον χρονολογοῦνται ἀπὸ ἐποχῆς πολὺ παλαιότερας.

Τὸ πρῶτον ἀναφαίνονται αἱ σχέσεις τῆς Γενούης πρὸς τὸ Βυζάντιον εἰς τὴν μεταξὺ Μανουὴλ Κομνηνοῦ καὶ ἐκείνης συνθήκην τοῦ 1155¹. Ἄλλ' ἡ ἐνεργότερα ὁπωσδήποτε ἀνάμιξις τῶν γενοατῶν εἰς τὰ χιακὰ πράγματα ἐμφανίζεται ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Νυμφαίου τοῦ 1261 μετὰ τοῦ Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγου², ἔπειτα δὲ κατὰ τὴν παραχώρησιν τῆς Χίου τὸ 1304 ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Πρεσβυτέρου εἰς τὸν οἶκον τῶν Ζαχαρί³, ὁπότε ἡ παροικία τῶν γενοατῶν ἀπέβη πολυπληθεστέρα.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν τὸ οὐσιώδες εἰς τὸ προκείμενον εἶναι ὅτι, καίτοι ἡ ἐγκατάστασις τῶν γενοατῶν εἰς τὴν νῆσον ὑπῆρξε διακεκομμένη ἔνθα τῶν διαφορῶν κατὰ τὸ μέχρι τοῦ 1346 χρονικὸν διάστημα ἐπιδρομῶν, δηώσεων καὶ ἀλλαγῶν τῆς διοικήσεως, κατὰ τὴν ὀριστικὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βινιόζου κατὰ τὸ ἔτος αὐτό, ἐκ τῆς προηγουμένης ὑπάρξεως εἰς τὴν Χίον γενοατῶν, ὅχι μόνον παρουσιάζεται αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος αὐτῆς τὸ 1346 ὁ Ἰωάννης ἡ Καλλογιάννης Ζυβός, καταγόμενος ἐκ τῆς Γενούης, ἀλλὰ εἶχεν ἀναφανῆ καὶ ἰδιαίτερα τάξεις *γενοατοχίων*, ἡ ὁποία ἦτο καὶ ἡ ἄρχουσα τάξις ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς διοικήσεως.

Καὶ ναὶ μὲν ἡμύνθησαν οὗτοι κατὰ τοῦ Βινιόζου διὰ νὰ μὴ χάσουν τὴν προνομιοῦχον θέσιν των⁴, ἀλλ' ὅμως, ἀφοῦ ἐπεβλήθη ἡ γενοατικὴ κυριαρχία, αὕτη δὲν εὗρεθῇ πρὸ περιβάλλοντος, ἰδίᾳ εἰς τὴν πόλιν, τελειῶς ξένου.

Ὡς δὲ εἶναι εὐνόητον, ἀπὸ τῆς κατακτίσεως τὸ περιβάλλον αὐτὸ καθίσταται ὁσημέραι ἀκόμη οἰκειότερον πρὸς τὴν κυρίαρχον, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν γενοατῶν αὐξάνει, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ ἐπιστήμονες νομικοὶ καὶ ἐν γένει ἄνθρωποι τῶν νόμων κατ' ἐπάγγελμα (νοτάριοι, κλπ.)⁵.

Καὶ ὅχι μόνον γενοᾶται (εὐγενεῖς καὶ ἀστοὶ) ἐγκαθίστανται εἰς τὴν Χίον, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἰδίᾳ τεχνῖται, ἀπὸ διάφορα ἄλλα μέρη τῆς Ἰταλίας, μάλιστα δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἀρχῆς τῶν Μαονέζων ἀθρόοι⁶. Οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς τὴν νῆσον, ὡς εἶναι εὐνόητον, δὲν παρέμειναν ὅλοι εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ διε-

¹ W. HEYD - F. RAYNAUD, *Histoire du Commerce du Levant au Moyen Age* (Pième réimpression) I (Leipzig, 1936), 202 ἐπ., Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., Β', 322.

² HEYD, ἔνθ' ἀν., 429 καὶ σημ. 5. Π. ΚΑΛΑΙΓΑ, *Μελέται Βυζαντινῆς Ἱστορίας* (Ἀθῆναι, 1894), 242 - 3. Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., 327 ἐπ.

³ HEYD, ἔνθ' ἀν., 463 - 4, 486. Γ. ΖΟΛΩΤΑ ἔνθ' ἀν., 356 ἐπ.

⁴ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., 383 - 5.

⁵ Βλέπε εἰς ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, *Τὰ Νεαμονήσια* (Χίος, 1864), 189, ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1402 «... Μάρτυρες Μισὲρ Γουλιέρμος Ντεσάββας νόμον εἰδώς».

⁶ Ταῦτα ἀναφέρει ὁ ΖΟΛΩΤΑΣ, ἔνθ' ἀν., Γ' (μέρος α'), 134 - 5 ἀντιγράφων τὸν Michele Giustiniani, *Scio Sacra del Rito - Latino - del Rito Greco. La Gloriosa morte dei diciotto fanciulli* (Avellino, 1628), 182, ἀναδημοσιεύει δὲ αὐτόθι (σ. 134) καὶ σχετικὴν ἐπιστολήν. Βλέπε αὐτόθι καὶ τὰ εἰς σ. 19.

σπάρησαν καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον, ὅπου ἔγιναν κτηματῖαι, ἰδιοκτῆται πλουσίων κτημάτων ἢ μικροκτηματῖαι ἢ καὶ κηπουροί. Ἄλλοι ἐκπεσόντες οἰκονομικῶς εἴτε δι' ἄλλους λόγους ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὰ χωρία, μετερχόμενοι διάφορα ἐπαγγέλματα κλπ. Τοῦτο μαρτυροῦν καὶ τὰ ἀπαντῶντα εἰς τὴν πόλιν, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς κώδικας τῶν χωρίων ξενικὰ ἐπώνυμα καὶ κύρια ὀνόματα¹.

Οἱ Ἰταλοὶ αὐτοί, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ παρέμειναν ἐκεῖ ἐπὶ σειρὰν γενεῶν, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἔλθουν εἰς ἐπιμιξίαν μετὰ τῶν ἐντοπίων καὶ ἤλθον πράγματι εἰς πυκνήν².

Κατ' ἀκολουθίαν, μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν εἶναι φυσικὴ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ κυριώτερος εἶναι οἱ μικτοὶ γάμοι μεταξὺ ἰταλῶν καὶ ἐλλήνων, ἢ ἐπίδρασις τοῦ γενοατικοῦ δικαίου ἐπὶ τοῦ ἐγχωρίου οἰκογενειακοῦ δικαίου, καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ τῶν γαμικῶν παροχῶν, καὶ κατανόησις ἐκείνου ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, καὶ δι' αὐτὸ θὰ καθίστατο ἔν τινι μέτρῳ ἐφαρμόσιμον τοῦτο διὰ τῆς πράξεως, ἰδίᾳ ὁσάκις τοιαῦται διαφοραὶ ἐφθانون πρὸ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν πρὸς λύσιν³.

Καὶ δεχόμεθα τὴν ἐπίδρασιν αὐτὴν χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁσάκις παρίστατο ἀνάγκη τροποποιήσεως τοῦ κρατοῦντος εἰς τὴν Χίον δικαίου, αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι ἄμοιρος τῆς ἐπιδράσεως τοῦ γενοατικοῦ δικαίου, δεδομένου τοῦ τρόπου καὶ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων διὰ τὴν τροποποίησιν τῆς νομοθεσίας τῆς νήσου κατὰ τὴν γενοατοκρατίαν⁴. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Χίου ὑπὸ τῶν Τούρκων παρέμειναν εἰς αὐτὴν ἀρκετοὶ Ἰταλοί. Ἀκριβὴ ἀριθμὸν αὐτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν, διότι δὲν ὑπάρχουν ἐπίσημοι στατιστικαί, αἱ δὲ πληροφορίαι τῶν περιηγητῶν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι ἐπισφαλεῖς, πολλάκις δὲ καὶ ἀντιφατικαί. Αὐταὶ τοὺς ἀναβιβάζουν ἀπὸ 1000 μέχρις 8000 κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς καταλήψεως μέχρι τῆς καταστροφῆς τοῦ 1822 χρονικὸν διάστημα, ἔναντι 23.000 ἕως 100.000 ἐλλήνων⁵. Φαίνεται ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν ἐλλήνων ἡλαττώθη

¹ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ. ἀν., Α' (μέρος β'), 253-4, 258 ἐπ., 575 ἐπ.

² Ἐνθ' ἀν., 219-20.

³ Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτο ἰσχύει διὰ τὸ συντηρητικὸν οἰκογενειακὸν δίκαιον, ὡς καὶ ἐν μέρει διὰ τὸ κληρονομικόν. Διὰ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, καὶ ἰδίᾳ τὸ ἐνοχικόν, λόγῳ τῆς φύσεώς του, ἢ ἐπίδρασις τοῦ γενοατικοῦ δικαίου θὰ ὑπῆρξε πολὺ ταχύτερα, διότι αἱ συναλλαγαὶ μεταξὺ τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν νεοελθόντων ξένων θὰ ἤρχισαν ἀμέσως καὶ θὰ ἦσαν καθημεριναί, ἐπὶ πλέον δὲ θὰ συνετέλει εἰς αὐτὴν καὶ τὸ μετὰ τῆς μητροπόλεως ἐμπόριον.

⁴ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., Β', 427.

⁵ Ἐνθ' ἀν., Γ' (μέρος α), 121, καὶ τοὺς αὐτόθι ἀναφερομένους περιηγητάς, προσέτι δὲ Voyage en Turquie et en Grèce du R. P. ROBERT DE DREUX (ἔκδ. H. Pernot), Paris, 1925, 66. — PITTON DE TOURNEFORT, Relation d'un Voyage du Levant (Amsterdam,

μετά τὰ γεγονότα τοῦ 1694, πάντως ὅμως παρέμειναν εἰς τὴν νήσον Ἰταλοὶ συνεχῶς, συναντῶμεν δὲ εἰς τὴν Χίον ὑπολείμματα αὐτῶν ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1840¹.

Τὸ γεγονός ὅμως τῆς διατηρήσεως Ἰταλῶν εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν δὲν πρέπει νὰ δικαιολογήσῃ περαιτέρω ἐπιρροὴν τοῦ Ἰταλικοῦ δικαίου ἐπὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου τῶν ἐλλήνων τῆς νήσου, διότι ἡ ἐπίδρασις τοῦ δικαίου τῶν εἰς αὐτὴν παραμεινάντων Ἰταλῶν ἐπὶ τοῦ τῶν ἐλλήνων θὰ εἶχε συντελεσθῇ μέχρι τῶν χρόνων τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως, κατὰ δὲ τὴν τουρκοκρατίαν τὸ δίκαιον τῶν συζυγικῶν περιουσιακῶν σχέσεων οὕτω διαμορφωμένον, κυρίως ὥς ἐκ τῶν ἀθρόων μικτῶν γάμων, ὃ² ἀπετέλει πλέον κοινὸν ἀμφοτέρων δίκαιον³.

Κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν καὶ ἡ ἀνάμιξις τῆς Γενούης ἐπὶ τῆς νήσου εἶχε παύσει ὀριστικῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον εἶχεν ἐξυψωθῇ, ὥς καὶ ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς εἶχεν ἀνακτῆσαι τὴν θέσιν του.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ γεγονός τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀποκαταστάσεως τοῦ ὀρθοδόξου Μητροπολίτου, τοῦ ὁποίου εἶχε στερηθῇ ἡ νήσος ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Βινιόζου κατάληψιν αὐτῆς. Τοῦτο, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡδύνατο νὰ ἔχῃ ἐπιρροὴν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν ἐλλήνων ἐκ τοῦ καθολικισμοῦ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, ἴσως δὲ καὶ εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν μικτῶν γάμων, θὰ εἶχεν ὥς ἀποτέλεσμα ἄμεσον τὴν πληρεστέραν ἐφαρμογὴν τοῦ Κανονικοῦ δικαίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν ἐπανεισαγωγὴν ἔν τινι μέτρῳ τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου ὥς ἐπιβοηθητικοῦ, διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς σιωπῆς τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, ἀντὶ τοῦ πρότερον ἐφαρμοζομένου γενοατικοῦ ἢ ρωμαϊκοῦ. Μάλιστα, διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς Ἑξαβίβλου τοῦ Ἀρμενοπούλου εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν κάμνει λόγον καὶ ὁ Καλόγρωνος εἰς τὴν Ἐκθεσιν περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου⁴. Πάντως ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν φαίνεται ὅτι ἦτο περιορισμένης ἐκτάσεως.

Δὲν πρέπει ὅμως ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν Χίον τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς νὰ ἐπέφερε μεταβολὴν ἐπὶ τοῦ ἤδη διαμορφωμένου ἐθιμικοῦ δικαίου τῶν περιουσιακῶν σχέσεων τῶν συζύγων, διότι αὐταὶ δὲν εὗρίσκοντο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς

1718), I, 145-G. B. DEPPING, *La Grèce, ou description topographique de la Livadie, de la Morée et de l'Archipel* (Paris, 1823), III, 166 - 7, ἔτι δὲ πρβλ. καὶ Ὑπόμνημα περὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τοπογραφικῆς καταστάσεως τῆς νήσου Χίου κλπ., εἰς Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., 352.

¹ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., Γ' (μέρος β'), 682.

² Εἰς τὰ ὑπ' ὅψει μας τουλάχιστον προικοσύμφωνα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας οὐδεμία ὑπάρχει διαφορὰ τῶν συνταχθέντων μεταξὺ ἐλλήνων καὶ γενοατῶν.

³ Εἰς τὸ ἐλληνικὸν κείμενον τὸ δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Δ. ΓΚΙΝΗ, εἰς περιοδικὸν «Ἑλληνικά», ΙΑ' (Ἀθῆναι, 1939), 303.

τὴν ὀρθοδοξίαν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν ἀλλαγὴν ἐνὸς τοιούτου δικαίου ἄνευ πραγματικῆς ἀνάγκης θ' ἀντετάσσοντο οἱ ἐνδιαφερόμενοι, οἱ ὅποιοι, ὡς μαρτυρεῖται, ἡγγρύπνουں εἰς τὴν διατήρησιν ὅλων τῶν ἐθίμων καὶ τῶν νόμων τοῦ τόπου¹.

Ἐξ ἄλλου, ἐὰν τὰ ἀνωτέρω δὲν ἐπέδρασαν ἀμέσως κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ δικαίου τῶν γαμικῶν παροχῶν, δὲν ἔπεται ὅτι τοῦτο ἔμεινε στάσιμον. Ἀντιθέτως, ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ἐθιμικοῦ δικαίου καὶ ἐπομένως κατ' ἐξοχὴν εὐπλάστου, ἤσκησαν ἐπιρροὴν ἄλλοι παράγοντες. Ὡς τοιούτους δὲ παράγοντας πρέπει νὰ δεχθῶμεν γενικῶς, λόγῳ τῆς οὐσίας τοῦ δικαίου, τὰς νέας διαμορφώσεις καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν. Πλὴν ὅμως αὐτῶν, βαθεῖαν ἐπιρροὴν εἶχε καὶ τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον, κυρίως εἰς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ὅπου ὑπὸ τὴν ἔποσιν τῶν γαμικῶν παροχῶν τὸ οἰκογενειακὸν δίκαιον ταυτίζεται μὲ τὸ δίκαιον τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς.

Οὕτω φρονοῦμεν ὅτι μᾶς παρουσιάζεται τὸ δίκαιον κατὰ τὴν ἐποχὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται τὰ εἰς τὴν διάθεσίν μας ἔγγραφα, ἐκ τῆς ἐρεῦνης δὲ αὐτῶν θὰ ἐξαρηθῇ καὶ ἡ ἐπιβεβαίωσις, κατὰ τὸ δυνατόν, τῶν ἀνωτέρω.

§ 3. Συλλογὴ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου.

Χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς τοῦ Γ. Μάουερ πρὸς περισυλλογὴν τῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας ἑλληνικῶν νομικῶν ἐθίμων, μεταξὺ τῶν σταλεισῶν ἀπαντήσεων συγκαταλέγεται καὶ ἡ διὰ τὰ ἔθιμα τῆς Χίου, ἡ ὁποία συνετάχθη ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί, διεσώθησαν δὲ καὶ τὰ δύο κείμενα².

Ἀλλὰ ἡ ἔκθεσις αὕτη, καίτοι ὀφείλεται εἰς νομομαθῆ, τὸν Γεώργιον Καλόγνωμον³, πᾶν ἄλλο ἢ ἱκανοποιητικὴ εἶναι διὰ τὸν νομικόν. Ἐκτὸς τῆς ὑπερβολικῆς συντομίας τῆς καὶ τῆς προχειρότητος μετὰ τῆς ὁποίας ἐγράφη, ἐμφανίζει χάσματα καὶ ἀσαφείας καὶ οὕτως ἡ συμβολὴ τῆς ἐν προκειμένῳ εἶναι μικρά.

Καὶ ἤδη εἰσερχόμεθα εἰς τὴν εἰδικωτέραν ἐξέτασιν τοῦ θέματος ἡμῶν.

¹ Βλ. Συμπλήρωμα τοῦ Ὑπομνήματος ἐπὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τοπογραφικῆς καταστάσεως τῆς νήσου Χίου κλπ., εἰς Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἐνθ' ἀν., Γ' (μέρος α'), 363. Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ — Χ. ΠΡΑΤΣΙΚΑ καὶ Ε. ΚΑΡΑΣΤΑΘΗ, ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, Α' (Ἀθῆναι, 1943), § 51.

² Τὸ γαλλικὸν πρωτότυπον ἢ μᾶλλον παράφρασίς ἐδημοσίευσεν εἰς γερμανικὴν μετάφρασιν ὁ Γ. ΜΑΟΥΡΕΡ εἰς τὸ ἔργον του *Das Griechische Volk*, Α' § 49 - 51, (μετάφρασις Χρ. Πράτσικα καὶ Ε. Καραστάθη, Α' (Ἀθῆναι, 1943), ὡς καὶ ὁ Α. ΒΛΑΣΤΟΣ, *Χιακά*, ἥτοι Ἱστορία τῆς νήσου Χίου, Β' (Ερμούπολις, 1840), 16 ἐπ., παραλαβὼν ἐκ τοῦ Μάουερ, τὸ δὲ ἑλληνικὸν πρωτότυπον μετὰ συντόμου ὑπομνήματος ὁ Δ. ΓΚΙΝΗΣ, ἐνθ' ἀν., 249 ἐπ.

³ Δ. ΓΚΙΝΗΣ, ἐνθ' ἀν., 304.

§ 4. Προίξ.

Α. *Ὁρολογία. Σύστασις. Ἀντικείμενον.* — Ἐκ τῶν ἐγγράφων παρίσταται βέβαιον ὅτι εἰς τὴν Χίον ἐκράτει τὸ προικῶν σύστημα¹. Εἰς τὰ χιακὰ ἔγγραφα ἡ προίξ ὀνομάζεται *προίξ* καὶ *προϊκα*², ἢ *πράξη*³, *προῦξ*, *προικί*, *προικίον* καὶ εἰς πληθυντικὸν *προικία*⁴.

Οἱ ὄροι *προικί* καὶ *προικίον*—ία, συνήθως ἐκυριολεκτοῦντο ἐπὶ τῶν κινητῶν ἀντικειμένων τῆς *προικός*, ἰδίᾳ τῶν εἰδῶν ρουχισμοῦ⁵. Μὲ αὐτὴν δὲ τὴν ἔννοιαν χρησιμοποιεῖται καὶ μέχρι σήμερον εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἡ λέξις *προικία* (τά). Τοῦτο ὅμως δὲν συμβαίνει πάντοτε εἰς τὰ χιακὰ ἔγγραφα μὲ τὸν ὄρον *προικίον*⁶. Ὁ *προικοδότης* πατήρ ὀνομάζεται *προικιστής*, ἡ δὲ *προικίζουσα* μήτηρ *προικίστρια*⁷.

Ἡ σύστασις τῆς *προικός* ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐγένετο πάντοτε δι' ἔγγραφου, ἐγεννήθη ὅμως ἀμφιβολία, ἐὰν τὸ ἔγγραφον αὐτὸ ἐπρεπε ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι νοταριακὸν ἢ ἤρκει καὶ ἰδιωτικόν, συντασσόμενον μόνον ἐνώπιον μαρτύρων. Τὴν ἀμφιβολίαν αὐτὴν ἐνίσχυσε κυρίως ἡ ὑπάρχουσα διαφορὰ μεταξὺ τοῦ γαλλικοῦ κειμένου τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Γ. Καλογνώμου περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ.

Κατὰ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον «... ὁ προσδιορισμὸς τῆς *προικός*, ἦσαν τὰ οὐσια-

¹ Ἡ μεταξὺ τῶν συζύγων κοινοκτημοσύνη ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν νῆσον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, φαίνεται δὲ πιθανώτατον ὅτι οὔτε κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἐποχὴν ἐφηρμόσθη. Εἰς τὴν Χίον δὲν παρουσιάζετο σύγχυσις τῶν περιουσιῶν τῶν συζύγων, ἀλλ' αὗται, τόσον διαρκούντος τοῦ γάμου ὅσον καὶ λυομένου αὐτοῦ, ἔμενον σαφῶς διακεκριμέναι, ἕκαστος δὲ τῶν συζύγων παρέμενε κύριος τῆς ἰδικῆς του. Ὁ ἴδιος προέβαινεν εἰς τὴν ἀπαλλοτριώσειν αὐτῆς, ἀπλῶς παρισταμένου καὶ συναινούντος καὶ τοῦ ἐτέρου συζύγου (π. χ. ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 198, 203), ἐνίοτε μάλιστα ἀπαντῶμεν καὶ πωλήσεις γενομένας ὑπὸ μόνῃς τῆς συζύγου (π. χ. αὐτόθι, 240).

² Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, Χιακὸν γλωσσάριον (Ἀθήναι, 1888), 33. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, Χιακὰ Ἀνάλεκτα (Ἀθήναι, 1890), 396, 404, 413, καὶ τὰ ἐν τῷ *Παραρτήματι* προικοσύμφωνα 16 (ἔτ. 1628), 18 (ἔτ. 1672), 27 (ἔτ. 1691), 33 (ἔτ. 1714), 34 (ἔτ. 1722), 35 (ἔτ. 1724), 39, 41, 42 (ἔτ. 1725), 43, 44 (ἔτ. 1726), 49 (ἔτ. 1736), 53, 54, 55 (ἔτ. 1737), 58 (ἔτ. 1746), 62 (ἔτ. 1760).

³ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 451, 456, καὶ *Παράρτημα* 19 (ἔτ. 1677).

⁴ Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἀν., 302. *Παράρτημα* 1 (ἔτ. 1601), 18 (ἔτ. 1672), 22 (ἔτ. 1690).

⁵ Σταθερώτερον εἰς τὰ ἀρχαιότερα προικοσύμφωνα. Βλ. *Παράρτημα* 1 (ἔτ. 1601), 4 (ἔτ. 1606), 6, 7, 8 (ἔτ. 1607), 9, 10, 11, 12, 13 (ἔτ. 1608), 14 (ἔτ. 1612), 34 (ἔτ. 1722), 41 (ἔτ. 1725), 44 (ἔτ. 1726) καὶ ἄ.

⁶ Οὕτως εἰς *Παράρτημα* 35 (ἔτ. 1724), ὅπου ὁ ὄρος *προικίον* κυριολεκτεῖται ἐπὶ ἀκινήτου.

⁷ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἐνθ' ἀν., Α' (μέρος β), 232, καὶ *Παράρτημα* 66 (ἔτ. 1804).

σικά μόρια τοῦ γαμικοῦ συμφώνου. Οὕτω δὲ συστηνομένου, ἐγένετο ἰδιωτικὸν ἐμμάρτυρον ἔγγραφον». Τὸ ἀντίστοιχον γαλλικὸν κείμενον, τὸ ὁποῖον παραθέτει ὁ Δ. Γκίνης¹, ἔχει «qui devait être dressé par le notaire». Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐκφέρων γνώμην ἐπὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὴν δικαιολογῇ, δέχεται ὡς «πιθανώτερον, ὅτι διὰ τὴν σύστασιν προικὸς ἀπηρτίετο συμβολαιογραφικὸν καὶ οὐχὶ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον», καίτοι θεωρεῖ ὅτι ἐκ τῶν ἐκδεδομένων ὑπὸ τοῦ Κανελλάκη ὁκτὼ προικοσυμφώνων, μόνον δύο εἶχον συνταχθῆ ὑπὸ νοταρίου, τὰ δὲ λοιπὰ ἔξ μόνον ἐνώπιον μαρτύρων.

Ἡ γνώμη του αὐτῆ, ὅτι ἡ σύστασις τῆς προικὸς ἐγένετο διὰ νοταριακοῦ ἐγγράφου, φαίνεται ὀρθή. Πρὸς δικαιολογίαν δὲ αὐτῆς πρέπει νὰ σημειωθοῦν τὰ ἑξῆς.

Εἰς τὴν πόλιν τῆς Χίου ὑπῆρχον νοτάριοι ἀποκλειστικὸν ἔργον ἔχοντες τὴν σύνταξιν συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἀ. Βλαστός². Προικοσύμφωνα ὅμως συνταχθέντα εἰς τὴν πόλιν δὲν γνωρίζομεν. Ὅλα τὰ γνωστὰ τοιαῦτα προέρχονται ἀπὸ τὰ χωρία. Σχετικῶς μᾶς παρέχει ὁ Ἀ. Πασπάτης³ τὰς πληροφορίας ὅτι αὐτὰ, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα ἔγγραφα τῶν χωρίων τὰ περιέχοντα πωλήσεις, διαθήκας κλπ., κατεγράφοντο εἰς κώδικας ἢ κατάστιχα, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶδεν ἀρκετὸν ἀριθμὸν, καὶ βεβαίῳ ὅτι ἅπαντα τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἦσαν ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τριῶν ἢ τεσσάρων μαρτύρων καὶ ἐπικυρωμένα ὑπὸ τοῦ νοταρίου. Ὅσα δὲ τυχὸν ἔγγραφα ἦσαν ἀνυπόγραφα ὑπὸ τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ νοταρίου, δὲν ἐκυρώθησαν καὶ οὐδεὶς λόγος ὑπῆρχε περὶ καταχωρίσεώς των εἰς τοὺς κώδικας, οἱ ὅποιοι ἀνῆκον εἰς χωρία ἢ μοναστήρια⁴. Οἱ εἰς ἅπαντα δὲ τὰ ἔγγραφα αὐτὰ

¹ «Ἑλληνικά», ἐνθ' ἀν., 303 σημ. 1.

² «Ἐνθ' ἀν., 162, ἐξ αὐτοῦ δὲ παραλαβὼν ὁ Γ. Ζολώτας, ἐνθ' ἀν., Γ' (μέρος α), 80 - 1.

³ «Ἐνθ' ἀν., 29, 31.

⁴ Ὁ μηχανισμὸς τῶν νοταριακῶν ἐγγράφων φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ ἑξῆς: Παλαιότερον τὸ πρωτότυπον ἢ τὰ πρωτότυπα συνετάσσοντο ἐπὶ ἰδιαιτέρου φύλλου χάρτου καὶ ἐνεχειρίζοντο εἰς τοὺς συμβαλλομένους, ἀντίγραφον δ' ἐξ αὐτοῦ κατεχωρεῖτο ἀμέσως ἢ ἀργότερον ὑπὸ τοῦ νοταρίου εἰς τὸν κώδικα, καὶ δι' αὐτὸ ἀρχικῶς εἰς τοὺς κώδικας δὲν ὑπῆρχον ἰδιόχειροι αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μαρτύρων, οὔτε τὰ ἔγγραφα κατεχωροῦντο εἰς τούτους κατὰ τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῆς συντάξεώς των. Μεταγενέστερον ὅμως, φαίνεται, ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια καὶ ἡ καταχώρισις τοῦ πρωτοτύπου ἐγένετο εἰς τὸν κώδικα, ὅποτε εἰς αὐτὸν ὑπεγράφοντο ἰδιοχείρως πάντες οἱ ὑπογραφεῖς τοῦ ἐγγράφου (μάρτυρες κλπ.). Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν συγχρόνως μὲ τὴν σύνταξιν τοῦ ἐν τῷ κώδικι πρωτοτύπου συνετάσσοντο ἐπὶ χωριστοῦ φύλλου χάρτου καὶ ἕτερα ἐν ἡ δύο ἀντίτυπα ἢ ἰδιότυπα ἀντίγραφα, φέροντα καὶ ταῦτα ἰδιοχείρους τὰς ὑπογραφὰς τῶν ὑπογραφέων τοῦ πρωτοτύπου, παραδιδόμενα εἰς τοὺς συμβαλλομένους. Τὰ ἀντίτυπα ταῦτα ἦσαν διάφορα τῶν μεταγενεστέρας τυχὸν ἐκδιδόμενων ἀντιγράφων ὑπὸ τοῦ νοταρίου. Τοιοῦτον σύγχρονον ἀντίγραφον ἐκ Χίου εἰκάζομεν ὅτι εἶναι τὸ ἐν Παραρτήματι 64 (ἔτ. 1766).

σημειούμενοι νοτάριοι ή συμβολαιογράφοι ήσαν οί πρωτοπαπάδες, οί λογιώτατοι τών χωρικών άνδρες.

Έξ άλλου, όλα τὰ δημοσιευόμενα υπό τοῦ Κανελλάκη προικοσύμφωνα κατὰ βεβαίωσίν του άντεγράφησαν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου καί προέρχονται ἀπὸ τοιούτους κώδικας μονῶν ή χωρίων. Συμφώνως λοιπὸν μετὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Πασπάτη, πρέπει νὰ γίνη δεκτὸν ὅτι όλα τὰ υπό τοῦ Κανελλάκη δημοσιευόμενα προικῶα ἔγγραφα εἶναι νοταριακά, καί ὄχι μόνον τὰ δύο, εἰς τὰ ὁποῖα γίνεται μνεία ὅτι συνετάχθησαν υπό τοῦ νοταρίου, ὡς φρονεῖ ὁ Δ. Γκίνης. Έκ τῆς μελέτης αὐτῶν τῶν προικῶων ἔγγραφων, ὡς καί τῶν άλλων τὰ ὁποῖα ἔχομεν ὑπ' ὄψει μας, προκύπτει ὅτι τὰ ἔργα τοῦ νοταρίου εἰς τὰ χωρία ἐξετέλουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἱερωμένοι (μοναχοὶ ή κληρικοί), ὁ δὲ πρωτοπαπᾶς ἦτο πάντοτε καί νοτάριος, μὴ ἀποκλειομένης τῆς συνυπάρξεως καί άλλων κατωτέρων του ἱερωμένων ὡς νοταρίων. Οὕτω π.χ. εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 22 (ἔτ. 1690) προικοσύμφωνον τοῦ κώδικος τοῦ χωρίου Μέσα Διδύμας ὑπογράφεται «*παπα γεώργιος τοῦ ποτε παπαμιχαλήου καί νοταριος γραφο με θελυμάν του προτοπαπα τοῦ παπαμανρου*», χωρίς, ἐννοεῖται, ὁ παπᾶ Μαῦρος νὰ παρουσιάζεται εἰς τὸ ἔγγραφον ὡς συμβαλλόμενος. Προσέτι ὁ νοτάριος δὲν ἔγραφεν ὁ ἴδιος πάντοτε τὸ ἔγγραφον, ἀλλά, τῇ συναινέσει του, ἡδύνατο νὰ γραφῇ καί ἀπὸ ἄλλο πρόσωπον. Εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 18 (ἔτ. 1672) προικοσύμφωνον ὑπάρχει ἡ ρήτρα: «*Εγράφι τὸ παρὼν δια χειρὸς μακαριου ιερομοναχου ... με θέλημαν των δύο μερῶν καί με θέλημαν του παπα μιχαλήου του νοταρίου*». Πλὴν αὐτῶν, όλα σχεδὸν τὰ προικοσύμφωνα, καί τὰ ἐκ τοῦ ἰδίου χωρίου προερχόμενα, ἐνῶ δὲν ἔχουν ἀπαράλλακτον τυπικόν, ἐν τούτοις παρουσιάζουν ὠρισμένας ὁμοιομόρφους ρήτρας, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν προφανές ὅτι ὁ γραφεὺς αὐτῶν ἦτο πρόσωπον οἰκεῖον μετὰ τὰ συμβολαιογραφικὰ τυπικά.

Διὰ τὸ σημεῖον καθ' ὃ μᾶς ἐνδιαφέρουν αὐτὴν τὴν στιγμήν τὰ προικῶα ἔγγραφα, ἐμφανίζονται τοιαῦτα εἰς τὸ σῶμα τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἡ μνεία ὅτι συνετάχθησαν ἐνώπιον νοταρίου, εἰς τὸ τέλος δὲ καί μετὰ τοὺς μάρτυρας ὑπογράφει καί ὁ νοτάριος, εἰς ἄλλα δὲ δὲν ὑπογράφει οὗτος καθόλου¹. Εἰς ἄλλα δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ μνεία εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἔγγραφου, ἀλλά μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τελευταίου μάρτυρος ὑπάρχει ἡ ὑπογραφή τοῦ νοταρίου μετὰ τὴν δήλωσιν τοῦ τίτλου του². Ἀκόμη ὑπάρχουν ἔγγραφα εἰς τὸν αὐτὸν κώδικα ἄνευ μνείας εἰς τὸ σῶμα των, ὅτι συνετάχθησαν ἐνώπιον νοταρίου, συνταχθέντα ὅμως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ νοταρίου καί ὑπογεγραμμένα παρ' αὐτοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ νοτάριος προσθέτει εἰς τὴν

¹ Τοιαῦτα π. χ. αἱ δημοσιευόμεναι εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 395, 396, 461, 462, 473, προικολαβαὶ καί ἄλλα νοταριακά ἔγγραφα.

² Οὕτω κατὰ κανόνα εἰς τὸν κώδικα τοῦ Ἀγ. Γεωργίου Συκούση.

ὑπογραφὴν τοῦ τὸν τίτλον «νοτάριος», εἰς ἄλλα ὅμως ὑπογράφει ἄνευ τοῦ τίτλου τοῦ¹. Τέλος ὑπάρχουν καὶ ἄλλα εἰς τὰ ὅποια δὲν γίνεται οὔτε μνεία εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἔγγραφου, ὅτι συνετάχθησαν ἐνώπιον νοταρίου, οὔτε τίθεται ὑπογραφὴ τοῦ νοταρίου, ἔστω καὶ ἄνευ τοῦ τίτλου τοῦ.

Ἐν τούτοις, ὅλα αὐτὰ τὰ ἔγγραφα πρέπει νὰ τὰ θεωρήσωμεν βάσει τῶν ἀνωτέρω ὅτι συνετάχθησαν ὑπὸ νοταρίου. Τὴν ἔλλειψιν εἴτε μνείας ἐν τῷ σώματι τοῦ ἔγγραφου ὅτι συνετάχθη ὑπὸ τοῦ νοταρίου, εἴτε τὴν ἔλλειψιν ἀκόμη καὶ τοῦ τίτλου εἰς τὴν ὑπογραφὴν, εἴτε καὶ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν ἀμφοτέρων δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν ὡς ὀφειλόμενα πρωτίστως εἰς τὸ ὅτι τὸ ἔγγραφον ἦτο καταχωρημένον εἰς τὸν κώδικα, πρῶγμα τὸ ὁποῖον τὸ ἀπεδείκνυνεν ὡς νοταριακόν. Ἐπειτα δὲ ὁ κώδιξ ἐγράφετο συνήθως κατὰ συνέχειαν μέχρι τινὸς ὑπὸ τοῦ ἰδίου νοταρίου ἢ ἀνῆκεν ὁλόκληρος εἰς τὸν αὐτὸν νοτάριον, καὶ ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν εἰς ἓν ἔγγραφον ἢ ὑπογραφὴ τοῦ, προέκυπτεν ἡ βεβαιότης περὶ τῆς συντάξεως τοῦ ἔγγραφου ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ εἰς τὰ ἐπόμενα ἔγγραφα, ἢ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁλόκληρος ὁ κώδιξ ἦτο τοῦ ἰδίου νοταρίου². Ὡς πρὸς δὲ τὸν τίτλον τοῦ δὲν ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ εἰς τὴν ὑπογραφὴν τοῦ, διότι ὁ νοτάριος ἦτο γνωστός εἰς τὴν περιφέρειάν του, ἢ οὗτος ἀνεπληροῦτο ἐκ τῆς μνείας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ ἀξιώματος, τὸ ὁποῖον τοῦ παρείχε συγχρόνως καὶ τὸν νοταριακόν τίτλον, ὡς ἦτο τὸ ἀξίωμα τοῦ πρωτοπαπᾶ.

Νομίζομεν δ' ὅτι συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς αὐτῆς καὶ τὸ τελευταῖον δημοσιεύμενον ὑπὸ τοῦ Κανελλάκη προικοσύμφωνον τοῦ ἔτους 1722³. Τὸ προικοσύμφωνον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν ὀλίγων εἰς τὰ ὅποια τὸ τυπικόν τοὺς δὲν εἶναι ἐπιμελημένον, καὶ θὰ ἡδυνάτο τις νὰ τὸ θεωρήσῃ, κρίνων αὐτὸ μόνον ἐκ τοῦ σώματος τοῦ, ὅτι δὲν συνετάχθη ἐνώπιον νοταρίου. Ἐν τούτοις ὅμως εἰς τὰς ὑπογραφὰς τῶν μαρτύρων, ἐνῶ ὁ Ἀναγνώστης Τζιριώτης βεβαιοῖ ὅτι ἦτο ὁ γραφεὺς τοῦ καὶ συγχρόνως μαρτυρεῖ, εἰς τὸ τέλος ὑπογράφει καὶ εἰς ἱερεὺς ἄλλου χωρίου ἢ ἐκείνου εἰς τὸ ὁποῖον συνετάχθη, ὁ ὁποῖος ἀντὶ ν' ἀναφέρῃ ὅτι παρέστη ὡς μάρτυς, ὡς πράττουν οἱ πρὸ αὐτοῦ ὑπογραφόμενοι, δηλοῖ ὅτι «*ὑπόγραψεν τοαὶ ἐβούλωσεν τζαὶ μὲ τὸ μισοβούλην του*». Τὸ «*μισοβούλην*» τοῦ οὐδὲν ἄλλο εἶναι

¹ Π. χ. Παράρτημα 60 (ἔτ. 1746), καὶ εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 397, προικοσύμφωνον. Ὁ εἰς αὐτὸ ὑπογραφόμενος Νικήτας Δομέστιχος εἶναι ὁ νοτάριος.

² Ὡς π. χ. συμβαίνει εἰς τὸν ἓνα τῶν παρ' ἡμῶν χρησιμοποιηθέντων κωδίκων τῶν Γενικῶν Ἀρχαίων τοῦ Κράτους, εἰς τὸν ὁποῖον ὅλα τὰ περιεχόμενα ἔγγραφα εἰς τὸ σῶμα τῶν ἔχουν τὴν μνείαν ὅτι ἐγένοντο ἐνώπιον τοῦ νοταρίου, ἀλλ' οὗτος δὲν ὑπογράφει, ἀλλὰ μόνον οἱ μάρτυρες.

³ Ἐνθ' ἀν., 480-2.

ἢ ἡ σφραγὶς του (bulla)¹. Προφανῶς, διὰ τὰ προσκληθῆ κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προικοσυμφώνου, καίτοι μὴ ὁμοχώριος μὲ τοὺς συμβαλλομένους, καὶ τὰ ὑπογράφη εἰς αὐτὸ ὅχι ὡς μάρτυς, καί, ἐνῶ ἦτο ἐγγράμματος, διότι ὑπογράφει ἰδιοχείρως, τὰ σφραγίσῃ καὶ διὰ τῆς σφραγίδος του, οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει, κατὰ τὴν γνώμην μας, εἰμὴ ὅτι δὲν ὑπῆρχε τότε εἰς τὸ χωρίον Ἀμάδες νοτάριος, ὁ δὲ ὑπογράφας καὶ σφραγίσας ἱερεὺς ἦτο νοτάριος ἄλλου πλησίον χωρίου καὶ ὡς τοιοῦτος τὸ ἐπεκύρωσεν.

Εἰς αὐτὰ στηριζόμενοι φρονοῦμεν ὅτι ὅλα τὰ γνωστά μας προικοσύμφωνα συνετάγησαν ἐνώπιον νοταρίου, καὶ τοιοῦτον ἐγγραφον ἀπαιτεῖτο διὰ τὴν σύστασιν τῆς προικός. Ἄλλως, θὰ ἦτο ἀπίθανον εἰς τὴν Χίον, ὅπου ἐλειτούργει ἐπὶ γενοατοκρατίας ἄριστον νοταριακὸν σύστημα καὶ ἀπὸ μακροῦ χρόνου συνετάσσοντο τὰ προικοσύμφωνα ἐνώπιον νοταρίων, τὰ κατηργήθη τοῦτο ἐπὶ τουρκοκρατίας, καθ' ὃν μάλιστα χρόνον διετηρεῖτο εἰς τὴν νῆσον ὅχι μικρὸς ἀριθμὸς νοταρίων.

Διὰ τοῦ οὕτω συντασσομένου προικοσυμφώνου συνιστᾶτο ἀπαραιτήτως ὡς βασικὴ παροχὴ ἡ προίξ. Οὐχ' ἦττον ὅμως εἰς τὸ προικοσύμφωνον περιείχοντο καὶ ἄλλαι γαμικαὶ παροχαὶ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, δηλαδὴ τόσον πρὸς τὸν μελλόγαμβρον ὅσον καὶ πρὸς τὴν μελλονύμφον, τὰς ὁποίας θὰ συναντήσωμεν κατωτέρω. Ἀπὸ τοῦδε ὅμως δυνάμεθα τὰ εἶπωμεν γενικῶς ὅτι αἱ λοιπαὶ παροχαί, πλὴν τῆς κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου προικός, δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικαί, ἀλλ' ἡ σύστασις των ἦτο προαιρετικὴ.

Ἀντικείμενον τῆς προικός ἦσαν πρῶτον ἐνσώματα κινητά. Ἦτοι εἶδη στολισμοῦ καὶ ἱματισμοῦ προσωπικῆς χρήσεως (π. χ. δακτυλίδια, μανδήλια, φουστάνια, ὑποκάμισα), κλινοστρωμνῆς (π. χ. προσκεφάλαια, παπλώματα), οἰκιακὰ ἐπιπλα καὶ σκεύη (π. χ. τάπης (πεύκι), σεντοῦκι, χαλκώματα), γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ σκεύη (π. χ. πίθοι πρὸς ἐναποθήκευσιν ἐλαίου, οἶνου κλπ., γουρουνοβάβαθα, σκάλεθρα, ἦτοι κοντάρια πρὸς ἀνασκάλευσιν κλιβάνου), ἔτι δὲ ἀργαλεῖοι (ἀργαστήρια), ζῶα (πρόβατα, μέλισσαι, αἶγες) καὶ μετρητὰ (νομίσματα χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ).

Ἐκτὸς αὐτῶν, ἀπαραιτήτως συνιστῶντο ὡς προίξ κατὰ κύριον λόγον ἀκίνητα. Τὰ προικιζόμενα ἀκίνητα κατὰ κανόνα περιεγράφοντο κατὰ μέτρον (a misura), ἠδύναντο δὲ τὰ προικιζόμενα ἢ ὁλόκληρα, ὡς μέχρι τοῦδε ὑπῆρχον παρὰ τῷ προικίζοντι (π. χ. ὁλόκληρος ὁ δεῖνα ἀγρός, ἄμπελος, οἰκία), ἢ ἐν μέρει, ὡρισμένη ἐκτασις αὐτῶν, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ἦτο δυνατὴ ἡ σωματικὴ διαίρεσις, δημιουργουμένου οὕτω τοῦ προικίου αὐτοτελοῦς καὶ αὐθυποστάτου ἀκινήτου (π. χ.

¹ Σφραγίδα τοῦ νοταρίου πρὸς τὴν ὑπογραφὴν του συναντῶμεν καὶ εἰς ἄλλο ἐγγραφον, ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 240.

τόσαι ὀργυιαὶ ἀπὸ τὸ ὑποστατικὸν δεῖνα ἢ τὸ ἡμισυ διηρημένως)¹. Προκειμένου περὶ ἀγροτικῶν ἀκινήτων, ὡς προκύπτει ἀπὸ τὰ προικοσύμφωνα, ἀπέδιδον σημασίαν εἰς τὴν ἔκτασιν τῶν προικιζομένων. Διὰ τοῦτο καθορίζετο βασικῶς πρῶτον ἡ ἔκτασις ὅλων τῶν διδομένων εἰς προῖκα ἀκινήτων, ἔπειτα δὲ περιεγράφοντο ταῦτα ἀτομικῶς. Ἐὰν δὲ τὰ περιγραφόμενα, μετρούμενα, ἤθελον εὐρεθῇ μικροτέρας ἐκτάσεως τῆς συνολικῶς καθορισθείσης, τότε ὠρίζετο ὅτι ἡ συμπλήρωσις τῆς ἑλλειπούσης θὰ ἐγίνετο ἀπὸ μέρος ἄλλων κατονομαζομένων ἀκινήτων τοῦ προικοδότη².

Γίνεται ὁμως καὶ προίκις ἀκινήτων κατὰ τεμάχιον (a corgo)³. Προσέτι προικίζεται ἐνίοτε καὶ ἐξ ἀδιαίρετου μερίδιον⁴.

Εἰδικῶς εἰς τὰ Μαστιχόχωρα, ὅπου ὑπῆρχον σχῖνοι (μαστιχόδενδρα), ἡ ἐπροικίζετο ὠρισμένος ἀριθμὸς ἐκ τῶν δένδρων αὐτῶν, καθοριζόμενος ἐκ τῆς ποσότητος τῆς παραγομένης μαστίχης⁵, ἡ τὸ ἡμισυ τῶν σχίνων τὰς ὁποίας ἔχει ὁ προικοδότης, χωρὶς νὰ εἰδικεύονται⁶, ἡ ἴσον μερίδιον μὲ τὰ λοιπὰ τέκνα τοῦ προικίζοντος ἐπὶ τῶν σχίνων του⁷, ἡ ὠρισμένον ποσὸν καρποῦ⁸, ἡ τὸ ἀντικείμενον τῆς προικὸς ἦτο ἡ συνεταρική ἐκμετάλλευσις τῶν δένδρων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν συνιστῶντα τὴν προῖκα, καθοριζομένων τῶν μεριδίων ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν, τὰ ὅποια θὰ λαμβάνουν ὁ προικολήπτης ὡς καὶ ὁ προικοδότης⁹.

Ἐνίοτε ἀντὶ ὠρισμένων κινητῶν πραγμάτων, ὡς ἀντικείμενον τῆς προικὸς ὀρίζεται τὸ ἰσάξιον εἰς μετρητὰ τοῦ ὅλου ἢ μέρους τῶν πραγμάτων αὐτῶν (π.χ. «βόδιον τὸ ἓνα ποδάριν»¹⁰ = ἡ ἀξία ἑνὸς ποδὸς αὐτοῦ, δηλαδὴ τὸ τέταρτον, ἢ «ἓνα τέρεν τοῦ βονδιού»¹¹ ἢ «διὰ ὄνομα πενκιοῦ πέρπυρα 15»¹²).

¹ Π. χ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 405, 414, Παράρτημα 5 (ἔτ. 1607), 41 (ἔτ. 1725).

² Π. χ. Παράρτημα 46 (ἔτ. 1735) «... καὶ ὅπου τῆς λειπτεῖ ἀπὸ τῆς 27 ὀργνὲς νὰ τῆς τὰ σώνη εἰς τὴν Σελλάδαν οὐδένδρα».

³ Π. χ. Παράρτημα 18 (ἔτ. 1672). «... Τὸ ὑποστατικὸν τὸ ἔχει εἰς τὰ Χάλαντρα καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται...»

⁴ Τὸ ἀνήκον μερίδιον εἰς λιτροβιόν, ἔνθ' ἀν.

⁵ «Λεντρα... νὰ τον κάμουν ἓνα πενταρη κεφαλισμῆνον», Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 397.

⁶ «Ἐτι δίνει τῆς καὶ μαστίχῃ κεφαλισμῆνον λίτρες 14, μὲ τοὺς σκίνους των», Παράρτημα 45 (ἔτ. 1734).

⁷ Παράρτημα 58 (ἔτ. 1746).

⁸ Π. χ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 456, καὶ Παράρτημα 4 (ἔτ. 1606) καὶ 19 (ἔτ. 1677). Ὁ τοιοῦτος καθορισμὸς ἀποτελεῖ προφανῶς κληρονομικὴν σύμβασιν. Περὶ αὐτῆς βλ. κατωτέρω.

⁹ Ἐνθ' ἀν., 452.

¹⁰ Παράρτημα 16 (ἔτ. 1628).

¹¹ Ἡ λέξις «ποδάριν» δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ἐκδεδομένον ὑπὸ τοῦ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 405, προικοσύμφωνον, ὑπάρχει ὁμως εἰς ἄλλο ἀνέκδοτον ἀντίγραφον τοῦ Κανελλάκη τοῦ αὐτοῦ προικοσύμφωνου.

¹² Παράρτημα 11 (ἔτ. 1608).

¹³ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 397.

Τὸ προικοσύμφωνον συνετάσσετο συνήθως πρὸ τοῦ γάμου, εἰς δὲ τὸ χωρίον Πυργί, ὡς ἀναφέρει ὁ Κανελλάκης, μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς μνηστῆς εἰς τὴν οἰκίαν τῶν πενθερῶν καὶ τὸ παρ' αὐτῆς φίλημα τούτων¹.

Τὰ προικοσύμφωνα σχετικῶς μὲ τὴν προῖκα παρουσιάζουν δύο οὐσιωδῶς διακεκριμένους τύπους.

1) Κατὰ τὸν πρῶτον τύπον, εἰς τὸ προικοσύμφωνον ἀπρηριθμοῦντο λεπτομερῶς καὶ περιεγράφοντο τὰ προικιζόμενα ἀκίνητα καὶ τὰ συνιστώμενα τυχὸν ἐμπράγματα δικαιώματα ἐπὶ ἀκινήτων, προσέτι δὲ καθορίζοντο καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι περιουσιακαὶ σχέσεις. Ὡς πρὸς τὰ ἐνσώματα ὅμως κινητὰ, τὰ μὲν ζῶα ὠρίζοντο κατὰ γένος (π.χ. 5 πρόβατα), τὰ δὲ ἄλλα προικιζόμενα κινητὰ, ἥτοι χρήματα, εἶδη ρουχισμοῦ, κλινοστρωμνῆς, ἐπιπλα, σκεύη, ἀνεγράφοντο ἀορίστως καὶ συνολικῶς διὰ τοῦ ποσοῦ τῆς ὅλης ἀξίας αὐτῶν, καὶ δὲν καθορίζοντο ἢ εἰδικεύοντο, τὰ δὲ σκεύη ἀγροτικῆς χρήσεως, ὡς λ.χ. οἱ πίθοι, περιεγράφοντο κατὰ μέτρον χωρητικότητος.

Ὁ καθορισμὸς μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν κινητῶν τούτων ἐγίνετο δι' ἰδιαιτέρου νοταριακοῦ ἐγγράφου εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ προικοσυμφώνου, τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο *προικολαβὴ* ἢ *προουκολαβή*².

Ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀξίας τῶν προικῶν τούτων ἀνεγράφετο ἀναλυτικῶς εἰς τὸ ἐγγράφον τῆς προικολαβῆς, ἡδύνατο δὲ νὰ γίνῃ καὶ δι' εἰδικῶς προσλαμβανομένων ἐκτιμητῶν³, οἱ ὁποῖοι ἐξετίμων ἐν ἑκάστον τῶν παραδοθέντων κινητῶν, διὰ νὰ κριθῇ κατὰ πόσον ἡ ἀξία αὐτῶν μετὰ τῶν τυχὸν μετρηθέντων νομισμάτων ἀνῆρχετο εἰς τὸ συνολικὸν ποσὸν τὸ ὁρισθὲν εἰς τὸ προικοσύμφωνον. Ἡ προικολαβὴ ὅμως συνετάσσετο καὶ ἄνευ τῆς προσλήψεως ἐκτιμητῶν, ὑπὸ μόνων τῶν συμβαλλομένων, ἐνώπιον τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ νοταρίου⁴.

Κατὰ τὸν Κανελλάκη⁵, ἡ παράδοσις τῶν εἰς τὴν προικολαβὴν ἀναφερομένων

¹ Ἐνθα ἀν., 140-1.

² Ἡ σύνταξις προικολαβῶν συνηθίζετο κυρίως εἰς τὸ χωρίον Πυργί.

³ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 395, 396.

⁴ Ἐφημερίς «Παγχακή», ἀριθ. φύλλ. 258 τῆς 23 Ἀπριλίου 1911, καὶ Παράρτημα 59 (ἔτ. 1746).

⁵ Οὗτος κάτωθι τοῦ ἐν Παράρτηματι 22 (ἔτ. 1690) προικοσυμφώνου σημειοῖ τὰ ἐξῆς: «Τὰ μὲν ἀκίνητα κτήματα εὐθὺς ὀνομαστικῶς κατεχωρίζοντο ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ, τὰ δὲ κινητὰ ὠρίζετο μὲν ἡ ἀξία τοῦ δοθησομένου ποσοῦ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα παρεδίδοτο μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ γάμου καὶ ἡ πρᾶξις τῆς παραδόσεως ἐκαλεῖτο προικολαβή».

Ὁ ἴδιος εἰς τὸ παρὰ τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσης ἀποκείμενον χειρόγραφόν του ὑπ' ἀρ. 83, σελ. 180-1, ἀναγράφει τὰ ἀκόλουθα: «Ἐν τοῖς προικοσυμφώνοις σπανίως ἀπαντᾷ τις κινητὰ πρᾶγματα ἐγγεγραμμένα, καὶ τοῦτο διότι τὰ προικοσύμφωνα ἐχωρίζοντο εἰς δύο κατηγορίας, α') τὸ λεγόμενον σύμφωνον ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατε-

κινητῶν συνετελεῖτο καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς προικολαβῆς συνετάσσετο μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου. Ἀντιθέτως ὁ Α. Πασπάτης¹ ἀναφέρει ὅτι « ἡ προίξ ἐν Χίῳ συνήθως παρεδίδοτο τῷ γαμβρῷ μίαν ἡμέραν πρὸ τοῦ γάμου ».

Περὶ τοῦ ζητήματος δὲν δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν ἀσφαλῆ γνώμην ἐκ τῆς φρασεολογίας τῶν προικολαβῶν. Εἰς τὰς ὑπ' ὄψει μας προικολαβὰς ἀποκαλεῖται ἡ ὑπὲρ ἧς ἡ προίξ « νύμφη », πλὴν μιᾶς τοῦ ἔτους 1746², εἰς τὴν ὁποίαν ἡ προικοζομένη ὀνομάζεται « συμβία ». Οὐχ' ἦγον ὅμως εἰς οὐλόγιον ἀνέκδοτον τοῦ ἰδίου Κανελλάκη κάτωθι προικοσυμφώνου τοῦ ἔτους 1690, ὅπου ἡ νύμφη καλεῖται ἐπίσης « συμβία », χωρὶς ὅμως νὰ ἔχη τελεσθῇ ὁ γάμος, σημειοῖ οὗτος ὅτι « ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐτίθετο ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ τὸ πρὸς τὴν νύμφην φιλοδώρημα, ἐμβατικόν, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐπετρέπετο ν' ἀποκαλῇ αὐτὴν σύζυγόν του ὁ μέλλον γαμβρός, καθ' ὅσον ὁ γάμος ἀφύκτως θὰ ἐλάμβανε χώραν ». Νομίζομεν πιθανώτερον ὅτι ἡ παράδοσις τῶν εἰς τὴν προικολαβὴν ἀναφερομένων προικῶν θὰ ἐγίνετο, ὡς ἀναφέρει ὁ Πασπάτης, συνήθως ὀλίγον πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, δεδομένου ὅτι πλεῖστα ἐξ αὐτῶν (π.χ. τὰ εἶδη κλινοστρωμνῆς καὶ ὠρισμένα εἶδη ρουχισμοῦ) ἦσαν χρήσιμα καὶ διὰ τὴν πρώτην νύκτα τοῦ γάμου. Τὸ ἔγγραφον ὅμως τῆς προικολαβῆς ἠδύνατο νὰ συντάσσεται καὶ μετὰ τὸν γάμον.

2) Ὁ δεύτερος τύπος τῶν προικοσυμφώνων εἶναι ἐκεῖνος κατὰ τὸν ὁποῖον μόνον προικοσύμφωνον συνετάσσετο³, ὅχι δὲ καὶ προικολαβή. Εἰς τὸ προικοσύμφωνον ἀπληριθμοῦντο λεπτομερῶς καὶ περιεγράφοντο καὶ ὅσα κινητὰ κατεχωροῦντο κατὰ τὸν πρῶτον τύπον εἰς τὸ ἔγγραφον τῆς προικολαβῆς.

Εἶναι ἀμφίβολον, ἂν τὰ κινητὰ ταῦτα παρεδίδοτο πάντοτε κατὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ προικοσυμφώνου. Ὑπάρχουν προικοσύμφωνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρεται ρητῶς ὅτι γίνεται καὶ ἡ παράδοσις αὐτῶν⁴. Εἰς ἄλλα⁵ ὅμως δὲν φαίνεται νὰ ἐγέ-

χώρουν τὰ ἀκίνητα καὶ β') τὸ προικόν εἰς ὃ κατεχωροῦντο τὰ κινητὰ. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον συνετάσσεται πρὸ τοῦ γάμου, τὸ δὲ δεύτερον μετὰ τὸν γάμον. Ταῦτα ἐπιμαρτυροῦσι ὅσα ἀνέγνωσα τῶν ὁμοίας φύσεως δύο ἀνωτέρω καταχωρημένων ἐγγράφων συμφώνων τε καὶ προικοσυμφώνων. Ὁ λαὸς τὰ μὲν πρὸ τοῦ γάμου συντασσόμενα, ἔνθα καὶ καταχωροῦνται τὰ ἀκίνητα, ὀνομάζει « σύμφωνα », τὰ δὲ μετὰ τὸν γάμον, εἰς ἃ ἐγγράφονται τὰ κινητὰ « προικοχάρτια καὶ προικία καὶ προικολαβὰς »—τὸν ἐμφωνίαν, τὸν ἐπροίκισε—ἔκαμαν τὰ συμφωνοχάρτια, ἔκαμα τὸ προικοχάρτι—Καὶ ἐχαριόγραψαν ἔγραψαν τὴν προικολαβήν.—Τὸ ἀναφερόμενον ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ Κανελλάκη ὡς καταχωρημένον προικοσύμφωνον εἶναι τὸ ἐν Παράρτηματι 46 (ἔτ. 1735).

¹ Ἐνθ' ἀν., 301 ὑπὸ τὴν λέξιν « προικανάδοχος ».

² « Παγχιακή », ἔνθ' ἀν.

³ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ. ἀν., 396, 404, 413, Παράρτημα 33 (ἔτ. 1714), 41 (ἔτ. 1725), 43, 44 (ἔτ. 1726), 62 (ἔτ. 1760), 66 (ἔτ. 1804) κ. ἄ.

⁴ Παράρτημα 43, 44 (ἔτ. 1726), 62 (ἔτ. 1760).

⁵ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ. ἀν., 413 καὶ Παράρτημα 33 (ἔτ. 1714).

νετο καὶ ἡ παράδοσις τῶν κινητῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἀφίνουν νὰ ὑπονοηθῇ, ὅτι θὰ ἐπακολουθήσῃ.

Ἐξαιρέσει ἐνὸς μόνον προικοσυμφώνου¹ καὶ ἐνὸς ἐγγράφου προικολαβῆς², ὅλα τὰ ἄλλα προικοσύμφωνα, τόσον τοῦ πρώτου ὅσον καὶ τοῦ δευτέρου τύπου, ὡς καὶ τὰ ἐγγραφα τῶν προικολαβῶν ἄρχονται διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Θείου. Ἡ τοιαύτη ἐπικλήσις ἀνευρίσκεται καὶ εἰς ἄλλου εἶδους νοταριακὰ ἐγγραφα τῆς Χίου, πωλήσεων, ἀφιερώσεων κλπ., ὅχι ὁμῶς ἀνεξαιρέτως εἰς ὅλα. Συναντῶμεν καὶ ἐγγραφα μὴ περιέχοντα τὴν ἐπικλήσιν τοῦ Θείου ἢ ἔνορκον ἐπιβεβαίωσιν εἰς τὸ τελικὸν τμήμα τοῦ ἐγγράφου³. Εἰς τὰ προικοσύμφωνα συνήθως ὑπάρχουν ἀμφοτέραι, καὶ τοῦτο λόγῳ τῆς σχέσεως τοῦ προικοσυμφώνου πρὸς τὸν γάμον, ἀποτελοῦντα καὶ μυστήριον. Ἡ ἐπικλήσις τοῦ Θείου—ὡς καὶ ἡ ἔνορκος ἐπιβεβαίωσις—εἰς τὰ ἐγγραφα αὐτὰ ὡς τύπος ἐγκυρότητος τῶν συμφώνων, ἔχουσα τὴν καταγωγὴν της εἰς παλαιότητα ἐποχὴν, εἶχεν εὖρει τελευταῖον νομικὴν κύρωσιν εἰς τὴν Νεαράν 72 Λέοντος τοῦ Σοφοῦ⁴. Κατὰ τὸν χρόνον ὁμῶς τῆς συντάξεως τῶν ὑπ' ὄψει μας ἐγγράφων, αὕτη δὲν ἐγίνετο ἐκ νομικῆς ἀνάγκης καὶ δὲν ἀπετέλει πλέον τύπον ἐγκυρότητος τῆς περὶ προικὸς συμφωνίας, ἀλλὰ, λόγῳ τῶν ἔστω καὶ ὀλίγων ἐξαιρέσεων, τὴν θεωροῦμεν ὡς ἀποτελοῦσαν ἀπλῶς ἐπανάληψιν ἐκ τῆς συνηθείας τυπικῆς νοταριακῆς παραδόσεως. Τὰ προικοσύμφωνα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς τῆς Χίου εἶχον φθάσει εἰς τοιοῦτο σημεῖον ἐξελίξεως, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν ἀνάγκην ἄλλου τύπου, πλὴν τοῦ τῆς συντάξεως τῶν ὑπὸ νοταρίου.

Ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ χιακοῦ προικοσυμφώνου, φρονοῦμεν ὅτι ἀποτελεῖ ἐγγραφον συστατικὸν τῆς προικὸς καὶ ὄχι ἀποδεικτικόν. Ἡ ὅλη οἰκονομία τοῦ προικοσυμφώνου ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν τοῦ ἐγγράφου τῆς προικολαβῆς προδίδει, ὅτι ἡ σύστασις τῆς προικὸς λαμβάνει ζωὴν διὰ τῆς συντάξεως τοῦ προικοσυμφώνου. Αἱ προηγηθεῖσαι αὐτῆς συνεννοήσεις δὲν εἶχον ἄλλην σημασίαν ἢ τῶν ἀπλῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἡδύνατο ἕκαστον τῶν μερῶν νὰ ἀποστῇ αὐτῶν ἀζημίως.

Νομίζομεν δὲ χαρακτηριστικὸν καὶ τὸ ἀνωτέρω ἐν σελίδι 19 καταχωρηθὲν σχόλιον τοῦ Κανελλάκη περὶ τῆς κοινῆς ἀντιλήψεως τῶν Χίων ὡς πρὸς τὸ προικοσύμφωνον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἅμα τῇ ἀναγραφῇ εἰς αὐτὸ τοῦ ἐμπαισίδιου, ὁ γαμβρὸς ἐπετρέπετο νὰ ἀποκαλῇ τὴν νύμφην *σύζυγον*, καθόσον ὁ γάμος ἀφεύκτως θὰ

¹ Ἐνθ' ἀν., 481.

² Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἀν., 35.

³ Βλέπε ἐγγραφα ἀνευ ἐπικλήσεως τοῦ Θείου, περιέχοντα ὁμῶς ἐν τέλει ἔνορκον ἐπιβεβαίωσιν τῶν συμβαλλομένων, εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 393, 404-9 κ. ἄ.

⁴ J. G. R., III, 170, καὶ Σχόλιον εἰς Ἀρμεν. I, 9, 7. Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ, Τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον ἐν ταῖς Νεαραῖς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων (Ἀθήναι, 1922), 212 ἐπ., 216.

ἐλάμβανε χώραν. Δηλαδή δὲν ἤρουν αἱ ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων προφορικαὶ ὑποσχέσεις, αἱ ὁποῖαι προηγοῦντο, διὰ τὴν θεωρηθῆναι ἢ περὶ τοῦ μέλλοντος τὴν συναφθῆναι γάμου συμφωνία, τῆς ὁποίας μέρος ἀπετέλει καὶ ὁ καθορισμὸς τῆς προικός, ὡς ὀριστική καὶ τελειωμένη, ἀλλ' ἀπαιτεῖτο καὶ ἡ σύνταξις τοῦ προικοσυμφώνου, ὅπερ καὶ μόνον προσέδιδεν εἰς τὴν προίκα, ὡς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς εἰς τὸ προικοσύμφωνον συνομολογουμένας γαμικὰς παροχάς, νομικὴν ὑπαρξιν.

Ὁ συστατικός, ἄλλως τε, χαρακτὴρ τοῦ προικοσυμφώνου, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐπίσημον βυζαντινὸν δίκαιον, τὸ ὁποῖον θεωρεῖ τὰ προικῶν συμβόλαια ὡς ἀποδεικτικά ἀπλῶς¹, δὲν εἶναι τι τὸ ἐξαιρετικόν, ἀλλὰ τὸ συνήθως συμβαῖνον ἀπὸ τῶν Μέσων Χρόνων εἰς τὴν πρακτικὴν τῆς Ἀνατολῆς διὰ τὰ ἔγγραφα τὰ περιέχοντα ἀπαλλοτριωτικὰς συμβάσεις.

Ἀντιθέτως, ἡ προικολαβὴ ἀποτελεῖ καθαρῶς ἀποδεικτικὸν ἔγγραφον καὶ σχετίζεται πάντοτε πρὸς συντεταγμένον ἤδη προικοσύμφωνον, τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ κύριον ἔγγραφον². Τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ περιεχομένου τῶν δύο τούτων ἐγγράφων, ὡς καὶ ἐκ τοῦ σωζομένου ἀριθμοῦ αὐτῶν. Εἰς τὸ προικοσύμφωνον ἡδύνατο νὰ ἐνσωματωθῇ τὸ περιεχόμενον τῆς προικολαβῆς, οὐδέποτε ὁμως εἰς τὰς προικολαβὰς ἀνευρίσκομεν τὸ περιεχόμενον τοῦ προικοσυμφώνου. Εἰς τοὺς ὑπ' ὄψει μας χιακοὺς κώδικας ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαρχουσῶν προικολαβῶν ἐν σχέσει πρὸς τὰ εἰς αὐτοὺς προικοσύμφωνα εἶναι πολὺ μικρὸς³.

¹ Σχόλ. εἰς Βασ. 29. 1. 102.

² Μάλιστα εἰς τὸ ἐν *Παραρτήματι* 6 (ἔτ. 1607) προικοσύμφωνον ἡ προικολαβὴ γράφεται παρὰ πόδας τοῦ προικοσυμφώνου.

³ Ἀς σημειωθῇ ἐπίσης ὡς πρὸς τὰς προικολαβὰς, ὅτι αὗται μόνον κατ' ὄνομα συγγενεύουν πρὸς τὰς προικοπαραδόσεις τῶν Ἀθηνῶν, τὰς δημοσιευθείσας ὑπὸ τοῦ ΑΝΤ. ΜΟΜΦΕΡΑΤΟΥ, εἰς Γρ. Καμπούρογλου, *Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων*, Γ' (Ἀθήναι, 1892), 27 ἐπ. Αἱ προικοπαραδόσεις τῶν Ἀθηνῶν εἶναι καθαρὰ προικοσύμφωνα, περιέχουσαι ὄχι μόνον τὴν σύστασιν τῆς προικός, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων συνηθιζομένων εἰς τὰς Ἀθήνας γαμικῶν παροχῶν (προγαμιαίας δωρεᾶς, παλληκαριάτικου κλπ.), γίνονται δὲ εἰς αὐτάς καὶ αἱ λοιπαὶ συνομολογίαι τῶν συμβαλλομένων (βλ. αὐτόθι π. χ. 35, 37, 42, 44, 45-6, 101, 102, 110, 111/2 κλπ.). Βεβαίως, τὸ σχῆμα τῶν προικοπαραδόσεων τῶν Ἀθηνῶν εἶναι τελείως διάφορον πρὸς τὸ τῶν προικοσυμφώνων τῆς Χίου. Δεδομένου ὅτι αἱ προικοπαραδόσεις τῶν Ἀθηνῶν εἶναι προικοσύμφωνα, εἶναι εὐεξήγητον διατὶ δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὰς Ἀθήνας ἄλλο εἶδος προικοσυμφώνου.—Ἐγγραφα, οἷα αἱ προικολαβαὶ τῆς Χίου, ἀπαντῶσιν ἐν Ζακύνθῳ, ὅπου, ἐκτὸς τοῦ προικοσυμφώνου, συνετάσσετο βάσει τῶν δι' αὐτοῦ προικοδοτηθέντων καὶ ἄλλο ἔγγραφον, ἀποκαλούμενον *περιλαβὴ* τῆς προικός. Ἡ *περιλαβὴ* αὕτη εἶναι ὁμοία πρὸς τὰς προικολαβὰς τῆς Χίου, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὴν περιλαβὴν ἀναφέρεται ἡ παράδοσις ὄχι μόνον τῶν κινητῶν, ὡς ἐν Χίῳ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκινήτων. *Περιλαβὴν* ἐκ Ζακύνθου τοῦ ἔτου 1561 ἐδημοσίευσεν ὁ Α. ΖΩΗΣ, εἰς *Byzantinisch—Neugriechische Jahrbücher*, XIII, 2-4 (Ἀθήναι, 1937). κη'.

Ἀναφορικῶς ἤδη πρὸς τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἀπὸ τοῦ προικοδοτοῦ πρὸς τὸν προικολήπτην τῶν προικιζομένων ἐνσωμάτων, ὅταν ἀντικείμενον τῆς προικὸς εἶναι ἡ κυριότης αὐτῶν, παρατηρητέα τὰ ἑξῆς:

Εἰς τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν προικοσύμφωνα εἶναι τελείως ξένη ἡ ἀρχὴ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ἢ ἐκφραζομένη εἰς τὴν διάταξιν τοῦ Κ.2.3.20 καὶ περιληφθεῖσα εἰς τὰ Βασιλικά 11.1.81, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος τῶν ἐνσωμάτων ἐλάμβανε χώραν διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος, συντελουμένης διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς νομῆς τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ τῆς δράξεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, προϋποτιθεμένης συγχρόνως καὶ τῆς ὑπάρξεως μιᾶς νομίμου αἰτίας¹.

Τοῦτο εἶναι συνεπὲς πρὸς τὴν ἀπὸ μακροτάτου χρόνου κρατοῦσαν πρακτικὴν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἡ ὁποία ἀντὶ τῆς σωματικῆς παραδόσεως (*traditio corporalis*) ἐγνώριζεν ἐπὶ τῶν ἐγγράφως καταρτιζομένων ἐκποιητικῶν συμβάσεων τὴν δι' ἐγγράφου παράδοσιν (*traditio cartae* ἢ *instrumentalis*), κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ κυριότης μεταβιβάζεται διὰ τῆς συντάξεως καὶ ἐγχειρίσεως ἐνὸς ἐγγράφου ἀπαλλοτριώσεως εἰς τὸν πρὸς ὃν ἡ μεταβίβασις². Ἡ πρακτικὴ δὲ αὕτη ἀποτελεῖ καὶ τὸν ἀμέσως προηγούμενον σταθμὸν τοῦ νεωτέρου γαλλικοῦ δικαίου, τὸ ὁποῖον ἀγνοεῖ ἐντελῶς τὴν παράδοσιν ὡς τρόπον κτήσεως κυριότητος, μεταβιβαζομένης ταύτης, ἐπὶ μὲν τῶν κατ' εἶδος ὠρισμένων πραγμάτων, ἅμα τῇ καταρτίσει τῆς ἐκποιητικῆς συμβάσεως, ἥτις ἀποτελεῖ συνάμα καὶ τρόπον μεταβιβάσεως κυριότητος, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ γένος ὠρισμένων πραγμάτων, κατὰ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ γένους εἰς εἶδος, ἀλλ' εἰς τρόπον ὥστε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ σύμβασις εἶναι ἡ μεταβιβαζουσα τὴν κυριότητα, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ παροχὴ μετατρέπεται εἰς εἶδος, καὶ ὅχι ἡ παράδοσις³.

¹ Περὶ τῆς εἰς τὸ ἰουστινιάνειον καὶ μετιουστινιάνειον δίκαιον κρατούσης εἰς τοῦτο ἀρχῆς βλ. Κ. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ἑλληνικὸν Ἑνοχικὸν Δίκαιον² (Ἀθῆναι, 1938), 16, καὶ τοῦ ΑΥΤΟΥ, Ἐπὶ τῆς συναινέσει μεταβιβάσεως κυριότητος ἐν τῷ μετεγενεστέρῳ βυζαντινῷ δικαίῳ, εἰς Μνημόσυνα Παππούλια καὶ εἰς Ἀνάπτυον (Ἀθῆναι, 1934). Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, (Ἀθῆναι, 1944), 605 ἐπ.

² Ὑπάρχει διχογνωμία ὡς πρὸς τὸ κρίσιμον σημεῖον τῆς τελειώσεως τοῦ συναλλάγματος διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ὡς πρὸς τὴν Ἀνατολήν. Ἐὰν δηλαδὴ τοῦτο κεῖται ἐν τῇ συντάξει τοῦ ἐγγράφου ἢ ἐν τῇ ἐγχειρίσει αὐτοῦ πρὸς τὸν λήπτην. Ἐπ' αὐτῶν βλέπε, ἀφ' ἐνὸς μὲν FR. BRANDILEONE, La «traditio per cartam» (παράδοσις δι' ἐγγράφου) nel diritto bizantino, εἰς Studi in onore di V. Scialoja, Prato 1904, καὶ εἰς Scritti di storia del diritto privato italiano, II (Bologna, 1931), 17 ἐπ., ἀφ' ἑτέρου δὲ G. FERRARI, Formularii notarili inediti dell' età bizantina, ἐν Bullettino dell' Istituto storico Italiano, F., 33 (Roma, 1913) 112 ἐπ.

³ M. PLANIOL—G. RIPERT, Traité élémentaire de droit civil¹⁰, I (Paris, 1925) N° 2589, 2596, 2597. Κ. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ἑνοχικὸν² (Ἀθῆναι, 1943), 14 ἐπ.

Εἰς τὰ γνωστὰ προικοσύμφωνα τῆς Χίου οὐδεμίαν νύξιν ἔχομεν περὶ παραδόσεως δι' ἔγγραφον. Εἰς αὐτὰ ἡ σύστασις τῆς προικὸς δηλοῦται συνήθως διὰ τοῦ ρήματος «τάττει» ἢ τοῦ «δίνει» ἢ τῶν «τάττει καὶ παραδίδει», σπανιώτερον δὲ τοῦ «προικοσυμφωνίζον»· εἰς τὸ τελικὸν δὲ τμήμα τοῦ προικοσυμφώνου ὑπάρχει ἀπλῆ βεβαίωσις ὅτι «ἐσυμφώνησαν καὶ ἔγραψαν», ἐπιβεβαιουμένου, ὅχι ὁμως πάντοτε, καὶ ἐνόρκως. Περὶ σωματικῆς ὁμως παραδόσεως ἢ περὶ ἰσχύος τοῦ ἐγγράφου ἀντὶ σωματικῆς παραδόσεως ἢ περὶ ἐγχειρίσεως αὐτοῦ ἢ ἄλλη οἰαδήποτε ἔκφρασις, ὑποδηλοῦσα τοιοῦτόν τι, δὲν ἀπαντᾷ. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις γίνεται χρῆσις εἰς τὰ προικοσύμφωνα τοῦ ρήματος «δίνει» ἢ «παραδίδει», τοῦτο ἔχει τὴν ἔννοιαν ὅχι τῆς παραδόσεως (traditio) ὡς ἰδίᾳς, πλὴν τῆς περὶ προικὸς συμβάσεως, νομικῆς πράξεως ἀπαρατήτου κατὰ νόμον πρὸς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος, ἀλλὰ διαθετικοῦ ρήματος πρὸς δήλωσιν τῆς καταρτίσεως τῆς περὶ προικὸς συμβάσεως, ἢ ὁποία παρίσταται τελειωμένη ἅμα τῇ συμφωνίᾳ τῶν μερῶν περὶ τῆς προικὸς, ἐπερχομένης συγχρόνως καὶ τῆς μεταβίβασεως τῶν κατ' εἶδος προικιζομένων ἐνσωμάτων, ἐφ' ὅσον δὲν προκύπτει ἀντίθετος συμφωνία. Ἀλλοτε δὲ ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως.

Αἱ προικολαβαὶ συνετάσσοντο, ἐφ' ὅσον εἰς τὸ προικοσύμφωνον δὲν εἶχον καθορισθῇ τὰ προικιζόμενα κινητὰ ἀτομικῶς, ἀλλὰ κατὰ γένος. Δηλαδὴ ἐχρησίμευον διὰ τὴν εἰδικοποίησιν τῶν κατὰ γένος προικισθέντων¹, καὶ ὅχι διὰ τὴν ἀντικατάστασιν ἢ ἀπόδειξιν μιᾶς παραδόσεως (traditio), διότι, ἄλλως, θὰ συνετάσσοντο προικολαβαὶ καὶ ὅταν εἰς τὸ προικοσύμφωνον ἐπροικίζοντο τὰ κινητὰ κατ' εἶδος, ἢ, τουλάχιστον, αἱ προικολαβαὶ θὰ περιεῖχον μνεῖαν περὶ τῆς παραδόσεως ὅχι μόνον τῶν προικιζομένων κινητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκινήτων, τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει. Πράγματι εἰς οὐδεμίαν τῶν γνωστῶν προικολαβῶν γίνεται μνεῖα τις περὶ τῶν ἀκινήτων, ἐνῶ εἶναι βέβαιον, ὅτι πάντοτε ἐπροικίζοντο καὶ ἀκίνητα. Προσέτι καὶ ἡ διατύπωσις τῶν προικολαβῶν τὰς ὁποίας δημοσιεύει ὁ Κανελλάκης² «*τανὴν δε θέλοντας πειεῖσε κε το εργον*», «*τανὴν δὲ θέλουν να πληρῶσουν και το εργον*», ἀφίνει νὰ νοηθῇ, ὅτι πρόκειται περὶ συγκεντρώσεως τῶν κατὰ γένος ὀρισθέντων προικῶν εἰς τὸ προικοσύμφωνον καὶ ἀναφέρεται ἀπλῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς περὶ προικὸς συμβάσεως. Τὴν ἰδίαν ἔννοιαν τῆς ἐκτελέσεως, καὶ ὅχι τῆς τελειώσεως τῆς συμβάσεως ἔχουν καὶ αἱ εἰς τὰ κατωτέρω σελ. 24 σημ. 5 παρατιθέμενα προικοσύμφωνα τῶν ἐτῶν 1726, 1752 καὶ 1760 ἀναφερόμεναι ρητῶν.

Ἡ σύνταξις τοῦ προικοσυμφώνου ἐγένετο κατὰ κανόνα πρὸ τοῦ γάμου. Ὅλα

¹ Συνετάσσετο δὲ τὸ ἔγγραφον τῆς προικολαβῆς προφανῶς ἐκ λόγων προνοίας, διὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ταυτότητος τῶν προικισθέντων κινητῶν ἐν περιπτώσει ἐπιστροφῆς τῆς προικὸς,

² Ἐνθ' ἀν., 395, 396.

τὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς προικοσύμφωνα, ἔξαιρέσει ἑνός¹, φαίνεται ὅτι ἔχουν συνταχθῇ πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου². Ἡ σύστασις τῆς προικὸς γενομένη πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου, εἶναι εὐνόητον, ὅτι εἶχεν ὡς προϋπόθεσιν τὴν σύναψιν αὐτοῦ. Ἡ προϋπόθεσις αὕτη κατὰ κανόνα ἐμφανίζεται εἰς τὰ προικοσύμφωνα αὐτὰ ὡς σιωπηρὰ αἵρεσις (*conditio tacita*), τῆς κυριότητος τῶν προικιζομένων μὴ μεταβιβαζομένης πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου³, ἢ καὶ ὡς ρητὴ αἵρεσις⁴, ἐνίοτε ὁμως τίθεται καὶ ὡς μέλλουσα αἰτία (*causa futura*), μεταβιβαζομένης τῆς κυριότητος τῶν προικιζομένων ἀπὸ τῆς συντάξεως τοῦ προικοσυμφώνου καὶ πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου⁵.

Εἰς τина προικοσύμφωνα καὶ εἰδικῶς εἰς τὸ ἐν Κανελλάκη (404/6) καὶ εἰς τὰ ἐν Παραρτήματι 9 (ἔτ. 1607), 16 (ἔτ. 1628) καὶ 33 (ἔτ. 1714) συμφωνεῖται ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν ὅρων τοῦ προικοσυμφώνου ποινικὴ ρήτρα, ρητῶς συνομολογουμένου εἰς τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ὅτι, ἐκτὸς τῆς καταπτώσεως τοῦ προστίμου, ἢ σύμβασις ὅπωςδῆποτε παραμένει ἰσχυρά. Καὶ εἰς μὲν τὰ τρία πρῶτα ἐκ τῶν ἀνωτέρω προικοσυμφώνων δὲν καθορίζεται ὑπὲρ τίνος τὸ συνομολογούμενον πρόστιμον, εἰς τὸ τέταρτον ὁμως ἐξ αὐτῶν τοῦ ἔτους 1714 τὸ συμφωνούμενον πρόστιμον ὀνομάζεται «*ποινὴ ἐκκλησιαστικὴ*», δηλαδὴ ὅτι ἐν περιπτώσει παραβάσεως θὰ κατέπιπτεν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας. Νομίζομεν ὅτι καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύο προικοσύμφωνα τὸ πρόστιμον, καίτοι δὲν καθορίζεται ὑπὲρ τίνος συνεφωνεῖτο, ἦτο ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.

¹ Εἶναι τοῦτο τὸ ἐν Παραρτήματι 30 (ἔτ. 1692) προικοσύμφωνον τοῦ νοταρίου Καλαμωτῆς Γ. Ἀληθινοῦ. Οἱ ἐν αὐτῷ συμβαλλόμενοι ἦσαν κάτοικοι Ἀρμολειῶν, ὅπου, φαίνεται, δὲν ὑπῆρχε τότε νοτάριος.

² Εἰς τина προικοσύμφωνα γίνεται χρῆσις τοῦ ἀορίστου «*συνέξουσιν*» π. χ. εἰς ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 451, 457. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἔχει ἱερολογηθῇ ἡδὴ ὁ γάμος, ἀλλὰ μόνον ὅτι συνεφωνήθη, ἐγένετο μνηστεία. Διότι εἰς τὸ πρῶτον ἐκ τούτων ἀναφέρεται κατωτέρω ἡ ἱερολογία (ἀπὸ τὴν ὥραν τῆς στεφανώσεως) ὡς μέλλουσα νὰ λάβῃ χώραν, εἰς δὲ τὸ δεύτερον συμφωνεῖται ἐν τέλει αὐτοῦ ποινικὴ ρήτρα ἐν περιπτώσει αὐθαιρέτου λύσεως τῆς μνηστείας. Ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἐὰν συνετάχθῃ πρὸ τοῦ γάμου, γεννᾷ τὸ ἐν Παραρτήματι 66 (ἔτ. 1804) προικοσύμφωνον. Τὸ ἐν Κανελλάκη (σ. 413) τοιοῦτο, ἐὰν παραβληθῇ ἡ διατύπωσις του πρὸς τὴν διατύπωσιν ἄλλων προικοσυμφώνων συνταχθέντων ἀναμφιβόλως πρὸ τοῦ γάμου, φαίνεται καὶ αὐτὸ συνταχθῆν πρὸ τοῦ γάμου.

³ Π. χ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀνωτ. 396, 404. Παραρτήμα 22 (ἔτ. 1690) κ. ἄ.

⁴ Ἐνθ. ἀν. 452.

⁵ Π. χ. εἰς προικοσύμφωνον τοῦ ἔτους 1752, εἰς Ἐφημερ. «*Παγκιακή*», ἀριθ. φύλλ. 257 τῆς 20 Ἀπριλίου 1911. Εἰς Παραρτήμα 43 (ἔτ. 1726), «...ταῦτα πάντα τῆς τὰ παραδίδουν ἀπὸ τὴν σήμερον...», εἰς ἕτερον αὐτόθι 44 (ἔτ. 1726) «ἀκόμη τῆς δίνουν ἀπὸ τὴν σήμερον τὸ προικίον αὐτῆς...», εἰς ὁμοιον, αὐτόθι 62 (ἔτ. 1760) «...πάντα τῆς τὰ παραδίνει ἀπὸ τὴν σήμερον τῆς θυγατέρας αὐτοῦ Ἀγγελοῦς τελείαν προῖκαν, νὰ τὰ ποιῇ ἀπὸ τὴν σήμερον ὡς θέλει καὶ βούλεται».

Ἡ συνομολόγησις εἰς τὰς συμβάσεις ποινικῆς ρήτηρας ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ἀπείτελει δίκαιον σταθερῶς ἐφαρμοζόμενον ἐν τῇ βυζαντινῇ Ἀνατολῇ, κατὰ δὲ τὴν τουρκοκρατίαν, ἀντὶ τοῦ μὴ ὑπάρχοντος ἑλληνικοῦ δημοσίου, συνεφωνεῖτο τὸ πρόστιμον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας¹ ἢ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς². Προσέτι, ἐκτὸς τῆς ὑλικῆς ποινῆς τοῦ προστίμου, εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 17 (ἔτ. 1628) προικοσύμφωνον ἀπαντῶμεν τὴν συνομολόγησιν καὶ τῆς πνευματικῆς ποινῆς τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ Ἀρχιερέως.

Πλὴν τῆς ποινικῆς αὐτῆς ρήτηρας, ἡ ὁποία συνεφωνεῖτο ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν ὄρων τῆς περὶ προικὸς συμβάσεως, εἰς ἐν προικοσύμφωνον τοῦ ἔτους 1678³ συνομολογεῖται ποινικὴ ρήτρα ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων γονέων τῶν μνηστευμένων διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς λύσεως τῆς μνηστείας, προφανῶς τῆς ὑπαιτίου, κατὰ τοῦ ὑπαιτίου τῆς λύσεως ὑπὲρ τοῦ ἀθώου μνηστῆρος. Τὴν ἰσχὺν τῆς τοιαύτης ποινικῆς ρήτηρας ἀναγνωρίζει καὶ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον⁴, ἵσχυε δὲ καὶ παρ' ἡμῖν⁵, ἀπαγορευθεῖσα τελευταίως ὑπὸ τοῦ Ἀστ. Κώδικος (ἄρθρ. 1346).

Β'. Ὑπόχρεοι πρὸς σύστασιν προικὸς καὶ σκοπὸς αὐτῆς. Εἰς μοναδικὸν ἐν Παραρτήματι 36 (ἔτ. 1724) προικοσύμφωνον παρίσταται αὕτη ἡ μελλόνυμφος συνιστῶσα τὴν προῖκα. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴ φαίνεται ὅτι πρόκειται περὶ δευτέρου γάμου τῆς νύμφης, διότι ὥς προῖκα φέρει αὕτη τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς καθὼς « εἶναι γραμμένα εἰς τὸ πρωτὶνὸν προικοσύμφωνον ». Τὸ γεγονὸς τοῦ δευτέρου γάμου εἶναι, νομίζομεν, ἡ αἰτία διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἰδίᾳ νύμφη προβαίνει εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ προικοσυμφώνου.

Εἰς δὲ τὰ ἄλλα προικοσύμφωνα δὲν παρουσιάζεται ποτὲ ἡ μελλόνυμφος προικίζουσα ἑαυτήν, ἀκόμη καὶ ὅταν εἶχεν ἰδίαν περιουσίαν, διότι λ.χ. εἶχε κληρονομήσει ἀποθανόντα γονεά⁶. Πάντοτε ἐμφανίζονται ὥς συνιστῶντες τὴν προῖκα οἱ γονεῖς, ἐὰν

¹ G. FERRARI, I documenti greci medioevali di diritto privato dell' Italia meridionale (Leipzig, 1910), 54. Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ, ἐνθ' ἄν., 219 καὶ 220.

² Ἀνέκδοτον ἐν ἀντιγράφῳ Κ. Κανελλάκη συνυποσχετικὸν τοῦ ἔτους 1677. Εἰς ἀνέκδοτον ἐν ἀντιγράφῳ τοῦ ἰδίου ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1670 τὸ πρόστιμον συμφωνεῖται ὑπὲρ τοῦ Μουλά, ὡς καὶ εἰς ὁμοιον τοῦ ἔτους 1682. Εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἄν., 410, τὸ πρόστιμον συμφωνεῖται ὑπὲρ τοῦ Καδῆ κλπ.

³ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἄν., 457.

⁴ Ἐπαναγ. XIV, 11.

⁵ Νεαρά 18 Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (J. G. R., III, Coll. II, 91), Ἀρμεν. 4. 1. 24. Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ, ἐνθ' ἄν., 32 ἐπ. καὶ σημ. 15. Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, Ἱστορία καὶ Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου (Ἀθήναι, 1944), 1117.

⁶ Παράρτημα 34 (ἔτ. 1722).

δὲ δὲν ζοῦν οὗτοι, ὁ πάππος καὶ ἡ μάμμη ἢ ὁ ἀδελφός. Ἐφ' ὅσον ζοῦν ἀμφοτέροι οἱ γονεῖς, προικίζουσιν ἀμφοτέροι, ἄλλως ὁ ἐπιζῶν πατήρ ἢ ἡ μήτηρ¹.

Εἰς τὴν Χίον ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος, τουλάχιστον, ἐβάρυνε νομικὴ ὑποχρέωσις πρὸς σύστασιν προικός τόσον τὸν πατέρα ὅσον καὶ τὴν μητέρα², καὶ μάλιστα, καθὼς φαίνεται, ἀσχέτως τῆς ὑπάρξεως ἰδίας περιουσίας τῆς θυγατρὸς. Ἡ ὑποχρέωσις δὲ τῆς μητρὸς δὲν ἦτο ἐπιβοηθητικὴ, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον λόγον, ὁμοῦ μὲ τὸν πατέρα. Περὶ αὐτοῦ ἐκφράζονται σαφῶς τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν προικοσύμφωνα, ἀναγράφοντα ὅτι κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου, δηλαδὴ κατὰ τὸν νόμον, τὸ ἔθιμον, ὑπερχεοῦτο ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ πρὸς προίκισιν ἐκ τῆς ἰδίας ἐκάτερος περιουσίας, ὅπως ὑπῆρχε καὶ ἀντίστοιχον δικαίωμα τῆς θυγατρὸς ν' ἀξιώσῃ τοῦτο. Οὕτως, εἰς προικοσύμφωνον τοῦ ἔτους 1720³ ἀναγράφεται «τάττουσιν δὲ καὶ παραδίδουσιν (ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ) πρὸς αὐτὴν τὴν Ἀγγεροῦν διὰ προῖκα καὶ μερίδιον πατρικὰ καὶ μητρικὰ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου...». Ἐπίσης εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 44 (ἔτ. 1726) προικοσύμφωνον: «Τάττουσιν δὲ καὶ παραδίδουσιν πρὸς αὐτὴν τὴν Μαρίαν διὰ προῖκα καὶ μερίδιον πατρικὰ καὶ μητρικὰ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου τὰ κάτωθεν γεγραμμένα». Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ εἰς Κανελλάκην⁴ τοῦ ἔτους 1722 «... προυτίζουσιν τὸ πάσα τῆς διτzaίωμα πατρικὸν τzaὶ μητρικόν» κ. ἄ.

Ἐκ τῆς διατυπώσεως τῶν προικοσυμφώνων τούτων ὄχι μόνον προκύπτει ἡ νομικὴ ὑποχρέωσις ἀθροιστικῶς ἀμφοτέρων τῶν γονέων πρὸς προίκισιν, ἀλλὰ καὶ ὁ λόγος τοῦ ἐθιμικοῦ αὐτοῦ κανόνος. Σκοπὸς τῆς προικός κατὰ τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον τῆς Χίου δὲν ἦτο μόνον ἡ ἀνακούφισις τοῦ ἀνδρὸς ἐκ τῶν βαρῶν τοῦ γάμου ἢ, μᾶλλον, προκειμένου περὶ τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν τῆς ὑπαίθρου, ὁ μερισμὸς μεταξὺ τῶν συζύγων τῶν βαρῶν τοῦ γάμου. Ἡ προῖξ ἀπετέλει συγχρόνως καὶ κυρίως διὰ τὴν γυναῖκα καὶ προκαταβολὴν τοῦ ὅλου ἢ μέρους τοῦ κληρονομικοῦ τῆς μεριδίου ἐπὶ τῆς περιουσίας ἀμφοτέρων τῶν γονέων τῆς.

Εἰς ὅσα προικοσύμφωνα ἐμφανίζεται προικίζουσα μόνον ἡ μήτηρ, εἶναι πάντοτε χήρα⁵. Ἀλλὰ καὶ ὅταν συνομολογεῖ τὴν προῖκα μόνος ὁ πατήρ⁶, ἐκ τοῦ περιεχομένου

¹ Π. χ. Παράρτημα 11 (ἔτ. 1608), 19 (ἔτ. 1677) κ. ἄ.

² Διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἴσχυεν ἡ προϋπόθεσις τοῦ ἐπισήμου βυζαντινοῦ δικαίου τῆς «μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης ἢ νόμφ (ε)ἰδικῶς ἐγνωσμένης» αἰτίας. Βασιλ. 29. 1. 101.

³ Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., 33.

⁴ Ἐνθ' ἀν., 481.

⁵ Π. χ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 404, Ἐφημερ. «Παγχακὴ», ἀριθ. φύλλ. 257 τῆς 20 Ἀπριλίου 1911, Παράρτημα 4 (ἔτ. 1606), 66 (ἔτ. 1804).

⁶ Παράρτημα 3 (ἔτ. 1606), 6 (ἔτ. 1607), 16 (ἔτ. 1628), 39 (ἔτ. 1725), 54 (ἔτ. 1736), 62 (ἔτ. 1760) κ. ἄ.

τοῦ προικοσυμφώνου ἐξάγεται, ὅτι δὲν ἔζη κατὰ τὴν σύνταξίν του ἡ μήτηρ τῆς μελλονύμφου. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ προικοσύμφωνα αὐτὰ ὁ προικίζων πατὴρ κρατεῖ ὠρισμένα περιουσιακὰ στοιχεῖα διὰ γεροντοτρόφια μόνον ἑαυτοῦ, ὅχι δὲ καὶ τῆς συζύγου του καὶ μητρὸς τῆς προικιζομένης, ἐνῶ εἰς ἃς περιπτώσεις ζοῦν ἀμφοτέρωι οἱ γονεῖς συνήθως δηλοῦται ρητῶς, ὅτι κρατοῦνται τὰ γεροντοτρόφια ἐφ' ὅρου ζωῆς ἀμφοτέρων¹.

Ὁσάκις διὰ τοῦ προικοσυμφώνου συνιστᾶτο ὡς προῖξ ὁλόκληρον τὸ κληρονομικὸν μερίδιον τῆς προικιζομένης, ἐτίθετο εἰς τὸ προικοσύμφωνον εἰδικὴ ρήτρα, ἀποκλείουσα αὐτὴν ἀπὸ πάσης μετοχῆς τῆς ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῶν προικοδοτῶν γονέων τῆς. Ἡ τοιαύτη ρήτρα εἰς τὰ ἔγγραφα ἐκφράζεται συνήθως διὰ τοῦ ὅρου «ἐξόπρουκο»², «ἐξεπρίκιν»³, «ἐξέπρουκη»⁴. «ἐξεπρουκισμένες»⁵, δηλαδὴ ὅτι ἔξω, ἐκτὸς τῆς προικὸς, οὐδὲν ἄλλο ἔχει νὰ λάβῃ ἢ προικιζομένη⁶. Ἐὰν ὡς προῖξ δὲν συνιστᾶτο ὁλόκληρον τὸ κληρονομικὸν μερίδιον τῆς θυγατρὸς, ἀλλὰ μέρος αὐτοῦ, τότε ἡ καθορίζετο εἰς τὸ ἴδιον προικοσύμφωνον ὑπὸ τὴν νομικὴν μορφήν τῆς κληρονομικῆς συμβάσεως τὸ τί θὰ ἐλάμβανεν αὐτὴ ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ προικίζοντος⁷, ἢ οὐδὲν ἀνεφέρετο περὶ τῆς μετοχῆς τῆς προικιζομένης εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν προικοδοτῶν γονέων.

Τὰς κληρονομικὰς συμβάσεις, τῶν ὁποίων τὴν ἰσχὺν ἠρνεῖτο τὸ ἰουστινιανέιον δίκαιον (Κ.2.3.15 — Βασίλ. 11.1.76), ἐπέτρεψε δὲ ἐξαιρετικῶς μετὰ ταῦτα ἡ Νεαρά 19 Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, καὶ εἰδικῶς εἰς τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν, τὸ δημῶδες δίκαιον, τόσον κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ὅσον καὶ κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, ἀνεγνώριζεν ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ ἐφήρμοζεν εὐρύτατα ἡ πρακτικὴ⁸,

¹ Π. χ. Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἀν., 34, Παράρτημα 44 (ἔτ. 1726), 53 (ἔτ. 1737).

² Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 452.

³ Παράρτημα 58 (ἔτ. 1746) «... ἐξεπρίκιν, νὰ μὴ ἔχη πλέον νὰ κάμῃ εἰς τὰ λοιπά, μήτε σὲ καλὸν μήτε εἰς χρέος...».

⁴ Παράρτημα 43 (ἔτ. 1726) «... νὰ εἶναι ἐξέπρουκη», καὶ 66 (ἔτ. 1804) «... Καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον ἐβγαίνει ἡ Μαροῦ ἐξέπρουκη».

⁵ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 403. Ἡ μετοχὴ «ἐξεπρουκισμένος» μὲ ἀνάλογον σημασίαν ἀπαντᾷ καὶ ἐν Ἀνδρῶ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα. Βλ. Μ. Crusii, Turcograecia (Basileae, 1584), 220.

⁶ Μιά μορφή κληρονομικῆς συμβάσεως. Βλ. καὶ Παράρτημα 9 (ἔτ. 1608).

⁷ Π. χ. Παράρτημα 18 (ἔτ. 1672), «... τὸ δὲ ἔτερον ἑμισὸν τὸ κρατίζει μὲ τὰ ἔτερα, ἥτι καὶ ἂν εἶναι ἀπ' ὅζω... καὶ τὸ ἐναπολειφθὲν τὸ κρατίζει ὁ παπᾶ Μιχαλὶς ἕως ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ καὶ ἐκδημοῦντος αὐτοῦ νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ τῆς Ἀγγεροῦς». Αὐτόθι 44 (ἔτ. 1726) «... Κρατίζουν καὶ ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πεθερὰ γεροντοτρόφια τὸ χωράφιν... τὰ ὅποια γεροντοτρόφια νὰ εἶναι εἰς τοὺς δύο γονεῖς, εἰς ὅλην τὴν ζωὴν, καὶ ἀποθανόντος τῶν δύο γονέων, νὰ τὰ μοιράζουν ὅλα τὰ παιδιὰ πέντε μερίδια, νὰ ἀπηλογοῦνται εἰς καλὸν καὶ εἰς κακόν». Εἰς κακόν σημαίνει εἰς τὰ χρέη. Παράρτημα 7 (ἔτ. 1607), 43 (ἔτ. 1726) κ. ἄ.

⁸ Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 226 ἐπ. Γ. ΜΠΑΛΗ, Ἐγχειρίδιον Κληρονομικοῦ Δικαίου⁴ (Ἀθῆ-

καὶ δὲν ἀποτελοῦν αὐταὶ νεωτερισμὸν εἰς τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν προικιδσύμφωνα.

Εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ὡς προῖξ δὲν ἐδίδετο ὁλόκληρον τὸ κληρονομικὸν μερίδιον τῆς προικιζομένης, οὔτε εἰς τὸ προικοσύμφωνον δι' εἰδικῆς κληρονομικῆς συμφωνίας καθορίζετο τὸ τί θὰ λάβῃ αὕτη ἐκ τῆς κληρονομίας τῶν προικοδοτῶν γονέων, ἢ προικιζομένη ἐκληρονόμει ἀπὸ τοὺς προικίσαντας γονεῖς τὸ ἐξ ἀδιαθέτου μερίδιόν της, ἐφ' ὅσον ὅμως συνεισέφερε προηγουμένως πᾶν ὅ,τι εἶχε λάβει αὕτη κατὰ τὸ προικοσύμφωνον¹ ὡς προῖκα καὶ προτιμήν².

Καὶ αὐταὶ μὲν εἶναι αἱ ὑποχρεώσεις τῶν γονέων πρὸς προίκισιν τῆς θυγατρὸς. Ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξιν ὅμως, τὰς προϋποθέσεις καὶ τὴν φύσιν γενικῶς τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ πάππου καὶ τῆς μάμμης πρὸς προίκισιν τῆς ἐγγόνης στερούμεθα ἐπαρκῶν πηγῶν πρὸς λύσιν τῶν ζητημάτων αὐτῶν. Ὑπάρχει ἔν μοναδικόν, τὸ ἐν Παραρτήματι 34 (ἔτους 1722) προικοσύμφωνον, ἐκ τοῦ ὁποίου προκύπτει ὅτι δὲν ἔζη κανεὶς ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῆς μελλονύμφου, φέρονται δὲ δι' αὐτοῦ συνιστῶντες τὴν προῖκα οἱ πρὸς μητρὸς πάππος καὶ μάμμη ἀφ' ἑνός, καὶ οἱ πρὸς πατρὸς πάππος καὶ μάμμη ἀφ' ἑτέρου.

Καὶ οἱ μὲν πρὸς μητρὸς ἀνιόντες οὗτοι παρέχουν ὡς προῖκα ὅσα περιουσιακὰ στοιχεῖα περιελάμβανε τὸ προικοσύμφωνον τῆς θυγατρὸς τῶν καὶ μητρὸς τῆς προικιζομένης. Πλὴν ὅμως αὐτῶν, φαίνεται ὅτι τὴν προικίζουσιν καὶ δι' ἰδίας αὐτῶν περιουσίας. «*Τάτιονσιν δὲ καὶ παραδίδουν πρὸς αὐτὴν τὴν Καλὴν* <τὴν ἐγγόνην τῶν> κατὰ τὸ προικοσύμφωνον τῆς μητέρας της. *Ἐν πρώτοις . . . προικίον καὶ πᾶν ἕτερον . . . Ταῦτα πάντα τῆς τὰ παραδίδουν τελείαν προῖκαν. Ἀκόμῃ τοῦ Ἀφροδισίου τὴν μισὴν σκάλαν μὲ τὴν συκιάν, πλησίον ὁ Κωστιαρῆς, καὶ εἰς τὰ Χειμωνικά ἡ κάτω σκάλα καὶ ἀπὸ πάνω ἡ μισὴ σκάλα νότιον μέρος μὲ δύο ἐλιές πλησίον τὰ κληρονομικὰ νὰ εἶναι καὶ αὐτὰ εἰς τὸ ζάπιον της*». Νομίζομεν ὅτι ἡ σκάλα τοῦ Ἀφροδισίου καὶ τὰ ἄλλα τὰ κείμενα πλησίον τῶν κληρονομικῶν (προφανῶς τῆς προικιζομένης) προέρχονται ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας τῶν προικοδοτῶν πάππου καὶ μάμμης ἐκ μητρός. Οἱ δὲ πάππος καὶ μάμμη ἐκ πατρὸς συνιστοῦν ὡς προῖκα τῆς μελλονύμφου ἐγγόνης τὸ μερίδιον τοῦ ἀποθανόντος πατρὸς της. «*Ἀκόμῃ τῆς δίνει καὶ ὁ Κωνσταντῆς καὶ ἡ Κατερινὴ τῆς ἐγγόνης τῆς νύμφης τὸ μερίδιον τοῦ πατρὸς αὐτῆς, τὰ σπῖτια . . . κλπ.*», προσέτι δὲ συμφωνεῖται ρητῶς ὅτι «*. . . νὰ μετέχῃ ἡ νύμφη εἰς τὰ γεροντοτροφία* <τῶν προικιζόντων ἀνιόντων τούτων> καὶ οὐλοῖς ὅπου τῶν εὐρε-

ναι, 1938), § 19. G. MICHAÉLIDÈS - NOUAROS, Contribution à l'étude des pactes successoraux en droit byzantin (Paris, 1937), ἰδίᾳ § 79 ἐπ. Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, ἐνθ' ἀν., 1201 ἐπ. Καὶ κατωτέρω.

¹ Ἐθιμα Χίου, «Ἑλληνικά», ἐνθ' ἀν., 302, MAURER. ἐνθ' ἀν., § 50.

² Παραρτήμα 20 (διανομὴ κληρονομίας ἔτους 1679).

θοῦν εἰς ἐκαλὸν καὶ εἰς ἐκακόν, καθὼς ἔσπερξαν αὐτοὶ καὶ τὰ παιδιὰ των <οἱ θεῖοι τῆς μελλονύμφου> ».

Ὡς πρὸς τὰ προικιζόμενα ὑπὸ τῶν ἐκ πατρὸς πάππου καὶ μάμμης γεννᾶται ἀμφιβολία, τί ἐννοοῦν οὗτοι μὲ τὸ « μερίδιον τοῦ πατρὸς αὐτῆς ». Τὸ μερίδιον τῆς μελλονύμφου ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ υἱοῦ τῶν προικιζόντων, ἢ τὸ μερίδιον τοῦ πατρὸς τῆς προικιζομένης ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν προικοδοτῶν γονέων του, εἰς τὸ ὁποῖον, κατόπιν τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς της, ὑπεισέρχεται ἡ μελλονύμφος ἐγγόνη; Τὸ ζήτημα θὰ ἐλύετο μετὰ βεβαιότητος, ἐὰν εἶχομεν εἰς χεῖράς μας τὸ προικοσύμφωνον τοῦ πατρὸς της ἢ ἐγνωρίζομεν, ἐὰν εἶχε λάβει χώραν νέμησις¹ μεταξὺ τῶν γονέων τοῦ πατρὸς τῆς προικιζομένης καὶ τοῦ πατρὸς της καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν του. Ἦδη, στηριζόμενοι εἰς μόνον τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀσαφοῦς εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ προικοσυμφώνου τούτου, ἀποκλίνομεν εἰς τὴν γνώμην ὅτι ὁ ἀποθανὼν πατὴρ τῆς μελλονύμφου εἶχεν ἤδη λάβει ζῶν τὸ ἀνάλογον μερίδιόν του ἐκ τῆς περιουσίας τῶν γονέων του, καὶ ἡ προίκις τῆς νέμης ἐγγόνης ὑπὸ τῶν ἐκ πατρὸς πάππου καὶ μάμμης της γίνεται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς της. Εἰς τοῦτο καταλήγομεν, διότι ἐκ τοῦ προικοσυμφώνου ἐξάγεται ὅτι ὁ πάππος καὶ ἡ μάμη οὗτοι δὲν εἶχον μετὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς πρὸς τὴν ἐγγόνην ἄλλην περιουσίαν, ἀλλὰ μόνον τὰ γεροντοτρόφια καὶ οὐλises, δηλαδὴ τὰ οἰκιακὰ ἐπιπλα καὶ σκευή, ἐνῶ ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον καὶ ἄλλην περιουσίαν, ἐφ' ὅσον κατὰ τὸ προικοσύμφωνον εἶχον καὶ ἄλλα τέκνα, πλὴν τοῦ πατρὸς τῆς προικιζομένης. Δὲν φαίνεται δὲ νὰ ἀπέμενεν εἰς αὐτοὺς ἄλλη περιουσία, πλὴν τῶν γεροντοτροφίων καὶ τῶν ἐπιπλῶν, διότι, ἐὰν ἀπέμενε, θὰ ἐδηλοῦτο εἰς τὸ προικοσύμφωνον ἐὰν ἡ προικιζομένη θὰ εἶχεν ἢ ὄχι μερίδιον καὶ ἐπὶ τῆς λοιπῆς ἀπομενούσης περιουσίας τῶν προικιζόντων καὶ ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν γεροντοτροφίων. Τὸ νὰ ἀπομένουν λοιπὸν εἰς αὐτοὺς μόνον τὰ « γεροντοτρόφια καὶ οὐλises », δεικνύει ὅτι τὴν λοιπὴν περιουσίαν των εἶχον παραχωρήσει εἰς τὰ τέκνα των προηγουμένως διὰ προικοσυμβολαίων ἢ νεμήσεως, καὶ ἦτο φυσικὸν καὶ ὁ πατὴρ τῆς μελλονύμφου νὰ εἶχε λάβει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ μερίδιόν του.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ προικοσυμφώνου γίνεται καὶ ἐξόφλησις ὑπὸ τῆς προικιζομένης χρέους τοῦ πατρὸς της πρὸς τὸν ἐκ πατρὸς πάππον της.

Κατὰ ταῦτα, ἐκ τοῦ προικοσυμφώνου ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ μελλονύμφος ἐγγόνη εἶχεν ἰδίαν περιουσίαν ἐκ τῆς κληρονομίας τῶν γονέων της. Γεννᾶται λοιπὸν ἐξ αὐτοῦ ἡ ἀπορία, ἐὰν ἡ ἐμφάνισις εἰς τοῦτο ὡς προικοδοτῶν τῶν ἀνιόντων αὐτῶν

¹ Καὶ αὕτη συνηθίζετο εἰς τὴν Χίον, ὡς ἀποδεικνύουν τὰ σφζόμενα ἐγγραφα.

ἀμφοτέρων τῶν γραμμῶν ὀφείλεται μόνον εἰς λόγους εὐπρεπείας καὶ σεβασμοῦ ἢ καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς μελλονύμφου, ἢ ὅποια ἦτο τυχὸν ἀνήλικος, ὅσα δὲ τὴν προικίζουσιν ἀποτελοῦν ἰδίαν αὐτῆς κληρονομικὴν περιουσίαν ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῆς, ἢ, ἐὰν προσέτι καὶ ἐξ ἰδίας αὐτῶν περιουσίας προσθέτουν εἰς τὴν προῖκα τῆς, τὸ πράττουν ἐκ νομικῆς ὑποχρεώσεως πρὸς προίκισιν τῆς ὀρφανῆς ἐγγόνης τῶν, καὶ ὅχι ἐκουσίως, ἐξ ἐλευθεριότητος; Ἐὰν δὲ ὑπῆρχε νομικὴ ὑποχρέωσις αὐτῶν πρὸς προίκισιν, μέχρι ποίου σημείου ἔφθανεν αὕτη;

Διὰ τὴν λύσιν πρέπει νὰ προστρέξωμεν εἰς μίαν διάταξιν τοῦ εἰς τὴν Χίον ἰσχύοντος κληρονομικοῦ δικαίου τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς Χίου εἰς τὴν ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχὴν εἰς τὴν πρώτην τάξιν καλοῦνται, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τέκνα, καὶ οἱ γονεῖς, ὅχι ὅμως καὶ οἱ ἀπώτεροι ἀνιόντες. Τοῦτο μᾶς πληροφορεῖ ἡ Ἐκθεσις τοῦ Γ. Καλογνώμου¹. Ὁ Δ. Γκίνης θεωρεῖ ἀσαφῆ ἐν τούτῳ τὴν διατύπωσιν τῆς Ἐκθέσεως καὶ νομίζει πιθανώτερον, ὅτι εἰς τὴν πρώτην τάξιν καλοῦνται μόνον οἱ κατιόντες². Ἐν τούτοις εἶναι ὀρθὸν τὸ ἐκτιθέμενον ὑπὸ τοῦ Καλογνώμου, ὅτι εἰς τὴν πρώτην τάξιν καλοῦνται τόσον τὰ τέκνα ὅσον καὶ οἱ γονεῖς τοῦ ἀποβιοῦντος ἀδιαθέτου, ἐπιβεβαιούμενον καὶ ὑπὸ σωζομένων ἐγγράφων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν τοῦ ἔτους 1681 εὑρηται δημοσιευμένον³. Ἀπὸ τὸ ἐγγράφον αὐτὸ ἐξάγεται σαφῶς ὅτι ὁ ἀποβιώσας ἀδιάθετος κατέλιπε τρία τέκνα, σύζυγον καὶ μητέρα, ὡς κληρονόμος δὲ παρουσιάζεται καὶ ἡ τελευταία ὁμοῦ μὲ τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγον.

Συμφώνως πρὸς τὴν διάταξιν αὐτήν, οἱ προικίζοντες τὴν ἐγγόνην ἀνιόντες εἶχον συγκληρονομήσει ἕκαστον μέρος τὸ ἴδιον τέκνον, γονέα τῆς μελλονύμφου. Κατ' ἀκολουθίαν, οἱ ἐκ μητρὸς πάππος καὶ μάμμη, ἐκτὸς τῶν ἐπιδοθέντων εἰς τὴν ἐγγόνην ἐξ ἐλευθεριότητος, ὡς ἐγένετο δεκτὸν ἀνωτέρω, ἰδίων κτημάτων, μὴ περιλαμβανομένων εἰς τὴν προῖκα τῆς μητρὸς τῆς, εἶχον ἴδια κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ μέρους αὐτῆς τῆς προικὸς τῆς ἀποβιωσάσης θυγατρὸς τῶν. Συνιστώντες λοιπὸν οὗτοι ὡς προῖκα εἰς τὴν ἐγγόνην ὁλόκληρον τὴν κατὰ τὸ προικοσύμφωνον τῆς μητρὸς τῆς τοιαύτην, ἐπροίκιζον καὶ τὸ ἴδιον αὐτῶν κληρονομικὸν μερίδιον ἐπ' αὐτῆς. Ἐπίσης καὶ οἱ πρὸς πατρός πάππος καὶ μάμμη προικίζοντες τὸ μερίδιον τοῦ πατρὸς τῆς ἐγγόνης, τὸ ὅποιον, ὡς ἐδέχθημεν, ἦτο ἰδία αὐτοῦ περιουσία, συνιστοῦν ὡς προῖκα αὐτῆς καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ τῆς μεριδίου κλη-

¹ «Ἑλληνικά», ἐνθ' ἀν., 301.

² Αὐτόθι, σημ. 1.

³ ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 248/50. Ἡ διάταξις αὕτη περὶ κληρονομικοῦ δικαιώματος καὶ τῶν γονέων εἶναι τοῦ ὀθωμανικοῦ δικαίου (J. D. LUCIANI, ἐνθ' ἀν., 227. Δ. Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ, 30 καὶ 47) καὶ ἐφηρμόζετο σταθερῶς ὑπὸ τῶν Χίων.

ρονομικὸν ἐξ ἀδιαθέτου δικαίωμά των¹. Προφανῶς δὲ οἱ τελευταῖοι οὗτοι προικοδοτοῦν ὁλόκληρον τὸ μερίδιον τοῦ πατρὸς της, ἀφοῦ, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γεροντοτρόφια καὶ «τὶς οὐλίσες», δὲν τοὺς ἀπέμενε ἄλλη περιουσία².

Ἦδη ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν ἡ προικοδότησις τοῦ κληρονομικοῦ μεριδίου τῶν πάππου καὶ μάμης ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῶν γονέων τῆς μελλονύμφου ἀποτελῇ πρᾶξιν ἐλευθεριότητος ἀπλῶς ἢ ἐκπλήρωσιν νομικῆς ὑποχρέωσεως ἐξ ἐθιμικοῦ κανόνος, θεωροῦμεν πιθανώτερον τὸ δεύτερον, ἀποβλέποντες εἰς τὴν σχέσιν τοῦ εἰς τὴν Χίον ἰσχύοντος προικῶν δικαίου πρὸς τὸ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς. Νομίζομεν δὲ ὅτι ἡ νομικὴ τῶν αὐτῆς ὑποχρέωσις περιελάμβανε τὸ περιελθὼν εἰς αὐτοὺς ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ γονέως τῆς μελλονύμφου ἐγγόνης μερίδιον, δι' αὐτὸ δὲ ὁ ἐκ πατρὸς πάππος ζητεῖ καὶ λαμβάνει παρ' αὐτῆς τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος τοῦ πατρὸς της. Πέραν τῶν σημείων αὐτῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν νομικὴν ὑποχρέωσιν τῶν πάππου καὶ μάμης πρὸς σύστασιν προικὸς εἰς τὴν ἐγγόνην δὲν δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν.

Ὡς πρὸς τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ἀδελφῶν πρὸς προίκισιν τῆς ἀδελφῆς, δύο μόνον προικοσύμφωνα, τὰ ἐν Παραρτήματι 5 (ἔτ. 1607) καὶ 17 (ἔτ. 1628), γνωρίζομεν, εἰς τὰ ὁποῖα προικίζων εἶναι μόνον ὁ ἀδελφός, ἀποβιωσάντων τῶν γονέων. Ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν, ἡ προίκισις ὠρισμένων ἀκινήτων γίνεται ἐκ τῆς περιουσίας τῆς προαποβιωσάσης μητρός. Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ προικιζόμενα, διαφαίνεται ὅτι καὶ αὐτὰ προέρχονται ἐκ τῆς πατρομητρικῆς ἀδιανεμήτου εἰσέτι κληρονομίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας, καὶ μετὰ τὸ προικοσύμφωνον, διατηρεῖ ἡ προικιζομένη τὸ τυχὸν ὑπόλοιπον ἐκ τοῦ κληρονομικοῦ μεριδίου της³.

Ἀνάλογον εἶναι τὸ περιεχόμενον καὶ τοῦ δευτέρου προικοσυμφώνου, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ προικίζων ἀδελφός ἀναφέρει ὅτι τὴν «*σύζευξιν κάμνει μετὰ συμβουλῆς καὶ θελήσεως τῶν ἀδελφῶν του*» καὶ ἀπομένει ἐγγυητῆς ὅτι τὰ ἐν τῷ προι-

¹ Ἐὰν δεχθῇ τις τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν, ὅτι δηλαδή οἱ ἐκ πατρὸς ἀνιόντες προικίζουσαν ἐνταῦθα τὸ ἐπὶ τῆς ἰδίας τῶν περιουσίας μεριδίου τοῦ πατρὸς τῆς προικιζομένης, τότε εἶναι ἀκόμη περισσότερον εὐλογον νὰ δεχθῇ τις ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εἶχον οὗτοι νομικὴν ὑποχρέωσιν πρὸς προίκισιν τῆς ἐγγόνης, δεδομένου ὅτι ὁ πατὴρ της δὲν εἶχε λάβει ζῶν τὸ πατρομητρικὸν τοῦ μεριδίου, ἢ δὲ προῖξ εἰς τὴν Χίον ἀπετέλει κυρίως προκαταβολὴν τοῦ πατρικοῦ καὶ μητρικοῦ κλήρου.

² Ἀλλὰ καὶ ἡ φρασεολογία τοῦ προικοσυμφώνου εἶναι σαφής, διότι, ἐὰν ὡς προῖξ δὲν ἐδίδοτο ὁλόκληρον τὸ μερίδιον τοῦ πατρὸς της, ἀντὶ «*μεριδίου*» θ' ἀνεγράφετο εἰς αὐτὸ ἡ συνήθης τῶν ἐγγράφων φράσις «*ὅ,τι τῆς ἤγγιξε ἀπὸ τοῦ μεριδίου τοῦ πατρὸς της*». Ἐπίσης τὸ αὐτὸ θ' ἀνεγράφετο καὶ διὰ τὴν προῖκα τῆς μητρός της.

³ «... καὶ ἀπὸ τ' ἀπομείνοτά μου πράγματα, ἣν (ἂν) ἀπομείνου, νὰ παίρῃ ἡ δίδῃ ἐφάνη ἡ μερίδα», τοῦ ὁποίου πιθανῶς τὸ ὀρθὸν ἔχει «*παίρῃ ἢ νὰ δίδῃ ἢ νύμφη*».

κοσυμφώνω συμφωνούμενα θὰ εἶναι ἔγκυρα πάντοτε, δηλαδή ἀναλαμβάνει οὗτος τὴν εὐθύνην διὰ τὸ ἀπρόσβλητον τῆς προικὸς ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν μὴ συμπρατόντων ἀδελφῶν, προφανῶς διότι ἐξ ἀδιανεμήτου κληρονομικῆς πατρομητρικῆς περιουσίας ὅλων τῶν ἀδελφῶν γίνεται ἡ προίκις, καὶ ὄχι ἐξ ἀτομικῆς περιουσίας τοῦ ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ παρισταμένου ἀδελφοῦ. Τὴν ἐρμηγείαν αὐτὴν ἐνισχύει καὶ τὸ ὅλον περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου.

Οὕτω, νομίζομεν ὅτι εἰς τὰ προικοσύμφωνα ταῦτα ἡ σύστασις τῆς προικὸς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου ἀπλῶς καὶ μόνον ἐκ λόγων εὐπρεπείας, ἵνα μὴ παρουσιάζεται ἡ μελλονύμφος ἐστερημένη οἰκογενειακῆς προστασίας, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἐν ἑλλείψει ἀδελφοῦ θὰ ἐγένετο ἡ συνομολόγησις τῆς προικὸς ὑπὸ τοῦ πλησιεστέρου συγγενοῦς, καὶ διότι ἐπὶ τῶν προικιζομένων εἶχε καὶ ὁ ἀδελφὸς μεριδίον, οὕτω δὲ ἡ προίκις ἐνεῖχεν ἐν ἑαυτῇ καὶ μερικὴν διανομήν. Κατὰ ταῦτα, ἐκ τῶν προικοσυμφώνων αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ νομικὴ ὑποχρέωσις τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς προίκισιν τῆς ἀδελφῆς ἐξ ἰδίας του περιουσίας.

Εἰς τὴν Ἐκθεσιν ὅμως τοῦ Καλογνώμου περὶ τῶν Ἑθίμων τῆς Χίου¹ ἐπεξηγεῖται ὅτι οἱ ἀδελφοὶ εἶχον ὑποχρέωσιν πρὸς προίκισιν τῆς ἀδελφῆς εἰς τὴν περὶ πτωσιν μόνον κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρχεν ἐπαρκὴς πατρομητρικὴ περιουσία. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν αὐτοῦ στερούμεθα ἐγγράφων. Ὅπως δὴποτε, ἡ εἰς τὴν Ἐκθεσιν συσχέτισις τῆς πρὸς προίκισιν τῆς ἀδελφῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ἀδελφοῦ μετὰ τῆς διαφορᾶς τοῦ κληρονομικοῦ μεριδίου μεταξὺ τῶν διαφόρου φύλου τέκνων, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, δὲν δικαιολογεῖται.

Εἰς ἑννέα ἐκ τῶν ἐν Παραρτήματι προικοσυμφώνων, ἦτοι τὰ 12 (ἔτ. 1608), 14 (ἔτ. 1612), 24 (ἔτ. 1690), 28 (ἔτ. 1691), 30 (ἔτ. 1692), 32 (ἔτ. 1705), 41 (ἔτ. 1725), 43 (ἔτ. 1726) καὶ 46 (ἔτ. 1735) ἐμφανίζονται, εἰς μὲν τὸ δεύτερον καὶ τὸ πέμπτον ὁ πατὴρ συναινοῦντος καὶ τοῦ υἱοῦ· εἰς τὸ πρῶτον, τρίτον, τέταρτον, ἕκτον, ἑβδομον καὶ ὄγδοον ἡ χήρα μήτηρ μετὰ τῶν υἱῶν· εἰς δὲ τὸ τελευταῖον ὁ πατὴρ καὶ ἡ κόρη του (ἀδελφὴ τῆς προικιζομένης) νὰ «προικοσυμφωνήσουν». Εἰς αὐτά, εἶναι προφανές, ἰδίᾳ ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν δευτέρου καὶ πέμπτου ἐκ τούτων, ὅτι ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἀδελφοῦ ἢ τῆς ἀδελφῆς τῆς μελλονύμφου ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ σύστασις τῆς προικὸς ἐγένετο καὶ ἐκ περιουσιακῶν στοιχείων τῆς κληρονομίας τοῦ ἀποβιώσαντος πατρὸς ἢ μητρός, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦτο συγκληρονόμος καὶ ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ, διὰ τῆς συμπράξεως δὲ τῶν ἀδελφῶν, συγκληρονόμων τῆς προικιζομένης, καθίστατο ἔγκυρος καὶ ἀπρόσβλητος ἡ σύστασις τῆς προικὸς ἐπὶ τῶν ἐπικοινωνῶν περιουσιακῶν αὐτῶν στοιχείων. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δέ

¹ «Ἑλληνικά», ἐνθ' ἀν., 300, καὶ εἰς σημ. 1 τὸ διεξοδικώτερον γαλλικὸν κείμενον.

ἄς σημειωθῇ ὅτι αἱ ἀνωτέρω περιπτώσεις εἶναι ἐξαιρετικά, καὶ ὅτι εἰς οὐδὲν ἄλλο ἐκ τῶν γνωστῶν προικοσυμφώνων, καίτοι ὑπάρχουν ἀδελφοὶ τῆς προικιζομένης, ἐφ' ὅσον ζοῦν ἀμφοτέρω οἱ γονεῖς, ἐμφανίζονται οὗτοι συμπράττοντες ἢ καὶ ἀπλῶς παριστάμενοι κατὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς ὑπὸ τῶν γονέων¹.

Εἰς μερικὰ ἐκ τῶν προικοσυμφώνων, ἐκτὸς τῶν γονέων, συνιστοῦν ὡς προῖκα ὠρισμένα ἀντικείμενα καὶ ἄλλα πρόσωπα, συνήθως συγγενεῖς π.χ. πάππος², μᾶμη³ θεῖος⁴. Ἡ ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων συνιστωμένη προῖξ ἔχει προφανῶς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐκονσίας (dos voluntaria).

Γ. **Ἡ προῖξ συνεστιῶτος τοῦ γάμου.** — Διαρκοῦντος τοῦ γάμου κυρία τῆς προικὸς ἦτο ἡ σύζυγος, καὶ ὅχι ὁ ἀνὴρ. Μόνον οἱ καρποὶ καὶ ἡ χρῆσις τῶν προικῶν φαίνεται ὅτι ἦσαν κοινοὶ εἰς τοὺς συζύγους.

Εἰς τὰ ἔθιμα τῆς Χίου⁵ ἀναφέρεται, ὅτι ἡ προῖξ ἦτο κοινὴ εἰς τοὺς συζύγους καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάμου γεννώμενα τέκνα. Ἐν τούτοις, κατὰ νομικὴν ἀκρίβειαν πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι κυρία τῆς προικὸς διαρκοῦντος τοῦ γάμου ἦτο μόνῃ ἡ

¹ Οὕτω δὲν ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὰ προικοσύμφωνα τῆς Χίου τὸ φαινόμενον τὸ ὁποῖον συναντῶμεν εἰς ἄλλης φύσεως ἑλληνικὰ δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα περὶ ἀκινήτων, περιέχοντα ἰδίᾳ πωλήσεις, καὶ κατὰ τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔγγραφα ταῦτα παρίστανται πωλοῦντες ἢ συναινοῦντες εἰς τὴν πώλησιν ὅχι μόνον ἀμφοτέρω οἱ σύζυγοι, ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἢ ἄλλοι συγγενεῖς, οἱ ὅποιοι βάσει τοῦ ἐπισήμου βυζαντινοῦ δικαίου δὲν φαίνονται ὡς συνδικαιοῦχοι (βλ. λ. γ. πωλήσεις τῶν ἐτῶν 1218 καὶ 1255 ἐκ Κάτω Ἰταλίας (εἰς I. MINERVINI, In quatuor Graeca diplomata (Neapoli, 1840), 5, 49), τοῦ ἔτ. 1234 ἐκ Σμύρνης (εἰς MIKLOSICH et MÜLLER, Acta IV, 32/3), τοῦ ἔτ. 1358 ἐκ Μακεδονίας (εἰς Actes de l'Athos, II Actes du Pantocrator, publiés par LOUIS PETIT, εἰς Παράρτημα I' τόμου Βυζαντινῶν Χρονικῶν Πετροπόλεως, 4/7), τοῦ ἔτ. 1646 ἐκ Χίου (εἰς ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 209) κλπ.). Κατ' ἀκολουθίαν δὲν παρίσταται ἀνάγκη ν' ἀσχοληθῶμεν καὶ μὲ τὴν ἐξηγήσιν τῆς τοιαύτης συμπράξεως τῶν τέκνων ἢ ἄλλων συγγενῶν, περὶ τῆς ὁποίας ὑφίσταται ἀβεβαιότης καὶ διαφωνία. Διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ βλ. τὸν τελευταῖον ἐπιχειρήσαντα νὰ δώσῃ ἐρμηνείαν Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΝ εἰς τὸ ἔργον του Σχέσεις γονέων καὶ τέκνων κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον (Ἀθήναι, 1946), 64 ἐπ., ὡς καὶ τοὺς αὐτόθι ἀναφερομένους συγγραφείς, ἔτι δὲ G. FERRARI, Recherche sul diritto ereditario in Occidente nell'alto medio evo con speciale riguardo all'Italia (Padova, 1914), 108, ὁ ὁποῖος διαπιστοῖ τὴν ὑπαρξίν τῆς ἰδίας συνηθείας καὶ εἰς τὰ ἔγγραφα ἀπαλλοτριώσεως τοῦ Λογγοβαρδικοῦ βασιλείου. Ἡ εἰς τὰ χιακὰ προικοσύμφωνα σύμπραξις ἀμφοτέρων τῶν γονέων διὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ προίκις, ὡς ἐσημειώθη ἤδη, ἐγένετο ἐκ τῆς περιουσίας ἀμφοτέρων τῶν γονέων.

² Παράρτημα 42 (ἔτ. 1725).

³ K. KANEΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 481.

⁴ K. KANEΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 405.

⁵ «Ἑλληνικά», ἐνθ' ἀν., 302.

γυνή. Τοῦτο ἐξάγεται καὶ ἀπὸ ἐγγράφων πωλήσεως προικῶν ἀκινήτου, εἰς τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται ὡς πωλήτρια ἡ σύζυγος, ὃ δὲ σύζυγος ἀπλῶς παρίσταται συναινῶν¹. Καὶ ἡ κυριότης τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῆς προικὸς, συνεστῶτος τοῦ γάμου εἶναι ἀπόρροια ἀρχῆς τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ καὶ ἐλληνιστικοῦ δικαίου².

Ὡς πρὸς τὸ ἀπαλλοτριωτὸν ἢ μὴ τῶν προικῶν διαρκούντος τοῦ γάμου, ἡ Ἐκθεσις περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου ἀρκεῖται νὰ σημειώσῃ ὅτι « ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς ἐθεωρεῖτο ὡς κτῆμα ἀνεκποίητον ». Τὸ ἀναπαλλοτριώτον ὅμως δὲν ἐπιβεβαιούται ἐκ τῶν ἐγγράφων, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐκ τοῦ παρατεθέντος ἀνωτέρω³ τοιούτου ἐξάγεται τὸ ἀπαλλοτριωτὸν κατ' ἀρχὴν τῶν προικῶν ἀκινήτων.

Ἐὰν ἡ ἀπαλλοτριώσις αὐτῶν ἐπετρέπετο ἄνευ περιορισμῶν ἢ μόνον ἐπὶ τῇ ὑπάρξει ὁρισμένων προϋποθέσεων (λ.χ. ἀφεντος ἀνάγκη), δὲν ὑπάρχουν μαρτυρίαι, οὔτε ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου ἐξάγεται σχετικόν τι. Πάντως διὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν προικῶν ἀπαιτεῖτο ἡ συναίνεσις τοῦ συζύγου. Κατὰ τὰ προειρημένα, ἡ προῖξ ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπεριορίστως πρὸς προίκισιν τῶν τέκνων.

Δ. *Ἡ προῖξ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου.* — Εἰς τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν προικοσύμφωνα δὲν ἀπαντῶσι συμφωνίαι ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. Φαίνεται ὅτι πάντοτε ἐφηρομίζετο ὁ νόμος, τὰ ἔθιμα.

Ἡ Ἐκθεσις περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου παρέρχεται ἐν σιγῇ τὰ τῆς τύχης τῆς προικὸς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, καὶ μόνον μία διάταξις ἐπὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου σχετικὴ μὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ ὑπάρχει, περὶ τῆς ὁποίας γίνεται λόγος κατωτέρω. Τοιουτοτρόπως, ἐκτὸς τῆς διατάξεως αὐτῆς, ὡς μόνη πηγὴ διὰ τὸ θέμα ἀπομένουν τὰ ὀλίγα γνωστὰ ἐγγράφα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἐπαρκῆ νὰ μᾶς διαφωτίσουν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα.

Ὡς συνέπεια τῆς ἀρχῆς ὅτι κυρία τῆς προικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἦτο ἡ γυνή, πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς ἢ διαζυγίῳ, ἡ προῖξ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμῆνῃ εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ δὴ ὡς ἰδιοκτησία της. Περὶ αὐτοῦ δὲν ὑπάρχουν ρηταὶ μαρτυρίαι⁴, ἀλλὰ μόνον τὸ ἀρνητικὸν γεγονός ὅτι τὰ ὀλίγα ἐγγράφα, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ ὁμιλοῦν περὶ τῆς προικὸς, εἰς τὴν περι-

¹ Γ. Ρ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 257.

² Κ. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ. Αἱ μεταρρυθμίσεις τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου κατὰ τὴν περίοδον 1910—1926, εἰς Ἑπετηρίδα Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν, Α' (Ἀθῆναι, 1927), 215. Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ἡ ἐκποίησις τῶν προικῶν ἀκινήτων κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον, εἰς Ἀρχεῖον Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ΣΤ', 546 ἐπ. Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, ἐνθ' ἀν., 12, 1086, 1089.

³ Γ. Ρ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν. Περὶ τῆς ἐκποιήσεως τῶν προικῶν βλέπε τὴν ἄνω μελέτην τοῦ Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, ἔτι δὲ καὶ Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ, ἐνθ' ἀν., 1090/1 καὶ σημ. 70.

⁴ Ἐκτός, ἴσως, τοῦ κατωτέρω ἐν § 9 ἐρμηνευομένου προικοσυμφώνου.

πτωσιν αὐτήν, σιγοῦν, ἀφίνοντα τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γεννηθῇ τοιοῦτο ζήτημα, ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ ἰδίας τῆς γυναικὸς περιουσίας. Τοῦτο δὲ πολὺ εὐλόγως, ἐὰν προστεθῇ καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ προῖξ δὲν ἀπετέλει μόνον μέρος τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς, ἀλλὰ κατὰ κανόνα καὶ τὸ σύνολον τοῦ κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς ἐπὶ τῆς πατρικῆς καὶ μητρικῆς τῆς περιουσίας.

Σχετικῶς μὲ τὴν περίπτωσιν τῆς λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικὸς καὶ ἀνυπαρξίας τέκνων, εἰς τὴν Ἐκθεσιν περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου περιέχεται ἡ ἐξῆς ἀπάντησις: «*ὅταν τὸ ἀνδρόγυνον ᾗτο ἄτεκνον, καὶ ἤθελεν ἀποθάῃ θάτερον αὐτῶν, ὁ ἐπιζῶν ἐκληρονομοῦσε τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας του, τὸ δὲ οἱ λοιποὶ κληρονόμοι καὶ τοῦτο ἐξ ἀδιαθέτου*»¹. Συμφώνως μὲ αὐτὴν τὸ ἥμισυ τῆς προικὸς ὡς καὶ τὸ ἥμισυ τῆς λοιπῆς ὑπαρχούσης τυχὸν ἐξωπροίκου περιουσίας τῆς γυναικὸς πρέπει νὰ περιήρχετο κληρονομικῶς δικαίωματι εἰς τὸν σύζυγον, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους τῆς. Ἐγγραφον ἐπιβεβαιοῦν τὴν τοιαύτην ἀπάντησιν ὡς πρὸς τὸ κληρονομικὸν μερίδιον τοῦ συζύγου ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῆς ἄνευ τέκνων ἀποβιούσης συζύγου δὲν συνηγήσαμεν.

Ἀντιθέτως διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικὸς, ὑπαρχόντων δὲ τέκνων, ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἔγγραφα. Ἐξ αὐτῶν σαφῶς προκύπτει ὅτι ποσοστὸν ἐκ τῆς κληρονομίας τῆς περιήρχετο καὶ εἰς τὸν ἐπιβιοῦντα σύζυγον. Τοιοῦτοτρόπως, εἰς τὴν ἐν Παραρτήματι 48 (ἔτ. 1736) διανομὴν κληρονομίας φέρονται ὡς συγκληρονόμοι τῆς συζύγου ὁ σύζυγος καὶ τὰ τρία τέκνα τῶν. Εἰς ἄλλην ἐν Παραρτήματι 63 (ἔτ. 1766) ὁμοίαν διανομὴν ἐμφανίζονται ὡς συγκληρονόμοι ἡ θυγάτηρ, ἡ μήτηρ, τρεῖς ἀδελφαί τῆς καὶ ὁ σύζυγος. Εἰς τὸ δεύτερον αὐτὸ ἔγγραφον γίνεται ρητὴ μνεῖα ὅτι «*ἐμοίρασαν τὸ μερίδιο τῆς ἀπεθαμένης κατὰ τὸν φετουφᾶν τοῦ ἀφέντη μουφτῆ*», δηλαδὴ κατὰ τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον. Ἐπίσης εἰς τὴν ἐν Παραρτήματι 65 (ἔτ. 1774) διανομὴν κληρονομίας ἡ ἀποβιώσασα σύζυγος ἀφῆκε παιδίον, σύζυγον καὶ γονεῖς. Τὸ παιδίον ἀπέθανε μετέπειτα καὶ γίνεται ἡ διανομὴ τῆς κληρονομίας μεταξὺ τοῦ συζύγου καὶ τῶν γονέων². Εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔγγραφα ἐννοεῖται ὅτι πρόκειται περὶ κληρονομίας ἐξ ἀδιαθέτου, δὲν φαίνεται ὅμως ποῖον ἦτο τὸ μερίδιον τοῦ συζύγου.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἔγγραφα, καθὼς καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα, ἐπίσης δὲ καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκθεσιν περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου, ὡς ἐξετέθη ἤδη, ἐξάγεται ἀναμφισβητήτως

¹ «Ἑλληνικά», ἐνθ' ἀν., 302.

² Ὅσον ἀφορᾷ τὴν συμβιβαστικὴν διανομὴν περιουσίας ἀποβιώσασας συζύγου τοῦ ἔτους 1572, δημοσιευθεῖσης εἰς ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 189 193 καὶ ἀναδημοσιευθεῖσης ὑπὸ Γ. ΖΟΛΩΤΑ εἰς Δ. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ, Ἰουστινιάναι - Χίος (Σύρος, 1900), 555/6, φαίνεται ὅτι αὕτη ἐγένετο ἐν ὄψει τοῦ ἐπὶ γενοατοκρατίας ἰσχύοντος δικαίου.

ὅτι εἰς τὴν νῆσον¹ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας ὡς κληρονομικὸν δίκαιον ἐπὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς ἐφηρμοζέτο γενικῶς τὸ ὀθωμανικόν², τὸ ὁποῖον, καὶ ὅταν ὑπῆρχον τέκνα, ἀνεγνώριζεν εἰς τὸν σύζυγον κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς κληρονομίας τῆς συζύγου, ἀνερχόμενον ἐν συνδρομῇ τέκνων εἰς τὸ $\frac{1}{4}$, ἐν ἀνυπαρξίᾳ δὲ τοιούτων εἰς τὸ $\frac{1}{2}$ ³.

Ἐκ τῆς ὑπάρξεως ὅμως τοῦ ἀμέσως κατωτέρω ἐγγράφου φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν κατοχὴν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Γενοατῶν ὁ σύζυγος, λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικός, εἶχε κέρδος ἐπὶ τῆς προικός.

Κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν λοιπὸν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὀθωμανικοῦ δικαίου τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς εἰσῆχθη εἰς πᾶσαν περίπτωσιν κληρονομικὸν δικαίωμα τοῦ συζύγου ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῆς γυναικός (ἢ ὅποια κατὰ κανόνα συνίστατο εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν προῖκα), ἴσως δὲ κατὰ ποσοστὸν ἀνώτερον τοῦ κατὰ τὴν γενοατοκρατίαν κέρδους ἐπὶ τῆς προικός. Τὸ κέρδος αὐτὸ τοῦ συζύγου ἐπὶ γενοατοκρατίας θ' ἀπερροφήθη καὶ θὰ συνεχωνεύθη εἰς τὸ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν μερίδιον τοῦ συζύγου ἐπὶ τουρκοκρατίας. Ἐν τούτοις, ἡ ἔννοια τοῦ κέρδους τοῦ συζύγου ἐπὶ τῆς προικός φαίνεται ὅτι διετηρήθη ἐκ τῆς γενοατοκρατίας καὶ κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν. Τοῦτο καθιστᾷ, τουλάχιστον, πιθανὸν τὸ ἐν Παραρτήματι 47 (ἔτ. 1736) πωλητήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ὅτι τὸ πωλούμενον ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα του ἀκίνητον περιῆλθεν εἰς αὐτὸν τίτλῳ ἀντι-

¹ Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν δι' ὁμοίων ἀχτναμέδων εὐνοηθεῖσαν Νάξον.

² Τοῦτο δέχεται, ἀλλ' ἀνευ ἀποδείξεων, εἰς ἄρθρον του καὶ ὁ Γ. ΜΑΥΡΟΣ, Αἱ περὶ δικαίου ἀντιλήψεις τοῦ χιακοῦ λαοῦ, εἰς περιοδικὸν τοῦ ἐν Χίῳ Συλλόγου Ἀργέντη, Α' (Ἀθῆναι, 1938), 67 8, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι «τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὴν διαδοχὴν ἐδίκαζον τὰ τουρκικὰ δικαστήρια βάσει τῶν τουρκικῶν νόμων. Διὰ δὲ τὴν διανομὴν οἱ κληρονόμοι κατέφευγον εἰς τὸν Μουφτήν, ὁ ὁποῖος ἔκαμνε τὴν διανομὴν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας βάσει τῶν τουρκικῶν νόμων, ἐκδίδων τὸν σχετικὸν «φειφᾶν». Τὸν φειφᾶν δὲ τοῦτον ἐλάμβανον ὑπ' ὄψει τὰ τουρκικὰ δικαστήρια, ὁσάκις ἡ διαφορὰ ἤγετο ἐνώπιόν των πρὸς λύσιν». — Οἱ Χῖοι ὅμως ἐφροντίζον κατὰ κανόνα ν' ἀποφεύγουν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὀθωμανικοῦ νόμου, διότι διὰ πράξεων ἐν ζωῇ (συστάσεων προικός, νεμήσεων, εἰκονικῶν πωλήσεων, δωρεῶν, κληρονομικῶν συμβάσεων, αἱ ὁποῖαι πράξεις ἐν ζωῇ ἦσαν ἰσχυραὶ κατὰ τὰ προνόμια) διέθετον ἐν μέρει ἢ καὶ ἐν ὅλῳ τὴν περιουσίαν των, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχη κατὰ τὸν θάνατόν των ἀξιόλογος κληρονομικὴ περιουσία. Ἡ σύνταξις διαθηκῶν ὑπὸ τῶν ἐγγάμων λαϊκῶν δὲν ἦτο συνηθῆς. Συνηθέστερον συνέτασσον τοιαύτας οἱ μοναχοί. Μεταξὺ τῶν ἐν ζωῇ πράξεων διαθέσεως τῆς περιουσίας πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ τὸ ἐν Παραρτήματι 40 (ἔτ. 1725) ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποῖου μήτηρ καθορίζει τὴν ἐκ ρουχισμοῦ προῖκα τῆς θυγατρὸς τῆς, καὶ ὅχι διὰ προικοσυμφώνου. Ἐπίσης ἡ αὐτὸθι 56 (ἔτ. 1737) πρᾶξις, διὰ τῆς ὁποίας μήτηρ συνιστᾷ προτιμὴν εἰς θυγατέρα τῆς, καὶ ὅχι διὰ προικοσυμφώνου.

³ J. D. LUCIANI, ἐνθ' ἀν., 208, 211. M. CARAVOKYRO, Le droit successoral en Turquie (Constantinople, 1898), 25., A. N. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ, ἐνθ' ἀν., 33.

φάττου ἀπὸ τὴν σύζυγόν του καὶ μητέρα τῶν ἀγοραστῶν, « τὸ εἶχεν ἀντιφέτον (sic) ἀπὸ τὴν σύμβιον αὐτοῦ ».

Ὁ ὅρος ἀντιφάττο, περὶ τοῦ ὁποίου λεπτομερῶς διαλαμβάνομεν κατωτέρω εἰς τὴν § 7, εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν γενοατοκρατίαν¹, ἐπεξετάθη εἰς τὴν νῆσον λίαν πιθανῶς πρὸς δῆλωσιν καὶ τοῦ κέρδους τοῦ συζύγου ἐπὶ τῆς προικός. Τὴν ἀνάμνησιν δὲ αὐτοῦ τοῦ θεσμοῦ διασώζει ἡ κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν χρῆσις του πρὸς δῆλωσιν τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τοῦ συζύγου ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῆς γυναικός.

Προκειμένου περὶ τῶν μὴ ἀναλωτῶν ἀντικειμένων τῆς προικός, τὰ ὅποια ἀνεφέροντο εἰς τὰς προικολαβίας, ὑπάρχει εἰς μερικὰς ἀπὸ αὐτὰς καὶ ἡ ἐξῆς ρήτρα: « ὁμολογεῖ ἡ νύφη καὶ ὁ γαμπρὸς πὼς ἔλαβαν ὅλην τὴν προῖκαν αὐτῶν ἀπὸ τούτων δύο γονεῖς καὶ ἀπομένει ὁ γαμπρὸς ἐγγνητὴς καὶ προικανάδοχος εἰς αὐτὴν τὴν προῖκαν εἰς καιρὸν δεόμενον, ἐν καιρῷ ἐπιστροφῆς »². Ἐπίσης ὁ Ἀ. Πασπάτης³ καταχωρεῖ, προφανῶς ἐξ ἀποσπάσματος προικολαβίης, τὴν ἀκόλουθον φράσιν: « καὶ απομεινὸς ὁ γαμπρὸς ἐγγνητὴς καὶ προικανάδοχος ἰσαυτὴν τὴν προῖκαν ἡς καιρὸν διορισμένου ἐν καιρῷ ἐπιστροφῆς ». Εἰς ἕτερον δὲ ἔγγραφον προικολαβίης⁴ περιέχεται ἡ ρήτρα: « τασὶ ο ἀνωθεν γαβρὸς νὰ τα καμὴ καλὰ εἰς κερὸν δεομενον οπου ο Θεος νὰ μὴν το δόσι ».

Ὁ Πασπάτης⁵ ἐρμηνεύων τὴν λέξιν προικανάδοχος⁶ σημειοῖ ὅτι « οὕτω καλεῖται ὁ ἀναδεχόμενος τὴν προῖκα πρὸ τοῦ γάμου, ἵνα τὴν παραδώσῃ πρὸς τοὺς νυμφευθέντας ἢ καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, ἂν δὲν τελεσθῇ ὁ γάμος. Ἐπίσης δὲ οὕτω καλεῖται ὁ γαμβρὸς, ὁ καταθέτων χρήματα ἢ κτήματα πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικός ». Καὶ προικανάδοχον μὲν ὑπὸ τὴν πρώτην σημασίαν, ἥτοι τρίτον πρόσωπον, ἡμεῖς τουλάχιστον, εἰς οὐδὲν ἔγγραφον συνηντήσαμεν. Ὡς προικανάδοχον δὲ τὸν γαμβρόν⁷ ἀπηντήσαμεν μόνον εἰς τὰς ἀνωτέρω ἀναφερομένας ὡς καὶ τὴν κατωτέρω ρήτρας, ἐκ τῶν ὁποίων ὅμως δὲν προκύπτει ὅτι ὁ γαμβρὸς εἶχε καταθέσει χρήματα ἢ κτήματα πρὸς ἀπόδοσιν τῆς προικός. Νομίζομεν ὅθεν ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ τούτης καταθέσεως χρημάτων ἢ παροχῆς ὑποθήκης ἐπὶ κτημάτων του, διότι, ἄλλως, θὰ ἐγίνετο εἰδικὸς λόγος εἰς τὰς προικολαβίας αὐτὰς περὶ τούτου. Καὶ ἐὰν μὲν

¹ Βλέπε ἀναδημοσίευσιν ἔγγραφου τοῦ ἔτους 1572, περὶ ἧς ἀνωτέρω σελ. 35 σημ. 2.

² Παράρτημα 59 (προικολαβίη τοῦ ἔτους 1746).

³ Ἐνθ' ἀν., 301, ὑπὸ τὴν λέξιν προικανάδοχος.

⁴ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 395.

⁵ Ἐνθ' ἀν.

⁶ Ὁ ὅρος οὗτος ὑπὸ τὸν τύπον « προικανάδοχος » ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὸν Ἑρωτόκριτον (B. 625-6), ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προικοδότης. Βλ. ΣΤ. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΟΥ, εἰς Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον, Α', 172/3 (Παράρτημα « Ἀθηνᾶς », 25 (Ἀθήναι, 1914).

ἀφεώρα χρηματικὴν ἐγγύησιν, ἦτο φυσικὸν νὰ ὠρίζετο τὸ ποσὸν ὡς καὶ τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον παρεδίδοντο τὰ χρήματα. Ἐὰν δὲ ἐπρόκειτο περὶ ὑποθήκης, θὰ ὑπῆρχεν ἡ φράσις « καὶ δουλώνει τὰ ἑαυτοῦ πάντα », ἡ ὁποία ἀπαντᾷ συνήθως εἰς ἔγγραφα πωλήσεως¹, ἢ ἄλλη ἀνάλογος.

Διὰ τῶν ὅρων ἐγγυητῆς καὶ προικανάδοχος οὐδὲν ἄλλο νομίζομεν ὅτι γίνεται εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς παρούσης ἐποχῆς ἢ νὰ δηλοῦται κατὰ πλεονασμὸν ἢ σχέσις κατὰ νόμον τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν προῖκα, ὅτι δηλαδὴ ἀναδέχεται αὐτὴν ὡς προικοκληπτικῆς πρὸς χρήσιν καὶ κάρπωσιν, καθὼς καὶ ἡ νόμιμος ὑποχρέωσίς του, ὅπως ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου ἀποδώσῃ αὐτὴν ὡς τὴν παρέλαβεν, εὐθυνόμενος ἄλλως². Τὸ ὅτι δὲ πρόκειται περὶ πλεοναστικῆς ἐκφράσεως, ἐνισχύεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι μόνον εἰς ὀλίγας προικοκλαβὰς ἀπαντᾷ ἡ ρήτρα αὕτη, προσέτι δὲ ἐκ τῆς διατυπώσεως καὶ ἄλλης ἀνεκδότου προικοκλαβῆς τοῦ ἔτους 1725, εἰς τὴν ὁποίαν ὁμολογοῦν ὅτι μένουν ἐγγυηταὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐπιστροφῆς τῆς προικὸς ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι, ἐνῶ προφανῶς ἡ σύζυγος εἶναι αὕτη ἡ δικαιοῦχος³.

Ἦτος ἡ ρήτρα αὕτη περὶ προικανადόχου νὰ εἶναι λείψανον τυπικῶν βυζαντινῶν προικοσυμβολαίων, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι συνηθίζετο ν' ἀναδέχεται πραγματι τρίτον πρόσωπον τὴν ἐγγύησιν περὶ τῆς συντηρήσεως καὶ ἐπιστροφῆς ἐν καιρῷ τῆς προικὸς, τὸ ὁποῖον ἐκαλεῖτο προικανάδοχος ἢ προικοανάδοχος⁴.

Ἐπίσης ὡς πρὸς τὸν ὅρον ἐγγυητῆς, παρίσταται πολὺ πιθανὸν ὅτι εἰς τὴν Χίον εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ὁ γαμβρὸς παρεῖχεν ὑποθήκην ἐπὶ τῶν ἀκινήτων του πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς προικὸς, καὶ εἰς τοιαύτην ἀναφέρεται ἡ ρήτρα τοῦ ἐν Παραρτήματι 11 (ἔτ. 1608) προικοσυμφώνου « . . . καὶ περὶ τὰ πράγματα ὅπου ἔχει δο(ν)λωμένα, ὁπότε ἐδλογήθηκε, δὲ τὰ <ἐ>χει ἀδο(ν)λωτα, νὰ ἔχη νὰ παίρῃ μέσα εἰς <ο>τὰ γεροθρόφια ».

Καὶ ἐὰν ὅμως ὑπῆρχε παλαιότερον ἡ συνήθεια αὕτη, ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν πρέπει νὰ κατηργήθῃ, διότι εἰς οὐδὲν μεταγενέστερον ἔγγραφον

¹ ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 197, 200, 208, 211, 227 κ. ἄ.

² Μήπως ἡ ρήτρα αὕτη εἶναι λείψανον τῆς παλαιστάτης διακρίσεως μεταξὺ χρέους (debitum) καὶ δεσμοῦ (obligatio); Περὶ αὐτῆς βλ. Κ. Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, ἐνθ' ἀν., 25 ἐπ. Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ἐνθ' ἀν., 694 ἐπ.

³ Ἡ σχετικὴ ρήτρα τῆς προικοκλαβῆς αὐτῆς ἔχει οὕτω: « Τὴν σήμερον ὁμολογοῦν ἐδῶ παρόντες ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη πῶς ἔλαβαν ὅλην | τὴν προῖκα αὐτῶν ἀπὸ τοῦς γονεῖς αὐτῶν καὶ δὲν ἔχουν νὰ τῶν γυρεύσουν πλέον πολὺν ἢ ὀλίγον ἀπὸ τὴν ἄνωθεν προῖκαν καὶ ἀπομένουν ἐγγυητάδες » εἰς καιρὸν ἐπιστροφῆς, καθὼς ἔστειραν ».

⁴ Βλ. MIKLOSICH et MÜLLER, Acta et Diplomata, II, 374, 402. Ἐγγυητὴν διὰ τὴν προῖκα τὸν πατέρα τοῦ γαμβροῦ βλ. εἰς ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1337 ἐκ Ρόδου δημοσιευόμενον ὑπὸ τοῦ Ι. ΣΑΚΕΛΛΑΙΩΝΟΣ, Πατμιακὴ Βιβλιοθήκη (Ἀθῆναι, 1890), 116.

ἀπαντᾷ ρήτρα παροχής ὑποθήκης, θὰ παρέμεινε δὲ κατὰ συμβολαιογραφικὴν παράδοσιν μόνη ἢ δὴλωσις τῆς ἐγγυήσεως, καὶ αὐτὴ σπανίως ἀναφερομένη εἰς τὰς γνωστὰς προικολαβὰς.

Περὶ τοῦ ζητήματος ἂν ἡ γυνὴ εἶχε νόμιμον ὑποθήκην ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὴν προῖκα τῆς, μία καὶ μόνη πληροφορία μᾶς παρέχεται ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Χίου, ὅτι «ἐὰν ὁ σύζυγος ἐμπόρευε, ἐὰν ἤθελε πτωχεύσῃ, ἡ προῖς ἔχαιρε σιωπηρὰν νόμιμον ὑποθήκην ἐπὶ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου οὐσίας του».

Ε. *Δαπάναι*. — Διὰ τὰς δαπάνας του ἐπὶ τῆς προικὸς, φαίνεται ὅτι ὁ σύζυγος εἶχε δικαίωμα ἀποζημιώσεως.

Εἰς τὸ ἀνωτέρω σημειωθὲν ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1572¹ ὑπάρχει ὁ ἑξῆς ὅρος: «Ὁμοίως ἔλαβε (ὁ σύζυγος) καὶ ἕτερα δουκάτα Χίου καὶ εἴκοσι διὰ τὸ Φάνζον τῶν ρούχων, ἅπερ ἔλαβε προῖκα δουκάτα Χίου σ'». Ὑποθέτομεν ὅτι δι' αὐτοῦ ἐννοοῦν οἱ συμβαλλόμενοι, ὅτι ὁ σύζυγος διὰ τοῦ προικοσυμφώνου ἀντὶ ρούχων τῆς συζύγου εἰς εἶδος, εἶχε λάβει ὥς προῖκα μετρητὰ δουκάτα 100 διὰ νὰ κατασκευάσῃ αὐτὰ ὁ ἴδιος. Ὁ τοιοῦτος δὲ καθορισμὸς ὠρισμένων ἀντικειμένων τῆς προικὸς, ὥς εἶδομεν², δὲν ἦτο σπάνιος. Ὁ σύζυγος λοιπὸν εἶχε δαπανῆσαι ἐξ ἰδίων διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ρούχων αὐτῶν δουκάτα 20, τὰ ὅποια κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς προικὸς κρατεῖ. Ἡ λέξις «φάνζον» νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ γαλλικὴ λέξις *façon*.

§ 5. Ἐμπασίδιον³.

Ὁ ὅρος *ἐμπασίδιον* ἀπαντᾷ εἰς χιακὰ ἔγγραφα τόσον τοῦ 17ου ὅσον καὶ τοῦ

¹ ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἔνθ' ἀν., 191.

² Ἀνωτέρω, σ. 17, καὶ *Παράρτημα* 12 (ἔτ. 1608).

³ Ὁ ὅρος οὗτος δὲν πρέπει νὰ συγχυσθῇ πρὸς τὸν ἐπίσης εἰς τὴν Χίον ἀπαντῶντα τοιοῦτον «*ἐμβατίκιον*», ὁ ὁποῖος ἀφορᾷ εἰς σχέσιν ἐμφυτευτικὴν, ἰδίᾳ ἐπὶ μοναστηριακῶν ἀκινήτων (ΓΡ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἔνθ' ἀν., 122, 125, 143, 144, 145, 162, 201, 268, Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., Γ' (μέρος β) 474, 476-7, 478). Κατὰ τὸν Α. ΚΟΡΑΗΝ (*Ἄτακτα*, Δ' (μέρος α), 18) οὗτος εἶναι συνώνυμος πρὸς τὴν *investitura*, ὅρον, ὡς γνωστόν, φεουδαλικὸν σημαίνοντα τὴν *περιβολήν*, *ἐνδυσιν* τοῦ φεοῦδου. Τὸ *ἐμβατίκιον* μὲ τὴν ἐννοίαν τοῦ τέλους διὰ τὴν εισδοχὴν εἰς ἐμφυτευτικὸν κτῆμα, ἢ καὶ αὐτῆς τῆς ἐμφυτεύσεως ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὡς π.χ. εἰς Νάξον (*Ἔθιμα Νάξου* τοῦ 1810, Κεφ. Η', εἰς Θέμιδα, Σγούτα, Ε', 155/6), εἰς Κέρκυραν ΦΡ. ΑΛΒΑΝΑ, Περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ συναλλαγῶν γνωστῶν ὑπὸ τὰ ὀνόματα *Συγκράται*, *Σολιάτικα*, *Κανισκεύσεις* καὶ *Πάκτα*, εἰς *Περιοδικὸν Δικηγορικὸν Συλλόγον Ἀθηνῶν*, Β' 14/5, καὶ *ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ*, Σχῆδιον ἐπὶ τῆς Ἐπιμόρτου συναλλαγῆς (*Ἐπιτροπεία πρὸς σύνταξιν Σχεδίου Ἀστικοῦ Κώδικος*, Ἀθῆναι, 1900, 9), εἰς Κεφαλληνίαν.

Ἐπίσης πρέπει νὰ διακριθῇ ὁ ὅρος οὗτος ἀπὸ τὸν ὅρον «*ἐμβατίκια*» ἢ «*ἐμβατοίκια*» τῆς

18ου καὶ 19ου αἰῶνος¹. Ἐκτὸς τοῦ τύπου ἐμπασιδίου, καὶ εἰς πληθυντικὸν ἐμπασιδια², μὲ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς σημασίαν χρησιμοποιοῦνται εἰς τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔγγραφα καὶ οἱ τύποι πασιδίου³, μπασιδια⁴, ἐμπατικιὸν⁵ καὶ ἐμπατίκια καὶ μπατίκια⁶, πατίκι⁷, ἐπατίκι⁸ καὶ ἐμπατίκι⁹. Προσέτι δὲ ἀντὶ τοῦ ὅρου αὐτοῦ χρησιμοποιεῖται καὶ ὁ ὅρος χάρισμα ἢ τέλειον χάρισμα¹⁰.

Διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς λέξεως, ὁ Α. Πασπάτης¹¹ εἰκάζει ὅτι προήλθεν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν λέξιν ἐμβασίς ἐκ τοῦ ρήματος ἐμβαίνω προφερομένου συνήθως ἐμπαίνω. Τὴν ἐξηγεῖ δὲ ὡς σημαίνουσιν τὰ προγαμιαῖα δῶρα ἢ τὰ προικῶα δῶρα Ὁ Κανελλάκης¹² τῆς ἀποδίδει τὴν ἔννοιαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς. Τέλος ὁ Ζολώτας εἰς μὲν τὸν τόμον Α' (μέρος β'), 232, ὑποσημειώσεις, τῆς Ἱστορίας του κάτωθι ἀποσπασματικῶν περιλήψεων προικολαβῶν ἢ προικοσυμφῶνων σημειοῖ ἐπὶ λέξει τὰ ἐξῆς: « Προγαμιά ἢ τέλειον χάρισμα λέγεται ἢ ἄλλως προγαμιαία δωρεά. Ὁ γαμβρὸς πρὸ παντὸς ἄλλον δῶρον παρῆχε τῇ νύμφῃ: τὰ μπασιδία, εἰς κτήμα ἢ χορῆμα, ἢ δὲ νύμφῃ ἀνταπέδιδε τὸ δῶρον εἰς ροῦχα μπατίκια (τοῦ γαμβροῦ) »¹³, χωρὶς ὁμῶς νὰ παραπέμπῃ εἰς ἔγγραφα. Εἰς δὲ τὸν τόμον Γ' (μέρος β'), 678 σημ. 1, ἐκθέτει

ἐκκλησιαστικῆς πράξεως (Χ. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Τουρκικὰ ἔγγραφα ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν τῆς Χίου (Ἀθήναι, 1920), 4, 40), τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπισκοπικὸν τέλος, χρηματικὸν ποσὸν πληρωνόμενον ὑπὸ τῶν ἱερέων διὰ τὴν παραχώρησιν ἐκκλησίας ἢ ἐνορίας. Οὗτος ἦτο ἐν χρήσει εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς ἑλληνικὰς χώρας (π.χ. Ἐγγραφοὶ τοῦ ἔτους 1727 εἰς ΜΙΚΛΟΣΙΧ et ΜÜLLER, Acta et Diplomata, VI (Vindobonae, 1887), 335. Ὁμοίον τοῦ ἔτους 1737, εἰς περιοδικὸν «Θρακικά», Η', 50, κλπ.

¹ Ἡ λέξις ἐμπασιδίου εὐρίσκεται εἰς Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., 33/4, 148 (ἔτ. 1720, 1723, καὶ 1748), Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἔνθ' ἀν., Γ' (μέρος β'), 678, σημ. 1 (ἔτ. 1830), καὶ εἰς Παράρτημα 34 (ἔτ. 1722), 35, 38 (ἔτ. 1724), 39, 41, 42 (ἔτ. 1725), 43, 44 (ἔτ. 1726), 49 (ἔτ. 1736), 52, 53, 54, 55, 57 (ἔτ. 1737), 58 (ἔτ. 1746), 62 (ἔτ. 1760).

² Παράρτημα 18 (ἔτ. 1672), 37 (ἔτ.¹ 1724), 53 (ἔτ. 1737), 61 (ἔτ. 1759), 62 (ἔτ. 1760).

³ Παράρτημα 66 (ἔτ. 1804).

⁴ Παράρτημα 37 (ἔτ. 1724).

⁵ Εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 414 (ἔτ. 1685), καὶ Παράρτημα 33 (ἔτ. 1714).

⁶ Παράρτημα 32 (ἔτ. 1705), 45 (ἔτ. 1734).

⁷ Παράρτημα 14 (ἔτ. 1612).

⁸ Παράρτημα 3, 4 (ἔτ. 1606), 6, 8 (ἔτ. 1607), 10, 13 (ἔτ. 1608), 15 (ἔτ. 1613), 16 (ἔτ. 1628).

⁹ Παράρτημα 61 (ἔτ. 1759).

¹⁰ Παράρτημα 1 (ἔτ. 1601), 7 (ἔτ. 1607), 22, 24 (ἔτ. 1690), 25, 26, 28, 29, (ἔτ. 1691).

¹¹ Ἐνθ' ἀν., 148.

¹² Ἐνθ' ἀν., 414.

¹³ «Ροῦχα μπατίκια» τοῦ γαμβροῦ δὲν συναντήσαμεν εἰς τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἔχομεν ὑπ' ὄψει μας.

ὅτι ἐλαττοῦσιν οἱ γέροντες καὶ οἱ προεστοὶ διὰ τῆς καταχωριζομένης αὐτόθι ἀποφάσεώς των « τὸ ποσὸν ἐθίμου παλαιοῦ, τῆς προγαμιαίας τοῦτέστιν δωρεᾶς, ἥτις ἐκαλεῖτο ἀνέκαθεν ἐμπασίδι ἢ προτιμῇ. . . κλπ. ». Δηλαδή ἐνταῦθα θεωρεῖ τὸν ὅρον συνώνυμον πρὸς τὴν προτιμὴν καὶ ἀποδίδει καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἔννοιαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, βεβαίως δὲ προσέτι ὅτι τὸ ἐμπασίδιον ἀποτελεῖ θεσμόν ὀφειλόμενον εἰς ἐθιμον παλαιόν. Αὐταὶ εἶναι, καθ' ὅσον γνωρίζω, αἱ μέχρι σήμερον δοθεῖσαι ἐρμηνεῖαι εἰς τὸν ὅρον αὐτόν, ὅλαι δὲ πρὸέρχονται ἀπὸ φιλολόγους¹ καὶ εἶναι προφανῶς ἀνεπαρκεῖς διὰ τὸν νομικόν.

Ἦδη προκειμένου νὰ ἐπιχειρηθῇ ὁ εἰδικώτερος καθορισμὸς τοῦ ὅρου ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως, εἶναι σκόπιμον νὰ προταχθοῦν γενικαί τινες παρατηρήσεις ἐξαγόμεναι ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν πηγῶν, τὰς ὁποίας ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσίν μας.

Ὁ θεσμὸς τοῦ ἐμπασιδίου φαίνεται ὅτι πράγματι ὀφείλεται εἰς ἐθιμον πολὺ παλαιόν, διότι ὁ ὅρος οὗτος ἦτο ἤδη εἰς τὴν νῆσον κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 17ου αἰῶνος πολὺ διαδεδομένος. Ἀπὸ τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν προικοσύμφωνα καὶ ἄλλα ἔγγραφα ἐξάγεται σαφῶς, ὅτι ὁ ὅρος ἐμπασίδιον εἰς ὅλα τὰ ἔγγραφα τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος παρουσιάζεται σαφῶς διακεκριμένος καὶ διάφορος ἐνὸς ἄλλου ὅρου, τῆς προτιμῆς ἢ προτιμῆσεως, περὶ τοῦ ὁποίου θὰ γίνῃ εἰδικὸς λόγος εἰς τὴν ἐπομένην παράγραφον. Ἀντιθέτως, εἰς τὰ ἔγγραφα τοῦ 19ου αἰῶνος ὁ ὅρος προτιμὴ φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ταυτὸσημος πρὸς τὸν ὅρον ἐμπασίδιον².

Ἀντικείμενον τοῦ ἐμπασιδίου εἶναι ἀκίνητα ἢ καὶ κινητά, ἀδιαφόρως. Τῆς προτιμῆς τὸ ἀντικείμενον οὐδέποτε συνίστατο ἐκ κινητῶν. Πλὴν τούτου, δὲν ἦτο ἀπαραίτητον διὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐμπασιδίου ἡ ὑπαρξὶς προτιμῆς, ὅπως καὶ τὸ ἀντίθετον. Ἐχομεν προικοσύμφωνα εἰς τὰ ὁποῖα ὑπάρχει προτιμὴ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐμπασίδιον³, ἢ ἐμπασίδιον χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ προτιμὴ⁴, ἢ συνυπάρχουν ἀμφότεραι⁵. Τὸ ἐμπασίδιον συνεφωνεῖτο συνήθως διὰ τοῦ προικοσυμφώνου. Σπανίως ὁμως καὶ εἰς ὠρισμένας περιφερείας (εἰδικῶς, καθόσον γνωρίζομεν, τὴν Καλαμω-

¹ Ὁ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗΣ, τοῦ ὁποίου ἡ συμβολὴ εἰς τὴν λαογραφίαν τῆς Χίου εἶναι πολ-
λῆς ἀξίας, σημειωτέον ὅτι δὲν ἦτο φιλόλογος κατ' ἐπάγγελμα, ἀλλ' ἐμπορευόμενος, Α. ΠΑ-
ΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἄν., 25.

² Παράρτημα 66 (ἔτ. 1804), Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἐνθ' ἄν., Γ' (μέρος β), 678 ὑποσημ.

³ Π. χ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἄν., 396, 451, καὶ προικοσύμφωνον τοῦ ἔτους 1752, εἰς Ἐφη-
μερίδα « Παγχαϊκή », ἀριθ. φύλλ. 257 τῆς 20 Ἀπριλίου 1911.

⁴ Π. χ. Παράρτημα 18 (ἔτ. 1672).

⁵ Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἄν., 33, Κ. Κανελλάκη, ἐνθ' ἄν., 414 καὶ Παράρτημα 16 (ἔτ. 1628),
44 (ἔτ. 1726), 58 (ἔτ. 1746) κ. ἄ.

τήν), ή σύστασις τοῦ ἐμπασιδίου ἐγένετο καί δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου μετὰ τήν κατάρτισιν τοῦ προικοσυμφώνου, συντασσώτως δὲ τοῦ γάμου¹.

Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὸ ἐμπασίδιον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, πρέπει νὰ διακριθοῦν δύο περίοδοι: Ἡ μέχρι τοῦ δευτέρου τετάρτου τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἡ μετ' αὐτό.

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὰ ἀρχαιότερα εἰς ἡμᾶς γνωστὰ προικοσύμφωνα τῶν ἐτῶν 1601 - 1608, τοῦτο συναντιᾶται συνιστώμενον τόσον ἐκ μέρους τῆς νύμφης πρὸς τὸν γαμβρὸν, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ πρὸς τὴν νύμφην. Ὑπάρχει εἰς αὐτὰ σύστασις ἐμπασιδίου ἢ ἐκατέρωθεν² ἢ πρὸς μόνον τὸν γαμβρὸν³ ἢ μόνην τὴν νύμφην⁴. Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1612 οὐδεμίαν σύστασιν ἐμπασιδίου ἐκ μέρους τῆς νύμφης πρὸς τὸν γαμβρὸν συνηντήσαμεν⁵, ἐκ τούτου δὲ πρέπει νὰ συναχθῇ ὅτι ἡ πρὸς τὸν γαμβρὸν σύστασις ἐμπασιδίου ἔκτοτε ἢ μετὰ τινὰ ἔτη ἐπαινεῖται ὁριστικῶς νὰ ἐφαρμόζεται, καταργηθεῖσα οὕτω.

Κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον ἀπαντᾷ ἡ σύστασις ἐμπασιδίου εἰς ὅλα κατὰ κανόνα τὰ προικοσύμφωνα, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ἀλλὰ μόνον ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ πρὸς τὴν νύμφην, οὐχὶ καὶ ἀντιθέτως. Ἐπίσης δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον συναντῶμεν καὶ τὸν ὅρον προγαμιαία δωρεά. Ὅσάκις ὅμως εἰς τὰ προικοσύμφωνα ἀναφέρεται ὁ ὅρος προγαμιαία δωρεά, οὗτος συνάπτεται πάντοτε μετὰ τοῦ ὅρου ἐμπασιδίου.

Καὶ εἰδικῶς, τὸν ὅρον προγαμιαία δωρεά εὑρομεν εἰς δύο μόνον προικοσύμφωνα. Εἰς ἓν τοῦ 18ου καὶ εἰς ἄλλο τοῦ 19ου αἰῶνος, εἰς ἀμφότερα δὲ συνημμένως μετὰ τοῦ ὅρου ἐμπασιδίου, μὲ τὰς ἀκολουθούσας διατυπώσεις:

¹ Παράρτημα 21 (ἔτ. 1689), 23 (ἔτ. 1690), 25 (ἔτ. 1691).

² Παράρτημα 4 (ἔτ. 1606), 6, 8 (ἔτ. 1607) 13 (ἔτ. 1608).

³ Παράρτημα 7 (ἔτ. 1607), 9, 10 (ἔτ. 1608).

⁴ Παράρτημα 3 (ἔτ. 1606), 6 (ἔτ. 1607), 14 (ἔτ. 1612), 15 (ἔτ. 1613).

⁵ Εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 39 (ἔτ. 1725) προικοσύμφωνον ἡ ἔννοια τῆς φράσεως «δίνουν καὶ οἱ γονεῖς τῆς νύμφης ἐμπασίδιον καὶ τέλειον χάρισμα τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης...» εἶναι ὅτι «Δίνουν καὶ οἱ γονεῖς (τοῦ γαμβροῦ) τῆς νύμφης ἐμπασίδιον... κλπ.», αἱ δὲ λέξεις «τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης» ἀποτελοῦν πλεονασμὸν ἀπαντῶντα καὶ εἰς ἄλλα προικοσύμφωνα (βλέπε κατωτέρω σελ. 57 σημ. 1). Διότι ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ προικοσυμφώνου αὐτοῦ προκύπτει σαφῶς ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς συντάξεώς του δὲν ἔζη ἡ μήτηρ τῆς νύμφης, ὅλας δὲ τὰς ἐκ μέρους τῆς ἐπιδόσεις συνομολογεῖ μόνος ὁ πατήρ τῆς (ὁ «πατὴρ τῆς»). Ἐπομένως καὶ τὸ ἐμπασίδιον ἐὰν ἐδίδετο ἐκ μέρους τῆς νύμφης πρὸς τὸν γαμβρὸν, θὰ τὸ συνίστα ὁ πατήρ τῆς μόνος, καὶ ὅχι οἱ γονεῖς τῆς, προσέτι δὲ διὰ τοῦ μετὰ τὸ ρῆμα «δίνουν» ὑπάρχοντος «καὶ» ἀντιδιαστέλλονται ἡ παροχὴ αὕτη, ὡς καὶ αἱ ἐπόμεναι, ὡς γενόμεναι ἐκ μέρους τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ, πρὸς τὰς προηγουμένας, αἱ ὁποῖαι γίνονται ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς τῆς νύμφης.

Εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 18 (ἔτ. 1672) προικοσύμφωνον: «Ἔτι δίδουν καὶ τῆς νύμφης διὰ ἐμπασίδια τῆς προγαμίας δωρεᾶς ἕνα. . . κλπ.»

Εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 66 (ἔτ. 1804): «Ἔτι τῆς δίνει διὰ προγαμῶν δωρεάν προτιμὴν ὁ Σταμάτης ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ἡ πεθεργιά τῆς Μαρούκας πασίδιον χωράφιον. . .». Ἐξ ἄλλου εἰς τὰ περισσότερα προικοσύμφωνα τοῦ 18ου αἰῶνος τὸ ἐμπασίδιον χαρακτηρίζεται ὡς ἑξῆς: «ἐμπασίδιον καὶ τέλειον χάριστῃ» (Παράρτημα 34 (ἔτ. 1722), «ἐμπασίδιον καὶ τέλειον χάρισμα» (Παράρτημα 35 (ἔτ. 1724), 39, 42 (ἔτ. 1725), 58 (ἔτ. 1746) κ. ἄ., «ἐμπασίδια... καὶ τέλειον χάρισμα» (Παράρτημα 62 (ἔτ. 1760).

Εἰς τὰ ἔγγραφα αὐτά, τὰ περιέχοντα τὴν ἔκφρασιν «ἐμπασίδιον καὶ τέλειον χάρισμα» κλπ., προφανῶς αἱ λέξεις ἐμπασίδιον καὶ τέλειον χάρισμα δὲν ἀποτελοῦν δύο χωριστὰς ἐννοίας, ἀλλ' ἡ διὰ τοῦ καὶ προστιθεμένη ἔκφρασις «τέλειον χάρισμα» χρησιμεύει πρὸς ὁρισμὸν τῆς συναπτομένης λέξεως «ἐμπασίδιον», ἥτοι τὸ ἐμπασίδιον εἶναι τέλειον χάρισμα. Οὕτω μᾶς ἐρμηνεύουν τὰ ἔγγραφα αὐτὰ τὸ ἐμπασίδιον.

Καὶ ἡ μὲν λέξις χάρισμα, ὡς γνωστὸν, εἶναι τὸ δῶρον, ἡ δὲ τέλειον ἐνταῦθα σημαίνει ἐντελής, πλήρης ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως. Σημειωτέον ὅτι τὴν λέξιν τέλειον μὲ τὴν σημασίαν αὐτὴν χρησιμοποιοῦν καὶ εἰς διάφορα ἄλλα συναλλάγματα. Λ. χ. «τελείαν προῖκαν¹, τελεία πώλησις»², κλπ. Προφανῶς ἡ λέξις τέλειον δὲν ἀποτελεῖ εἰς τὰς ἐκφράσεις αὐτὰς ἢ πλεονασμὸν, διότι καὶ μόνοι οἱ ὅροι χάρισμα, προῖξ, πώλησις ἦσαν νομικῶς ἀρκετοὶ πρὸς δήλωσιν τῆς βουλήσεως τῶν συμβαλλομένων.

Κατὰ ταῦτα, τὸ ἐμπασίδιον καθορίζεται ὡς τέλειον δῶρον. Ἐρμηνεύοντες λοιπὸν, συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω, τὰς παρατεθείσας ἐκφράσεις τῶν προικοσυμφώνων 18 (ἔτ. 1672) καὶ 66 (ἔτ. 1804) «δίδουν τῆς νύμφης διὰ ἐμπασίδια τῆς προγαμίας δωρεᾶς», καὶ «ἔτι τῆς δίνει διὰ προγαμῶν δωρεάν προτιμὴν ὁ Σταμάτης. . . πασίδιον χωράφιον», πρέπει ν' ἀποδώσωμεν, τὴν μὲν πρώτην διὰ τοῦ «δίδουν τῆς νύμφης διὰ τέλεια δῶρα τῆς προγαμίας δωρεᾶς», τὴν δὲ δευτέραν διὰ τοῦ «τῆς δίνει διὰ προγαμῶν δωρεάν προτιμὴν. . . τέλειον δῶρον χωράφιον. . . κλπ.» Ἐν συνδυασμῷ πρὸς ταῦτα πρέπει νὰ παρατηρηθῇ ἀκόμη ὅτι εἰς ὅσα προικοσύμφωνα χρησιμοποιεῖται μαζὶ μὲ τὸν ὅρον ἐμπασίδιον ὁ ὅρος προγαμῶν δωρεᾶ, ποτὲ δὲν ἀπαντᾷ καὶ ὁ ὅρος χάρισμα, ἀλλὰ ὅπου ὑπάρχει ὁ δεῦτερος, ἑλλεῖπει ὁ ὅρος προγαμῶν δωρεᾶ. Ἀλλ' ὅμως, τόσον εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν, δηλαδὴ τῆς χρησιμοποίησεως μαζὶ μὲ τὸν ὅρον ἐμπασίδιον τοῦ ὅρου προγαμῶν δωρεᾶ, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἄλλην, τοῦ τελείου χαρίσματος, πρόκειται περὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς παροχῆς.

¹ Παράρτημα 34 (ἔτ. 1722) καὶ 62 (ἔτ. 1760).

² Γρ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 252, 258 κ. ἄ.

Καθίσταται τοιουτοτρόπως αναμφισβήτητον ὅτι ὁ θεσμός τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἦτο καὶ εἰς τὴν Χίον, ὅπως καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, γνωστός, ὁ ὅρος δὲ ἐμπασιδίων οὐδὲν ἄλλο ἦτο κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, εἰμὴ γαμικὴ παροχή, εἶδος προγαμιαίας δωρεᾶς, διακρινόμενον ὅμως ταύτης. Ἦσαν δηλαδὴ γνωστὰ δύο εἶδη γαμικῶν παροχῶν πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ γαμβροῦ.

Τὸ ἐμπασιδίων συνιστᾶτο πρὸς τὴν μελλόνυμφον ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἢ τρίτων συγγενῶν του. Καὶ συγκεκριμένως, εὐρίσκομεν τὴν σύστασιν ἐμπασιδίου εἴτε ὑπὸ τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ μόνων¹, εἴτε ὑπ' αὐτῶν καὶ τοῦ γαμβροῦ², εἴτε ὑπὸ μόνου τοῦ γαμβροῦ³, εἴτε ὑπὸ ἀδελφοῦ τοῦ γαμβροῦ⁴, εἴτε καὶ ὑπὸ θείου τοῦ γαμβροῦ⁵. Ἐπίσης καὶ θεοὶ γονεῖς τοῦ γαμβροῦ συνιστοῦν ἐμπασιδίων ὑπὲρ τῆς νύμφης⁶. Ἀκόμη ἀπαντῶμεν καὶ τὴν συνομολόγησιν δύο ἐμπασιδίων, ἑνὸς ὑπὸ τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ καὶ ἑτέρου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ γαμβροῦ⁷.

Καὶ ναὶ μὲν ἡ σύστασις τοῦ ἐμπασιδίου δὲν ἦτο ὑποχρεωτική, τὸ γεγονὸς ὅμως ὅτι εἰς ὀλίγα προικοσύμφωνα ἐλλείπει τοῦτο, ἀποδεικνύει ὅτι ὑπῆρχε λίαν διαδεδομένη ἢ συνήθεια τῆς συστάσεώς του. Πολλάκις συνιστᾶται ἐμπασιδίων χωρὶς ὅμως καὶ νὰ κατονομάζηται⁸, σαφῶς ὅμως διακρίνεται ἡ παροχὴ αὕτη τῶν λοιπῶν εἰς τὸ προικοσύμφωνον παροχῶν.

Ἀντικείμενον τοῦ ἐμπασιδίου εἶναι κατὰ κανόνα ἀκίνητα⁹. Σπανιώτερον ὅμως καὶ κινητὰ, εἴτε εἶδη ἐνδυμασίας καὶ στολισμοῦ, ἐπιπλα ἢ σκευὴ οἰκιακά¹⁰, εἴτε χρηματικὸν ποσόν¹¹. Ἐνίοτε ἀντικείμενον αὐτοῦ εἶναι ἀκίνητα ὁμοῦ καὶ χρηματικὸν ποσόν¹².

Τὸ ἐμπασιδίων, ὡς ἐσημειώθη, συνιστᾶτο συνήθως διὰ τοῦ προικοσυμφώνου.

¹ Π. χ. Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., 34, *Παράρτημα* 16 (ἔτ. 1628), 33 (ἔτ. 1714), 42 (ἔτ. 1725), 45 (ἔτ. 1734), 53, 54 (ἔτ. 1737).

² Π. χ. *Παράρτημα* 41 (ἔτ. 1725), 44 (ἔτ. 1726), 53, 55 (ἔτ. 1737), 62 (ἔτ. 1760), 66 (ἔτ. 1804).

³ Π. χ. *Παράρτημα* 34 (ἔτ. 1722), 35 (ἔτ. 1724), 43 (ἔτ. 1726), 58 (ἔτ. 1746).

⁴ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 414, *Παράρτημα* 49 (ἔτ. 1736).

⁵ *Παράρτημα* 6 (ἔτ. 1607).

⁶ *Παράρτημα* 18 (ἔτ. 1672).

⁷ Π. χ. *Παράρτημα* 28 (ἔτ. 1691) καὶ τὸ ἀμέσως ἀνωτέρω σημειούμενον προικοσύμφωνον.

⁸ Οὕτως εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 457 καὶ εἰς *Παράρτημα* 22 (ἔτ. 1690), «ἀκόμη τάττει καὶ φιλοδωρεῖ ὁ γαμβρὸς πρὸς τὴν συμβίαν αὐτοῦ τὴν Μαροῦν τὸ ἐπόστατικόν...».

⁹ Π. χ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 414, 457, Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., 34, *Παράρτημα* 3, 4 (ἔτ. 1606), 10 (ἔτ. 1608) κ. ἄ.

¹⁰ *Παράρτημα* 18 (ἔτ. 1672).

¹¹ Π. χ. *Παράρτημα* 34 (ἔτ. 1722) «ἀοιάνια 200».

¹² *Παράρτημα* 53, 55 (ἔτ. 1737), 62 (ἔτ. 1760).

Ἐφ' ὅσον δὲ ἐπρόκειτο περὶ κινητῶν (π.χ. ἐνδυμάτων, χρημάτων), πολλάκις εἰς τὰ προικοσύμφωνα ἐγένετο ρητὴ μνεία, ὅτι ταῦτα καὶ παρεδόθησαν εἰς χεῖρας τῆς νύμφης¹. Ἡ τοιαύτη παράδοσις ἔχουσα προφανῶς καὶ ἐνιαῦθα τὴν ἐννοίαν τῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως καὶ ὄχι πράξεως μεταβιβαστικῆς κυριότητος, διότι αὕτη ἐπλήρχετο, ὡς ἐξετέθη ἀνωτέρω, διὰ μόνης τῆς συντάξεως τοῦ προικοσυμφώνου, εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ ἐμπασιδίον, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν προγαμιαίαν δωρεάν τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἀνήκει κατὰ νομὴν καὶ κυριότητα εἰς τὴν σύζυγον διαρκοῦντος τοῦ γάμου, καθὼς καὶ μετὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ. Διὰ τῆς συστάσεως τοῦ ἐμπασιδίου ὁ συνιστῶν ἀπεξενόυτο τῆς κυριότητος αὐτοῦ (ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, εἶχε τοιαύτην) καὶ μετεβίβαζεν αὐτὴν εἰς τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία ἀμετακλήτως καθίστατο κυρία καὶ νομεὺς αὐτοῦ, ὅχι δὲ ὁ σύζυγος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχεν ἐπ' αὐτοῦ πλέον δικαίωμα.

Ἐφ' ὅσον τὸ ἐμπασιδίον συνιστᾶτο διὰ τοῦ προικοσυμφώνου, τὸ ὁποῖον κατὰ κανόνα συνετάσσετο πρὸ τοῦ γάμου, ἡ σύστασις αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ τῆς προικός, εἶχεν ὡς προϋπόθεσιν τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου². Τοῦτο προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸ ἐν Παραρτήματι 37 (ἔτ. 1724) ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀκυροῦται τὸ προικοσύμφωνον, ματαιωθέντος τοῦ γάμου, καὶ παραιτεῖται ἡ μελλοννυμφος τῶν ἐμπασιδίων, ὡς καὶ ὁ γαμβρὸς τῆς προικός. Ἡ προϋπόθεσις αὕτη, ὅπως καὶ ἐπὶ προικός, ἠδύνατο νὰ τεθῇ εἴτε ὡς αἵρεσις, ρητὴ ἢ σιωπηρά, εἴτε ὡς μέλλουσα αἰτία³.

Δεδομένου ὅτι κυρία ἀμετάκλητος τοῦ ἐμπασιδίου ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ καὶ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου καθίστατο ἡ γυνή, δὲν γεννῶνται καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν τύχην του λυομένου τοῦ γάμου, διότι τοῦτο ἀκολουθεῖ τὴν τύχην τῆς ἐξωπροΐλου περιουσίας τῆς γυναικός.

Περὶ τῆς τοιαύτης κυριότητος τῆς γυναικὸς ἐπὶ τοῦ ἐμπασιδίου ἔχομεν ἀρκούντως σαφεῖς μαρτυρίας, φαίνεται δὲ ὅτι τοῦτο συνηθίζετο εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς νήσου.

Καὶ πρῶτον εἰς τὰ ἐν Παραρτήματι 21 (ἔτ. 1689) καὶ 30 (ἔτ. 1692) ἔγγραφα, κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐμπασιδίου τίθενται ἐν τῷ ἔγγραφῳ αἱ συνήθεις εἰς τὰς πωλήσεις ρητῆραι, αἱ ἐνδεικτικαὶ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἐξουσιῶν τοῦ κυρίου εἰς τὸν

¹ Οὕτως εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 18 (ἔτ. 1672) προικοσύμφωνον γίνεται μνεία εἰς παρὰ πόδας μεταγενεστέραν πρᾶξιν «ἔδωκεν ἡ Ἀγγελᾶ καὶ ὁ Μιχάλης (θετοὶ γονεῖς τοῦ γαμβροῦ) ὁ γαμβρὸς τὰ χαρίσματα τῆς νύμφης». Ἄλλοτερον ὅμοιον Παραρτήμα 34 (ἔτ. 1722), «... ἐμπασιδίον καὶ τέλειον χαριστήρι ἀολάνια 200, ἤγουν 200, καὶ ὁμολογοῦν ἡ νύμφη καὶ τὰ πεθερικά πῶς τὰ ἔλαβαν εἰς χεῖρας τῆς νύμφης νὰ τὰ κάμῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται».

² Τὸ αὐτὸ φαίνεται ὅτι ἐκράτει καὶ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον.

³ Παραρτήμα 29 (ἔτ. 1724).

ἀγοραστήν «*να ποιῇ... ἡ νύμφη*» ὡς θέλει καὶ βούλεται παντελεύθερον, πωλεῖν, χαρίζειν, προικοδοτεῖν, ἀνταλλάσσεται καὶ τὰ ἄλλα ὅμοια¹.

Εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 38 (ἔτ. 1724) ἔγγραφοι γίνεται ἐναλλαγὴ τῶν ἀκινήτων, τὰ ὅποια ἀπετέλουν τὸ ἐμπασιδίου, μὲ ἄλλο ἀκίνητον τοῦ συζύγου. Καὶ εἰς αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ σύζυγος ὡς κυρία αὐτοῦ, διότι γίνονται ἐκ μέρους τῆς διὰ τὸ ἐμπασιδίου αἱ συνήθεις εἰς τὰς πωλήσεις ρητραι, αἱ γενόμεναι ἐκ μέρους τοῦ πωλητοῦ πρὸς τὸν ἀγοραστήν πρὸς δήλωσιν τῆς μεταβιβάσεως εἰς αὐτὸν τῶν ἐξουσιῶν τοῦ κυρίου, «*παράτίζει τὸ ἐμπασιδίον τῆς ἡ συζύγου*»... πρὸς τὸν ἀνὴρ αὐτῆς «*να τὸ ποιῇ αὐτὸ ὡς θέλει καὶ βούλεται, πωλεῖν, χαρίζειν καὶ ἕτερα, ὑποσχόμενοι ποιήσους χουζέτιον*».

Εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 60 (ἔτ. 1746) διανεμητήριον κληρονομικῆς περιουσίας, ἐκ Νενήτων, ἀτέκνου ἀποθανόντος συζύγου, μεταξὺ τῆς ἐπιβιωσάσης συζύγου τοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμων τοῦ ρητῶς διαστέλλεται εἰς τὰ ὑπὸ τῆς χήρας λαμβανόμενα «*τὰ ὅσα τῆς εἶχεν χαρισμένα*» (ὁ ἀποβιώσας σύζυγος). Δηλαδὴ ταῦτα δὲν περιλαμβάνοντο εἰς τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν τοῦ συζύγου, ἀλλ' ἀπετέλουν περιουσίαν τῆς συζύγου. *Χαρισμένα* δὲ προφανῶς ἐννοεῖ τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἐμπασιδίου.

Εἰς ἄλλο, τὸ ἐν Παραρτήματι 61 (ἔτ. 1759) ἔγγραφοι, προερχόμενον καὶ αὐτὸ ἐκ κώδικος τοῦ χωρίου Νενήτων, κανονίζονται αἱ περιουσιακαὶ διαφοραὶ διαζευχθέντος ἀνδρογύνου. Τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ εἶχον προηγηθῇ ἄλλα τοιαῦτα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων διαφορῶν τῶν διαζευχθέντων ἦτο καὶ ἡ διὰ τὰ ἐμπασιδία. Ὁ σύζυγος εἶχε συστήσει ἐμπασιδία, τὰ ὅποια ἡ ὑπὲρ ἧς ἡ σύστασις σύζυγος διὰ προηγούμενου ἐγγράφου εἶχε πωλήσει πρὸς τὸν σύζυγόν τῆς. Ἦδη, διὰ τοῦ τελευταίου τούτου συμβιβαστικοῦ ἐγγράφου ἀναγνωρίζεται ὡς καλῶς γενομένη ἡ πώλησις τῶν ἐμπασιδίων ὑπὸ τῆς συζύγου πρὸς τὸν σύζυγον, καὶ συνεπῶς ὁ τελευταῖος εἶναι κύριος αὐτῶν δυνάμει τῆς πωλήσεως. Ἐὰν ἡ σύζυγος δὲν ἦτο κατὰ νόμον κυρία ἀμετάκλητος τοῦ ἐμπασιδίου, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη πωλήσεως πρὸς τὸν σύζυγον, ἵνα γίνῃ οὗτος κύριος αὐτῶν, οὔτε καὶ εἰδικὴ ἀναγνώρισις τῆς πωλήσεως καὶ τῆς συνεπειᾶ αὐτῆς κυριότητος τοῦ ἀνδρός. Οὕτως, ἐκ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ βεβαιοῦται ὅτι καὶ ἐν περιπτώσει διαζυγίου ἡ κυριότης τοῦ ἐμπασιδίου παρέμενεν εἰς τὴν γυναῖκα.

Πλὴν τῶν ἐγγράφων αὐτῶν, ἔχομεν καὶ ἄλλην μαρτυρίαν ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως διὰ τὸ χωρίον Καλαμωτή, ἀναγομένην ὅμως εἰς χρόνους μεταγενεστέρους.

¹ Εἰς τὸ ἔγγραφοι τοῦτο, ὡς καὶ εἰς τὰ ἐν Παραρτήματι 23 (ἔτ. 1690) καὶ 30 (ἔτ. 1692) χαρακτηριστικῶς τὸ ἐμπασιδίου καλεῖται «*καθολικὸν ἐμπατιν*».

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 160 τοῦ 1890 ἀπόφαισις τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου¹ ἀποφαίνεται ὅτι τὸ ἐμβασιδίων οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ προγαμία, ὡρεὰ καὶ ὅτι εἶχε προταθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ ἔθιμον, κατὰ τὸ ὁποῖον « τὸ ἐμβασιδίων ἐν Καλαμωτῇ τῆς Χίου εἶναι ἀποκλειστικὴ ἰδιοκτησία τῆς γυναικός, εἰς τὴν ὁποίαν χορηγεῖται κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ γάμου ». Καὶ ναὶ μὲν ἡ ἀπόφαισις αὕτη δὲν ἡσχολήθη μὲ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ προταθέντος ἔθιμου τούτου, διότι, καὶ ἐὰν ἤθελεν ἀποδειχθῇ ἡ ὑπαρξίς αὐτοῦ, τὸ ἐθεώρει αὕτη ὥς ἀντικείμενον εἰς τὸν νόμον καὶ μὴ δυνάμενον νὰ κατισχύσῃ αὐτοῦ (!). Ἀνεξαρτήτως ὁμως τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἔθιμου τούτου κατὰ τὴν δίκην, αἱ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐγγράφων βεβαιώσεις θὰ ἐκρίνοντο ἀρκοῦσαι πρὸς ἐπιβεβαίωσίν του.

Αὗται εἶναι αἱ πληροφορίαι, αἱ ὁποῖαι μᾶς παρέχονται ἀπὸ τὰ εἰς τὴν διάθεσίν μας ἔγγραφα σχετικῶς πρὸς τὸ ἐμβασιδίων κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον. Νομίζομεν δὲ ὅτι εἶναι ἀρκεταί, διὰ νὰ μᾶς ἀποκαλύψουν κατ' αὐτὴν μετὰ πολλῆς πιθανότητος τὴν φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς γαμικῆς αὐτῆς παροχῆς.

Πρὶν ἢ ὁμως προβῶμεν εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς περὶ αὐτῶν γνώμης μας, πρέπει νὰ σημειωθοῦν καὶ τὰ ἑξῆς: Εἰς τὰ προικοσύμφωνα τῆς Χίου, ἐκτὸς τῶν μεταξὺ τῶν μελλονύμφων γαμικῶν παροχῶν, ὑπάρχει σαφῶς διακεκριμένη ἀπ' αὐτῶν ἡ σύστασις πρὸς τὸν γαμβρὸν ἐκ μέρους τῶν γονέων τοῦ ἢ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ παροχῆς καλουμένης καὶ αὐτῆς εἰς τὰ ἔγγραφα αὐτὰ προικὸς ἢ προικίου², προσέτι δὲ καὶ βλησιδίων³. Ὁ ὅρος βλησιδίων ἀπαντᾷ μὲ τὴν ἔννοιαν αὐτὴν εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 45 (ἔτ. 1734) προικοσύμφωνον. Ἐπίσης ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ αὐτόθι 13 (ἔτ. 1608), προικοσύμφωνον.

Γενικῶς ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ὅρου αὐτοῦ, ὁ μὲν Du Cange δὲν προσθέτει νέον τι εἰς τὴν ὑπ' ὅψει περιπτώσιν. Ὁ G. Ferrari θεωρεῖ τὸ βλησιδίων ὡς σημαῖνον γαμικὸν κέρδος. Ὁ B. Φάβης δίδει τὴν πληροφορίαν ὅτι εἰς τὴν Μακεδονίαν (Καταφύγι) ἐκαλοῦντο « τὰ εἰς τὴν νύμφην κατὰ τὸν γάμον διδόμενα

¹ Βλέπε αὐτὴν εἰς Μ. ΘΕΟΤΟΚΑ, Νομολογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (Κωνσταντινούπολις, 1897), 337.

² Π. Χ. Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., 34. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 414. Παραρτήμα 18 (ἔτ. 1672), 62 (ἔτ. 1760) κ. ἄ.

³ Περὶ τοῦ βλησιδίου βλ. DU CANGE, Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis (Lugduni, 1688), εἰς λέξιν. Κ. ΣΑΘΑ, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, ΣΤ' (Παρίσιος, 1877), 608 σημ. 2. G. FERRARI, Formularii notarili inediti dell'età bizantina, ἔνθ' ἀν., 45 καὶ 79 σημ. 4. Β. ΦΑΒΗ, Ἀνάλεκτα Φιλολογικά, εἰς Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον τῆς Μέσης καὶ Νέας Ἑλληνικῆς, Ε' (Ἀθῆναι, 1920), 179 ἐπ. Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ, Μεθοδολογικά καὶ ἐτυμολογικά, εἰς περιοδικὸν «Ἀθηνᾶ», ΔΗ' (Ἀθῆναι, 1926), 6 σημ. 2. G. MICHAÉLIDÈS—ΝΟΥΑΡΟΣ, ἔνθ' ἀν., 180 σημ. 2.

κοσμήματα, χρόσα νομίσματα κλπ. ὡς δῶρον». Τέλος δὲ ὁ Γ. Μιχαηλίδης - Νουάρος ἀποκρούει, ὀρθῶς, τὴν ἐξηγήσιν τοῦ Ferrari, ἀποδεχόμενος δὲ καὶ στηριζόμενος εἰς τὴν πληροφορίαν τοῦ Φάβη τὴν γενικεύει πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ εἰς Κ. Σάθα τυπικοῦ, καὶ θεωρεῖ ὅτι βλησίδιον ἐκαλεῖτο δῶρον, διάφορον τῆς προικὸς, διδόμενον εἰς τὴν σύζυγον ἢ τὸν σύζυγον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ γάμου καὶ διεπόμενον ὑπὸ εἰδικῶν κανόνων, καὶ ὅτι παρόμοιον δῶρον εἰς ἄλλους τόπους καλεῖται σήμερον *γαμβρίκιον*. Ἡ πληροφορία τοῦ Β. Φάβη προφανῶς ἀφορᾷ τοπικὴν εἰς Καΐα-φύγι σημασίαν τοῦ βλησιδίου, ἡ ὁποία νομίζομεν ὅτι ἀποτελεῖ μεταγενεστέραν εἰδίκευσιν τῆς ἀρχικῆς πλατυτέρας σημασίας τοῦ ὅρου.

Καθ' ἡμᾶς, ὅχι μόνον εἰς τὸ ἀνωτέρω χιακὸν ἔγγραφον *βλησίδιον* ἀποκαλεῖται ἡ προῖξ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δύο τυπικὰ τὰ δημοσιευόμενα ὑπὸ τῶν Κ. Σάθα καὶ G. Ferrari διὰ τοῦ βλησιδίου σημαίνονται περιληπτικῶς αἱ ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα γαμικαὶ παροχαί, δηλαδὴ ἡ προῖξ¹ ἢ τὸ γαμβρίκιον τῶν τυπικῶν τοῦ Ferrari ἢ ἀμφοτέραι. Δὲν ἀπετέλει δὲ τὸ βλησίδιον ἰδίαν γαμικὴν παροχὴν. Αὐτὴ ἦτο ἴσως καὶ ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ ὅρου, προελθοῦσα ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι αἱ γαμικαὶ αὐταὶ παροχαὶ ἀπετέλουν συμβολὴν εἰς τὴν οἰκονομικὴν θεμελίωσιν τοῦ οἴκου. Ἡ ἐρμηνεία τοῦ βλησιδίου τῶν βυζαντινῶν τυπικῶν ἡ διδομένη ὑπὸ τοῦ Μ. Μιχαηλίδου - Νουάρου ὡς ἰδιαίτερου γαμικοῦ δώρου, διεπομένου ὑπὸ εἰδικῶν κανόνων καὶ διαφόρου τῆς προικὸς, δὲν νομίζομεν ὅτι δύναται νὰ στηριχθῇ, ἐκτὸς ἐὰν τὸ βλησίδιον θεωρηθῇ ὡς συνώνυμον τοῦ γαμβρικίου τῶν βυζαντινῶν τυπικῶν τοῦ Ferrari, πράγμα, καθ' ἡμᾶς, πολὺ ἀπίθανον.

Ὡς πρὸς τὸ *γαμβρίκιον*, φαίνεται ὅτι τοῦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βυζαντινῶν τυπικῶν (12ος καὶ 13ος αἰὼν) ἦτο γαμικὸν δῶρον πρὸς τὸν μελλόγαμβρον ὑπαγόμενον εἰς εἰδικοὺς κανόνας καὶ διαστελλόμενον σαφῶς ἀπὸ τῆς προικὸς². Εἰδικῶς εἰς τὸ ἐν G. Ferrari (σ. 44/5) τυπικόν, ὁ ὅρος *βλησίδεια* ἐτέθη εἰς πληθυντικόν, διότι δι' αὐτοῦ ὀνομάζουν τὰ ἀντικείμενα τῆς συνιστωμένης γαμικῆς παροχῆς ἀντὶ τῆς παροχῆς.

Διὰ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ὅρου τὴν ὁποίαν παραδεχόμεθα, ἐξηγεῖται ἀπροσκόπτως τὸ εἰς Σάθα τυπικόν, διὰ τοῦ ὁποίου παρέχονται ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ ἄνευ τέκνων ἴσα γαμικὰ κέρδη ἐπὶ τῶν παροχῶν τῶν συζύγων

¹ Τὸ βλησίδιον μὲ τὴν σημασίαν τοῦ βαλλομένου τῇ νύμφῃ δώρου ἢ τῆς προικὸς τὸ ἀναφέρει ὁ Π. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια τὰ περὶ τὰς Σέρρας καὶ ἡ Μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, εἰς Byzantinische Zeitschrift, III (Leipzig, 1894), 284) ὡς ἀπαντῶν εἰς κώδικα τῆς Μονῆς αὐτῆς τοῦ ἔτους 1603.

² G. FERRARI, ἐνθ' ἀν., 46. Βλ. καὶ ἀπόφασιν Χωματιανοῦ, εἰς I. καὶ II. ΖΕΠΩΝ, Jus Graecoromanum, VII (Ἀθῆναι, 1931), 523.

(ἀσχέτως τῆς ἰσότητος αὐτῶν τῶν παροχῶν). Προσέτι ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἀρμόζει καὶ εἰς τὸ ἐν G. Ferrari τυπικὸν καὶ ἐνισχύεται καὶ ὑπὸ τοῦ λοιποῦ περιεχομένου του. Δι' αὐτοῦ παρέχεται ὑπὸ τῶν γονέων τῆς μελλονύμφου γαμβρῖκιον (προῖξ κατ' οὐσίαν), ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ὁ μελλόγαμβρος θὰ ὑπηρετήσῃ αὐτοὺς ὡς ἐσώγαμβρος ἐπὶ ὠρισμένον χρονικὸν διάστημα. Ἐὰν ὅμως δὲν τὸ πράξῃ καὶ παραβῇ ὑπαιτιῶς τὴν ὑπόσχεσίν του ταύτην, θὰ ἐκπίπτῃ τῶν συσταθέντων ἀντικειμένων τοῦ γαμβρικοῦ (βλησιδείων), θὰ παραλαμβάνῃ τὴν γυναῖκα του, καὶ μόνον ἀδελφικὴν τῆς γυναικὸς τὸν μερίδα θὰ λαμβάνῃ κατὰ τὸν προσήκοντα χρόνον (θάνατον τῶν γονέων), καθὼς ὁ νόμος ὁρίζει, καὶ ἡ ὁποία μερὶς προδήλως ἦτο μικροτέρα τοῦ διὰ τοῦ προικοσυμφώνου συσταθέντος γαμβρικοῦ, ἢ μᾶλλον αὐτοῦ σὺν τῇ ἀδελφικῇ μερίδι τῆς γυναικὸς. Ἡ ἰδίᾳ ἐρμηνεία μᾶς ὑποχρεοῖ νὰ προτιμῶμεν τὴν γραφὴν βλησιδί, ἀπὸ τῆς γραφῆς βλυσιδί.

Μετὰ τὴν παρέκβασιν αὐτὴν ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν θεσμόν τῆς προικὸς τοῦ ἀνδρός. Οὗτος εἶναι γνωστός, διότι συνηθίζετο καθ' ὅλην τὴν τουρκοκρατίαν καὶ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς Κυκλάδας, ἀποτελεῖ δὲ κατ' οὐσίαν προκαταβολικὴν παραχώρησιν μὲ ἄμεσον μεταβίβασιν τῆς κυριότητος μέρους ἢ τοῦ ὅλου τῆς κληρονομικῆς μερίδος τοῦ γαμβροῦ· ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν παραχωρούντων¹. Εἰς τὰ ὑπ' ὄψει μας ἔγγραφα τῆς Χίου ἡ σύστασις προικὸς τοῦ γαμβροῦ δὲν ἀποτελεῖ τὸν κανόνα. Συνήθως μόνον μικρὸν μέρος ἐκ τῆς πατρικῆς ἢ καὶ τῆς μητρικῆς² περιουσίας συνιστᾶτο εἰς αὐτὸν ὡς προῖξ. Προσέτι ἀπαντᾷ σύστασις τοιαύτης ὑπὸ ἀδελφοῦ του³.

Ἡ τοιοῦτου εἵδους σύμβασις εἰς τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔγγραφα ἔχει τὴν νομικὴν μορφήν τῆς ἀμετακλήτου αἰτίας θανάτου δωρεᾶς, δὲν εἶναι δὲ δύσκολον νὰ διαγνωσθῇ, ὅτι κύριος σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου, καὶ ἐν τούτῳ συμπίπτει πρὸς τὸν ἓνα τῶν σκοπῶν τῆς προικὸς τῆς γυναικὸς. Δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ, ὅτι πρόκειται περὶ προικοσυμφώνων γεωργικῶν πληθυσμῶν, οἱ ὅποιοι προκειμένου νὰ συμπήξουν ἰδίαν ἀνεξάρτητον οἰκογένειαν εἶχον ἀνάγκην κτηματικῆς περιουσίας διὰ ν' ἀντλήσουν πόρον ζωῆς, ἀλλὰ καὶ κινητῶν (ἐπίπλων, σκευῶν, γεωργικῶν ἐργαλείων κλπ.) ἐκ τῆς περιουσίας τῶν γονέων

¹ Ὁ θεσμὸς οὗτος εἰς τινὰ μέρη ἐκαλεῖτο «ἐξέκομμα». Περὶ αὐτοῦ γενικῶς καὶ τῆς ἐξελέξεως του βλέπε Κ. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, Ὁ Φαλκίδιος νόμος ἐν τῷ βυζαντινῷ δικαίῳ (Ἀθήναι, 1912), 73 σημ. 5. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, εἰς περιοδικὸν «Δικαιοσύνη», Η', 123. Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 43, ἰδίᾳ σ. 244. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ-ΝΟΥΑΡΟΣ, ἐνθ' ἀν., § 86. Σχετικὰ ἔθιμα εἰς Ι. καὶ Π. ΖΗΠΩΝ, Jus Graecoromanum, Η' (Ἀθήναι, 1931), 466.

² Παράρτημα 36 (ἔτ. 1724).

³ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 414.

των προερχομένων κατὰ τὸ πλεῖστον, διότι ἐσπάνιζον τὰ χρηματικά κεφάλαια πρὸς προμήθειαν αὐτῶν ἄλλοθεν, καὶ ἐὰν ἦτο τοῦτο δυνατόν, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὰ ἀκίνητα¹. Οὕτω λοιπόν, κυρία οἰκονομικὴ βάσις τοῦ γάμου ἦτο ἡ προίξ τῆς γυναικός, εἰς τὴν ὁποίαν προσετίθετο καὶ ἡ προίξ τοῦ ἀνδρός.

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς προικὸς αὐτῆς τοῦ ἀνδρός εἰς τὰ προικοσύμφωνα διακρίνεται σαφῶς τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός ἢ τῶν συγγενῶν του συνιστώμενον πρὸς τὴν γυναῖκα ἐμπασίδιον. Ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ ἐμπασιδίου εἰς τὰς πηγὰς ὡς χαρίσματος, δώρου, διακρινομένου τῆς κυρίως προγαμιαίας δωρεᾶς, ἀποδεικνύει καὶ οὗτος ὅτι ἀρχικῶς εἶχεν εἰσαχθῆ ὡς μία sponsalitia largitas, ἡ ὁποία σὺν τῷ χρόνῳ, κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, ἐξειλίχθη εἰς γαμικὴν παροχὴν μὲ κύριον χαρακτηρὰ μᾶς προκαταβολικῆς παροχῆς πρὸς τὴν μελλόνυμφον κέρδους ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου, καὶ αὐτὸ ἦτο τὸ θεμελιῶδες χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐμπασιδίου, τουλάχιστον ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος.

Εἶναι ἀληθές ὅτι, πλὴν τῆς παροχῆς αὐτῆς πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ ὁ θεσμὸς τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, δὲν ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, ὅπως καὶ ἐπὶ γενοατοκρατίας. Ὡς δὲ θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὁ θεσμὸς τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν δὲν ἀπετέλει συμβατικὴν παροχὴν, ἀλλὰ κέρδος ἐκ τοῦ νόμου ἀνήκον εἰς τὴν γυναῖκα ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρός, ταυτιζόμενον πρὸς τὸ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα τῆς συζύγου ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀνδρός.

Τὸ γεγονός ὅμως τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεσμοῦ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τύπον, ἀφ' ἑνὸς μὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν εἶναι λόγος ἐμποδίζων τὴν ὑπαρξιν παραλλήλως καὶ ἄλλης συμβατικῆς γαμικῆς παροχῆς πρὸς τὴν γυναῖκα ὅπως εἶχεν ἀποβῆ τὸ ἐμπασίδιον κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἴσως ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἢ νὰ μὴ ἦτο ἐπαρκὴς πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς γυναικός, ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου, ἢ ἀκόμη νὰ ἦτο ἀποτέλεσμα εὐνοίας πρὸς τὰς γυναῖκας ἢ συνύπαρξις καὶ ἄλλης πρὸς αὐτὴν γαμικῆς παροχῆς, δηλαδὴ τοῦ ἐμπασιδίου. Θεωροῦμεν δὲ πιθανώτερον τὸ πρῶτον, ἥτοι ὅτι ἡ μορφή τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς,

¹ Τοῦτο φαίνεται εὐκρινῶς εἰς τὴν σύστασιν τῆς προικὸς τῆς γυναικός, ἀντικείμενον τῆς ὁποίας ἀπετέλουν ὅλα τὰ εἶδη περιουσίας, λ. χ. ἀγροί, ἀμπελοι, δένδρα ὀπωροφόρα, ζῶα, οἰκία, εἶδη ρουχισμοῦ κλπ., ἐνίοτε ρητῶς δηλουμένου εἰς τὰ προικοσύμφωνα, ὅτι τοῦτο γίνεται «κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου», δηλαδὴ τὸ ἐπιτόπιον ἔθιμον. Οὕτω λ. χ. Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ ἐνθ' ἀν., 452 διὰ τὴν οἰκίαν. Παράρτημα 5 (ἔτ. 1607) καὶ 13 (ἔτ. 1608) διὰ τὰ δένδρα. Ἐφ' ὅσον δὲ ἐστερεῖτο ὁ προικοδοτὴς ὠρισμένων περιουσιακῶν στοιχείων, ἀντ' αὐτῶν ἔδιδε τὴν ἀξίαν των εἰς μετρητά, Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 397, Παράρτημα 44 (ἔτ. 1726), ἢ ἄλλο ἀντικείμενον Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, αὐτόθι, 452.

τούτέστι τὸ δικαίωμα πιστώσεως τῆς συζύγου ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς τῆς εὐρεθησομένης κατὰ τὸν θάνατόν του, ἦτο λίαν ἀβεβαία ἐξασφάλις τῆς γυναικὸς εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν. Διότι κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου ἦτο συνήθως μετρίας ἢ καὶ μετριωτάτης ἀξίας ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς, ἐφ' ὅσον ἔζων οἱ γονεῖς του καὶ διετήρουν εἰς χεῖρας τὼν τὴν περιουσίαν τῶν, καὶ ἀόριστον τὸ καταληφθὲν σόμενον ὑπὸ τούτων εἰς τὸν σύζυγον μερίδιον ἐξ αὐτῆς, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἀβεβαία ἡ δυνατότης ἱκανοποιήσεως τῆς γυναικὸς, ὅταν λ.χ. ὁ γάμος ἐλύετο διὰ πρόωρου θανάτου τοῦ ἀνδρὸς τῆς, ἦτοι πρὸ τῆς περιελεύσεως εἰς αὐτὸν διὰ πράξεως ἐν ζωῇ ἢ διὰ κληρονομίας τοῦ μεριδίου του ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν γονέων του. Ἐνῶ ἐξ ἄλλου, ἡ σύζυγος ἅμα τῷ γάμῳ τῆς εἰσέφερεν ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς προικὸς ὅχι μόνον ποσοστὸν τι μικρὸν ἢ μέγα περιουσίας, ἀλλὰ κατὰ κανόνα ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ μερίδιόν τῆς ἐπὶ τῆς πατρικῆς καὶ τῆς μητρικῆς τῆς περιουσίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας, λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ αὐτῆς, εἴτε ὑπῆρχον εἴτε δὲν ὑπῆρχον τέκνα ἐκ τοῦ γάμου, ὁ σύζυγος ἐκέκτετο κατὰ τὸν κρατοῦντα τότε νόμον κληρονομικὸν μερίδιον.

Ἄλλ' ἐπὶ πλεον, κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, καὶ ὑποτιθεμένης ἀναλογίας τῶν περιουσιῶν τῶν δύο συζύγων, καὶ μόνη ἢ κατὰ τὸ ἐφαρμοζόμενον εἰς τὴν νῆσον ὀθωμανικὸν δίκαιον τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς ὑπάρχουσα μεγάλη ἀνισότης τῶν κληρονομικῶν μεριδίων τῶν συζύγων μεταξύ τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἀνδρὸς¹, εἶναι ἀρκετὴ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν διατήρησιν καὶ ἐξέλιξιν εἰς ἀληθὴ γαμικὴν παροχὴν τοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐμπασιδίου. Διότι ναι μὲν ἡ ἰσότης τῶν γαμικῶν κερδῶν τῶν συζύγων δὲν φαίνεται ἐπιζητουμένη τότε εἰς τὴν Χίον, ἀλλ' ὅμως διαφαίνεται ὅτι ἦτο, καὶ μάλιστα κατὰ παραδόσιν, ἐπιθυμητὴ μία ἀναλογία τουλάχιστον μεταξύ τῶν². Ὁ τελευταῖος οὗτος λόγος ὑποθέτομεν ὅτι ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ τὴν αἰτίαν τῆς καταργήσεως τοῦ ἀπὸ τῆς γενοατοκρατίας κρατοῦντος ἐθίμου τῆς συστάσεως ἐμπασιδίου καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ ὅτι ἡ ἀντίθεσις αὕτη ὡς πρὸς τὴν τύχην τοῦ πρὸς τὴν γυναῖκα ἐμπασιδίου ἐπιβεβαίωι τὰ ἀνωτέρω.

Ὅπως καὶ ἐὰν ἔχη τὸ πρᾶγμα, εἶναι βέβαιον ὅτι τοιαύτη παρουσιάζεται ἐκ τῶν ἐγγράφων ἢ φύσις καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἐμπασιδίου κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον αὐτοῦ. Ὅτι δὲ προέχων σκοπὸς του ἦτο ἡ προκαταβολικὴ παροχὴ κέρδους πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου, νομίζομεν ὅτι ἐξάγεται ἀρκετὰ σαφῶς καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ἀνακούφισις τῶν

¹ Ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὁ κληρὸς τοῦ συζύγου ἦτο διπλάσιος τοῦ τῆς συζύγου.

² Νομίζομεν ὅτι ἐνδεικτικὸν τῆς τοιαύτης ἀντιλήψεως ἀποτελεῖ τὸ ἐν *Παραρτήματι* 23 ἔτ. 1690) ἔγγραφον.

βαρῶν τοῦ γάμου ἡδύνατο νὰ γίνη ἐπαρκῶς καὶ διὰ τῆς προικὸς τοῦ ἀνδρός, ἡ ὁποία συνιστᾶτο πολλάκις παραλλήλως πρὸς τὸ ἐμπασιδίον εἰς τὸ αὐτὸ προικοσύμφωνον.

Οὕτως, ὁ κατὰ τὴν τελικὴν ἐξέλιξιν καὶ μορφήν τοῦ ἐμπασιδίου κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν σκοπὸς αὐτοῦ ταυτίζεται μὲ τὸν τοῦ θεωρήτρου. Δὲν νομίζομεν ὅμως ὅτι ἐκεῖνο προῆλθεν ἐκ τούτου. Στηριζόμενοι εἰς τὴν ὀνομασίαν τοῦ ἐμπασιδίου, εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὴν εἰς τὴν Χίον ἀπαντῶσαν κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν παλαιότεραν μορφήν του ὡς δώρου συνιστωμένου ὄχι μόνον πρὸς τὴν νύμφην, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν γαμβρὸν (χωρὶς νὰ πρόκειται περὶ δευτέρου γάμου τῆς νύμφης), ὡς ἐπίσης παραβάλλοντες τοῦτο πρὸς τὸ ἐν Καρπάθῳ «μπατίκι» καὶ τὰ «μπατίκια» τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης ἀπαντῶντα δῶρα, περὶ τῶν ὁποίων κατωτέρω, θεωροῦμεν πιθανώτερον ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐμπασιδίου ἀνάγεται εἰς τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ δίδονται μικρὰ δῶρα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ εὐτυχοῦς οἰκογενειακοῦ γεγονότος τοῦ γάμου, τὰ ὅποια σὺν τῷ χρόνῳ αὐξηθέντα κατ' ἀξίαν ἔλαβον τὸν τύπον τῶν δωρεῶν μνηστείας, μὲ τελικὴν κατάληξιν τὸν περιορισμὸν τῆς συστάσεως αὐτοῦ πρὸς μόνην τὴν νύμφην, καὶ μὲ σκοπὸν τὴν προστασίαν της ὡς χήρας.

Καὶ ἤδη περὶ τῆς προελεύσεως τοῦ ὅρου ἐμπασιδίου. Γενικῶς πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ τύπος ἐμπασιδίου καὶ πασιδίου δὲν ἀπαντᾷ, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν του, ἀποδεχόμεθα τὴν γνώμην τοῦ Πασπάτη¹ ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν λέξιν *ἐμβασις*, *ἐμباسις*, κατὰ τὸ *στασιδίον* (στάσις) *βρεσιδίον* (εὐρεσις), *κτησιδίον* (κτησις) κλπ. Ὡς γνωστόν, εἰς διάφορα μέρη καὶ ξένα καὶ ἑλληνικὰ ἀρκετὰ γαμικὰ δῶρα ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν των ἐκ τῆς πράξεως ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὁποίας ἐδίδοντο. Οὕτω λ.χ. ὠνομάσθη τὸ συζυγικὸν δῶρον εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ δηλούμενον διὰ τοῦ ὅρου *dismontaduræ* ἢ *descensuræ*, τὸ ὁποῖον ἐδίδετο εἰς τὴν μελλοννυμφον ὅταν αὕτη εἰσῆρχετο τὸ πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ μαζὶ μὲ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ γάμου καὶ κατήρχετο ἀπὸ τὸ ἄλογον, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν νέαν κατοικίαν². Εἰς τὴν Κάρπαθον τὰ λεγόμενα *στεφανιάτικα*, δῶρα διδόμενα κατὰ τὴν στέψιν³.

¹ Εὐθ' ἀν., 148.

² FR. BRANDILEONE, Studi preliminari sullo svolgimento storico dei rapporti patrimoniali fra coniugi in Italia, εἰς τὸ Archivio Guiridico «Filippo Serafini», vol. VIII, fasc. II (1901), καὶ εἰς Scritti di Storia del diritto privato Italiano, I (Bologna, 1931), 313.

³ ΕΜΜ. ΜΑΝΩΛΑΚΑΚΗ, Δωρικὸν Ψήφισμα Καρπάθου (Ἀθῆναι, 1878), 58. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Καρπαθιακά (Ἀθῆναι, 1896), 190. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ—ΝΟΥΑΡΟΥ, Νομικά Ἔθιμα τῆς νήσου Καρπάθου (Ἀθῆναι, 1926), 12 καὶ 32.

Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ἀρχικῶς εἰς τὴν Χίον ἴσως κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν μελονύμφων διὰ τὴν στέψιν ἢ κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσημον ἐπίσκεψιν των εἰς τὴν οἰκίαν τῶν πενθερῶν ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς δῶρον, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐμπασίδιον, διότι ἀκριβῶς ἐδίδετο κατὰ τὴν στιγμήν τῆς εἰσόδου. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι τοιοῦτο ἔθιμον δὲν μᾶς παρεδόθη περὶ τῆς Χίου. Τουλάχιστον ὁ Κανελλάκης¹, ὁ ὁποῖος περιγράφει τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου τοῦ χωρίου Πυργί, δὲν ἀναφέρει τοιαύτην συνήθειαν. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἔχει σημασίαν, διότι εἶναι δυνατόν τὸ μὲν ἔθιμον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἄλλως τε παλαιότατον, νὰ ἐλησμονήθῃ εἰς τὴν Χίον, νὰ παρέμεινε ὅμως ἐξ αὐτοῦ ἡ ὀνομασία τῆς παροχῆς.

Τοιοῦτο ἔθιμον καὶ ὀνομασίαν εὐρίσκομεν εἰς τὴν Κάρπαθον, ὅπου ὑπὸ τῆς πενθερᾶς προσφέρονται δῶρα εἰς τὸν γαμβρὸν τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν συνοδευόμενος οὗτος ὑπὸ τῆς γαμηλίου πομπῆς ἔχει φθάσει εἰς τὸ κατώφλιον τῆς νυμφικῆς οἰκίας καὶ πρόκειται νὰ «ἐμβῇ» εἰς αὐτὴν διὰ νὰ γίνῃ ἡ στέψις. Τὰ δῶρα ὅμως αὐτὰ ἀποτελοῦν ἐκεῖ συμβολικὴν δωρεάν, καὶ οὐχὶ ἀληθῆ γαμικὴν παροχήν, καὶ ὀνομάζονται *ἐμβατίκια*². Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ὡς πρὸς τὸν λόγιον τύπον τοῦ ὅρου εὐρισκόμεθα πρὸ μιᾶς πολυτυπίας, ἀφοῦ ἐκ τῆς ἰδίας λέξεως ἐμβασις, εἴσοδος, ἔχομεν τὴν παραγωγὴν δύο διαφορετικῶν τύπων, ἥτοι τοῦ *ἐμβατίκιον* καὶ τοῦ *ἐμπασίδιον*.

Ὡς πρὸς τοὺς δημῶδεις ὅμως τύπους τοῦ ὅρου ἐμπασίδιον, *ἐμπατίκι*, *ἐμπατικίον*, *μπατίκια*, οὗτοι εἶναι ὅμοιοι πρὸς τοὺς δημῶδεις τύπους τοῦ ἐμβατικίου. Οὕτως εἰς τὴν Κάρπαθον ὁ δημῶδης τύπος τοῦ ἐμβατικίου εἶναι *ἐμπατίκι*³. Ἀς σημειωθῇ ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην, ἴσως καὶ ἀλλαχοῦ, ἀπαντᾷ ὁ ὅρος *μπατίκια* πρὸς δῆλωση γαμικῶν δώρων διδομένων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς νεονύμφους παρὰ τῶν γονέων ἑνὸς ἐκάστου αὐτῶν, ἀλλὰ πάντοτε πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν τέκνον⁴. Εἰς τὴν Ἀνατ. Κρήτην *μπατίκια* ἐδίδαν καὶ εἰς τὸ νεοφώτιστον παιδίον καὶ εἰς τοὺς χειροτονουμένους ἱερωμένους⁵.

¹ Ἐνθ' ἀν., 140.

² ΕΜΜ. ΜΑΝΩΛΑΚΑΚΗ, Δωρικὸν Ψήφισμα, ἐνθ' ἀν., 58, ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Καρπαθιακά, ἐνθ' ἀν., 190. Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ—ΝΟΥΑΡΟΥ ἐνθ' ἀν. Ὡς ἀληθῆς γαμικὴ παροχή (ἄνευ ὅμως τῆς ὀνομασίας) ἀπαντᾷ αὕτη εἰς τὰ χωρία τῆς περιφερείας Μονεμβασίας, ὅπου μετὰ τὴν στέψιν προκειμένου νὰ εἰσέλθῃ τὸ πρῶτον ἡ νύμφη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, πρὶν αὕτη κατέβῃ τοῦ ἵππου (διότι μετέβαιναν ἐφιππος) ὁ πατὴρ τοῦ γαμβροῦ τῆς συνίστα παροχῆν ἀποτελουμένην ἐκ ζῶων ἢ δένδρων, καὶ τότε μόνον ἀφίππευεν αὕτη καὶ εἰσῆρχετο εἰς τὸν οἶκον. (Ἐπιθεώρησις Ἑλῶς» Περιοδ. Β'. Ἔτος Γ', Ἀριθ. 5 (Δεκέμβριος, 1947), 12.

³ Ζωγράφειος Ἀγών (Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως), Α' (Κωνσταντινούπολις, 1891), 322.

⁴ Βλέπε ὅμως καὶ Ν. ΠΟΛΙΤΟΥ, Λαογραφικά Σύμμικτα, Γ' (Ἀθῆναι, 1931), 240, σημ. 4.

⁵ Αἱ πληροφορίες περὶ τοῦ ἔθιμου αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Κρήτην προέρχονται ἐκ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Ἐξ ἄλλου, καὶ τοῦ ὅρου ἐμβατίκιον, δηλαδὴ τοῦ ἐμφυτευτικοῦ τελέσματος καὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ τέλους, οἱ δημῳδαὶς τύποι εἶναι *ἐμπατίκια, μπατίκι*. Οὕτως εἰς τὴν Χίον¹, Κέρκυραν², Νάξον³, Κορώνην (Πυλίας)⁴, Ἄνδρον⁵ καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐμπασιδίον ἔχομεν καὶ ἀπόφασιν τῆς 11 Φεβρουαρίου 1830 τῶν γερόντων καὶ προεστῶν τῆς Κοινότητος τοῦ χωρίου Καταρράκτης⁶. Φαίνεται ὅτι κατὰ τοὺς γάμους τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἐξητοῦντο ὑπερβολικὰ ἐμπασιδία ἐκ μέρους τῆς νύμφης, καὶ ἠναγκάσθη ἡ κοινότης αὕτη νὰ προβῇ εἰς τὸν καθορισμὸν ἐνὸς maximum τοῦ ἐμπασιδίου, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο, κατὰ τὴν ἀπόφασιν, νὰ ὑπερβαίῃ τὰ 200 γρόσια, ἐπὶ ἀπειλῇ κατὰ τῶν ζητούντων ἀνωτέρας ἀξίας τῶν 200 γροσίων τῆς πληρωμῆς προστίμου εἰς μὲν τὸν Ζαμπίτην 1500 γροσίων, εἰς δὲ τὴν χωριοεκκλησίαν 1000 γροσίων. Ἀκυρότης ὅμως τῆς ἀντιθέτου τυχὸν πρὸς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν συμφωνίας δὲν ἀπαγγέλλεται.

Εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀξία μνείας εἶναι προσέτι ἡ φράσις «*νὰ δίνουν καὶ διὰ ἐμπασιδίον, ἤγουν διὰ προτιμὴν γρ. 200*». Δηλαδὴ τὸ ἔγγραφον ἐξομοιοῖ κατ' οὐσίαν τὸ ἐμπασιδίον πρὸς τὴν προτιμὴν. Ὁ Ζολώτας⁷ σχολιάζων τὸ ἔγγραφον αὐτὸ γράφει ὅτι πρόκειται περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς, ἡ ὁποία ἐκαλεῖτο ἀνέκαθεν *ἐμπασιδί* ἢ *προτιμή*, τουτέστι, κατ' αὐτόν, πρόκειται περὶ ταυτοσήμων ὄρων, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἡ προγαμιαία δωρεά.

Καίτοι ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Ζολώτα ἔχει ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τὴν διατύπωσιν τοῦ ἀναφερομένου ἀνωτέρω ἐν σελ. 43 καὶ ἐν τῷ Παραρτήματι 66 (ἔτ. 1804) δημοσιευομένου προικοσυμφώνου, ἐν τούτοις νομίζομεν ὅτι ἐκ τοῦ ἐγγράφου τοῦ 1830 δὲν προκύπτει, ὡς φρονεῖ οὗτος, ὅτι τὸ ἐμπασιδίον καὶ ἡ προτιμή ἦτο εἷς καὶ ὁ αὐτὸς θεσμός, ἀλλ' ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ δύο θεσμῶν, ἀναλόγων ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρᾶξιν καὶ τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ ὁποῖον ἐπεδίδοντο. Ἡ ἀκρίβεια αὐτοῦ ἐξαγρᾶται ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου προτιμή, περὶ τῆς ὁποίας εὐθὺς ἀμέσως.

¹ «*Ἐμπατίκια*» εἰς ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1743, εἰς Κ. ΑΜΑΝΤΟΥ, Χιακὰ Χρονικά, Α', 130

² ΦΡ. ΑΛΒΑΝΑ, ἐνθ' ἀν.

³ Π. ΖΕΡΑΕΝΤΗ, Φεουδαλικὴ Πολιτεία ἐν τῇ νήσῳ Νάξῳ (Ἐρμούπολις, 1925), 18.

⁴ «*Μπατίκι*».

⁵ Α. ΠΑΣΧΑΛΗ, Ἀνδριακὸν Γλωσσάριον (Ἀθήναι, 1933) εἰς λ. *μπατίκι*.

⁶ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἐνθ' ἀν., Γ' (μέρος β), 678 ὑπόσ.

⁷ Αὐτόθι.

§ 6. Προτιμή.

Καὶ τὸν ὅρον *προτιμή* ἀνευρίσκομεν πολὺ διαδεδομένον εἰς τὰ χιακὰ ἔγγραφα τοῦ 17ου, 18ου ὡς καὶ τοῦ 19ου αἰῶνος, τόσον εἰς ἐνικὸν ὅσον καὶ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν (*προτιμές*)¹.

Ὁ Πασπάτης² τὸν θεωρεῖ ὡς προερχόμενον ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως *προτιμία* σημαίνουσης τὴν προτίμησιν, καὶ τοῦ *προτιμίου*, ἀρραβῶνος. Πράγματι δὲ εἰς ἐκδεδομένον ὑπὸ τοῦ Κανελλάκη προικοσύμφωνον τοῦ ἔτους 1685³, ὡς καὶ εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 58 (ἔτ. 1746) γίνεται χρῆσις καὶ τοῦ ὅρου *προτίμησις* πρὸς δήλωσιν τῆς προτιμῆς. Κάτωθι δὲ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ προικοσυμφώνου ὁ Κανελλάκης ἀναγράφει εἰς σχόλιον, ὅτι ἐπειδὴ «ἐπροτίμησε τὴν κόρην μεθ' ἧς συναλάττεται, διὰ ταῦτα καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς τῆς προικίζουσιν τὸ χωράφι τοῦ Κάμπου, τὸ ὁποῖον εἶναι πλέον ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπρόκειτο νὰ τὴν προικίσουν». Εἰς ἄλλο δὲ μέρος ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει τὴν προτιμὴν ὡς *δῶρον προγαμιαῖον*. Τέλος ὁ Ζολώτας, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω⁴, θεωρεῖ τὴν προτιμὴν ὡς προγαμιαίαν δωρεάν καὶ τὴν ταυτίζει πρὸς τὸ ἐμπασιδίον. Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ μὲν ἐξήγησις τοῦ Πασπάτη εἶναι πολὺ ἀόριστος, αἱ δὲ δύο ἄλλαι ἐρμηνεῖαι τοῦ Κανελλάκη ἀσυμβίβαστοι μεταξύ των.

Προκειμένου ἤδη νὰ προβῶμεν εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς σημασίας τοῦ ὅρου εἰς τὴν Χίον ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως, ἃς σημειωθῇ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ὅτι εἰς ὀλίγα μόνον ἀπὸ τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα τὸν χρησιμοποιοῦν, καὶ ἐξ ὠρισμένης περιφερείας προερχόμενα, δίδεται ἐξήγησις τις αὐτοῦ, ἀλλὰ ὅλως ἀνεπαρκής, καὶ ἐπομένως ἐξ ἄλλων κυρίως στοιχείων, ἐμμέσως, θὰ ἐπιχειρηθῇ ὁ προσδιορισμὸς του. Καὶ εἰδικώτερον, πρέπει νὰ βασισθῶμεν εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν ἔγγραφων, βοηθούμενοι ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν σημασίαν ἣν εἶχεν ὁ ὅρος εἰς ἄλλας νήσους, εἰς τὰς ὁποίας συναντᾶται.

Ἐς ἴδωμεν πρῶτον τὸ περιεχόμενον τῶν ἔγγράφων. Εἰς ὅλα τὰ ἔγγραφα τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος, εἰς τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖται ὁ ὅρος, ἡ προτιμή ἀποτελεῖ

¹ Εἰς ἐνικὸν «*προτιμή*» βλ. εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 405, Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἀν., 34. Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἐνθ' ἀν., καὶ εἰς τὰ ἐν Παραρτήματι 35 (ἔτ. 1724), 42 (ἔτ. 1725), 43, 44 (ἔτ. 1726), 53 (ἔτ. 1737), 58 (ἔτ. 1746), 66 (ἔτ. 1804) κ. ἄ. Εἰς πληθυντικὸν «*προτιμές*» Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 397, 451, 456, εἰς τὸ ἐκδοθὲν ὑπ' αὐτοῦ προικοσύμφωνον εἰς Ἑφημερίδα «*Παγχαϊκή*», ἀριθ. φύλλ. 257 τῆς 27 Ἀπριλίου 1911 καὶ εἰς τὰ ἐν Παραρτήματι 1 (ἔτ. 1601), 3, 4 (ἔτ. 1606), 5, 8 (ἔτ. 1607), 9, 13 (ἔτ. 1608), 14 (ἔτ. 1612), 20 (ἔτ. 1679), 45 (ἔτ. 1734), 49 (ἔτ. 1736), 54 (ἔτ. 1737) κ. ἄ.

² Ἐνθ' ἀν., εἰς λέξιν *προτιμή*.

³ Ἐνθ' ἀν., 414.

⁴ Σελ. 41.

παροχήν, ἡ ὁποία συνιστᾶται κατὰ κανόνα διὰ τοῦ προικοσυμφώνου ὑπὸ τῶν προικοδοτῶν γονέων τῆς νύμφης, οὐδέποτε δὲ ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἢ τῶν συγγενῶν του πρὸς αὐτήν, πάντοτε δὲ ἡ σύστασις τῆς ἀπευθύνεται πρὸς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, πρὸς τὸ ὁποῖον συνιστᾶται καὶ ἡ προῖξ τῆς γυναικός. Πρὸς διασάφησιν τοῦ τελευταίου αὐτοῦ προσθέτομεν ὅτι ἡ προῖξ εἰς τὰ προικοσύμφωνα τῆς Χίου συνιστᾶτο ὑπὸ τοῦ προικοδότου—κατὰ τὰς ἐκφράσεις τῶν ἐγγράφων—εἴτε πρὸς «*τὴν νύμφην καὶ τὸν γαμβρόν*», εἴτε πρὸς «*τὴν νύμφην καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν γαμβρόν*», εἴτε πρὸς «*τὸν γαμβρόν διὰ πρόσωπον* (λογαριασμόν) *τῆς νύμφης*», εἰς ἄλλα δὲ προικοσύμφωνα πρὸς μόνην τὴν νύμφην, χωρὶς ὅμως ἡ διαφορὰ τῶν χρησιμοποιουμένων ἐκφράσεων τούτων νὰ ἔχῃ καὶ οὐσιαστικὴν σημασίαν.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὴν προτιμῆν. Εἰς ἕκαστον προικοσύμφωνον εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάρχει σύστασις καὶ προτιμῆς, γίνεται αὕτη πρὸς ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ πρόσωπα ἢ τὸ πρόσωπον, πρὸς τὸ ὁποῖον συνιστᾶται καὶ ἡ προῖξ. Οὕτως, ἐὰν ἡ σύστασις τῆς προικὸς ἐγένετο πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, καὶ ἡ προτιμῆ συνιστᾶτο ὁμοίως πρὸς τοὺς ἰδίους¹. Ἐὰν ἡ σύστασις τῆς προικὸς ἀπηυθύνετο πρὸς μόνην τὴν νύμφην, πρὸς μόνην αὐτὴν ἐγένετο καὶ ἡ σύστασις τῆς προτιμῆς².

Ἐχομεν ὅμως καὶ τὴν σύστασιν προτιμῆς ὑπὸ μητρὸς πρὸς θυγατέρα οὐχὶ διὰ προικοσυμφώνου, ἀλλὰ δι' ἄλλου ἐγγράφου³, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται συγχρόνως δωρεὰ τῆς μητρὸς καὶ πρὸς υἱόν τῆς ἀκινήτου ἐκ τῆς ἐπικτήτου αὐτῆς περιουσίας. Εἰς αὐτὸ δὲν παρίσταται σύζυγος τῆς θυγατρὸς, πρὸς τὴν ὁποίαν παρέχεται ἡ προτιμῆ, ἀλλ' οὕτε ἀκόμη προκύπτει ἐκ τοῦ ἐγγράφου, ἐὰν ἡ θυγάτηρ αὕτη ἦτο ἔγγαμος ἢ ὄχι.

Ἀντιθέτως, ἡ πρὸς τὸν γαμβρόν διδομένη προῖξ ἐκ μέρους τῶν γονέων του ἢ τοῦ ἀδελφοῦ συνιστᾶτο πάντοτε πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν γαμβρόν, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν νύμφην⁴. Τὸ δὲ ἐμπασίδιον, καὶ ὅταν συνωμολογεῖτο παρὰ τῶν γονέων τοῦ γαμβροῦ, συνιστᾶτο πρὸς μόνην τὴν νύμφην, καὶ ὄχι καὶ πρὸς τὸν γαμβρόν⁵ ἔξαιρέσει τριῶν προικοσυμφώνων, εἰς τὰ ὁποῖα φέρεται ὅτι ἡ σύστασις τοῦ ἐμπα-

¹ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 396/7, 404/5, 413/4, 451, 456.

² Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., 33/4, Ἐφημερίς «*Παγχαϊκή*», ἀρ. φύλλ. 257 τῆς 20 Ἀπριλίου 1911 *Παράρτημα* 35 (ἔτ. 1724), 42 (ἔτ. 1725), 43, 44 (ἔτ. 1726), 45 (ἔτ. 1734), 49 (ἔτ. 1736), 53, 54, 55 (ἔτ. 1737), 58 (ἔτ. 1746).

³ *Παράρτημα* 56 (ἔτ. 1737).

⁴ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 414, *Παράρτημα* 42 (ἔτ. 1725), 45 (ἔτ. 1734), 62 (ἔτ. 1760), Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., 34.

⁵ *Παράρτημα* 16 (ἔτ. 1628), 18 (ἔτ. 1672), 21 (ἔτ. 1689), 24 (ἔτ. 1690), 33 (ἔτ. 1714), 44 (ἔτ. 1726), 45 (ἔτ. 1734) καὶ ἰδίᾳ 62 (ἔτ. 1760) κ. ἄ.

σιδίου γίνεται πρὸς τὴν νύμφην καὶ τὸν γαμβρόν¹. Προφανῶς εἰς τὰ τελευταῖα αὐτὰ πρόκειται περὶ νομικῆς ἀκυρολογίας, — καὶ αἱ ἀκυρολογίαι δὲν ἦσαν σπάνιαι εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης — καθ' ὅσον, ὡς εἶδομεν, τὸ ἐμπασίδιον ἀπετέλει περιουσίαν μόνης τῆς γυναικός.

Ἐξ ἄλλου, ἀντικείμενον τῆς προτιμῆς οὐδέποτε εἶναι κινήτα, ἀλλὰ μόνον ἀκίνητα ἢ δένδρα². Καὶ εἰς ἄλλα μὲν προικοσύμφωνα ἀντικείμενον τῆς προτιμῆς εἶναι μόνον δένδρα³ ἢ ὠρισμένα, ἕνα ἢ δύο, ἀκίνητα⁴, εἰς ἄλλα ὁμως ὡς προτιμὲς συνιστῶνται συνήθως ὅλα σχεδὸν ἢ ὅλα ἐν γένει τὰ ἀκίνητα, ὅσα διὰ τοῦ προικοσυμφώνου δίδονται εἰς τὴν προικιζομένην⁵.

Εἰδικώτερον, εἰς τ' ἀρχαιότερα γνωστὰ εἰς ἡμᾶς προικοσύμφωνα, τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος, γίνεται σαφὴς διαστολὴ τῶν ἀκινήτων καὶ

¹ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 414, Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἀν., 34, καὶ Παράρτημα 39 (ἔτ. 1725). Περὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ βλέπε ἀνωτέρω σελ. 42 σημ. 5.

² Γίνεται διάκρισις εἰς τὸ κείμενον μεταξὺ ἀκινήτων καὶ δένδρων, διότι εὐρισκόμεθα εἰς τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ὅτι κατὰ τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ρωμαϊκόν, εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις τὰ δένδρα ἀποτελοῦν ἰδιοκτησίαν διακρινομένην τῆς τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον φυτευθῇ καὶ ριζοβολήσῃ. Ἐφηρμόζοντο ἐπ' αὐτῶν διαφορετικοὶ νομικοὶ κανόνες, καὶ δὲν ἴσχυε πάντοτε ὁ κανὼν τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου «τὰ ἐπικείμενα εἶκει τοῖς ὑποκειμένοις» (B. 50.1.6 § 12 «τὸ δένδρον τῇ γῇ συνπάγεται»), ἀλλὰ τὰ δένδρα ἐθεωροῦντο κατὰ τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ὡς κινήτα καὶ δυνάμενα ν' ἀποτελέσουν ἀντικείμενον ἰδίας ἰδιοκτησίας, ἴσχυον δ' ἐπ' αὐτῶν καὶ ἰδιαιτέροι κανόνες κληρονομικῆς διαδοχῆς. (Βλ. ἀριθ. 1019, 1020 Ἀστικοῦ Ὁθωμ. Κώδ., ἀριθ. 25 τοῦ περὶ Γαιῶν νόμου τῆς 7 Ραμαζάν 1274 (1856), εἰς Μ. ΚΑΡΑΤΖΙΔΟΥ, Ἑρμηνεία τοῦ περὶ Γαιῶν νόμου ἐν Τουρκίᾳ (Ἀθῆναι, 1913), 28 καὶ 15, σημ. 1. Ν. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ, Ἡ ἀκίνητος ἰδιοκτησία ἐν Τουρκίᾳ (Ἀθῆναι, 1903, 102 ἐπ.). — Καὶ ταῦτα ἀσχέτως πρὸς τὸ μὴ ἐρευνηθὲν ἀκόμη ἐπαρκῶς ζήτημα τῆς κυριότητος τῶν δένδρων κατὰ τὸ βυζαντινὸν δημῶδες δίκαιον. Ἐπὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ βλέπε F. MAROI, Tracce di diritto bizantino nelle consuetudini del Dodecaneso, εἰς Atti del V Congresso Internazionale, εἰς Studi Bizantini, V, I (Roma, 1939), 676/7. — Περὶ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου βλ. Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΟΥ, Ἐμπράγματον δίκαιον, § 154 σημ. 2. Τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἀναφερόμενα παραδείγματα χωριστοῦ δικαιώματος ἐπὶ τῶν δένδρων ἀπαντῶντος εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Βυτίαν, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ὡς δικαίωμα ἐπιφανείας, δὲν νομίζομεν ὅτι ἀπετέλει τοιοῦτο καὶ ἡδύνατο νὰ σχετίζεται μὲ τὸ ρωμαϊκόν δίκαιον, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἦτο ἀρχικῶς δικαίωμα κυριότητος ἐπ' αὐτῶν.

³ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 397, 405, 414.

⁴ Π. Χ. Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἐνθ' ἀν., 34, Παράρτημα 35 (ἔτ. 1724), 42 (ἔτ. 1725), 49 (ἔτ. 1736), 53, 54, 55 (ἔτ. 1737).

⁵ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 451, 456, Ἑφημερίς «Παγχαϊκή», ἀριθ. φύλλ. 257, τῆς 20 Ἀπριλίου 1911, Παράρτημα 14 (ἔτ. 1612), 19 (ἔτ. 1677), 45 (ἔτ. 1734).

δένδρων τῶν διδομένων ὡς προτιμῆς ἀπὸ τῶν παρεχομένων ὡς μερίδιον ἢ ἀδελφομοίριον¹. Συνήθως τὰ δεύτερα² δὲν εἰδικεύονται³, ἀλλ' ἀναφέρονται περιληπτικῶς κατὰ γένος⁴ διὰ τῆς φράσεως « ἀπὸ τ' ἀπομείνοτά μου πράγματα ἡμερὰ καὶ ἄγρια δέντρα (ἢ καὶ πᾶν ἔτερα, δωρεές, χαρίσματα) νὰ παίρῃ ἀδελφικὴν μερίδα »⁵. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν διδομένων ὡς προτιμῆς, καὶ ὅταν περιγράφονται ἀτομικῶς, οὐδέποτε δηλοῦται ὁ τίτλος κτήσεως τῶν προικιζόντων γονέων. Διὰ τὰ διδόμενα ὅμως ὡς μερίδιον καὶ περιγραφόμενα ἀτομικῶς, συνήθως καθορίζεται οὗτος, ποτὲ δὲ δὲν ἀπαντᾷ ὡς τίτλος κτήσεως τῶν ἢ γονικὴ κληρονομία, ἀλλὰ μόνον πράξεις ἐν ζωῇ ἢ κληρονομία παρ' ἄλλων προσώπων, πλὴν ἀνιόντων τῶν προικιζόντων γονέων⁶.

Ἐκτὸς αὐτῶν, εἰς οὐδὲν ἀπὸ τὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς προικοσύμφωνα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα φαίνεται ὅτι μόνον τέκνον τῶν προικιζόντων γονέων ἦτο ἡ προικιζομένη ὑπάρχει ἢ σύστασις προτιμῆς⁷.

Ἐξ ἄλλου δὲ εἰς ἓν τῶν ἀρχαιότερων προικοσυμφώνων, τὸ ἐν Παραρτήματι 14 (ἔτ. 1612), καίτοι ὑπάρχει, πλὴν τῆς προικιζομένης ὄρφανῆς μητρὸς θυγατρὸς, καὶ υἱός, ἐν τούτοις ἐπιδίδονται ὑπὸ τοῦ προικιστοῦ πατρὸς ὡς « προτιμῆς καὶ προικί », ἄνευ ἰδιαιτέρας περιγραφῆς αὐτῶν κατ' εἶδος, « ὅ,τι ἐπῆρεν ἀπὸ τῆς γυναικας του ». Δηλαδὴ συνιστῶνται ὡς προτιμῆς ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ δένδρα ὅσα εἶχε λάβει ὁ προικοδότης πατὴρ ὡς προῖκα κατὰ τὸν γάμον του μετὰ τῆς μητρὸς τῆς προικιζομένης, ἐξαιρέσει μιᾶς οἰκίας, καὶ τοῦτο διότι ὁ γαμβρὸς δὲν τὴν ἠθέλεν. Ἄντ' αὐτῆς ὅμως ὁ πενθερὸς δίδει ἄλλο ἰδικόν του ἀκίνητον. Ἐπίσης συνιστᾷ οὗτος ὡς προῖκα καὶ τὸ προικί τῆς μητρὸς τῆς, ἥτοι τὴν ἐκ κινήτων προῖκα τῆς. Τελευταῖον δέ, διὰ τοῦ προικοσυμφώνου αὐτοῦ τῆς συνιστᾷ ὡς προῖκα ἐκ τῆς

¹ Π. χ. *Παράρτημα* 1 (ἔτ. 1601), 3, 4, 6 (ἔτ. 1606) κ. ἄ.

² Ἀλλὰ καὶ αἱ προτιμαί, λ. χ. *Παράρτημα* 8 (ἔτ. 1607), 12 (ἔτ. 1608), 14 (ἔτ. 1612).

³ Οὐχ' ἦττον ὅμως ἐνίοτε καὶ αὐτὰ περιγράφονται ἀτομικῶς, ὡς π. χ. εἰς τὰ ἐν *Παράρτηματι* 1 (ἔτ. 1601) καὶ 3 (ἔτ. 1606) προικοσύμφωνα. Μάλιστα εἰς τὸ πρῶτον τὸ ἴδιον ἀκίνητον ἐν μέρει μὲν (ὀργάνεις-γ-) δίδεται ὡς προτιμή, κατὰ δὲ τὸ ὑπόλοιπον ὡς μερίδιον.

⁴ Ἡ λέξις «πράγματα» εἰς τὰ χιακὰ προικοσύμφωνα σημαίνει ἀκίνητα.

⁵ Π. χ. *Παράρτημα* 6, 7, 8, 10, 12 (ἔτ. 1607), 35 (ἔτ. 1724) κ. ἄ.

⁶ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 404, ἡ κληρονομία τοῦ συζύγου, *Παράρτημα* 1 (ἔτ. 1601), 4 (ἔτ. 1606), ἀγορά, 9 (ἔτ. 1608) ἀνταλλαγῇ.

⁷ Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἐνθ' ἀν., 480/1, *Παράρτημα* 15 (ἔτ. 1613), 16 (ἔτ. 1628), 18 (ἔτ. 1672), 27 (ἔτ. 1691), 33 (ἔτ. 1714), 39 (ἔτ. 1725). Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπάρχουν περισσότερα τέκνα, ἄλλοτε μὲν συνιστῶνται προτιμῆς εἰς τὴν προικιζομένην (λ. χ. *Παράρτημα* 49 (ἔτ. 1736), 54, 55, 56 (ἔτ. 1737), ἄλλοτε δὲ ὅχι (π. χ. *Παράρτημα* 20 (ἔτ. 1679), 22 ἔτ. 1690), 46 (ἔτ. 1735), 66 (ἔτ. 1804).

ιδιότητος του ἐπικτητοῦ περιουσίας ἐλάχιστόν τι, « ἓνα ζωνάρι, τὸ ἔκαμεν ὁ ἀπὸς πεθερός ».

Προσέτι εἰς τὰ ἐν Παραρτήματι 3 (ἔτ. 1606) καὶ 6 (ἔτ. 1607), ἀντὶ τῶν κτημάτων εἰς τὸ πρῶτον, καὶ τοῦ προικίου εἰς τὸ δεύτερον τῆς ἀποβιώσεως μητρὸς τῆς προικιζομένης καὶ συζύγου τοῦ προικοδότου, τὰ ὅποια εἶχεν ἀπαλλοτριώσει οὗτος, συνιστῶνται ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὡς προῖξ ἄλλα ἰδικὰ του ἀκίνητα.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 41 (ἔτους 1725) προικοσύμφωνον, ὅπου προικίζει ἡ χήρα μήτηρ, προκειμένου περὶ τῶν ἀκινήτων δὲν ἀναφέρεται μὲν ὁ ὄρος « προτιμές », ἀντ' αὐτοῦ ὅμως ὑπάρχει ἡ ἔκφρασις « . . . παραδίδουσιν πρὸς αὐτὴν τὴν Κυριακοῦν διὰ προῖκα καὶ μερίδιον ἀπὸ τῆς μητέρας της κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου . . . ».

Τέλος εἰς προικοσύμφωνα, ἀλλὰ μόνον ἐκ τοῦ χωρίου Καλαμωτῆς¹, ὑπάρχει ἐν τῷ τμήματι τῷ ἀφορῶντι τὴν σύστασιν τῆς προικὸς τῆς νύμφης πανομοιότυπος ἡ φράσις « καὶ διὰ χάριν προτιμές ».

Αὐτὰς τὰς εἰδήσεις παρέχουν τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔγγραφα σχετικῶς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς προτιμῆς.

Ἀναφορικῶς ἤδη πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως *προτιμή*, πλὴν τῆς Χίου, ἐκρησιμοποιεῖτο καὶ εἰς τὴν Σύμην² καὶ εἰς τὴν Κάρπαθον, ὅπου ἀπαντᾷ καὶ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν « προτιμές »³, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἄλλας τῶν Δωδεκανήσων. Ὡς ἐσημειώθη ἀνωτέρω, ἐκτὸς τῆς λέξεως *προτιμή*, γίνεται χρῆσις εἰς τὴν Χίον μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν καὶ τῆς λέξεως « προτίμησις », ἡ ὁποία συναντᾶται καὶ εἰς τὴν Λέρον⁴.

Τὸν ὅρον ὅμως *προτιμή* ἀνευρίσκομεν ἅπαξ καὶ εἰς ἑλληνικὸν προικοσύμφωνον τοῦ 12ου αἰῶνος, κατὰ σύμπτωσιν, τῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας⁵. Τὸ προικοσυμβόλαιον αὐτὸ τοῦ ἔτους 1166, συντεταγμένον κατὰ τὸν τύπον τῶν προικοσυμβολαίων τῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας⁶, εἰς τὸ δεύτερον μέρος περιέχει τὴν σύστασιν τῆς προικὸς, τὴν ὁποίαν παρέχει ὁ πατὴρ τῆς νύμφης, καὶ ἡ ὁποία ἐκαλεῖτο τότε ἐκεῖ *ἀντιπροίκιον*. Ὁ προικοδότης πατὴρ ἀφοῦ δίδει εἰς τὸν γαμβρὸν ὠρισμένα εἶδη ἐνδυμασίας, ἔπειτα παρέχει καὶ εἰς τὴν θυγατέρα του διάφορα εἶδη ρουχισμοῦ ὡς καὶ

¹ Παραρτήματα 24 (ἔτ. 1690), 26, 28, 29 (ἔτ. 1691).

² Βλ. Δ. ΧΑΒΙΑΡΑ, Ἡ ὁρθόδοξος Κοινότης τῆς νήσου Σύμης, εἰς περιοδικὸν ὃ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος, ΚΕ' (Κωνσταντινούπολις, 1895), 159.

³ Ζωγράφειος Ἀγών, ἐνθ' ἀν., Α' 325, Ε. ΜΑΝΩΛΑΚΑΚΗ, Καρπαθιακά, ἐνθ' ἀν., 123, 211.

⁴ Ὡς ἀναφέρει ὁ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ - ΝΟΥΑΡΟΣ, ἐνθ' ἀν., 67.

⁵ TR. TRINCHERA, Syllabus graecarum membranarum (Neapoli, 1865) 224.

⁶ Περὶ τοῦ τυπικοῦ αὐτῶν βλ. G. FERRARI, I documenti greci medioevali di diritto privato dell'Italia meridionale (Leipzig, 1910), 63 ἐπ.

ἀκίνητα, εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς περιγραφῆς τῶν ἀκινήτων προσθέτει «καὶ ἔχη αὐτὰ προτήμη»¹. Ἀλλὰ καὶ τὸ μοναδικὸν αὐτὸ ἔγγραφο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν προσθέτει νέον τι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ ὅρος προτιμή εἶναι λέξις καθαρῶς ἑλληνικὴ καὶ ὅτι οὗτος ἀνάγεται εἰς πολὺ παλαιότεραν ἐποχὴν ἀπὸ τοὺς χρόνους μὲ τοὺς ὁποίους ἀσχολούμεθα ἤδη.

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀνωτέρω, νομίζομεν ὅτι δὲν δύνανται ν' ἀντιταχθοῦν σοβαραὶ ἀντιρρήσεις, ὅτι εἰς τὰ χιακὰ αὐτὰ προικοσύμφωνα ὑπάρχουν ἴχνη καὶ λείψανα τοῦ ἐθίμου τῆς πρωτοκόρης ἢ κανακαράς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου χρησιμοποιοῦνται οἱ ὅροι προτιμή ἢ προτιμές καὶ προτίμησις. Τὸ ἐθιμον αὐτὸ ἴσχυεν εἰς διαφόρους νήσους τῶν Δωδεκανήσων, μετὰ τῶν ὁποίων τὰ κληρονομικὰ καὶ οἰκογενειακὰ ἐθίμα τῆς Χίου φαίνεται ὅτι εἶχον ἄλλοτε πολλὴν ὁμοιότητα.

Εἰς τὰς νήσους αὐτάς, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας τοῦ Αἰγαίου, ἐγένετο διάκρισις μετὰ τῆς γονικῆς περιουσίας, ἥτοι τῆς προερχομένης ἐκ τῶν ἀνιόντων τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, ἀπὸ τῆς ἐπικτήτου, τῆς κτηθείσης ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν γονέων, λ.χ. ἐξ ἀγορῶν, δωρεῶν κλπ. Καὶ εἰς μὲν τὴν Κάρπαθον, κατὰ τὸ ἐθιμον αὐτό, ὁ πρῶτος υἱός, *κανακάρης*, ἐφ' ὅσον ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ πρὸς πατρὸς πάππου του, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει τὸν κανόνα, ἐκληρονόμει ὁλόκληρον τὴν προγονικὴν ἐκ πατρὸς προερχομένην ἀκίνητον περιουσίαν². Ἐπίσης καὶ ἡ πρώτη κόρη, *κανακαρά* ὀνομαζομένη, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τῆς ἐκ μητρὸς μάμμης, ἐλάμβανεν ὡς προῖκα ἢ κληρονομίαν ὁλόκληρον τὴν ἐκ μητρὸς προερχομένην γονικὴν ἀκίνητον περιουσίαν³. Τὰ πρωτότοκα αὐτὰ τέκνα, ἐὰν ἤθελον νὰ συντρέξουν εἰς τὴν ἐπικτήτων κληρονομικὴν περιουσίαν τοῦ γονέως των, συνεισέφερον εἰς τὴν κληρονομίαν τούτου τὴν ληφθεῖσαν παρ' αὐτοῦ γονικὴν περιουσίαν, καὶ ἐλάμβανον τότε ἐκ τῆς ὅλης κληρονομίας τοῦ γονέως, γονικῆς καὶ ἐπικτήτου, ἐκτὸς τοῦ μεριδίου τέκνου, ἐπὶ πλέον ἔν ἢ δύο κτήματα, ἰσοδυναμοῦντα μὲ ἓν ἀκόμη μερίδιον καλούμενον

¹ Ὁ ἐκδότης τοῦ ἐγγράφου εἰς τὴν παρατιθμένην λατινικὴν μετάφρασιν αὐτοῦ ἀποδίδει τὴν φράσιν κατὰ προσφάνη παρανόησιν τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου διὰ τῶν «et ipsum retinet pro pecunia soluta», ἐνῶ ἡ ἐλευθέρωσις ἐκ τοῦ ἐνεχύρου τῶν ἡμεροδενδρίων εἶχε γίνεαι προδήλως παρὰ τοῦ πενθεροῦ καὶ διὰ χρημάτων του, ὅπωςδῆποτε δὲ ἡ προτιμή δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχη τὴν σημασίαν τοῦ pro pecunia soluta, διότι τότε τὸ ἑλληνικὸν κείμενον θὰ ἔπρεπε νὰ λέγῃ «ἀντὶ τιμῆς», ποτὲ δὲ «προτιμῆς».

² Διὰ τὴν Χίον ἴχνη θεσμοῦ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ, *κανακάρης*, ἴσως νὰ διασώξῃ τὸ ἐν Παραρτήματι 13 (ἔτ. 1608) προικοσύμφωνον.

³ Περὶ τοῦ ἐθίμου αὐτοῦ βλέπε ἐκτενῶς Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ — ΝΟΥΑΡΟΥ, ἐνθ' ἀν., 8, 19, 33 ἐπ., 101 ἐπ., ἔτι δὲ καὶ Ι. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ, Νομικὰ Ἐθίμα, εἰς Ἐφημερίδα «Πρωΐα» (Ἀθηνῶν) φύλλ. τῆς 2 Ὀκτωβρίου 1932.

προτιμή ἢ προτιμές, ἤτοι ἐλάμβανον ἔναντι τῶν λοιπῶν τέκνων δύο μερίδας¹. Εἰς δὲ τὴν Νίσυρον καὶ τὴν Κῶ ἡ πρωτότοκος θυγάτηρ ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ ὅλην σχεδὸν τὴν κτηματικὴν μητρικὴν περιουσίαν². Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ εἰς τὴν Τήλον καὶ Κάσον³. Εἰς τὴν Λέρον ἡ πρωτοκόρη ἐλάμβανε συνήθως ὡς προῖκα ἢ κληρονομίαν κατὰ τι περισσότερα κτήματα ἀπὸ τὰ ἄλλα τέκνα, τὰ ὅποια ἐκαλοῦντο *προτίμησις*⁴.

Ὡς εἶδομεν, ὁ Κανελλάκης ἐπεξηγῶν τὴν προτιμὴν λέγει ὅτι τὸ ἐπὶ πλεόν προικιζόμενον δίδεται ὑπὸ τῶν γονέων τῆς νύμφης, διότι ὁ γαμβρὸς ἐπροτίμησε τὴν κόρην τῶν.

Ἡμεῖς στηριζόμενοι εἰς τὰ ἐκτεθέντα νομίζομεν ὅτι καὶ εἰς τὴν Χίον εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἴσχυεν ἔθιμον, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ πρωτότοκος θυγάτηρ ἐλάμβανεν ὡς προῖκα ἢ κληρονομίαν εἴτε ὁλόκληρον εἴτε μέγα μέρος ἐκ τῆς μητρικῆς ἀκινήτου περιουσίας, τὸ ὅποιον ἐκαλεῖτο *προτιμή* ἢ *προτιμές*. Ἐὰν ἐπρόκειτο, κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Κανελλάκη, ν' ἀνταποδοθῇ ἡ τιμὴ εἰς τὸν γαμβρόν, θὰ ἦτο φυσικὸν ἢ προτιμὴ νὰ μὴ συνιστᾶτο ὡς προῖξ, ἀλλ' ὡς δωρεὰ μνηστείας πρὸς αὐτόν.

Ἡ διάσσωσις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος μόνον ἰχνῶν τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ εἰς τὰ χιακὰ ἔγγραφα, ὡς καὶ τοῦ ὀνόματος, δεικνύει ὅτι οὗτος ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τουλάχιστον τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως εἶχεν ἐκλείψει ἐκεῖ, ἐὰν μὴ καὶ πρότερον εἶχε μεταβληθῇ καὶ ἀλλοιωθῇ, τὸ ὅποιον θεωροῦμεν πιθανώτερον. Πάντως μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν καὶ τὴν εἰσαγωγὴν, ὡς εἶδομεν, εἰς τὴν νῆσον ὡς κληρονομικοῦ δικαίου τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς τοῦ ὀθωμανικοῦ, ἡ διατήρησις τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ φαίνεται δύσκολος, διότι μετὰ τοῦ δικαίου αὐτοῦ τὸ ἔθιμον τῶν πρωτοτοκίων εὐρίσκετο εἰς ἀντιθέσιν. Τὸ ὀθωμανικὸν κληρονομικὸν δίκαιον τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς ἀπένεμε κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῆς κληρονομίας ἀμφοτέρων τῶν γονέων εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ τέκνα, ἴσα δὲ μερίδια εἰς ὅλα τὰ τέκνα τοῦ αὐτοῦ φύλου⁵.

¹ Ε. Μ. ΜΑΝΩΛΑΚΑΚΗ, ἐνθ' ἄν., 123, 211.

² Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ, ἐνθ' ἄν., 49, 53.

³ Αὐτόθι, 67/8, Δ. ΧΑΒΙΑΡΑ, ἐνθ' ἄν., 160/1.

⁴ Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ, ἐνθ' ἄν., 50. Ἄλλ' αἱ πληροφορίαι περὶ τῆς Λέρου ἀφορῶν μεταγενεστέραν ἐποχὴν, πιθανὸν δὲ εἰς ἀρχαιοτέραν τὸ ἔθιμον νὰ ἦτο ὁμοιον πρὸς τὸ τῶν ἄλλων ἀνωτέρω νήσων.

⁵ Δηλαδή ἐκληρονόμουν ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς τόσον τὰ ἄρρενα ὅσον καὶ τὰ θήλεα τέκνα. Ἄλλ' αἱ θυγατέρες ἐλάμβανον τὸ ἡμισυ τοῦ μεριδίου ἐκείνου τὸ ὅποιον ἐλάμβανον οἱ υἱοί. Βλέπε J. D. LUCIANI, ἐνθ' ἄν., 178/9, 193/4, 213/4, Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ, ἐνθ' ἄν., 34. Ἡ σχετικὴ ἀπάντησις τῆς Ἐκθέσεως τῶν ἐθίμων τῆς Χίου («Ἑλληνικά», ἐνθ' ἄν., 300) δὲν ἀποτελεῖ ἢ τὸν ὅρισμόν τοῦ ὀθωμανικοῦ δικαίου. Βλ. καὶ Παράρτημα 63 (ἐτ. 1766).

Ἄς υπομνησθῇ, ὅτι ἐκ τῆς τοιαύτης καταργήσεως τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ, πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 14 (ἔτ. 1612) προικοσύμφωνον συμπράττει καὶ ὁ υἱὸς τοῦ προικοδότη καὶ ἀδελφὸς τῆς προικιζομένης. Προφανῶς εἶχεν οὗτος κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐκ τοῦ νόμου κληρονομικὸν μερίδιον ἐπὶ τῶν προικιζομένων πραγμάτων τῆς ἀποθανούσης μητρὸς, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο ἀπαραίτητος ἡ συναίνεσις του διὰ τὸ ἔγκυρον τῆς συστάσεως ὡς προικὸς τῆς ἀδελφῆς του καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῶν μεριδίου του.

Πρὸς τούτοις, σὺν τῷ χρόνῳ, πλὴν τῆς καταργήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς πρωτοκόρης, ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς οἱ Χῖοι, ὡς ἐσημειώθη¹, ἀπέφυγον νὰ παρέχουν ἔδαφος ἐφαρμογῆς εἰς τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς, τὸ ὁποῖον καθώριζεν ἄνισα κληρονομικὰ μερίδια μεταξὺ ἀρρένων καὶ θηλέων τέκνων, καὶ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς παρέμβασιν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν, τοῦ μουφτῆ, ἐπὶ τῶν κληρονομιῶν ἐξ ἀδιαθέτου. Πρὸς τοῦτο συνήθως ἀμφοτέρω οἱ γονεῖς διὰ πράξεων ἐν ζωῇ ἐκανόνιζον οἱ ἴδιοι κατὰ βούλησιν τὸ μερίδιον ἐκάστου τέκνου ἐπὶ τῆς περιουσίας των, ἐντός, ἐννοεῖται, ὠρισμένων νομίμων ὁρίων ἀναλογίας ἐθιμικῶς δημιουργηθέντων². Διὰ τὰς θυγατέρας, μία τῶν κυριωτέρων πράξεων κανονισμοῦ τοῦ μεριδίου αὐτοῦ ἦτο καὶ ἡ προίκισις, καὶ διὰ τοῦ προικοσυμφώνου ἀπενέμετο ἐφεξῆς τὸ ὅλον ἢ μέρος τοῦ κληρονομικοῦ των μεριδίου, ἐνίστε καὶ τῶν υἱῶν, ἐπὶ τῆς περιουσίας των.

¹ Ἀνωτέρω σ. 36, σημ. 2

² Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ εἰς τὴν πρᾶξιν τὸ κληρονομικὸν μερίδιον τῶν τέκνων δὲν ἐκانونίζετο συνήθως συμφώνως πρὸς τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς, δηλ. κατὰ ἀνίσους μερίδας μεταξὺ ἀρρένων καὶ θηλέων, τῶν πρώτων λαμβανόντων διπλασίαν μερίδα τῆς τῶν δευτέρων, ἀλλ' ἴσον κατ' ἀρχὴν δι' ἀμφοτέρω τὰ γένη, ἐνίστε δὲ καὶ μεγαλύτερον διὰ τὰς θυγατέρας. Τοῦτο σαφῶς ἐξάγεται ἀπὸ πλεῖστα προικοσύμφωνα, εἰς τὰ ὁποῖα, ἐκτὸς τῶν συνιστωμένων προτιμῶν καὶ προίκιου, διὰ τὰ ὑπόλοιπα περιουσιακὰ στοιχεῖα, συνήθως δὲ καὶ δι' αὐτὰ τὰ γεροντοτρόφια, παρέχεται διὰ τοῦ προικοσυμφώνου (ὑπὸ τὴν νομικὴν μορφήν κληρονομικῆς συμβάσεως) ἴση μὲ τὰ ἄλλα τέκνα, ἄρενα ἢ θήλεα, μερὶς (ἀδελφομοῦρι) εἰς τὴν προικιζομένην, διὰ τὴν ὁποῖαν, πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὸ μέγεθός της, τὴν θεωροῦν καὶ αὐτὴν χαρακτηριστικῶς ὡς «ἀγόριν» (βλ. τὸ ἐν Παραρτήματι 55 (ἔτ. 1737) προικοσύμφωνον. Τὴν αὐτὴν ἰσότητά τοῦ ἀδελφομορίου καθιεροῦν καὶ τὰ ἐν Παραρτήματι 1 (ἔτ. 1601) (διὰ τὰ γεροντοτρόφια) 7 (ἔτ. 1607), 35 (ἔτ. 1724), 41 (ἔτ. 1725), 43 καὶ 44 (ἔτ. 1726). Ἡ τυχὸν δὲ περιορισμένη διαφορὰ τῶν διδομένων διὰ πράξεων ἐν ζωῇ κληρονομικῶν μεριδίων μεταξὺ τῶν τέκνων ἐβασίζετο εἰς τὸ ἐθιμικὸν δίκαιον διατηρούμενον, ἀλλὰ καὶ ἐξελισσόμενον οὕτως ἐμμέσως, ἢ ὀφείλετο εἰς προσωπικοὺς λόγους τῶν γονέων πρὸς ὠρισμένα τέκνα ἀσχέτους πρὸς τὸ φῦλον των (βλ. τὰ ἀνωτέρω σημειούμενα προικοσύμφωνα καὶ τὰ ἐν Παραρτήματι 49 (ἔτ. 1736) καὶ 54 (ἔτ. 1737).

Ὅπως καὶ ἐὰν ἔχη ἡ ἀρχικὴ αἰτία τῆς προτιμῆς καὶ ἡ μορφή τοῦ περὶ αὐτῆς ἐθίμου εἰς τὴν Χίον, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης τουλάχιστον, τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν ἔγγραφα παρουσιάζουν ὅτι εἶχεν ἀλλοιωθῇ ὁ θεσμὸς αὐτῆς, ἡ δὲ προτιμὴ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἤρχισε ν' ἀποτελῇ ἀπλοῦν δῶρον ἢ *συμβολικὴν* μᾶλλον παροχὴν καταλήξασα νὰ εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν προῖκα. Διότι αὕτη συνιστᾶτο, ὅχι μόνον εἰς τὴν πρωτοκόρην, ἀλλὰ πολλάκις εἰς ὅλα τὰ τέκνα, ἀδιακρίτως καὶ φύλου ἀκόμη¹, ἀπετέλει δὲ μέρος τοῦ πατρικοῦ² ἢ, συνηθέστερον, τοῦ μητρικοῦ κλήρου, προήρχετο ὅμως πάντοτε ἐκ τῆς ἀκινήτου γονικῆς περιουσίας τῶν γονέων, καὶ οὐχὶ τῆς ἐπικτήτου.

Τὸν χαρακτήρα δὲ τοῦτον τῆς προτιμῆς ὡς δώρου πρὸς τὴν νύμφην ἐκ μέρους τῶν ἰδίων τῆς γονέων δηλοῖ ἀκριβῶς ἡ εἰς τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα προικοσύμφωνα τῆς Καλαμωτῆς³ ὑπάρχουσα φράσις «*διὰ χάριν προτιμῆς*». Ἐπίσης τὸν συμβολικὸν πλέον χαρακτήρα αὐτὸν τῆς προτιμῆς ἐνδεικνύει καὶ τὸ ἐν Παραρτήματι 20 (ἔτ. 1679) διανεμητήριον, διὰ τοῦ ὁποῦ διανέμεται ἡ πατρικὴ κληρονομία, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχουν καὶ δύο ἔγγαμοι θυγατέρες, ἐπίπροικοι ἤδη. Ἀπὸ αὐτὸ προκύπτει ὅτι ἡ μία τῶν θυγατέρων εἶχε λάβει προτιμῆς. Κατὰ τὴν κατάρτισιν δὲ τῶν μεριδίων αὐτῶν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ συσταθεῖσαι ὑπὲρ τῆς μιᾶς ἐξ αὐτῶν ἐξ ἀκινήτων προτιμῆς, δηλαδὴ γίνεται συνεισφορά αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἐξάγεται ὅτι λαμβάνει ἡ ἔχουσα τὰς προτιμὰς μεγαλυτέραν μερίδα, ἀλλ' ἀντιθέτως ὑπολογίζεται ἡ προτιμὴ πρὸς ἐξίσωσιν τῆς μερίδος τῆς ἄλλης θυγατρὸς, τῆς μὴ λαβούσης τοιαύτας.

Ἄς σημειωθῇ ἀκόμη ὅτι οὐδὲν ἔγγραφον συναντᾶται, ἀπὸ τὸ ὁποῖον νὰ φαίνεται ποῖα ἦτο ἡ τύχη τῆς προτιμῆς λυομένου τοῦ γάμου. Ἐξ ὧν ὅθεν τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερόν ὅτι ἡ προτιμὴ ἠκολούθει κατὰ πάντα τὴν τύχην τῆς προίκος, τόσον κατὰ τὴν διάρκειαν ὅσον καὶ κατὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας δὲν διέφερε κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ μόνον κατ' ὄνομα.

Ἐπανερχόμενοι ἐνταῦθα εἰς τὰ εἰς τὸ τέλος τῆς προηγουμένης παραγράφου ἀναφερόμενα σχετικῶς μὲ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἐμπασιδίου ὡς προτιμῆς, ἐξακολουθοῦμεν νὰ νομίζωμεν ὅτι εἶναι ἀπίθανος ἡ ἐκδοχὴ ὅτι τὸ ἐμπασίδιον ἔφερε καὶ τὸ ὄνομα προτιμῆς. Τοῦτο ἀποκρούεται ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα προικοσύμφωνα τοῦ

¹ Βλ. π. χ. τὰ ἐν Παραρτήματι 49 (ἔτ. 1736), 54 καὶ 55 (ἔτ. 1737) προικοσύμφωνα καὶ ἀπόσπασμα συμβολαίου τοῦ ἔτους 1772, εἰς Α. ΠΑΣΠΑΤΗ, ἔνθ' ἀν., εἰς λέξ. προτιμῆς.

² Οὕτως εἰς τὸ εἰς Κ. ΚΑΝΕΛΛΑΚΗ, ἔνθ' ἀν., 414, προικοσύμφωνον, τὴν προτίμησιν (προτιμὴν) συνιστᾷ μόνον ὁ πατήρ καὶ ἐκ τῆς ἰδίας του περιουσίας. Βλ. καὶ τὸ ἐν Παραρτήματι 1 (ἔτ. 1601) προικοσύμφωνον.

³ Ἀνωτέρω σ. 59 σημ. 1.

17ου καὶ 18ου αἰῶνος, εἰς τὰ ὁποῖα συνιστῶνται καὶ αἱ δύο παροχαί, καὶ εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν ὁποίων γίνεται ἐναλλαγὴ τῶν ὅρων αὐτῶν μεταξὺ τῶν δύο τούτων παροχῶν. Ἄλλως τε οὔτε εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 66 (ἔτ. 1804) προικοσύμφωνον γίνεται ἀντικατάστασις τοῦ ὅρου ἐμπασιδίου διὰ τοῦ τῆς προτιμῆς, ἀλλὰ ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ ὅρου προτιμῆς ὁ ὅρος προγαμιαία δωρεά, ἴσως ἐξ ἀμαθείας τοῦ γραφέως τοῦ ἐγγράφου.

Θεωροῦμεν δὲ ὥς πιθανώτερον ὅτι καὶ εἰς τὸ ἐγγράφον τῆς Κοινότητος Καταρράκτου τοῦ ἔτους 1830 ἐξ ἀγνοίας τῆς ἀρχικῆς φύσεως τῶν δύο θεσμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ μακροῦ χρόνου εἶχον ἀλλοιωθῇ, γίνεται ἀπλῶς ἐπεξηγήσεις τοῦ ὅρου ἐμπασιδίου διὰ τῆς προτιμῆς, θεωρουμένης καὶ αὐτῆς ὡς παροχῆς χαριστικῆς, ἢ ὁποία ἐδίδετο διὰ τὸν γάμον καὶ ἀνῆκεν, ὅπως καὶ τὸ ἐμπασιδίον, εἰς τὴν γυναῖκα. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν πράγματι ὁ ὅρος προτιμῆς ἐχρησιμοποιήθη εἰς τὴν Χίον πρὸς δήλωσιν καὶ τοῦ ἐμπασιδίου, τοῦτο θὰ ἐγένετο εἰς ὑστέραν ἐποχὴν καὶ τοπικῶς, εἰς ὠρισμένα μόνον χωρία τῆς νήσου. Σημειωτέον ὅτι τόσον ὁ Καταρράκτης, ὅσον καὶ ἡ Καλαμωτή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προέρχεται τὸ προικοσύμφωνον τοῦ 1804, εἶναι ἀμφότερα χωρία τῆς νοτίου Χίου.

§ 7. Ἀντιφάττο.

Ὁ ὅρος αὐτὸς δὲν παρουσιάζεται εἰς οὐδὲν ἀπὸ τὰ χιακὰ προικοσύμφωνα τὰ ὁποῖα ἔχομεν ὑπ' ὄψει μας, ἀλλὰ μόνον εἰς ἄλλου εἰδους νομικὰ ἐγγράφα τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας. Καὶ πρῶτον ἀναφέρεται εἰς ἀπόσπασμα ἐγγράφου καταχωρίζομενον ὑπὸ τοῦ Α. Πασπάτη¹. Οὗτος ἐπιχειρεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν ὅρον, ἀλλ' οὔτε τὴν προέλευσίν του ἐγνώριζεν, οὔτε τὴν εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ παρατιθέμενον ἀπόσπασμα ἐννοίαν του ἠννόησεν.

Ὁ ὅρος *αντιφάττο* δὲν ἀποτελεῖ ἢ πλήρη μεταγραμματισμὸν τῆς ἰταλικῆς λέξεως *antifatto*, λατινιστὶ δὲ *antifactum* ἢ *antefactum*². Ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν εἰς τὴν Ἰταλίαν γενικῶς ἐξέλιξιν τοῦ θεσμοῦ τοῦ *antifatto*³ ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι οὗτος ἐθεωρεῖτο καὶ ἠννοεῖτο ὡς προγαμιαία δωρεά, *donatio propter nuptias*, τῆς ὁποίας εἰς πολλὰ μέρη ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Ὁ θεσμὸς ὅμως οὗτος μᾶς ἐνδιαφέρει εἰδικῶς εἰς τὴν Γενούην, διότι προφανῶς ὁ ὅρος *αντιφάττο* εἰς τὴν Χίον εἶναι λείψανον τῆς γενοατοκρατίας. Εἰς τὴν Γενούην τὸ *antifatto* ὡς θεσμὸς ἐθιμικὸς ὑπῆρχεν ἤδη ἐν χρήσει κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα, ἥτοι πρὸ τῆς καταλήψεως τῆς Χίου ὑπὸ τῶν Γενοατῶν, καὶ ἀπετέλει κέρδος τῆς ἀνευ

¹ Ἐνθ' ἀν. εἰς λέξ. *ἀντίφατον*.

² FR. BRANDILEONE, ἐνθ' ἀν., 275, σημ. 1, 295 σημ. 2.

³ Βλέπε περὶ αὐτῶν, *αὐτόθι*, 269 ἐπ.

τέκνων γυναικὸς ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ αὐτοῦ, ὡς ἀντιστοίχως ὑπῆρχε τὸ κέρδος τοῦ ἀνευ τέκνων ἀνδρὸς ἐπὶ τῆς προικὸς λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς γυναικὸς.

Τὸ antifatto εἰς τὴν Γενούην ἦτο ἀρχικῶς συμβατικόν, τὸ δὲ ποσὸν αὐτοῦ, κατὰ μὲν τὸ Ὑπατικὸν Ψήφισμα τοῦ ἔτους 1143 δὲν ἠδύνατο νὰ συμφωνηθῇ ἀνώτερον τῶν 100 λίβρων, εἰς τὰ νεώτερα δὲ τοῦ 1143 *Στατοῦτα* τῆς Γενούης φαίνεται ὅτι ἀφίετο ἀνευ περιορισμοῦ τὸ ποσὸν τοῦ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν συμβαλλομένων, ἀλλὰ κατ' ἔθιμον δὲν συνεφωνεῖτο μεγαλύτερον τῆς προικὸς, ἀλλ' ἴσον ἢ κατώτερον αὐτῆς.

Μεταγενεστέρως τοῦ 1143, παρὰ τὸ συμβατικὸν antifatto εἰσῆχθη τὸ νόμιμον antifatto ὀφειλόμενον εἰς τὴν γυναῖκα πάντοτε ὅταν ἔλειπον εἰδικαὶ συμφωνίαι. Τοῦτο ἦτο ἴσον μὲ τὸ ἥμισυ τῆς προικὸς, ὡς αὐτὴ δὲν ὑπερέβαινε τὰς 200 λίβρας, οὐχὶ δὲ ἀνώτερον τῶν 100 λίβρων, ὡς αὐτὴ ἢ προῖξ ἦτο ἀνωτέρα τῶν 200 λίβρων, διατηρηθέντος μόνον ἐπὶ τοῦ νομίμου antifatto τοῦ ὀρίου τοῦ καθορισθέντος ὑπὸ τοῦ Ὑπατικοῦ Ψηφίσματος τοῦ 1143¹. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ μέτρον αὐτὸ ἐνὸς maximum 100 λίβρων τοῦ νομίμου antifatto ἴσχυεν εἰς Γενούην καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἀκόμη τῆς κυριαρχίας τῶν Γενοατῶν ἐπὶ τῆς Χίου, ὡς τοῦτο ἐξάγεται ἀπὸ ἔγγραφον ἐκ Γενούης τοῦ ἔτους 1453 τοῦ Δουκὸς αὐτῆς πρὸς τὸν Ποδεστατὴν τῆς Χίου Γ. Ἰουστινιανόν². Καὶ κατ' ἀκολουθίαν, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀπαρallάκτως ἴσχυεν ὁ θεσμὸς τοῦ antifatto καὶ ἐπὶ τῶν ζώντων εἰς τὴν Χίον κατὰ τὸ γενοατικὸν δίκαιον, δηλαδὴ κατὰ τὰ ἔθιμα καὶ τὰ *Στατοῦτα* τῆς Γενούης.

Εἶναι φυσικὸν νὰ εἰσῆχθη εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν γενοατοκρατίαν ὅχι μόνον τὸ ὄνομα τοῦ θεσμοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ θεσμὸς, τὸσον εἰς τοὺς μεταξὺ τῶν Ἰταλῶν, ὅσον καὶ εἰς τοὺς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν μικτοὺς γάμους. Δὲν γνωρίζομεν χιανὰ ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς γενοατοκρατίας, ὥστε νὰ πληροφορηθῶμεν πότε ἀκριβῶς εἰσῆχθη εἰς τὴν νῆσον ὁ θεσμὸς αὐτὸς καὶ μεταξὺ τῶν ἐντοπίων. Πάντως δὲν θὰ ἐβράδυνεν ἐπὶ πολὺ, θὰ ἔλαβε δὲ ἀρκετὴν διάδοσιν διὰ νὰ διατηρῇται τὸ ὄνομα τοῦ δύο αἰῶνας περίπου μετὰ τὴν λήξιν τῆς κυριαρχίας τῆς Γενούης ἐπὶ τῆς νήσου. Τὰ μόνα ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν γνωστὰ καὶ ἀναφέρουν τὸ ὄνομα τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ ἀνάγονται εἰς τὸν 16ον, 17ον καὶ 18ον αἰῶνα.

Καὶ συγκεκριμένως, τὸ ἀντιφάττο ἀπηντήσαμεν εἰς τὰ ἀκόλουθα ἔγγραφα. Πρῶτον, εἰς ἔγγραφον τοῦ ἔτους 1572, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Γ. Ζολῶτα γενομένην

¹ *Αὐτόθι*, 273/4.

² Τοῦτο παρατίθεται εἰς μετάφρασιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ὑπὸ τοῦ Γ. ΖΟΛΩΤΑ, ἐνθ' ἀν. Β', 669/670. Κατ' αὐτὸ ἐπὶ προικὸς συμποσομένης εἰς 5250 λίβρας, τὸ antifatto ἀνῆρχετο εἰς 100 λίβρας.

ἀναδημοσίευσίν του¹. Εἰς τοῦτο φαίνεται ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ συμβατικοῦ ἀντιφάττου, ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὸ ποσὸν αὐτοῦ. Προσέτι δὲ ἐκ τῆς χρονολογίας τοῦ ἐγγράφου τούτου, συνταχθέντος ἔξ μόλις ἔτη μετὰ τὴν τουρκικὴν κατάκτησιν τῆς νήσου, παρίσταται σχεδὸν βέβαιον ὅτι ὁ γάμος, διὰ τὸν ὁποῖον εἶχε συστηθῇ ἢ διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου διανεμομένη προίξ, εἶχε τελεσθῇ ἐπὶ γενοατοκρατίας.

Δεύτερον, εἰς ἀνέκδοτον κατάλογον ἀφιερώσεων τῆς 9 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1622 περιλαμβανόμενον εἰς κώδικα τῆς Μονῆς Μουνδῶν κειμένης πλησίον τοῦ χωρίου Διευχὰ τῆς βορείου Χίου, ἀντιγραφέντα ὑπὸ τοῦ Κ. Κανελλάκη. Τὸ σχετικὸν μέρος ἔχει ὡς ἑξῆς: + Ἀκόμη ἀφιερώνει ἡ Καρβουνίχη συμβία τοῦ παπᾶ Νιαμονίτη τοῦ Νικήτα, ἡ κόρη τοῦ Θεοδώρου Θεριοῦ, εἰς τὸ μοναστήρι τοῦ χωράφι ὁποῦ ἐπῆρεν ἀντιφάττο ἀπὸ τοῦ ἀνδρός της ἐν τῇ θέσει στὰ Πυριὰ στὴ Βουκολιὰ πλησίον οἱ Χαρτουλάροι καὶ ἡ ἀγ. Κυριακὴ καὶ Λέων Ἀρνέλης καὶ τὸ Λαγκάδι καὶ νὰ μνημονεύωνται Νιαμονίτου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ Ἰωάννου, Ξένου, Ἡλίας Καλῆς καὶ Καρβουνίχης μάρτυρες. . . ».

Τρίτον, εἰς ἀπόσπασμα ἐγγράφου τῆς 15 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1699 ἐκ κώδικος τοῦ χωρίου Νενήτων τῆς νοτίου Χίου, παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ Πασπάτη², καὶ ἔχον ὡς ἀκολουθῶς: « καὶ πρωτον μεν ελαβεν. . . το ἡτη της ιγγηζεν απο του ανηρ αυτης νικολαου δια ἀντήφατον το ὠκταριν το σπητη του γιρου ».

Τέταρτον, εἰς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν καὶ ἐν τῷ Παραρτήματι 47 (ἔτ. 1736) δημοσιευόμενον πωλητήριον, ἐκ Νενήτων ἐπίσης³, διὰ τοῦ ὁποίου πατήρ πωλεῖ κτῆμα πρὸς τὰ τέκνα του περιελθὸν εἰς αὐτὸν τίτλῳ ἀντιφάττου ἐκ τῆς συζύγου του καὶ μητρὸς τῶν ἀγοραστῶν.

Καὶ πέμπτον, εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 64 (ἔτ. 1766) ἔγγραφον διανομῆς κληρονομίας, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος τοῦ πάππου καὶ μάμμη ἐκ πατρὸς τῶν ἀνηλίκων παραιτεῖται καὶ δέχεται « νὰ μὴν ἔχη νὰ πάρῃ ἢ ὀκτώρι ἢ ἀντιφάττον ἢ γάλα » ἐκ τῶν κληρονομιῶν τοῦ συζύγου τῆς καὶ πάππου τῶν ἀνηλίκων ὡς καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ πατρὸς αὐτῶν.

Ἐξ αὐτῶν καταφαίνεται ὅτι ὁ ὅρος ἀντιφάττο ἦτο ἐν χρήσει τόσον εἰς τὰ χωρία τῆς βορείου, ὅσον καὶ τῆς νοτίου Χίου.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Πασπάτη παρατιθέμενον ἀπόσπασμα προφανῶς ἀνήκει εἰς ἔγγραφον διανομῆς κληρονομικῆς περιουσίας ἀποβιώσαντος συζύγου. Κατὰ τὴν διανομὴν αὐτὴν λαμβάνει ἡ σύζυγος τὸ σπίτι τοῦ Γύρου ἔναντι τοῦ ἀντιφάττου, τὸ ὁποῖον τῆς ἀνήκει ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀνδρός της, καὶ ἀνέρχεται τὸ μερίδιόν της

¹ Ἀνωτέρω σελ. 35 σημ. 2.

² Ἐνθ' ἀν., 73.

³ Σελίς 36 - 7.

αὐτὸ εἰς τὸ ὄγδοον αὐτῆς. Δηλαδή τὸ ἀντιφάττο, κατὰ τὸ ἀπόσπασμα, ἀνέρχεται εἰς τὸ $\frac{1}{8}$ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ συζύγου καὶ αὐτὸ ἀντιπροσωπεύει κατ' ἄξιαν τὸ σπῆτι τοῦ Γύρου, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν αὕτη διὰ τῆς διανομῆς. Ἐξ ἄλλου μνημονευθέντος ἤδη ἐγγράφου τοῦ ἔτους 1681 ἐκ τοῦ χωρίου Λαφνῶνος¹ τῆς μέσης Χίου, προκύπτει ὅτι τὸ κληρονομικὸν μερίδιον τῆς χήρας ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου, ὑπαρχόντων παιδῶν, ἀνέρχεται εἰς τὸ $\frac{1}{8}$ αὐτῆς.

Τὸ αὐτὸ ἐξάγεται καὶ ἀπὸ ἀνέκδοτον ἀπόσπασμα ἀχρονολόγητον ἀγνώστου ἔτους, πάντως ὁμως καὶ αὐτὸ τοῦ 17ου αἰῶνος, διότι τὸ ἀντιγράφει ὁ Κανελλάκης ἀπὸ κώδικα τοῦ χωρίου Νενήτων ἢ ἄλλου πλησίον ὁμως κειμένου χωρίου, ἀρχόμενον τὸ ἔτος 1627. Τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ ἀναφέρει τὰ ἑξῆς: «*Επρὸς κάλεσαν ἀνθρώπους διὰ μέσου αὐτῶν, αἰρεταὶ κριταὶ, ἀγράφως κατὰ τοὺς νόμους τῶν κρατούντων ἐπειδὴ καὶ νὰ ἀπόθανε ὁ ἀνὴρ τῆς Εἰρήνης Μιχαήλ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς Γεώργιος καὶ ὁ ἕγγονος αὐτῆς Μιχαήλ, ἔλαβεν ἡ Εἰρήνη ὀκτάριν ἀπὸ τὸν ἀνὴρ, καὶ ἀπὸ τὸν υἱὸν ἑξάριν καὶ ἀπὸ ἕγγονόν ἑξάριν*»².

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀνωτέρω γίνεται φανερόν ὅτι ἡ σύζυγος κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, λυομένου τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ συζύγου καὶ ὑπαρχόντων τέκνων, λαμβάνει τὸ ὄγδοον τῆς κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ συζύγου, τὸ ὁποῖον καλεῖται ἀντιφάττο. Δηλαδή τὸ εἰς τὰ ἔγγραφα ἀναφερόμενον ὀκτάριν καὶ τὸ ἀντιφάττο εἶναι κατ' οὐσίαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δικαίωμα τῆς συζύγου. Ἀκόμη ἂς σημειωθῇ ὅτι τὸ ἀντιφάττο τῆς τουρκοκρατίας εἶναι πάντοτε νόμιμον καὶ ποτὲ συμβατικόν, ἀφοῦ εἰς οὐδὲν ἀπολύτως ἐκ τῶν προικοσυμφώνων τὸ συναντιῶμεν συμφωνούμενον. Ἐπὶ πλέον δὲ οὔτε εἰς τὰ ἀνωτέρω ἔγγραφα, πλὴν τοῦ πρώτου, συνάπτεται μετὰ μνείας προικοσυμφώνου, ἀλλ' ἀντιθέτως εἰς τὸ τελευταῖον ἀπόσπασμα εὐρηται μετ' ἄλλων ἐκ τοῦ νόμου κληρονομικῶν μερίδων ἐξ υἱοῦ καὶ ἕγγονου. Ἐξ αὐτῶν εἶναι καταφανὲς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ νομίμου γενοατικοῦ ἀντιφάττου καὶ τοῦ τῆς τουρκοκρατίας τῆς Χίου.

Καὶ πρῶτον μὲν δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ τελευταῖον περιορισμὸς ποσοῦ. Δεύτερον, τοῦτο δὲν ὑπολογίζεται ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς προικός, ἀλλὰ, ἀσχέτως αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς ὅλης κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ συζύγου. Καὶ τρίτον, παρέχεται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπάρξεως τέκνων. Ἐκτὸς τούτων, τὸ ἀντιφάττο συνέτρεχε καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς συστάσεως ἑμπαισίδιου. Ἡ χήρα δηλαδή ἐλάμβανε καὶ τὸ κατὰ νόμον κληρονομικὸν τῆς μερίδιον ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου, διετίθει δὲ καὶ τὸ συσταθὲν εἰς αὐτὴν ἑμπαισίδιον. Τοῦτο ἦτο συνεπὲς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἑμπα-

¹ Γ.Ρ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ, ἐνθ' ἀν., 248/50.

² Ὁ Κανελλάκης κάτωθι τοῦ ἐγγράφου σημειοῖ «*ὀκτάριν, ἑξάριν ἦτο νομικὴ διάταξις ἀναφέρουσα κληρονομικὸν δικαίωμα ὠρισμένου ποσοῦ*».

σιδίου, εξάγεται δὲ καὶ ἀπὸ τὸ ἐν Παραρτήματι 52 (ἔτ. 1737) διανεμητήριον κληρονομίας, ἀπὸ τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἡ χήρα ἐκτὸς τοῦ ἐμπασιδίου λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀνδρός της καὶ τὰ χαλκώματα. Ἐπίσης προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν διατύπωσιν τοῦ κατ' ἐπανάληψιν μνημονευθέντος διανεμητηρίου ἐκ Νενήτων, Παραρτήμα 60 (ἔτ. 1746), εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγράφεται ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ἀποβιώσαντος λαμβάνει ἐκ τῆς περιουσίας του « τὰ ὅσα τῆς εἶχεν χαρισμένα καὶ ἀκόμη ὅ,τι τῆς ἔγγιζεν κληρονομία ». Προδήλως τὰ χαρισμένα εἶναι τὸ ἐμπασιδίου.

Καὶ ἤδη ἐξεταστέον, πόθεν προήλθεν τὸ ποσοστὸν τοῦ ἀντιφάττου εἰς τὸ ἐν ὄγδοον τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἄλλο ἢ τὸ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα τῆς συζύγου ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, συντρεχόντων τέκνων, τοῦ ὀθωμανικοῦ δικαίου τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς πλήρους κυριότητος, τὸ ὁποῖον πράγματι ἀνέρχεται εἰς τὸ ἐν ὄγδοον¹. Ὡς προστεθῇ ὅτι ἐπὶ τοῦ ἰδίου δικαίου τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς στηρίζεται καὶ τὸ εἰς τὰ ἔγγραφα ἀπαντῶν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα τῆς μητρὸς ἐπὶ τοῦ 1/6 τῆς κληρονομίας τοῦ τέκνου, συντρεχούσης μετὰ τέκνων τοῦ ἀποβιώσαντος².

Εἰκάζομεν λοιπόν, ἐν συμπεράσματι, ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ ἀντιφάττου εἰσῆχθη καὶ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Χίον ἐπὶ γενοατοκρατίας καὶ ἐπὶ τῶν ἐντοπίων ὡς ἴσχυεν οὗτος εἰς τὴν Γενούην, μὲ ἀγνωστον μεταγενεστέραν ἐξέλιξιν αὐτοῦ εἰς τὴν νήσον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην. Κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν ὅμως, ἐπειδὴ εἰσῆχθη ἡ διάταξις τοῦ ὀθωμανικοῦ δικαίου, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ σύζυγος ἐκληρονόμει ἐξ ἀδιαθέτου τὸν σύζυγον καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη τῆς ὑπάρξεως τέκνων, καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συνυπάρχουν δύο δικαιώματα τῆς γυναικὸς ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου, συνεχυνεῦθη καὶ ἑταυτίσθη τὸ ἀντιφάττο μὲ τὸ τῆς συζύγου ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα τοῦ ὀθωμανικοῦ δικαίου, καὶ ἐκράτει πλέον τὸ ὑπὸ τοῦ τελευταίου καθοριζόμενον ποσοστὸν. Διτηρηθῇ ὅμως τὸ ὄνομα τῆς ἰταλικῆς γαμικῆς παροχῆς, γενικευθὲν καὶ ἐπεκταθὲν πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ κληρονομικοῦ μεριδίου ἀμφοτέρων τῶν συζύγων ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιούντος εἰς πᾶσαν περίπτωσιν. Ἐπίσης εἶχε καταργηθῇ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τὸ συμβατικὸν ἀντιφάττο.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ ποσοστὸν τοῦ ἀντιφάττου ἢ, ἄλλως, τοῦ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς συζύγου εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπάρξεως τέκνων, δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τῆς ἀνυπαρξίας τέκνων, πλὴν τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης ἀπαντήσεως τῆς Ἐκθέσεως περὶ τῶν ἐθίμων τῆς

¹ J. D. LUCIANI, ἔνθ' ἄν., 215, M. CARAVOKYRO, ἔνθ' ἄν., 25, Δ. Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ, ἔνθ' ἄν., 33.

² J. D. LUCIANI, ἔνθ' ἄν., 229, Δ. Ν. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ, ἔνθ' ἄν., 47. Βλ. καὶ ἀνωτέρω σελ. 30.

Χίου¹, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ σύζυγος λαμβάνει κληρονομικῶς δικαίωματι τὸ ἥμισυ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ συζύγου, ἔχομεν καὶ τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν² ἔγγραφον διανομῆς κληρονομίας ἐκ Νενήτων τοῦ ἔτους 1746 (Παράρτημα 60).

Ἀπὸ τὸ ἔγγραφον αὐτὸ προκύπτει ὅτι ἐλύθη ὁ γάμος θανάτῳ τοῦ συζύγου, ὁ ὁποῖος δὲν κατέλιπε τέκνα, ἀλλὰ μόνον τὴν σύζυγόν του καὶ ἀδελφούς, οἱ δὲ κληρονόμοι του ἐξέλεξαν διαιτητὰς πρὸς διανομὴν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας. Κατ' αὐτὴν, ἡ σύζυγος, πλὴν ἐκείνων τὰ ὁποῖα «*τῆς εἶχε χαρισμένα*» ὁ σύζυγος καὶ τὰ ὁποῖα ἔλαβεν αὕτη ἐκτὸς τῆς κληρονομίας, λαμβάνει προσέτι καὶ τὸ κληρονομικὸν τῆς μερίδιον, χωρὶς ὅμως νὰ καθορίζεται τοῦτο, προφανῶς ὥς κοινῶς ἐκ τοῦ νόμου γνωστόν. Ἐπίσης ἐκ τῶν μερίδων τῆς διανομῆς δὲν δύναται νὰ συναχθῇ τὸ ποσοστὸν τοῦ κληρονομικοῦ μεριδίου τῆς συζύγου. Ἐκ τοῦ ὅτι, κατὰ τὸ ἐν λόγῳ ἔγγραφον, λαμβάνει αὕτη τὸ κληρονομικὸν τῆς μερίδιον «*ἀπὸ ρούχα καὶ χρείας*», ὥς λέγει τοῦτο, δηλαδὴ ἀπὸ ἐνδύματα καὶ ἐπιπλα τῆς οἰκίας, δὲν ἔπεται ὅτι ἐπ' αὐτῶν καὶ μόνων εἶχε κληρονομικὸν δικαίωμα. Εἶχε προφανῶς δικαίωμα ἐφ' ὅλων τῶν ἀντικειμένων τῆς κληρονομίας, ἀλλ' ἐπερχομένης διὰ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ τῆς διανομῆς, λαμβάνει τὸ ἐκ τοῦ νόμου μερίδιόν της συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῶν διαιτητῶν ἀπὸ μέρος τῶν ρούχων καὶ τῶν ἐπιπλων. Αὐτὸ εἶναι σαφές, διότι ἄλλο μέρος ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων λαμβάνουν καὶ οἱ ἄλλοι συγκαληρονόμοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπὶ πλέον δίδονται καὶ τὰ λοιπὰ ἀντικείμενα τῆς κληρονομίας. Πρὸς ἐξίσωσιν δὲ τῶν μερίδων τῶν συγκαληρονόμων ἐκ τοῦ χρέους ἀνερχομένου εἰς 69 ἀσλάνια, ἡ σύζυγος ἀναλαμβάνει τὴν πληρωμὴν μόνον 9 γροσίων ἐξ αὐτοῦ, καίτοι ρητῶς δηλοῦται ὅτι τὸ χρέος δὲν ἦτο μόνον τῆς συζύγου, ἀλλὰ κοινὸν ἀμφοτέρων τῶν συζύγων. Ἀκόμη, ἐκ τοῦ ὅτι ἡ κληρονομία διανέμεται εἰς δύο μερίδας, μίαν διὰ τὴν σύζυγον, καὶ ἄλλην διὰ τοὺς τρεῖς ἀδελφούς τοῦ συζύγου ὁμοῦ, δὲν ἔπεται ὅτι καὶ αἱ μερίδες αὗται ἦσαν ἴσαι κατ' ἀξίαν. Δηλαδὴ δὲν δύναται νὰ συναχθῇ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἐγγράφου ὅτι τὸ κληρονομικὸν μερίδιον τῆς συζύγου ἦτο τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης κληρονομίας, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἀνῆκε καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἀδελφούς. Δυνάτον νὰ ἦτο καὶ μικρότερον τοῦ ἡμίσεος³.

Προσεπαθήσαμεν, ματαίως ὅμως, νὰ ἐπιβεβαιώσωμεν τὴν Ἐκθεσιν περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῆς ἀτέκνου συζύγου, διότι, ὥς ἐλέχθη ἀρχικῶς, ἀλλὰ καὶ προέκυψεν ἀπὸ τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντα, ἡ πληρότης καὶ ἡ ἀκρίβεια τῆς Ἐκθέσεως αὐτῆς εὐλόγως ἀμφισβητεῖται εἰς ἀρκετὰ σημεία,

¹ Σελὶς 35. Κατὰ τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον τὸ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικὸν δικαίωμα τῆς συζύγου ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἐφ' ὅσον δὲν συνέτρεχον τέκνα, ἀνήρχετο εἰς τὸ 1/4. J. D. LUCIANI, ἐνθ' ἀν., 211. ² Σελὶς 46 καὶ 68.

³ Καὶ ἦτο κατὰ τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον. Ἀνωτέρω σελὶς 68 σημ. 1.

ειδικῶς δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς, τὸ ὁποῖον ἀπεδείχθη ὅτι ἐφηρμόζετο γενικῶς εἰς τὴν νῆσον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ εἰς τὸ ἀνωτέρω ἐν Παραρτήματι 47 (ἔτ. 1736) πωλητήριον ἀναφερόμενον ἀντιφάττο, καὶ ὡς γράφεται εἰς αὐτὸ ἀντιφέτον, τοῦ συζύγου, οὕτως ἐκαλεῖτο εἰς τὴν νῆσον ἐπὶ γενοατοκρατίας καὶ τὸ κέρδος τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῆς προικὸς τῆς συζύγου ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου θανάτῳ τῆς, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος ἐγγράφου τοῦ ἔτους 1572, ἐκ τοῦ ὁποῖου συνάγεται προσέτι, ὅτι ὁ θεσμὸς τοῦ ἀντιφάττου εἶχεν ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ τῶν ἐντοπίων. Ἄλλωστε, γενικῶς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀμοιβαιότητος τῶν γαμικῶν κερδῶν μεταξὺ τῶν συζύγων (ὅχι ὅμως καὶ τῆς ἰσότητος) εἶναι δύσκολον νὰ ἀρνηθῇ τις καὶ διὰ τὴν Χίον

Κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, ὅπως διὰ τὴν γυναῖκα, οὕτω καὶ διὰ τὸν ἄνδρα ἐφηρμόζετο τὸ ὀθωμανικὸν δίκαιον τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ κληρὸς τοῦ συζύγου ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῆς συζύγου, ἐὰν μὲν δὲν ὑπῆρχον τέκνα, ἀνῆρχετο εἰς τὸ ἡμῖς, ἐὰν δὲ ὑπῆρχον τοιαῦτα, εἰς τὸ τέταρτον¹. Καθὼς δὲ διὰ τὴν σύζυγον, ἀπαραλλάκτως καὶ διὰ τὸν ἄνδρα θὰ συνεχωνεύθη τὸ κέρδος τοῦ εἰς τὸ μεγαλύτερον κατὰ τὸν ὀθωμανικὸν νόμον κληρονομικόν του ἐξ ἀδιαθέτου μεριδίου ἐπὶ τῆς κληρονομίας τῆς συζύγου, καὶ διετηρήθη πλεόν μόνον τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιφάττου πρὸς δήλωσιν τοῦ μεριδίου τούτου.

§ 8. Δωρεαὶ μεταξὺ συζύγων.

Κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, ὅπως καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος², οὕτω καὶ εἰς τὴν Χίον δὲν φαίνεται νὰ ἴσχυεν ἡ ἀπαγόρευσις τῶν δωρεῶν μεταξὺ τῶν συζύγων, διότι συναντῶμεν καὶ εἰς αὐτὴν τοιαύτας δωρεάς.

Αἱ μεταξὺ τῶν συζύγων δωρεαὶ ἐμφανίζονται εἰς τὰ χιακὰ ἔγγραφα ὑπὸ δύο τύπους. Κατὰ τὸν πρῶτον, ἔχομεν καθαρὰς δωρεὰς μεταξὺ συζύγων ἐν ζῳῇ, ὡς εἰς τὸ ἐν Παραρτήματι 50 (ἔτ. 1736) δωρητήριον, διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ σύζυγος δωρεῖται πρὸς τὴν σύζυγον ἐξ ἀδαιρέτου μεριδίου ἐπὶ ἀκινήτων. Εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἡ δωρεὰ παρίσταται ὡς ἀνταποδοτικὴ, διότι ἐκτίθεται εἰς αὐτὸ «ἐπειδὴ καὶ νὰ ἔχη <ὁ δωρητῆς σύζυγος> χάρες καὶ δούλευσες ἀπὸ τὴν συμβίαν αὐτοῦ Ἀγγεροῦν, τῆς χαρίζει καὶ δωρεῖται διὰ τελείας δωρεᾶς...» Ἀποκαλεῖται δὲ ἡ δωρεὰ ἀντιχάρματα. Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι εἰς κάθε δωρεὰν συνηθίζετο νὰ τίθεται ὡς λόγος αὐτῆς προσφερθεῖσαι ὑπηρεσίαι ἐκ μέρους τοῦ δωρεοδόχου πρὸς τὸν δωρητὴν καὶ νὰ καλοῦνται γενι-

¹ Ἀνωτέρω σ. 36.

² I. καὶ II. ΖΕΠΩΝ, Συλλογὴ τοπικῶν ἑλληνικῶν ἐθίμων, εἰς Jus Graecoromanum VIII, 471, ἀρ. 75.

κῶς αἱ δωρεαὶ ἀντιχάριτες, πράγματι ὅμως ἐπρόκειτο μᾶλλον περὶ κοινῶν δωρεῶν.

Κατὰ τὸν δεύτερον τύπον, ὑπὸ ἀμοιβαίας δωρεᾶς μεταξὺ τῶν συζύγων τῆς ὅλης ἐναπομενούσης εἰς αὐτοὺς περιουσίας τῶν ἐκαλύπτετο ἀμοιβαία διὰ κοινῆς πράξεως διαθήκη αὐτῶν ἐπὶ ὑποκαταστάσει τῶν τέκνων¹. Δεῖγμα τοιαύτης δωρεᾶς περιέχει τὸ ἐν Παραρτήματι 51 (ἔτ. 1736) δωρητήριο. Καὶ εἰς αὐτὸ ἀναφέρεται ὅτι προβαίνει ὁ σύζυγος εἰς τὴν πρὸς τὴν σύζυγον δωρεὰν τῆς περιουσίας του, τὴν ὁποίαν καὶ ἐδῶ ὀνομάζει ἀντιχάριταν «*Ἐπειδὴ καὶ νὰ εἶναι ὑπέργηρος... καὶ ἔχη χάρες καὶ δούλευσες ἀπὸ τὴν συμβίαν του, χαρίζει καὶ δωρεῖται... κλπ.*», ἀναλαμβάνει δὲ ἡ δωρεοδόχος νὰ τὸν διατρέφῃ ἐφ' ὅσον ζῇ, «*νὰ τὸν κυβερνᾷ στὴν ζωοδοφίαν του*». Ὁμοίως δι' αὐτοῦ καὶ ἡ σύζυγος δωρεῖται ὑπὸ τοὺς ἰδίους ὅρους τὴν περιουσίαν της πρὸς ἐκεῖνον, ἐὰν ἀποθάνῃ πρώτη, «*Πλὴν ἔτι σιτέρεται καὶ αὐτὴ ἡ ἄνωθεν Ἀγγεροῦ πὼς χαρίζει καὶ αὐτὴ τὰ ὅσα τῆς εὐρίσκονται εἰς τὸν ἀνὴρ αὐτῆς... κλπ.*».

Καὶ εἰς τὰς δύο δωρεὰς γίνεται ὑποκατάστασις τῶν κοινῶν τέκνων μετὰ τὸν θάνατον ἀμφοτέρων τῶν συζύγων. Ὑπάρχει δὲ καὶ ρήτρα, διὰ τῆς ὁποίας παρέχεται ἐλευθερία εἰς τὸν ἐκ τῶν συζύγων, ὅστις ἤθελεν ἐπιζῆσει, νὰ ἀγνοήσῃ τὴν ὑποκατάστασιν, ἐὰν ἐνοχληθῇ ὡς πρὸς τὰ δωρούμενα ὑπὸ τῶν ὑποκαταστάτων τέκνων.

§ 9. Ἄλλαι παροχαί.

Εἰς τὸ χρησιμοποιηθὲν ἀνωτέρω καὶ ἐν Παραρτήματι 36 (ἔτ. 1714) ἐκδεδομένον προικοσύμφωνον, τὸ μοναδικὸν τὸ ὁποῖον γνωρίζομεν ὅτι ἔχει συνταχθῇ μὲ συμβαλλομένην μόνην τὴν μελλόνυμφον, «*θεληματικὴ καὶ αὐτοθέλητη ἠθέλησεν συζευξάσθαι αὐτήν*», ἡ νύμφη δηλοῖ ὅτι γίνεται ὁ γάμος «*μὲ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς σπία, χωράφια, ἀμπέλια, δένδρα καὶ πᾶν ἕτερον, καθὼς εἶναι γραμμένα εἰς τὸ πρωτινὸν προικοσύμφωνον εἰς τὰς πράξεις παπᾶ Γεώργη Δεκοκτούδη (νοταρίου)*».

Ἐξ αὐτοῦ εἶναι εὐλογον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ νυμφευομένη δὲν ἔρχεται εἰς πρῶτον γάμον. Τοῦτο ἐνισχύεται ἀκόμη περισσότερο, διότι ἐκ τῆς διατυπώσεως τῆς ἀρχῆς τοῦ προικοσυμφώνου, «*Καλὴ (ἡ νύμφη) θυγατέρα Μιχάλη Σφηνάριν*», καὶ ὅχι «*ποτὲ*» Μιχάλη Σφηνάριν, φαίνεται ὅτι ζῇ ὁ πατὴρ τῆς κατὰ τὸν χρόνον τῆς συντάξεως τοῦ ἐγγράφου, ἐὰν δὲ ἐπρόκειτο περὶ πρώτου της γάμου, ἀσφαλῶς αὐτὸς θὰ παρίστατο εἰς τοῦτο ὡς συμβαλλόμενος, καὶ ὅχι ἡ ἰδία ἡ νύμφη.

Εἰς τὸ ἐν λόγῳ προικοσύμφωνον μετὰ τὸν διὰ τῆς ἀνωτέρω παρατεθείσης ρήτρας καθορισμὸν τῆς προικὸς τῆς νύμφης, ἡ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ συνιστᾷ πρὸς τοῦτον προῖκά. Ἀντὶ δέ, ὡς συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ προικοσύμφωνα τοῦ ἰδίου κώδικος

¹ Μορφὴ κληρονομικῆς συμβάσεως. Γ. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ, ἐνθ' ἀν., 1202.

ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται καὶ αὐτό, νὰ γίνεται ἡ σύστασις ἐμπασιδίου πρὸς τὴν νύμφην, δὲν συνομολογεῖται τοιαύτη.

Ὑπάρχει ὅμως ἀντιθέτως εἰς τὸ τέλος τοῦ προικοσυμφώνου ἡ ἐξῆς παροχὴ τῆς νύμφης πρὸς τὸν γαμβρόν: «*Δίνει καὶ ἡ νύμφη τοῦ γαμβροῦ τὸ χωράφιν τὸ ἐν τῇ θέσει Λαιοτριβίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου πλησίον τὸ Γρυλλάκιν, καὶ τὸ μισὸν τοῦ Πλουμαρίου πλησίον τὸ Κοκκαλάκιν*». Καὶ γεννᾶται ἡ ἀπορία, ἡ τελευταία αὕτη παροχὴ εἶναι πρόσθετος προῖξ, δηλαδὴ ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τοῦ προηγουμένου προικοσυμφώνου τῆς νύμφης καθοριζομένης, ἢ εἶναι ἰδίᾳ, διάφορος τῆς προικὸς, παροχὴ ὑπὸ τῆς νύμφης πρὸς τὸν μελλόγαμβρον;

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ σύστασις τῆς δευτέρας αὐτῆς παροχῆς, δὲν τίθεται εἰς τὸ ἔγγραφον κατὰ συνέχειαν μὲ τὸν εἰς τὴν ἀρχὴν του ὑπάρχοντα καθορισμὸν τῆς προικὸς τοῦ προηγουμένου προικοσυμφώνου, ἀλλὰ μετὰ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς τοῦ γαμβροῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς του. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ θεωροῦμεν ὡς ἀσφαλῆ ἔνδειξιν ὅτι πρόκειται περὶ διαφόρου τῆς προικὸς τῆς νύμφης παροχῆς, διότι συχνὰ εἰς τὰ προικοσύμφωνα τῆς νήσου ἀπαντῶσι τοιαῦται ἀκαταστασίαι εἰς τὴν διάταξιν τοῦ περιεχομένου των.

Βεβαίως, τοῦτο συνδυαζόμενον μὲ τὸ γεγονὸς τῆς δευτερογαμίας τῆς νύμφης δὲν δύναται ἢ νὰ μᾶς ὠθήσῃ νὰ εἰκάσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ ἰδιαιτέρας πράγματι ἀπὸ τῆς προικὸς παροχῆς, ὁμοίας ἢ ἀναλόγου πρὸς τὸ γνωστὸν εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τῆς νησιωτικῆς καὶ ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος *παλληκαριάτικον* ἢ *ἀγριλίαν* ἢ *ἀγριλίαν*, δηλαδὴ δῶρον τῆς δευτερογάμου νύμφης πρὸς τὸν πρωτόγαμον μελλόγαμβρον τελοῦν ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Ἡ ἔλλειψις ὅμως πάσης ἄλλης εἰδήσεως, ἐκτὸς τῆς τοῦ ἀνωτέρω προικοσυμφώνου, περὶ τῆς παροχῆς αὐτῆς, δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ προσθέσωμεν περισσότερα περὶ τοῦ ζητήματος, πλὴν τῆς εὐχῆς τῆς εὐρέσεως νέων διαφωτιστικῶν πηγῶν ἐπ' αὐτοῦ.

§ 10. Συμπεράσματα.

Αὕτη εἶναι ἡ εἰκὼν τῶν περιουσιακῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν συζύγων εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς παρουσιάζουν τὰ ἔγγραφα, ὅσα ἡδυνήθημεν νὰ συλλέξωμεν. Ἀτυχῶς στερούμεθα μέχρι στιγμῆς πηγῶν ἀναγομένων εἰς τὸν 16ον αἰῶνα, αἱ ὁποῖαι θὰ μᾶς ἦσαν πολύτιμοι, διότι θὰ μᾶς ἐπέτρεπον νὰ συγκρίνωμεν τὸ ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἰσχυρὸν δίκαιον τῆς προηγουμένης κυριαρχίας πρὸς τὸ τῆς τουρκοκρατίας καὶ νὰ παρακολουθῶμεν τὰς ἐπελθούσας μεταβολάς. Ὅπωςδὴποτε ὅμως τὰ γνωστὰ ἔγγραφα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ διακρίνωμεν εὐκρινῶς ὅτι κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν τὸ κρατοῦν δίκαιον ἐπὶ τῶν περιουσιακῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν συζύγων ἦτο κατὰ βάσιν καθαρῶς ἑλληνικόν, καὶ ὅτι ἐπομέ-

νως τὸ δίκαιον τοῦ προηγουμένου κυριάρχου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιδράσῃ οὐσιωδῶς ἐπὶ τοῦ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐφαρμοζομένου ἐθιμικοῦ δικαίου τῶν Χίων, τὸ ὁποῖον διατηρεῖται βασικῶς καὶ κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν.

Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο καταλήγει ὁ μελετητής, καὶ μάλιστα εὐχερῶς, ἀπὸ δύο ἀναμφισβήτητα γεγονότα. Πρῶτον μὲν, διότι τὸ δίκαιον τῶν γαμικῶν παροχῶν εἰς τὴν Χίον ἐξακολουθεῖ νὰ παρουσιάζῃ καὶ κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν ὁμοιότητα θεσμῶν μὲ τὸ τῶν Δωδεκανήσων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐφηρμόσθη ποτὲ γενοατικὸν δίκαιον. Δεύτερον δέ, καθ' ὅσον κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν δὲν εὐρίσκομεν εἰς τὴν νῆσον θεσμοὺς ἢ λείψανα θεσμῶν τοῦ ἰταλικοῦ δικαίου, ἐκτὸς μόνον τοῦ ὄρου *αντιφάττο*, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, πρὸς ὀνομασίαν θεσμοῦ. πᾶν ἄλλο ἢ ξένου πρὸς τὸ ἐλληνικὸν δίκαιον, ἦτοι τοῦ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς. Κατ' ἀκολουθίαν, πρέπει νὰ δεχθῇ τις ὅτι ἡ ἐπίδρασις τοῦ γενοατικοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ δικαίου τῶν γαμικῶν παροχῶν τῆς Χίου ὑπῆρξε μικρὰ καὶ λεπτομερειακὴ καὶ δὲν ἀφεώρα αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῶν θεσμῶν. Τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν νομίζομεν ὅτι πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν γενοατῶν κυριάρχων πρὸς ἐπιβολὴν τοῦ ἰδίου δικαίου, ἀλλὰ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀφομοιωτικῆς δυνάμεως τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου, ἐκδηλουμένης ἐν προκειμένῳ διὰ τῆς πείσμονος ἐμμονῆς ἐπὶ τῶν ἰδίων θεσμῶν καὶ ἐθίμων.

Κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν οἱ Ἕλληνες, καίπερ εὐρισκόμενοι πρὸ παντελοῦς ἐλλείψεως ἰδικῶν τῶν ἀνθρώπων τοῦ νόμου, διατηροῦν καὶ πάλιν τὸ ἴδιον αὐτῶν δίκαιον. Καθ' ὅσον, καίτοι τοὺς ἐπεβλήθη ἡ ἐφαρμογὴ ὠρισμένων θεσμῶν τοῦ δικαίου τοῦ ὀθωμανοῦ κυριάρχου ἀντὶ τῶν ἰδίων, ὡς π.χ. ὁ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομικῆς διαδοχῆς τοῦ μουσουλμανικοῦ δικαίου, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐφρόντισαν οἱ Χῖοι καὶ περιώρισαν, ὡς εἶδομεν, ἐμμέσως τὰς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς του εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπίδρασις τούτου ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτῶν δικαίου δὲν ἐγένετο διὰ τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἀναμίξεως στοιχείων τοῦ δικαίου τοῦ κατακτητοῦ εἰς τὸ ἐγγώριον δίκαιον. Χάρις εἰς τὴν εὐστροφίαν τοῦ πνεύματός των καὶ ἐπωφελοῦμενοι τοῦ εὐπλάστου χαρακτηῖρος τοῦ ἐθιμικοῦ δικαίου, ἐτροποποίησαν καὶ προσήρμοσαν πρὸς τὸν νέον περιβάλλον τὸ δίκαιόν των εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ διατηρήσῃ τοῦτο ἐξελισσόμενον τὸν ἐθνικὸν του χαρακτῆρα κατὰ βάσιν ἀμιγῆ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐγγράφων.

Εἶναι προφανεῖς αἱ δυσκολίαι τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐνταῦθα δημοσιευομένων ἐγγράφων, προερχόμεναι ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ μὴ ἐνιαῖον τῆς πηγῆς αὐτῶν, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὴν ἀγραμματοσύνην τῶν γραφέων καὶ τὴν ἰδιωματικὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι γεγραμμένα.

Βεβαίως, κύριος σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐγγράφων τούτων εἶναι νὰ δώσῃ τὴν δυνατότητα εἰς τὸν Ἕλληνα νομικὸν νὰ κατανοήσῃ εὐχερῶς τὸ περιεχόμενον τῶν ἐκδιδομένων καὶ τὸν τρόπον τῆς συντάξεως τῶν νοταριακῶν ἐγγράφων κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφησαν, ὥστε νὰ ἀντιληφθῇ τοὺς προκύπτοντας ἐξ αὐτῶν ὡς ἰσχύοντας καὶ ἐφαρμοζομένους νομικοὺς κανόνας ἐπὶ τῶν σχέσεων εἰς τὰς ὁποίας ἀφοροῦν ταῦτα. Ἄλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίσωμεν ὅτι ἡ ἐκδοσις αὕτη ὀφείλει νὰ μὴ ἀποβῇ ἄχρηστος καὶ εἰς τὸν φιλόλογον.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς δὲν ἐχρησιμοποίησαμεν ἀμιγεῖς κανόνας μιᾶς διπλωματικῆς μεθόδου, ἔστω καὶ διὰ τὰ ἐκ τῶν ἐκδιδομένων πρωτότυπα, ἀλλὰ μικτὸν ἐνιαῖον τρόπον καὶ διὰ τὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πηγῶν—ἐξ ἀντιγράφου τοῦ Κ. Κανελλάκη ἢ ἐκ τοῦ πρωτοτύπου—δημοσιευόμενα καὶ μὲ κοινὰ δι' ἀμφοτέρα κριτικὰ σημεῖα (*signes critiques*).

Κατὰ ταῦτα, οἱ κύριοι κανόνες τῆς ἐκδόσεως, τοὺς ὁποίους ἠκολουθήσαμεν, εἶναι οἱ ἑξῆς:

1ον. Ἡ περιγραφή τοῦ ἐγγράφου εἶναι λίαν σύντομος περιλαμβάνουσα τὸ εἶδος τῆς νομικῆς συμβάσεως, τὴν χρονολογίαν τῆς συντάξεως αὐτοῦ, τὴν πηγὴν ἐξ ἧς ἐλήφθη ὡς καὶ τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπόκειται αὕτη. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἀμέσως ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐξηγμένων ἐγγράφων, σημειοῦται προσέτι ἂν αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ὑπογραφέων αὐτῶν εἶναι αὐτόγραφοι ἢ, τουναντίον, ἔχουν γραφῇ καὶ αὐταὶ διὰ μιᾶς χειρός, τῆς τοῦ γραφέως τοῦ ἐγγράφου. Καὶ τοῦτο, διότι δι' αὐτοῦ παρέχεται ἡ δυνατότης τῆς διακρίσεως, ἂν ἡ ἐν τῷ κώδικι νοταριακῇ πρᾶξις ἀποτελῇ τὸ πρωτότυπον ἢ εἶναι ἀπλῶς ἀντίγραφον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, τῶν δὲ ἐπὶ χωριστῶν φύλλου χάρτου γεγραμμένων, ἂν τοῦτο εἶναι τὸ πρωτότυπον ἢ, τουλάχιστον, ἀντίτυπον — σύγχρονον τοῦ πρωτοτύπου ἰδιότυπον ἀντίγραφον —

ἢ ἀντιθέτως μεταγενέστερον ἀντίγραφον. Προσέτι σημειοῦται ὅτι δὲν ὑπάρχει τονισμός, εἰς ὅσα ἐκ τῶν ἐγγράφων ἑλλεῖπει.

Σημειώσεις ἢ ἄλλαι πληροφορίες δὲν παρέχονται, λόγῳ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκδόσεως καὶ τοῦ περιορισμένου τοῦ χώρου, οὔτε δὲ καὶ βιβλιογραφία, φυσικά, ἐφ' ὅσον πάντα τὰ δημοσιευόμενα εἶναι ἀνέκδοτα. Ἐπίσης δὲν παρατίθενται διορθώσεις, πλὴν ἐλαχίστων ἰδιωματικῶν λέξεων ἢ τύπων ἢ ἐσφαλμένης προφανῶς ἀναγραφῆς τῆς λέξεως, ἣτις καθιστᾷ ἀκατάληπτον τὸ νόημα, καὶ αἱ ὁποῖαι τίθενται ἐν ὑποσημειώσει.

2ον. Τόσον ἢ στίξις, ὅσον καὶ ἡ ὀρθογραφία ἀποκαθίστανται, χωρὶς ὅμως δι' αὐτοῦ νὰ μεταβάλλεται ὁ τύπος τῶν λέξεων ἢ ἡ φθογγολογικὴ παράδοσις τοῦ κειμένου. Καὶ ὅπου ὑπάρχει προφανὴς παράλειψις τοῦ γραφέως, τὸ πλῆρες τίθεται διὰ προσθήκης. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ ὑπερφορτώσεως τοῦ κειμένου διὰ τοιούτων προσθηκῶν, ὅσας τὸ λάθος παρουσιάζεται συχνά, ἡ διὰ προσθήκης διόρθωσις δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἐκάστοτε, ἀλλ' ἅπαξ ἢ δὶς, εἰς τὰ πρῶτα παρουσιαζόμενα ὅμοια λάθη.

Ἐξαιρετικῶς, δὲν μετεβλήθη ποσῶς ἡ ὀρθογραφία καὶ ὁ τονισμός τῶν αὐτογράφων ὑπογραφῶν τῶν ὑπογραφέων τῶν ἐγγράφων, οὔτε καὶ τῶν ὑπογραφῶν τῶν ἀντιγράφων τοῦ Κανελλάκη, ἀλλ' αὐταὶ διετηρήθησαν ἀπαράλλακτοι καὶ μικρογραφούμεναι κατὰ τὰ ἐκάστοτε ἐν τῇ πηγῇ.

Ὡς πρὸς τὸν τονισμόν τῶν τοπωνυμίων καὶ τῶν ὀνομάτων προσώπων, ρητέον ὅτι εἰς τὰ 15 πρῶτα δημοσιευόμενα ἐγγραφα, δηλαδὴ ὅσα προέρχονται ἐκ τοῦ κολοβοῦ κώδικος τοῦ χωρίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δομεστίχου, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 27, 45, 46, 58, 61 ὁ τονισμός ἑλλεῖπει σχεδὸν ἑντελῶς, καὶ ἐτονίσσαμεν ταῦτα κατὰ τὸν παραδεδομένον—ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε—τύπον. Ὡς πρὸς τὰ εἰς τὰ λοιπὰ ἐγγραφα ὑπάρχοντα τοπωνύμια καὶ ὀνόματα προσώπων, τὰ ἐτονίσσαμεν—μὲ τὸν προσήκοντα ὅμως τόνον—εἰς τὴν συλλαβὴν, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι ταῦτα τονισμένα εἰς τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς ἀντεγράφησαν. Εἰς ἐκεῖνα ὅμως ἐκ τῶν τελευταίων τούτων εἰς τὰ ὅποια, κατ' ἐξαιρέσιν, δὲν ὑπῆρχε τονισμός, ἠκολουθήσαμεν κατὰ κανόνα τὸν παραδεδομένον τύπον διὰ τὰ λοιπὰ τονιζόμενα τοπωνύμια καὶ ὀνόματα προσώπων ἐν τῇ ἰδίῳ ἐγγράφῳ ἢ ἐτέρῳ, ἀλλὰ τοῦ ἰδίου γραφέως (λ. χ. Ἀφροδισίου καὶ ὄχι Ἀφροδισιοῦ, Μεροβιγλίων καὶ ὄχι Μεροβιγλιῶν, ἢ ἀντιστρόφως).

3ον. Τέλος, ὡς συμβατικά κριτικά σημεῖα (*signes conventionnels*) χρησιμοποιοῦνται—περιορισθέντα ὅσον τὸ δυνατόν—τὰ υἱοθετηθέντα παρὰ τῆς *Union Académique Internationale*¹, ἥτοι:

¹ *Emploi des signes critiques, disposition de l'apparat dans les éditions savantes de textes grecs et latins, Union académique internationale* (Paris, 1932), σ. ἰδίᾳ 21.

$\alpha\beta\gamma\delta$ = γράμματα ἀμφιβόλως ἀναγίνωσκόμενα.

$\dots$ = γράμματα δυσανάγνωστα.

$[\dots]$ = γράμματα ἑλλείποντα καὶ δυνάμενα κατ' ἀριθμὸν νὰ ὑπολογισθοῦν κατὰ προσέγγισιν.

$[\quad]$ = γράμματα ἑλλείποντα καὶ μὴ δυνάμενα νὰ ὑπολογισθοῦν κατ' ἀριθμὸν.

$[αβγδ]$ = γράμματα ἑλλείποντα καὶ συμπληρούμενα.

$\langle αβγδ \rangle$ = γράμματα ἣ λέξεις παραλειφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ γραφέως καὶ προστιθέμεναι.

$\langle \quad \rangle$ = χάσματα.

$(αβγδ)$ = ἀναλύσεις βραχυγραφιῶν.

$[[αβγδ]]$ = γράμματα διαγραφόμενα ὑπὸ τοῦ γραφέως.

$\{ αβγδ \}$ = γράμματα διαγραφτέα κατὰ τὸν ἐκδότην (παρεμβλήματα, ἐπαναλήψεις).

$| αβγδ |$ = γράμματα ἣ λέξεις προστεθεῖσαι ὑπὸ τοῦ γραφέως εἰς τὸ διάστιχον.

$\dot{α}\dot{β}\dot{γ}\dot{δ}$ = σημεῖον παρεφθαρμένων καὶ ἀκαταλήπτων λέξεων.

Σχετικῶς μὲ τὴν ἔνδειξιν τῶν βραχυγραφιῶν, παραλείπομεν ταύτην ὡς ἄσκοπον, ὡς ἂν πρὸς ταχὺ γράφειν διὰ φωνητικοῦ συμβόλου, οὐχὶ ἀγνώστου καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γραφὴν (ὡς λ. χ. $\delta = ou$).

ΕΓΓΡΑΦΑ

1

Προικοσύμφωνον τῆς 2 Φεβρουαρίου 1601.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601—1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἱ. Ζολώτα. Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἄνευ τονισμοῦ.

+ Ἰω(άννου) Φρέζου.

|¹+ *Εἰτος ἀχά Φε(ρ)βρου(β)αρίω - β -

|²+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)έ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνά|³λλαγμα ε(ὐ)λόγησον. Ἰω(άννης) Καρατόρμης ἀπὸ τὴν Ἑλλά|⁴τα καὶ ἡ συνβία αὐτοῦ Καλὴ ἔχουσα κόρην ὀνό|⁵ματι Νιαμονίτσα ἐννομο οὕσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ |⁶χρόνων μετρίων σύζεξον αὐτὴν μετὰ τὸν {ν}υῖον |⁷αὐτοῦ Κώστα Γαλάτουλα ὀνόματι Ἰω(άννην), ὡς ὀρί|⁸ξον οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὑ|⁹ποτύπωσης. Ἐν πρώτοις μὲν λέγομεν τὸ ἀ|¹⁰τρόγυνον τὸ πῶς δίνομεν πρὸς τὸν γαμπρὸν |¹¹αὐτοῦ καὶ τὴν κόρην τὰ προουκιά των καὶ τὰ |¹²μερίδιά των. Ἀρχὴ τῶν δίνομε τὸ σπῖτιν τὸ ε|¹³γόρασας ἐ(ν) τῇ θέσει τῆς Ἑλλάδας πλησίον Μιχά|¹⁴λη Κατιδάτου βόρει καὶ νοτινὰ Λέον Μο|¹⁵γάβαρην ἀκόμη δίνω του διὰ προτιμὲς |¹⁶ἀπέλιν εἰς {σ}τὰ Δημητριά ὀργυνιὲς - γ - |¹⁷πλησίον Μιχά(λη) Κούκη καὶ βορεινὰ Ἰω(άννη) Ἀξιῶ|¹⁸την ἀκόμη δίνω του καὶ εἰς {σ}τὸν αὐτὸν τόπον |¹⁹χωράφιν ὀργυνιὰν - α - καὶ δάκτυλα - ια - |²⁰πλησίον παπ(ᾶ) Νικόλα Ξαλοπάτη ἀπὲ δύο μέ|²¹ρη ἀκόμη δίνω του καὶ εἰς {σ}τὴν Μερζτινιά|²²δαν ὀργυνιὲς - γ - διὰ προτιμὴν καὶ τὸ ἀ|²³πομείνота δίνω τοῦ το διὰ μερίδιον πλη|²⁴σίον Γεώργη Κατιδάτου νοτινὰ καὶ βο|²⁵ρεινὰ ἀκόμη δίνω του διὰ προτιμὴν τοῦ Μα|²⁶γιναδιώτη τὸ χωράφιν πλησίον Μιχά|²⁷λη Κούκη καὶ τὴν ὁδὸν ἀκόμη διὰ λιωτέρησιν |²⁸ὅπου ἦσα(ν) τὰ πράμμα(τα) καὶ τὰ ἀπέλια, δίδου |²⁹του τοῦ Στιβριοῦ τὸ χωράφιν πλησίον Θετόκη|³⁰τοῦ Ἰω(άννου) καὶ Νικόλα Ἀλύκαστον ἀκόμη δίνω τοῦ γα|³¹προῦ μου τοῦ Ἰω(άννου) χάρισμα εἰς {σ}τὴν Χωρὴν ὀργυνιὰν - α - |³²πλησίον Γεώργη Κούκη καὶ Μιχάλη τῆς Ματρά|³³δινας ἀκόμη δίνω τῆς κόρης μου τῆς Νιαμονίτι|³⁴σας τὴν σκιὰν τὴν ἔχω μέσα εἰς {σ}τὸ δικὸν |³⁵μου εἰς {σ}τὴν Χωρὴν διὰ προτιμὴν ἀκόμη δίνω |³⁶τῆς καὶ κοντουρδεὲς - β - εἰς τὸ Μερτζίνι μέ|³⁷σα εἰς τὴν γῆν τὴν ἐδική μου ἀκόμη δίνω τῆς |³⁸καὶ δι' ἀδελφομοῦριν εἰς {σ}τὴν ἁγίαν Ἐρῆνην χω|³⁹ράφιν ὀργυνιὰν - α - καὶ ἐμοσὴν πλησίον Μιχά|⁴⁰λη Κατιδάτου καὶ Γεώργη Σκάκον ἀκόμη λέ|⁴¹γει διὰ ἃ λάχνη(ν) ὅπου τοῦ ἐλειπτῇ καὶ εἰς {σ}τῆς προ|⁴²τιμὲς τοῦ γαμπροῦ μου τοῦ Ἰω(άννου), δίνω του εἰς {σ}τὸ Με|⁴³ρτζίνι ὀργυνιὰν - α - πλησίον χήρας πα(πα)διᾶς τοῦ |⁴⁴παπ(ᾶ) Κωστή ἀκό(μη)

δίνω του καὶ εἰς τῆς Πειροῦς τὸ χω⁴⁵ράφιν ὃ δίκαιον ἔχει εἰς τὸν ἀτὸν τόπον.
|⁴⁶ ἀκόμη λέγομεν τὸ πὼς κρατίζομεν οἱ δύο γέ⁴⁷ροτες τοῦ Μερζτινιοῦ τὸ προῦμα διὰ
γερο⁴⁸θρόφιν, νὰ τὸ ζωοθροφούμεσταν ὥσ⁴⁹τε νὰ ζοῦμεν καὶ ἐδημοῦτος μας
νὰ τὸ μοιράζον⁵⁰ ὃ υἱός ^(σ)μου ὃ Γεώργης καὶ ἡ κόρη μου ἡ Νια⁵¹μονίτσα
καθὼς στέκεται πλησίον Μιχά⁵²λη Μαργῆ καὶ Θετόκης τοῦ Γεώργη τοῦ Ἰω(άννου)
καὶ ⁵³τὴν ὁδόν, φυλάττοια - γ - δέτρα ὅπου ἔχω ⁵⁴δο^(ν)λωμένα μέσα ἀκόμη λέγω
περὲ τὰ προῦ⁵⁵κιὰ τοῦ γατροῦ μου τοῦ Ἰω(άννου) καὶ τῆς κόρης μου ⁵⁶τῆς Νια-
μονίτσας ἐπερίλαβέ τὰ. Ἐγ⁵⁷νε τὸ παρὸν γράμμα ὑπὸ γειτονίαν τοῦ ἀ⁵⁸τοῦ Ἰω-
(άννου), ἡμέραν Δεπτέραν, (ὥραν) ζ. Ἐπὶ τοῦ⁵⁹τω καὶ μάρτυρες Σίδερος τοῦ
Γεώργη Σκάκου καὶ ⁶⁰Θόδωρος Πάκαλος ἀπὸ τοὺς Ἐλύπους καὶ ⁶¹Λέος Μογά-
βαρης καὶ ἕτεροι.

16. ἀπέλιν ἀντὶ ἀ(μ)πέλιν. 20. Ξαλοπάτη ἴσως ἀντὶ Ξυλοπάτη. 21 — 22 Μερσινιάδαν.
27. λιοτέρησιν = ἴσως ὀλιγοτέρησιν. 41. ᾱ = ἄν. 49. ἐ^(κ)δημοῦ^(ν)τος = ἀποδημοῦντος εἰς Κύριον,
μετὰ τὸν θάνατον. 60. Ἐλύ(μ)πους, Ὀλύμπους.

2

Προικοσύμφωνον πιθανῶς τοῦ ἔτους 1602. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601—1616
τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικίτα Δεμεστίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωρ-
γίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὀλόκληρον τὸ ἔγγραφο εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀνευ
τονισμοῦ.

+ Θετόκη Ζιάχαλη. —

|¹ + Κ(ύρι)ε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ὲ ὃ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ τὸ παρὸν συ-
νά²λλαγμα ἐδλόγησον. Γεώργη Ζανῆς ἔχει κόρην ὀνόματι ³Καλὴν ἔννομο οὖσα
τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνων μετρίων σύζε⁴ξον ἀτὴν μετὰ τὸν ^(ν)υἱὸν αὐτοῦ Νιαμονίτη Ζιά-
χαλη ὀνόμα⁵τι Θετόκην. Ἐν πρώ^(ς)τοις μὲν δίνει πρὸς ^(σ)τὸν γατρον αὐτοῦ καὶ
⁶τὴν νύφην διὰ προτιμὲς τοῦ Ζικούνου τὸ ἀπέλιν ἀκό⁷μη νὰ ἔχη τῶν Πλαγιῶν τὸ
χωράφιν καθὼς εὐρίσκεται, φυ⁸λάττοια τὰς ἀμυγδαλιὰς ἀκόμη δίνω του τῆς Μη-
λεᾶς ⁹τὸ χωράφιν τὸ ἐν πλησίον τοῦ Κουτίνῃ ἀκόμη δίνω του τὸ ¹⁰ἀπέλιν τῆς
Χωρῆς πλησίον τῆς παπ(α)διᾶς ἀκόμη νὰ ἔχη τοῦ ¹¹Ροδάκη τὸ προῦμα καθὼς
εὐρίσκεται πλησίον Μιχάλη ¹²Μαργῆ ἀκόμη νὰ ἔχη τοῦ Σταυρωμάτου τὰ χωράφια
ἀ^(α)πὸ τὸν ¹³Εσμοτίζηπον καὶ κάτω ἀκόμη δίνω του τὸ σπῆτιν τὸ ἔχω πλη¹⁴σίον
τοῦ παπ(α)Νικόλα Μογάβαρη κατὰ πὼς εὐρίσκεται μὲ ¹⁵τὸ στενάδιν ἀκόμα τάσ-
σου του καὶ προῦκιν (πέρπυρα) - 7 - ἀκό¹⁶μη δίνω του δέτρα - ε - κουτουρουδεᾶν εἰς
^(σ)τὰ Δημητριά, ἐλαίαν ¹⁷εἰς τὴν Χωρὴν εἰς τοῦ Σπερίτη τὸ χωράφιν μέσα καὶ ὁπότε
τὸν ¹⁸διαξάγη κανεῖς, νὰ ἔχη νὰ παίρῃ τοῦ Νουμᾶ τὴν ἐλαίαν, ἀ¹⁹πιδεᾶν
τὴν ^(ν)ἔχω εἰς τὴν Πηγὴν, συκιὰν τὴν ^(ν)ἔχω εἰς ^(σ)τὰ ²⁰Πλάγια ἀκόμη δίνω του τοῦ
Πλήρη τὰ χωράφια ἀκόμη ²¹νὰ ἔχη τὴν ἀμυγδαλεᾶν τὴν ἔχει εἰς ^(σ)τὰ Πλάγια

|²²+ Μηρί² Ιονναρίω η. Μάρτυρες Κωστής τοῦ Στεφανῆ.

|²³+ καὶ Μιχάλης τοῦ Κασαροῦ.—

|²⁴+ καὶ Γεώργης Βρημάδης+ καὶ Μιχάλης Μαρῆς. Καὶ τὸ πὼς |²⁵ τὶ ἀπε-
θάνη ὁ γέρος καὶ λειπτή μου ἀπὸ τὸ προυκὶν νὰ χρεω(σῇ) |²⁶ ὁ νιός μου ὁ Κώστας
νὰ τὸ δίνη τοῦ γαπροῦ.—

|²⁷+ Ἔγινε τὸ παρὸν σύμφωνον διὰ χειρὸς ἡμῶν ρηκίτα |²⁸ δεμεστηχὸν καὶ
νοταρηον.—

*Αρχ., 4. Τζάχαλη. 6. Τζικούνου. 9. ἔν = εἶναι. 22. Ἰανουαρίω. *

3

Προικοσύμφωνον τῆς 6 Ἰανουαρίου 1606. Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 — 1616
τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δομεστίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωρ-
γίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀνευ
τονισμοῦ.

+ Κ(ύριε) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ῆ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς |² ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συν-
ἀλλαγμα |³ ἐνλόγησον. Κώστας Κουλουνῆς |⁴ τοῦ Γεώργη ἔχουσα κόρην ὀνόματι Κυ-
ριτάκην ἔννομο οὗ⁵ α τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνων μετρί⁶ων σύζεξον ἀπτήν μετὰ τὸν υἱὸν
ἀ⁷ τοῦ Νικόλα Δροσιντοῦ ὀνόματι Γε⁸ώργη, ὡς ὀρίζον οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νό⁹μοι καὶ
τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὑποτύπω¹⁰σις. Ἐ(ν) πρώτοις μὲν δίνει ὁ ἀπτός πε¹¹θερός καὶ
ἡ συβία αὐτοῦ ἡ Καλὴ πρὸς |¹² {σ} τὸν γαπροὺν ἀπτοῦ καὶ τὴ νύφη διὰ |¹³ προτιμές
ὀργυνιές - ιβ - νὰ τὰ δι¹⁴ αλέξη ὁ γαπρὸς ὅπου θέλει, φυλά¹⁵σσοντα τὰ γεροθρόφια
τὰ ἔχω κρα¹⁶τημένα τῶ(ν) Βοτόμων καὶ τῶν Λουριῶν |¹⁷ καὶ τοῦ Μολυβοχωρά-
φου κατὰ πὼς |¹⁸ εὐρίσκονται μετ(ὰ) ἀπτιὰ νὰ πάρη μί¹⁹αν ὀργυνιὰν εἰς {σ} τὴν Ἐπη-
σόα στήν |²⁰ Ἀπάνω εἰς {σ} τέ(ς) προτιμές {σ} των, καὶ |²¹ νὰ πάρη καὶ τοῦ Μανα-
γούδι τὸ ἀ²² πέλιν ὀργυνιές - β - καὶ τὰ ε²³ πύλοιπα νὰ τὰ <πά>ρη ὅπου θέλει. |²⁴ ἀκό-
μη νὰ ἔχη ὁ γαπρὸς καὶ ἡ |²⁵ κόρη μου στή Ποταμιὰν τὴν ε²⁶ χω ἀπὸ τὸν Ζιου-
ρούγκαν, εἴν εἰς {σ} τὴν |²⁷ Ποταμιὰν ἐξέχωρα ἀπὸ τὲς |²⁸ προτιμές ἀκόμη νὰ ἔχη
τὰ |²⁹ ἐμὸς χωράφια τῶν Βοτόμων |³⁰ ὅγα πρὸς τὰ ὄξω, ὅσα εἰσιν ἀ³¹ κόμη νὰ
ἔχη τοῦ Κόκκο(ν) τὸ χωρά³²φι, τὸ ἔχω ἀπὸ τὸν Κωσιάνα ἀ³³ κόμη νὰ ἔχον καὶ
τῶν Ἐπροδέ³⁴ των τὴν σκάλα ἀκόμη τάσσει του |³⁵ σπῖν τὸ ἔχον πλησίον καὶ
Γεώρ³⁶η Σκαρλάτον ἀκόμη ζωνάρι τὸ ἔχει, |³⁷ κούπα τὴν ἔχει, φονσιάνια δύο, |³⁸
τὸ ἓνα γυαλιστὸ καὶ τὸ ἄλλο <ᾶ>προ, |³⁹ πάπλωμα - α - ἀκόμη καὶ μίαν |⁴⁰ τρω-
μάτο τάσσειν ματήλι ἓνα |⁴¹ κόκκινο κειτητόν ἀκόμη καὶ |⁴² ἄλλο μὲ τὲς ἄκριες
ἀκόμη καὶ |⁴³ ἄλλο ματήλι παπαζινά ἀπό |⁴⁴ ματήλια λινά - ζ - βέργες |⁴⁵ τὲς ἔχει,
νὰ διαλέξη ἀπὸ τὰ |⁴⁶ δύο ζευγάρια ὄγοιον θέλει |⁴⁷ μαρίκια καλάτικα, ποῦστον |⁴⁸
τὸν ἔχει, σκορσαλὸν ἔχει, δα⁴⁹ κτυλίδια - β - ἀσημένα δέ⁵⁰ τρω - σ - νὰ τὰ διαλέξη,
ἀπὸ |⁵¹ καθὰ λογῆς ἓνα τάσσει του π⁵²θον ἓνα, νὰ τὸ διαλέξη ἀπὸ τὰ |⁵³ ἔχει, καὶ

ἕνα διμοιριόν· τιάσσει τον ⁵⁴ καὶ (ἐ)να ποδάρι τοῦ βοδιοῦ. Τά ⁵⁵ σσει καὶ ὁ πεθερὸς τῆς νύφης δι ⁵⁶ ἀ πατίκιν τὸ χωράφιν τὸ ἔχον ⁵⁷ εἰς {σ} τοῦ Πάρμα τὸ ἀλώνιν ἀπὸ ⁵⁸ κάτω. Ἀκόμη λέγει ὁ Κώστας τὸ ⁵⁹ πὼς διὰ τὰ πράμματα καὶ σπ ⁶⁰ τια ὅπου ἐχάλασε τῆς συ ⁶¹ βίας {σ} του τῆς Καλῆς, τῆς δίνει τοῦ ⁶² Μολυβοχωράφον τὸ πράμμα, ⁶³ νὰ τὸ κάμη σὰ θέλει. Μάρτυρες ⁶⁴ ἐπὶ τούτῳ Στέφανος τοῦ Γκανούρου ⁶⁵ καὶ Θωμᾶς Κουλουπῆς καὶ Γεώργ ⁶⁶ γης Σκαρλᾶτος καὶ Μιχάλης Κου ⁶⁷ λονπῆς καὶ Ἰω(άννης) τοῦ Κωστάκη. Τὰ ⁶⁸ δὲ ἐπὶλοιπα πράμματα ὅπου τοῦ δίνουν ⁶⁹ περισσότερα ἀπὸ τὰς προτιμές {σ} του, τοῦ ⁷⁰ τὰ δίνω δι' ἀδελφομοῖρι. —

⁷¹ + Μηρὶ (Ἰ)ονναρίω -ς - (ὄρα) -ς - ἔτος ⁷² αχς'.

⁷³ + Ἐγινε τὸ παρὸν γράμμα διὰ ⁷⁴ χειρὸς ἡμῶν νηκιτα δομε ⁷⁵ στηχον καὶ νοταρηον. —

19 Ἐπικῶα, ἀγία Ἐπακοή. 26. Τζουρούγκαν. 26. εἰν = εἶναι.

4

Προικοσύμφωνον τῆς 9 Ἰανουαρίου 1606. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 — 1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθήναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἐγγράφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀντυποτισμοῦ.

+ Μιχάλη Παχνοῦ.

¹ + Κ(ύρι)ε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὸ παρὸν σινά ² λ-λαγμα ἐλόγησον. Χήρα Καλὴ τοῦ ἐκείνου μακαρίτου ³ Γεώργη Καλογεώργη ἔχουσα κόρην ὀνόματι Σο ⁴ φία ἔννομο οὖσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνῳ μετρίῳν σύ ⁵ ζε ⁶ ξον ἀπὸ τὸν (ν)εὶον αὐτοῦ Σιδέρον Παχνοῦ ὀνόμα ⁶ τι Μιχάλην, ὡς ὀρίζον οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χ(ριστοῦ) ⁷ ἡμῶν ὑποτύπωσις. Ἐν πρώ ⁸ (ς) τοις μὲν δίνει ἡ πεθερὴ αὐ ⁹ τοῦ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλας πρὸς τὸν γαμπρὸν αὐτοῦ καὶ ¹⁰ τὴν νύφην ὀργυνιές - ιγ - διὰ προτιμές, νὰ τὰς διαλέ ¹¹ ξη ὁ γαμπρὸς ὅπου θέλει, φυλάττωτα τὰ γερο-θρόφια ¹² (ἡ)γον τοῦ Λουβέρα τὸ χωράφιν καθὼς εὐρίσκεται καὶ τοῦ Ἀγί ¹³ ου Ἰω(άννου) τὸ χωράφιν ὅσον ἀπομείνη τοῦ γαμπροῦ μὲ { } τὸν ¹⁴ αὐτό, νὰ τὸ πάρῃ ἀπὸ ὄγιαν μερεὰν θέλει ὁ γαμπρὸς ¹⁵ καὶ ἀπὸ τ' ἀπομείναια πράμματα, ἡμερα, ἄγρι ¹⁶ α σὺν τοὺς σκίνους νὰ παίρῃ ὁ, π ἀδελφομοῖρι του κατὰ ¹⁷ τὴν τάξιν τοῦ τόπου, φυλάττωτα τὰ ἐδικὰ τῆς, ἡγον ¹⁸ τῆς πεθερᾶς, νὰ τὰ ἔχῃ ἕως ὅπου νὰ ζῇ, καὶ ἐδῇ ¹⁹ μούτου τῆς νὰ ἔχῃ ἀδελφικὴ μερίδα δίνει του ²⁰ καὶ σπίν τὴν τὸ ἔχει ἀγορὰν ἀπὸ τὸν Χριστόδουλον νὰ ²¹ τὸ (ς) πάρῃ μὲ τὸ κατάχαμαν ἀτάμα κατὰ πὼς ε(ῦ)ρίσ ²² κεται διὰ νὰ ζῇ αὐτοῦ· τιάσσει τον καὶ διὰ προκιν - κού ²³ πα τὴν ἔχα, ζω-νὰρι τὸ ἔχα, {σ} τρωμα τὸ ἔχει, παπλώματα ²⁴ - β - σετόνιν - α - φουσιάνια - β - πούσους - β - ματή ²⁵ λια - ζ - σκούφιες - β - σύχρουςα - σβαρταρεὰν τὰ ²⁶ ἔχει, πι-θόπουλον α, νὰ τὸ διαλέξῃ ὁ γαμπρὸς οἷον θέ ²⁷ λει, δέτρα -ς - ἀπὸ πᾶσα λογῆς - α -

ἀργαστήριον τὸ ²⁷ ἔχει, γιμενὰ γ - μετὰ αὐτὸ νὰ πάρῃ τοῦ ἁγίου Ἰ[ω]άννου τὴν ²⁸ ἀπιδεὰν μετὰ τὸ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ πλερώσῃ κανένα τέ²⁹λος ἀπάνω εἰς τὲς προτιμῆς, μόρον κοινήν - α - τὴν ὁρ³⁰γυιάν καὶ τὰ ἐπίλοιπα δέτρα νὰ μὴν ἔχῃ νὰ κάμῃ ³¹ ὁ γαπρός, ἡγου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Δίνει καὶ ὁ πεθερ³²ος τῆς νύφης διὰ ἐπατίκιν τὴν σκάλαν τὴν ἔχει ³³ εἰς τὰ Κραπία. Δίνει καὶ ἡ πεθερὰ τοῦ γαπροῦ ἐ³⁴πατίκιν εἰς τὸν Νερόμυλον τὸ ἀπάνω σκαλὶν το. Ἐγρὰ³⁵φην εἰς τὸν {ν}οῖκον τοῦ γαπροῦ, μηνὶ Ἰουναρίῳ θ³⁶ + ἔτος αχς'.

³⁷ + Μάρτυρες Μιχάλης τοῦ Σέργη Γορδάτου

³⁸ + καὶ Νικόλας Φιλιμάτης τοῦ Κώστα

³⁹ (+) καὶ Μιχάλης Φιλιμάτης τοῦ Ἰω(άννου) καὶ ἕτεροι.

⁴⁰ + Ἐγινε τὸ παρὸν γράμμα διὰ χειρὸς ἡμῶν ρηκι⁴¹τα δεμεστήχου καὶ νοταρήου.

⁴² Μετὰ αὐτὸ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ κάμῃ {ν} ὁ γαπρός εἰς τὴν ἐλαίαν ⁴³ τὴν ἔχει εἰς {σ}τὰ Κραπία εἰς τὸ κάτω σκαλὶν, κατὰ πῶς ⁴⁴ τὴν ἔχει τῆς ἐγγόνης μου δομένην.—

20. κατὰχαμαν ἴσως κατὰχυμαν, κατὰ τὸν Καθηγητὴν κ. Κ. Ἀμαντον.

5

Προικοσύμφωνον τῆς 2 Ἰουνίου 1607. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601—1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστήχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀνευ τονισμοῦ.

+ Ἰω(άννου) Λούρα.

¹ + Κ(ύριε) Ἐ Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστῶ) ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ τὸ ² παρὸν σπανάλλαγμα εὐλόγησον. Μιχάλης Φιλι³μάτης τοῦ Ἰω(άννου) ἔχει ἀδελφὴν ὀνόματι Σοφίαν ἔννο⁴μο οὔσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνῳ μετρίων σύζεξον ⁵ αὐτὴν μετὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Γεώργη Λούρα ὀνό⁶ματι Ἰω(άννην) ἀπὸ τὰ Μεστά, ὡς ὀρίζου οἱ θεῖοι καὶ ἱε⁷ροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χ(ριστοῦ) ἡμῶν ὑποτύποις. Ἐ<ν> πρώτοις μὲν ⁸ δίνει ὁ αὐτὸς Μιχάλης πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ⁹ καὶ πρὸς τὸν γαπρὸν διὰ προτιμῆς ὀργνιές ¹⁰ - ε - καὶ ἐμισήν, νὰ πάρῃ ἀπέλιν - γ - καὶ χωρὰ ¹¹ φιν δνύμιση, νὰ τὰ διαλέξῃ ὄγα πρὸς ὅπου θε¹²λει, φυλάττοτα τῆς Πειροῦς τὸ ἀπέλιν τάσσει ¹³ του καὶ ὁσπίιν τὸ ἔχον ἀπὸ τῆς μάνας των, ¹⁴ φυλάσσοτα τὴν αὐλήν, μόνον νὰ τοῦ δώκῃ διεβα¹⁵τόν· ἀκόμη τάσσει του δέτρα - ε - ἀπὸ καθὰ λο¹⁶γῆς τὸ ἔνα κατὰ τὴν τάξιν τοῦ τόπου καὶ ἀπὸ τ' ἀ¹⁷πομεινιά μου πράμματα, ἣν ἀπομεινον, νὰ παίρῃ ἢ δι¹⁸δη ἐφάνῃ ἢ μερίδα· τάσσει τὰ ροῦχα τὰ ἔχει, ἡγου ¹⁹ πάπλωμα, σετόνι τὰ ἔχει, φουστάνια δύο, ποῦ²⁰στον τὸν ἔχει καὶ ἔνα ματήλαν καὶ τάττων καὶ ²¹ ἄλλα τὰ ἔχει, πιθόπουλον - α - νὰ τὸ διαλέξῃ, ²² βέργες τὲς ἔχει, δακτυλίδια - β - ἀργα²³στήριον τὸ ἔχει, κτένια - β - τὰ ἔχει, φυλάττοτα ²⁴ τοῦ Πάτου τὸ κηπάριον νὰ μὴν ἔχῃ νὰ κάμῃ ²⁵ ὁ γαπρός.

Μάρτυρες Νικολῆς Ἀλύκαστος καὶ |²⁶ Νικόλας Δροσινὸς καὶ Γεώργης Τηλιτᾶς καὶ Ἰ²⁷ωάννης Καρᾶς ἀπὸ τὴν Ἑλάτα καὶ Μιχάλης |²⁸ Γορδάτος τοῦ Σέργη. Μηνὶ Ἰουνίῳ - β - ἡμέραν |²⁹ Πέπτη, (ὠραν) θ - ἔτος αχ³⁰ - Ἐγινε τὸ πα³⁰ρὸν γράμμα διὰ χειρὸς ἡμῶν νικητα δε³¹μεσιχοῦ καὶ νοταριου.—

17 — 18. Ἰσως «νά παίρη <ῆ νά> δίδῃ ἡ νύφη».

6

Προικοσύμφωνον τῆς 8 Νοεμβρίου 1607.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601—1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικίτα Δεμεσιτίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὀλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἄνευ τονισμοῦ.

+ Στεφάνου Καπανάρη.

|¹+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ |² τὸ παρὸν συνάλλαγμα ἐλόγησον. Μιχά³λης Κουτήφαρης ἔχουσα κόρην ὀνόμα⁴τιν Κυριακὴν ἔννομο οὔσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ |⁵ χρόνων μειρίων σύζευξον αὐτὴν μετὰ τὸν |⁶ υἱὸν αὐτοῦ Μιχάλη Καπανάρη ὀνόματι Στέ⁷φανον νόμιμον ἄδρα καὶ καθολικόν, |⁸ ὥς ὀρίζον οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χρι⁹στοῦ ἡμῶν ὑποτύψεις. Ἐν πρώτοις μὲν |¹⁰ δίνει ὁ αὐτὸς πεθερὸς καὶ ἡ συμβία α¹¹ τοῦ πρὸς {σ}τὸν γαυρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν νύφην |¹² διὰ προτιμὲς ὀργυνιές -ιε- νά τὲς διαλέ¹³ξη ὁ γαυρὸς ὅπου θέλει, φυλάττοτα |¹⁴ τὰ γεροθρόφια, ἥγου τῆς Πετροῦς τὸ πρᾶ¹⁵(μμα) καὶ τῆς Ἑλάτας ἀπέλιν καὶ χωράφιν κα¹⁶ τὰ πὼς εὐρίσκεται, καὶ τοῦ Πυλὶ τὸ χωρά¹⁷φιν τὸ κρατίζει ἡ πεθερά του ἀκόμη καὶ |¹⁸ τὸ ἀπελάκιν τῆς Ἀμμοδαρεῆς τὸ ἐν < > Χα¹⁹λικὸν τοῦ Γεώργη νά μὴν ἔχη νά κάμη |²⁰ ὁ γαυρὸς καὶ ἀπὸ τ' ἀπομεινότητά μου πρᾶ²¹μματα, ἡμερα, ἄγρια δέτρα νά παίρη |²² τὸ ἀδελφομοῦρι του ἀκόμη τάττει του σπίνιν εἰς |²³ τὸ ἀνωγιν ἀπάνω καὶ κάτω κατὰ πὼς |²⁴ εὐρίσκεται, φυλάττοτα τὸ διέβα, νά περ²⁵νοῦ ἀτάμα ἀκόμη τάσσει του καὶ προυκνὶν |²⁶ (πέρπυρα), -υ- ἀσημοῦ, χρουσαφιῦ καὶ ἐτέρων |²⁷ {ν} ὑφασμάτων τάσσει του καὶ πίδον ἕνα μέτρων |²⁸ -ις- νά τὸ διαλέξη ἀπὸ τὰ ἔχει τάσσει του δέ²⁹τρα -ς- ἀπὸ καθὰ λογῆς ἕνα, νά τὰ διαλε³⁰ξη τάσσει του καὶ τέτρατον βούδιν ἀκόμη λέγει |³¹ ὁ ἄνωθεν Μιχάλης Κουτήφαρης διὰ τὸ |³² προυκνὶν ὅπου ἐχάλασε τῆς γυναικας του, |³³ ἀφίνει τῆς τὸ πρᾶμμα τῆς Πετροῦς νά τὸ ἔχη |³⁴ διὰ ἐκεῖνα ὅπου τῆς ἐχάλασε. Ἀκό³⁵(μη) δίνει ἡ πεθερά τῆς νύφης διὰ ἐπατίκιν τῆς |³⁶ Πλατάνου τὸ πρᾶμμα κατὰ πὼς εὐρίσκεται, |³⁷ παρεκτός τὰ ξένα δέτρα. Ἀκόμη λέγει ὁ πάρ³⁸μας {σ} τοῦ γαυροῦ τὸ πὼς δίνει τῆς νύφης τὸ πρᾶ³⁹μμα τῆς Λιναριτριάς διὰ ἐπατίκιν. Καὶ οὗ⁴⁰τω εἶναι σιασμένοι καὶ ὤμοσαν εἰς τὰς ἀγίας |⁴¹ τοῦ Θεοῦ Γραφάς, νά ἔχον τὸ στέργον καὶ βέβαι⁴²ον τοῦ μὴ εἰπεῖν ἕνα τί οὔτε νά ζημοῦνται (πέρπυρα) ιβ⁴³. Μάρτυρες πα(πᾶ) Ἰω(άννης) Ἀλύκαστος ἀπὸ τὸν Λαθηνιμέ⁴⁴ναν καὶ παπ(ᾶ) Γεώργης Λαπαρδᾶς ἀπὸ τὴν Βέσσα |⁴⁵ καὶ Μιχάλης τοῦ Διάκου ἀπὸ τὸν

ἀτόν τόπον, καὶ |⁴⁶ Ἰσίδερος Κουβαράς καὶ ἕτεροι. Μηνὶ Νοεβρίῳ - η - |⁴⁷ ἡμέραν Πέπτη, (ῶραν) - ζ -, ἔτος αχζ'. Ἔ|⁴⁸ γινε τὸ παρὸν γράμμα διὰ χειρὸς ἡμῶν νη|⁴⁹ κητα δεμεστηχον καὶ νοταρηον.—

|⁵⁰ + Ἡ προυκολαβὴ Στεφάνου Καπανάρη· ἡ κοῦ|⁵¹ πα καὶ τὸ ζωνάριν (πέρ-
πυρα) - ρ - τὸ στρώμα καὶ |⁵² ἕνα πάπλωμα (πέρπυρα) τρία, φουστάνια δύο |⁵³ ἄπρα
καὶ ἕνα γερανιὸν (πέρπυρα) - ρ - τὰ μα|⁵⁴ νίκια καὶ ὁ σκουρσῶς καὶ ἕνας σκλέτος καὶ
|⁵⁵ ἄλλα ματήλια (πέρπυρα) - ρ -

Ἀρχ., 6 καὶ 50 Κα(μ)πανάρης. 18. Ἀμμοδαρῆς. 18. ἔν = εἶναι. 30. τέτρατον ἀντὶ τέταρτον.
37—38. ζ(μ)πάρμ(π)ας. 39. Λιναρι(σ)τρίας. 43—44. Ληθηλιμέναν.

7

Προικοσύμφωνον τῆς 29 Νοεμβρίου 1607. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 — 1619
τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστήχου. [Βιβλιοθήκη Γεωρ-
γίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθήναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀνευ
τονισμοῦ.

+ Κωστῆ Χαρκιά.

|¹ + Μηνὶ Νοεβρίῳ - κθ .

|² + Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ |³ παρὸν
συνά|⁴ λλαγμα ἐλόγησον. Θετόκης Σφυρικᾶς ἔχονσα κό|⁵ ρην ὀνόματι Μαρίαν ἔν-
νομο οὔσα τῇ ἡλικίᾳ |⁶ καὶ χρόνων μετρίων σύζεξον ἀτὴν μετὰ τὸν νύ|⁷ ὄν αὐτοῦ Ἰω-
(άννη) Χαρκιά ὀνόματι Κωστῆν, ὡς ὀρί|⁸ ζον οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χρι-
στοῦ ἡμῶν |⁹ ὑποτύπωσις. Ἐν πρώτοις μὲν δίνει ὁ ἀτὸς πε|¹⁰ θερὸς πρὸς {σ}τὸν γα-
πρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν νύφην δι|¹¹ ὅ αὐτὸς προτιμῆς ὁργνωτὲς - ιε -, ὁκτὼ χωράφιν καὶ {α} |¹² ἀπέ-
λιν - ζ -. Ἀρχὴ εἰς {σ}τὸν Αὐλῶνα χωράφι διὰ προ|¹³ τιμὴν μετὰ τὴν συκαμνιὰν τὴν προ-
τιμὴν του καὶ |¹⁴ τῆς Πηγῆς τὴν σκάλα καὶ ἔν τὸν λει|¹⁵ πτῇ ἀπ' ἀπτόνο νὰ τὸ πάρῃ εἰς
{σ}τὴν Χωρὴν ἀκόμη |¹⁶ τῆς Καμάρας τὸ ἀπέλιν νὰ τὸ πάρῃ κατὰ πῶς εἰ|¹⁷ ὁρίσκει-
ται καὶ τῆς Μηλεῦς τὸ ἀπέλιν ἀκόμη καὶ |¹⁸ τοῦ Ἀλύκαστου μετὰ τὸ νὰ πάρῃ
ἡ πεθερὰ εἰς |¹⁹ {σ}τοῦ Ἀλύκαστου, νὰ πάρῃ ἀπὲ κείνο ὅπου ποὺ πά|²⁰ ρη ὁ γαπρὸς
τόσον ὅσον εἶναι εἰς τὴν Μηλεάν τά|²¹ ττει του καὶ ὁσπίτιν τὸ ἔν πλησίον τοῦ Σιδέ-
ρον |²² νὰ ἔρῃ πέρα εἰς τοῦ Ζταγρῆ· τάσσει του καὶ προν|²³ κιν (πέρπυρα) - ι - ἀση-
μοῦ, χρουσαφιοῦ καὶ ἐτέρων |²⁴ {ν} ὀφασμάτων· τάσσει του τῶν Μητροθειῶν τὸν
κῆ|²⁵ ρον μετὰ τὴν ἀπιδεὰν διὰ χάρισμα ἀκόμη |²⁶ τὴν ἐλαίαν τὴν ἔχει εἰς {σ}τὴν Κα-
μάραν τὴν ἀπάνω· |²⁷ ἀκόμη τὴν συκιὰν τὴν ἔχω εἰς {σ}τὸ Μερζίνι |²⁸ εἰς {σ}τοῦ
Νικόλα τοῦ Ἰω(άννου) μέσα ἀκόμη τὴν κοντου|²⁹ ριδεὰν τὴν ἔχω εἰς {σ}τὰ Δημη-
τριά, νὰ διαλέξῃ ὁ |³⁰ γαπρὸς ὅγι ἦν θέλῃ καὶ ἀπὸ τ' ἀπομείνοτά |³¹ μου πρᾶγματα
καὶ δέτρα νὰ παίρῃ ἀδελφικὴν |³² μερίδα ἀκόμη καὶ περὶ τῆς Καμάρας {σ}τὰ
χω|³³ ράφια τὰ κρατίζω γεροθρόφια, καὶ ἀποθανό|³⁴ τος {σ}μας νὰ ἔχον νὰ τὰ μοι

ράζον τὰ παιδιά· ἐπὶ³⁴ σης μετὰ τὸ νὰ ἔχον τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκκλησίας,³⁵ καὶ ὄγοιον μου παιδὶν δὲ βουθᾷ εἰς {σ}τὴν Ἀγίαν³⁶ νὰ ἐγένεα ἐξωμέτοχον ἀπὸ τὰ γεροθρό³⁷φια μου. Μάρτυρες Θωμᾶς Κονλουπῆς ἀπὸ τὴν Βέσσα³⁸ καὶ Γεώργης Βετούρης τοῦ Κώστα καὶ Μιχάλης τοῦ³⁹ Γκανᾶ κεῖνοι καὶ ἑτεροι. Ὡς ἀχζ.—

|⁴⁰+ Ὡς γινε τὸ παρὸν γράμμαν διὰ χειρὸς ἡμῶν νη⁴¹κιτα δεμεστηχοῦ καὶ νοταρην.—

13. ἔν = ἄν. 20. ἔν = εἶναι. 21. ἔρη = ἔλθῃ. 21. Ζταρῆ = Τζαργῆ. 26. Μεροῖνι. 29. Ὅγι ἦν θέλλῃ. = ὅποιαν ἂν θέλλῃ 35. Ὅγοιον = ὅποιον.

8

Προικοσύμφωνον τῆς 16 Δεκεμβρίου 1607.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 — 1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστήχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀνευ τονισμοῦ.

+ Κώστα Γορδάτου.

|¹+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ τὸ πα²ρὸν συνάλλαγμα ἐλόγησον. Νικήτας Χαμέ³της ἔχουσα κόρην ὀνόματι Καλὴν ἔννομο οὗ⁴σα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνων μετρίων σύζεο<ν> ἀτὴν |⁵μετὰ τὸν νῖον αὐτοῦ παπ(ᾱ) Ἰω(άννου) ἀπὸ τὴν Ἑλάτα ὀνό⁶ματι Κώσταν, ὡς ὀρίζον οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ |⁷τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὑποτύπωσης. Ὡς<ν> πρώτοις μὲν δίνει |⁸ὁ αὐτὸς πεθερὸς καὶ ἡ συνβία του πρὸς {σ}τὸν γαπρὸν |⁹αὐτοῦ καὶ τὴν νύφην διὰ προτιμὲς ὀργυνιές - ιζ - |¹⁰, νὰ τὲς διαλέξῃ ὁ γαπρὸς ὅπου θέλει, φυλάττω |¹¹τα τὰ γεροθρόφια καὶ ἀπὸ τ' ἀπομείνοτά του πράγματα, ἡμερα καὶ ἄγρια δέτρα νὰ ἔχῃ |¹²νὰ παίρῃ τὸ ἀδελφομοῦρι του τάσσει του καὶ πρὸν |¹³κὶν (πέρπυρα) - τ - ἀσημιοῦ, χρουσαφιοῦ καὶ ἐτέρων |¹⁴{ν} ὑφασμάτων τάσσει του καὶ σπῖτιν, ἡγον τὸ ἀνῶγι |¹⁵ἐπάνω καὶ κάτω κατὰ πῶς ἐδρίσκειται μὲ τὸ βο |¹⁶τάκιν, ὅπου ἐγόρασα ἀπὸ τὸν Μιχάλην, |¹⁷νὰ τὰ ἔχῃ ὁ αὐτὸς γαπρὸς μετὰ τὸ νὰ στέκουν |¹⁸τα μέσα οἱ γέροτες ἕως ἐφ' ὅρου τῆς ζωῆς {σ}των, |¹⁹καὶ ἐδημουῖτος {σ}των νὰ εἶναι τοῦ αὐτοῦ γαπροῦ. |²⁰τάσσει του καὶ δέτρα - ς - ἀπὸ καθὰ λογῆς ἔ²¹να, νὰ τὰ διαλέξῃ ὁ γαπρὸς ἀπὸ τὰ ἔχει τὰ |²²σει του καὶ τὸ ἐμισὸν βούδι·ν τάσσει του καὶ διὰ ἔπα |²³τάκιν εἰς {σ}τὸ Γιστέρνιν πλησίον τοῦ Χατάκιν καὶ |²⁴τοῦ ἀνολλοῦ γαπροῦ· τάσσει του καὶ πίθον ἕνα, νὰ |²⁵τὸ διαλέξῃ ἀπὸ τὰ ἔχει, καὶ ἕνα διμοιργιὸν |²⁶ἀκόμη τάσσει ὁ πατέρας {σ}τοῦ γαπροῦ τοῦ Τζούνη |²⁷τὸ ὑποστατικὸν κατὰ πῶς ἐδρίσκειται μετὰ |²⁸τὸ νὰ δίνῃ τοῦ πατέρα του τὸν ἐμισὸν καρ |²⁹πὸν καὶ ἀποθανότος {σ}του νὰ εἶναι τοῦ νιοῦ |³⁰μου τοῦ Κώστα ἀκόμη ἀφίνω του τὸ |³¹κηπάρι τοῦ Ἀγίου Βλασίου ἀποθανό³²τος {σ}μου, ἡγον ἃ γένη παπ(ᾱς), νὰ μὲ ἐμνημονεύῃ, |³³καὶ ὄγοιον μου παιδὶ τὸν ἀνοχλήσῃ τί |³⁴ποτα, νὰ ἔχῃ τὴν κατάρα μου. |³⁵Ἀκόμη τάσσει ἡ πεθερὰ τῆς νύφης διὰ ἔπα |³⁶τάκιν τοῦ Πλήρη τὸ ἐπροστινὸν

τὸ ἐν πλησίον |³⁷ ὁ Ἰω(άννης) Χαρκιᾷ. Ἀκόμη ὄγοιον προῖμα θελήσῃ ὁ γαπρὸς
|³⁸ νὰ πάρῃ γῆ ἀπέλι <γῆ> καὶ χωράφιν, νὰ τὸ παίρῃ σὺδετρον.

|³⁹ Μάρτυρες Κώστας Χαμάτης καὶ Στέφανος |⁴⁰ Ραδοφίλης καὶ Γεώργης Κου-
λοντῆς τοῦ Ἰω(άννου) |⁴¹ καὶ Νικόλας Φιλιμάτης καὶ Νικόλας Ἀ|⁴² λύνκαστος καὶ
ἑτεροι. Ἀκόμη λέγει ὁ ἀτὸς πεθερὸς |⁴³ τὸ πὼς οὐ ἀπὸ τὰ παιδιά μου ὄγοιον δὲν
ἔχει τὴν ἔννοια |⁴⁴ μου, νὰ εἶναι ἐξωμέτοχος ἀπὸ τὰ γεροθρόφια μου, |⁴⁵ ἤγον ἀπὸ
τοῦ Βασίλει τοῦ ἀπέλιν καὶ τοῦ Γεράκου τοῦ χωρά |⁴⁶ φιν καὶ τοῦ Ἀλωνιοῦ. —

|⁴⁷ + Μηνὶ Δικεβρίῳ - ις - ἔτος αχζ'.

24. ἄλλοι. 32. ᾱ = ἄν. 38. γῆ = ἦ. 40. Ἰσως Ραδοφύλλης.

9

Προικοσύμφωνον τῆς 2 Ἀπριλίου 1608. — Ἐκ Κώδικος τῶν ἐτῶν 1601—1616 τοῦ
χωρίου τῆς Χίου Βέσσης τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ.
Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἄνευ
τονισμοῦ.

+ Θετόκη Βακᾶ.

|¹ + Κ(ύριε) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστὲ) ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν
|² συνάλλαγμα ἐλόγησον. Σίδερος Παχνοῦς ἔχον |³ σα κόρην ὀνόματι Μαρίαν ἐννόμο-
τη |⁴ οὔσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνῳ |⁵ μειρίων σύζεξον ἀτὴν μετὰ τὸν νῖον αὐτοῦ Νι-
κόλα |⁶ Βακᾶ ὀνόματι Θετόκην, ὡς ὀρίζον οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νό |⁷ μοι καὶ τοῦ Χριστοῦ
ἡμῶν ἐποτύπωσις. Ἐν πρώτοις μὲν |⁸ δίνει ὁ ἀτὸς πεθερὸς καὶ ἡ συμβία αὐτοῦ πρὸς
τὸν |⁹ γαπρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν νύφην διὰ προτιμῆς ὀργνι |¹⁰ ἐς - ιγ - ἤγον κρατίζει ὁ ἀτὸς
πεθερὸς καὶ ἡ συμβία |¹¹ αὐτοῦ τοῦ Πεπανοῦ τὸ προῖμα διὰ γεροθρόφι, |¹² καὶ ἀπὲ
τ' ἀπομείνοτά μας πράγματα νὰ πάρῃ |¹³ τῆς Πετροῦς τὸ χωράφιν κατὰ πὼς ἐδρί-
σκεται ἂ |¹⁴ κόμη νὰ πάρῃ καὶ τῆς Ἐλάτας τὸ ἔχω ἀλλαγὴν |¹⁵ μὲ Κώσταν Ποῦλον,
καὶ ὅσον λείπει τῆς ἀπὸ ἂ |¹⁶ πτᾶ, νὰ τὰ παίρῃ εἰς τὸν Ἀμηνάκην ἀκόμη |¹⁷ τάσσει του
καὶ σπῖν τὸ ἔχον πλησίον Νικό |¹⁸ λα Πασαγᾶ τάσσει του καὶ διὰ προνκῖν (ἐπέρπυρον)
ἀσημοῦ, χρουσαφιῦ καὶ ἑτέρων ὑφασμά |¹⁹ των τάσσει του καὶ βούδι τὸ ἐμισόν,
ἤγον ἀπὸ τὸ |²⁰ μικρόν ἀκόμη τάσσει του δὲ καὶ νὰ διαλέξῃ κοντον |²¹ ῥάδε κ(αὶ) μίαν
ἐλαίαν καὶ μίαν συκαμινάν, |²² τὰ ἔχω εἰς {σ}τὸν Ἀμμιωτὸν μέσα εἰς {σ}τοῦ παπ(ᾶ)
Ἰω(άννου) |²³ τάσσει του πῖθον ἓνα, νὰ τὸν διαλέξῃ, μέτρων ις |²⁴ καὶ ἀπὲ τ' ἀπο-
μείνοτά μου πράγματα |²⁵ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ πάρῃ ἀδελφομοῖριν. Ἀκό |²⁶ μη χαρίζει τοῦ
γαπρὸς ὁ γυναικάδελφός {σ}του |²⁷ ὁ Μιχάλης μίαν μέλισσα. |²⁸ Μηνὶ Ἀπριλίῳ - β -
ἡμέρᾳ Κυριακῇ, |²⁹ (ὥρα) {ι}θ - ἔτος αχζ'. Μάρτυρες Γεώ |³⁰ ργης Καπανάρης
καὶ Μιχάλης τοῦ Διά |³¹ κων καὶ Γεώργης Βακᾶς ἀπὸ τὴν Ἐ |³² λᾶτα καὶ Γεώργης
Φιλιμάτης |³³ τοῦ Νιαμονίτη καὶ ἑτεροι.

|³⁴ + Ἐγενε τὸ παρὸν γράμμα διὰ |³⁵ χειρὸς ἡμῶν ρηκητα δεμ |³⁶ στηχον καὶ
νοταρην.

10

Προικοσύμφωνον τῆς 16 Μαΐου 1608. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601—1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικίτα Δεμεστήχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἱ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἄνευ τονισμοῦ.

+ Γεώργη Χαρκιᾷ.

|¹+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ῆ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ πα²ρὸν συνάλλαγμα ἐλόγησον. Νιαμονίτος Γορ³ δᾶτος ἀπὸ τὴν Βέσσα ἔχουσα κόρην ὀνόματι⁴ *Εὐφρόνην* ἐννομο οὖσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνων⁵ μετρίων σύζεξον αὐτὴν μετὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μι⁶ χάλη Χαρκιᾷ ἀπὸ τὴν Ἐλάταν ὀνόματι⁷ Γεώργην, ὡς ὁρίζον οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι⁸ καὶ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὑποτύποις. Ἐν πρώτοις⁹ μὲν δίνει ὁ αὐτὸς πεθερὸς πρὸς (σ)τὸν γαμπρὸν¹⁰ αὐτοῦ καὶ τὴν νύφην διὰ προτιμὲς ὁργυνὲς ἰς¹¹ τὰς διαλέξει, φυλάττοτα τὰ γεροθρόφια¹² τῶν Προσκεφιλεῶν τὸ χωράφι κατὰ πῶς εὐρί¹³σκειται μὲ τ' ἀμπέλιν καὶ τοῦ Πηρηνακάτου (*sic*)¹⁴ <κατὰ> πῶς εὐρίσκειται καὶ ἀπὲ τ' ἀπομείνότητά μου¹⁵ πράγματα καὶ παῖρην ἀδελφικὴ μερίδα,¹⁶ φυλάττοτα τὰ γεροθρόφια τάσσει του¹⁷ σπῖτιν τὸ ἔχει ἀπὸ τοῦ πάρμα του, ἥγον¹⁸ τὰ ἀνώγεια πάνω καὶ κάτω κατὰ πῶς¹⁹ εὐρίσκειται, φυλάττοτα τὰς Γραιῶς τὸ σπῖτιν²⁰ μὲ τὴν ἀνάπαρτί του μετὰ τὸ καὶ τὸ²¹ πορεύονται οἱ γέροντες ἕως ἔφ' ὅρου τὰ²² ζωῆς (σ)των, καὶ ἐδημοῦτος (σ)των καὶ εἶναι²³ τοῦ γαμπροῦ τάσσει του προνκὶ του²⁴ ἀσημοῦ, χρουσαφιῶ καὶ ἐτέρων (ν)α²⁵ φασμάτων τάσσει του καὶ δέτρα - ε - ἀ²⁶ πὸ καθὰ λογῆς τὸ εἶνα τάσσει του καὶ²⁷ βουδὶν ἐμισόν τάσσει του πῖθον ἔ²⁸να, καὶ τὸ διαλέξει τάσσει του διὰ ἔπα²⁹ τίκιν τοῦ Βληχοῦ τὸ κηπάρι.

|³⁰ Μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ Ἰω(άννης) Στάκαρης καὶ Νικό³¹λας Βακᾶς καὶ Μιχάλης Τακᾶς καὶ Γε³²ώργης Τακᾶς, Μιχάλης Κορζιτὸς καὶ ἔ³³τεροι. Μηνὶ Μαίῳ - ις -, (ὥρα) - θ, ἔτος³⁴ αχῆ. Ἐγινε τὸ παρὸν γράμμα³⁵ διὰ χειρὸς ἡμῶν νικίτα δεμεστήχου³⁶ καὶ νοταρίου.—

12. Προσκεφαλεῶν. 17. <μ>πάρμ<π>α.

11

Προικοσύμφωνον τῆς 4 Ἰουνίου 1608. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601—1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικίτα Δεμεστήχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἱ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἄνευ τονισμοῦ.

+ Μιχάλη Φιλιμάτη.

|¹+ Μηνὶ Ἰουνίῳ - δ.

|²+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ῆ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ³ τὸ παρὸν συνάλλαγμα ἐλόγησον. Νικόλας⁴ Δροσινὸς ἔχουσα κόρην ὀνόματι Μαροῦσα⁵ ἐν-

ρομο οὔσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνῳ με⁶ τριῶν σύζεξον ἀτὴν μετὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ⁷Ἰω-
(άννη) Φιλιμάτῃ ὀνόματι Μιχάλην νό⁸μιμον ἄδρα καὶ καθολικόν, ὡς ὀρί⁹ζου οἱ
θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χρι¹⁰στοῦ ἡμῶν ὑποτύπωσης. Ἐ<ν> πρώτοις μὲν
¹¹δίνει ὁ αὐτὸς πεθερὸς καὶ ἡ συμβία ¹²αὐτοῦ πρὸς τὸν γαπρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ¹³νύ-
μφην διὰ προτιμὲς ὀργυνὲς - η - ¹⁴καὶ μισή τάσσου του καὶ σπῖτιν, ἥγου τὸ ἄ¹⁵νῶγιν
ἀπάνω καὶ κάτω κατὰ πῶς ¹⁶εὐδρίσκειται, μὲ τὴν αὐλὴν κατὰ πῶς ¹⁷εἰ μοιρασμένη,
μετὰ τὸ νὰ εἶναι οἱ γέρο¹⁸τες εἰς <σ>τὸ κάτω τρεῖς χρόνους καὶ ἀπ' ἐ¹⁹κεῖ νὰ εἶναι
τοῦ αὐτοῦ γαπρὸν τάσσει του ²⁰καὶ διὰ προυκὶν ροῦχα τὰ ἔχει, φον²¹στάνια - β -
γυαλιστὸν καὶ ἄπρο τάσσει καὶ πά²²πλωμα - α - τάσσει του κούπα τὴν ἔχει - ζω²³νάριν
τὸ ἔχει, βέργες τὲς ἔχει ἀσημέ²⁴νες, βουκιχίτην ἔχει, δακτυλῖδια - γ - μα²⁵νίκι ἦτα
ἔχει, ματήλι κεντητὸν - α - ²⁶ἀκόμη καὶ ἄλλο μὲ τὲς ἄκρες ἀκόμη ²⁷νὰ πάρη
ἄλλα τέσσερα τάσσει του καὶ τὸ ²⁸ἔνα τέρι τοῦ βουδιῶν τάσσει του καὶ πῖθον
²⁹ἔνα ἀπὸ τὰ ἔχει, νὰ τὸ διαλέξῃ τάσσει του ³⁰δέτρα - ε - νὰ τὰ διαλέξῃ ἀπὸ καθὰ
³¹λογῆς ἔνα μετὰ τὸ νὰ διαλέξῃ ὁ γαπρὸς ³²τὲς προτιμὲς ὅπου θέλει, φυλάσسونτα
³³τὰ γεροθρόφια τὰ κρατίζον οἱ γέρον³⁴τες, ἥγου τοῦ Καμναραῖ καὶ τοῦ Καναπλῆ
³⁵ἀκόμη κρατίζει καὶ ἡ πεθερά του ³⁶τοῦ Βληχοῦ τὸ κηπάριν ἀκόμη ³⁷καὶ τῆς
Πειροῦς τὰ κρατίζει ἡ ³⁸πεθερά του καὶ ἃ δὲ τὸ σώσου τὰ ³⁹τέσσερα κομμάτι<α>
ἀπὶ ὅπου θὲ νὰ ⁴⁰πάρη, ὅσον λειπιτῇ, νὰ τὸ παίρη μέσα ⁴¹εἰς <σ>τὸ γεροθρόφι
τῆς πεθ(ερ)ᾶς του καὶ ⁴²ἀπὸ τ' ἀπομεινότη μου πρᾶμματα, ⁴³ἡμερα καὶ ἄγρια
δέτρα νὰ παίρη ἃ ⁴⁴δελφικὴν μερίδα καὶ περὲ τὰ πρᾶ⁴⁵μματα ὅπου ἔχει δο<ν>λω-
μένα ὁπότε ⁴⁶εὐλογήθηκε δὲ τὰ <ε>χει ἀδο<ν>λωτα, νὰ ⁴⁷ἔχη νὰ παίρη μέσα εἰς
<σ>τὰ γεροθρό⁴⁸φια. Καὶ οὗτοι εἶναι σιασμένοι καὶ ὠμοσαν ⁴⁹εἰς <σ>τὲς ἀγίας
<σ>τοῦ Θεοῦ Γραφὰς νὰ ἔχον ⁵⁰τὸ στέργον καὶ βέβαιον. Μάρτυρες Θωμᾶς ⁵¹Κου-
λουπῆς τοῦ Θετόκη καὶ Βασίλης Παχνοῦς ⁵²τοῦ Σιδέρον καὶ Ἰω(άννης) Γορδάτος
τοῦ Κώστα καὶ ⁵³Ἰω(άννης) Λούρας ἀπὸ Μεστά καὶ Ἰωάννης τοῦ Στεφα⁵⁴νούλου
καὶ ἔ(τε)ροι. Ἔτος αχῆ. Ἐγινε ⁵⁵τὸ παρὸν γράμμα διὰ χειρὸς ἡμῶν νηκα
⁵⁶δεμεσιχοῦ καὶ νοταρῶν.—

25. ἦτα=ῶσα. 28. Πιθανώτερον τε<τά>ρτι. Ἐάν δὲ τέρι, προέρχεται ἐκ τοῦ terzo.

12

Προικοσύμφωνον τῆς 8 Ἰουνίου 1608. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 — 1616
τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεσιχοῦ. [Βιβλιοθήκη Γεωρ-
γίου Ἱ. Ζολῶτα, Ἀθήναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀνευ
τονισμοῦ.

+ Νικόλα Φιλιμάτῃ.—

¹+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν
συνά²λλαγμα ἐλόγησον. Χήρα Ἄννα τοῦ ἐκείνου Ἰω(άννου) Φρενόμου ³ἔχουσα

κόρην ὀνόματι Καλὴν ἔννομο οὕσα τῇ ἡλικίᾳ.⁴ καὶ χρόνων μετρίων σύζευξον αὐτὴν μετὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.⁵ Κώστα Φιλιμάτης ὀνόματι Νικόλαν, ὡς ὀρίζον οἱ θεῖ⁶οι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὑποτύπωσης.⁷ Ἐν πρώτοις {σ}μὲν δίνει δ' αὐτὴ πεθερὰ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Στέφανος πρὸς {σ}τὸν γαμπρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν νύμφην⁹ διὰ προτιμῆς ὁργυνῆς - ιβ - νὰ τὲς διαλέξῃ ὁ γα¹⁰πρὸς, φυλάττοια τὰ γε<ρο>θρόφια, ἡγοῦν τοῦ Ἀπελοκηπίου¹¹ κατὰ πὼς εὐρίσκεται καὶ τοῦ Γεράκου τὸ ἕνα κομμά¹²τι, τὸ ἔν πλησίον Γεώργη Καπανάρη ἀκόμη καὶ τὴν¹³ ἀγορὰν τὴν ἔχει ὁ Στέφανος εἰς {σ}τὸν Καμιναρᾶν,¹⁴ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ κάμῃ ὁ γαμπρὸς καὶ ἀπὸ τ' ἀπομείνο¹⁵τά μου πράγματα, ἡμερὰ καὶ ἄγρια, νὰ ἔχῃ ἀδελφικὴν¹⁶ μερίδα· τάσσει του καὶ δέτρα - ε - νὰ τὰ διαλέξῃ ἀπὸ κα¹⁷τὰ λογιῆς ἕνα· ἀκόμη τάσσει του σπῖτι τὸ προυκισιμόν¹⁸ της, τὸ ἔν πλησίον Κυριάκο<ν> Κρόκου κατὰ πὼς εὐρί¹⁹σκεται ἀπάνω καὶ κάτω, μετὰ τὸ νὰ πορεύεται ἡ πεθερὰ²⁰ τοῦ ἀπὸ κάτω ἕως ὅπου νὰ ζῇ, καὶ ἐδημοῦτος της, νὰ εἰ²¹ναι τοῦ αὐτουνοῦ γαμπροῦ τάσσει του καὶ διὰ προυκὶν (πέμπυρα) - τ -²² ἀσημιού, χρουσαφιού καὶ ἐτέρων {ν}ύφασμάτων·²³ τάσσει του καὶ πῖθον ἕνα, νὰ τὸ διαλέξῃ <ἀ>πὸ τὰ²⁴ ἔχει τάσσει του καὶ τὸ ἕνα τετάρτι τοῦ βουδιοῦ· ἀκόμη λέ²⁵γει ἡ πεθερὰ τοῦ γαμπροῦ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Στέφα²⁶ρος τὸ πὼς αὐτὸς δὲ δίνει στον νὰ κάμου τὸ προυκὶν, νὰ παῖ²⁷ρη τόσην γῆν καλὴν. Καὶ οὗτοι εἶναι σιασμένοι καὶ ὧ²⁸μοσαν εἰς {σ}τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς νὰ ἔχον²⁹ τὸ στέργον καὶ βέβαιον. — Μηνὶ Ἰουνίῳ - η - ἔτος αχῆ. —

³⁰ Μάρτυρες Μιχάλης τοῦ Διάκου καὶ Μιχάλης Κουλου³¹ πῆς τοῦ Γεώργη καὶ Γεώργης Φιλιμάτης τοῦ Νιαμο³² νίτη καὶ Βασίλης Παχνοῦς τοῦ Σιδέρον καὶ Νικολῆς Δρο³³ σινὸς τοῦ Μιχάλη. Ἐγινε τὸ παρὸν γράμμα διὰ χει³⁴ρὸς ἡμῶν νηκιτα δεμεστηχον καὶ νοταρηνον. —

10. Ἀ<μ>πελοκηπίου.

13

Προικοσύμφωνον τῆς 12 Δεκεμβρίου 1608. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστήχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἱ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἀνευ τονισμοῦ.

+ Γεώργη Βετούρα. —

¹+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστὲ) ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ τὸ πα²ρὸν συν-ἀλλαγμα ἐλόγησον. Θετόκης Βακᾶς ἔ³χουσα κόρην ὀνόματι Καλὴν ἔννομο οὕσα ἡλι⁴κία, χρόνων μετρίων, σύζευξον αὐτὴν μετὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κώστα Βετούρα ὀνόματι Γεώργην, ὡς ὀρίζον⁶ οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ νόμοι καὶ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὑπο-τύπω⁷σις. Ἐν πρώτοις μὲν δίνει ὁ <ἀ>τὸς πεθερὸς πρὸς {σ}τὸν γα⁸μπρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν νύμφην διὰ προτιμῆς ὁργυνῆς - ιδ -⁹ Ἀρχὴ εἰς {σ}τὸν Καλλιμᾶ τὸ {ν} χωράφιν καὶ

εἰς {σ}τὰ Σκαλιὰ |¹⁰ καὶ ἀπέλιν σι' Ἀφροδισίου καὶ εἰς {σ}τὰ Δημητρι(κ)ὰ |¹¹ τὸ ἀπέ-
 λιν, καὶ ὅ,τι τοῦ λεπτῇ ἀπ' ἀπτά, νὰ τὰ παίρη εἰς |¹² {σ}τὴν ἀγίαν Εἰρήνην, καὶ ὅσον
 ἀπομείνη εἰς {σ}τὴν ἀγίαν |¹³ Εἰρήνην, νὰ εἶναι τοῦ υἱοῦ μου τοῦ Γεώργη, καὶ ἃ λει-
 πτῇ νὰ |¹⁴ τὸ πάρη εἰς {σ}τὴν Ἑλαίαν Πέτρα· ἀκόμη τάσσει του σπῖτιν, ἥ |¹⁵ γον τὸ
 ἐν πλησίον Μιχαλάτου Μαύρου καὶ Ἰω(άννου) Μενία· |¹⁶ τάσσει του καὶ προυκὶν
 (πέρπυρα) - τ - ἀσημοῦ, χρουσαφιοῦ καὶ |¹⁷ ἐτέρων {γ}ύφασμάτων τάσσει του δέτρα
 - ε - νὰ τὰ διαλέ |¹⁸ ξη ὄγα πρὸς ἀπὸ τὰ ἔχει, ἀπὸ καθὰ λογῆς - α - |¹⁹ κατὰ τὴν
 τάξι τοῦ τόπου τάσσει του πίθον - α - νὰ τὸ δια |²⁰ λέξη ἀπὸ τὰ ἔχει καὶ ἀπὸ
 τ' ἀπομεινοτά μου πράμμα |²¹ τὰ νὰ ἔχη τὸ ἀδελφομοῦρι του, φυλάττοια τὰ γερο-
 |²² θρόφια τῆς Ἑλαίας Πέτρας, τὰ κρατίζω ἕως ἐφ' ὅρου |²³ τῆς ζωῆς {σ}μου καὶ ἐδη-
 μοῦτος μου νὰ εἶναι εἰς ὅλα τὰ |²⁴ παιδιὰ καὶ ὄγοιον μου παιδὶν δὲν ἔχει τὴν ἔν-
 νοια |²⁵ μου, νὰ ἐγένῃ ἐξωμέτοχον ἀπὸ τὰ γεροθρόφια |²⁶ ἀκόμη κρατίζω τῆς
 {σ}κόρης μου τῆς Σταματῆς εἰς {σ}τὸν Νε |²⁷ ρόμυλον - γ - ἥμισυ ὀργυνές. Ἀκόμη
 τάσσει ὁ πεθερὸς |²⁸ τῆς νύφης διὰ ἐπατίκιν τοῦ ἀγίου Βλασίου καὶ τῆς |²⁹ Ἑλαίας
 Πέτρας διὰ τὴν ψυχὴ μου· ἀκόμη ἀφίνω τῆς |³⁰ νύφης {σ}μου τῆς Μαρουδιᾶς τῆς
 Βρουλεᾶς ὅσον ἐπέμεινε |³¹ ἀπὸ τὸν γαμπρόν. Ἀκόμη λέγει ὁ πατέρας {σ}τοῦ γα-
 |³² προῦ, τὸ πὼς ἀφίνει τοῦ Γεώργη καὶ τοῦ Ἰω(άννη) τοῦ Λακκαδα |³³ κιοῦ τὴν κά-
 τω σκάλαν, τὸ ἀπέλιν καὶ τὸ χωράφιν τὸ |³⁴ κάτω ἀκόμη νὰ ἔχη ὁ Γεώργης τὸ σπῖ-
 τιν ὅπου |³⁵ τοῦ ἐφῆκεν ἡ ἴ παρινὰ ἴ του, τὸ ἐν πλησίον τοῦ Γκανᾶ καὶ |³⁶ τὴν ὁδὸν
 ἀκόμη εἰς {σ}τὰ Πελαίθιν, ὅπου ἐγήρασεν, τοῦ |³⁷ Ἀκόρη καὶ τὴν ὁδὸν νὰ εἶναι τοῦ
 Γεώργη ἀκόμη νὰ ἔ |³⁸ χη ὁ Γεώργης τῆς ἀγίας Εἰρήνης {σ}τὸ ἀπέλιν ὅπου |³⁹ τοῦ
 τὸ φῆκεν ἡ μάνα του διὰ ὀνόματος ψυχῆς {σ}της. |⁴⁰ Ἀκόμη δίνει ὁ πεθερὸς
 {σ}τον διὰ ἐπατίκιν στοῦ Σ |⁴¹ εβροπηγαδιοῦ ὅ,τι μερδικὸν ἔχει. Ἀκόμη τάξει ὁ πα-
 |⁴² τέρας {σ}τοῦ Γεώργη καὶ τοῦ Ἰω(άννου) τῶν Καμίνω {ν} τὸ προῖμμα νὰ |⁴³ τὸ μοι-
 ράσου, ἐπίσης καὶ νὰ ἔχον τὴν ἔννοια τῆς ἐκκλησίας· |⁴⁴ ἀκό {μη} λέγει ὁ πατέρας
 {σ}τοῦ Γεώργη τὸ πὼς διὰ ὅ,τι τοῦ ἔ |⁴⁵ χάλασεν ἀπὸ τὸ βλησίδιν τῆς ἀγίας Εἰρήνης
 καὶ ἔ |⁴⁶ δωκά το τῆς {σ}Καλῆς, τοῦ ἀφίνω τῆς {σ}Μηλεᾶς τὸ κηπά |⁴⁷ ριν κατὰ πὼς
 εὑρίσκεται μὲ τὸν πατῶνα. <Ἀ>κό {μη} λέγει |⁴⁸ ὁ πεθερὸς {σ}τοῦ γαμπροῦ τὸ πὼς
 {σ}τὸν σιγουραρίζει |⁴⁹ ἀπάνω εἰς {σ}τὰ πράμματα πὸν τοῦ ἔδωκα, ἥγον |⁵⁰ τῆς γυναι-
 κας μου, καὶ ὅποτε θελήσου τὰ ἄλλα |⁵¹ παιδιὰ νὰ τὸν ἀνοχλήσου τίποτα, νὰ <ἔ>χη
 νὰ παί |⁵² ρη ὄγα πρὸς {σ}τὰ ἐδικά μου εἰς {σ}τὴν ἀγίαν Εἰρή |⁵³ νην καὶ εἰς {σ}τὴν
 Μηλεάν. Καὶ οὕτω εἶναι σιασμένοι. Ἐν |⁵⁴ μηνί Δικεβρίου - ιβ - ἔτος αχί. Μάρ-
 τυρες |⁵⁵ Θωμᾶς Κουλονπῆς τοῦ Θετόκη ἀπὸ τὴν Βέσσα καὶ |⁵⁶ Γιακουμῆς {σ}τοῦ
 Γεώργη καὶ Μιχάλης Ρούφης καὶ |⁵⁷ Κώστας τοῦ Στεφανῆ καὶ Νικολῆς {σ}Τακᾶς.
 Ἐγινε τὸ |⁵⁸ παρὸν γράμμα διὰ χειρὸς ἡμῶν νηκιτα δεμε |⁵⁹ στηχοῦ καὶ νοταρηον.

14

Προικοσύμφωνον τῆς 27 Ἰανουαρίου 1612. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 — 1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἱ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἄνευ τονισμοῦ.

+ Γεώργη† Παχολᾶ†

|¹+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ρισ)τὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν |² καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον. Γεώργης |³ Τηλότης ἔχουσα κόρην ὀνόματι Καλὴν ἔννομο οὕσα τῇ ἡλικίᾳ |⁴ καὶ χρόνων μετρίων σύζευξον αὐτὴν μετὰ τὸν <ν>υῖόν |⁵ ἀπτοῦ Ἰω(άννου) Κουλουπῆ ἀπὸ τὸν Ληθηνιμένα ὀνόμα |⁶ τι Γεώργην ὡς νόμιμον ἄδρα καὶ καθολικόν, ὡς |⁷ δορίζον οἱ <θεῖοι καὶ ἱ>ερεῖς νόμοι καὶ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν ὑποτύπω |⁸ σις. Ἐν πρώτοις μὲν δίνει ὁ ἀπτὸς πεθερὸς πρὸς <σ>τὸν γαμπρὸν |⁹ ἀπτοῦ καὶ τὴν κόρην διὰ προτιμῆς καὶ προῦ |¹⁰ κὴν γῆν καὶ δέτρα, ἀσήμια καὶ ροῦχα καὶ πᾶν ἔτε<ρα>, |¹¹ ὅσα ἐὰν καὶ μάρτυρα Θ(εο)ῦ ὅ, τι ἐπῆρεν ὁ ἀ |¹² πτὸς πεθερὸς ἀπὸ τῆς γυναικας του, φυλάτιτα |¹³ τὸ σπίτιν, τὸ ἐπῆρεν ὁ ἀπτὸς πεθερὸς ἀ<π>ὸ |¹⁴ τῆς γυναικας του καὶ δὲν ἠθέλησεν ὁ γαμπρὸς |¹⁵ τὰ τὸ πάρη, καὶ διὰ τὰ κείνο τῶν δίνει τοῦ Πύργον |¹⁶ κατὰ πὼς εὐρίσκειται μὲ τὸ κατὰχαμα· |¹⁷ ἀκόμη δίνει τῆς καὶ ζωνάρι τὸ ἔκαμεν ὁ ἀ |¹⁸ πτὸς πεθερὸς καὶ δίνει τα τὰ ἀπτὰ ὅσα |¹⁹ εἶναι γεγραμμένα ὁ <ἀ>πτὸς πεθερὸς καὶ ὁ |²⁰ νῖὸς ἀπτοῦ Κώστας. Ἀκόμη τάσσει ὁ πεθερὸς |²¹ <σ>τῇ<ς> νύμφης του διὰ πατίκιν εἰς <σ>τὰ ὀπρὸς χω |²² ράφια πλησίον τοῦ Ζεβροῦ. —

|²³ Μηνὶ Ἰουναρίῳ - κζ - ἔτος αχιβ'. —

|²⁴ Μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ Θωμᾶς Κουλουπῆς ἀπὸ τῇ Βέσσα |²⁵ καὶ Νικολῆς Μαυροκαλὸς τοῦ Κώστα καὶ Στέφα |²⁶ νος Μα<ν>ροκαλὸς τοῦ Κώστα καὶ Μιχά<λ>ης |²⁷ τοῦ Θετόκη Ἀκαλλέρη. —

5. Ληθηνιμένα. 21. ὁ<μ>πρὸς.

15

Προικοσύμφωνον τῆς 30 Ἰανουαρίου 1613. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1601 — 1616 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας τοῦ νοταρίου Νικήτα Δεμεστίχου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἱ. Ζολώτα, Ἀθῆναι].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ τῆς χειρὸς τοῦ νοταρίου καὶ ἄνευ τονισμοῦ.

+ Γεώργη Παχνοῦ. —

|¹+ Μηνὶ Ἰουναρίῳ - λ - ἔτος αχιγ'.

|²+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ρισ)τὲ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ |³ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον. Μιχάλης |⁴ Κουλουπῆς τοῦ Γεώργη ἔχουσα κόρην ὀνόμα |⁵ τι Μαρίαν ἔννομο οὕσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρό<ν>ω<ν> μετρίων σύζευξον αὐτὴν μετὰ τὸν νῖόν ἀ |⁷ τοῦ Σιδέρου Παχνοῦ ὀνόματι Γεώργην, |⁸ ὡς δορίζον οἱ θεοὶ καὶ ἱερεῖς νό-

μοι καὶ τοῦ Χρι⁹στοῦ ἡμῶν ὑποτύπωσης. Ἐ(ν) πρώτοις μὲν δίνει ὁ ἀ¹⁰πίτος πεθε-
 ρὸς (ἐν πρώτοις μὲν δίνει ὁ ἀπίτος) |¹¹ πρὸς τὸν γαβρὸν ἀπτοῦ καὶ τὴν νύ¹²φην ὅσα
 ἂν καὶ ἐπῆρε ἀπὸ τῆς γυναικα¹³ς του, ἥγου πράγματα, σπίτια, ἀσήμια καὶ |¹⁴ ροῦχα
 καὶ πᾶν ἕτερον· ἀκό(μη) δίνει του καὶ δι¹⁵ὰ βόδιν ὅσον ἐν σύν μάθ[τν]ρι Θε[οῦ]
 ὅ,τι ἐπῆρεν |¹⁶ ὁ πεθερὸς ἀπὸ τῆς γυναικας του. Ἀκόμη δι¹⁷δει ὁ πεθερὸς τῆς
 νύφης διὰ ἐπατίκι τῶν |¹⁸ Κραλίων τὸ ἐπατίκιν τὸ ἐπῆρεν ἐκεῖ¹⁹νος ἀπὸ τοῦ πεθε-
 ροῦ του. Ἐγράφη καὶ ἐνε²⁰γνωσθη εἰς {ς}τὸν οἶκον τοῦ γαβροῦ. Μάρτυ²¹ρες ἐπὶ
 τούτου Ἰω(άννης) τοῦ Κώστα Γορδάτου |²² καὶ παπ(ᾶ)Γεώργης Λαπαρδάς |²³ καὶ
 Μιχάλης τοῦ Διάκου καὶ Γεώργης |²⁴ Σκαρλᾶτος καὶ ἕτεροι.—
 |²⁵ Νικόλα Σιασινού |²⁶ καὶ Θωμάς.

16

Προικοσύμφωνον τῆς 6 Ἰουλίου 1628.—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ
 κώδικος τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας ἢ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν,
 Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλ-
 λόγου, ἀριθ. 5216)].

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίο)υ ἀμήν. Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς
 ἀμήν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα Κύριε εὐλόγη(ς)ον. Κὴρ Νικήτας Δομεστίχος ἔχουσα
 κόρην ὀνόματι Κυριακὴν ἔννομος οὕσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνῳ μετρίων βούλονται
 συζευξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ τε καὶ καθολικὸν τὸν εὐγενέστατον κὴρ Γεώργιον τοῦ
 ποτὲ Θεόκλη Λαπαρδά τὸν υἱὸν θείᾳ καὶ ἱερᾷ ἡμῶν τοῦ Χ(ριστο)ῦ ὑποτυπώσει καὶ 5
 διαθήσει, ὅπως τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ πληρωθῇ τὸ θεῖον συνοικέσιον. Ἡ δὲ προῖξ ἦν
 τάττει αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς Γεώργιον ροῦχα τῆς στρωμνῆς
 ὅσα ἔχει ἢ κοπέλλα κατὰ τὴν τάξιν τῶν νυφάδων. Ἐγὼ τάττει ἀκόμη ὀσπίτια,
 πράγματα, ἄγρια καὶ ἡμενα δένδρα καὶ πᾶν ἕτερον, ὅσα ἔχει καὶ δεσπόζει ὁ ἄνωθεν
 Δομεστίχος νὰ τὰ ἔχη ἀπὸ τὴν σήμερον, φυλάττιον τὰ γηροτροφία, ὅπου θέλει κρα- 10
 τήσῃ ὁ πεθερὸς, ἥγουν τὸ ὑποστατικὸν τῆς Λαμίδαινας καθὼς εὐρίσκεται καὶ ἕτε-
 ρον ὑποστατικὸν εἰς τὰ Προσκεφάλια τὸ ἀμπέλι· ἔτι ἀκόμη κρατίζει τῶν Ἐρείκων
 τὸ ἀμπέλι τὸ ἐμισὸν πλησίον τῆς Παναγίας τῆς Βέσσας· κρατίζει ἀκόμη ὁ πεθερὸς
 τοῦ Ἀργυροῦ τὸ χωράφι τὸ γονικὸν του· ἔτι κρατίζει τὸ ὀσπίτιον τῆς Πόριτας, τὰ 15
 τὰ ὁποῖα νὰ τὰ ζουθοφᾶται ἕως ἐφ' ὅρου τῆς ζωῆς του, καὶ ἐκδημοῦντος του νὰ
 εἶν τῆς θυγατρὸς του καὶ τοῦ γαβροῦ αὐτοῦ· ὁμοίως νὰ κάμνουν καὶ τὸ μαστίχι
 ἀνάμεσόν των καὶ παίρη τὸν καρπὸν τῶν δένδρων νὰ τὸν μοιράζουσιν τοῦ τρίτου, νὰ
 πάρῃ ὁ γαβρὸς τὰ δύο καὶ ὁ πεθερὸς τὸ ἓνα. Εἴτα τάττει καὶ ἡ πεθερὰ τῆς νύφης
 ἐπατίκι τὸ χωράφι εἰς τὸν ἅγιον Ἰω(άννη), ὀργυνὲς δύο στὸν Μελιᾶν πλησίον τῆς πα-
 παδιᾶς. Ἀκόμη ὑπόσχεται ὁ πεθερὸς νὰ βοηθήσῃ τοῦ γαβροῦ εἰς τὴν παπαδικὴν 20
 καὶ τὴν εὐχὴν αὐτῶν. Καὶ νὰ πάρῃ ὁ πεθερὸς τὰ τρία τὰ πιθόπουλα. Οὕτως εἶπαν

καὶ ἐσυμφώνησάν του πάντα εἰς πέναν δουκάτα χρυσᾶ πενήντα. Καὶ πάλιν τὸ παρὸν νὰ ἔχη τὸ στέργον καὶ βέβαιον. Ἐγράφη τὸ παρὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ (πεθεροῦ), 1628, μηνὶ Ἰούλιος 6, ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ὥρα 5'. Μάρτυρες.

25 + παπὰ Κῆρ νεαμονῆτις σέψης.

+ παπα κυρ μιχαλὶς κουντουρις

+ ο κυρ νομικὸς ἀπο τὴν καλαμοτὴν

+ κυρ στεφανὸς τρωιτᾶς.

+ μονεὸς μαβρόνις.

30 + κῶστας περηβοληάτις.

+ μιχαλὶς του ιω(άννου) χορδάτου καὶ ἑτεροὶ κληθέντες καὶ παρακληθέντες.

9. ἡμεῖς προφανῶς ἐκ παραδρομῆς ἀντὶ ἡμεῖς.

17

Προικοσύμφωνον τῆς 9 Νοεμβρίου 1628.—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ Κώδικος τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας ἢ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 5216)].

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμὴν. Κύ(ριε) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ῷ ὁ Θε(ός), ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα, Κ(ύρι)ε, εὐλόγησον. Κυρ Γεώργης τοῦ ποτὲ Κώστα [Κουλου]ποῦ ἔχων ἀδελφὴν ὀνόματι Σγούραινα ἔννομος οὖσα τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρόνῳ μειρίων βούλονται συζεῦξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ τε καὶ καθολικῷ τὸν Σέργη τοῦ Μιχάλη [Κουτῆ]φραγὴ τὸν υἱὸν θεῖα ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν διαθέσει καὶ ὑποτυπώσει, 5 ὅπως τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ πληρωθὲν θεῖον συνοικέσιον, τὴν ὁποίαν συνέζευξεν τὴν κάμνει μετὰ συμβουλῆς καὶ θελήσεως τῶν ἀδελφῶν του καὶ ἀπομένει καὶ ἐγγνητῆς ὁ εἰρημένος Γεώργης παρὼν καὶ στέργων, ὅπως τὰ ὅσα γράφουσιν καὶ τάττουσιν, ἔχουσιν τὸ κῦρος καὶ βέβαιον καὶ ἀμετάτρεπτον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Ἡ δὲ προίξ, 10 ἦν τάττει πρὸς τὸν ἄνωθεν Γεώργη διὰ πρόσωπον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σγούραινας οὐργυνὲς — 16 — νὰ τὰς διαλέξῃ εἰς παριίδον ὅπου μετρήσῃ, νὰ τὸ πάρῃ ἀποβολή, φυλάττοντας τὸ ὑποστατικόν, ὅπου ἔχει ἐν τῇ θέσει τῶν Λουριῶν καὶ τὸ ἀμπέλι τῆς Ποταμῆς τὸ κρατίζει, νὰ μὴ ἔχη νὰ γυρέψῃ ἢ ἄνωθεν Σγούραινα σπῆτι τὸ ἔχον ἀπὸ τὸν πατέρα τῶν, καθὼς εὐρίσκεται μὲ τὸν καριότη (sic) τὸ ἀπάνω φυλάττοντα 15 τὸ κάτω.

Στρῶμαν ἕναν σεντόνια δύο μαξελλάρια δύο πάπλωμαν ἕναν φουστάνια τρία, τὰ δύο μαῦρα μπουκασιὰ καὶ τὸ ἕνα ἄσπρον κούπιαν μίαν ἀργυρὴν ζωνάρι ἕναν θόκλα μίαν βεργέτιες δύο μαντήλια δύο μὲ τὲς ἄκρεις, λινὰ μαντήλια εὐτά· πούστους δύο, νὰ τοὺς διαλέξῃ ἀπὲ ὅσους ἔχουν σὺν ὅσῳ τῶν ποκάμισα ὅσα ἔχει, καὶ ἦν 20 ἄλλα ρούχα ἔχει καὶ παίρνει νὰ εἶν ἐδικὰ της· ἔνδεκα πύθους μέτρων — 26 — νὰ τοὺς

διαλέξῃ, καὶ τὸ ἐργαστήρι ὅπου φαίνει, καθὼς εὐρίσκεται δέντρα ἔξει, καὶ τὰ διαλέξῃ, ἀπὸ κάθε λογῆς ἓνα κατὰ τὴν τάξιν, καὶ ἀπὸ τὸ βούδιον τὸ ἓνα τετάρτι. Καὶ ἀπομένει χρωσφειλέτης ὁ ἄνωθεν Σέρρης καὶ ἡ Σγούραινα καὶ κάμνη τοῦ Γεώργη μαστίχι πεντάρια δύο καὶ καὶ τὰ δώρη τοῦ Γεώργη [καὶ ἔ]τος. Εἶπον, ἐσφώνησαν καὶ ὤμοσαν εἰς τοῦ Θεοῦ τὰς ἀγίας Γραφὰς τοῦ φυλάξαι ὡς ἄνωθεν εἰς πέναν δονκᾶτα πενή- 25
κοντα καὶ εἰς ἀφορισμὸν τοῦ Ἀρχιερέως ἡμῶν. Ἐγράφη καὶ ἀνεγνώσθη εἰς τὴν Β[έ-
σα]ν εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, ἡμέρᾳ Σαββάτῳ, ὥρᾳ 9, μηνὶ Νοεβρίῳ—1628.
Μάρτυρες.

παπα κὺρ σιδερος

κὺρ γεωργις [.....] τοσ

κὺρ μυχαλις τοῦ [.....] ν

11. Ἀποβολή = μετὰ τὴν σειρὰν (καλὴν καὶ κακὴν γῆν) (Σημ. Κ. Κανελλάκη). 14. Καριώτῃ?

18

Προικοσύμφωνον τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1672.—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος τοῦ χωρίου τῆς Χίου Μέσα Διδύμας. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Τοπο-
ρικῶν Λεξικῶν (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου. ἀριθ.
6670)].

+ Κύ(ριε) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός(ς) ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν
συνάλλαγμα εὐλόγησον. Μιχαὴλ ἱερεὺς ὁ κατὰ κόσμον Βαγιανὸς καὶ ἡ πρεσβυτέρα
αὐτοῦ Μαρία ἔχοντες θυγατέρα ὀνόματι Ἀγγερού ἐννομον τῇ ἡλικίᾳ συνέξεναν
αὐτῇ νομίμῳ καὶ καθολικῷ ἀνδρὶ μετὰ τὸν νόθετόν τοῦ κὺρ Μιχαὴλ Ψιλιαράκη
ὀνόματι Ἰω(άννην), θεία καὶ ἱερὰ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεσις καὶ διάθεσις. Ἡ προίξ, 5
ἦν τίττει ὁ ἄνωθεν παπᾶ κὺρ Μιχαὴλ καὶ ἡ πρεσβυτέρα αὐτοῦ εἰς ὄνομα καὶ εἰς
πρόσωπον τῆς θυγατρὸς αὐτῶν Ἀγγερούς. Τάττοντες τῆς διὰ προικίον ἀσῆμι, χρυ-
σάφι, ροῦχα καὶ ἐτέρων ὑφασμάτων τιμῆματος ὑπέρπυρα χιλιάδες δύο. Τάττοντες τῆς
καὶ τὸ ὀσπίτιν τὸ κάτω πλησίον Νικολῆς Ρυάκιν μετὰ τὸ μαγαζὶν καὶ τὴν πλησίον τοῦ
μαγαζιοῦ βόταν καὶ τὴν ἄλλην βόταν πλησίον τοῦ μαγαζιοῦ καὶ τοῦ Βότζον. Ἐν 10
καὶ τὸ βοτάκιν τὸ ἀπάνω τὸ πλησίον τοῦ ὀσπιτίου τοῦ κάτω μετὰ τὸ πουντάκιν καὶ
καὶ φράξῃ ὁ παπᾶ τὴν πόρτα τῆς μέσα βότας, καὶ ἀνοίξῃ ἄλλην ἀπὸ τὸ μέρος του
καὶ κρατίζει καὶ τὸν μεγάλον φοῦρνον πὸν εἶναι εἰς τοῦ Ρυακίου καὶ ἀνοίξῃ στόμαν
ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν βόταν του. Ἐν τῆς τίττοντες τὸ ἐποστατικὸν τοῦ Καμπίου πλησίον
τοῦ παπᾶ Ἀντώνη Βαγιντοῦ καὶ παπᾶ Νικολῆ Σκαθῆ. Ἐν τῆς τίττοντες καὶ εἰς τὸν 15
Καμάριν ὀργυνιὰν μίαν πλησίον Κωνσταντῇ Παντελακίου. Ἐν τῆς τίττοντες καὶ εἰς
τὸ Καλὸν Νερό σκάλες δύο πλησίον τοῦ παπᾶ Ἀντώνη καὶ τοῦ ποταμοῦ. Ἐν τῆς
τίττοντες καὶ εἰς τὰ Χάλαντρα ὅσον μερίδιον ἔχει ἐκεῖ, πλησίον Ἰω(άννη) Γιαννα-
κούδη καὶ παπᾶ Νικολῆ Βαγιντοῦ καὶ αὐτὸ σύνδενδρον. Ἐν καὶ εἰς τοὺς Μαυρομυά-
τες τὸ ἐποστατικὸν ὅσον καὶ εἶσιν σύνδενδρον πλησίον τοῦ παπᾶ Ἀντώνη τοῦ ἀδελ.

20

- φοῦ του καὶ τοῦ παιδιοῦ τοῦ ποτὲ Μιχάλη Βαλανάκη. "Εὐ καὶ εἰς τὴν Καλαθοῦν
 ὅσον καὶ εἰσὶν πλησίον τοῦ Σταμάτη Πουλᾶκη καὶ τῆς ὁδοῦ. "Εὐ καὶ εἰς τὸν Κουκκί-
 ζον τὸ ἀξανεμικὸν μέρος πλησίον Ἰω(άννη) Γιαμονιτάκη καὶ τοῦ εἰρημένου παπᾶ
 25 Μιχαλίου· ἀκόμη εἰς τὸν Κοκκίζον τὸ ἀμπέλιν τό ξμισὸν τὸ νοτινὸν μέρος, τὸ δὲ
 ἕτερον ξμισὸν τὸ κρατίζει μὲ τὰ ἕτερα, ἥτι καὶ ἂν εἶναι ἀπ' ὅξω. "Εὐ καὶ εἰς τὴν
 Βᾶριν τὸ σκαλὸν ὅπου εἶναι ἀπὸ κάτω ἀπὲ τοῦ Μιχάλη Γιομελακίου, καὶ τὸ ἐναπο-
 λειφθὲν τὸ κρατίζει ὁ παπᾶ Μιχαλὸς ἕως ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτοῦ καὶ ἐκδημουῖντος
 αὐτοῦ νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ τῆς Ἀγγερούς· ἀκόμη καὶ εἰς τὰ Σώφρυα ὅσον μερίδιον
 30 ἔχει ἐκεῖ πλησίον τοῦ Νικολῆ τοῦ γυναικαδέλφου του καὶ παπᾶ Γεώργη Λαπαρδᾶ
 ἀκόμη τῆς τάττειν καὶ τὸ μερίδιον ὅπου ἔχουν εἰς τὸ λιτροβιόν, ποῦ ἔχουν εἰς τὸν ὅξω
 ἄγιον Γεώργη· ἔτι καὶ τὴν πεύχην των. "Εὐ τάττει καὶ ὁ Μιχάλης ὁ Ψιλάρης τοῦ
 Ἰω(άννου) τοῦ προεξημένου καὶ γαμπροῦ διὰ χάρες καὶ δούλεψιν καὶ καλωσύνην
 αὐτοῦ τὸ ὑποστατικὸν τὸ ἔχει εἰς τὰ Χάλαντρα, καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται λεγόμενον
 35 τοῦ Μοσχακίου πλησίον παπᾶ Νικό(λα) Λαπαρδᾶ καὶ τοῦ αὐτοῦ Μιχάλη· ἀκόμη καὶ
 εἰς τὰς Βασιλικές, καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται σύνδενδρον πλησίον τοῦ Λύκου καὶ
 Κωσταντῆ Γεωργάκη καὶ τὸ Καροσκαλάκι. "Εὐ καὶ εἰς τὴν Καρβουναριὰν ὅσον
 καὶ εἰσὶν σύνδενδρον πλησίον Ἰω(άννη) Γληγόρη καὶ παπᾶ Μιχάλη Λαπαρδᾶ καὶ
 40 τῆς ὁδοῦ· ἔτι καὶ εἰς τοῦ Κορτοῦ, καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκονται καὶ μὲ τῆς Ἀγγε-
 ροῦς τῆς γυναικας του τὸ μερίδιον πλησίον τῆς παπαδιᾶς τοῦ παπᾶ Μιχάλη Λα-
 παρδᾶ καὶ παπᾶ Νικόλα Λαπαρδᾶ καὶ τῆς ὁδοῦ· ἀκόμη τοῦ τάττει καὶ τὸ ὑπο-
 στατικὸν ἀμπέλιν καὶ χέρσον πλησίον Κωσταντῆς Γεωργάκη καὶ Γεώργης Ροβιδάκη.
 "Εὐ τοῦ τάττει καὶ ἡ Ἀγγεροῦ ἡ συμβία τοῦ Μιχάλη τὴν σκάλαν τὴν μεσακὴν
 εἰς τὰς Βασιλικές, καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται πλησίον τῆς αὐτῆς Ἀγγερούς ἀπὸ πάνω
 καὶ ἀπὸ κάτω· ἀκόμη καὶ εἰς τὸν Κουκκίζον τὸ συνεβρικὸν μέρος σύνδενδρον πλη-
 45 σίον τῆς αὐτῆς Ἀγγερούς καὶ Σταμάτη Πουλᾶκη· ἀκόμη τάττει καὶ εἰς τὸν Κάρφαλον
 τὴν κάτω μεριὰν πλησίον τῆς αὐτῆς Ἀγγερούς καὶ τῆς ὁδοῦ· ἀκόμη τάττει καὶ τοῦ
 περιβολιοῦ τὸ μέρος τὸ ἀξανεμικὸν καὶ τὸ βορεινὸν μέρος πλησίον τῆς ὁδοῦ καὶ
 τῆς αὐτῆς Ἀγγερούς καὶ τοῦ ποταμοῦ· ἀκόμη καὶ τῶν Ἀντριάδιν τὴν κάτω σκά-
 λαν μὲ νότιον μέρος τῆς ἀπάνω σκάλας πλησίον τῆς παπᾶ Σιδεραϊνας καὶ τῆς αὐτῆς
 50 Ἀγγερούς. "Εὐ τάττει καὶ τὸ ὁπίσιον καὶ ὁ Μιχάλης τὴν τραβάκα καθὼς ἐστὶν μὲ
 τὸ πουντὶν καὶ τὸ βοτάκι μὲ τὸ ἥμισυ λιτροβιὸν ἀπὲ ὅσον μετέχει, φυλάττοντας
 μισὴ βόταν ποῦ κρατίζει πλησίον τῆς καινούργιας βότας. "Εὐ τάττει ἡ Ἀγγεροῦ τὸ
 σπλίιν τὸ γονικόν της, ἥγουν τὰς κάτω βότες, τὴν δὲ τραβάκαν τὴν κρατίζει ἡ Ἀγ-
 γεροῦ καὶ τὸ διέβαν νὰ ἔχουν ὁπίσω. "Εὐ δίδουν καὶ τῆς νύμφης διὰ ἐμπασιδία τῆς
 54 προγαμιαίας δωρεᾶς ἕναν πεύκιν καὶ μίαν καναβίτζαν, μίαν κρέσπαν, ἕνα ζευγάρι
 μανίκια χρυσᾶ, μίαν καμιζόραν ἄσπρην μὲ τὰ δικαιώματά της· ἔτι καὶ δύο σεντόνια

λινὰ καὶ ἓναν ζευγάρην μπουσούλια, ἓναν σιρῶμαν, δύο μαξελλάρια μὲ τὲς σένιες, ἓναν μαχραμῶν καλόν, ἓνα ζευγάρην παπούτζια βελιούτικα, σιρίγκα μία μὲ τὲς φιρέττες καὶ μίαν κούπαν' ἔτι πιθόπουλα γερὰ μέτρων 50. "Ἐτι τάττουν καὶ ὁ παπᾶ Μιχάλης πιθόπουλα γερὰ μέτρων 25 καὶ κατελυμένα μέτρων 10· καὶ ἀποθανόντος του ὁ Μιχάλης γὰ ἔχη τὴν βόταν ποὺ ἐκράτησεν ἄνωθεν καὶ γὰ εἶναι τοῦ Ἰω(άννη). 60

Τάττει καὶ ὁ Μιχάλης σεντούκια δύο, ἓναν κυπαρισσένον καὶ ἓναν πολίτικον, καὶ ὁ παπᾶ Μιχάλης ἓναν καὶ τὴν εὐχὴν των. Ἐγράφη καὶ ἐνεγνώσθη καὶ ἐμαρτυρώθη ἡ παροῦσα συμφωνία εἰς τὸν οἶκον τοῦ παπᾶ Μιχαλίου, ὁμνύοντος ὁ μὲν ἱερεὺς εἰς τὴν τάξιν αὐτοῦ καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὲς ἁγίες τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ μὴ εἰπεῖν ἑναντίον. Εἰς 1672, Ὀκτωβρίῳ 20. 65

Ἐγράφι τὸ παρὼν διὰ χειρὸς μακαρίου ιερομοναχοῦ καὶ πρῶην ἡγουμένου μεθ' ἑλημαν των δύο μερῶν καὶ μεθ' ἑλημαν του παπα μιχαλήω του νοταρίου.

+ παπα μηχαλῆς λαπαρδας μαρτηρας.

+ παπα νικολας βαγιнос μαρτηρας

+ *Pari de Giustiniani Bartholomei*

+ *Giacomo Marcopulo*

+ *Tomaso Giustiniani*

+ σταματης κατουλῆς μαρτηρας.

+ Κατὰ τὸ ἄνωθεν ἔτος, μηνὶ Νοεβρίῳ 10, ἡμέρᾳ Κυριακῇ ἔδωσαν ἡ Ἀγγεροῦ καὶ ὁ Μιχάλης ὁ γαμπρὸς τὰ χαρίσματα τῆς νύμφης. "Ἐτι τάττει καὶ δίδει καὶ ὁ Ἰω(άννης) ὁ γαμπρὸς πρὸς τὴν νύμφην τὴν Ἀγγεροῦ καὶ σύμβιον τὸ ὑποστατικὸν τὸ ἔχει ἐν τῇ θέσει λεγομένη εἰς τοῦ Κοντοῦ πλησίον τῆς πρεσβυτέρας τοῦ παπᾶ Μιχαλὲ Λαπαρδᾶ καὶ παπᾶ Νικόλα Λαπαρδᾶ καὶ τῆς ὁδοῦ, γὰ τὰ ἔχη ἀπὸ σήμερον πάντῃ ἐλεύθερα, καθὼς ἔστιν καὶ εὐρίσκονται. "Ἐτι τῆς γράφει καὶ τὸ λιτροβίων κατὰ ποῦ τοῦ τὸ ἔγραψεν ὁ Μιχάλης Ψιλιάρης, ἔτιζι τὸ δίδει καὶ αὐτὸς τῆς νύμφης. Καὶ εἰς ἐνδειξιν ἐγράφη τὸ παρὼν κατὰ τὸ ἄνωθεν ἔτος ἔμπροσθεν εἰς τοὺς κάτωθεν μάρτυρας. Εἰς 1672, Ὀκτωβρίῳ 20, μετὰ τὴν ἡγουμένην μετὰ τοῦ ἑλημαν των δύο μερῶν καὶ του νοταρίου μετὰ διδύμας. 75

+ παπα γεώργιος ακριτης μαρτηρας

+ παπα μηχαλῆς πρῶην μαρτηρας

+ παπα νικολας βαγινοῦ μαρτηρας

+ παπα σταματης κανατος μαρτηρας

25. ἡτι=δ,τι.

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

1677—Νοεβρίῳ—24.

[¹ + Γένοιτο Κ(ύρι)ε τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς, καθά|²περ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ, καὶ τὸ παρὸν|³συνάλλα(μ)γ(μ)αν, Κ(ύρι)ε, εὐλόγησον. Ὅτε ὁ Κώστας|⁴Σγουροπόνουλος καὶ ἡ συμβία αὐτοῦ Μαροῦσα|⁵ἔχουσιν θυγατέραν παμφιλίτην|⁶ὀνόματι Κυρίαν, συνέξευσαν αὐτήν|⁷μὲ τὸν υἱὸν τοῦ παπ(ᾱ)Χρηστοφῆ ὀνόματι Γε|⁸ώργην ὡς εἰν τὰ μέρη δμόζυγα νόμου ἡλι|⁹κί(α), καθὼς διακελεύουσιν οἱ θεῖοι νό|¹⁰μοι, ἡ τοῦ Χ(ρι-στο)ῦ ἐκκλησί(α). Ἡ πράξις ἡ(ν) τὰ|¹¹τι. Τάσσουν πρὸς τὴν θυγατέραν|¹²καὶ τοῦ γαμπροῦ ὁ ρηθὲν Κώστας καὶ συμβία του|¹³πέρπυρα πολυτενόμενα τῇ(ς) Χίου ὀκτα|¹⁴κόσια, ἀσημι(οῦ), χρουσαφι(οῦ) καὶ ἐτέρων|¹⁵(ν) ὕφασμάτων· προτιμὲς ὀργυνιὲς δε|¹⁶κάξι, ἥγουν ὀργυνιὲς—16. Ἀρχὴν τῶν δίνει|¹⁷τὸ χωράφιν τοῦ Λυγιάτη, τὸ εἶν πλη|¹⁸σί(ον) παπ(ᾱ) Στεφανῆ Κολικάκη (καὶ) παπ(ᾱ) Θεό|¹⁹κη Μουχλῆ· ἕτερον χω-ράφιν εἰς τὸν Κροῦλλον|²⁰πλησί(ον) Στεφανῆ Σγουροπούλου καὶ Περῆ|²¹Σταύρα ἕτερον χωράφιν ἐν τῇ θέσει τ(ῆς)|²²Λουράδας, τὸ εἶν πλησί(ον) Σιδέρον Σποτο|²³νούκη (καὶ) παπ(ᾱ) Ζαχαρία· ἕτερον ἀμπέλιν|²⁴εἰς τὸν Κουκουνάρεν πλησί(ον) παπ(ᾱ) Νι-κο|²⁵λῆ Σέψη καὶ παπ(ᾱ) Νικολῆ Νικολέττον· ἔ|²⁶τερο ἀμπέλιν εἰς τὴν Πειρανῆν πλη-|²⁷σί(ον) παπ(ᾱ) Ἰω(άννου) Σγουροπούλου καὶ τοῦ Στεφα|²⁸νῆ τοῦ ἀδελφοῦ του· ἕτερον χωράφιν εἰς|²⁹τὰ Ἀρφανοκὰ πλησί(ον) πα(πᾱ) Νικολῆ Νι|³⁰κολέττον· ἕτερον χωράφιν εἰς τὲς Ἐκκ|³¹λησὲς τὸ εἶν πλησί(ον) παπ(ᾱ) Κουλούμπου καὶ παπ(ᾱ) Γεώργη Σέψη· ἕτερον ἀμπέλιν|³²εἰς τὸν αὐτὸν τόπον πλησί(ον) Νικόλα|³³Τάγκου καὶ ὁ Σωτήρα Χ(ριστός)· καὶ ὅσον λειψιῇ|³⁴ἔ(ως) τὲς δεκάξι ὀργυνιὲς, νὰ ἔχη νὰ τοῦ τὸ σῶ|³⁵νῃ εἰς τὸ ἀμπέλιν εἰς τὴν Ράχην πλη|³⁶σί(ον) τοῦ Γεωργαλά. Ἀκόμη τοῦ τάσσει καὶ ὁ|³⁷Θοδωρῆς τοῦ Γαλούρη μίαν ὀργυνίαν ἀ|³⁸μπέλιν εἰς τὴν Μάλαι-ραν πλησί(ον) Θεό|³⁹κη Ποτανοῦ, νὰ ἔχη νὰ τὸ παίρῃ πεύ|⁴⁰τοντάς του. Ἀκόμη τοῦ δίνουσιν καὶ|⁴¹τ(ῆν) κατοικίαν τὸ εἶν πλησί(ον) τοῦ Καστρο|⁴²τοίχου καὶ Ἰω(άν-νου) παπ(ᾱ) Νικολῆ Κουτήφαρη μὲ ὅλα|⁴³του τὰ δικαιώματα· ἀκόμη τοῦ δίνει νὰ κά|⁴⁴μνῃ καὶ ἕναν πε(ν)τάριον μαστίχιν· ἀκόμη νὰ|⁴⁵ἔχη ἀδελφικὸν μερίδι(ον) σκί-ρους γραμματικούς,|⁴⁶ἄγρια, ἡμερὰ καὶ πᾶν ἕτερον καὶ τὴν εὐχὴν αὐτοῦ. |⁴⁷Ἐτ(ι) ἐγράψθη τὸ παρὸν ἐμπροσθεν τῶν|⁴⁸ὑποκάτωθεν μαρτύρων. Μάρτυρες.—

[⁴⁹ + ὁ πρῶν παπ(ᾱ) σηδορος μάρτυρας εἰς τὰ ἀνωθεν

[⁵⁰ + ὁ δευτερεβὸς ἰω(άννης) ιερεὺς σεψης κοσταρας—

[⁵¹ + παπ(ᾱ) στεφανῆς παπ(α)δοπουλ(ος) μαρτυρας ις τὰ

[⁵² + κοστας μαγγουσις μαρτυρας—

[⁵³ + σιδορος ποτινος μαρτυρας—

[⁵⁴ + παπ(ᾱ) ἰω(άννης) κοστα γηωργης μαρτυρας.

8, 17, 22, 31, 41. εἶν = εἶναι. 29. Ἰσως Ἀρφανικά.

20

Διανεμητήριοι κληρονομίας τῆς 24 Ἀπριλίου 1679 — Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1678 - 1687 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 6670).]

† Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)υ ἀμὴν. Τὴν σήμερον ἐνπροσθεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων ποιουσιν μοιραστήριον ἡ χήρα πρεσβυτέρα παπᾶ Νικόλα Μελισσηνοῦ ὀνόματι Ἀγγεροῦ καὶ οἱ θυγατέρες αὐτῆς ἡ Μαροῦ καὶ ἡ Καλὴ καὶ μοιράζουσι ἀπὸ τὴν σήμερον τὴν κληρονομίαν, ὅπου ἔχουν ἀναμεταξύ των τοῦ ἀποθανόντος παπᾶ Νικόλα Μελισσηνοῦ πατὴρ τῆς ἄνωθεν Καλῆς καὶ τῆς Μαροῦς καὶ ἀνῆρ τῆς ἄνωθεν πρεσβυτέρας, καὶ τὴν κληρονομίαν ποὺ ἔλαβαν οἱ ἄνωθεν ἀπὸ τοὺς παῖδας τῆς ἄνωθεν Ἀγγεροῦς καὶ ἀδελφία τῆς Μαροῦς καὶ τῆς Καλῆς, ἡγουν τοῦ ἀποθανόντος Μοναίου καὶ Βεστά, καὶ ἐμοίρασαν ὅτι καὶ ἂν εἶχαν οἱ ἄνωθεν ἀποθανόντες, ὁ παπᾶ Νικόλας καὶ ὁ Μοναῖος καὶ ἡ Βεστά, ὁσπίτια, ἀνπέλια, χωράφια, δένδρη, οὐλises καὶ πᾶν ἕτερον ὅλα, ἄγρια καὶ ἡμερα, τὰ ἐμοίρασαν καὶ ἤλαβαν καθὰ μία τὸ μερίδιόν της. Ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ ἄνωθεν πρεσβυτέρα διὰ οὗτι τῆς ἐγγίζει ἀπὸ τὸν παπᾶ της τὸ ἔχει, ἡγουν καθὰ ἕξι ἔναν, καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ της, ἡγουν τὸ γάλας της, τὰ ὁσπίτια, τὴν βόταν τὴν πλησίον Γεώργη Σμυρναίου καὶ ἡ στενάδα ἀπὸ πάνω καὶ ἀπὸ κάτω μὲ τὴν αὐλὴν καὶ μὲ τὴν ὁξώπορταν μετὰ πασῶν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Ἐτι δὲ ἤλαβεν καὶ εἰς τὸν Ἀντελίτην ὀργυνιὲς τρεῖς σύδενδρον τὸ πλησίον Ἰω. Ἀληθινοῦ τῆς Μαστροῦς συβίας Ἰω. Κονταράτου, καὶ τὸ μερίδιόν της τὲς οὐλises. ἤλαβεν καὶ ἡ Μαροῦ μερίδιον χωράφιν εἰς τὴν Κουμανίαν ὀργυνιὲς πέντε σύδενδρον τὸ πλησίον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Μιχάλη καὶ Μαῖστροῦς συβία Ἰω. Κονταράτου τῆς Μανούρανας σὺν αὐτῷ καὶ τὸν Κατήφορον τὸ βόρειον μέρος τὸ πλησίον τῆς Κυρᾶς τῆς Παναγίας Πηγάζισσας καὶ τῆς Νέας Μονῆς καὶ μονὴ Κονταράτου σύδενδρον σὺν αὐτῷ καὶ τοῦ Σπόρου ὀργυνιὲς τρεῖς ἡμισυ μὲ τὸ πηγάδιν καὶ μὲ τὴν γιστέρναν τὸ πλησίον ἡ ὁδὸς καὶ τοῦ Ποτήριου καὶ τῆς ἄνωθεν παπαδιᾶς σὺν αὐτῷ καὶ τοῦ Λάμου τὸ νότιον μέρος σύδενδρον, καθὼς τὸ ἐσταλίκωσαν ὁ πρωτόπαπας καὶ ὁ νομικὸς μὲ τὴν συκιὰν τὴν ἀπόξω, τῶν Ἀφεντικῶν καὶ τὰ ὁσπίτια, τὴν βόταν τὴν πλησίον τοῦ παπᾶ Νεαμονίτη Ἀκερόρη καὶ ἡ στενάδα ἀπὸ πάνω καὶ ἀπὸ κάτω μὲ τὴν αὐλὴν καὶ μὲ τὴν ὁξώπορταν μετὰ πασῶν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Ἐτι δὲ καὶ τὰ ὁσπίτια τὰ Κρηνοῦσικα ὅλα, καθὼς ἐστιν πλησίον Γιάννη Σκαθῆ καὶ Νικόλα Κυνηγοῦ καθὼς ἐστιν ἡ κατοικία καὶ τὸ βόδιον καὶ τέσσερα σιλάνια, ἡγουν 4, ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν της τὴν Καλὴν διὰ καλυτέρεσιν τῶν σπιτιῶν, καὶ τὸ μερίδιόν της τὸ μασίχι λίτρες ἕξι κεφαλησιμνιὸν τοῦ καμπανιοῦ, νὰ τὸ δίνῃ τὸν κάθε χρόνον εἰς τὰ ἀφεντικά εἰς ὄνομα Γεώργη Μιτῆ καὶ νὰ πάρῃ τὸ μερίδιόν της τοὺς σκίλους. Ἀκόμη ἤλαβεν καὶ ἡ Καλὴ μερίδιον τὰ ὁσπίτια τῆς Μέσης μὲ τὴν ὁξώπορταν ἀνώ-

γεια καὶ κατώγεια, γῆν καὶ ἀνάχτισιν μετὰ πασῶν τῶν δικαιομάτων αὐτοῦ, τὰ πλή-
 σιον Μιχάλης Πρωτοψάλτης Κονταράτου καὶ ἡ ὁδὸς καὶ ἡ μητέρα της καὶ ἡ ἀδελ-
 35 φή της· σὺν αὐτῷ καὶ τὸ χωράφιν τῆς Κουμανίας σὺν δένδρον τὴν μέσα μερεάν, τὸ
 πλησίον Μιχάλη Ἀληθινοῦ καὶ Γεώργη Δαμαλᾶ καὶ Ἰωάννη Ἀληθινοῦ καὶ ἡ μητέρα
 της· σὺν αὐτῷ καὶ τὸν Κατήφορον τὸ νοτινὸν μέρος σὺν δένδρον ὀργυιὲς ἐντὰ παρὰ
 δάχτυλα 27, τὸ πλησίον Γεώργη Μαΐστρου, Μιχάλη Μενδώνη καὶ τῆς Νέας Μονῆς
 καὶ τῆς ἀδελφῆς της τῆς Μαροῦς· καὶ τοῦ Λάκκου τὸ βόρειον μέρος μὲ δύο σκυιὲς
 40 τὸ πλησίον τῆς ἀδελφῆς της τῆς Μαροῦς καὶ Στεφάνου Μαΐστρου· σὺν αὐτῷ καὶ εἰς
 τὸν Ἀμπελίτην ὀργυιὲς τρεῖς τὸ πλησίον Μιχάλη Μενδώνη καὶ μονὴ Κονταράτου
 καὶ Μισὲ Φισεζῆ. Ἀκόμη τῆς δίνει καὶ ἡ μητέρα της τὸν κῆπον τοῦ Ποροῦ καθὼς
 ἐστὶν σὺν δένδρον μὲ τὸ πηγάδιν τὸν πλησίον Κυριάκο Βεστιάχην καὶ ἡ ὁδός. Ἀκόμη
 ἤλαβεν ἡ Καλὴ τὸ χωράφιν τῶν Ἀφεντικῶν σὺν δένδρον καθὼς ἐστὶν, τὸ ἐναπομεί-
 45 νοντα ἀπὸ τῆς Μαροῦς τὲς προτιμέες, τὸ πλησίον τῆς Μαροῦς καὶ παπᾶ Νικόλα
 Καλενγέου καὶ ὁ ποταμὸς καὶ ἡ ὁδός· σὺν αὐτῷ καὶ τοῦ Μεσάγρου καθὼς ἐστὶν
 τὸ πλησίον Γεώργη Δαμαλᾶ καὶ Γιάννη Γαλάτουλα· σὺν αὐτῷ καὶ τῆς Χωρῆς κα-
 θὼς ἐστὶν σὺν δένδρον τὸ πλησίον Ἰω. Σκαθῆ καὶ Μιχάλη Δαμαλᾶ καὶ τούτα τὰ τρία
 ὑποστατικά, τοῦ Μεσάγρου καὶ τῶν Ἀφεντικῶν καὶ τῆς Χωρῆς, τὰ ἔλαβεν ἡ Καλὴ
 50 ἀντὶ μέρος τὲς προτιμέες τῆς Μαροῦς καὶ διὰ ἑκατὸν ἀσιλιάνια, ὅπου ἐφῆκεν τοῦ παι-
 διοῦ της τοῦ Μιχάλη ὁ ἀδελφός της ὁ Μονιὸς ψυχικόν καὶ τὰ ἕτερα ἐπίλοιπα ποῦ
 ἤλαβεν ποῦ γράφει ἄνωθεν, τὰ ἔλαβεν κληρονομίαν, ὡς γράφει ἄνωθεν· καὶ τὸ μερί-
 διόν της τὸ μαστίχιν νὰ τὸ δίνη εἰς τὸ καμπάνιν εἰς ὄνομα παπᾶ Νικόλα Μενδώνη
 καὶ νὰ πάρῃ καὶ τὸ μερίδιόν της τοὺς σκίνους, ἥγουν νὰ δίνη στὸν παπᾶ Νικόλα
 55 Μενδώνη λίτρες τέσσερης καὶ εἰς τὸν Γεώργη τοῦ Μικὲ λίτρες δύο. Καὶ ἂν προσεγ-
 γίσῃ τινὰς τὴν Καλὴν ἢ τὴν Μαροῦν ἢ τὴν μητέρα των, νὰ ἀπηγορεύονται οἱ τρεῖς
 των. Ἐτὶ ἐστερεῶν καὶ σιάστησαν καὶ ἐκάμασιν τελείαν ἐξόφλησιν καὶ τέλειον σούλ-
 φριν ἢ ἄνωθεν παπαδιὰ καὶ ἡ Καλὴ καὶ ἡ Μαροῦ καὶ ὤμοσαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ
 Θεοῦ Γραφὰς τοῦ φυλάξαι ταῦτα πάντα. Τὸ ἄνωθεν χωράφι, ποῦ ἤλαβεν ἡ Καλὴ,
 60 εἶναι ὀργυιὲς πέντε. Παρὼν ὁ ἀνὴρ τῆς ἄνωθεν Μαροῦς ὁ Μιχάλης καὶ τῆς ἄνωθεν
 Καλῆς ὁ Λέος στέργουν καὶ ἐπιβεβαίουν τὰ ἄνωθεν. Ἀκόμη δίνουν ἡ Καλὴ καὶ
 ἡ Μαροῦ τῆς μητέρας των εἰς τὰ Ἀφεντικά καθὰ μία μίαν σκυιὰν νὰ διαλέξῃ, νὰ τὲς
 ἔχῃ ἕως ἐφ' ὅρου ζωῆς της καὶ ἐγδημουῦντος της νὰ εἶναι πάλι καθὰ μιᾶς ἐκείνη
 ὅπου τῆς ἤδωκεν. Ἐγγράφη τὸ παρὸν καὶ ἀνεγνώστην ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἄνωθεν Καλῆς
 65 εἰς τὰ ἀρχοθ', Ἀπριλίῳ 24, ἡμέρᾳ Ε, ὥρᾳ γ. Μάρτυρες οἱ κάτωθεν. Ἀκόμη λέγουν
 τὰ μέρη, ἂν φανῇ πὺς χρεωστοῦν τοῦ ἄνωθεν ἀποθανόντος τοῦ παπᾶ καὶ τοῦ Μοναίου
 καὶ τῆς Βέστας, νὰ ἔχουν νὰ τὰ λαμβάνουν ἀμφοτέρω οἱ ἄνωθεν κληρονόμοι.

+ νηκολας χρυσολοῦρας μαρτηρας.

- + ιωαννης μαηστρος μαρτηρας τοῦ στεφάνου.
- + μαστρομηχαλης μαηστρος μαρτηρας.
- + μηχαλης σαματηανὸς μαρ(τυρας) ο σκαθίς.
- + μυχαλις αλιθινος μαρτυρας.
- + παπα νεαμονητης μεντονης.

20. Ἰσως Πηγάζουσας.

21

Σύστασις ἐμπασιδίου τῆς 25 Αὐγούστου 1689.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689—1692 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 14. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι. (Ἀρχεῖα Ἰ. Βλαχογιάννη)]. Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμήν. Ὁ Κώστ(ας) Κριτῆ[ς]² ἡ Κατζηλίσης ἡ τοῦ ποτὲ Ἰω(άννου) παρ(ὸν) ἐ(ν)μπροσθεν³ ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τ(ῶν) κάτωθεν μαρτύρ(ων)⁴ ὁμολογᾷ τὸ π(ὺς) δίνει ἀπὸ τὴν σήμερον⁵ τῆς συβί(ας) του τῆς Μαῖστροῦς διὰ καθολι⁶ κὸν ἐ(ν)μπατικὴν τὸ χωράφιν τῆς Κώ⁷ μης ὅλον, καθὼς ἐστιν καὶ εὐρίσκεται μέ⁸ τὸ πηγάδιν τὸ πλησί(ον) Καλῇ τοῦ Νομικοῦ⁹ καὶ τοῦ Μισὲ τοῦ Μαζῆ καὶ τοῦ Φράγκο Γεώργη¹⁰ καὶ ὁ γαλ(ός) καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον γὰ τὸ ποιῆ¹¹ ἡ ἄνωθεν Μαῖστροῦ ὡς θέλει καὶ βούλε¹²ται παντελεύθερον, πονλεῖν, χα¹³ρί-ζειν, προικοδοτεῖν, ἀνταλλάττεσθαι¹⁴ καὶ ἄλλα ὅμοια. Ἐγγράφην καὶ ἐνεγνώ¹⁵σθην τὸ παρ(ὸν) ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἄνω¹⁶θεν Μαῖστροῦς, ἐ(ν)τει—1689¹⁷ μηνί) Ἀβού-σιω—25, ἡμέρ(ας) α,¹⁸ (ὥρας) 9. Μάρτυρες οἱ κάτω(θεν).

- + ¹⁹ μαστρο μυχάλης μαῖστρος.
- + ²⁰ παπ(ᾶ) ιω(άννης) τῶν ανταφίλος—
- + ²¹ μονισ γαλατουλας
- + ²² γεωργις μαγιστος Γιου παπα ιω(άννη)

17. Αὐγούσιω.

22

Προικοσύμφωνον τῆς 27 Ἰανουαρίου 1690.— Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689—1694 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Μέσα Λιδύμας. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 6670)].

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμήν, καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα, Κ(ύρι)ε, εὐλόγησον. Τῷ ὄντι τίμος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος ἐν τῇ Γραφῇ εἶναι καὶ λέγεται ὅθεν καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς. Παῦλος ὁ Ἀπόστολος ἐγκωμιάζων ἔλεγε: Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, δι' ὃ καὶ ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν ἐν Κανὰ γάμον τῆς Γαλιλαίας τὸ πρῶτον θαῦμα ἐτελεσειούργησεν τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλὼν, γάμος τῆς ἀνθρωπί-

νης φύσεως, διαμονή τῆς ἀνθρωπότητος ἢ αὐξήσεις, τῶν πατέρων ἢ καύχσεις, τῶν πατριαρχῶν ἢ κρητὶς καὶ τῆς ἐκκλησίας ἢ τήρησις. Ὅθεν καὶ ὁ εὐγενέστατος κὺρ Ἰω(άννης) τοῦ ποτε παπᾶ Σταμάτη Λαπαρδᾶ ἔχουσα θυγατέραν ὀνόματι Μαρίαν συνέζευξεν αὐτὴν μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Κωσταντῆ Γρηγόρη τοῦ Κοκκίνου τὸν υἱὸν ὀνόματι Μιχάλην θεία καὶ ἱερὰ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ὑποτύπωσης καὶ διάθεσις, ὡς παρακελεύουν οἱ νόμοι εἰς νόμον ἡλικίας. Ἐν πρώτοις μὲν τάττουσι οἱ ἄνωθεν Ἰω(άννης) πρὸς τὸν εἰρημένον γαμπρὸν αὐτοῦ τὸν Μιχάλην διὰ ὄνομα καὶ πρόσωπον τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τῆς Μαροῦς ἀπὸ ὅσα δεσπόζει καὶ κληρονομεῖ γονικά, πατρικά καὶ μητρικά. Ἐν πρώτοις μὲν τάττουσιν ἀρχὴ προικιὰ ἐπέρπουρα 1500 ἀσημοῦ, χρυσαφ(ιοῦ) καὶ ἕτερα ροῦχα ὑφασμάτων· ἀκόμη τὰ ὀσπίτια ὅπου ἔχει τὸ ἐν τῇ θέσει πλησίον τῆς Μονοῦς τῆς ἀδελφῆς τῆς, καὶ νὰ ἀνοίξῃ τὴν πόρτιαν ἀπὸ τὴν στράτιαν ὁ γαμπρὸς ὁ Μιχάλης· ἀκόμη πράγματα τᾶττει εἰς τὴν Καλανταριάν, τὸ ὑποστατικὸν πλησίον ὁ ἀδελφὸς τοῦ γαμπροῦ ὁ Γεώργης καὶ ἡ ὁδός· ἀκόμη εἰς τὴν Κρύαν Βρύσιν τὸ ὑποστατικὸν πλησίον καὶ ἡ ἀδελφή τῆς ἡ Μονοῦ καὶ ὁ παπᾶ Σταμάτης· ἕτερον ὑποστατικὸν εἰς τὴν Βᾶριν τὴν ἀπάνω σκάλαν μὲ μίαν κονντουρουδιάν· ἕτερον ὑποστατικὸν εἰς τὴν Βᾶριν πλησίον ὁ ἀδελφὸς τοῦ γαμπροῦ ὁ Ἰω(άννης) καὶ ὁ Νικολῆς τοῦ παπᾶ Ἰω(άννου)· ἕτερον ὑποστατικὸν εἰς τὴν Πατέλαν τὸ μισὸν ἐξέχωρις τὴν ἐλιὰν τὴν μεγάλην, ὅποιαν μερεὰν θέλει νὰ διαλέξῃ ὁ γαμπρός· ἀκόμη πιθόπουλα μέτρων 20· σεντοῦκιν ἕναν. Ἀκόμη τᾶττει καὶ φιλοδωρεῖ καὶ ὁ γαμπρὸς πρὸς τὴν συμβίαν αὐτοῦ τὴν Μαροῦν τὸ ὑποστατικὸν ὅπου ἔχει εἰς τὰ Γεράκια πλησίον Κωσταντῆς Μάγιστρος καὶ παπᾶ Γεώργης Ἀκρίθης· ἕτερον ὑποστατικὸν εἰς τὴν Τραπεζαριάν πλησίον Ἰω(άννης) ὁ ἀδελφὸς του· ἀκόμη καὶ τὸν ἄμπελον ὅπου ἔχει εἰς τὴν Βᾶριν πλησίον τοῦ παπᾶ Νικόλα· ἀκόμη τῆς τᾶττει καὶ τὸ σπίτιον ὅσον μερικὸν τοῦ πέση ἀπὸ τοὺς γονεῖς του· ἀκόμη τῆς τᾶττει ὅτι μερικὸν ἔχει εἰς τοῦ Τζογάνη. Ἐτοῦτα ὅλα ὅπου ἔγραψεν ὁ ἄνωθεν Μιχάλης ὁ γαμπρός, τὰ ἔταξεν μὲ θέλημαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς Κυριακῆς καὶ τοῦ Γεώργη τοῦ ἀδελφοῦ του, πὺν εἶναι διὰ πρόσωπον καὶ τῶν ἐτέρων παίδων καὶ τοῦ γέροντα τοῦ Κωσταντῆ τοῦ πατρὸς τοῦ γαμπροῦ. Δι' ὃ ἐτελειώθη τὸ παρὸν καὶ ἐδλογημένον συνοικέσιον καὶ ἐγράφη καὶ ἐγεννώση εἰς τὸν οἶκον τῆς νύμφης καὶ ὤμοσαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ φυλάξαι ταῦτα ἀσκανδάλιστα. Μὲ τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους μάρτυρες κατὰ τὸ 1690, μηνὶ Ἰανουαρίῳ 27.

+ παπα σταματῖς προτοπαπας μαρτυρας

+ παπα νικολῆς μελαχρινὸς μαρτυρας

+ παπα σταματῖς λαπαρδας μαρτυρας

40 + παπα γεώργις τοῦ ποτε παπαμιχαλήου καὶ ροταριος γραφο μὲ θέλυμαν τον προτοπαπα του παπαμανρου.

23

Σύστασις ἐμπασιδίου τῆς 17 Μαρτίου 1690. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689 — 1692 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 49. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι, Ἀρχεῖα Ἱ. Βλαχογιάννη].
Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίο)υ ἀμήν. *Η χήρα παπ(α)διὰ² παπ(ᾱ) Χαρακόπου
ὀνόματι Μαροῦ καὶ οἱ παῖδες³ αὐτῆς ὁ Γιάννης καὶ ὁ Νικόλ(ας) παρὼν ἔ(ν)μπρο-
|⁴σθεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τ(ῶ)ν κάτωθεν μαρτύ⁵ρων ὁμολογοῦν τὸ π(ῶ)ς
δίνουν ἀπὸ τὴν σήμε⁶ρον τῆς νύφης {α} αὐτ(ῶν) συμβία τοῦ ἄνωθεν Νι⁷κόλα τὴν
Κυριακὴν θυγάτηρ παπ(ᾱ) Νικόλα⁸ Ἀληθινοῦ διὰ ἔ(ν)μπατίκιν τὸ ὑποστα⁹τικὸν
τῆς Ἀζαν(ας) ὄλον, καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσ¹⁰κεται σὺδενδρον τὸ πλησί(ον) Ξένου τοῦ
Λεντέ¹¹ραιον καὶ Μιχάλη Ἀκερόρη καὶ ἡ ὁδός, τὸ ποι(ον) τῆς¹² τὸ δίνουν διὰ
καθολικ(όν) ἔ(ν)μπατίκιν, νά¹³ τὸ ποιῇ ἡ ἄνωθεν Κυριακὴ ἀπὸ τὴν¹⁴ σήμερον ὥς
θέλει καὶ βούλεται καὶ ἀντὶς π(ρὸς)¹⁵ αὐτὸ παίρνει καὶ ὁ ἄνωθεν Γιάννης ἀντί-
|¹⁶μοιρον τὸ ὑποστατικὸν τ(ῶν) Καπαλιῶν¹⁷ ὄλον, καθὼς ἐστὶν σὺδενδρον τὸ πλη-
σί(ον)¹⁸ παπ(ᾱ) Μιχάλη Πάνου καὶ ἡ ὁδός· καὶ διὰ καλν¹⁹ τέρῃσιν παίρνει ἀκόμη
ὁ [[γηνάνης]] Νικόλ(ας)²⁰ τὸ χωράφιν τῆς Χωρῆς τὴν ἀπάνω σκάλαν²¹ σὺδενδρον
τὴν πλησί(ον) τοῦ Βασόλη.²² *Εἰ δὲ λέγει καὶ ὁ παπ(ᾱ) Νικόλ(ας) Ἀληθινοῦς τὸ
π(ῶς)²³ δίνει τῆς θυγατέρ(ας) του τῆς Κυριακῆς²⁴ τὰ ἐννέα, ἥγουν — 9 πιθόπουλα
|²⁵ ὅπου ἔχει μέσα μὲ τὸ σπίτιν τῆς Κυριακῆς²⁶ ὅπου γράφει τὸ πρὸ καιροῦ προι-
κσύφω²⁷ν(όν) τῆς ἀκόμη τῆς δίνει τῆς θυγατέρας του καὶ τό²⁸ χωράφιν τοῦ
Καλαμίον μὲ τὸ μερίδιόν του²⁹ τὸ πηγάδιν τὸ πλησί(ον) παπ(ᾱ) Φραγκούλη καὶ
Στεφά³⁰νον Μαῖστρου. Ἐγράφην τὸ παρ(όν) καὶ ἐνεγνώ³¹σθην τὸ παρὼν ἐν τῷ
οἴκῳ τῆς ἄνωθεν παπ(α)δι(ᾱς)³², ἔ(ν)τει 1690, Μαρτίῳ — 17, ἡμέρ(ας) β, (ῶρας)
α. |³³ Μάρτυρες οἱ κάτωθεν. —

|³⁴ + παπ(ᾱ) νικόλας χρονσο|λου|ράς — παπα τοκε: —

|³⁵ + πα(πᾱ) γέωργις μάγιστρ(ος)

|³⁶ + παπ(ᾱ) νηκολας στεργό.

24

Προικοσύμφωνον τῆς 11 Μαΐου 1690 — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689 - 1692 τοῦ
χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 53. [Γενικά Ἀρ-
χεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Ἀρχεῖον Ἱ. Βλαχογιάννη).]
Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε *Ι(ησο)ῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός ἡμῶν, καὶ τὸ παρ(όν) συνάλλ² <α>γ(α)-
μαν, Κ(ύρι)ε, ἐδλόγησον. Ὡς αὐτεξούσι(ον)³ μέρος χήρα πα(πα)διὰ παπ(ᾱ) Μιχάλη
Μενδώνη⁴ καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἡ Καλὴ καὶ ὁ Παντελῆς καὶ ἡ⁵ Κυριακὴ, ἔτερον
δὲ μέρος Μιχάλη Καζᾱς⁶ καὶ ἡ συμβίος αὐτοῦ ἡ Μαροῦ καὶ ὁ νιός αὐτ(ῶν)

Γε⁷ώργης ἠθέλησαν τὴν σήμερον Θ(εο)ῦ εὐδο⁸κοῦντος τοῦ ποιῆσαι συνοικέσι(ον), ἵνα λάβῃ⁹ ὁ ἄνωθεν Γεώργης τὴν εἰρημένην αὐτοῦ¹⁰ Κυριακὴν ὡς νόμιμον καὶ γνησίαν αὐτοῦ¹¹ γυναιῖκαν, καθὼς οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι δηλῶ¹²σι, ¹² εἰσὶν δὲ καὶ τὰ δύο μέρη ἐννόμου ἡλικί(ας).¹³ Ἐστὶν δὲ ἡ¹⁴ προῖξ ἣν δίνουν οἱ ἄνωθεν¹⁵ παπ(α)διὰ καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἡ Καλὴ καὶ ὁ Παντε¹⁶λῆς τῆς θυγατέρ(ας) αὐτῆς τῆς Κυριακῆς καὶ¹⁷ πρὸς τ(ὸν) ἄνδρα αὐτῆς διὰ προικὶν (πέρπυρα)¹⁸ τῆς Χίου χ' ἀσημοῦ, χρυσαφιοῦ καὶ ἐτε¹⁹ρον ¹⁹ ὑφασμάτ(ων), πιθόπουλον ἔναν μέ²⁰τρων—12· καὶ τ(ὸν) πύθον ὅπου ἔχουν μέσα²¹ τὰ ὀσπίτια ὅπου πάρη προικίν· καὶ διὰ²² κατοικίαν τὰ²³ ὀσπίτια ὅλα, καθὼς²⁴ ἐστὶν ἡ κατοικία ἀπάνω καὶ κάτω, γῆν²⁵ καὶ ἀνάχτισιν μετὰ πασῶν τ(ῶν) δικαῶ²⁶μάτων αὐτ(ῶν) τὰ πλησί(ον) Ὁξώγυρος²⁷ καὶ Γεώργη Τζούκου καὶ τοῦ Βερεσέ καὶ διὰ²⁸ χάριν προτιμῆς τὸ ὑποστατικ(όν) τῆς²⁹ Κώμης μετὰ τὸ πηγάδιν ὅλον καθὼς ἐστὶν³⁰ τὸ πλησί(ον) τῆς Μαρίν(ας) καὶ Μιχάλη Γλαβᾶ³¹ καὶ τ(ῶν) Ἀφεντικῶν ὅλον, καθὼς ἐστὶν³² σύδενδρον τὸ πλησί(ον) Γεώργη Νομικοῦ³³ καὶ οἱ σκῖνοι ἕτερον τῆς Λάγουδ(αινας) βόρει(ον) μ(έρος)³⁴ ὁργυνῆς ὁκτώ, ἥγουν—8, πλησί(ον)³⁵ Γεώργη Δαμαλᾶ καὶ ὁ ποταμὸς καὶ τῆς ἀγί(ας) Παρα³⁶σκευῆς καὶ ἡ ἄνωθεν παπ(α)δί(α) ἕτερον τοῦ Ποροῦ³⁷ τ' ἄλωνότοπ(ον) ὅλον, καθὼς ἐστὶν σύδενδρον τὸ³⁸ πλησί(ον) παπ(ᾶ) Παντελακίου καὶ Γεώργη Χοιρομύτη³⁹ ἕτερον τῆς Ααγγάδ(ας) τοῦ Κήπου ὅλα καθὼς ἐστὶν⁴⁰ σύδενδρον μετὰ τὸ πηγάδιν πλησί(ον) Γεώργη Χοιρο⁴¹μύτη καὶ παπ(ᾶ) Νεαμονίτη Μενδῶνῃ δίνουν τῆς⁴² δι' ἀδελφομοίρια τοῦ Μεροβιγλίου τὰ μισά⁴³ πλησί(ον) μονὴ τοῦ Πρωτοπάλτη καὶ τῆς ἄνωθεν παπ(α)⁴⁴ δι(α) τᾶς τᾶς καὶ διὰ παπ(α)δικὴν ἀσιλ(άνια)—6.⁴⁵ Ἐτι δὲ ἀπομένει ὁ γαμπρὸς ὁ Γεώργης καὶ ἡ συβί(ος) αὐτοῦ ἡ Κυ⁴⁶ριακὴ νὰ δίνουν τ(ὸν) κάθε χρόν(ον) διὰ τὰ ἄνωθεν⁴⁷ γεγραμμένα μαστίχην κεφαλαισιμνι(όν) τοῦ καμπανιοῦ⁴⁸ εἰς τὰ ἀφεντικά πεντάρην ἔναν εἰς ὄνομαν παπ(ᾶ)⁴⁹ Λίω Χρυσολουρᾶ ἀεὶ καὶ πάντοτε, καὶ νὰ πάρη τοὺς⁵⁰ σκῖνους τὸ μερίδιον τῆς στὴν Λαγονδιάν.

⁵¹ Ἐτι δὲ δίνουν καὶ ὁ πεθερὸς ὁ Μιχάλης καὶ ἡ συβί(ος) αὐτοῦ ἡ⁵² Μαροῦ τῆς νύφης αὐτ(ῶν) τῆς Κυριακῆς διὰ ⁵³ ἡ⁵⁴ μπά⁵⁵ τίκιν χωράφιν ὁργυνῆς ⁵⁶ ἐξ ἐν τῇ θέσει Κατῇ⁵⁷ φορα πλησί(ον) τοῦ Κώστα Μελισσηνοῦ τοῦ γαμπροῦ⁵⁸ καὶ τοῦ Νεραζάτου, νὰ τὸ ποιῇ ἀπὸ τὴν σήμερον ὡς θέλει⁵⁹ καὶ βούλεται, καὶ τὸ ἐπίλοιπ(ον) χωράφιν ὅσον ἔχουν⁶⁰ ἐκεῖ τὸ δίνουν τοῦ υἱοῦ των τοῦ Γεώργην, τὸ ὅποι(ον) τὸ δίνουν⁶¹ τοῦ Γεώργη καὶ τῆς νύφης σύδενδρον ἕτερον δίνουν⁶² ἀκόμη τοῦ Γεώργη τοῦ Μεσάγγρου ὅλον καθὼς ἐστὶν⁶³ σύδενδρον πλησί(ον) παπ(ᾶ) Νικόλα Βεστάρχη ἕτερον⁶⁴ τοῦ Ποροῦ τὸ κηπαράκιν ὅλον καθὼς ἐστὶν μετὰ τὸ⁶⁵ πηγάδιν τὸ μερίδιόν του καὶ μετὰ τὴν γιστέραν τὸ πλησί(ον)⁶⁶ Κώστα Πασᾶ δίνουν του καὶ τὲς δυὸ ἐλαῖες τοῦ Ἀγρέλου⁶⁷ ὅπου εἶναι μέσα στὰ Βαγλά· ⁶⁸ ἔτι δὲ τοῦ δίνουν νὰ⁶⁹ κάμνη ὁ Γεώργης τ(ὸν) κάθε χρόν(ον) μισὸν πεντάρην⁷⁰ μαστίχην κεφαλαισιμνι(όν) κατ' ἔτος μετὰ τοὺς

σκίνους·⁶⁵ ἔτι δὲ λέγει ἀκόμη ἡ ἄνωθεν παπ(α)διὰ καὶ οἱ παῖδες⁶⁶ αὐτῆς τὸ π(ὺς) τὸ χωράφιν τοῦ ἄλωνιοῦ τοῦ Ποροῦ⁶⁷ τοῦ τὸ δύνουν μὲ τὸ μερίδόν του τὸ νερόν· δύνουν⁶⁸ του καὶ διὰ ζῶα (πέριπυρα) κθ κατὰ τὴν τάξι.⁶⁹ Ἐγράφην τὸ παρ(ὸν) προικοσύφων(ον) ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἄνω⁷⁰θεν παπ(α)δι(ᾶς), ἔ(ν)τει - 1690, μη(νὶ) Μαῖῳ - 11,⁷¹ ἡμέρ(ας) α, (ῶρας) γ, Μάρτυρες οἱ κάτωθεν.

|⁷² + ο προτοπ(α)πας παπ(ᾶ) νικόλας χροουσωλονράς -

|⁷³ + κοστίας κινιγός του παπ(ᾶ)

|⁷⁴ + μιχάλης Βαρλ(ᾶ)ς

|⁷⁵ + Pantaleō Giustin(iani) -

25

Σύστασις ἐμπασιδίου τῆς 11 Ἰανουρίου 1691. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689 — 1692 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 117. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Ἀρχεῖα Ἱ. Βλαχογιάννη)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίο)υ ἀμὴν. Ἡ χήρα πρεσβυτέρα ὀνόματι² Μαῖιστροῦ παπ(ᾶ) Νικόλα Κορταράτου παρ(ὸν) ἔμπρο³σθεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τ(ὸν) κάτωθεν μαρτύρ(ων)⁴ ὁμολογᾷ τὸ π(ὺς) δίνει ἀπὸ τὴν σήμερον τῆς νύφης⁵ αὐτοῦ τῆς Μαροῦς σὺβία τοῦ νιοῦ της τοῦ Μιχάλη τὸ ὑπο⁶στατικὸν τῆς Κουλούπαρ(ας) ὅλον, καθὼς ἐστίν⁷ καὶ εὐρίσκεται σὺδενδρον τὸ πλησίον παπ(ᾶ) Γεώρ⁸γη Σαλονικίου καὶ Μιχάλη Πάπου καὶ ὁ ποταμὸς καὶ ἡ ὁ⁹δός· τὸ ὁποῖον τῆς τὸ δίνει διὰ ἐ(ν)μπατίκιν, νὰ¹⁰ τὸ ποιῇ ὡς θέλει καὶ βούλεται ἡ ἄνωθεν Μαροῦ ἀπὸ¹¹ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. Ἐγράφην καὶ ἐνεγνώστην¹² τὸ παρ(ὸν) ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Στεφάνου Χαρκούση, ἔ(ν)τει¹³ - 1691, μη(νὶ) Ἰα(ν)ου(ν)αρίῳ - 11, ἡμέρ(ας) α,
|¹⁴ (ῶρας) ζ. Μάρτυρες οἱ κάτωθεν.

|¹⁵ + μιχαλι καθαρας τουσης

|¹⁶ + πα(πᾶ) γέωργις μάγιστρος

|¹⁷ <+> πα(πᾶ) γεωργης σαλονηκιος

|¹⁸ + σιδερωσ σαματιανος

|¹⁹ + ληός του προτοπᾶλτη

|²⁰ + (παπᾶ) μηκαίς βεργήτζης.

26

Προικοσύμφωνον τῆς 4 Φεβρουαρίου 1691. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689 — 1692 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 122. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Ἀρχεῖα Ἱ. Βλαχογιάννη)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θε(ὸς) ἡμῶν, ἐλέησον ἡμ(ᾶς) ἀμὴν² καὶ τὸ παρ(ὸν) συναλλ(γ)α(ν)μαν, Κ(ύρι)ε, εὐλόγησον. Ὡς αὐτεξού³σι(ον) μέρος Σωτῆρας

Θράπας καὶ ἡ συβίος αὐτοῦ ἡ Μαῖ⁴ στροῦ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτ(ῶν) ὀνόματι Καλή, ἕτερον δὲ⁵ μέρος Μιχάλη Ἀληθινὸς καὶ ἡ συβίος αὐτ(οῦ) Καλή καὶ ὁ υἱὸς⁶ αὐτοῦ Κώστ(ας) ἠθέλησαν τὴν σήμερ(ον) Θ(εο)ῦ εἰ⁷ δοκοῦντος τοῦ ποιῆσαι συνοικέσι(ον), ἵνα λάβῃ ὁ⁸ ρηθεις Κώστ(ας) τὴν εἰρημένην αὐτοῦ Καλὴν ὡς νόμι⁹μον καὶ γνησίαν αὐτοῦ γυναικαν, καθὼς οἱ θεοὶ¹⁰ καὶ ἱεροὶ νόμοι δηλώσει, εἰσὶν δὲ καὶ τὰ δύο μέρη¹¹ ἐννόμου ἡλικί(ας). Ἔστιν δὲ ἡ¹² προῖξ ἣν δίνει¹² ἄνωθεν Σωτήρ(ας) καὶ ἡ συβί(ος) αὐτοῦ ἡ Μαστροῦ¹³ τῆς θυγατέρ(ας) αὐτ(ῶν) τῆς Καλῆς καὶ πρὸς τ(ὸν) ἄνδραν¹⁴ αὐτῆς τ(ὸν) Κώστιαν διὰ προικὶν (πέρπτρα) τῆς¹⁵ Χίου φ ἀσημοῦ, χρυσαφιοῦ καὶ ἐτέρου¹⁶ ῥύψασμά(ων)· πυθόπουλ(ον) γερόν) μέτρων κ¹⁷ καὶ διὰ ζῶα (πέρπτρα) κθ¹⁸ καὶ διὰ κατοικίαν τὰ¹⁸ ὀσπίτια τὴν κατοικίαν τὰ πλησί(ον) Γιάννη¹⁹ Βεστιάρχη καὶ Ὁξώγυρος, ἡγουν τὴν ὀξώπορτιαν μὲ²⁰ τὴν αὐλὴν καὶ τὴν σκάλαν καὶ ἡ²¹ πουντὶν καὶ τὰ πάνω βόταν, ὅλα καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκονται, φυλάνονται²² τὴν μίαν βό(ταν) τὴν βορεινὴν ἀπὸ πάνω καὶ ἀπὸ κά²³τω μὲ τὴν ὀξωσκάλαν τῆς στρά(τας) του καθὼς εἶν²⁴ τὸ πέρασμα καὶ διὰ χάριν προτιμὲς ὀργυνῆς²⁵ κε, ἡγουν εἴκοσι πέντε. Ἀρχὴν γὰ πάρη²⁶ τὸ ὑποστατικὸν τοῦ Πρασιείου ὅλον, καθὼς ἐστὶν σύδενδρο²⁷ τὸ πλησί(ον) τοῦ Ξενούκλα· ἕτερον εἰς τὴν Μαμι²⁸δοῦν ὀργυνῆς πέντε σιὸ βόρει(ον) μέρος σύδεν²⁹δρον μὲ δύο πηγὰδια πλησί(ον) τοῦ Λέρου³⁰· ἕτερον τῆς Χαλαζοῦς τὸ ὅσον μετέχουν τὸ πλησί(ον)³¹ τοῦ Περούλη· ἕτερον τοῦ Λαχανᾶ ὅλον, κα³²θὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται τὸ πλησί(ον) Λίω Σέψη³³· ἕτερον τῆς Ἐρῆν(ας) τὸ μισὸν συνεβριχόν³⁴ μέρος σύδενδρον τὸ πλησί(ον) τῆς Πη³⁵γάτισσας· εἰ δὲ γὰ μετρηθοῦν τὰ³⁶ ἄνωθεν ὑποστατικά γὰ εἶναι ὀργυνῆς³⁷ εἴκοσι πέντε, καὶ ὅση λειπτῇ, γὰ τὸ παίρη³⁸ εἰς τὸ ὑποστατικὸν εἰς τ(οῦ) ἀγί(ον) Βασίλ³⁹· ὁσὸποι(ον) μέρος θέλει γὰ διαλέξῃ ὁ γαμπρὸς⁴⁰ σύδενδρον. Ἐτι δὲ ἀπομένει ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ συ⁴¹βίος αὐτοῦ ἡ Καλή γὰ δίνουν τοῦ πεθεροῦ τ(ὸν) ⁴²κάθε χρόν(ον) διὰ τὰ ἄνωθεν ὑποστατικά⁴³ καὶ ὀσπίτια μαστί(χιν) κεφαλησιμ(ὸν) τοῦ κα⁴⁴μπανιοῦ κατ' ἔτος πεντάρην ἀνάμισυ⁴⁵ καὶ γὰ πάρη τὸ μερίδιόν του τοὺς σκίνους. Δίνουν του⁴⁶ καὶ δι' ἀδελφομοίρια τὰ χωράφια τ(ῶν) Μαρμά⁴⁷ρων ὅλα, καθὼς ἐστὶν τὰ πλησίον παπ(ᾶ) στολῇ⁴⁸ καὶ τῶν Βάθριγκων ὅλα, καθὼς ἐστὶν τὰ πλησί(ον)⁴⁹ τὸ Ἀργιάννην. Ἐτι δὲ δίνει καὶ ὁ πεθερὸς καὶ ἡ συ⁵⁰βίος αὐτοῦ ἡ Καλή τῆς νύφης αὐτ(ῶν) τῆς Καλῆς δι⁵¹ ἡ⁵¹ μπατίκιν χωράφιν ὀργυνῆς τρεῖς εἰς τὴν⁵² Κατούδαναν σιὸ νότι(ον) μέρος πλησί(ον) τοῦ πε⁵³θεροῦ καὶ Γιάννη Βεστιάρ(χη) καὶ Γιάννη Κυνηγοῦ. Ἐγρᾶ⁵⁴ φην καὶ ἐνεγνώσθη τὸ παρ(ὸν) ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Σω⁵⁵τήρα, εἴ⁵⁶ γ⁵⁶ται — 1691, μη(νὶ) Φεν(ε)ρ⁵⁶οναρίῳ — 4, ⁵⁶ἡμέρᾳ δ, (ῶρᾳ) ε. Μάρτυρες οἱ κά⁵⁷τωθεν.

⁵⁸ + πα(πᾶ) γέωργις μάγιστρος

⁵⁹ <+> γηάνης μ(εγ)α(λ)ητερ(ος) ψην(α)ς

⁶⁰ + ξενος σέψης—

⁶¹ + π(α)πα μχάλη σαραντινός:—

⁶³ + παπα νικολις ψηχουλη απε χορηον νενιτα

⁶⁴ + π(α)πα νικολας γαλατουλας

⁶⁵ + κοστα(ς) ἀληθηνος

27

Προικοσύμφωνον τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1691.— Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1683 — 1705 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Ἐξω Διδύμας. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταννουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 6670).]

Τὸ ἐγγραφον στερεῖται τονισμοῦ.

Εἰς δόξαν τοῦ μεγάλου ὀνόματος τοῦ Κ(υρίο)υ καὶ Θ(εο)ῦ καὶ Σ(ωτῆ)ρ(ος) ἡμῶν Ἰησοῦ Χ(ριστο)ῦ. Υἱὲ καὶ Λόγε τοῦ Θ(εο)ῦ, ἐλέησον ἡμᾶς καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα, Κ(ύρι)ε, εὐλόγησον. Τῷ ὄντι τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ ἐκείνη ἡ κοίτη ἀμείαντος ἐν τῷ γραφῆναι καὶ λέγεται ὡς θ(εῖον) καὶ ἱερὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, Παῦλος ὁ Ἀπόστολος ἐγκωμιάζων ἔλεγεν: Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστί. Ὅθεν καὶ ὁ Γεώργης Διασοῤῥιος καὶ ἡ συμβία αὐτοῦ Κυριακὴ ἔχουσα θυγατέραν ὀνόματι Νεαμονοῦσα <ἐννομον τὴν> ἡλικίαν καὶ τῶν χρόνων αὐτῆς <μετρίων>, συνέζευξεν αὐτὴν ἀνὴρ νόμιμον καὶ καθολικὸν τὸν υἱὸν τοῦ Γεωργίου Μαΐστρου ὀνόματι Μιχαὴλ θεία καὶ ἱερὰ ἡμῶν ὑποτύπωσις, ὡς καθὼς παρακελεύουν οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι. Ἐν πρώτοις μὲν τάττουν τοῦ γαμπροῦ διὰ πρόσσωπον τῆς θυγατρὸς αὐτῶν τῆς Νεαμονοῦσα ὅσα δεσπόζουν, κληρονομοῦν πατρικά, μητρικά, ἀγορῆς καὶ πᾶν ἕτερον. Ἀρχὴν μὲν πρῶτον, τάττουν διὰ προῖκαν ὑπέρπτυρα χίλια, ἤγουν χίλια, ἀσῆμιν καὶ χρυσάφιν καὶ τὸ κρεφατοστρώσιμον· σεντοῦκιν ἕναν· πιθόπουλα μέτρων εἴκοσι καὶ τὸ ἐργαστήριον μετὰ πασῶν τῶν δικαιομάτων· κούπαν ἀργυρῆν· ἀκόμη τάττουν καὶ ὑποστατικά τὸ ἀνπέλιν τῆς Λυγαριᾶς πλησίον Κυριάκος Πετρίτζη· ἀκόμη τῶν Φιλονμένων τὸ ὑποστατικὸν πλησίον Μιχαὴλς Ἀρικληνὸς καὶ Νικόλας Κουντούρης· ἀκόμη εἰς τὰ Γεράκια τὴν σκάλαν τὴν ἀπανινή, καθὼς ἐστίν· καὶ εὐρίσκεται· ἀκόμη τάττει εἰς τοῦ Πέτρου τὸ ὑποστατικὸν πλησίον ὁ Κοκκόλης· ἀκόμη εἰς τὴ Λυγαριὰ πλησίον Μιχαὴλς Ἀρικλιανός, καθὼς ἐστὶ καὶ εὐρίσκεται· ἀκόμη εἰς τὰ Ράκη τὰς σκυιές, ὅπου εἶναι ὁ παπᾶ Μανράκης πλησίον· ἀκόμη καὶ τὸ σπῖτιν ὅπου ἐγόρασεν ἀπὸ τὸν Μιχαὴλν ἀνῶγιν καὶ κατῶγιν· ἀκόμη καὶ τὴν εὐχὴν του. Ἀκόμη καὶ ὁ πατὴρ τοῦ γαμπροῦ τάττει τῆς νύφης αὐτοῦ τῆς Νεαμονοῦς διὰ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν Λαγγάδαν τὸ ὑποστατικὸν σῦδενδρον καθὼς ἐστίν· ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Λεκαρκιὰν δύο σκαλιά· τάττει καὶ εἰς τὴν Ρουσιὰν δύο ὀργνεῖς ἀνπέλιν· ἀκόμη καὶ τὴν εὐχὴν των. Οὕτως εἶπαν καὶ ὤμοσαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θ(εο)ῦ γραφὰς κατὰ τὰ 1691, ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ 7, ἐνπροσθεν τῶν κάτωθεν μαρτύρων.

+ παπα κοσταντίς αρικλιανος Μάρ: <ιυρας>

+ νικολης μεταξας μαρτιρας

+ κοσταντις μαησιτρος μαρτιρας.

+ μιχαλις αρικλιανος μαρτιρας.

6. Ίσως Διασπορηνός.

30

28

Προικοσύμφωνον τῆς 9 Νοεμβρίου 1691.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689—1692 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 186. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Ἀρχεῖα Ἱ. Βλαχογιάννη).]

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θ(εὸς) ἡμ(ῶν), ἐλέησον ἡμ(ᾶς) ἀμήν καὶ τὸ
|² παρ(ὸν) συνάλλαγμα, Κ(ύρι)ε, εὐλόγησον. Ὡς αὐτε|³ ξοῦσι(ον) μέρος χήρα πρεσβυ-
τέρου παπ(ᾶ) Γε|⁴ ὠργη Μελισσηνοῦ καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ὁ Κώ|⁵ σι(ας) καὶ ὁ Ξένος
καὶ ἡ Καλὴ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς|⁶ καὶ αὐταδέλφη τ(ῶν) ἄνωθεν ὀνόματι Μα-
|⁷ στροῦ, ἕτερον δὲ μέρος χήρα Ἀγγελίνα|⁸ συμβία Στεφάνου Γλαβᾶ καὶ ὁ υἱὸς
αὐτ(ῆς)|⁹ ὀνόματι Μιχάλης ἠθέλησαν τ(ὴν) σήμε|¹⁰ ρον Θεοῦ εὐδοκοῦντος τοῦ
ποιῆσαι συνοι|¹¹ κέσι(ον), ἵνα λάβῃ ὁ ἄνωθεν Μιχάλης τὴν εἰ|¹² ρημένην Μαστροῦ
ὡς νόμιμον καὶ γνησίαν|¹³ αὐτοῦ γυναικα, καθὼς οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νό|¹⁴ μοι δηλῶσι,
εἰδὼν δὲ καὶ τὰ δύο μέρη εἰ|¹⁵ ννόμου ἡλικί(ας). Ἔστιν δὲ ἡ|¹⁶ προῖξ ἦν τὰ|¹⁷ τει
ἡ ἄνωθεν παπ(α)δεὰ καὶ οἱ παῖδες αὐ|¹⁸ τῆς πρὸς τὴν θυγατέραν αὐτῆς τὴν Μα|¹⁹ στροῦ
καὶ πρὸς τ(ὸν) ἄνδραν αὐτῆς τὸν Μιχάλην|²⁰ (πέρπυρα) τῆς Χίου—φ—ἀσημοῦ,
χρυσασιοῦ καὶ εἰ|²¹ τέρων {ν} ὑφασμάτων(ων), πιθόπουλον γερόν|²² μέτρο(ων)—κ—καὶ
διὰ ζῶρα (πέρπυρα)—κθ—καὶ|²³ διὰ κατοικίαν τὰ ὀσπίτια τὰ|²⁴ πλησί(ον) Σιδώρου
Κριτῆ καὶ Κώστα Νομ|²⁵ κοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς τῆς καὶ ἡ ὁδός, ὅλα|²⁶ καθὼς ἐστιν
καὶ εὐρίσκονται ἀπᾶ|²⁷ νω καὶ κάτω, γῆν καὶ ἀνάχτισι μετὰ|²⁸ πασῶν τ(ῶν) δικαιο-
μάτων αὐτ(ῶν), φν|²⁹ λᾶττοτα τὸ μαγαζὶ ὁπόχει τ(ῶν) Πά|³⁰ τ(ων). Καὶ διὰ χάριν
προτιμές, ἀρχὴν νὰ|³¹ πάρῃ εἰς τὸ ὑποστατικὸν τῆς Φντε(ᾶς)|³² ὀργυνὲς τρεῖς πλη-
σί(ον) τ(ῶν) ἀρφανῶν|³³ τῆς Νομοκούδαν(ας) καὶ Σιδώρου Ἀκερό|³⁴ ρη ἕτερον τὸ
ὑποστατικὸν τ(ῶν) Κα|³⁵ ψαλί(ων) τὸ μισόν ἕτερον τὸ ὑπο|³⁶ στατικὸν τοῦ Σεληνα-
ρίου ὀργυνὲς τρεῖς|³⁷ στὸ νότι(ον) μέρος σὺδενδρ(ον) ἕτερ(ον) τὸ ὑ|³⁸ ποστατικὸν τῆς
Πλατεῖας ὅλον κα|³⁹ θῶς ἐστιν καὶ εὐρίσκεται σὺδενδρ(ον) τὸ|⁴⁰ πλησί(ον) τοῦ Σπα-
νοῦ καὶ ἡ ὁδός ἕτερ(ον) |⁴¹ εἰς τοὺς Ἀτζίδους τὸ ὑποστατικὸν ὅλον|⁴² καθὼς ἐστιν
καὶ εὐρίσκεται σὺδενδρ(ον)|⁴³ πλησί(ον) Γεώργη Καθαρακτούδη ἔτε|⁴⁴ ρον εἰς τὰ
Ἀπελοκόπια τὴν ἀγνα|⁴⁵ ντία τοῦ Κώστα Μαῖσιτρον πλησί(ον)|⁴⁶ τοῦ ποταμοῦ
σὺδενδρ(ον) καὶ μίαν ἐλαίαν|⁴⁷ εἰς τὴν <ν> Χωρὴν σὺξυλὴν πλησί(ον) τοῦ Βαρ|⁴⁸ λᾶ
καὶ μίαν συκαμνιὰν ὅπου ἔχουν εἰς τὸ|⁴⁹ πέρα χωράφ(ιν) εἰς τοῦ Γιάνη Καλεγγένου.
|⁵⁰ Ἐν δὲ ὑπόσχονται ὁ Μιχάλης καὶ|⁵¹ ἡ Μαστροῦ νὰ κάμουν μαστίχιν πεν-

|⁵¹τάρι ἔναν κεφαλαισμινι(όν) καλόν|⁵² καὶ παστρικόν τοῦ καμπανιοῦ καὶ νὰ τὸ δί|⁵³νον τ(ῶν) ἀδελφῶν της μὲ τὸ μερίδι|⁵⁴όν της τοὺς <σ> κίνους. Τάττει της καὶ ἡ πε|⁵⁵θερὰ τῆς νύφης της τῆς Μαστροῦς δι|⁵⁶ὰ ἐ|⁵⁷ν|⁵⁸μπατίκιν τὸ ὑποστατικόν |⁵⁷ τῆς Μηλε(ᾶς) ὅλον καθὼς ἔστιν καὶ|⁵⁸ εὐρίσκεται σύδεδρ(ον) πλησί(ον) Γι|⁵⁹άν- νης Βεσιτάρχης καὶ Μιχάλη Φόριζον.|⁶⁰ Ἀκόμη τάττει της καὶ ὁ Μιχάλης ὁ ἀνὴρ |⁶¹ αὐτῆς διὰ ἐ|⁶²ν|⁶³μπατίκι τὸ ὑπο|⁶²στατικόν τῆς Κώμης τὸ πλησί(ον) παπ(ᾶ)|⁶³ Νικό- λ(ας) Τριαντάφυλλος καὶ ἡ Μονσαί|⁶⁴λαῖνα καὶ ἡ ὁδός. Ἐγράφην τὸ πα|⁶⁵ρ(ὸν)- προικοσύμφωνον καὶ ἐνεγνώσθη|⁶⁵ν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πεθεροῦ, ἔ|⁶⁶ν|⁶⁷τει—1691,|⁶⁷ Νοεμ- βρίου—9, ἡμέρ(ας) β, (ῶρας) (ῶρας) γ.|⁶⁸ Μάρτυρ(ες) οἱ κάτωθεν.—

|⁶⁹+ μαστρω μηχάλης μαῖστρος—

|⁷⁰+ πα(α)πά μηκαις σηναδίνος—

|⁷¹+ πα(πᾶ) γέωργις μαγιστρος—

|⁷²+ (παπᾶ) κόστας κρητης—

|⁷³+ μηχαλης σταματης

|⁷⁴+ πα(πᾶ) γιανις μελισινος—

29

Προικοσύμφωνον τῆς 10 Νοεμβρίου 1691.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689—1692 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 188. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Ἀρχεῖα Ἱ. Βλαχογιάννη)]. Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θ(εο)ς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμ(ᾶς)|² ἀμὴν καὶ τὸ παρ(ὸν) συνάλλαγμα, Κ(ύρι)ε, εὐλόγησον.|³ Ως αὐτεξούσιον μέρος Μιχάλης Ἀληθι- νὸς καὶ |⁴ ἡ συβίος αὐτοῦ ἡ Καλὴ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτ(ῶν) ὀνόματι|⁵ Κυριακή, ἔτερον δὲ μέρος χήρα Εἰρήνη Μονῇ|⁶ Κριτῇ καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς Κυριάκος ἠθέλησαν |⁷ τὴν σήμερον Θ(εο)ῦ ἐδδοκοῦντος τοῦ ποιῆσαι συνοι|⁸κέσι(ον), νὰ λάβῃ ὁ ρηθεὶς Κυριάκος τὴν εἰρημέ|⁹νην Κυριακὴν ὡς νόμιμον καὶ γνησίαν αὐτοῦ γυναικαν, |¹⁰ καθὼς οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι δηλῶσιν· εἰσὶν δὲ καὶ τὰ δύο|¹¹ μέρη ἐννόμου ἡλικί(ας). Ἔστιν δὲ ἡ|¹²ν|¹³ προῖξ ἣν <ἦν> δίνει|¹² ὁ ἀνωθεν Μιχάλης καὶ ἡ συβίος αὐτοῦ ἡ Καλὴ τῆς θυγατέρ(ας)|¹³ αὐτ(ῶν) τῆς Κυριακῆς καὶ πρὸς τ(ὸν) ἄνδραν αὐτῆς τ(ὸν)|¹⁴ Κυριάκον διὰ προικὶν (πέρπυρα) τῆς Χίου—φ<αση>|¹⁵μου, χρυσα- φιοῦ καὶ ἐτέρων <ν>ῶφασμάτ(ων), καὶ διὰ|¹⁶ ζῶα (πέρπυρα)—κθ—πιθόπουλον γερόν μέτων|¹⁷—κ—καὶ διὰ κατοικίαν τὰ ὀσπίτια τὰ Κρηνούσικα,|¹⁸ ὅλα, καθὼς ἔστιν καὶ εὐρίσκονται ἀπάνω καὶ κάτω,|¹⁹ τὰ ὅσα μετέχει μετὰ πασῶν τ(ῶν) δικαιωμάτ(ων) αὐτ(ῶν)|²⁰ τὰ πλησί(ον) Μιχάλη Γιωργαντάκιν καὶ Πρώι Κυνηγοῦ |²¹ καὶ ἡ στενάδα καὶ ἡ ὁδός. Καὶ διὰ χάριν προτιμῆς δρ|²²γνιές—22. Ἀρχὴν νὰ πάρῃ τὴν κάτω|²³ σκάλαν τῆς Χωρῆς ὅλην, καθὼς ἔστιν|²⁴ σύδενδρον μὲ τὴν

γιστέραν καὶ τὸ μερίδι²⁵όν του τὴν Βρύσιν τὴν πλησί(ον) Αἰο Ταμίρη²⁶ καὶ
 Κώστα Ἀληθινοῦ καὶ ἡ ὁδός· ἔτερον τοῦ Κά²⁷τω Κάμπου ὅλον, καθὼς ἐστὶν μὲ
 τ(οῖς) σκί²⁸ν(οις) τὸ πλησί(ον) παπ(ᾱ) Νικόλα Τριανταφύλλου·²⁹ ἔτερον τοῦ μισέ
 Ἀνδρέου ὅλον, καθὼς³⁰ ἐστὶν τὸ πλησί(ον) Γιάννη Βεσιάρχη· ἔτερον³¹ τοῦ Πρα-
 στείου τ(ὸν) κῆπ(ον) ὅλον, καθὼς ἐστὶν³² σύδενδρον, φυλάττ(ον)τα μίαν ὀργυιὰν³³
 τοῦ Ταξιάρχη καὶ τοῦ ἁγίου Ἰω(άν)νου βόρειον μέρος³⁴ μὲ τὸ μισὸν πηγάδιον τὸ πλη-
 σίον³⁵ Μιχάλη Κυπραίου· ἔτερον τοῦ Νερομύλου σύ³⁶δενδρον τὸ πλησί(ον) τοῦ
 Σπανοῦ· ἔτε³⁷ρο τοῦ Σκινάρη ὅλον, καθὼς ἐστὶν³⁸ σύδενδρον τὸ πλησί(ον) τοῦ
 Τζούργια³⁹ καὶ Ξένου Σέφη· Ἐν δὲ ὑπό(σχ)εται⁴⁰ ὁ γα(πρὸς) καὶ ἡ συμβίος αὐτοῦ
 Κυριακῇ⁴¹ γὰ δίνουσι τοῦ πεθεροῦ κατ' ἔτος τ(ὸν)⁴² κάθε χρόν(ον) ἀεὶ καὶ πάντοτε
 μα⁴³στὶν κεφαλῆσιμνι(ὸν) τοῦ καμπανιοῦ⁴⁴ καλὸν καὶ παστρικὸν πεντάριον⁴⁵ ἕνα
 μὲ τὸ μερίδιόν της τοῦς⁴⁶ σκίνους· Ἐν δὲ δίνει καὶ ὁ ἄνωθεν {Νη}⁴⁷[[[κολιτι]]]
 Κυριάκος τῆς συμβίος αὐ⁴⁸τοῦ τῆς Κυριακῆς διὰ ἐ(ν)μπατί⁴⁹κιν χωράφιν ὀργυιές
 τέσσαρες ἐκ⁵⁰ τῆς Κολήαιν(ας) σύδενδρον πλησί(ον) τοῦ⁵¹ Κανάριου καὶ παπ(ᾱ)
 Νικόλα Τριαντα⁵²φύλλου καὶ τοῦ Αἰώνου· Ἐγράφη καὶ ἐνε⁵³γνώσθη τὸ παρ(ὸν)
 ἐν τῷ ῥῳφ τοῦ πε⁵⁴θεροῦ, ἐ(ν)τει—1691, Νοεβρίῳ⁵⁵—10 <ῆ>μέρα γ, (ῶρα) ς.
 Μάρτυ(ρες) κα⁵⁶τωθεν.—

|⁵⁷+ γεοργης του τηκολι—

|⁵⁸+ μαστρού μιχαλι μαριτιρας—

|⁵⁹+ παπ(ᾱ) νικόλας χροουσωλονράς.—

|⁶⁰+ παπ(ᾱ) ζονις—

|⁶¹+ μιχάλης προτοψάλτης

|⁶²<+> μηκαίς κηπερός—

|⁶³+ ξενος σέφης:—

30

Προικοσύμφωνον τῆς 25 Ἀπριλίου 1692 — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1689 - 1692
 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Καλαμωτῆς τοῦ νοταρίου Γεωργίου Ἀληθινοῦ, φ. 241. [Γενικά
 Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Ἀρχεῖα Ἰ. Βλαχογιάννη).]
 Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρί)ου ἀμήν. Ὁ Νικολῆς Κωσταν²τάκιν ἀπὸ χωρί(ον)
 Ἀρμόλεια παρ(ὸν) ἔμπροσ³θεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τ(ῶν) κάτωθεν μαρ⁴τύρων
 ὁμολογᾷ τὸ π(ὼς) θέλει γὰ δικαιώσῃ⁵ τὴν θυγατέραν του τὴν Καλὴν, γὰ τῆς κάμη
 |⁶ προικοσύμφων(ον) κατὰ τὴν τάξιν τοῦ τόπου.⁷ Καὶ δίνει της ἀπὸ τὴν σήμερον τὰ
 ὁσπίτια⁸ {σ}τὸν Μπήγαδον, ἥγουν τὴν βό(ν)τιαν⁹ βορεινήν μὲ τὴν ἀγνάντις τὴν
 ἀδλὴν,¹⁰ καθὼς ἐστὶν, γῆν καὶ ἀνάχτισιν με¹¹τὰ πασῶν τ(ῶν) δικαιωμάτ(ων)
 αὐτῆς ἀπάνω¹² καὶ κάτω, τὰ πλησί(ον) νοτινὰ ὁ ἄνωθεν¹³ Νικολῆς, συνευρετικὰ

ἀδελφός της Κωσταντῆς¹⁴ καὶ Νικολῇ υἱοῦ του καὶ ἡ ὁδός· ἕτερον τῆς δίνει καὶ¹⁵ τὸ χωράφιν στὰ Φυντὰ ὄλον, καθὼς ἔστιν, τὸ¹⁶ πλησί(ον) Νικολῇ Ζομπῇ καὶ ὁ ποταμός· σὺ¹⁷ αὐτῷ καὶ τὸ χωράφιν στ' Ἀλυβα ὄλον,¹⁸ καθὼς ἔστιν πλησί(ον) τῆς χήρ(ας) τοῦ Φρα¹⁹γκιᾶ· ἕτερον τοῦ Μαγκούση ὄλον, καθὼς²⁰ {καθὼς} ἔστιν τὸ πλησί(ον) Κωσταντῇ Σφή²¹κα· ἕτερα τοῦ Κλημάτου τὸ χωράφι,²² καθὼς ἔστιν σὺδενδρον τὸ πλησί(ον)²³ τοῦ Εὐταξία· πιθόπουλα γερά²⁴ δύο μέτρων—18 παπούτσια²⁵ βελούτικα ζενγάριν—1 καμιζό²⁶ραν τζοχένην—1 κρέσπαν—1²⁷ βουσιάνιν γερανιὸν—1 ζουπάνι²⁸—1 καὶ μίαν λινὴν βουσιάνιν²⁹ ἄσπρον—1 σεντόνιν—1³⁰ σιρῶμαν—1 μαξελῶρια—2³¹ πάπλωμαν—1 πουστομά³²νικα μπουκασένα.

³³ Ἔτι δὲ τῆς δίνει καὶ μασίχι λίτρες³⁴ δεκατέσσερης κεφαλαιομνι(όν), νὰ³⁵ τὸ δίνῃ τὸν κάθε χρόν(ον) ἀεὶ καὶ πάντ³⁶οντε εἰς τὰ ἀφεντικὰ εἰς ὄνομαν³⁷ Γεώργη Κώστα Περιβολιάτη καὶ νὰ πά³⁸ρη τῆς μάννας {σ}της τοὺς σκίνους ὄλους³⁹ ὅπου καὶ ἂν εὗρεθοῦν. Παρ(ὼν) καὶ ὁ Κωσταν⁴⁰τῆς ὁ γυνὴς τοῦ ἄνωθεν Νικολῇ στέργει⁴¹ καὶ ἐπιβεβαίωι τὰ ἄνωθεν. Ἔτι δὲ⁴² δίνει καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς ἄνωθεν Καλῆς ὁ Γεώρ⁴³γης |Ζοπῆς| τῇ<ς> συβίας του τῆς Καλῆς διὰ καθο⁴⁴λικὸν ἐμπατίκιν τὸ χωράφιν τοῦ Ρο⁴⁵γάλου ὀργυνῆς δύο στήν ἀπάνω μερεὰν⁴⁶ σὺδενδρον πλησί(ον) τῆς ἀδελφῆς του⁴⁷ τῆς Καλῆς καὶ ὁ ποταμός. Τὰ ἄνωθεν⁴⁸ γεγραμμένα τῆς τὰ δίνουν ἀπὸ τὴν σή⁴⁹μερον νὰ τὰ ποιῇ ὡς θέλει καὶ βούλεται ὡς⁵⁰ ἴδια αὐτοῦ ἐλεύθερα, πούλεϊν, χαρίζειν,⁵¹ προικοδοτεῖν, ἀνταλλάττεσθαι καὶ ἄλλα ὅμοια.⁵² Ἐγράφη καὶ ἐνεγνώσθη τὸ παρ(ὸν) ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ⁵³ Μιχάλη Εὐταξία ἔ<ν>—
τει—16 92, μῆ(νι) Ἀπρι⁵⁴λίω—25, ἡμέ(ρας) β, (ῶρας) ζ. Μάρτυρες οἱ κά⁵⁵τωθεν—

⁵⁶ + ξενος ατζάλι—

⁵⁷ + μιχαλι σορουδιν αληθινος

⁵⁸ <+> κόσταντῆς του παπ(ᾱ) στεφανή—

⁵⁹ + παπ(ᾱ) μιχαλὶς διέντερεσον—

⁶⁰ + σταματης γαλατουλας

⁶¹ + γηάνης τοῦ παπ(ᾱ) νηκολή—

31

Συμβιβαστικὸν τῆς 4 Φεβρουαρίου 1705—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1705-7 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Πυργιοῦ, φ. 3. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθῆναι.]

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμῆν. Τὴν σήμερον ὅτε² ἡ Μαροῦ τοῦ ποτὲ μάστορο Στεφάνου ἀπὸ³ χωρίον Βουλὸν καὶ ἡ κόρη της ἡ Ἀγγερού⁴ ἰσιάζονται ἀφότεροι ἔπροστεν ἐμοῦ⁵ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων⁶ διὰ κάποιαν διαφορὰν ποὺ εἶχεν ἂ⁷ μεταξὺς αὐτῶν. Ἐστῶτας ἡ ἄνωθεν⁸ Μαροῦ καὶ νὰ λειπέ των τῆς ἄνωθε Ἀγγε⁹ροῦς πράγματα ἀπὸ τὲς προτιμές {σ}της,¹⁰ τῆς σήμερον τῆς

δίνει τὸ τσασγαστάριν¹¹ τὸ βοτάκιν, καθὼς ἐστίν, μὲ ὅλα του τὰ¹² δικαιώματα, τὸ πλησίον τῆς ἄνωθεν¹³ Ἀγγερούς καὶ τῆς ὁδοῦ, νὰ τὸ κάμῃ ἀπὸ τὴν¹⁴ σήμερος ὡς θέλει καὶ βούλεται. Καὶ διὰ τὴν¹⁵ παπ(ᾱ) βᾶσιν τὸν βοτακιοῦ δίνει καὶ ἡ ἄνωθε Ἀ¹⁶ γγεροῦν πρὸς τὴν μητέρα τῆς τῆς Μαροῦν¹⁷ τὸ χωράφιν τῶν Σκουρίων, καθὼς ἐστίν¹⁸ πλησίον παπ(ᾱ) Μιχάλη Γκογκάκο καὶ¹⁹ παπ(ᾱ) Κώστα Κοτογκόγη. Καὶ ἀπὸ τὴν σή²⁰ μερον νὰ ἔχῃ κάθε ἕνας, ὡς γράφο²¹ μεν ἄνωθεν, καὶ νὰ μένουν ἀκα-
τα²² ζήτητοι, μήτε ἡ ἄνωθεν Μαροῦ νὰ γυρέ²³ ψῃ τὸ βοτάκιν, μήτε ἡ ἄνωθε Ἀγε-
²⁴ ροῦ, ἃ τῆς λείπῃ ἀπὸ τὰς προτιμές²⁵ {σ}της, γῆ ἀπὸ τὸ ἄνωθεν χωράφιν τῶν
²⁶ Σκουριῶν(ν), μόνον νὰ ἔχῃ κάθε ἕνας, ὡς γρά²⁷ φομεν ἄνωθεν. Ἐπὶ ἐστρεξαν τὰ
μέ²⁸ ρη καὶ ἤγινεν τὸ παρὸν ἔμπροσθεν τῶν²⁹ κάτωθεν μαρτύρων εἰς αὐτὴν ἐν
ἔ³⁰ τει 1705, Φεβ(ρ)ου(ρ)α(ρ)ίῳ³¹ 4, ὥρα θ, ἰδιχτιῶνος — 13. Μάρτυρες
³² κάτωθεν —

³³ + παπ(ᾱ) νικωλὶς τ(ον) κόστα —

³⁴ + παπ(ᾱ) σιδερος ζουραφανου απο τον βουννο

³⁵ + σταματης σαγγουδης βουννος —

³⁶ + νηκολας μαρονης βουννος. —

3. Βουνὸν 24. ᾱ = ἄν. 25. γῆ = ἦ.

32

Προικοσύμφωνον τῆς 19 Αὐγούστου 1705 — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1705 - 7 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Πυργιοῦ, φ. 13 - 14. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθήναι]. Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Γένοιτο Κ(ύρ)ε τὸ ἔλε(ός) σου ἐφ' ἡμᾶς, καθὰ² περιελπίσσομεν ἐπὶ σέ, καὶ τὸ πα³ ρὸν συμβούλιον, Κ(ύρ)ε, εὐλόησον. Ὁ τε ἡ⁴ Βεσταρχοῦ Σκούλη καὶ οἱ παῖ-
δες αὐτοῦ ὁ⁵ Γεώργης καὶ ὁ Στεφανῆς καὶ ὁ Σίδερος καὶ⁶ ὁ Κώστας ἔχουν θυγα-
τέραν ἀδελφὴν παλιφιτά⁷ τὴν ὀνόματι Καλὴ συνέξεξαν⁸ αὐτὴ μετὰ νιὸν Γεώργη
Παράκον⁹ κη ὀνόματι Νικολῆν, ὅλα τὰ μέρη¹⁰ ὁμόζυγα εἰς νόμον ἡλικία, (ὡς)
¹¹ διακελεύουσιν οἱ θεῖοι νόμοι τῆς τοῦ Χρι¹² στοῦ Ἐκκλησίας. Οἱ τάτινονε ρηθεις
γονέ¹³ οἱ πρὸς τὴν θυγατέραν καὶ τοῦ γα¹⁴ ροῦ αὐτοῦ πέμπνυρα πολιτενο¹⁵ μενα
τῆς Χίου 500, ἀσημοῦ¹⁶, χρουσαφιοῦ καὶ ἐτέρων ὑ(μ)φασμάτων¹⁷ προτιμές
ὀργυνές — 16. Ἀρχὴ τὸ χω¹⁸ ράφιν τοῦ Χοχλία, καθὼς ἐστίν πλη¹⁹ σίον παπ(ᾱ) Στε-
φανῆς Μελαχροينوῦ καὶ Μι²⁰ χάλης Κωστομένον· ἔτερον χωράφιν²¹ εἰς τὸν Μαλό-
διν καθὼς ἐστίν, ὀργυι²² ἐς — 4 — πλησίον π(απᾱ) Σκούλη καὶ Γεώρ²³ γη Βαλάση·
ἔτερον χωράφιν εἰς τὴν²⁴ Μιλαρίσσα, καθὼς ἐστίν πλ(η)σίον²⁵ Ἰω(άννου) Σκούλη
καὶ ἡ χήρα Τούλαινα· ἔτερον²⁶ χωράφιν εἰς τὸν Ἀγκαθῶνα, κα²⁷ θώς ἐστίν, πλη-
σίον παπ(ᾱ) Στεφανῆς Με²⁸ λαχροينوῦ Ἰγεροδιάκον Παστέλη· ἔτι²⁹ ὅσον λειπτῇ
ἀπὸ τῆς δεκαέξῃ ὀργυι³⁰ ἐς, νὰ τὸ παίρῃ εἰς τὸ χωράφιν τῷ(ν)³¹ Γκαλίον πλη-

σίον Στεφανῇ Καρῇ·³² ἔτι τῆς δίνει καὶ δοπίτια τὴν Γκαθική,³³ ἣν τὴν ἔχει εἰς τὴν Ἀπάνω Πόρτα, κα³⁴ θῶς ἐστὶν καὶ εὐρίσκονται, ἀνώγεια, κα³⁵ τῶγεια, γῆν καὶ ἀνάκτισι, πλ(η)σίον παπ(ᾱ)³⁶ Στεφανῇ Παρακούκη καὶ πα(πᾱ) Λέου³⁷ Κωστομέ-
νον· ἔτι τῆς δίνει καὶ μαστίχιν³⁸ κεφαλησιμιόν, νὰ δουλεύη εἰς³⁹ {σ}τ' ἀφρετικὰ τὸν
{γ}κάθε χρόνο πετά⁴⁰ ρια τρία, νὰ τὸ δίνῃ εἰς ὄνομα⁴¹ Βεσταρχοῦ Σκούλη τῆς
δίνου καὶ σκί⁴² νους εἰς τὸν Στροφιλον, ὅσου<ς> ἔχει ἐνωθεν,⁴³ καὶ εἰς τὰ Προύκια,
ὅσους ἐπῆρεν ἂ⁴⁴ πὸ τὸ Νικολῇ τοῦ πα(πᾱ) Μπενέτου· ἔτι ἀδελ⁴⁵ φικὸν μερίδιον
ἄγρια {ῆ μερί⁴⁶ διον ἄγρια}, ἡμερα καὶ τὴν εὐγὴν αὐτοῦ.⁴⁷ Ἐτι δίνει καὶ ὁ Γεώρ-
γης Παρακούκης πρὸ⁴⁸ τὴν Καλὴ τῆς νύφης {σ}τον διὰ μπατίκι⁴⁹ α τὸ χωράφιν
τὸ ἔχει εἰς τὴν Μπά⁵⁰ χολη πᾶν, καθὼς ἐστὶν μὲ τὸ πη⁵¹ γάδιν ἀφδετρο πλ(η)σίον
παπ(ᾱ) Μιχα⁵² λάκου Φαρῇ καὶ τῆς Παναγίας,⁵³ ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ τὰ ποιῇ ὡς
θέλου καὶ⁵⁴ βούλονται αὐτοὶ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ.⁵⁵ Ἐγρα(ύθη) καὶ ἐνεγνώστην ἐν
ἔτει 1705⁵⁶ Ἀγούστον 19, ἡμέραν Κυριακή,⁵⁷ ὦρα—6—(ὦρα) ῥ' 13 ῥ'. Μάρτυρες
οἱ κά⁵⁸ τωθεν.

⁵⁹ + πα(πᾱ) γεόργης μελαχρην<ός>.

⁶⁰ + ιω<άννης> σκούλης—

⁶¹ + παπ(ᾱ) σηδωρος μελαχρηνος—

⁶² + γεόργης παπ(ᾱ) στεφακι κοληκα

⁶³ + βασιλης πρι—

6—7. παμφιλτάτην.

33

Προικοσύμφωνον τῆς 29 Μαρτίου 1714.—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώ-
δικος τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βέσσας. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ
Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 5216)].

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμὴν. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον
ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα, Κύριε, εὐλόγησον. Κύρ Νικόλας Βασιλάκης
ἀπὲ χωρίον Βέσσα καὶ ἡ συμβία αὐτοῦ Καλὴ ἔχον θυγατέραν ὀνόματι Σγούραιναν
ἐννομ<ο> οὗσα τὴν ἡλικίαν καὶ χρόνων μετρίων βούλειται συζευξαί(ν) αὐτοὺς ἀνδρὶ
ὀνόματι καὶ καθολικῶ μετὰ τὸν Ἰω(άννη) τοῦ Γεώργη Φρέζου ἀπὸ χωρίον Ἐλάτα, 5
θεία καὶ ἱερὰ τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ὑποτύπωσης καὶ διαθέσεως τὸ
παρὰ τοῦ Θεοῦ τελειωθὲν θεῖον συνοικέσιον. Ἡ δὲ προῖξ τίττει αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς
πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Τὸ μὲν πρῶτον τῆς δίνουν τὸ δοπίτιον τὸ ἔχει εἰς τὸν Πύργον
τὸ κεραμωτὸν μὲ τὸ που<ν>τίν, φυλάττοντα τὸ μέσα βοτίν, ἥγουν ἀλλίζεται ἀπὸ τὴν
παλαιὰν πόρταν πλησίον Σταμάτης Μιχὸς, καὶ πράγματα ὀργινὲς 12. Τὸ μὲν πρῶτον 10
ὑποστατικὸν τῆς δίνει εἰς τὸν ἅγιον Ἰω(άννην), καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται πλησίον
Κυριακῇ Τζιρίγον ἕτερον τῆς Στάσις, καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκονται τ' ἀπάνω καὶ
κάτω πλησίον Γεώργης Βασιλάκης καὶ Μιγάλης Βασιλάκης ἕτερον τοῦ Σπίνου τὸ

- ἀπάνω, καθὼς ἔστιν πλησίον πατῶ Νικόλας Λιβανῆς καὶ ἡ Νέα Μονή· ἕτερον εἰς τὸν
- 15 Τξιριᾶν, καθὼς ἔστιν καὶ εὐρίσκονται πλησίον Γεώργης Ζερβουδῆς, σκάλες δύο· ἀκόμη ὅσον ἀπολειπτῇ, γὰρ τῆς τὸ σῶντος εἰς τὴν Ποταμὶν [.....] τὴν μεριὰν τοῦ Σταμάτη Σιστουράκιν. Ἀκόμη κρεββατοσιρῶσιν κατὰ τὴν τάξιν· σιρῶμαν 1—σεντόνια 4—παπλώματα 2—μαξελλάρια 4—ζουπὲς 3—κουτουνῖνες 2—ματήλια χοιτὰ φιλὰ 18—καμιζόραν τζοχένην 1—παπούτζια βελουχ(ί)τικα· ἀκόμη καὶ σφακτὰ
- 20 κεφάλια δέκα, πρῶτον, δεύτερον καὶ τρίτον, καὶ χάλκωμαν ὀκτάδες δύο καὶ μισή· πῖθον ἕναν μέγαν καὶ ἕναν μικρόν· ἀκόμη δίνει τῆς καὶ μαστίχιν κεφαλησιμιὸν λίτρες 2. Ἀκόμη δίνει καὶ ὁ πεθερὸς πρὸς τὴν νύμφην διὰ ἑμπαικίων τὸ ὑποστατικὸν τὸ ἔχει ἐν τῇ θέσει Ροδῶνα τὴν ἀπάνω σκάλαν γὰρ τὴν μοιράσουν οἱ δύο νυμφάδες, καὶ γὰρ πάρη ἡ πρώτη νύμφη τὴν μερεὰν ὀγοιαν θέλει. Οὗτοι ἐσυμφώνησαν
- 25 εἰς τὰς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ φυλάξαι, ὡς τοῦ μὴ εἰπεῖν ἐναντίον γὰρ ἔχη γὰρ πλερώνη εἰς ποινὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀσιλάνια 50. Ἐργαυτὴ καὶ ἐνεγνώστη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Νικολῆ Βασιλάκη—1714, Μαρτίῳ 29—Μάρτυρες. Ἡμέρα Δευτέρα, ὥρα 3.
- + Ἰωαννης τοῦ μύχαλν μπούνια μαρτυρας
+ μηχαλῆς βασιλακῆς μαρτηρας
- 30 + μηχαλῆς σπανουδης μαρτηρας
+ παπ(ᾱ) γεοργῆς βασιλακῆς και νοταρῶς.

34

Προικοσύμφωνον τῆς 15 Ἰανουαρίου 1722. — Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος τοῦ χωρίου τῆς Χίου Νεότητων [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 796)].

- Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα ἐνλόγησον. Μιχαὴλ Βουνουσάκιν καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ Μαρία ἔχοντες ἐγγόνην ὀνόματι Καλὴν τῆς θυγατέρας αὐτῶν τῆς ποτὲ Ἀγγελροῦς θυγάτριον, θέλοντες συζεῦσαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ καθολικῷ μὲ τὸν Δημήτριον Κουράκην παρόντα καὶ
- 5 στέργοντα, καὶ ἀποδεχομένον ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὀρισθὲν τέλειον καὶ θεῖον συνοικέσιον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας μας. Τάττουσιν δὲ καὶ παραδίδουν πρὸς αὐτὴν τὴν Καλὴν κατὰ τὸ προικοσύμφωνον τῆς μητέρας τῆς. Ἐν πρώτοις τὰ σπίτια τὰ ἐν τῇ θέσει τοῦ Πύργου ἀνωγοκάτωγα καθὼς ἔστιν καὶ εὐρίσκεται, μὲ σεντούκια, πιθόπουλα, προικίον καὶ πᾶν ἕτερον πλησίον ὁ παπ(ᾱ) Νεόφυτος καὶ Μπιντασαρῆς· καὶ
- 10 τὸ λειβάδι καὶ τὸ χωράφι τῆς Φυτοῦς σύνδενδρον πλ(ησίον) ὁ Πλουμῆς· ἕτερον τοῦ Χαλοῦ σύνδενδρον πλ(ησίον) Σταμάτης Ζαρζακάδιν· ἕτερον τῶν Γερογιῶν τρία σκαλάκια πλ(ησίον) τοῦ Πορῆ καὶ τοῦ Μετάνη· ἕτερον τῆς Τυχαλῆς πλ(ησίον) τοῦ παπᾶ Φετοκάκη· ἕτερον τῶν Τρουλλῶν πλ(ησίον) τὸ Πριζάρε· ἕτερον τῆς Τραπεζγιῆς πλ(ησίον) ὁ Κωνσταντῖος· ἕτερον τοῦ Ποντικοῦ σύνδενδρον πλ(ησίον) τὸ Βοζάκιν· ἕτερον

τοῦ Στεναδιοῦ σύνδενδρον πλ(ησίον) παπᾶ Γεωργελῆ Δὲ Κοντούδη· ἕτερον τοῦ 15
 ᾿Αφροδισίου ἐνάμιον σκάλαν πλ(ησίον) τὸ Πριζάρι· ἕτερον τοῦ Χαζῆ τῆς Πηγῆς
 πλ(ησίον) Χαζῆ Παγιαζήτῃ· ἕτερον τοῦ Χαλοῦ μὲ τὴν κάτω κουντουριδιὰν πλ(ησίον)
 Γεώργης Καρβούνης· τοῦ Σεληναρίου τὸν κῆπον μὲ τὸ φρέαρ πλ(ησίον) παπᾶ Σαγ-
 κουλῆς. Ταῦτα πάντα τῆς παραδίδουν τελείαν προῖκαν. ᾿Ακόμη τοῦ ᾿Αφροδισίου τὴν
 μισὴν σκάλαν μὲ τὴν συκιὰν πλ(ησίον) ὁ Κωσταρῆς, καὶ εἰς τὰ Χειμωνικά ἡ κάτω 20
 σκάλα καὶ ἀπὸ πάνω ἡ μισὴ σκάλα νότιον μέρος μὲ δύο ἐλλῆς πλ(ησίον) τὰ κληρονο-
 μικά νὰ εἶναι καὶ αὐτὰ εἰς τὸ ζάπτιν τῆς. ᾿Ακόμη τῆς δίνει καὶ ὁ Κωνσταντῆς καὶ
 ἡ Κατερινὴ τῆς ἐγγόνης τῆς νύμφης τὸ μερίδιον τοῦ πατρὸς αὐτῆς, τὰ σπῖτια τοῦ
 Χαλήττρα Χριστοφάκι μὲ τ' ἀπὸ κάτω μὲ τὸ μέσα διαβατὸν πλ(ησίον) ἡ Μαροῦ
 ἡ κόρη των καὶ τὸ Χριστοφάκιν καὶ τῶν ᾿Αγ. Σαράντων σύνδενδρον πλ(ησίον) Μιχά- 25
 λης Μαλοκάβουρας· καὶ τῶν Μεροβιγλίων σύνδενδρον πλ(ησίον) τοῦ παπ(ᾶ) Ψυχούλιν
 ἕτερον στήν αὐτὴν θέσιν πλ(ησίον) τοῦ Νικολάκιν· ἕτερον τοῦ Χαζῆ τῆς Πηγῆς σύν-
 δένδρον πλ(ησίον) ὁ ᾿Αποστόλης καὶ ἡ Κουβαρελῆ· καὶ τοῦ Χαλοῦ σύνδενδρον πλ(η-
 σίον) τοῦ Κατραρακίου· καὶ εἰς τὸ Πλουμάριν μισὴν ἐλαίαν μέσα στοῦ Μανρίκου νὰ
 εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον τῆς νύμφης εἰς τὸ ζάπτιν αὐτῆς· καὶ ἀποθανόντος τοῦ Κων- 30
 σταντῆ καὶ τῆς Κατερινῆς νὰ μετέχῃ ἡ νύμφη εἰς τὰ γεροντοτροφία καὶ οὐλισες ὅπου
 τῶν εὐρεθοῦν, εἰς ἑκαλὸν καὶ εἰς ἑκακόν, καθὼς ἔστερξαν αὐτοὶ καὶ τὰ παιδιὰ των.
 ᾿Ετι εἶπαν καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ ὤμοσαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ φυλά-
 ξαι τὰ πάντα. Δι' οὗ εἰς πίστωσιν ἐγράφη καὶ ἀνεγνώσθη ἐν ἔτει 1722, μηνὶ ᾿Ιανουα-
 ρίου 15. Μάρτυρες.

35

᾿Ακόμη τάττει καὶ ὁ γαμπρὸς τῆς νύμφης ἐμπασιδίον καὶ τέλειον χαριστήρι ἀσ-
 λάνια 200, ἥγουν διακόσια, καὶ ὁμολογοῦν ἡ νύμφη καὶ τὰ πενθερικά πὺς τὰ ἔλαβαν
 εἰς τὰς χεῖρας τῆς νύμφης, νὰ τὰ κάμῃ ὡς θέλει καὶ βούλεται. ᾿Ετι ἔστερξαν 1722.
 ᾿Ιανουαρίου 15. Μάρτυρες.

᾿Ομολογεῖ ἐδῶ παρὼν Κωνσταντῆς Μπουναφατσάκιν πὺς ἔλαβεν ἀπὸ τὴν 40
 Καλὴν τὴν νύμφην τὴν ἐγγόνην του ἀσλάνια 37, ἥγουν τριάντα ἐπτά, διὰ χρῆος τοῦ
 πατρὸς αὐτῆς. ᾿Ετι ἔστερξαν. 1722, ᾿Ιανουαρίου 15.

᾿Εμπροσθεν τῶν κάτωθεν μαρτύρων.

Παπ(ᾶ) Μιχάλης τοῦ παπ(ᾶ) Σιδώρον.

παπ(ᾶ) Νικολῆς Λεκοκτούδιν

45

Δημήτρις Μπουναφατσάκην.

Σίδορονς Μιχάλη Καρβούνη

Μιχάλης ᾿Αντριάδην.

ἀδελφου χωρίου τῆς Χίου, φ. 17. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύριε) Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστὲ) ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς² ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα ἐν³ λόγησον. Ὁ Κωσταντῆς Κωσταρῆς καὶ ἡ σύμβιος⁴ αὐτοῦ Καλὴ ἔχοντες θυγατέραν⁵ ἐννομο τῇ ἡλι⁶ <κία> ὀνό⁷ ματι Μαρίαν, θέλοντες συζεῦσαι αὐτήν⁸ ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ καθολικῷ μετὰ τὸν⁹ υἱὸν τοῦ ποτε Μιχάλη Κουβαρελοῦ ὀνό¹⁰ μα¹¹τι Νικόλαον, παρόντος καὶ στέργοντος,¹² καὶ ἀποδεχομένων, ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ¹³ ὀρισθὲν θεῖον συνοικέσιον κατὰ τοὺς κα¹⁴ νόνας τῆς Ἐκκλησίας μας. Τά-
τουσιν δὲ καὶ¹⁵ παραδίδου¹⁶ σιν¹⁷ πρὸς αὐτήν τὴν Μαρίαν διὰ¹⁸ προῖκα καὶ μερίδιον πατρικὰ καὶ μη¹⁹τρικὰ τὰ κάτωθεν γεγραμμένα κατὰ²⁰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου. Κρεββατοστρῶσιν²¹ κατὰ τὴν τάξιν φονσιάνια γερανὰ καὶ ἄσπρα²² ἔξι ἀσημό-
κουπαν μίαν σεντοῦκιν ἕναν νὰ²³ διαλέξῃ²⁴ πυθόπουλα μέτρων εἴκοσι²⁵ μαντή²⁶ λια καὶ ἕτερα ὅσα ἔχει καὶ φοραίνει καὶ διὰ²⁷ προικίον τὸ ἀμπέλιν τοῦ Κάμπου πλη-
σί(ον) τὸ Λα²⁸ζάκιν καὶ διὰ προτιμὴν τὸ ἀμπέλιν τῶν Πυ²⁹ξαρίων πλησί(ον) τὸ Κουτζουκούδιν καὶ τῶν Μαλίω³⁰ν τὸ χωράφιν σύνδενδρον³¹ πλησί(ον) < > τὸ μισόν κρη³²τίζουν καὶ οἱ γονεῖς διὰ γεροντοτροφία³³ τὸ χωράφιν τῆς Καργίας σύνδεν-
δρον³⁴ πλησί(ον) ὁ Κωσταντουλάς τῶν Μεροβιγλίω³⁵ν πλησί(ον) τὸ Γρυλλάκιν τοῦ Κάταργοῦ πλησίον³⁶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς τῆς Καραδίνας τοῦ Ἀ³⁷γρέλου πλη-
σί(ον) ὁ Κούρτζιος τῶν Καμπίων τὸ³⁸ ἀμπέλιν πλησί(ον) ὁ ἀδελφός τῆς καὶ τῆς Πλα³⁹κωτῆς μὲ τὰ σκινάρια πλησί(ον) Κωσταντῆς⁴⁰ Μπαγιαζήτης τὰ δὲ ἐναπο-
μείνοντα αὐτῶ⁴¹ν ἔχει, ἄγρια, ἡμερα, ἀμπέλια, χωράφι,⁴² δένδρα καὶ πᾶν ἕτερα, δωρεές, χα⁴³ρίσματα, φυλάσσοντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ⁴⁴, νὰ γίνονται τέσσερα μερί-
δια⁴⁵ καὶ⁴⁶ σκίνους νὰ μοιράζον οἱ γονεῖς νὰ διαλέ⁴⁷γῃ ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύμφη νὰ παίρῃ⁴⁸ τὸ μερίδιόν τῆς ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ⁴⁹ μὴν ἔχῃ νὰ κάμῃ μήτε εἰς καλὸν⁵⁰ μήτε εἰς κακόν καὶ νὰ ἔχῃ καὶ τὰ σπύ⁵¹ρια τῆς ἁγίας Ἐρμύνης ἀνωγοκά-
τωγα⁵² πλησί(ον) τοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Δίνει καὶ ὁ γαμπρὸς⁵³ τῆς νύμφης ἐμπασιδίον τέλειον χάρι⁵⁴σμα τὸ μισὸν ἀμπέλιν τοῦ Κάμπου⁵⁵ πλησί(ον) τὸ Ζαρζακάδιν καὶ τοῦ Λάγγου τὰ⁵⁶ ἔμισα πλησί(ον) τὸ Ἰγρυλλάκιν. Οὕτως εἶπαν⁵⁷ καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ ὤμοσαν εἰς⁵⁸ τὰς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ φυλά⁵⁹ξαι τὰ πάντα. Δι' οὗ εἰς πίστωσιν ἐγρά(φη)⁶⁰ καὶ ἀνεγνώστη ἐν ἔτει 1724— μην(νι)⁶¹ Νοεμβρίῳ—26—
Μάρτυρες.

⁵³ + παπ(ᾱ) μιχάλης παπ(ᾱ) σιδερου διμιτρι—

⁵⁴ + παπ(ᾱ) νικολις μαλονρι—

⁵⁵ + γεοργης γριλάκιν—

⁵⁶ + νικολις μονχλάκιν—

|⁵⁷ + Καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα σπίτια νὰ μὴν ἀμετέχῃ ἡ νύμφη, |⁵⁸ νὰ εἶναι ἐξέπρουκη.
Ἔτσι ἔστερξαν. Μάρτυρες.

|⁵⁹ + παπ(ᾱ) νικολις μαλουρι—

|⁶⁰ + Ἐπῆρεν τὰ σκινάρια τῇ(ς) Βαγινῆς.

|⁶¹ + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν καὶ νοτάριος.

|⁶² Ἐπῆρεν καὶ τοῦ Μαγουλά τοῦ Κάμπου σύν|δεν|δρα |⁶³ τοῦ Ἀγριλωποῦ
ἡ κάτω σκάλα τῆς Τυχάλῃς ὅλα |⁶⁴ τῶν Παλαιζίων τὶς ἄκριες, ἡ ἀπάνω σκάλα
|⁶⁵ τῶν Ποτισμάτων χωρὶς συνέξ.

36

Προικοσύμφωνον τῆς 28 Νοεμβρίου 1724.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724—1725
ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 18. [(Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρό-
γραφα ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰ(ησο)ῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν |² καὶ τὸ παρὸν
συνάλλαγμα εὐλόγησον. |³ Καλὴ θυγατέρα τοῦ Μιχάλη Σφηνάριν |⁴ θεληματικὴ καὶ
αὐτοθέλητη ἡθέλη |⁵ σεν συζεῦσθαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ |⁶ καθολικῷ μὲ τὸν Δημή-
τρη τοῦ ποτὲ |⁷ παπ(ᾱ) Σιδώρου τοῦ Μιχάλη, καὶ αὐτὸς θεληματὶ |⁸ κὸς καὶ αὐτο-
θέλητος παρόντος καὶ στέρ |⁹ γοντος, καὶ ἀποδεχομένων ἵνα τὸ παρὰ |¹⁰ τοῦ Θ(εο)ῦ
ὁρισθὲν τελεσθῇ θεῖον συνοικέσι(ον) |¹¹ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας μας, |¹² μὲ
τὰ ἐπάροχοντα αὐτῆς σπίτια, χω |¹³ ράφια, ἀμπέλια, δένδρα καὶ πᾶν ἔτε |¹⁴ ρα, καθὼς
εἶναι γραμμένα εἰς τὸ πρωτινόν |¹⁵ προικοσύμφωνον, εἰς τὰς πράξεις παπ(ᾱ)
|¹⁶ Γεώργη Δεκοκτιούδη. Ἀκόμη δίνει καὶ ἡ |¹⁷ μητέρα τοῦ Δημήτρη τοῦ γαμπροῦ
τὸ χωρὰ |¹⁸ φιν τοῦ Χαρχοῦ πλησί(ον) τοῦ παπ(ᾱ) Γρηγόριον καὶ τῆς ὁ |¹⁹ δοῦ καὶ τῆς
Λαγγάδας πλησί(ον) τὸ Μπουναφα |²⁰ τζάκιν καὶ νὰ ἔχῃ καὶ τὸ μουλάριν ὁ γαμπρός
|²¹ καὶ νὰ πάρουν καὶ τὰ ἄλλα παιδιὰ χωράφι |²² α κατὰ τὴν ποσότητα τιμήματος
καὶ τὸ |²³ ἐπίλοιπον ἔχει νὰ τὰ κάμνουν τέσσερα με |²⁴ ρίδια ἀποθανόντος τῆς μητρὸς
αὐτ(ῆς). |²⁵ καὶ νὰ κρατήσῃ ἡ μητέρα των διὰ |²⁶ ζωοτροφίαν ὅτινα ποὺ νὰ θελήσῃ
καὶ νὰ ἀ |²⁷ πληρογοῦνται τὰ τέσσερα παιδιὰ εἰς ὅλα |²⁸ τὰ χρῆθ' ὅπου νὰ τρέχουν τοῦ
σπιτιοῦ, |²⁹ ὅσον τέλη(τ)α ἀφεντικά, ὅσον ὁμολογίς |³⁰ καὶ θανὲς κατὰ τὴν τάξιν
τὸ μουλάριν |³¹ τὸ δίνει ἡ μητέρα του τοῦ Δημήτρη. Δίνει |³² καὶ ἡ νύμφη τοῦ
γαμπροῦ τὸ χωράφιν τὸ ἐν |³³ τῇ θέσει τὸ Λαιοτρίβιν τοῦ ἀγίου Γεωργίου πλησί(ον)
|³⁴ τὸ Γρυλλάκιν καὶ τὸ μισὸν τοῦ Πλουμαρίον πλησί(ον) |³⁵ τὸ Κοκκαλάκιν. Ἔτσι
εἶπαν καὶ ἔστερξαν, |³⁶ οὕτως εἶπαν καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ ὡμο |³⁷ σαν εἰς τὰς ἀγίας
τοῦ Θ(εο)ῦ Γραφάς |³⁸ τοῦ μὴ ἀντειπεῖν ποτὲ καιροῖς, τοῦ φυ |³⁹ λάξαι τὰ πάντα.
Δι' οὗ εἰς πίστιωσιν |⁴⁰ ἐγρά(φη) καὶ ἀνεγνώσθη ἐν τῷ οἴκῳ τῆς νύμ |⁴¹ φης ἐν ἔτει
1724—μην(νι) Νο |⁴² εμβρίῳ—28. Μάρτυρες:

- ⁴³ + παπ(ᾱ) μιχαλῖς παπ(ᾱ) σιδερον διμιτρι —
⁴⁴ + γεοργαλος σφηναρη μαρτηρας
⁴⁵ + ο αποστολης του μυχαλν
⁴⁶ + σταματος μπουνναφατζακι —
⁴⁷ + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν καί νοτάριος.

37

Ἀκύρωσις προικοσυμφώνου τῆς 16 Δεκεμβρίου 1724. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724—1725 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 14. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμὴν. Μαρία θυγατέρα τοῦ² παπ(ᾱ) Γεώργη παπ(ᾱ) Σιδώρον ὁμολογεῖ καὶ στέργει πὼς διὰ³ τὸ προικοσύμφωνον, ποὺ τῆς ἔκαμεν ὁ Γεώργης Σπα⁴λάριν καὶ ἡγραφέν της μπασιδία τὰ σπίτια τοῦ⁵ Πύργον καὶ τὸ ἀμπέλιν τοῦ Σχουμαρίου, καθὼς φαί(νεται)⁶ εἰς τὸ προικοσύμφωνον, ἔτιζι τὴν σήμερον ἡ⁷ Μαρία ἐπειδὴ καὶ δὲν τὸν θέλει διὰ ἄνδραν⁸ της, νὰ εἶναι τὸ σύφω-ν(όν) της ἄκχρον καὶ ἀνί⁹σχυρον, νὰ μὴν ἔχη καμμίαν μετοχήν¹⁰ ἀπὸ τὰ ἐμπασιδία μῆτε ἀπὸ πολλὴν ἢ ὀλίγον,¹¹ μόνον νὰ εἶναι τοῦ Γεωργίου τὰ σπίτια ἐλεύ¹²θερα καὶ ἀμπέλιν ἀπὸ τὴν σήμερον ὥσάν¹³ καὶ πρῶτα. Ἔτιζι καὶ ὁ Γεώργιος στέργει νὰ μὴν¹⁴ ἔχη ἀπὸ τὸ σύμφωνον καμμίαν μετοχήν, νὰ¹⁵ ἔχη κάθε μέρος τὰ ἐδικά του. Ἔτιζι εἶπαν¹⁶ καὶ ἔστερξαν. Δι' οὗ εἰς πίστωσιν ἐγρά(φη) καὶ¹⁷ ἀνεγνώσθη, ἐν ἔτει — 1724, μην(νι) Δεκε¹⁸βρίῳ — 16. Μάρτυρες.

- ¹⁹ + σιδερος τοῦ μιχαλη
²⁰ + προης ατζαλη : —
²¹ + μιχαλησ μπουνναφατζάκην —
²² + κοσταντις λαπαρδαδιν
²³ + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν —
²⁴ καὶ νοταριος.

38

Ἐναλλαγὴ ἐμπασιδίου τῆς 20 Δεκεμβρίου 1724. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724—1725 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 21. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμὴν. Μιχάλης Μον²χλάκιν καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ Μαρία παρὼν³ ἐμπροσθεν {ἐμπροσθεν} ἐμοῦ τοῦ νοτα¹ρίου ὁμολογοῦν καὶ στέργονται. Ἐπειδὴ⁵ καὶ νὰ {ἡ} εἶχεν ὁ Μιχάλης χωρά(ρά)φιν εἰς τοῦ⁶ Χαρχοῦ τῆς νύμ(ημ)φης ἐμπασιδίων,⁷ καθὼς διαλαμβάνει τὸ προικοσύμ(φω)ν(όν) του, ἔστερξαν τὰ δύο μέρη οὗ⁹ νὰ ἔχη ἡ νύμφη ἡ Μαρία ἀπὸ τὰ ἔχει τοῦ ἀν¹⁰δρός αὐτῆς

Μιγάλη τὸ χωράφιν τοῦ¹¹ Μαγουλᾶ τοῦ Κάμπου πλησί(ον) Κωσταντῆς Παντε-
 |¹²λάκιν, καὶ αὐτὴ παρατίξει τὸ ἐμπασίδιον¹³ τῆς τοῦ Χαρκοῦ πρὸς τὸν ἀνὴρ αὐτῆς,
 |¹⁴ νὰ τὸ ποιῇ αὐτὸ ὡς θέλει καὶ βούλεται, πωλεῖν,¹⁵ χαρίζειν καὶ ἕτερα, ὑποσχό-
 |μενοι ποιήσου¹⁶(σου) χουζέτιον. Ἐτζι εἶπα(ν) καὶ ἔστερξα(ν).¹⁷ Δι' ὃ ἐγρά(φη)
 καὶ ἀνεγνώσθη ἐν <ἔτει>—1724,¹⁸ μη(νὶ) Δεκεβρίῳ—20.—Μάρτυρες.

|¹⁹+ παπ(ᾱ) κοσταντης καπου μαρι(ν)ρασ

|²⁰+ πα(πα) μιχαλὶς γαλιατις

|²¹+ παπ(ᾱ) νικολὶς μαλουρακις

|²²+ γεωργις χριστοφακι—

39

Προικοσύμφωνον τῆς 29 Μαρτίου 1725.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724-1725
 ἀδήλων χωρίου τῆς Χίου, φ. 43. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα
 ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεὸς <ῆ>μῶν, ἐλέησον ἡ|²μᾶς ἀμήν καὶ τὸ παρὸν
 συνάλλαγμα εὐ|³λόγησον. Παπ(ᾱ) Γεώργης παπ(ᾱ) Σιδώρου εἰχόντες⁴ θυγατέρα
 ἔννομο τῇ ἡλικίᾳ ὀνόματι⁵ Μαρίαν, θέλοντες συζευξαι αὐτὴν μετὰ τὸν⁶ υἱὸν τοῦ
 Γεώργη Μετάνη, ὀνόματι Μιχαήλ(ι),⁷ παρόντος καὶ στέργοντος, καὶ ἀποδεχο⁸μέ-
 |νων, ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὀρισθῇ⁹ τελεσθῇ θεῖον συνοικέσιον κατὰ τοὺς¹⁰ κανό-
 |νας τῆς Ἐκκλησίας μας. Τάττουσιν¹¹ δὲ καὶ παραδίδουσιν πρὸς αὐτὴν¹² τὴν Μαρίαν
 διὰ προῖκα καὶ μερίδιον πα|¹³τρικὰ καὶ μητρικὰ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ¹⁴ χωρίου¹⁵ ἀση-
 |μοῦ, χρυσαφιοῦ, ρούχων καὶ ἐτέρ(ων)¹⁶ ἄλλων ὑ(μ)φασμάτων, φουσιάνια, μαντή-
 |λια, πο¹⁷κάμισα, μπουστομάνικα, ὅσα γυναικίτικα¹⁸ φορεῖματα, ὅσα ἔχει καὶ παίρ-
 |νει κρεββατιστρῶ¹⁹(το)σιν καὶ ἕτερα τῆς μητέρας τῆς, ὅσα τῆς εὐ²⁰ρίσκονταν, τῆς
 τὰ παραδίδει ὁ πατὴρ τῆς²¹ εἰς τὸ ζάπτιν τῆς καὶ ὀπίτια τῆς μητέρα²² τῆς καὶ
 τὰ γονικά του, σεντούκια, πιθόπουλα,²³ χωράφια, ἀμπέλια καὶ πᾶν ἕτερα, νὰ εἶναι
 |²⁴ ὅλα τῆς νύμφης, ἀποθανόντος τοῦ παπ(ᾱ) τῆς²⁵ καὶ ἂν τοῦ εὐρεθῇ καλόν, νὰ
 εἶναι τῆς κόρης,²⁶ καὶ ἂν τοῦ εὐρεθῇ χρέος, νὰ ἀπηλογᾶ(ται) ἡ κόρη,²⁷ καὶ αὐτὸς
 ὁ πατὴρ Γεώργης νὰ ἔχη ἀπλήν καὶ²⁸ ἄδειαν διὰ τὸ χρέος, ἀπὸ ὅλον τὸ ἔχει νὰ
 κυβερ²⁹νᾶται. Δίνουν καὶ οἱ γονεῖς τῆς νύμφης ἐμπα|³⁰σίδιον καὶ τέλειον χάρισμα
 τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς³¹ νύμφης τὸ χωράφιν τοῦ Κάμπου πλησί(ον) Δη|³²μήτηρ
 Παντολέου καὶ Γεώργη Μπαρπάκιν.³³ Ἀκόμη δίνει των καὶ χαρίζει των ἡ Πλου-
 |μοῦ³⁴ τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύμφης τὸ χωράφιν³⁵ τοῦ Βαθὺ πλησί(ον) τὸ Λεξαν-
 |τράκιν καὶ τὸ³⁶ Φιστάκιν καὶ τὸ Διδυμονοσάκιν. Δίνουν³⁷ των ἀκόμη καὶ οἱ γονεῖς
 ἀπὸ τὴν σήμερον³⁸ τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύμφης ἀσε(λάνια) ἑκατόν.³⁹ Ἐτζι εἶπαν
 καὶ ἔστερξαν καὶ ἐσυμφῶ⁴⁰νησαν καὶ ὤμοσαν τὰς ἀγίας τοῦ Θε(ο)ῦ⁴¹ Γραφὰς τοῦ

φνλάξαι τὰ πάντα. Δι' οὗ⁴¹ εἰς πίστωσιν ἐγρά(φη) καὶ ἀνεγνώσθη,⁴² ἐν ἔτει—1725
μη(νί) Μαρτίῳ —29—. ⁴³ Μάρτυρες.

⁴⁴ + παπ(ᾱ) μιχαλις παπ(ᾱ) σιδέρου διμιτρι—

⁴⁵ + διακος μαλουρονῆς

⁴⁶ + μιχαλις καπετανακιν

⁴⁷ <+> σιδερος του μιχαλη

⁴⁸ + γεοργης του μιχαλι δεμεστιχος—

⁴⁹ + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν καὶ νοτάριος.

40

Παραχώρησις προικὸς τῆς 24 Μαΐου 1725.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724 - 1725
ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 49. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθήναι (Χειρόγραφα
ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

τὰ γίνῃ χουκέτιον εἰς τὸν ἀφέντιον κα|δῆν|.

|¹ + Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου) Ἀμὴν. Χήρα Κυριακῇ² συμβία τοῦ ποτὲ
Νικολῇ παπ(ᾱ) Σταμάτῃ ἀπὸ τὴν³ Κοινὴν παρὸν ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου
|⁴ καὶ τῶν κάτωθεν ὁμολόγησε καὶ ὁμολογεῖ μὲ καλὴν⁵ προαίρεσιν καὶ θέλησίν της,
πὼς προυκίζει τὴν θυγα⁶ τέραν αὐτῆς Μαρίαν ἕναν πάπλωμαν μεταξω⁷ τὸν σπιτι-
κόν, σεντιόνιν κροσσέον ἕναν, γεραν⁸ ὄν φουστάνιν ὀκτὼ πετζίων, ψυχαπάννιν δέκα
πε⁹ τζίων, φουστάνιν λινὸν ἕναν, ἕναν κάμοχάδιν¹⁰ παιδιακόν, μπουστομάνικα μπου-
πουλίτικα ζευ¹¹ γάριν ἕναν, ἕτερα λινὰ ζευγάριν ἕναν, ἕτερα¹² γριζετωτὰ ζευγάρια
δύο, σένιες καλὲς δύο,¹³ ἀρκζάν χρουσὸν ἕναν, ἕτερον κεντητόν, χειρο¹⁴ μάντηλον μὲ
κουμπιά, κλειδοβάσταχον μὲ¹⁵ κουρέλια καφατιανὸν ἕναν καὶ ἕτερον μπα¹⁶ μπα-
κινὰν καὶ μεταξωτόν ἕναν καὶ παπλωμάτιν¹⁷ μικρὸν ἕναν καὶ ἕναν καλανμαύχιν μὲ
χρου¹⁸ σᾶ, στρίγκαν μὲ κουμπιά, σεντουῖκιν ἕναν κα¹⁹ λόν καὶ ἀπομένει τὰ τῆς
κάμῃ κρεββατοστρωσιν κα²⁰ τὰ τὴν τάξιν τὰ ὅσα φοραίνει ἡ θυγατέρα της²¹ φου-
στάνια, μαντήλια, τζουράκια καὶ ἕτερα²² τὰ εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον ἐλεύθερα εἰς τὸ
|²³ ζάπιν της, τὰ δὲ λοιπὰ τὰ ἄνωθεν γραμμένα²⁴ τὰ εἶναι, ἀποθανόντος της, τῆς
Μα[[ρι]]ρίας πάντῃ²⁵ ἐλεύθερα καὶ τὰ μὴν ἔχῃ καμμίαν ἐξουσίαν κα²⁶ νέαν της
παιδὶν τὰ τὴν δυσκολέφουν, μό²⁷νον τὰ εἶναι αὐτὴ ἡ Μαρία νοικοκυρά, τὰ²⁸ τὰ
παίρῃ εἰς τὸ ζάπιν της ἀποθανόντος, καθὼς²⁹ ἄνωθεν ἔστειλεν. Δι' ὃ εἰς ἐνδειξιν
ἐγρά(φη) καὶ³⁰ τὸ παρὸν καὶ ἔστειλεν τὰ δύο μέρη. Ἐν ἔτει—1725—,³¹ μη(νί)
Μαΐῳ —24. Μάρτυρες. Ἐγράφη τὸ παρὸν ἐν³² τῷ οἴκῳ ἐμοῦ τοῦ νοταρίου.
Μάρτυρες.

³³ + παπ(ᾱ) μιχαλις γαλιατις

³⁴ + σιδερις(ι) μιχαλις—

³⁵ + σιδέρις μιχαλιτζακιν

³⁶ + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν καὶ νοταριος.

41

Προικοσύμφωνον τῆς 1 Δεκεμβρίου 1725.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724—1725 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 73. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθήναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κύριε Ἰησοῦ Χ(ριστ)ῆ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν² καὶ τὸ πα(ρ)α(ρ)ὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον. Κυρὰ παπ(α)³ διὰ Μαρία πρεσβυτέρα τοῦ ποτὲ παπ(ᾱ) Σιδώρου Κούντ⁴ ουρου παρῶν καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς Νικόλαος, ἔχοντες⁵ θυγατέραν ἔννομο τῇ ἡλικίᾳ ὀνόματι Κυρια⁶ κοῦν θέλοντες συζεῦξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ⁷ καὶ καθολικῷ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ ποτὲ Νικολῆ Λι⁸ ἄκιν ὀνόματι Ἰοῖδωρον, παρόντος καὶ στέργοντος⁹, καὶ ἀποδεχομένων, ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁρισθὲν¹⁰ τελεσθῇ θεῖον συνοικέσιον κατὰ τοὺς κανόνας¹¹ τῆς Ἐκκλησίας μας. Τάττουσιν δὲ καὶ παραδί¹² δουσιν πρὸς αὐτὴν τὴν Κυριακοῦν διὰ προῖ¹³ κα καὶ μερίδιον ἀπὸ τῆς μητέρας τῆς κατὰ¹⁴ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου τὸ χωράφιον τῶν Κοιλαδίων τὴν¹⁵ κάτω σκάλαν πλησί(ον) τὸ Πριζάριον καὶ ἔτερον τῶν¹⁶ Κατελυμάτων, ὅλα τὰ μισὰ νὰ διαλέγη, πλησί(ον) τὸ¹⁷ Σφηνάριον τῇ(ς) Λα(γ)γάδας τὸ μισὸν νότιον μέρος πλησί(ον)¹⁸ τὸ Μαγειράκιν καὶ προικίον αὐτῆς ὅσα ἔχει καὶ¹⁹ φοραίνει, φουστάνια, μαντήλια, μπουστομάνικα καὶ πο²⁰ κάμσα, δακτυλίδια καὶ ἔτερα, ὃ ἔχει, καὶ τὴν ἐρουδιάν²¹ τέσσερα γερανὰ φουστάνια, ἄσπρα ἔξι, κρεββα²² τοστρωσιν μὲ τὰ δικαιώματά των, σεντουκιν ἔ²³ ναν νὰ διαλέξη, πιθόπουλα μέτρων τὸ μερίδιόν της.²⁴ Δίνει καὶ ὁ γαμπρὸς τῆς νύμφης ἐμπασιδίων τὰ χω²⁵ ράφια τῶν Λακκωμάτων σύνδενδρα καθὼς ἐστίν, ἥ²⁶ τι ὀρίζει, πλησί(ον) ὁ Καμπούσης. Δίνει καὶ ὁ Μιχάλης²⁷ ὁ ἀδελφὸς του τὰ σπίτια τοῦ Πριζαρίου πλησί(ον) τοῦ²⁸ Πίκου, καὶ νὰ κρατῇ ὁ Μιχάλης τὴν βόταν ὑποκά²⁹ τω ἐφ' ὅλης ζωῆς, καὶ ἀποθανόντος νὰ εἶ(ναι) τῶν δύο, ³⁰ τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύμφης· ἔτερον τῶν Ποντι³¹ σμάτων ἢ κάτω σκάλα πλησί(ον) παπ(ᾱ) Βαρβαρά³² κιν, καὶ τοῦ Ἀλωνίου πλησί(ον) ὁ Τζούκαλος. Δίνει ἡ³³ πεθερὰ τῆς νύμφης τοῦ ἀγίου Φωκᾶ πλησί(ον) Στε³⁴ φανῆς Κουτζουκούδιν· καὶ νὰ παίρνουν ὅσα ἐ³⁵ πῆρην ἡ νύμφη καὶ τὰ ἄλλα παιδιὰ κα(τὰ) τὴν πο³⁶ σότητα καὶ ὅ,τι τῶν ἀπομείνουν πατρικὰ καὶ μητρι³⁷ κά, νὰ τὸ κάμνουν ὅσα παιδιὰ ὅσα μερίδια,³⁸ νὰ παίρῃ καθε μέρος τὸ μερίδιόν των, καὶ νὰ³⁹ ἔχουν τὴν ἔννοϊαν τῆς μητέρας των εἰς ἐξωοτροφί⁴⁰ αν καὶ εἰς θανὲς κατὰ τὴν τάξιν. Ἐτ(ι) εἶπαν⁴¹ καὶ ἔστερξαν. Λι' ὁ ἐγγρά(φη) καὶ ἀ(νε)γνώσθη ἐν ἔ⁴² τει ἀψκε', μη(νι) Δεκεβρίῳ πρῶ⁴³ τη. Μάρτυρες.—

⁴⁴ + παπ(ᾱ) μιχαλὶς παπ(ᾱ) σιδέρου διμυρι—

⁴⁵ + παπ(ᾱ) νικολὶς δεκοκτούδι—

⁴⁶ + κοσταντὺς παντελακι

⁴⁷ + παπ(ᾱ) γεωργίς δεκοκτούδιν.

Προικοσύμφωνον τῆς 13 Δεκεμβρίου 1725. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724—1725 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 75. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς² ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον. Μι³χάλης Δημητραγκοῦδιν καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ Κα⁴λῆ ἔχοντες θυγατέρα ἔννομο τῇ ἡλικίᾳ ὀνόμα⁵ι Ἀγγεροῦν, θέλοντες συζευξάμενοι αὐτὴν ἀνδρὶ νομί⁶μῳ καὶ καθολικῷ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ Γεώργη Κοντζοῦ⁷ κοῦδιν ὀνόματι Μιχαήλ, παρόντος καὶ στέργοντος(ος),⁸ καὶ ἀποδεχομένων ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁρισθεῖν⁹ τελεσθῇ θεῖον συνοικέσιον κατὰ τοὺς κανόνας¹⁰ τῆς Ἐκκλησίας μας. Τάττουσιν δὲ καὶ παραδί¹¹δουσιν πρὸς αὐτὴν τὴν Ἀγγεροῦν διὰ προῖκα καὶ με¹²ρίδιον πατρικά καὶ μητρικά κατὰ τὴν τά¹³ξιν τοῦ χωρίου· ἀσημιοῦ, χρυσαφιοῦ καὶ ἐτέρων ἄ¹⁴λλων ὑ¹⁵μ¹⁶φασμάτων πέρπυρα χιλιάδες []·¹⁵ σεντοῦκιν ἕναν γὰ διαλέξῃ πιθόπουλα μέτρων¹⁶ 30 — καὶ διὰ προτιμὴν τὸ χωράφιν τοῦ Κάμπου¹⁷ τὸ πλησί(ον) παπ(ᾶ) Γεώργη Χοδάκιν καὶ ἕτερον τῆς Λαγγάδας¹⁸ σύνδενδρον πλησί(ον) τὸ Μολυβάδιν καὶ τὸ πηγαδάκιν¹⁹ καὶ τὰ σπίτια ὅλα τῆς γυναικὸς του, καθὼς εὐρί²⁰σκουνται ἀνωγοκάτωγα, πλησί(ον) τὸ Κοντζουκοῦδιν²¹ καὶ τοῦ Σπάταλη καὶ τοῦ Μωροῦ· καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα σπίτια²² γὰ μὴν ἀμετέχῃ ἡ νύμφη. Δίνει καὶ ὁ πεθερὸς καὶ²³ ἡ πεθερὰ τῆς νύμφης ἐμπασιδίων καὶ τέλειον χά²⁴ρισμα τὸ χωράφιν τὸ Ἐμπρολάκκου σύνδενδρον²⁵ πλησί(ον) τὸ Ξαθάκιν καὶ τὸ Διδυμουσάκιν καὶ ἡ ὁ²⁶δός· καὶ ἕτερον τῆς Λαγγάδας σύνδενδρον²⁷ μετὰ τοὺς σκίνους πλησί(ον) παπ(α)διὰ Κούντουρου²⁸ καὶ ἡ ὁδός. Ἀκόμη δίνουσι τοῦ υἱοῦ των οἱ γονεῖς τὰ σπ²⁹ίτια τὸ νότιον μέρος, τὸ μαγαζὶν μετ' ἀποπ³⁰ᾶ καὶ μετὰ τὸ κουζέριν τὰ ἀπάνω ποῦναι ἡ στράτα³¹ ἀποκάτω, καὶ τὴν βόταν ὁποῦναι ἀποκάτω τοῦ³² Λάμπου τοῦ σπιτιοῦ· καὶ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα σπ³³ίτια γὰ μὴν ἀμετέχῃ ὁ γαμπρός. Ἀκόμη³⁴ δίνει ὁ Γεώργης Πατούρης τῆς νύμφης τῆς ἐ³⁵κ³⁶κόνης αὐτοῦ τὸ χωράφιν τῶν Σαβαναδίων σύνδ³⁶ενδρον πλησί(ον) Στεφανῆς τοῦ Μιχάλου καὶ Φαρὸς Μετά³⁷ρη. Ἀληθῶς ὁμολογᾷ ἡ Ἀγγεροῦ ἡ νύμφη γὰ τοῦ κά³⁸μῃ ἕναν μνημόσυνον κατὰ τὴν τάξιν, καὶ ἄ³⁹ρ⁴⁰ δὲν τὸ κάμῃ, γὰ ἐξέρχε(ται) ἀπὸ τὸ χωράφιν⁴⁰. Κρατίζουσι καὶ ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πεθερὰ ἀπὸ τὴν⁴¹ θυγατέραν των ὅσα σπίτια εἶναι ἀνυπόγραφα· καὶ⁴² τ⁴³ῆς Λειβάδας τὸ ἀμπέλιν, ὅ,τι ἔχει, πλησί(ον) Φαρὸς⁴³ Κόσσαρη καὶ τοῦ Κάμπου τὸ ἀμπέλιν πλησί(ον) τὸ Διδυ⁴⁴μουσάκιν καὶ τῶν Σαβαναδίων· τὰ δὲ ἐναπολεῖ⁴⁵φθέντα γὰ τὰ κάμῃ τέσσερα μερίδια, ἄγρια,⁴⁶ ἡμερα, δωρεές, χαρίσματα. Ἀκόμη κρατίζουσι οἱ γο⁴⁷νεῖς τοῦ Χάλου σύνδενδρα πλησί(ον) Μιχάλης παπ(ᾶ) Γεώργη.⁴⁸ Οὕτως εἶπαν καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ ὥμοσαν εἰς⁴⁹ τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ <μῇ> ἀντει-

πειν πο⁵⁰ τὸ καιροῖς. Ἔτι εἶπαν καὶ ἔστειραν. Δι' οὗ εἰς ἔν⁵¹ δειξιν ἐγρά(φη) καὶ ἀ(νε)γνώσθη τὸ παρὸν⁵² ἐν ἔτει — αἰσκέ', μη(νι) Δεκεβρίῳ — ιγ — ⁵³ ἡμέ(ρα) β — (ὥρα) — ζ'. Μάρτυρες. —

⁵⁴ Ἀκόμη γράφει ὁ Γεώργης καὶ ἡ Κυριακοῦ τοῦ γα⁵⁵ μπροῦ καὶ τῆς νύμφης τὸ μουλάριν τὸ μικρόν.

⁵⁶ Ἐτι εἶπαν καὶ ἔστειραν. Μάρτυρες.

⁵⁷ + παπ(ᾱ) ἡσιδερος τοῦ διμυρι μαρτηρας.

⁵⁸ + παπ(ᾱ) μιχάλις προτοπ(α)πας μάρτυρας —

⁵⁹ + παπ(ᾱ) γερογίς χόδακιν —

⁶⁰ + παπ(ᾱ) κο(σ)τ|ατς|{ις} κοσαρις —

⁶¹ + αποστολης του μυχαλν —

⁶² + γεοργαλος σφιναρη —

⁶³ + { } >

⁶⁴ + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτουδιν⁶⁵ καὶ ροιάριος.

⁶⁶ Ἐτι ἀκόμη στέργουνται οἱ ἄνωθεν τὰ τέ⁶⁷ σσερα μερίδια, ὅπου ἤκαμεν ὁ πενθερός⁶⁸ τὸ ἔχει του, ἔστειραν ὅλοι των γὰ κάμνη⁶⁹ πέντε μερίδια. Μάρτυρες.

⁷⁰ + παπ(ᾱ) μιχαλις παπ(ᾱ) σιδέρου κ(αί) προτοπαπας

⁷¹ + παπ(ᾱ) γεωργις χοδακιν

⁷² + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν καὶ ροιταριος.

43

Προικοσύμφωνον τῆς 24 Ἰανουαρίου 1726. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1724 - 1725 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 80 - 81. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 46)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κύριε Ἰησοῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέ²ησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν σν³νάλλαγμα εὐλόγησον. Χήρα Μαρία σν⁴μβία τοῦ ποτὲ (τοῦ ποτὲ) Νικολῆ⁵ Ταζιτάκιν καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς Γεώργιος⁶ ἔχοντες θυγατέραν ἔννομο τῇ⁷ ἡλικίᾳ ὀνόματι Ἀγγεροῦν, θέλοντες⁸ συζευξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ⁹ καθολικῶ μετὰ τοῦ Γεωργίου υἱὸν¹⁰ τοῦ ποτὲ Στεφανῆ Μοντζάκιν, παρόν¹¹τος καὶ στέργοντος, καὶ ἀποδεχο¹²μένων ἵνα παρὰ τοῦ Θε(ο)ῦ ὁρισθὲν < > θεῖ¹³ον συνοικέσιον κατὰ τοὺς κανόνας¹⁴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Τάττουσιν καὶ¹⁵ παραδίδουσιν πρὸς αὐτὴν τὴν Ἀ¹⁶γγεροῦν διὰ προῖκα καὶ μερίδιον¹⁷ τὰ κάτωθεν γεγραμμένα πατρικὰ¹⁸ καὶ μητρικὰ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ¹⁹ χωρίου. Ἐν |μ|πρώτοις σπίνιν τὸ ἔχει ἐν²⁰ τῇ θέσει τῆς Στεζνάδας τῆς ἁγίας Εἰρή²¹νης, καθὼς ἐστίν καὶ εὐρίσκεται ἀνωγο²²κάτωγα, ἥτι ὀρίζουν, πλησί(ον) τοῦ Μονχλα²³κίου καὶ ὁ γῦρος τοῦ χωρίου καὶ Κωσιαν²⁴τῇ Καργάδιν ἀπὸ τὰ ἄλλα σπίνια²⁵ γὰ μὴν ἀμετέχῃ δίνει της καὶ διὰ²⁶ προτιμὴν τοῦ Κάμπου

τὸ χωράφιν²⁷ πλησί(ον) Σίδωρος Σαγκουλῇ καὶ ὁ γαμπρός²⁸ ἀκόμη τὸ χωράφιν
 τῶν Πυξαρίων τὸ μι²⁹ σὸν τὸ κάτω μέρος πλησί(ον) Δημήτρης Συ³⁰ {σι}καλάδιν τὸ
 ἄλλο μισὸν νὰ εἶ|ναι| τοῦ γα³¹ μπρού διὰ τὰ ἄσπρα ποὺ τοῦ ἔχρω³² στες ἀσι(λάνια)
 — 25 —. Κρατίζει καὶ ἡ πε³³ θερὰ διὰ γεροντοτροφία τῆς³⁴ Λαγγάδας σύνδενδρα
 πλησί(ον) τὸ³⁵ Λεονάκιν καὶ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπ³⁶ των ἔχει τὰ Πλάγια νὰ παίρῃ τὸ
 μερί³⁷ διόν της, ὅσα παιδιὰ τόσα μερί³⁸ δια, φυλά³⁹ {ν} |τιον| τας τὰ ἐκκλη⁴⁰ {σι} αστικά
³⁹ δίνουν τη⁴¹ {ς} κα⁴² {κα} |μοχαῖν κόκκινον με⁴³ |⁴⁰ χρουσὸν ματήλιν με⁴⁴ κάβι φρουσιά-
⁴¹ νια γερανιά τρία καὶ ἄσπρα φου⁴² |στάνια τέσσερα, ἀκόμη ἔναν γερα⁴³ |νιόν τζου-
 ράκια μέτρια ζευγάριν⁴⁴ ἔναν καμιζόρες ἀλαζοβεργιδιές⁴⁵ δύο ποδιές δέκα με⁴⁶ τὰ
 μπου⁴⁷ |στομάνικα στρωῶμαν ἀλαζένον με⁴⁸ |⁴⁷ δύο σεντόνια καὶ πάπλωμαν ξε⁴⁹ |⁴⁸ νικόν·
 ματήλια κροσσένα καὶ⁴⁹ |⁴⁹ σκλέτα δέκα καὶ πουξὶν χρουσόν⁵⁰ |⁵⁰ μπουτιῖνες βελουδένες
 ζευγάρια δύο⁵¹ |⁵¹ σεντοῦκιν ἔναν νὰ διαλέξῃ· πι⁵² |⁵² θόπουλα μέτρων δέκα πέντε. Ταῦ-
⁵³ |⁵³ τα πάντα τῆς τὰ παραδίδ⁵⁴ {ν} ον⁵⁵ {ν} ἀπὸ⁵⁶ |⁵⁴ τὴν σήμερον, νὰ μὴν ἔχη νὰ γυρεύῃ
 [[εἰς]]⁵⁵ |⁵⁵ πολὺν ἢ ὀλίγον, μόνον νὰ| παίρῃ τὸ μερί⁵⁶ |⁵⁶ διόν της, καθὼς ἄνωθεν γρά-
 φομεν⁵⁷ |⁵⁷ νὰ μὴν ἔχη νὰ κάμῃ μήτε εἰς κα⁵⁸ |⁵⁸ λὸν μήτε εἰς κακόν· νὰ εἶναι
 ξέ⁵⁹ |⁵⁹ προυκῇ καὶ νὰ ἀπηλογῶται εἰς τὸ α⁶⁰ |⁶⁰ ὕθεντικὸν δόσιμον. Δίνει καὶ⁶¹ |⁶¹ {ὁ γ} αμ-
 βρός τῆς νύμφης ἐμπασιδίων⁶² |⁶² καὶ τέλειον χάρισμαν τὸ χωράφιν⁶³ |⁶³ τοῦ Κάμπου
 |πλησί(ον)| Σιδώρου Δρακάκιν⁶⁴ |⁶⁴ καὶ ἑτερον τὸ ἀπάνω ἀμπέλιν⁶⁵ |⁶⁵ πλησί(ον) τὸ
 Λασκαράκιν καὶ ὁ Χαζῆς⁶⁶ |⁶⁶ καὶ τῆς Λειβάδας πλησί(ον) ὁ Μιχαλῖς⁶⁷ |⁶⁷ ἀκό|μη|
 τῆς {τῆς} δίνει ὁ γαμπρός τὸ μισὸν⁶⁸ |⁶⁸ τῶν Πυξαρίων τέλειον χάρισμαν⁶⁹ |⁶⁹ Οὕτως
 εἶπαν καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ⁷⁰ |⁷⁰ ὥμοσαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θε(ε)οῦ Γρα⁷¹ |⁷¹ φὰς τοῦ μὴ
 ἀντειπεῖν ποτὲ καιροῖς⁷² |⁷² Δὲ ὁ εἰς πίστωσιν ἐγρά(φη) καὶ ἀ(νε)γνώ⁷³ |⁷³ σθη ἐν ἔτει
 απκς — μη(ν) Ἰανου⁷⁴ |⁷⁴ αρίω κδ —. Μάρτυρες. —

|⁷⁵ + παπ(ᾱ) μιχαλὺς ψακακιν —

|⁷⁶ + γεοργις πατελακι —

|⁷⁷ + μιχαλὺς του σακουλι —

|⁷⁸ + γεοργις κερουλακη —

|⁷⁹ + παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν⁸⁰ |⁸⁰ καὶ νοτάριος.

44

* Προικοσύμφωνον τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1726. — Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 4375)].

+ Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα ἐλλόγησον. Ὁ ἐντιμώτατος ἐν ἱερεῦσι παπ(ᾱ) κὺρ Μιχαὴλ Ψακάκιν καὶ ἡ πρεσβυτέρα αὐτοῦ Καλὴ ἔχοντες θυγατέρα ὀνόματι Μαρίαν ἐν ἡλικία, θέλοντες συζεῦξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ καθολικῷ μετὰ τὸν νιόν τοῦ Σιδώρου Κουράκιν

ὀνόματι Κωνσταντῖνον παρόντος καὶ στέργοντος, καὶ ἀποδεχομένων ἵνα τὸ παρὰ τοῦ 5
 Θεοῦ ὀρισθὲν τελεσθῇ θεῖον σὺννοικέσιον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας μας.
 Τάτιουσιν δὲ καὶ παραδίδουσιν πρὸς αὐτὴν τὴν Μαρίαν διὰ προῖκα καὶ μερίδιον
 πατρικὰ καὶ μητρικὰ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου τὰ κάτωθεν γεγραμμένα. Ἐν πρώ-
 τοις διὰ σπίτιν ἀσελάνια τριάντα πέντε καὶ διὰ προτιμὴν τὸ χωράφιν τοῦ Κάμπου 10
 πλησίον τὸ Πριζάριν καὶ Μιχάλης Πικάκιν. Κρατίζουν καὶ ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πεθερὰ
 γεροντοτροφία τὸ χωράφιν τοῦ Ἀλεποῦ σύνδενδρον πλησίον Νικολῆς Μπάρμπι ἑτε-
 ρον τῶν Πυξαρίων πλησίον τὸ Λιονάκιν ἕτερον τῆς Μανοροῦς σύνδενδρον πλησίον 15
 τοῦ ἀδελφοῦ του ἕτερον τοῦ Προκόπη σύνδενδρον πλησίον τὸ Πριζάριν ἕτερον τοῦ
 Ἀπάνω Ἀλωνίου πλησίον τοῦ Νικολῆ Χαζάκιν ἕτερον τῆς Σκάφης τὸ κάτω μέρος
 πλησίον Σταμάτης Κιάδιν τὰ ὁποῖα γεροντοτροφία νὰ εἶναι εἰς τοὺς δύο γονεῖς εἰς 20
 ὅλην των τὴν ζωὴν καὶ ἀποθανόντος τῶν δύο γονέων νὰ τὰ μοιράζων ὅλα τὰ παι-
 διὰ πέντε μερίδια, νὰ ἀπηλογοῦνται εἰς καλὸν καὶ εἰς κακόν. Ἀκόμη κρατίζουν τῶν
 ἄλλων παιδιῶν, νὰ μὴν ἀμετέχη ἡ νύμφη, τὰ σπίτια ὅλα ποὺ ἔχουν πλησίον τοῦ
 ἀδελφοῦ του ἕτερον τοῦ Καταργοῦ σύνδενδρον πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του ἕτερον τῆς 25
 Φυτοῦς πλησί(ον) τοῦ Μιχαλιζακίου τοῦ Χαρκοῦ πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του τῆς
 Λειβάδας πλησί(ον) Κωνσταντῆς Παντελάκιν τοῦ Πλουμαρίου πλησί(ον) τοῦ Λαχανᾶ
 τῆς Πλακωτῆς πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ Κόκκον πλησί(ον) παπ(ᾶ) Σαγκουλῆ
 καὶ τὸ κάτω ἁλωνάκι πλησί(ον) Δημήτρη Μαγειράκιν ἕτερον τὸ Ἀφροδισίου σύν-
 δενδρον πλησί(ον) ὁ Νεόφιλος. Ἀκό(μη) δύνουν τῆς Μαροῦς τῆς νύμφης μερίδιον 30
 τῆς Βασιλικῆς δύο σκάλες σύνδενδρον πλησί(ον) τὸ Πριζάριν τῶν Ἀγριδίων τὸ μυσόν
 τῶν Κοιλαδίων πλησί(ον) Πουλίζας σύνδενδρον τῶν Χειμωνικῶν δύο σκάλες πλη-
 σί(ον) τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Σκάφης ἡ ἀπάνω σκάλα σύνδενδρον τὸ πλησί(ον) του. Ταῦτα
 νὰ εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον. Καὶ τὰ γεροντοτροφία ἀποθανόντος τῶν δύο γονέων, ὡς
 ἄνωθεν γράφομεν. Ἀκόμη τῆς δύνουν ἀπὸ τὴν σήμερον τὸ προικίον αὐτῆς σεντιούκιν
 διαλέξη καινούργιον πιθόπουλα μέτρων τριάντα κρεβατοστρωσιν ἐν πρώτοις 35
 στρωμνῶν ἕναν ἀλαζένον, σεντόνια κλωστὰ τρία, παπλώματα ἕναν σπιτικὸν καὶ
 ἕναν ξενικόν καὶ μαξιλλάρες μίαν καμοχίτικη καὶ τρεῖς μπουκασένης γουνέλλαν
 ἐρουδιὰν μίαν φουστάνια γερανιά πέντε, ἄσπρα φουστάνια ἑξὶ ποδιὲς μὲ πουστο-
 μάνικα καὶ γκριζελωτὰ καὶ λινὰ δέκα ὀκτώ, τρία ζευγάρια ἕναν μπουπούλιν καὶ ἕνα 40
 γριζελωτό μαντήλια χρυσάνα δώδεκα ἀκόμη καφατιανὸν καὶ μεταξωτὸν τρία καμ-
 ζόρες δύο πουγκὶν χρουσοὺν ἕναν μαχραμᾶς καμοχένος μὲ χρουσοᾶ στρίγκα μεταξωτὴ
 μία ἀριζάδιν ἕναν ἀσημόκουπαν μίαν δακτυλίδια δύο κασιτρίνα καρχοβελόνους
 ἀσημένους δύο ζευγάρια κάρτζες βελέτια, σκούφιες καὶ πετσέτες καὶ τὴν εὐχὴν
 αὐτῶν. Καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον ὁμολογοῦν ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύμφη πὼς ἔλαβαν ὅλην
 τὴν προῖκαν αὐτῶν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν γονέων καὶ δὲν ἔχουν νὰ τῶν γυρεύουν

πλέον πολὺν ἢ ὀλίγον. Ἀκόμη δίνουν καὶ ὁ γαμπρὸς καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ Ἰσίδωρος καὶ Καλὴ τῆς νύμφης ἐμπασιδίον καὶ τέλειον χάρισμα τὸ χωράφιν τοῦ Πλουμαρίου πλησί(ον) Κωσταντῆς Παντελάκιν μὲ τὸ μισὸν φρέαρ καὶ εἰς τὸν ἅγιον Φωκᾶν οὐργυνὲς ἐπὶ τὸ πλησίον Μιχάλης Μπαρμπάκιν. Οὕτως εἶπαν καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ

45 ὤμοσαν εἰς τὰς Ἀγίας Γραφὰς τοῦ φυλάξαι τὰ πάντα. Δι' οὗ εἰς πίστωσιν ἐγράφη καὶ ἀνεγνώσθη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πεθεροῦ, ἐν ἔτει ,αψκς', μη(νὶ) Σεπτεμβρίῳ κδ. Μάρτυρες.

+ παπ(ᾱ) μυχαλὶς παπα σιδερον —
 + παπ(ᾱ) νικολῆς μαλονρι —
 50 <+> σταβρις τον διμιτρι
 <+> παπ(ᾱ) μυχαλὶς γαλιακι
 + < >
 <+> παπ(ᾱ) γεώργις δεκοκτούδιν καὶ νοταριος.

45

Προικοσύμφωνον τῆς 11 Φεβρουαρίου 1734.— Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1717—1736 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Ἀρμολειῶν [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Χειρόγραφον 83)].

Τὸ ἀντίγραφον στερεῖται τονισμοῦ.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίο)υ ἀμήν. Κύ(ριε) Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμῆ(ν) καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον ὁ Θεός. Ὁ παπᾱ Μιχάλης Χαραγκιᾶς καὶ ἡ πρεσβυτέρα του Καλὴ ἔχουσιν υἱὸν ὀνόματι Γεώργην. Ἐτερον δὲ μέρος Ξένος τοῦ ποτὲ Νικολῆ καὶ ἡ συβία του Κυριακὴ ἔχουσιν θυγατέραν ὀνόματι

5 Μαρουλοῦ, ὡς ἦταν χρόνων μετρίων καὶ νόμου ἡλικίας ἕως {ο}οῦ νὰ λάβῃ ὁ ἄνωθεν Γεώργιος τὴν ἄνωθεν Μαρουλοῦν ὡς νόμιμον καὶ γνησίαν ἀπ' αὐτοῦ γυναικαν, ὡς καθὼς οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι δηλοῦ. Ἐν λέγει ὁ ἄνωθεν Ξένος καὶ ἡ συβία του ἡ Κυριακὴ τὸ πὼς δίνουν τῆς κόρης των τῆς Μαρουλοῦς προτιμὲς χωράφια

10 28, ἥγουν κοσιοκτώ. Ἀρχὴν τὸ χωράφιν τῶν Ἀσωφύρων ὅλον, καθὼς ἐστὶν σύδενδρον καὶ πάγκοινον τὸ πλησίον τοῦ Ἰω(άννη) Παντελιώδιν καὶ ὁ ποταμός· ἔτερον τοῦ Μούτα πλησίον τοῦ παπᾱ Φωτεινοῦ καὶ Κωσταντῆς τοῦ Πάκη σύδενδρον· ἔτερον εἰς {ο}τὲς Αὐλὲς ὅλον, καθὼς ἐστὶν σύδενδρον πλησίον Ἰω. Γανιάρος· ἔτερον χωράφιν εἰς τὴν Πατέλλαν τὴν μεσακὴν σκάλαν σύδενδρον πλησίον τῆς Καλῆς καὶ τοῦ πενθεροῦ· ἔτερον χωράφιν εἰς {ο}τὸ Σταυρὶν πλησίον Κωσταντῆς τοῦ

15 Πάκη· ἔτερον ὑποστατικὸν ἐν τῇ θέσει Φαρδειᾶν ὀργυνὲς τέσσαρες πλησίον τῆς Καλῆς· ἔτερον τῆς Ἐρινᾶς ὅλον σύδενδρον ὅσον ἔχει ἐκεῖ, φυλάττοντας τοῦ Ἀγίου Δημητρίου· ἔτερον τῶν Ἀρμολειῶν πλησίον παπᾱ Μιχάλης Μανέδιν. Ἀκόμη ὅσα τῆς λειποῦν ἀπὸ τῆς κοσιοκτὼ ὀργυνὲς νὰ τῶν τ' ἀποσώνουν εἰς {ο}τὰ Περγιανὰ πλησίον

παπᾶ Σταμάτης Ξενάκιν ἔτι δίνει του καὶ σπίτια διὰ κατοικίαν τὸ ἔχει ἐν τῇ θέσει
 Πηγάδιν, τὴν βόταν ἀπὸ κάτω τὴν μεγάλην μὲ τὴν ὄξω πόρταν καὶ μὲ τὴν περασάν 20
 της καὶ μὲ τὸν φοῦρνον, νὰ ἔχῃ νὰ βουλωθῇ ἡ πόρτα τῆς αὐλῆς καὶ νὰ ἔχῃ νὰ τῆς
 δώσῃ καὶ τὰ ἀξῆα ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὴν μάσκαν τῆς πόρτας· ἔτι δίνει της καὶ
 μαστίχι κεφαλαιομιδὸν λίτρες 14 μὲ τοὺς σκίνους των, νὰ ἔχουν νὰ τὸ δίνουν εἰς σὲ
 γνώμην Ξένος Κοτός· ἔτι δίνει της καὶ πιθόπουλα γερά μέτρων 22. Ἔτι λέγει
 καὶ ὁ ἄνωθεν παπᾶς καὶ ἡ πρεσβυτέρα του Καλὴ τὸ πὼς δίνουν τῆς νύφης των τῆς 25
 Μαρουλοῦς διὰ ἐνπατίακα τὸ ὑποστατικὸν τὸ ἔχουν ἐν τῇ θέσει Μάγιν, ὅλον τὸ ὅσον
 ἔχουν ἐκεῖ, τὸ πλησίον τοῦ Παντελῆ τοῦ Σιδέρου καὶ ἡ ὁδός· ἕτερον εἰς {σ}τὸν Λογγῖνον
 νὰ τῆς τ' ἀποσώνουν ὀργυνὲς 6, τὸ πλησίον τοῦ παπᾶ καὶ μὲ μίαν σκαμνιάν. Ἔτι
 δίνουν καὶ τοῦ νιοῦ των τοῦ Γεώργη διὰ βλησίδιν τὸ χωράφιν τῆς Περιβολῆς δύο
 ὀργυνὲς εἰς {σ}τ' ἀπάνω μέρος· ἔτι δίνει του καὶ εἰς {σ}τὸ Σταυρὶν τὴν κάτω σκάλαν μὲ 30
 δύο κουντουρουδιές· ἕτερον εἰς {σ}τοῦ Βαρδαλάχου ἀντέλιν ὀργυνὰν ἀνάμισιν, καὶ
 ἓνα μουλάριν, τὸ κάτω του, καὶ τὸ καβάδιν του, καὶ μίαν ζώνην μονκατένην, καὶ
 ἓναν ζευγάριν ἀσημομάχαυρα καὶ τὴν εὐχὴν τῶν γονέων των. Οὗτοι εἶπαν καὶ ὥμο-
 σαν καὶ ἐσφώνησαν καὶ ἔγραψαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφάς. Ἐγράπη τὸ
 παρὸν συμβόλαιον ἡμέραν β', ὥραν γ' τῆς ἡμέρας, ἐν ἔτει 1734, Φεβρουαρίου 11. 35
 Μάρτυρες οἱ κάτωθεν.

+ παπα κοσταντης περιβολήατης

+ παπα νικολις αλιθινος

+ παπα γεναδιος φιλιματις

+ παπα μιχαλῆς του μανε

+ παπα μιχαλῆς του νομικου

+ παπα ιω(άννης) φιλιματις

+ παπα μιχαλῆς φιλιματις

+ μιχαλῆς μορτακι

+ ζαχαρίας του μιχαλι σταυριου

46

Προικοσύμφωνον τῆς 17 Αὐγούστου 1735.—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ
 κώδικος τῶν ἐτῶν 1717—1736 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Ἀρμολειῶν. [Ἀκαδημία Ἀθη-
 νῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Χειρόγραφον 83)].

Τὸ ἀντίγραφον στερεῖται τονισμοῦ.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμήν. Κύριε Ἰ(ησοῦ) Χ(ριστ)ὲ ὁ Θ(εός), ἐλέησον
 ἡμᾶς ἀμήν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον ὁ Θ(εός). Ὁ Παναγιώτης Πυρῆκος
 καὶ ἡ κόρη του ἡ Ἀγγελίκα προικοσυφωνίζουσι τὴν κόρην του τὴν Κυριακὴν.
 Ἀρχὴν καὶ πρῶτον τῆς δίνουν τὸ χωράφιν τῆς Σημαντήρας τὸ μισὸν πλησίον τοῦ

40

45

- 5 Ἰω(άννη) Σιδεράκιν· καὶ τὸ χωράφιν τῶν Κουμαριδιῶν, καθὼς ἐστὶν καὶ εὐρίσκεται
 σύδενδρον πλησίον τῆς ἀδελφῆς τῶν τῆς Ἑρήνης· καὶ τὸ χωράφιν τῶν Ἀφεντικῶν
 πλησίον τῆς ἄνωθεν Ἀγγέλικας· καὶ τὸ χωράφιν τῆς Σωτήρας, καθὼς ἐστὶν σύδε-
 δρον πλησίον τῆς ὁδοῦ· καὶ τὰ χωράφια τῶν Βιγλῶν τὰ μισὰ σύδενδρα πλησίον τῆς
 ἄνωθεν Ἀγγέλικας· καὶ τὸ χωράφιν τῶν Χωρῶν, καθὼς ἐστὶν πλησίον Μιχάλη
- 10 Μοριτάκιν· καὶ εἰς τὴν Κουκούλλαν ἀμπέλιν τὸ μισὸν πλησίον τῆς ἄνωθεν Ἀγγέλικας·
 καὶ τοῦ Βατῶνα, καθὼς ἐστὶν πλησίον Μαροῦ τοῦ Τζιλιακοῦ· καὶ τὸ χωράφιν τῶν
 Ἀλυβῶν σύδενδρον, καθὼς ἐστὶν πλησίον Μονοῦ Πουλάκαινα καὶ τοῦ Βεστάρχη τὰ
 χωράφια, καθὼς ἐστὶν, ἄγρια καὶ ἥμερα καὶ σύδεντρα πλησίον τῆς Πουλάκαινας·
 καὶ τὸ χωράφιν τῶν Ἐμποριανῶν, ὅλα σύδεντρα πλησίον Μιχάλης Φωτεινούδιν· καὶ
- 15 τῆς Πατέλλας τὰ μισὰ σύδεντρα πλησίον τῆς Ἀγγέλικας· καὶ τὸ χωράφιν εἰς τὸν
 Ἅγιον Σίδωρον ὅλο, καθὼς ἐστὶν πλησίον τῆς ὁδοῦ· καὶ τοῦτα ὅλα νὰ σώνουνται
 ὀργυιές 27· καὶ ὅπου τῆς λειπιῇ ἀπὲρ τῆς 27 ὀργυιές, νὰ τῆς τὰ σώνη εἰς τὴν Σελ-
 λάδα σύδεντρα. Ἀκόμη τῆς δίνει καὶ δύο ὀργυιές χωράφιν εἰς τὰ Μαλὰ σύδεντρον
 καὶ μὲ τὴν μεγάλην συκαμινίαν, νὰ τὰ βασιτῇ ὁ Παναγιώτης ἕως ἐφ' ὅρου ζωῆς του·
- 20 καὶ πέπτοντάς του νὰ εἶναι τῆς ἄνωθεν Κυριακῆς· δίνει τῆς καὶ ὁσπίτιον τῆς κάτω
 γειτονιάς, καθὼς ἐστὶν ἀνώγεια καὶ κατώγεια πλησίον Κωσταντῆς Αἰνίνης καὶ
 Ἰω(άννης) παπᾶ Παντελῆ καὶ μαστίχιν κεφαλαιομιὸν λίτρες 15 μὲ τοὺς σκίνους τῶν,
 καὶ νὰ τὸ δίνη κάθε χρόνον εἰς τὸν εὐρισκόμενον Ἑμίνην εἰς Θετόκην Πυρίκην
 λίτρες 7 καὶ Γεώργη Φραγκάκη λίτρες 8· καὶ πιθόπουλον γερὸν μέτρων 20· καὶ
- 25 σεντουκὶν ἕναν· καὶ τὴν εὐχὴν τῶν γονέων. Οὗτοι εἶπαν καὶ ἐσφώνησαν εἰς τὰς
 ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ φυλάττειν τὰ παρόντα κατὰ τὴν περιοχὴν τοῦ παρόν-
 τος. Ἐν ἔτει 1735, μηνὶ Αὐγούστῳ 17. Μάρτυρες οἱ κάτωθεν.
- + παπα νικολὺς αλιθινος
 + παπα μιχαλὺς τὸν μανε
- 30 + παπα ἰω(άννης) φιλιματὺς
 + μιχαλὺς τὸν ἰω(άννη) βλαστον μαρτυρας.
 + παπα νηκολὺς τὸν νομηκον.

47

Πωλητήριον τῆς 27 Ἰουνίου 1736. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736 — 1737
 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 41—42. [Γενικὰ Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χει-
 ρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Τὴν σήμερον Δημήτρης Λεξανδρά²κιν πουλεῖ καὶ παραδίδει παρόν³τα καὶ
 ἀποδεχόμενοι πρὸς τοῦ(ς) παῖδας⁴ αὐτοῦ τὸν Σίδωρον καὶ τὸν Νικολῆν καὶ⁵ τὴν
 Ἀγγερούν τὸ χωράφι(ον) ποὺ εἶχε⁶ ἐν τῇ θέσει Μαγουλᾶ τοῦ Κάμπου· τὸ εἶ⁷χεν

ἀντ(ι)μφέτιον (sic) ἀπὸ τὴν σύμβιον⁸ αὐτοῦ, τὸ πλ(η)σ(ιον) τὸ Μουχλάκιν καὶ⁹ τὸ Γαλιάκιν καὶ ἡ Σκίζαίνα· καὶ ἔ¹⁰σαξαν τὰ δύο μέρη καὶ διὰ μέσου ἀν¹¹θρώπων εἰς τιμὴν ἀσελ(άνια) — 20 — λέγω¹² εἴκοσι. Ἐτερον τῆς Βαῖνῆς πλ(η)σ(ιον) οἱ σκῖνοι¹³ καὶ τῆς ὁδοῦ διὰ ἀσελάνια — 4 —, λέγω¹⁴ τέσσαρα, τὰ ὅποια καὶ ἐπερίλαβεν¹⁵ ὁ πούλητῆς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀγο¹⁶ραστῶν. Διὰ τοῦτο παραδίδει εἰς¹⁷ τὸ ζάπτιν αὐτῶν τῶν ἀγοραστῶν¹⁸ τὰ ἄνωθεν εἰρημένα ἐλεύθερα, ἀ¹⁹δούλωτα, καὶ δουλώνει πάντα τὰ²⁰ ἑαυτοῦ ὑπάρχοντα διὰ τὸ ἀ²¹ζήμι(ον) τῶν ἀγοραστῶν, ποιεῖν αὐτὰ²² ἀπὸ τὴν σήμερον ὡς θέλουν καὶ βού²³λονται, πωλεῖν, χαρίζειν καὶ ἔτερα²⁴. Δι' ὃ ἐγγράφη καὶ τὸ παρὸν ἐν ἔτει — 17²⁵36 — Ἰουνίῳ — 27. Μάρτυρες.

²⁶ + γεόργης δεμεστιχον

²⁷ + σί(δ)ερος λιανιν —

²⁸ + γεοργης γερασιμακι —

²⁹ + παπ(ᾱ) διμιτρίς δεκοκτουδιν

48

Διανεμητήριον κληρονομίας τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1736. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736—1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 62—63. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίο)υ ἀμήν. Ὁ ἐδλα²βέστατος ἐν ἱερεῦσι παπ(ᾱ) Νικολῆς³ Δεκοκτούδιν, παρὼν καὶ οἱ παῖ⁴δες αὐτοῦ ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Δημήτριος⁵ καὶ ἡ Πλουμοῦ, ἐλθὼν ἔμπροσθεν ἐμοῦ⁶ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων⁷ ὡμολόγησαν καὶ ὁμολογοῦν πὺς μοιρά⁸ζουν τὰ ὑπάρχοντα τῆς μητρὸς αὐτῶν⁹ Καλῆς πρεσβυτέρης. Ἐλαβεν καὶ ἔστερ¹⁰ξεν ὁ πατὴρ αὐτῶν μερίδιον ἀπὸ τῆς¹¹ πρεσβυτέρης αὐτῆς διὰ ὅ,τι τοῦ ἡγγίζεν κλη¹²ρονομία τὸ χ(ω)ράφιν, ἀμπέλιν τοῦ Κά¹³μπου πλ(η)σ(ιον) τῆς ὁδοῦ καὶ ὁ ἄνωθεν παπ(ᾱ) Νικολῆς¹⁴ ἕτερον ἐν τῇ θέσει τοῦ Μανδριοῦ, καθὼς¹⁵ ἐστὶν πλ(η)σ(ιον) Σίδωρος Σούτη ἕτερον(ον) τῶν¹⁶ Σαβαναδιῶν¹ σύνδεδρον πλ(η)σ(ιον) παπ(ᾱ) Κω¹⁷σιαντῆς Ξανθοῦ. Ἐλαβεν καὶ ἔστερξεν καὶ¹⁸ ὁ Γεώργιος τὸ σπίτι(ον) τὸ ἐμισὸν μὲ τὸ¹⁹ μισὸν κηπάριν, καὶ τοῦ Καταργοῦ τὸ²⁰ ἐμισὸν πλ(η)σ(ιον) παπ(ᾱ) Ξανθοῦ. Ἐλαβεν²¹ καὶ ἔστερξεν καὶ ὁ Δημήτριος τὸ σπῖ²²τι(ον) τὸ ἄνωθεν τὸ ἐμισὸν μὲ τὸ μισὸν²³ κηπάριν πλ(η)σ(ιον) Δημήτρηος παπ(ᾱ) Ἰσι²⁴δῶρον, καὶ τοῦ Καταργοῦ τὸ ἐμισὸν²⁵ πλ(η)σ(ιον) τὸ Δι(δν)μονσάκιν. Ἐλαβεν²⁶ καὶ ἔστερξεν καὶ ἡ Πλουμοῦ μερίδιον²⁷ τὸ χωράφιν ἐν τῇ θέσει τοῦ Στε²⁸ραδιοῦ, καθὼς ἐστὶν πλ(η)σ(ιον) Γε²⁹ώργης Γιαμενιτάκιν καὶ τῆς ὁδοῦ καὶ³⁰ τὸ ἐν τῇ θέσει Μουγιαβλά τὰ ὅσα³¹ ἔχου(ν) εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν πλ(η)σ(ιον) Νικο³²λῆς Καλογέρον καὶ Σίδωρος Κω³³στίον ἕτερον τοῦ Λαρδακοῦ πλ(η)σ(ιον)³⁴ Μιχάλης παπ(ᾱ) Γεώργη καὶ ἕναν σεν³⁵τοῦκιν, ἡγουν παγκάριν. Τὰ ὅποια

³⁶ ὁμολογοῦν τὰ τέσσερα μέρη πὺς δὲν³⁷ ἔμεινεν ἀμέριστον ἀπὸ τοῦ πατρὸς³⁸ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς (ἀμέριστον) πο³⁹ λὺν ἢ ὀλίγον καὶ μένουν περὶ πά⁴⁰ ντα ἀκαταζήτητοι. Ἀκόμη⁴¹ διὰ τὰ γεροντοτρόφια τοῦ πατρὸς⁴² ἔστερξεν ἡ αὐτὴ Πλουμοῦ πὺς νὰ μὴ⁴³ ἔχη πλέ(ον) καμμίαν μετοχήν, ἐπειδὴ⁴⁴ καὶ νὰ εἶχεν-χρέος πὺς νὰ τὰ πληρω⁴⁵ σου τὰ ἀγόρια καὶ τὴν θανὴν αὐτοῦ⁴⁶ ὅλα ὁμοῦ τὰ χρειαζόμενα νὰ εἶναι χρε⁴⁷ ὥστε οὗτος ὁ Γεώργιος καὶ Δημήτριος νὰ⁴⁸ τὰ ἐξοδιάσουν, τὰ ὅσα τρέξουν⁴⁹ καὶ νὰ τὸν ζωοθροφῶν αὐτοὶ οἱ δύο των,⁵⁰ ὡς καθὼς ἔστερξαν, καὶ διὰ τοῦτο νὰ⁵¹ μένη ἡ Πλουμοῦ ἀπὸ αὐτοὺς ἀνενό⁵² χλητη εἰς κάθε καιρὸν λοιπὸν νὰ⁵³ μένου καὶ αὐτοὶ ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Δημήτριος⁵⁴ ἀνενόχλητοι ἀπὸ τὴν Πλουμοῦν ἀπὸ⁵⁵ ὅλες των τίς μοιρασιές πατρικὰ⁵⁶ καὶ μητρικὰ νὰ μὴ <ἔχη> πλέον κα⁵⁷ μίαν μετοχήν οὔτε εἰς ἐκαλὸ⁵⁸ οὔτε εἰς ἐκακόν, ὡς καὶ τίς πρὸ αὐτῆς⁵⁹ ἀδελφὲς νὰ εἶναι ἐξέπρουνκη. Εἰς δὲ τοῦ⁶⁰ λοιποῦ ὁμολογᾷ ἡ αὐτὴ Πλου(μοῦ) πὲρ πά⁶¹ ντα ὅσα πὺς μένει ἐξωφλησμένη ἀεὶ⁶² καὶ πάντοτε, τέλει(ον) σοῦλφιν, ὡς κα⁶³ θὼς ἔστερξεν ἱμπρὰν ἱτχὰτ ἀμε⁶⁴ μὴν ταβαντὰ τέλει(ον), ὡς καθὼς εἰ⁶⁵ πα<ν> καὶ αὐτοθέλητοι ἔστερξαν. Αἱ⁶⁶ ὁ⁶⁶ εἰς πίστωσιν ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν⁶⁷ καὶ ἀνεγνώστη ἐν ἔτει— 1736, Σεπτεμβρίου⁶⁸—24.—Μάρτυρες.

⁶⁹ + κοστατινς παντελακι—

⁷⁰ + γεοργεις του διμιτρι παπ(ᾱ) σιδε|ρον|—

⁷¹ + σιδερισ ι μιχαλακι—

⁷² + σνδερος μαδονν—

⁷³ + γεοργης παπ(ᾱ) νηκολι

⁷⁴ + παπ(ᾱ) διμιτρεις δεκοκτουδι⁷⁵ και νοταριος.

49

Προικοσύμφωνον τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1736.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736—1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 63 - 65. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεός, ἐλέησον² ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα³ εὐλόγησον. Γεώργης Σαγιδάκιν καὶ ἡ⁴ σύμβιος αὐτοῦ Καλὴ ἔχοντας θυγα⁵ τέρα ἐννομο τῇ ἡλικίᾳ ὀνόματι Ἀ⁶ γγεροῦν, θέλοντας συ⁷ ξεῦσαι αὐτῇ<ν> ⁷ ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ καθολικῷ μετὰ⁸ τὸν υἱὸν τοῦ παπ(ᾱ) Νικολῇ Δεκοκτού⁹ διν ὀνόματι Γεώργι(ον) παρόντος¹⁰ καὶ στέργοντος, καὶ ἀποδεχομένων¹¹ ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὀριστὲν τε¹² λεστὲν θεῖον συνοικέσι(ον) κατὰ τοὺς κα¹³ νόνας τῆς Ἐκκλησίας μας. Δίνουσιν¹⁴ δὲ καὶ παραδίνουν πρὸς αὐτὴν¹⁵ τὴν Ἀγγεροῦ διὰ προῖκα καὶ μερὶ¹⁶ διον τὰ κάτωθεν γεγραμμένα¹⁷ ἀσημιοῦ, χρυσασφιοῦ, ρούχων καὶ¹⁸ ἐτέρων ἄλλων ὑ(μ)φασμάτων. Ἐν¹⁹ (μ) πρώτοις τὰ σπῖτια ἐν τῇ θέσει τῇ<ς> Στε²⁰ νάδας τῆς ἐφημερία<ς> τῆς Παναγί²¹ ας τοῦ Πύργου τὰ πλ(η)σ(ιον) Σίδωρος

Κα²² κοβολάκιν καὶ τὸ Λιονάκιν καὶ²³ ὁ γῦρος τοῦ χωρίου καὶ τὸ Μισλάκιν,
²⁴ καθὼς ἐστὶν ἀνωγοκάτωγα καὶ²⁵ διὰ προτιμὴν τὸ χωράφι(ον) ἐν τῇ θέσει
 Ἀγκαθερῆς πλ(η)σ(ιον) τοῦ²⁶ Νικολάου καὶ τῆς ὁδοῦ ἕτερον τῆς²⁷ Φυτοῦς πλ(η)-
 σ(ιον) Δημήτρης Μπουναφα²⁸ τζάκιν μὲ τοῦ(ς) σκίνους σύν(δε)δρα²⁹ καὶ τοῦ
 Ποτικῶ συνδεδρον πλ(η)σ(ιον)³⁰ τὸ Πριζάριν καὶ τῆς ὁδοῦ ἕτερον³¹ τοῦ Ἐμπρο-
 λάγκου πλ(η)σ(ιον) τὸ Βουνου³² σάκιν. Κρατίζει καὶ αὐτὸς διὰ³³ τὸ ἄλλο πα(δί),
 δίνει σπίτια καὶ προ³⁴ τιμὲς κατὰ τὴν ποσότητα. Ἀ³⁵ κόμη καὶ διὰ γεροντοτρό-
 φι³⁶ α τῶν Σαβαναδιῶν τὴν ἀπά³⁷ γω σκάλαν καὶ τὸ ἐν τῇ θέσει³⁸ τοῦ Χαλοῦ
 πλ(η)σ(ιον) μάστρο Νικολῆς Χάρ³⁹ σας ἕτερον τοῦ Κόκκου συνδεδρον⁴⁰ πλ(η)σ(ιον)
 τὸ Βουνουσάκιν καὶ τοῦ Μαν⁴¹ δριοῦ πλ(η)σ(ιον) Δημήτρης π(απᾶ) Ἰσιδώρου.
⁴² Καὶ διὰ τὴν προτιμὴν τῆς ἑτέρας θν⁴³ (γατέρας), ἤγουν τὴν ποσότητα, εἶναι τὰ
 σπίτια⁴⁴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, καθὼς ἐστὶν⁴⁵ πλ(η)σ(ιον) ὁ Ρομπός καὶ τὸ χωρά-
 φιον⁴⁶ τοῦ Χαρκῶ πλ(η)σ(ιον) Σίδωρος Δρακά⁴⁷ κιν καὶ τοῦ {Μ} Πλουμαριοῦ
 πλ(η)σ(ιον) παπ(ᾶ)⁴⁸ Νικολῆς παπ(ᾶ) Γεώργης. Τὰ δὲ ἐνα⁴⁹ πομείοντα αὐτὸν ἔχει,
 ἂ⁵⁰ γρια, ἡμερα, δωρεές, χαρίσματα,⁵¹ κινητὰ καὶ ἀκίνητα νὰ τὰ κά⁵² μουν μερί-
 δια δύο, νὰ διαλέγη⁵³ ὁ γαμπρός καὶ ἡ νύμφη. Σεντούκια⁵⁴ δύο νὰ διαλέξη⁵⁵ πιθό-
 πουλα μέ⁵⁵ τρων τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ ὅσα ἔχουν καὶ⁵⁶ ἀπὸ τὰ γεροντοτρόφια των νὰ
 ἂ⁵⁷ μετέχη ἡ (νύμ)φη τὰ ἑμισὰ πληρώνον⁵⁸ τα τὸ κοινὸν χρέος οἱ γονεῖς νὰ ἀμε-
 τέ⁵⁹ χη εἰς ἑκαλὸ καὶ εἰς ἑκακόν. Δίνει⁶⁰ καὶ ὁ πεθερός καὶ ὁ Δημήτριος⁶¹ νίδος
 αὐτοῦ καὶ ὁ γαμπρός τῆς νύ⁶² μφης ἑμπασιδίων καὶ τέλει(ον)⁶³ χάρισμαν τὰ σπίτια
 τοῦ ἁγίου Δη⁶⁴ μητρίου τὰ ἑμισὰ ἀνωγοκά⁶⁵ τωγα, τὰ πλ(η)σ(ιον) ὁ Κωσταντίος καὶ
⁶⁶ Δημήτρης παπ(ᾶ) Ἰσιδώρου καὶ⁶⁷ τὸ χωράφιν τοῦ Μανδριοῦ τὸ ἐ⁶⁸ μισόν,
 πλ(η)σ(ιον) Ἰσιδώρος Σούτη. Καὶ⁶⁹ τὸ λοιπόν, ἤγουν τὸ ἑμισόν, εἰς⁷⁰ τὸν γαμπρόν
 καὶ τὸ ἕτερον⁷¹ σπῆν τὸ ἑμισόν νὰ εἶναι καὶ⁷² αὐτὸ εἰς τὸν γαμπρόν, καὶ νὰ
⁷³ μὴν ἔχη ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Δη⁷⁴ μήτριος καμμίαν μετοχὴν ἂ⁷⁵ πὸ τὰ σπίτια καὶ ἀπὸ
 τοῦ Μανδριοῦ⁷⁶. Λοιπὸν νὰ πάρῃ καὶ αὐτὸς κα(τά) τὴν⁷⁷ ποσότητα τὸ ἀμπέλιν
 τοῦ Κάμπου⁷⁸ πλ(η)σ(ιον) Πρώι Ἀτζάλιν, καὶ τῆς Κα⁷⁹ φῆς τὰ χωράφια, καθὼς
 ἐστὶν⁸⁰ πλ(η)σ(ιον) παπ(ᾶ) Νικολῆς Δεκοκτούδιν,⁸¹ νὰ τὰ φέρουν ἴσια. Οὕτως
 εἴπαν⁸² καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ ὥμοσαν⁸³ εἰς τὰ(ς) ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς⁸⁴ τοῦ
 φυλάξαι τὰ πάντα. Δι' ὃ⁸⁵ εἰς πίστωσιν ἐγράφη καὶ τὸ⁸⁶ παρὸν (καὶ τὸ παρὸν) καὶ
 ἂ⁸⁷ γαγνώστη ἐν ἔτει—1736, Σε⁸⁸ πτεβρίω—26—. Μάρτυρες.

⁸⁹ + παπ(ᾶ) νικολῆς δεκοκτουδίν—

⁹⁰ + κοστατις παντελακιν—

⁹¹ + μΗχαλις μορου—

⁹² + γεοργης μπουναφατζακιν

⁹³ + μαχαλν πατελακην

⁹⁴ + παπ(ᾶ) διμητρης δεκοκτουδιν⁹⁵ καὶ νοταριος.

Δωρητήριοι μεταξὺ συζύγων τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1736.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736 — 1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 66. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμὴν. Νικολῆς² Γεωργίνῃ Μίσαλῃ ἐλθὼν ἔμπροσθεν ἐμοῦ³ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων⁴ θεληματικὸς καὶ αὐτοθέλητος. Ἐπειδὴ καὶ⁵ νὰ ἔχῃ χάρες καὶ δούλευσες ἀπὸ τὴν συν⁶μβίαν αὐτοῦ Ἀγγερούνη, τῆς χαρίζει καὶ δω⁷ρεῖται διὰ τελείας δωρεᾶς αὐτῆς καὶ διὰ⁸ ἀντιχάριταν αὐτῆς εἰς τὰ σπίτια⁹ ποὺ ἔχει ἐν τῇ θέσει τῆς ἀγίας Εἰρήνης τὸ¹⁰ τρίτον τῶν αὐτῶν ὁσιπύ(ων) ἀνωγοκατώ¹¹γων, πλ(η)σ(ίον) τοῦ Σούτη καὶ τῆς ὁδοῦ, τὰ ὁποῖα¹² νὰ εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς¹³ ἄνωθεν Ἀγγερούνης διὰ ἀντιχάριταν αὐτῆς¹⁴ καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ εἶναι στερεὰ καὶ¹⁵ ἀπαρασάλευτα, νὰ τὸ ποιῇ ὡς θέλει¹⁶ καὶ βούλεται, τὸ ὁποῖον νὰ γίνῃ καὶ¹⁷ χουζέτιον. Αἱ² ὁ ἐγγράφη καὶ τὸ πα¹⁸ρὸν ἐν ἔτει—1736, Σεπτεμβρίῳ—26¹⁹ Μάρτυρες.

|²⁰ + παπ(ᾶ) νικωλῆς μαλονρι—

|²¹ + παπ(ᾶ) νικολῆς δεκοκτουδίν—

|²² + < >

|²³ + παπ(ᾶ) διμιτρῆς δεκοκτουδίν²⁴ καὶ νοταριος.

Ἀμοιβαῖαι δωρεαὶ μεταξὺ συζύγων τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1736.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736 — 1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 70-71. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίου)ν ἀμὴν. Σίδωρος² Μαδώνη καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ Ἀγγερού³ παρὼν ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ⁴ τῶν κάτωθεν μαρτύρων ὡμολόγησαν⁵ καὶ ὁμολογοῦν. Ἐπειδὴ καὶ νὰ εἶναι ὁ⁶ πέργηρος ὁ αὐτὸς Σίδωρος καὶ <νὰ> ἔχῃ⁷ χάρες καὶ δούλευσες ἀπὸ τὴν συμβί⁸αν του, χαρίζει καὶ δωρεῖται αὐτῆς διὰ⁹ τελείας δωρεᾶς τὸ ἔχει του, εἴ τι τοῦ εὐρί¹⁰σκειται, σπίτια, χωράφια, καθὼς¹¹ ἔστιν σύνδεδρα, τὰ ὁ περιέχει, τὰ¹² ὁποῖα τῆς τὰ δίνει διὰ ἀντιχάριταν¹³ αὐτῆς. Ἐτῇ στέργεται καὶ αὐτὴ νὰ τὸν¹⁴ κυβερνᾷ εἰς τὴν ζωοδροφίαν του καὶ¹⁵ ἂν τοῦ λάχῃ νὰ πληρώσῃ τὸ κοινὸν χρῆος,¹⁶ νὰ τοῦ κάμνῃ τὰ χρειαζόμενα κα¹⁷τὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου εἰς δὲ τοῦ λοι¹⁸ποῦ νὰ μένουν τὸ ἔχει του, σπίτια, χω¹⁹ράφια του εἰς τὰς χεῖρας τῆς, νὰ τὰ²⁰ ἐξουσιάζῃ καὶ αὐτὴ ἐφ' ὅλης ζωῆς τῆς²¹ καὶ πληρώνοντας καὶ αὐτὴ τὸ κοι²²νὸν χρῆος, νὰ μένουν εἰς τοῦ<ς> παῖδας²³ των. Πλὴν ἔτι στέργεται καὶ αὐτὴ ἡ²⁴ ἄνωθεν Ἀγγερού, πὼς χαρίζει καὶ

αὐ²⁵ τῇ(ς) τὰ ὅσα τῆς εὐρίσκονται εἰς τὸν²⁶ ἀνὴρ αὐτῆς, σπίτια, χωράφια, καθὼς
 |²⁷ ἔστιν καὶ ἐὰν τῆς λάχῃ θάνατος, |²⁸ νὰ τῆς κάμνῃ καὶ αὐτὸς τὰ χρεῖ²⁹ αἰζόμενα
 αὐτῆς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ³⁰ χωρίου· καὶ πληρώνοντα καὶ |³¹ αὐτὴ τὸ κοινὸν χρέος
 νὰ μένῃ |³² τὸ αὐτὸ ἔχει εἰς τὸν ἀνὴρ αὐτῆς νὰ |³³ τὸ ἐξουσιάζῃ καὶ μετὰ τὴν ἐκδη-
 μίαν |³⁴ αὐτοῦ νὰ μένῃ τὸ ἔχει εἰς τοὺ(ς) παῖδας |³⁵ αὐτῶν. Καὶ ὅποτε καιροῖς
 γυρε |³⁶ ὅσον οἱ παῖδες αὐτῶν νὰ τίς ἐνο |³⁷ χλήσουν καὶ νὰ πειράξουν πολὺν
 |³⁸ ἢ ὀλίγον, ὅποιον μέρος ἀπομείνῃ αὐτῶν |³⁹ πρὸ τὸ αὐτὸ ἀνδρόγυνον, νὰ εἶναι εἰς |⁴⁰ τὴν
 ἐξουσίαν τοῦ αὐτοῦ ἔχει νὰ ποῦ |⁴¹ λήσῃ, νὰ χαρίσῃ καὶ ἕτερα ἀνεὸ⁴² χλητα, ἀνε-
 μποδίσιως, ὡς κα |⁴³ θὼς εἶπαν καὶ ἔστερξαν. Δι' ὃ ἐ |⁴⁴ γράφῃ καὶ τὸ παρὸν ἐν ἔτει,
 |⁴⁵ — 1736 — Ὁκτωβρίῳ — 10 — Μά(ρ)τυρ(ε)ς).

|⁴⁶ + σιδερεῖς ἰ μυχαλακι —

|⁴⁷ + γεοργίς παντελακι —

|⁴⁸ + παπ(ᾱ) κονσταντῆς καρβούνις —

|⁴⁹ + παπ(ᾱ) διμυτρίς δεκοκτουδιν |⁵⁰ καὶ νοτάριος.

52

Διανεμητήριον κληρονομίας τῆς 10 Ἰανουαρίου 1737. — Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν
 1736 — 1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 90-91. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους,
 Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Τὴν σήμερον οἱ παῖδες τοῦ Δημήτρη |² Λεξανδράκιν ὁ Σίδωρος καὶ ὁ Νι-
 |³ κολῆς καὶ ἡ Ἀγγελροῦ, παρὼν καὶ ὁ πα |⁴ τῆρ αὐτῶν καὶ ἡ Ἀγγελροῦ ἡ νύμφη
 αὐ |⁵ τῶν τοῦ ποτὲ Γεώργη ἰσιάστησαν πε |⁶ ρὶ τὸ μερίδιον τοῦ ποτὲ Γεώργη υἱοῦ
 |⁷ τοῦ ποτὲ Δημητρίου τοῦ ἄνωθεν. Ἐλαβεν |⁸ καὶ ἔστερξεν ἡ νύμφη αὐτῶν ἡ ἄνω-
 θεν |⁹ Ἀγγελροῦ διὰ ὅ,τι τῆς ἡγγίζεν κληρονο |¹⁰ μία ἀπὸ τὸν ἀνὴρ αὐτῆς ποτὲ
 Γεωρ |¹¹ γίου τὰ χωράφια τὸν Γεώργιον, |¹² καθὼς ἔστιν καὶ εὐρίσκονται |¹³ τὴν
 σήμερον, τοῦχεν ἐμπασίδι |¹⁴ ον, πλ(η)σ(ιον) ὁ παπ(ᾱ) Μακρῆς καὶ οἱ ἄνωθεν παῖ-
 |¹⁵ δες καὶ ὁ Γεωργιανῆς ἀκόμη ἔλα |¹⁶ βεν καὶ τὰ χαρκώματα. Τὰ δὲ ἐνα |¹⁷ πομεί-
 νοντα αὐτοῦ ἔχει ἡ μερίδιον |¹⁸ τοῦ ἀποθανόντος αὐτοῦ Γεωργίου |¹⁹ τὰ παραιτῇ
 εἰς τὸν πεθερὸν αὐτῆς |²⁰ καὶ |²¹ εἰς τὰ ἄλλα παιδιὰ τοῦ ἀπὸ τὴν σῆ |²² μερον, νὰ τὰ
 ἔχουν νὰ τὰ ἐξουσιᾷ |²³ ζουν, ὡς θέλουν καὶ βούλονται, πωλεῖν, |²⁴ χαρίζειν καὶ
 ἕτερον. Εἰς δὲ τοῦ λοιποῦ |²⁵ ὁμολογοῦν καὶ στέργονται διὰ τὴν |²⁶ ἄνωθεν κληρο-
 νομίαν, καθὼς ἂν |²⁷ ὦθεν ἔστερξαν, νὰ εἶναι στερεὰ αἰεὶ καὶ |²⁸ πάντοτε καὶ μένον
 περὶ πάντων |²⁹ περὶ αὐτὰ ἀκαταζήτητοι καὶ ἐξω |³⁰ φλησμένοι, ἱμπρὰν ἰσχατὶ αὐ |³¹ μείν
 ταβατάν, τέλει(ον) σούλφιν, |³² καθὼς τὰ δύο μέρη ἔστερξαν. |³³ Καὶ νὰ δώσῃ
 ὁ Δημήτριος τοῦ Γρουλλακιῶ |³⁴ τὴν ὁμολογίαν, ἡγουν νὰ τὴν πληρώσῃ, οὐχὶ |³⁵ ἔτε-

ρον χρέος νὰ μὴν ἔχη καμμίαν³⁵ μετοχήν, νὰ εἶναι ἀνενόητοι ἀ³⁶ πρὸ τὴν νύμφην Μάρτυρες.³⁷ Δι' ὃ ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν ἐν ἔτει—1737³⁸ Ἱανουαρίῳ—10.

³⁹+ παπ(ᾱ) νικολίς δεκοκτουδιν—

⁴⁰+ παπ(ᾱ) γιοργης παπ(ᾱ) σιδόρου· διμιτρι—

⁴¹+ παπ(ᾱ) νικωλīs μαλουρι

⁴²+ σιδερος το μιρουλακν—

⁴³+ παπ(ᾱ) διμιτρīs δεκοκτουδιν⁴⁴ καὶ νοταριος.

⁴⁵Ἐπειδὴ καὶ νὰ ἔλαβεν ὁ Δημήτριος Λεξαν⁴⁶ δράκιν τὴν κληρονομίαν τοῦ νιού αὐτοῦ⁴⁷ ἀποθανόντος ποτὲ Γεωργίου, ἔστειρεν⁴⁸ πὺς νὰ τοῦ κάμῃ ἕναν μνημόσυνον⁴⁹ παροικομέτρην κατὰ τὴν τάξιν⁵⁰ τοῦ χωρίου· καὶ ἂν παρέβῃ, νὰ ὑπό-
⁵¹σχεταὶ καὶ ἐτοῦτο τὸ γράμμαν ἢ τὰ⁵² τεπόζιτα, καθὼς ἔστειρεν—173⁵³—7—
μάρτυρες Ἱανου<α>ρίῳ—10—

⁵⁴+ παπ(ᾱ) νικολίς δεκοκτουδιν—

⁵⁵+ παπ(ᾱ) γεοργίς παπα σύδορου

⁵⁶+ παπ(ᾱ) νικωλīs μαλουρι—

⁵⁷+ παπ(ᾱ) διμιτρīs δεκοκτουδιν—

53

Προικοσύμφωνον τῆς 20 Ἱανουαρίου 1737.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736—1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 93-94. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ τὸ πα²ρὸν συνάλλαγμαν εὐλόγη-
σον. Μιχά³λης Κακοβολάκιν καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ⁴ Ἀγγελῶν ἔχοντας θυγατέρα
ἐννομο τῆ⁵(ν) <ἡ>λικία ὀνόματι Καλήν, θέλοντας συ⁶ζεῦσαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ
καὶ καθολι⁷κῷ μετὰ τὸν νύδον τοῦ Μιχάλη Καρβούνη δ⁸νόματι Γεώργι(ον), παρόν-
τος καὶ στέργον⁹τος, καὶ ἀποδεχομένων ἵνα τὸ παρὰ¹⁰ τοῦ Θεοῦ ὀριστὲν τελεστὲν
θεῖον συνοικέ¹¹σιον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησί¹²ας μας. Δίνουσιν δὲ καὶ
παραδίδουν¹³ πρὸς αὐτὴν τὴν ἄνωθεν Καλήν διὰ προῖ¹⁴κα καὶ μερίδιον τὰ κάτω-
θεν γεγρα¹⁵μμένα. Ἐν πρώτοις τὰ σπίτια ἐν τῇ¹⁶ (ἐν τῇ) θέσει Σωτήρας τὸ μέρος
τοῦ πατρός¹⁷ του, καθὼς ἐστὶν ἀνώγοκάτωγα, τὰ¹⁸ πλ(η)σ(ιον) τὸ Κουράκιν καὶ
τοῦ Ἑσωπακίου¹⁹ καὶ ὁ πεθερὸς ἀπὸ τὸ μέρος παπ(ᾱ) Γρη²⁰γόριον· καὶ διὰ προ-
τιμὴν τὸ μισὸν²¹ χωράφιν τοῦ Πλούμαριον, νὰ δια²²λέγῃ, πλ(η)σ(ιον) τοῦ Λεόνη
καὶ παπ(ᾱ) Νικολῆς²³ πρωτοπαπ(ᾱς) καὶ τῆς ὁδοῦ ἔτερον τῆς Φν²⁴τοῦς τὸ ἐμ-
σόν, νὰ διαλέγῃ καὶ ἴσον,²⁵ τὸ πλ(η)σ(ιον) ὁ Γαλανὸς καὶ τὸ Νικολόδιν²⁶ καὶ
παπ(ᾱ) Μπεγάκιν ἔτερον ἐν τῇ θέ²⁷σει Πλουμαράκιν πλ(η)σ(ιον) ὁ Κάζαρης καὶ
ὁ²⁸ Μάγειρος. Ἀκόμη κρατίζει καὶ ὁ πε²⁹θερὸς καὶ ἡ πεθερὰ σπίτια καὶ ἐ³⁰μπα-

σίδια κατὰ τὴν ποσότην. Κρα³¹τίζουν ἀκόμη καὶ διὰ γεροντοτροφία³² οἱ δύο γονεῖς τὰ χωράφια τοῦ Τρουζούμα³³ καθὼς ἔστιν ἕτερον τοῦ Λάγγου τὸ κά³⁴τω καὶ τοῦ ἁγίου Τρύφου πλ(η)σ(ιον) Δημήτρης Ψα³⁵κάκιν. Τὰ δὲ ἐναπ(ομε)ύοντα³⁶ ἔχει, σπία, χωράφια, δένδρα³⁷ καὶ πᾶν ἕτερα, κινήτὰ καὶ ἀκίνη³⁸τα, φυλάσσαντας τὰ ἐκκλησιαστικά,³⁹ γὰρ τὰ κάμουν μερίδια τέσσερα,⁴⁰ γὰρ μοιράζη ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πεθερά,⁴¹ γὰρ διαλέγη ὁ γαμπρὸς καὶ ἡ νύφη. Ἀ⁴²κόμη τῆς δύνουν πιθόπουλα μέτρων⁴³ σαράντα σεντοῦκιν ἕναν καλὸν καὶ ἕναν⁴⁴ μικρόν. Δίνει καὶ ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πε⁴⁵θερά τῆς νύμφης ἐμπασιδίων καὶ τέλει(ον)⁴⁶ χάρισμαν τὸ χωράφιν τοῦ Κάμπου,⁴⁷ καθὼς ἔστιν πλ(η)σ(ιον) τῶν Ἀντριάδιν καὶ⁴⁸ παιδιὰ Κονβαρελῆ τ(ὸ) ἕτερον ἐν τῇ⁴⁹ θέσει Τρουζούμα δύο σκαλάκια ἀμπέ⁵⁰λια πλ(η)σ(ιον) τῆς ὁδοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ. Ἀκό⁵¹μη τῆς δίνει ὁ γαμπρὸς τῇ(ς) νύμφης ἀ⁵²σελάνια ἑκατόν. Οὕτως εἶπαν καὶ ἐ⁵³συμφώνησαν καὶ ὤμοσαν εἰς τὰς⁵⁴ ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ φυλά⁵⁵ξαι τὰ πάντα. Δί⁵⁶ ὁ εἰς πίστωσιν⁵⁶ ἐγγράφη καὶ τὸ παρὸν καὶ ἀνεγνώστη⁵⁷ ἐν ἔτει—1737, Ἰανουαρίῳ—20—Μάρτυρες.

⁵⁸ Ἀκόμη ἔστρεξαν ἐπειδὴ καὶ ἔλαβεν σπία⁵⁹ ἡ νύμφη ἀπὸ τοὺς γονεῖς αὐτῆς τὰ ἄνω⁶⁰θεν τῇ(ς) Σωτήρας, γὰρ μὴν ἀμετέχη πλέ(ον) ἀπὸ⁶¹ τὰ ἄλλα σπία πολλὰ ἢ ὀλίγα, καθὼς⁶² ἔστρεξαν.

⁶³ + μιχαλὶς νικολι μπαρπα—

⁶⁴ + παπ(ᾱ) δανωλὶς τοῦ μιχαλὶ καρβουνι

⁶⁵ + νικολὶς μπαρμπα—

⁶⁶ + σηδερος το μπουλακν

⁶⁷ + παπ(α) νικολὶς δεκοκτούδιν—

⁶⁸ + παπ(ᾱ) διμυτρὶς δεκοκτούδιν⁶⁹ καὶ νοταριος.

54

Προικοσύμφωνον τῆς 26 Ἰανουαρίου 1737.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736—1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 96-97. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,² ἐλέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ πα³ρὸν συνάλλαγμα ἐνδλόγησον. Σί⁴δωρος Καρβούνης ἔχοντας θυγατέρα⁵ ἔννομο τῇ ἡλικία ὀνόματι Καλὴν, θέ⁶λοντες συζεῦξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νο⁷μίμῳ καὶ καθολικῷ μετὰ τὸν υἱὸν⁸ τοῦ παπ(ᾱ) Νικολῆ Δεκοκτούδιν ὀνό⁹ματι Γεώργι(ον), παρόντος καὶ στέργον¹⁰τος, κα(ὶ) ἀποδεχομένων ἵνα τὸ πα¹¹ρὰ τοῦ Θεοῦ ὀριστὲν τελεστὲν θεῖ(ον)¹² συνοικεῖσι(ον) κατὰ τοὺς κανόνας τῆς¹³ Ἐκκλησίας μας. Δίνει τῆς δὲ καὶ πα¹⁴ραδίδει πρὸς αὐτὴν τὴν ἄνωθεν¹⁵ Καλὴν διὰ προῖκα καὶ μερίδιον¹⁶ πατρικὰ καὶ μητρικὰ κατὰ τὴν¹⁷ τάξιν τοῦ χωρίου τὰ κάτωθεν¹⁸ γεγραμμένα. Ἐν {μ} πρώ-

τοῖς σπίτια¹⁹ ἐν τῇ θέσει τοῦ ἀγίου Δημητρίου, κα²⁰ θῶς ἐστιν ἀνωγοκάτωγα, τὰ πλ(η)σ(ιον)²¹ Κωσταντῆς Παντελάκιν καὶ²² τοῦ Κατινάρου, ἀληθῶς νὰ τὰ²³ κρατῇ ὁ πατὴρ αὐτῆς νὰ ἀναπα²⁴ύεται ἐφ' ὅλης ζωῆς του· καὶ πληρώ²⁵νοντας τὸ κοινὸν χρῆος νὰ μένου(ν)²⁶ ἐλεύθερα εἰς τὴν Καλήν· καὶ διὰ²⁷ προτιμὴν τὸ χωράφιν τῆς²⁸ Λειβάδας πλ(η)σ(ιον) ἡ Μαρία τοῦ Στανρινοῦ²⁹ καὶ τῆς ὁδοῦ· ἕτερον ἐν τῇ θέσει τοῦ³⁰ Πλούμαριον πλ(η)σ(ιον) Κωσταντῆς Καρβού³¹νης καὶ τὸ Κακοβολάκιν καὶ διὰ³² καμοχᾶν τὸ χωράφι(ον) ἐν τῇ θέσει³³ Κουβεροῦς σύνδεδρον πλ(η)σ(ιον) ἡ Δη³⁴μητριοῦ καὶ Μιχάλη Δεκοκτούδιν³⁵. Κρατίζει καὶ ὁ πεθερὸς διὰ τὸ ἄ³⁶λλο παιδὶν προτιμές, καθὼς ἔστερ³⁷ξεν καὶ ἡ νύμφη νὰ πάρῃ ὁ <ἄ>δελφός³⁸ τη<ς> κατὰ τὴν ποσότην τιμῆμα³⁹τος· καὶ διὰ τὰ σπίτια πὼς νὰ λά⁴⁰βῃ ἡ Καλή, νὰ λάβῃ καὶ ὁ Γεώργιος⁴¹ τὸν ἀνεμόμυλον μὲ τὰ χωράφια⁴² τὰ ὅσα περιέχει εἰς τὴν αὐτὴν θέ⁴³σιν, ἀποθανόντος καὶ αὐτὰ ὡς⁴⁴ καὶ τὰ σπίτια. Κρατίζει καὶ ὁ πε⁴⁵θερὸς γεροντοτρόφια τὸ χωρά⁴⁶φιον τοῦ Γύρου πλ(η)σ(ιον) Γεώργης Νονάκιν⁴⁷ ἕτερον τοῦ Κάμπου πλ(η)σ(ιον) ὁ Κωσταντῆς⁴⁸ ἕτερον τῆς Λειβάδας τὸ κάτω ἀμπέλιν⁴⁹ πλ(η)σ(ιον) τὸ περιβόλιν τὰ δὲ ἑναπο⁵⁰μείνοντά του ἔχει, ἄγρια, ἥμερα, δω⁵¹ρεές, χαρίσματα, νὰ τὰ κάμνῃ⁵² μερίδια, διαφυλάσσων τὸ ἀλώ⁵³νιν, νὰ τὸ κρατῇ καὶ αὐτὸ ὡς καὶ⁵⁴ τὰ ἕτερα καὶ πληρώων τὸ κοινὸν⁵⁵ χρῆος νὰ μοιράζων τὰ δύο πα⁵⁶διὰ τὰ γεροντοτρόφια ἴσια, κα⁵⁷ θῶς ἔστερξαν. Δίνει καὶ ὁ πεθε⁵⁸ρὸς καὶ ἡ πεθερὰ τῆς νύμφης⁵⁹ ἐμπασιδίων καὶ τέλειον χάρισμα⁶⁰ τοῦ Πλούμαριον πλ(η)-σ(ιον) τὸ Κακοβο⁶¹λάκιν καὶ τῆς ὁδοῦ. Ἀκόμη⁶² δίνουν τοῦ Προκόπη τὸ ἐμι⁶³σὸν τοῦ γαμπροῦ, ὅποι(ον) μέρος θέλει,⁶⁴ πλ(η)σ(ιον) Μιχάλης Δεκοκτούδιν. Οὗ⁶⁵τως εἶπαν καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ⁶⁶ ὥμοσαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γρα⁶⁷φὰς τοῦ φυλά-ξαι τὰ πάντα. Αἱ δ⁶⁸ εἰς πίστωσιν ἐγράφη καὶ τὸ παρ(όν)⁶⁹ ἐν ἔτει—1737—⁷⁰Ἰανουαρίῳ—26—⁷¹Μάρτινρες—. Ἀκόμη δίνει τῆς⁷¹ κόρης του πιθόπουλα μέτρων τριάντα.

⁷²+ παπ(ᾶ) γεωργι χοδακι—

⁷³+ παπ(ᾶ) γεωργῆς σικαλάδιν—

⁷⁴+ διμιτρῖς ψακακιν—

⁷⁵+ νικόλῆς ψάκακι—

⁷⁶+ γεωργῖς του δημητρί παπ(ᾶ) τάζια—

⁷⁷+ παπ(ᾶ) διμιτρῖς δεκοκτουδιν⁷⁸ καὶ νοταριος.

55

Προικοσύμφωνον τῆς 27 Ἰανουαρίου 1737.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736—1737 ἀδῆλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 97·98. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χριστέ καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐ²λέησον ἡμᾶς ἀμὴν καὶ τὸ παρὸν

³ συνά<λλα>γμαν εὐλόγησον. Ὁ εὐλαβέ⁴στατος ἐν ἱερεῦσιν παπ(ᾱ) Μιχάλης Γα-
⁵λιάκιν καὶ ἡ πρεσβυτέρα αὐτοῦ⁶ Ἀγγερόν ἔχοντια θυγατέρα ἔννομο⁷ τῇ <ῆ>λικία
 ὀνόματι Μαρίαν, θέλοντιας⁸ συζεῦξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ⁹ καθολικῷ μετὰ τὸν
 υἱὸν τοῦ Κωσταν¹⁰ τῇ Κούρτζιου ὀνόματι Γεώργι(ον), παρόν¹¹τος καὶ στέργοντος,
 καὶ ἀποδεχομένων¹² ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὀριστὲν τελε¹³στὲν θεῖον συνοικέσι(ον)
 κατὰ τοὺς κανό¹⁴νας τῆς Ἐκκλησίας μας. Δίνουσιν¹⁵ δὲ καὶ παραδίδουν πρὸς
 αὐτὴν¹⁶ τὴν Ἀγγερόν διὰ προῖκα καὶ μερίδι¹⁷ον πατρικὰ καὶ μητρικὰ κατὰ¹⁸ τὴν
 τάξιν τοῦ χωρίου τὰ κάτω¹⁹θεν γεγραμμένα. Ἐν {μ}πρώτοις τὰ σπί²⁰τια ἐν τῇ
 θέσει ἀγίας Ἐρμώνης, κα²¹θὼς ἐστὶν ἀνωγοκάτωγα ἀπὸ τὴν σήμερον²² πλ(η)-
 σ(ιον) τὸ Κουφούδιν καὶ Γεώργης Μπε²³γάκιν καὶ διὰ ἀνάγκησιν εἰς τὸν²⁴ Ἐμπρο-
 λάγκον τὴν ἀπάνω σκάλαν πλ(η)σ(ιον)²⁵ παπ(ᾱ) Τζικουράδιν καὶ διὰ μπροτι²⁶μὴν
 τὸ χωράφιον τοῦ Πλουμαριού,²⁷ καθὼς ἐστὶν πλ(η)σ(ιον) τὸ Σούτακιν²⁸ καὶ τὸ
 Ψαρούδιν ἔτερον τοῦ Πον²⁹τικοῦ πλ(η)σ(ιον) Τζούγκαλος καὶ τῆς ὁ³⁰δοῦ ἔτερον
 τοῦ Σιληναρίου, καθὼς³¹ ἐστὶν σύνδεδρον, πλ(η)σ(ιον) τοῦ ἀγίου Γε³²ωργίου καὶ
 τῆς ὁδοῦ ἔτερον τῆς Λα³³γγάδας τὴν μίαν σκάλαν, ἡ³⁴ διαλέ³⁵ξη. Κρατίζον καὶ
 οἱ δύο γονεῖς διὰ³⁶ τὸ ἄλλο παιδὶν τὰ σπίτια τοῦ ἀγίου³⁷ Ἰωάννου πὺν κάθουν-
 <ται>, καθὼς ἐστὶν.³⁸ Ἀκόμη κρατίζον τον καὶ προ³⁹τιμὲς τοῦ αὐτοῦ παιδιοῦ
 κατὰ⁴⁰ τὴν ποσότην. Κρατίζον ἀκό⁴¹μὴ οἱ δύο γονεῖς γεροντοτροφία τοῦ⁴² Ἀφρο-
 δισιοῦ, καθὼς ἐστὶν πλ(η)σ(ιον)⁴³ Μιχάλης Πρών ἔτερον τοῦ Λαμπού⁴⁴δίου
 πλ(η)σ(ιον) τὸ Μπριλάκιν καὶ τὸ⁴⁵ ἀμπέλιν τῶν Κοτινῶν πλ(η)σ(ιον) ὁ Ρο⁴⁶μπός·
 καὶ τοῦ Ἐμπρολάγκον τὰ ἐπί⁴⁷λοιπα. Πιθόπουλα ἀπὸ τὰ ὅσα ἔ⁴⁸χον ἡ πάρη
 ἡ νύμφη τὰ ἑμισά.⁴⁹ Δίνει καὶ ὁ πεθερὸς καὶ ἡ πεθερά⁵⁰ τῆς νύμφης ἑμπασιδίου
 καὶ τέλειον⁵¹ χάρισμα τὸ ἀμπέλιν ἐν τῇ θέσει⁵² τοῦ Πλουμαριού πλ(η)σ(ιον)
 Κωσταντῆς Παν⁵³τελάκιν καὶ τὸ Κουφούδιν ἔτερον⁵⁴ ἐν τῇ θέσει τῶν Μεροβιγλίων
 τὴν με⁵⁵σακὴν σκάλαν, πλ(η)σ(ιον) τὸ Μασουρά⁵⁶κιν καὶ τοῦ ἀγίου Τρύφου σύν-
 δεδρα⁵⁷ πλ(η)σ(ιον) τοῦ Νικάνδρου. Ἀκόμη δί⁵⁸νει ὁ γαμπρὸς τῆς νύμφης ἀσε-
 λ(άνια) ἑκα⁵⁹τόν. Ἐν λέγοντος καὶ στέργοντος ὁ ἄ⁶⁰νωθεν Κωσταντῆς πὺς ἡ ἔχη
 ὁ υἱὸς του⁶¹ ὁ Γεώργιος τὰ σπίτια τοῦ ἀγίου Κοινοῦ,⁶² καθὼς ἐστὶν ἀνωγοκάτωγα
 ἀποθάνόν⁶³των τῶν γονέων αὐτοῦ. Ἐν ὁμολογᾷ καὶ⁶⁴ στέργεται ὁ παπ(ᾱ) Μιχά-
 λης καὶ ἡ πρεσ⁶⁵βυτέρα του διὰ τὰ ὅσα ἐπόμειναν⁶⁶ ἀμέριστα ἀπὸ τὴν ποσότην
 τῶν δύο⁶⁷ παίδων, σπίτια, χωράφια, φυλά⁶⁸σσοινα τὰ ἐκκλησιαστικά, ἡ⁶⁹ τὰ
 κάμνονν μερίδια δύο, ἡ⁷⁰ μοιράζη ὁ πε⁷¹θερὸς καὶ ἡ πεθερά, ἡ⁷² διαλέξη
 ὁ γα⁷³μπρὸς καὶ ἡ νύμφη παρῶν καὶ ἀπὸ τὰ⁷⁴ γεροντοτροφία τὰ ὅμοια, ἡ⁷⁵ εἶναι
 καὶ⁷⁶ αὐτὴ ἀγόριν, ἡ⁷⁷ ἀμετέχη εἰς ἑκαλόν⁷⁸ καὶ εἰς ἑκακόν, καθὼς ἔστερξαν. Οὕ⁷⁹τως
 εἶπαν καὶ ἐσυμφώνησαν καὶ ὥμο⁸⁰σαν εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Γραφὰς τοῦ

⁷⁶ φυλάξει τὰ πάντα. Δι' ὃ εἰς πίστω⁷⁷σιν ἐγράφη καὶ τὸ παρ(όν) ἐν ἔτει—1737—

⁷⁸Ἰανουαρίῳ—27—. Μάρτυρες.—

⁷⁹+ παπ(ᾱ) νικολῆς δεκοκτουδίν

⁸⁰+ παπ(ᾱ) γεωργίς χοδ(ά)κιν

⁸¹+ μΗχαλὶς μορου

⁸²+ σηδερος το μρουλακν—

⁸³+ γεωργίς караβουνής—

⁸⁴+ παπ(ᾱ) διμιτρίς δεκοκτουδιν⁸⁵ καὶ νοταρίος.

56

Παραχώρησις προτιμῆς τῆς 5 Μαρτίου 1737.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736—1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 1011. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρί)ου ἀμήν. Μαρία συμβία² τοῦ μάρτυρος Νικολῆ Χάρσα παρὼν ἔμπρο³στεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρ⁴τύρων ὁμολογᾷ καὶ στέργεται. Ἐπειδὴ καὶ⁵ εἰς σύμφωνον νὰ ἐ(μ)προικοδοτήσεν ὅλα⁶ τῆς τὰ παιδιὰ, τὴν σήμερον δίνει καὶ τῆς⁷ θυγατέρας τῆς τῆς Ἐρήνης διὰ προτιμὴν ⁸κατὰ τὴν ποσότην τῶν ἄλλων παιδιῶν⁹ τὸ χωράφιν τὸ εἶχεν ἐν τῇ θέσει τοῦ ἀγίου¹⁰ Φωκᾶ, καθὼς ἐστὶν σύνδεδρον, τὸ πλησί(ον)¹¹ παπ(ᾱ) Κόσαρης καὶ τῆς ὁδοῦ καὶ Μιχάλης Βαρ¹²βαράκιν, τὸ ὁποῖ(ον) τῆς τὸ δίνει διὰ προ¹³τιμὴν ἀσκόνταφνον, νὰ τὸ ποιῇ ὡς¹⁴ θέλει καὶ βούλεται. Ἐτι ἀκόμη χαρίζει καὶ δω¹⁵ρεῖται διὰ τελείας δωρεᾶς τοῦ νιοῦ τῆς τοῦ Γε¹⁶ώργη τὰ χέρσα τὰ εἶχεν ἐν τῇ θέσει Ἀνγᾶ¹⁷ρίας, τὰ εἶχεν ἀπὸ τὴν Μαρίαν συμβίαν¹⁸ τοῦ Γεώργη Μπατασαρῆ, καθὼς ἐστὶν¹⁹ τὰ πλ(η)σί(ον) ὁ Ψηλός, τὰ ὁποῖα τοῦ τὰ δίνει²⁰ διὰ ἀντιχάριταν αὐτοῦ, νὰ τὸ ποιῇ ἂ²¹ πὸ τὴν σήμερον ὁ Γεώργιος ὡς θέλει καὶ βού²²λεται, πωλεῖν, χαρίζειν καὶ ἕτερα, τὸ ὁπ(οῖον)²³ νὰ γίνῃ καὶ χουζέτι(ον). Δι' ὃ ἐγράφη καὶ τὸ πα²⁴ρὸν ἐν ἔτει—1737—Μαρτίῳ—5—²⁵. Μάρτυρες.

²⁶+ παπ(ᾱ) γεωργίς χοδακν—

²⁷+ παπ(ᾱ) νικολῆς μαλουρι—

²⁸+ παπ(ᾱ) νικολῆς δεκοκτουδιν—

²⁹+ παπ(ᾱ) μηχαλὶς πατελεον—

³⁰+ παπ(ᾱ) διμιτρίς δεκοκτουδιν³¹ καὶ νοταρίος.

57

Κανονισμὸς κληρονομικῶν μερίδων τῆς 8 Μαρτίου 1737.—Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1736—1737 ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου, φ. 1013. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 47)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρί)ου ἀμήν. Οἱ παῖδες² τοῦ ποτὲ Νικολῆ Καλογέρου

ὁ Σίδωρ³ος καὶ ἡ Ἀγγελου καὶ ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Κω⁴σταντῆς καὶ ὁ Μιχάλης, παρὼν καὶ ἡ⁵ συμβία τοῦ ποτὲ Νικολῆ Μαρία τοῦ⁶ Σκορδαίου, παρὼν καὶ ἡ θυγατέρα⁷ τῆς Μαρίας ἡ Φουντοῦ ἔμπροσθεν ἐμοῦ⁸ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κατωθεν μαρ⁹τύρων ὁμολόγησαν καὶ ὁμολογοῦν πε¹⁰ρὶ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ πατρὸς αὐτῶν¹¹ ποτὲ Νικολάου, λέγοντος καὶ στέργου¹²ντος ὁ Σίδωρος καὶ ἡ Ἀγγελου πὼς¹³ νὰ μένουν τὰ χωράφια τὰ εἶχεν¹⁴ προγεγραμμένα ὁ πατὴρ αὐτῶν ἐ¹⁵μπασιδίων τῆς μητέρας αὐτῶν ποτὲ¹⁶ Μαρίας ἐν τῇ θέσει τοῦ Ἀλεποῦ καὶ τὸ ἐν¹⁷ τῇ θέσει Παλακατῆς (sic), καθὼς τὰ εἶχαν¹⁸ προγεγραμμένα καὶ ἐξωφλησμένα¹⁹ μὲ τὸν πατὴρ αὐτῶν διὰ τὴν κληρο²⁰νομίαν του καὶ νὰ τὰ ἔχουν σήμερον²¹ ὁ Σίδωρος καὶ ἡ Ἀγγελου διὰ ὅ,τι τῶν²² ἡγγίζεν κληρονομία ἀπὸ τοῦ πα²³τρὸς αὐτῶν ποτὲ Νικολάου, νὰ τὰ²⁴ ποιοῦν ὡς θέλουν καὶ βούλονται. ἦ Ἐν ἔχα ἦ²⁵ καὶ ἔστειραν καὶ τὰ ἄλλα παιδιὰ²⁶ ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Κωσταντῆς καὶ ὁ Μι²⁷χάλης καὶ ἡ μητέρα των καὶ ἡ Φουν²⁸τοῦ τὰ ἐπίλοιπα τὰ τόσα τοῦ εὑ²⁹ρέθησαν τὴν σήμερον χωράφια,³⁰ σπῖτια, οὐλισες, κινητὰ καὶ ἀ³¹κίνητα, δένδρα καὶ πᾶν ἕτερα,³² φυλάττοντας οἱ σκῖνοι, πὼς³³ νὰ τίς μοι³³ράσουν. Ἀκόμη ἔστειρεν τὸ μέρος³⁴ τῆς Μαρίας Σκορδαίου οἱ παῖδες πὼς³⁵ νὰ πληρώσουν τὸ χρέος πρὸς τοῦ εὑρεθῆν³⁶ τὴν σήμερον, λέγοντος καὶ στέργον³⁷τος τὰ δύο μέρη διὰ τὰ ἄνωθεν γρά³⁸μμένα πὼς νὰ ἔχουν τὸ κάθε μέρος³⁹ τὸ μέρος του, νὰ τὰ ποιοῦν ὡς θέλουν καὶ⁴⁰ βούλονται, πωλεῖν, χαρίζειν καὶ ἕτερα⁴¹ καὶ ἐξοφλοῦνται περὶ πάντα⁴² τὰ ὑπάρχον(τα) τοῦ ποτὲ Νικολάου καὶ⁴³ μένουν πάντων ἀκαταζήτητοι εἰς⁴⁴ κάθε καιρὸν καὶ εἰς κάθε κριτήριον⁴⁵ ἀεὶ καὶ πάντοτε ἀπὸ σπῖτια,⁴⁶ χωράφια, δένδρα καὶ πᾶν ἕτερα⁴⁷ καὶ οὐλισες τοῦ ὁσπιτίου καὶ ἀπὸ τὸ εἰσό⁴⁸δημα ὅλα ὁμοῦ καὶ ἐγενεν τέλει(ον) σοῦλ⁴⁹φιν ἱμπρὰν ἰσχατὶ ἀμείν ταβα⁵⁰τάν. Ἀκόμη ἔστειραν πὼς ὅπου καὶ⁵¹ ἂν εὑρίσκειται προγεγραμμένον γρά⁵²μμα ἀναμεταξύν των τὰ δύο μέρη, ἐξό⁵³φλησιν καὶ ἕτερον πολὺν ἢ ὀλίγον⁵⁴ νὰ εἶναι ἄκυρον καὶ ἀνίσχυρον, καὶ⁵⁵ ἐτοῦτο τὸ γράμμα νὰ ἔχη τὸ κύρος⁵⁶ καὶ τὸ βέβαιον, καθὼς εἶπαν καὶ⁵⁷ αὐτοθέλητοι ἔστειραν. Ἀκόμη καὶ τὰ⁵⁸ ζῶα, μουλάριον, βούδια, ὅλα νὰ εἶναι εἰς⁵⁹ τὸ μέρος τῆς Μαρίας τοῦ Σκορδαίου ὡς καὶ⁶⁰ τὰ ἕτερα. Αἱ ὁ ἐγράφη καὶ τὸ παρὼν⁶¹ καὶ ἀναγνώστη ἐν ἔτει 1737—Μαρτίῳ 8—⁶² Μάρτυρες.—

⁶³ + παπ(ᾱ) νικολις μαλουρι

⁶⁴ + μιχαλις παπα στακουλι—

⁶⁵ + παπ(ᾱ) νικολις δεκοκτονδιν—

⁶⁶ + διμιτρις παπ(ᾱ) σιδορον—

⁶⁷ + παπ(ᾱ) διμιτρις δεκοκτονδιν⁶⁸ καὶ νοταριος.

Προικοσύμφωνον τῆς 15 Δεκεμβρίου 1746—'Εξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 4375)].

- + Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον. Σίδωρος Σούτη καὶ ἡ σύβιος αὐτοῦ < > Καλὴ θέλοντας συζεῦσθαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ καθολικῷ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ ποτέ παπ(ᾶ) Νικολῆ Δεκοκτούδιν ὀνόματι Δημήτριον, παρόντος καὶ στέργοντος, καὶ ἀπόδεχομένου ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ
- 5 ὁριστὲν τελεστὲν θεῖον συνοικέσιον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας μας. Δίνουσιν δὲ καὶ παραδίδουν πρὸς αὐτὴν τὴν ἄνωθεν Καλὴν διὰ προΐκαν καὶ μερίδιον πατρικὰ καὶ μητρικὰ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου ἀσημοῦ, χρυσαφιοῦ, ρούχων καὶ ἐτέρων ἄλλων ὑφασμάτων. Ἐν πρώτοις ὁπίτια τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, καθὼς ἐστὶν ἀνωγοκάτωγα πλησίον παπ(ᾶ) Γεώργης Δεκοκτούδιν καὶ παπ(ᾶ) Σταμάτης καὶ διὰ ἀνάκτι-
- 10 σιν τοῦ Καταργοῦ τὸ κηπάριν σύνδεδρον πλησίον τοῦ παπ(ᾶ) Ψακάκιν καὶ τοῦ Γιαλακιοῦ καὶ διὰ προτιμὴν τὸ χωράφιν τοῦ Κάμπου, καθὼς ἐστὶν πλησίον Μαροῦ τοῦ Μιχάλη πλησίον τὸ Μαυρονάκιν ἕτερον τοῦ Προκόπη, καθὼς ἐστὶν πλησίον παπ(ᾶ) Γεώργης Δεκοκτούδιν καὶ τῆς ὁδοῦ ἀκόμη τῆς δίνει καὶ μερίδιον τῶν Σαβαναδιῶν πλησίον ἡ ἀρφανὴ τοῦ ποτέ Σταμάτη Σφηνάριν καὶ τῆς ὁδοῦ καὶ τῶν Μαλιῶν σύν-
- 15 δεδρον πλησίον Καλὴ τοῦ Μιχάλη Σαγκουλῆ καὶ ἡ Βενετιά ἕτερον τῶν Χιλιδοσιῶν σύνδεδρον πλησίον τὸ Βολάριν ἕτερον τῆς Ψαχνῆς τὸ ἐμισὸν σύνδεδρον, ὅποιον μέρος θέλει νὰ διαλέξῃ, πλησίον Μαρίας Κωσταροῦ καὶ τοῦ Κουτσουκουνδιοῦ ἔναν σεπτοῦκιν καλὸν νὰ διαλέξῃ· πυθόπουλα μέτρων — 30 — καὶ τὸ προικίον αὐτῆς μὲ προικολαβὴν νὰ τὸ δώσῃ ἀκόμη τῆς δίνουν καὶ σκίνους τοῦ Ἀφροδισιοῦ τοὺς μισοὺς
- 20 πλησίον τὸ Μαστοράκιν καὶ ἡ πεθερά τὰ ὁπίτια τῆς τὰ δίνουν ἀπὸ τὴν προτίμησιν καὶ ὁπίτια καὶ μερίδιον. Καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον νὰ τὰ ἔχῃ εἰς τὸ ζάπτιν τῆς, νὰ τὰ ποιῇ ὡς θέλει καὶ βούλεται τὰ ἄνωθεν εἰρημένα· καὶ τὴν κάμνον ἐξέπροικην, νὰ μὴν ἔχῃ πλέον νὰ κάμῃ εἰς τὰ λοιπὰ μήτε σὲ καλὸν μήτε εἰς χρέος, πλὴν νὰ λάβῃ τὰ ρούχα τῆς μὲ προικολαβὴν κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου. Οὕτως εἶπαν καὶ ἐσφώνησαν καὶ ὤμωσαν εἰς τοῦ Θεοῦ τὰς Ἁγίας Γραφὰς τοῦ φυλάξαι τὰ πάντα. Αἱ δ' εἰς ἔνδειξιν ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν ἐν ἔτει — 1746 —, Δεκεμβρίου — 15. Δίνει καὶ ὁ γαμπρὸς τῆς νύφης ἐμπασιδίον καὶ τέλειον χάρισμα τοῦ Κάμπου τὸ ἀμπέλιν χωράφιν, καθὼς ἐστὶν μὲ τὸ φρέαρ πλησίον τῆς ὁδοῦ καὶ ἡ συμβία τοῦ Δημήτρη Μιχάλη Μπουναφάτσου ἕτερον τὸ λαιοτριβὶν τὸ εἶχεν ἐν τῇ θέσει Στενάδα τῆς Σωτήρας καὶ τὰ μισὰ
- 30 ὁπίτια τ' ἄνωθεν ἀνωγοκάτωγα τὰ πλησίον τοῦ Κορεζακιοῦ καὶ τοῦ Γρυλλακιοῦ ἕτερον τοῦ Καταργοῦ πλησίον Σίδωρος παπ(ᾶ) Κωσταντῆ ἕτερον τοῦ Ἀλεποῦ πλη-

σίον Ψαράκαινας· ἀκόμη γὰ τῆς δώκη καὶ ἀσλάνια—100—ἤγουν ἑκατόν. Ἐν ἔτει 1746—Δεκεμβρίῳ 15—Μάρτυρες.

- + διμιτρὶς παπ(ᾱ) σιδοροῦ
- + μΗχαλῆς μοροῦς
- + παπ(ᾱ) γεωργίς κοσταῖνι ψάκι
- + μιχαλὶς τοῦ νικολὶ μπαρπακιν—
- + γεωργίς παπ(ᾱ) μιχαλὶ παπ(ᾱ) σιδοροῦ—
- + παπ(ᾱ) διμιτρὶς δεκοκτουδιν καὶ γοταρίος.

59

Προικολαβὴ τῆς 21 Δεκεμβρίου 1746.—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 4375).]

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἀμὴν. Προικολαβή. Προικοπαραδίδουν Γεώργης Παντολέον καὶ ἡ σύβιος αὐτοῦ Ἀγγεροῦ πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτῶν Μαρίαν καὶ πρὸς τὸν γαμπρὸν αὐτῶν Κωσταντῖνον. Ἐν πρώτοις σιρῶμαν ἀλαζίτικον, πάπλωμαν τοπικὸν—1—ἕτερον πάπλωμαν καμοχίτικον, σεντόνια πέντε—μαζελλάρια—3—σένιες—2—φουστάνια γερανιά—5—φουστάνια ἄσπρα—8—καμοχᾶν κόκκινον, φούσταν καμοχένην, περπατουγάαν κίτρινην, πουστομάνικα σουφρίτικα ζευγάρια δύο, ἕτερα λινά—4—ἀκόμη πουστομάνικα μὲ ποδιᾶς παννίτικα—14—καὶ καμιζόρες μία ἐξηνταρένη καὶ ἕτερα ἀλαζουβεργιδιά, μανδήλια μὲ κάβι καφατιανὰ—4—κλωστομάνδηλα—15—γεμενὶν χρυσὸν—1—ἀριζᾶν χρυσὸν—1—ἑτέρους ἀριζᾶδες—4—πουνκὶν χρυσὸν—1—γατάρια τοῦ καμοχᾶ χρυσᾶ, σκολαρίκια πέντε ἀσημίτικα, κλειδοβάσταγα τρία μὲ ἐγκόρφιν καὶ μὲ λεοντάριν, δακτυλίδια ἀσημίτικα 4, κούπα ἀσημίτικη, σιρίγκα μὲ φιερέτες, καρφοβελόνους ἀσημίτικους—5—κάρσες ζευγάρια—2—πεσέττες καὶ χερομάντηλα κομμάτια—11—σιμαχόπαννο 1—ἀμπουτιῖνες ζευγάρια—3—τραπεζομάνδηλον—1—σεντουκιν ἕναν καλὸν καὶ τὴν εὐχὴν αὐτῶν. Καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον ὁμολογεῖ ἡ νύφη καὶ ὁ γαμπρὸς πὼς ἔλαβαν ὅλην τὴν προῖκαν αὐτῶν ἀπὸ τοὺς δύο γονεῖς καὶ ἀπομένει ὁ γαμπρὸς ἐγγνητὴς καὶ προικανάδοχος εἰς αὐτὴν τὴν προῖκαν εἰς καιρὸν δεόμενον, ἐν καιρῷ ἐπιστροφῆς. Ἐγράφη καὶ ἡ παροῦσα προικολαβὴ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πεθεροῦ. Αἱ ὁ εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐν ἔτει—1746—Δεκεμβρίῳ—21—Μάρτυρες.

- + παπα νικολὶς μαλουρι—
- + παπ(ᾱ) γεωργίς σικαλαδιν
- + γεωργίς παπα μιχαλὶ παπα σιδοροῦ
- + γεωργίς καρβουνῆς.—

60

Διανομὴ κληρονομίας τῆς 6 Ὀκτωβρίου 1746—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη

ἐκ κώδικος ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἀριθ. 4375)].

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίο)υ ἀμήν. Ἐπειδὴ καὶ νὰ ἔτυχε θάνατος τοῦ ποτὲ Μιχάλη παπ(ᾶ) Κωνσταντῆ Ξανθοῦ καὶ ἡ κληρονομία αὐτοῦ ἔγγιζεν εἰς τὰ ἀδελφία αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν συμβίαν αὐτοῦ Μαροῦν, διὰ τοῦτο τ(ὴν) σήμερον ἐσυμφώνησαν καὶ τὰ δύο μέρη, τὰ ἀδελφία αὐτοῦ ὁ Σίδερος καὶ ἡ Μαροῦ καὶ ἡ Ἀννοῦ μέρος ἔν, καὶ ἡ 5 συμβίος αὐτοῦ Μαροῦ μέρος ἕτερον, καὶ ἔβαλαν ἀλπίτους τόν τε παπ(ᾶ) Νικολῆν Μαλούρη καὶ Δημήτρη παπ(ᾶ) Σιδώρον καὶ ἔσαςαν αὐτούς. Καὶ ἔλαβαν ἡ Μαροῦ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀποθανόντος τὰ ὅσα τῆς εἶχεν χαρισμένα καὶ ἀκόμη ὅ,τι τῆς ἔγγιζεν κληρονομία ἀπὸ ρουχα καὶ χρεῖες, ὅλα τὰ ἔλαβεν καὶ εὐρίσκεται ἀνεπαμένη. Τὰ δὲ ἐπίλοιπα πράγματα, ὁσπίτια, χωράφια, πυάτρες, ξύλα, ἄγρια καὶ ἡμερα, χρεῖες καὶ ρουχα 10 τὰ παίρνουν τὰ τρία ἀδελφία καὶ ἀναπαύτησαν καὶ αὐτοί. Καὶ ἔτι ἀπὸ τὴν σήμερον ὑπόσχονται νὰ ἔχῃ κάθε εἰς τὸ μερίδιον ὅπου τοῦ ἐκατέβην, ὡς καθὼς τὰ ἐμοίρασαν. Εἰς δὲ τὸ χρέος, ὅπου ἐχρεωστοῦσαν ἀμφοτέρω τοῦ ἀνδρόγγυνον τοῦ Γεώργη Γρυλ-λακιοῦ ἀσλάνια 69, νὰ δώσῃ ἡ Μαροῦ τὰ ἐννέα γρόσια, τὰ δὲ ἐπίλοιπα νὰ τὰ δώσουν τὰ τρία ἀδελφία. Καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον μένουν ἀκαταζήτητοι τὰ δύο μέρη καὶ ἐξο- 15 φλιούνταν ὁ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου καὶ γίνονται ἱμπρὰ ἰσχὰ ἐμείντα ἀβαντὰ τέλειον σούρ-φιν, ὑποσχόμενοι ποιήσουν καὶ χουγγέτιον. Δι' ὃ καὶ τὸ παρὸν ἐγράφη ἐν ἔτει — 1746, Ὁκτωβρίου — 6 — .Μάρτυρες.

+ παπ(ᾶ) νικολῆς μαλούρι—
+ διμιτρῖς παπ(ᾶ) σιδοροῦ
20 + γεωργῖς κουμακῖν
+ μιχαλῖς γεράσιμακῖν
+ παπ(ᾶ) γρηγόριος σιᾶνου^λ :
+ παπ(ᾶ) διμιτρῖς δεκοκτούδιν.

22. Πιθανῶς Σταυρινούδι (Σημ. Κ. Κανελλάκη).

61

Συμβιβαστικὸν τῆς 23 Αὐγούστου 1759 — Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 4375)].

Τὸ ἀντίγραφον στερεῖται τονισμοῦ.

+ Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κ(υρίο)υ ἀμήν. Γεώργης τοῦ παπ(ᾶ) Κωνσταντῆ Καρ-βούρη (καὶ) ἡ Μαρία θυγατέρα τοῦ ποτὲ Γεώργη Χώζη Παγιαζήτ παρὼν ἐμπρο-σθεν ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων ὁμολόγησαν καὶ ὁμολογοῦν. Ὅντως αὐτὰ τὰ δύο μέρη καὶ ἔγιναν διὰ ἀνδρόγγυνον προπερασμένον καιρὸν καὶ 5 ἦρθαν εἰς ἐσκάνδαλον ἀναμεταξύ των καὶ ἤκαμαν γράμματα πὼς ἤλαβεν ὁ καθένας,

ἤγουν τὸ κάθε μέρος τὰ ἔχοντά του, καὶ νὰ μὴν ἔχη τὸ ἕνα μέρος νὰ γυρέψη καὶ τὸ ἄλλο οὔτε ἔσμιξιν, οὔτε ἄλλο τι. Μετὰ ταῦτα ἤλαβεν ἡ Μαρία ἄλλον ἄνδρα, διὰ τοῦτο πάλιν ἤλθαν εἰς ἑτέραν διαφορὰν, γυρεύοντας ὁ Γεώργης ἔξοδα ἀπὸ αὐτήν. Διὰ τοῦτο ἐπαραστήθησαν μὲ ὄλους τοὺς προεστοὺς τοῦ χωρίου μας καὶ ἑτέρους ποὺ ἤλαχαν ἀπὸ ἄλλα χωρία καὶ οἱ ἐπίτροποι τῶν χωρίων καὶ ἐγένεν τὸ παρόν. Καὶ ἐπαράτησεν ὁ Γεώργης ἀπὸ αὐτὴν ἐκ θελήματός του καὶ ἔλαβεν καὶ ἔξοδα μερικὰ ἀσε(λά- 10 νια) — 20 — λέγω εἴκοσι. Διὰ τοῦτο ἀπομένουν ἀπὸ τὴν σήμερον ἀκαταζήτητοι καὶ ἐξωφλησμένοι εἰς πᾶρ τοῦ ἑτέρου, ὥστε νὰ μὴν ἔχη τὸ ἕνα μέρος νὰ γυρέψη τὸ ἄλλο πολὺν ὀλίγον, οὔτε ἔσμιξιν, οὔτε ἄλλο τι διαφορὰν πολὺν ὀλίγον, καὶ ποιοῦν τελείαν ἐξόφλησιν περὶ πάντα ἀεὶ καὶ πάντοτε καὶ ἐγιναν εἰς πᾶρ τοῦ ἄλλου ἱμπρὰν ἰσχάτ 15 καὶ τέλειον σούλφιν ἄμειν ταβανῆάν. Καὶ ὅποιον μέρος ἀπὸ τοὺς δύο τῶν γυρεύση νὰ ἐνοχλήση τὸ ἄλλο μέρος ἀπὸ καμμίαν διαφορὰν ἢ νὰ γυρεύση νὰ ζημιώση τὸν ἄλλον ὅσον τὸ ἕνα μέρος ὅσον τὸ ἄλλο, νὰ δίνη τοῦ εὗρισκομένου ἀγὰ μας ἀσελάνια πεντακόσια, νὰ τὰ πληρώνη ὁ παρήκοος ποὺ ἀνοχλήση τὸν ἄλλον ἀνεμπόδιστος, καθὼς ἔστρεξαν. Ἀκόμη καὶ διὰ τὰ προγεγραμμένα γράμματα, ποὺ εἶχαν καμωμένα ἀνα- 20 μεταξύ των, πόλιτζες καὶ ἀλμπαράνους, καὶ ἐχάθησαν, ἀπὸ τὴν σήμερον ὁμολογοῦν τὰ δύο μέρη πὼς νὰ μένουν ἄκυρα καὶ ἀνίσχυρα, καὶ ἐτοῦτο τὸ γράμμα νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὸ βέβαιον. Ἀκόμη καὶ διὰ τὰ ἐμπασίδια ποὺ τῆς εἶχαν προγεγραμμένα καὶ τοῦ τὰ ἔχει πουλημένα, νὰ ἔχη αὐτὴ ἢ πούλησι τὸν τόπον της, νὰ εἶναι εἰς τὸν Γεώργιον πάντῃ ἐλεύθερα, οὔτε ἀπὸ τὰ σπίτια τὰ ἐμισὰ ποὺ ἦτον ἐμπατίκι νὰ εἶναι 25 καὶ αὐτὰ εἰς τὸν Γεώργην, νὰ μὴν ἔχη νὰ κάμη ἢ Μαρία πολὺν ὀλίγον. Καὶ ἐγιναν τὰ πάντα ἱμπρὰν. Αἱ οὗ εἰς ἐνδείξειν ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν ἐν ἔτει — 1759, Αὐγούστου — 23 — Μάρτυρες.

+ παπα Νικωλὶς μαλονρις

+ Χαζή γιανὶς προεστὸς θολοῦποταμι

30

+ παπα νικόλας τριάνταφιλὸς καλαμοτουσις

+ χατζηγεωργὴς μουντζακη —

+ χατζινικολιν —

+ γεωργίς μπαρπακην —

+ σιδωρος γιαμοντακιν

35

+ σταματις κωρακοδὶς αμμουλια —

+ μίχαλὶς σαράντινὸς καλαμοτι

+ παπα μιχαλὴς ψαρούδην καὶ γεροντας.

+ περὸς λιακη γεροντας

+ γεωργίς του διμιτρι —

40

+ παπ(ᾱ) διμιτρις δεκοκτουδιν καὶ νοταριος.

Προικοσούμφωνον τῆς 13 Ἀπριλίου 1760—Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ κώδικος ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. [Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου, ἀριθ. 4375)].

- + Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεός, ἐλέησον ἡμᾶς ἀμήν καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλόγησον. Κωκσιαντῆς τὸ ἐπὶ κλην Μαλαγκούνιν ἔχοντας θυγατέραν ὀνόματι (sic) ἡλικία ὀνόματι Ἀγγεροῦν, θέλοντας σεξεῦξαι αὐτὴν ἀνδρὶ νομίμῳ καὶ καθολικῷ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ Σίδερη Λεμονιάδιν, ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Χαρχεῖος, ὀνόματι Σταμάτιον, παρόντος καὶ στέργοντος, καὶ ἀποδεχομένων ἵνα τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁρισθὲν τελε-
 5 στὲν θεῖον συνοικέσιον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας μας. Δίνει τῆς δὲ καὶ παρα-
 δίδει πρὸς τὴν αὐτὴν τὴν Ἀγγεροῦν διὰ προῖκα καὶ μερίδιον τὰ κάτωθεν γεγραμμένα.
 Ἐν (μ) πρώτοις τῶν Σαβαναδιῶν τὰ δύο σκαλάκια πλησ(ιον) Ἀγγεροῦς τῆς Καλῆς καὶ
 Σίδωρος Βάρβαρακιν ἕτερον τοῦ Κομμάτου, καθὼς ἐστὶν δύο σκάλες πλησ(ιον)
 10 Κωσιαντῆς τοῦ Πρώι, ἕτερον τοῦ Κακοῦ Ποταμοῦ, καθὼς ἐστὶν πλησ(ιον) Δημήτριος
 Ψακάκιν δύο τεξερέδες καὶ ἕναν τηγάνιν—σαχάνια 4 καὶ δύο τελλέρια σιάνινα μία
 καστανὰ χαλκωματένια ἕναν σινίν ἕναν κρεββατοστρωῶν μετὰ τὰ δικαίωματά του
 σεντούκια δύο καρυδένια δύο καρέγιες καὶ ἕναν τραπέζιν καὶ ἕναν ἀρμάριν καὶ στρέ-
 15 πια τοῦ κρεββατιοῦ μαξελλάρες δύο βελουδένες καὶ ἕναν πεύκιν σεντόνια σκλέτια—4—
 καὶ ἕναν περόνιν ἀσημίτικον κορίσματα δύο μίαν ἐρουδιὰν φούσταν καὶ μίαν κίτρι-
 νην καὶ ἕτερον τζοχίτικην καὶ μίαν περπατογύαν ἐρουδιὰν πεσέτιες—4—τοῦ στεμάτου
 καὶ τέσσερα ἀσταρίτικα κάρζες ζευγάρια ὀχτώ ποδιές ζευγάρια—5—κεντημένες—4—
 ἀκόμα πέντε ἀκέντητες καὶ ἕναν ζιπούνιν τζοχίτικο καὶ ἕτερον ζιπούνιν κατὰ γιν
 ἄσπρον καὶ ἕναν δίμιτον πράσινον πικάγια πέντε παπαζίτικα καὶ τέσσερα δίμιτα δύο
 20 μπουστομάνικα δολανίτικα καὶ δύο πλειὸ δεύτερα καὶ πέντε σιμαχόπαννα παπαζί-
 τικα. Ταῦτα πάντα τῆς τὰ παραδίδει ἀπὸ τὴν σήμερον τῆς θυγατέρας αὐτοῦ Ἀγγε-
 ροῦς τελείαν προῖκαν, νὰ τὰ ποιῇ ἀπὸ τὴν σήμερον ὡς θέλει καὶ βούλεται καὶ μίαν
 χαλκόσταμναν. Δίνει καὶ ὁ πεθερὸς καὶ ὁ γαμπρὸς τῆς νύφης ἐμπασιδίων καὶ τέλειον
 χάρισμαν τὸ εἶχεν ἐν τῇ θέσει Καρδαμάδαν μέρος τοῦ Χαρχεῖου ὀργυνιές—4—πλησ(ιον)
 25 τῆς ὁδοῦ καὶ παπ(ᾶ) Λαμπρινὸς Μασούριδιν ἕτερον χωράφιν ἐν τῇ θέσει Λαγγάδια
 οὐργυνιές τέσσερεις μέρος βόρειον πλησ(ιον) ὁ πεθερὸς καὶ Στρατῆς Δοντάδιν. Διὰ τὰ
 χωράφια ὅπου ἐγράψαμεν ἄνωθεν διὰ ἐμπασιδία τῆς νύφης ἐμεταμελήθησαν περὶ
 αὐτὰ καὶ ἔσπερξαν πὺς νὰ εἶναι τοῦ γαμπροῦ τελεία προῖκα, καὶ διὰ τὸ ἐμπασιδίων
 τῆς νύφης τῆς δίνει ὁ γαμπρὸς τέλειον χάρισμαν ἀσελ(ῖνια) ἑκατόν, ἤγουν ἑκατόν,
 30 νὰ τὰ ἔχῃ ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τὸ ζάπιν τῆς καὶ ἀπὸ τὰ χωράφια τοῦ πεθεροῦ νὰ
 μὴν ἀμετέχῃ πολὺν ὀλίγον, μόνον νὰ εἶναι τοῦ γαμπροῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν του, νὰ τὰ
 ποιῇ ὡς θέλει καὶ βούλεται. Ἐτῆι ὁμολογεῖ ὁ πατὴρ τοῦ γαμπροῦ. Ἀκόμα δίνει ὁ

Γεώργης Βγενικούνδιν καὶ ἡ σὺβία του τῆς Ἀγγερούς τοῦ Γεργιῶνα τὰ χωράφια πλησ(ίον) τοῦ παπᾶ Κούντουρου· ἕτερον τῶν Μερσινιῶν πλησ(ίον) τοῦ Σιδώρου Σούτη· καὶ τοῦ Μελιά πλησ(ίον) Ἀντρονικολῆς. Ἀκόμα δίνει ὁ γαμπρὸς τῆς νύφης Ἀγγερούς ἐμπασιδίων καὶ τέλειον χάρισμαν δύο ὁργυιὲς χωράφιν ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ τοῦ ἤδωσεν ὁ κύρις του προικίον μέρος τοῦ Χαρκείου ἐν τῇ θέσει Λαγγαδιῶν πλησ(ίον) ὁ γαμπρὸς ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ Στρατῆς Δοντάδιν. Εἰς εἶπαν καὶ ἐσυμφώρησαν καὶ ὤμοσαν εἰς τοῦ Θεοῦ τὰς Γραφὰς τοῦ φυλάξαι τὰ πάντα. Ἐν ἔτει— 1760 —. Ἀπριλίου—13—. Μάρτυρες.

+ παπα διμιτρὶς μαλοκάβονρας
+ γεοργίς βγενικουδιν
+ νικολίς παπ(ᾶ) διμιτρι
+ παπ(ᾶ) διμιτρὶς δεκοκτουδιν καὶ νοταριος.

2. ὀνόματι ἀντὶ ἔνομο τῇ.

63

Διανομή κληρονομίας τῆς 1 Ἀπριλίου 1766.— Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1761—1780 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βολισσοῦ, φ. ρλδ'. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 48)].

Ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφον εἶναι γεγραμμένον διὰ μιᾶς χειρός.

+ Λιὰ τοῦ παρόντος γράμματος γνω²στός ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτω³θεν μαρτύρων < >. Ἐστῶντας καὶ νὰ ἐπ⁴έθανε ἡ ποτὲ Καλὴ πρεσβυτέ⁵ρα τοῦ παπ(ᾶ) Ἰω(άννου) Καζίκα θυγάτηρ⁶ τοῦ ποτὲ Σωτήρχου Γώτου καὶ νὰ⁷ ἄφησε κληρονόμους τὸ παιδί αὐτῆς⁸ ὀνόματι Μαρία καὶ τὴν μητέρα⁹ αὐτῆς καὶ τὲς ἀδελφές αὐτῆς¹⁰, ἥγον τὴν πα(πα)διὰ καὶ τὴν Ἄννα καὶ τὴν¹¹ Εἰρήνην καὶ τὸν πρεσβύτερον αὐτῆς¹² τὸν πα(πᾶ) Ἰω(άννου), τὴν σήμερον ἠθέλησα <ν>¹³ καὶ ἐμοίρασαν τὸ μερίδιον τῆς ἀπε¹⁴θαμένης κατὰ τὸν φετουφᾶν τοῦ¹⁵ ἀφέντη Μουφτιῇ. Ἐν πρώτοις ἐπῆ¹⁶ρεν ἡ μητέρα τῆς διὰ τὸ γάλαν¹⁷ τῆς καὶ διὰ κληρονομίαν, ὅπου εἶχον¹⁸ νὰ λάβωσιν αἱ ἀδελφαὶ αὐτῆς, ἐν πρώ¹⁹τοις τὸ ἀ(ν)μπέλι ὅπου εἶχον εἰς τὴν²⁰ θέσει τοῦ Μανάρχου ὄλον, καθὼς ἐστὶ²¹ σύνδεντρον πλησίον²² τοῦ πα(πᾶ) Ἰω(άννου) Κουγιού²³λη βόρεια τοῦ Τζουρουγιάννη· ἔτι ἐπῆ²⁴ραν καὶ τὰ σπίτια τ(ῆς) Χωρῆς κα²⁵θὼς ἐστὶν ἀκόμη ἐπῆραν καὶ²⁶ τὰ ὀσπίτια εἰς τὸ χωριό, ἥγον τὸ²⁷ μεσιακὸν καὶ νὰ ἔχη τὸ διάβα²⁸ του ἀπὸ τὸ κατώγειον πλησίον τῆς²⁹ Δεμεστινῆς τοῦ Μαντιῶ· ἀκόμη ἐπῆ³⁰ραν καὶ τὸ γύρισμα εἰς τὲς Ρο³¹βιές καὶ τὰ Πλάγια ὅπου ἔχουν³² εἰς τὸ Κουπάκο, τὰ ὁποῖα χωρ³³άφια, σπίτια καὶ χρεῖες τὲς³⁴ ἔλαβον ἡ ἄνωθεν μήτηρ καὶ ἐξῆς³⁵ θυγατέρες αὐτῆς διὰ τὸ γάλαν τῆς³⁶ καὶ διὰ τὴν κληρονομία, ὅπου εἶχον νὰ³⁷ λάβωσιν. Προσέτι ὁμολογᾷ ἡ ἄνωθεν³⁸ μήτηρ πὼς ἔλαβεν καὶ ἐκ τοῦ ὀσπιτίου καὶ ἀ³⁹πὸ τὸ μερίδιον τοῦ παιδιοῦ τρίτο ἔνα,⁴⁰ διὰ νὰ μὴν

ἔχη νὰ κόψη ἀναφακᾶν⁴⁰ τοῦ παιδιοῦ, οὔτε νὰ γυρέψη νὰ πάρη⁴¹ τὸ παιδί, ἀλλὰ νὰ τὸ ἔχη ὁ πα(πᾶ)ς. Ἔτι ὁ⁴² μολογοῦν οἱ ἄνωθεν θυγατέρες ὅτι ἄν⁴³ τύχη καὶ σηκωθῇ ἄλλος κληρονόμος, νὰ⁴⁴ ἔχουν νὰ ἀποκρίνωμαι αἱ αὐτές, καθὼς⁴⁵ φαίνονται πὼς ἔλαβον ὅλην τὴν κληρονομί⁴⁶α καὶ ὁμολογοῦ πὼς ἔλαβον καὶ ἐκ τοῦ ὁ⁴⁷σπιτίου εἴ τι χρεῖες τῶν ἐτύχαιναν καὶ ἂ⁴⁸ πὸ ρονχικὰ εἶδη ἔλαβον τὸ δίκαιόν τους,⁴⁹ καθὼς τοὺς ἐμοίρασαν ὁ (πα)πᾶς Γεώργι(ος)⁵⁰ Μαῦ(ρος) καὶ πα(πᾶ) Σωτήρχος Φωκᾶς. Τὰ δὲ⁵¹ ἐπίλοιπα χωράφια, σπίτια, χρεῖες καὶ⁵² ἓνα βόδιο ἔμεινα(ν) εἰς χεῖρας τοῦ ἄνωθε (πα)πᾶ⁵³ Ἰω(άν)ου. Ἔτι ὁμολογοῦ πὼς ἔλαβεν τὸ παιδί⁵⁴ καὶ τὴν βούκλα τῆς μητρός του, καὶ νὰ μὴν⁵⁵ παίρῃ τὸ παιδί οὔτε ὁ (πα)πᾶς κουντιουρίδι⁵⁶α, οὔτε ἀμύγδαλα, οὔτε ἐλιές, οὔτε συκα⁵⁷ μνιές ὅπου καὶ ἂν ἔχον μερίδιο. Ποιεῖ⁵⁸ τὸ κάθε μέρ(ος) ὡς θέλει, πωλεῖν, πᾶν ἔ⁵⁹τερον καὶ δὲν ἔχον πλέον νὰ μοιράσου⁶⁰ τίποτις καὶ ποιοῦ(ν) ἰσπρὰ μεχᾶμ⁶¹ ρεῖ μαχοῦντε τελείαν ἐξόφλησιν· ὑπό⁶²σχονται ποιῆσαι καὶ χοζέτιο. Ἐγράφη κα⁶³ τὰ τὸ ἔτος ἀφξς', Ἀπριλίον 1, ἰνδι⁶⁴ χθιῶνος ἰδ. Μάρτυρες. —

⁶⁵ + γεοργις παραδισις + πα(πᾶ) ιω(άννης) νικολός

⁶⁶ + διμίτρις μακαρονις — + ιω(άννης) μαντρᾶς —

⁶⁷ + Γεοργις του πα(πᾶ) παραδισι.

64

Διανομή κληρονομίας τῆς 25 Μαΐου 1766. Νοταριακὸν ἔγγραφο ἐπὶ αὐτοτελοῦς φύλλου χάρτου ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς Χίου. [Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ἰ. Ζολώτα, Ἀθήναι].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἔγγραφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος < > γνωστὸς ἐμοῦ τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων. Ἐστῶντας καὶ νὰ ἐπέθανε ὁ ποτὲ Νικόλας τοῦ ποτὲ Γεωργίου Πλατῆ καὶ νὰ ἄφησεν δύο παιδιὰ κληρονόμους καὶ τὴν γυναῖκα του τὴν Μαρία καὶ νὰ φαίνεται πὼς εἶχον ἀμοίραστα ὁ ἄνωθεν Νικόλας μετὰ τὴν ἀδελφήν του τὴν Εὐγενοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Γεωργίου τὴν οὐσίαν, ἠθέλησαν τὴν σήμερον καὶ ἐμοίρασαν καὶ ἔβαλον τὰ παιδιὰ πρόσωπόν τους τὴν μητέρα τους τὴν ἄνωθεν Μαρία καὶ ἐπῆραν τὰ παιδιὰ του δύο μερίδια. Ἐν πρώτοις τὸ χωράφι εἰς τὰ Λιμνία σύνδεντρον· ἕτερο χωράφιο εἰς τ' Ἀρμούρι τὸ κάτω σύνδεντρο, φυλάξω τὰ ξένα δένδρα· ἕτερο χωράφι εἰς τοῦ Τζακάρη καθὼς ἐστίν· ἀκόμη καὶ τὸ χωράφι τῆς Χαλικῆς τὸ ἐμισὸν σύνδεντρον, φυλάξω μία συκιὰ τῆς Εὐγενοῦς ἀπὸ τὸ βόρειο μέρος· ἕτερον χωράφι εἰς τὸ Φλιάς καθὼς ἐστίν· σύνδεντρον· ἀκόμη καὶ τὸ χωράφι εἰς τὸν Κερουλά καθὼς ἐστίν· ἔτι ἐπῆρα(ν) καὶ τὸ χωράφι εἰς τὸν Πρίνον· ἔτι ἐπῆραν καὶ τὸ χωράφι εἰς τὰ Λουτρά σύνδεντρον, φυλάξω τὰ ξένα δέντρα· ἀκόμη καὶ τὸ γύρισμα μετὰ τοῦ Κεράτση τὸ ἐμισὸν καὶ τὸ ἄλλο ἐμισὸν τῆς Εὐγενοῦς· ἔτι καὶ τὸ χωράφι εἰς τὸν Ἀστρακόα τὸ ἐμισὸν

καὶ τῆς Εὐγενοῦς τὸ ἄλλο ἕμισόν, νὰ τὰ ποιοῦν τὰ παιδιὰ ὡς θέλουν. Ἐτι μοῖρα καὶ 15
 τῆς Εὐγενοῦς τὸ χωράφι τῆς Χαλικῆς τὸ ἕμισόν σύνδεντρο τὸ ἀνατολικὸν μέρος· ἔτι
 ἐπῆρεν καὶ τὸ χωράφι τοῦ Ἀρμουριοῦ τὸ ἀπέσω σύνδεντρον· ἔτι ἐπῆρεν καὶ τῆς
 Λαμπᾶς τὰ δύο χωράφια σύνδεντρα· ἀκόμη καὶ τὸ χωράφι εἰς τὰ Παραπάτια σύν-
 δεντρον ἕτερον χωράφι εἰς τοῦ Κόκκινου(ν) τὸ Μύλο· ἀκόμη καὶ τὸ χωράφι εἰς τοῦ
 Σκυριώτη τὸν Μύλον βόρεια σύνδεντρο καὶ τὸ ἕμισόν γύρισμα τοῦ Κεράτζη, τὰ 20
 ὅποια νὰ τὰ ποιῇ ἡ Εὐγενοῦ ὡς θέλει. Ἐτι ὁμολογοῦν ὅπου καὶ ἂν ἔχουν συκαμνιές,
 ἐλιές, κουντουριδιές, ἀμυγδαλιές, δρυῖδες, ρουδιές, νὰ μοιράζονται δύο μερίδια τὰ
 παιδιὰ καὶ ἓνα μερίδιο ἡ Εὐγενοῦ· ὁμοίως νὰ μοιράζονται καὶ τὰ πρόβατα. Ἐτι
 δηλοποιοῦν ἡ ἄνωθεν Καλὴ ἡ σύμβιος τοῦ ποτὲ Γεωργίου καὶ ἡ Μαρία, ἡ μήτηρ τῶν
 παιδιῶν, πὼς ὑπόσχεται καὶ ἀπομένει νὰ μὴν ἔχη νὰ κόψῃ ἀναφακὰ τῶν παι- 25
 διῶν, ἢ πάλι ἔαν καὶ τὸν ἔχη πρὸ καιροῦ γραμμένον, νὰ μὴν ἔχη τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ,
 ἀλλὰ τὸν ἐποιεῖ ἄκερον καὶ κατελυσμένον ἡ αὐτὴ Μαρία ἡ μήτηρ τῶν παιδιῶν. Ἐτι
 ὁμολογεῖ καὶ ἡ ἄνωθεν Καλὴ ἡ μήτηρ τοῦ ἄνωθεν ἀπεθαμένου νὰ μὴν ἔχη νὰ πάρῃ
 ἢ ὀκτώρι ἢ ἀντιφάτιον ἢ γάλα, καθὼς τὸ ἔκαμεν καβούλι ἐνπροστεν ἐμοῦ καὶ τῶν
 μαρτύρων. Ἐτι ὁμολογοῦν νὰ μοιράζονται καὶ τὰ ὀσπίτια καὶ τὰς χρεῖες καὶ εἴ τι ἄλλο 30
 ἔχουν δύο μερίδια τὰ παιδιὰ καὶ ἓνα ἡ Εὐγενοῦ. Καὶ εἰς ἐνδειξιν καὶ βεβαίωσιν ἐποίη-
 σαν τὸ παρὸν μοιρασίων μὲ ἀνθρώπους, ἡγουν τὸν προηγούμενον κὺρ Μακάριον
 καὶ πα(πᾶ) Σωτῆρχον Φερὸν καὶ ὑποσχέθησαν ποιῆσαι καὶ χοζέτιο. Ἐγράφη κατὰ
 ἔτος αψξς', Μαΐου κε. Μάρτυρες.

+ νεροδιακος μιναβρος

35

+ νικολας νικολας ιος μιν α ρ λ ι α ρ ε ς

+ παπα λεος μαντηανος

+ πα(πᾶ) Γεώργιος μάυρος καὶ νοταριως —

30. ἄκερον ἀντὶ ἄκερον.

65

Διανομὴ κληρονομίας τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1774. Ἐκ κώδικος τῶν ἐτῶν 1761—
 1780 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Βολισσοῦ, φ. σκβ'. [Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, Ἀθήναι
 (Χειρόγραφα ὑπ' ἀριθ. 48)].

Αἱ ὑπογραφαὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ εἶναι αὐτόγραφοι.

+ Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος γνωστὸς ἐμοῦ² τοῦ νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν
 μ(αρ)τύ³ρων τὴν σήμερον παρόντες < >. Ἐπειδή τις⁴ καὶ νὰ ἐπέθανεν ἡ ποτὲ Εὐ-
 γενοῦ κόρη⁵ τοῦ Νικολάου Φιλαδελφηνοῦ καὶ ἄφησεν⁶ παιδίον ἀρσινικὸν καὶ μετέ-
 πειτα ἀπέ⁷θανε καὶ τὸ παιδίον καὶ ἄφησεν κληρονό⁸μους τὸν ἄνδρα αὐτῆς Σω-
 τῆρχον Σγόζον⁹ καὶ τοὺς γονεῖς αὐτῆς, ἡθέλησαν καὶ ἐ¹⁰μοίρασαν τὴν οὐσίαν τῆς
 ἄνωθεν Εὐγε¹¹νοῦς τῆς ἀπεθαμένης ἀφατερικῶς των. ¹² Καὶ ἐπῆρεν ὁ Σωτῆρχος
 ὁ ἄνδρας αὐτῆς¹³ τὸ χωράφιον εἰς τὸν Πυθῶνα ἐν τῇ θέσει¹⁴ Λιμνοῦ, καθὼς ἐστιν

πλησίον τοῦ Ἰω(άν)νου¹⁵ τοῦ Σταμάτη καὶ τῆς ὁδοῦ· ἔτι ἐπῆρεν¹⁶ καὶ τὰ ροῦχα
 τῆς ὅσα καὶ ἂν εἶχεν¹⁷ εἰς τὸ ὁσπίτιόν του ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἐ¹⁸ ξοφλεῖται ἀπὸ τὸ
 μερίδιον τῆς ἀπεθα¹⁹ μένης. Τὰ δὲ ἐπίλοιπα, ἤγον χωράφια²⁰ καὶ πᾶν ἕτερον ἔμεινα
 εἰς χεῖρ(ας) τῶν²¹ γονέων τῆς· καὶ τὸ χωράφι ἐν τῇ θέσει²² Μηνᾶ πλησίον Σωτῆρ-
 χος Βαρεζῆς καὶ νό²³τια καὶ βόρεια Ἰω(άν)νης Τζουκός, νὰ τὰ²⁴ ποιεῖν οἱ γονεῖς
 αὐτῆς ὡς θέλουν. Καὶ εἰς τοῦ²⁵τα ὅλα ὑποσχέθησαν καὶ ποιοῦν ἡμ²⁶ πρὸ ἰσχάμ ρεῖ
 μαχόντ τελεῖαν ἐξό²⁷φλησιν καὶ ποιοῦ καὶ χοζέτιο. Ἐγράφη κα²⁸τὰ ἔτος Ἀφοδ',
 Σεπτεμβρίου κς²⁹ Μάρτυρες.

³⁰ + πα<πα> σπηρχος τζιριγος μαρτιρας—

³¹ + <ι>ω(άν)ις φοκος μαρτιρας—

³² + νηκολης φηλαδελφηνος στεργο

³³ + σίοιτηρχος σγοιτζος· στέργο—

66

Προικοσύμφωνον τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1804. — Ἐξ ἀντιγράφου Κ. Κανελλάκη ἐκ
 κώδικος τῶν ἐτῶν 1767—1806 τοῦ χωρίου τῆς Χίου Ἐξω Διδύμας. [Ἀκαδημία Ἀθη-
 νῶν, Ἀρχεῖον Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ (Ἀρχεῖα τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ
 Συλλόγου, ἀριθ. 6670)].

- + Κύ(ρις) Ἰησοῦ Χ(ριστ)ὲ ὁ Θεός, ἐλέησο<ν> καὶ τὸ παρὸν συνάλλαγμα εὐλό-
 γησον. Ὁ τε ἡ Λεμονιά συνβία τοῦ ποτὲ Νικόλα Κορτουόδη, ἀπὲ χωρίον Ἐξω Λι-
 δύμα, ἔχουσα θυγατέραν ὀνόματι Μαρούζαν συνέξενυσεν αὐτὴν μὲ νόμιμον καὶ κα-
 θολικὸν ἄνδρα τὸν Σταμάτην υἱὸς τοῦ ποτὲ Γιώργη Φλιμάκιν, ἀπὸ χωρίον Παγί-
 5 δαν, ὡς οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι διακελεύονται. Ἐν πρώτοις δίνει ἡ Λεμονιά τῆς
 κόρης τῆς κρεββατοστρωσίν τῆς Λαγκάας τὸ χωράφιον, τὸ ἀλόων μὲ τὴν ἐλαίαν διὰ
 κρεββατοστρωσίν πλησίον τὰ ἀδελφεία του· ἔτι ἀκόμη ροῦχα παννίκα φορεσιῆς
 ἐννέα· δύο γερανὰ φουσιάνια καὶ εὐτὰ ἄσπρα ποδιῆς ἐννέα μὲ τὰ δικαιώματά των·
 10 μαντήλια ἐννέα, τὰ δύο καφατιανὰ καὶ τὸ ἓνα κειτητὸν καὶ ἓνα ζαχαρωτὸν καὶ τὸ ἓνα
 κατρεφτομάντηλον· γεμενιὰ δύο· καὶ ἓνα ζευγάρι ἀσημομάχαιρα· τρία μαντήλια, τὰ
 δύο κειτητὰ καὶ ἓνα καμοχένο· καὶ τρία γεμενιὰ ἄσπρα καρκοβελόνους ὅκτω ἀση-
 μένους· δαχτυλίδια 4, τὸ ἓνα μαλαματένο καὶ τὰ ἄλλα ἀσημίτικα· καϊνέττα ἀσημένια
 μίαν βραχόλιν ἀσημένιον ἓναν ζευγάριν· πάπλωμα ἓναν μαζελλάρης τέσσερεις· καμι-
 15 ζόριν ζοχέρον 1· κατρέφτην 1· σεντιῶκιν βενέτικον 1· τὰ ὁσπίτια τὸ ἀπανινὸν μὲ τὸν
 ἀέραν ἐν τῇ θέσει στήν Πόρταν τοῦ Χωρίου, τὸν ἀέρα πὺν εἶναι ἀπέξω πλησίον ἡ
 ἄνωθεν Λεμονιά, νὰ περνᾷ ἀνεποδίστως ἀπὸ τὴν πόρταν νὰ πηγαίῃ εἰς τὸ πάτωμα
 ἕως ἐφ' ὅρου ζωῆς τῆς· καὶ ὅποτε ἀποθάνῃ ἡ Λεμονιά, νὰ μένῃ τὸ πέρασμα εἰς
 τὴν ἐξουσία τῆς Μαρούκας· ἔτι χωράφιν εἰς τοῦ Ζαγοῦ, καθὼς ἐστὶ σῦδενδρον μὲ
 τὸ ἀπελάκιν, πλησίον ὁ Γιάννης Συναχέρης καὶ ἡ Καλὴ Γούταινα καὶ ὁ ποταμός·

ἕτερον χωράφιον σύδενδρον εἰς τοῦ Γκανακίου πλησίον ἢ Δεσποينوῦ τοῦ Μαντάλα 20
 καὶ ἡ Μαρούκα τοῦ Κορτοῦ καὶ ἡ ὁδός· ἕτερον χωράφιον εἰς τὴν Ροῦσσαν σύδεν-
 δρον τὸ πλησίον ἡ Μαροῦ τοῦ Νικολῆ Κρουσιάκιν· ἕτερο χωράφιον εἰς τ' Ἀναθυ-
 μάρια στήν κάτω μεριά τὸ συνεβρικὸν μέρος τὸ μισὸν ὥς τοὺς μεγάλους σκίνους
 σύσκινον, πλησίον Γιάννης Κωσταντικάκιν καὶ ἡ προנקίστρια· ἕτερον εἰς τὴ Βρύσιν 25
 τὸ ἀνπέλιν, καθὼς ἐστὶν σύνδενδρον πλησίον Γιάννης Κορτούδιν καὶ ἡ προנקίστρια
 καὶ τὸ δγεβατόν· ἕτερον εἰς τὰ Βασιλικὰ σύδενδρον καὶ σύσκινον πλησίον Λουκᾶς
 Σπανούδιν Ψιμικός· ἕτερον χωράφιον εἰς τοὺς ἁγίους Σαράντες βόρειον μέρος τὸ
 μισὸν καὶ νὰ ἔχη νὰ τὸ βαστῇ ἡ Λεμονιά. "Ετι ἀκόμη παίρνει ἡ Μαρούκα ἀπὸ τὰ
 σήμερον τὸ χρέος κιορροῦ της αὐιλάνια 200. "Ετι τῆς δίνει πιθόπουλα μέτρων 15.
 "Ετι τῆς δίνει διὰ προγαμιὰν δωρεὰν προτιμὴν ὁ Σταμάτης ὁ ἀνὴρ αὐτῆς καὶ ἡ πε- 30
 θεργιὰ τῆς Μαρούκας πασιδίον χωράφιον τὸ κατινὸν εἰς τὸν Προφήτην Ἡλίαν, καθὼς
 ἐστὶ σύδενδρον πλησίον ἡ ἀδελφή του Λεμονιά καὶ τὸ παπᾶ Νικολάκιν· σπίτιον εἰς
 τὸν Πύργον τὸ ξωσινὸν τὸ ἀπανινὸν πλησίον ὁ ἀνὴρ αὐτῆς μὲ τὸ πέρασμάν του· ἔτι
 ἀκόμη χωράφιον σύδενδρον ἐν τῇ θέσει Κορποῦ πλησίον Δημήτρης Διγενάκιν
 καὶ ἡ ὁδός. "Ετι ροῦχα φορεσὰν μίαν μὲ τὰ δικαιώματά της· ἓνα μαχραμᾶ ἄσπρον 35
 κεντητόν καὶ ἓνα βέλον· καὶ ἓνα ζωνάρι ἀσημένιο. Καὶ νὰ ἔχουν καὶ τὰ δύο παιδιὰ
 τῆς ἄνωθεν Λεμονιάς ἡ Μαρούκα καὶ ἡ Μαρία νὰ ἐξοδεύουν εἰς τὸ λεύκανό της
 εἰς τὰ ὅλα τὰ ψυχικὰ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ χωρίου μνημόσυνον. Καὶ ἀπὸ τὴ σήμερον
 ἐβγαίνει ἡ Μαροῦ ἐξέπρονχη. Οὕτως εἶπαν καὶ ἔδωσαν τὴν εὐχὴν αὐτῶν τοῦ φυλά-
 ξαι τὰ παρόντα. 40

"Εν ἔτει 1804, Ὁκτωβρίου α'. Μὲ τοὺς κάτωθεν μάρτυρες.

+ παπα παντελῆς γιανναδιν

+ παπὰ γεώργις αμηγδαλος

+ παπα γιάνις σφιρίδας

+ γεώργης μαντάλας

+ σταμάτις αρικλιανος γέροντας

+ διμιτريس παντεδιν γέροντας

+ ηεροδιακος καλιοπέρις.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

- Σελ. 27 στ. 31, σ. 94 στ. 35, σ. 96 στ. 5, σ. 97
στ. 33, σ. 121 στ. 21, σ. 123 στ. 34 *ἦτι*
γρ. εἴ τι
- Σελ. 35 στ. 34 δημοσιευθείσης . . . ἀναδημοσιευ-
θείσης γρ. δημοσιευθεῖσαν . . . ἀναδημοσιευ-
θεῖσαν
- Σελ. 38 στ. 32, σ. 45 στ. 33 *πῶς γρ. πῶς*
- Σελ. 46 στ. 2 ἀνταλλάττεται γρ. ἀνταλλάττεσται
- Σελ. 57 στ. 16 *δέδρα γρ. δένδρα*
- Σελ. 59 στ. 34 *Tr. γρ. Fr.*
- Σελ. 62 στ. 28 *ἄρσena γρ. ἄρρενα.*
- Σελ. 69 στ. 26 *τῆς γρ. τοῦ*
- Σελ. 79 στ. 34 *τῆς γρ. τῆς*
- Σελ. 81 στ. 25 *Μαναγούδι γρ. Μαναγούδη*
- Σελ. 89 στ. 10 καὶ 28 *ἦτα γρ. εἰ τὰ*
- Σελ. 100 στ. 23 *τέσσερης γρ. τέσσερεις*
- Σελ. 102 στ. 17 *Πατέλαν γρ. Πατέλλαν*
- Σελ. 105 στ. 2 *μερίδόν γρ. μερίδιόν*
- Σελ. 106 στ. 20 *Ἐρήνας γρ. Ἐρινᾶς*
- Σελ. 109 στ. 32 *μέτων γρ. μέτρων*
- Σελ. 110 στ. 14 *τέσσερης ἐκ τῆς Κολίαινας*
γρ. τέσσερεις ἐκ τῆς Κολίαινας.
- Σελ. 111 στ. 10 *δεκατέσσερης γρ. δεκατέσσερεις*
- Σελ. 112 στ. 31 - 2 *Μαλόδιν γρ. Μαλλώδην*
- Σελ. 112 στ. 36 *τῆς δεκαέξη γρ. τῆς δεκαέξι*
- Σελ. 120 στ. 22 *ἀρκζάν γρ. ἀριζάν*
- Σελ. 125 στ. 30 *γκριζελωτὰ γρ. γριζελωτὰ*

Α. ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΩΝ *

(Οἱ μεγάλοι ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς σελίδας, οἱ παρ' αὐτοῖς μικροὶ εἰς τὰς ὑποσημειώσεις).

- * Ἀγγελου 26, 27¹, 45¹, 71.
 * Ἀγία 86.
 * Ἀγία Εἰρήνη 91, 123, 132.
 * Ἀγία Ἐρήνη 79.
 * Ἀγία Ἐρμιόνη 116, 137.
 * Ἀγία Ἐπακοή 82.
 * Ἀγία Κυριακή 66.
 * Ἀγία Παρασκευή 104.
 * Ἅγιοι Σαράντες 115, 149.
 * Ἅγιος Βασίλειος 106.
 * Ἅγιος Βλάσιος 86, 91.
 * Ἅγιος Γεώργιος, ὄξω 96.
 * Ἅγιος Γεώργιος 117, 137.—Συ-
 κούσης 14¹.
 * Ἅγιος Δημήτριος 126, 131, 136,
 140.
 * Ἅγιος Ἰωάννης 82, 83, 93, 110,
 113, 137.
 * Ἅγιος Κοινός 137.
 * Ἅγιος Σίδωρος 128.
 * Ἅγιος Τρύφος 135, 137.
 * Ἅγιος Φωκᾶς 121, 126, 138.
 * Ἀγκαθερή 131.
 * Ἀγκαθῶνας < Ἀγκαθεῶνας >
 112.
 * Ἀγγελος 104, 116.
 * Ἀγρίδια 125.
 * Ἀγριωπός < Ἀγρελωπός > 117.
 * Ἀζανα 103.
 * Ἀθήναι 21¹.
 * Αἰγαῖον νῆσοι 60.
 * Αἰντίνης Κω(ν)σταντῆς 128.
 * Ακαλλέρας τοῦ Θετόκη Μιχα-
 λῆς 92.
 * Ἀκερόρης Μιχάλης 103 — Νεα-
 μονίτης 99 — Σίδωρος 108.
 * Ἀκόρη, τοῦ 91.
 * Ἀκρίτης Γεώργιος 102.
 * Ἀκρίτης Γεώργιος 97.
 * Ἀλεπός 125, 139, 140.
 * Ἀληθινός, οὗ, Γεώργιος 2, 24¹
 — Ἰωάννης 99, 100 — Καλή
 106, 109 — Κυριακή 103, Ἀλλῆς
 109 — Κώστας 106, 107, 110
 — Μιχάλης 100, 101, 106,
 109 — Νικόλας 103 — Νικο-
 λῆς 127, 128 — Σοροῦδιν
 Μιχάλης 111.
 * Ἀλυβα 111, 128.
 * Ἀλύκαστον, τοῦ 85.
 * Ἀλύκαστος Ἰωάννης 84 — Νι-
 κόλας 79, 87 — Νικολῆς 84.
 * Ἀλώνιν 87, 121 — Ἀπάνω 125.
 * Ἀμηνάκης 87.
 * Ἀμμοδαρεῖ < Ἀμμοδαρῆ > 84, 85.
 * Ἀμμοτός 87.
 * Ἀμπελίτης 100 — Ἀμπελίτης 99.
 * Ἀ(μ)πελοκήπιον 90.
 * Ἀνθράλος Γεώργιος 149.
 * Ἀνθυμάριον 149.
 * Ἀνδρέου Μισὲ 110.
 * Ἀνδρόνικος ὁ Πρεσβύτερος 8.
 * Ἀνδρος 54.
 * Ἄννα 145.
 * Ἀντριάδιν 96 — Μιχάλης 115.
 * Ἀντριάδιν, τῶν 135.
 * Ἀντρονικολῆς 145.
 * Ἀξιῶτης Ἰωάννης 79.
 * Ἀπελοκήπι(ον) 90.
 * Ἀπελοκόπια 108.
 * Ἀποστόλης 115.
 * Ἀργιάννης 106.
 * Ἀργυροῦ, τοῦ 93.
 * Ἀρικληνός, Ἀρικλιανός Κω(ν)-
 σταντῆς 108 — Μιχάλης 107,
 108. — Σταμάτης 149.
 * Ἀρμενόπουλος 10, 20⁴, 25¹.
 * Ἀρμόλεια 24¹, 110, 126, 143.
 * Ἀρμούρι 146, 147.
 * Ἀργέλλης Λέων 66.
 * Ἀρφανοκά < Ἀρφανικά > 98.
 * Ἀστρακόα 146.
 * Ἀσώφυρα < Σώφυρα > 126.
 * Ἀτζάλης-ιν Ξένος 111 — Πρώις
 118, 131.
 * Ἀτζίδοι 108.
 * Ἀυλῶνας 85.
 * Ἀφεντικά 99, 100, 104, 128.
 * Ἀφροδίσι(ον) 28, 91, 115, 125,
 137, 140.
 Βαγιανός, οὗ, Μιχαῆλ 95 — Μα-
 ρία 95 — Ἀγγεροῦ 95.
 Βαγινῆ 117, (βλ. Βαῖνῆ).
 Βαγινός Ἀντώνης 95 — Νικο-
 λῆς(—ας) 95, 97.
 Βάθρυγκοι 106.
 Βαθὺν 119.
 Βαῖνῆ 129.
 Βακᾶς, ἁ, Γεώργιος 87 — Θετόκης
 87, 90 — Καλὴ 90 — Νικό-
 λας 87, 88.
 Βαλανάκης Μιχαῆλ 96.
 Βαλάσης Γεώργιος 112.
 Βαρβαράκιν 121 — Μιχάλης 138.
 Βαρβεράκιν Σίδωρος 144.
 Βαρδαλάχον, τοῦ 127.
 Βαρεζῆς Σωτήρης 148.
 Βάρι 96, 102.
 Βαρόλ, τὰ 104.
 Βαρόλς, ἁ, 108 — Μιχάλης 105.
 Βασιλάκης, η, Γεώργιος 113, 114
 — Καλὴ 113 — Μιχάλης 113,
 114 — Νικόλας(—ης) 113 —
 Σγουράνα 113.
 Βασίλη, τοῦ 87.
 Βασιλικά 149.
 Βασιλική 125.
 Βασιλικὴς 96.
 Βασόλης 103.
 Βατῶνας 128.
 Βγενικοῦδιν Γεώργιος 145.
 Βενετιά 140.
 Βεργίτζης Μικὲς 105.
 Βερεσῆς 104.
 Βέσσα 84, 86, 88, 91, 92, 95.
 113.
 Βεστάρχη, τοῦ 128.
 Βεστάρχης Γιάννης 106, 109,
 110 — Κυριάκος > 100 — Νι-
 κόλας 104.

* Τὰ εἰς τὸν πίνακα τοῦτον καταχωριζόμενα ὀνόματα ἐτονίσαμεν κατὰ τὸν παραδεδομένον τύπον, καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν συχνὰ ἐσφαλμένον τονισμόν τοῦ πρωτοτύπου, ὃν ἠκολουθήσαμεν εἰς τὸ κείμενον. Ἐπίσης ἐντὸς παρενθέσεως ὀξυγωνίου < > καὶ δι' ἐλευθέρων στοιχείων τίθεται ἐνίοτε καὶ ὁ παραδεδομένος ἄλλοθεν τύπος τοῦ τοπωνυμίου.

- Βετούρας Γεώργης 90, 91 — Γκανᾶ Μιχάλης 86.
 Ἰωάννης 91 — Κώστας 90 — Γκανᾶ, τοῦ 91.
 Σταματῆ 91. Γκανακιοῦ, τοῦ 149.
 Βετούρης Γεώργης τοῦ Κώστα 86. Γκανούρου Στέφανος 82.
 Βίγλα 128. Γκατιά 112.
 Βινιόζος 6, 8, 10. Γκογκάκο(ς) Μιχάλης 112.
 Βλαστοῦ Ἰωάννη Μιχάλης 128. Γλαβᾶς, ᾧ, Μιχάλης 104, 108 —
 Βληγοῦ, τοῦ 88, 89. Στέφανος 108 — Ἀγγελίνα
 Βοζάκιν 114. 108 — Μαρίνα 104.
 Βολάριν 140. Γληγόρη Ἰωάννης 96.
 Βότζος 95. Γορδάτος, οὐ, Ἰωάννης 86 — Ἰω-
 Βοτόμοι 81. ἀννης τοῦ Κώστα 89, 93 — Κώ-
 Βουκολιά 66. στας 86 — τοῦ Σέργη Μιχά-
 Βουλὸ 111. λης 83, 84 — Νιαμονίτος 88
 Βουνὸ 112. — Εὐρήνη 88.
 Βουνουοάκιν 131 — Ἀγγεοῦ 114.
 — Καλὴ 114 — Μαρία 114 —
 Μιχάλης 114. Γούταινα Καλὴ 148.
 Βοημιᾶδης Γεώργης 81. Γραῖα <Γρηᾶ> 88.
 Βουυλεᾶς 91. Γρηγόριος (παπᾶς) 117, 134.
 Βρύσι 110, 149. Γρυλλάκιν 72, 116, 117, 133,
 Βυτίνα 57². 140 — Γεώργης 116, 142.
 Γαλανὸς 134. Γῦρος 66, 67, 136.
 Γαλάτουλας Γιάννης 100 — Ἰω- Γῶτος Σωτήρχος 145.
 ἀννης 79 — Κώστας 79 — Μο-
 νῆς 101 — Νικόλας 107 —
 Σταμίτης 111. Λαμαλᾶς Γεώργης 100, 104 —
 Γαλιᾶς — ιν 129 — Ἀγγεοῦ Μιχάλης 100.
 137 — Μαρία — 137 — Μιχά-
 λης 126, 137. Λαφρών <Δαφνώνας> 67.
 Γαλιᾶτης Μιχάλης 119, 120. Λεκαρκιὰ <Δεκαρτσᾶ> 107.
 Γανιάρος Ἰω. 126. Λεκοκτιούδης Γεώργης 71, 117.
 Γεράκια 102, 107. Λεκοκτιούδιν Γεώργης 117, 118,
 Γεράκου, τοῦ 87, 90. 119, 120, 121, 123, 124, 126,
 Γερασιμάκιν Γεώργης 129 — Μι- 130 — Γεώργιος 129, 135 —
 χάλης 142. Δημήτριος 129, 131, 133, 134,
 Γεργιώνας 145. 135, 136, 138, 139, 141, 142,
 Γεργοῖα 114. 143, 145 — Δημήτριος 129,
 Γεωργάκη Κω(ν)σταντῆς 96. 130, 132, 140 — Καλὴ 129 —
 Γεωργαλᾶς 98. Μιχάλης 136 — Νικολῆς 115,
 Γεώργη Γιακουμῆς 91. 121, 129, 130, 132, 134, 135,
 Γεώργη (παπᾶ) Μιχάλης 122, 138, 139, 141, 142, 143, 145
 129. — Πλουμοῦ 129.
 Γεώργη (παπᾶ) Νικολῆς 131. Λεμέστιχος Γεώργης 129 — τοῦ
 Γεώργης 14, 84, 95. Μιχάλη Γεώργης 120 — Νι-
 Γεώργης τοῦ Μικῆ 100. κήτας 81, 83, 84, 85, 86, 87,
 Γεώργης τοῦ Νικολῆ 110. 88, 89, 90, 91, (βλ. Δομέ-
 Γεώργης παπᾶ Χρηστοφῆ 98. στιχος).
 Γεωργιανῆς 133. Λευτεράτος Ξένος 103.
 Γεωργιος 67, 133. Δημητράκουδιν Ἀγγεοῦ 122 —
 Γαλακιοῦ, τοῦ 140. Καλὴ 122 — Μιχάλης 122.
 Γαλοῦρη Θεωδωρῆς 98. Δημητράκου 136.
 Γιαμινιτάκιν Γεώργης 129. Δημήτρη Γεώργης 143.
 Γιαμονιτάκης Ἰωάννης 96. Δημήτρη (παπᾶ) Νικολῆς 145.
 Γιαμονιτάκιν Σίδωρος 143. Δημήτρη Σίδερος 123.
 Γιαννάδιν Παντελῆς 149. Δημήτρη Σιδέρου Μιχάλης 116,
 Γιαννακούδης Ἰωάννης 95. 118, 120, 121.
 Γιομελακιοῦ Μιχάλης 96. Δημήτρη Στανουῆς 126.
 Γιστέριν 86. Δημητριά 79, 80, 85.
 Γιωργιτάκιν Μιχάλης 109. Δημητριά 91.
 Γκαθική 113. Λιάκου Μιχάλης 84, 87, 90, 93.
 Λασορηνὸς 108.
 Λασορηγός, οὐ, Γεώργης 107 —
 Κυριακῆ 107 — Νεαμονοῦ,
 Νεαμονοῦσα 107.
 Λιγενάκιν Δημήτρη 149.
- Λιδύμα, Ἐξω 148.
 Λιδύμα, Μέσα 14, 97.
 Λιδυμουοάκιν 119, 122, 129.
 Λιευχᾶ, 66.
 Δομέστιχος, οὐ, Νικήτας 2, 15, 82,
 93 — Κυριακῆ 93 (βλ. Δομέ-
 στιχος).
 Δοντάδιν Στρατῆς 144, 145.
 Δρακάκιν Σίδωρος 124, 131.
 Δροσινός, οὐ, Γεώργης 81 — Μα-
 ροῦσα 88 — Νικόλας 81, 84,
 88 — Νικολῆς τοῦ Μιχάλη 90.
 Δωδεκάνηρος 2, 59, 60, 73.
 Εὐρήνη, 67.
 Ἐκκλησιὸς 98.
 Ἐλαία Πέτρα 91.
 Ἐλάτα 79, 84, 86, 87, 88, 113.
 Ἐλυπιοί <Ἐλυμιοί> 80.
 Ἐμπρόλαγκος 131, 137.
 Ἐμπρόλαγκος 122.
 Ἐμποριανὰ 128.
 Ἐπαναγωγή 25⁴.
 Ἐπσοᾶ <Ἐπακοῦ>, Ἀπάνω 81.
 Ἐ(μ)πρόδεκτοι 81.
 Ἐρεικοί <Ἐρεικας, Ἐρεικεᾶς>,
 93.
 Ἐρῆνη 128.
 Ἐρινὰ 106, 126.
 Ἐομότης 80.
 Ἐσωπακιοῦ, τοῦ 134.
 Ἐγγενοῦ 146, 147.
 Εὐταξίας 111 — Μιχάλης 111.
 Garibaldo Φραγκίσκος 6.
 Giustiniani Puri de Bartholo-
 mei 97 — Pantaleo 105 — To-
 maso 97.
 Ζαγοῦ, τοῦ 148.
 Ζάκυνθος 21².
 Ζανῆς, ἡ, Γεώργης 80 — Καλὴ 80
 — Κώστας 81.
 Ζαοζακάδιν 116 — Σταμίτης 114.
 Ζαχαρία 8.
 Ζαχαρίας (παπᾶς) 98.
 Ζεβρός 92.
 Ζερβονδῆς Γεώργης 114.
 Ζουμπῆς Νικολῆς 111.
 Ζόνης (παπᾶς) 110.
 Ζοπῆς Γεώργης 111.
 Ζουραφάνου Σίδερος 112.
 Ζταρεῆς 85.
 Ζιάχαλης Θετόκης 80 — Νιαμο-
 νίτης 80.
 Ζυκοῦνον, τοῦ 80.
 Ζιουρούγκας 81.
 Ζυβὸς Ἰωάννης ἡ Καλλογιάννης 8.
 Ἡλίας 66.

- Θεριός Θεόδωρος 66.
 Θετικός Γεώργης τοῦ Ἰωάννου 79, 80.
 Θράσας, α, Σωτήρας 105-6—
 Καλή 106—Μαίστρου 106.
 Θωμᾶς 93.
 Ἰγρυλλάκιν 116.
 Ἰουστινιανός Γ. 65.
 Ἰσιδώρου (παπᾶ) Δημήτριος 131.
 Ἰταλία 52, 64—Μεσημβρινή 59.
 Ἰωάννης 66, 95, 102.
 Ἰωάννου Νικόλας 85.
 Ἰωάννου (παπᾶ) Νικόλης 102.
 Κάζαρης 134.
 Καῶς, α, Γεώργης 104—Μαροῦ 103—Μιχάλης 103.
 Καζίκας, α, Ἰωάννης 145—Καλή 145—Μαρία 145.
 Καθαρακτουδης Γεώργης 108.
 Καθαράς Τούσης Μιχάλης 105.
 Κακοβολάκιν 136—Ἀγγερού 134—
 Καλή 134—Μιχάλης 134—
 Σίδωρος 130-1.
 Κακὸς Ποταμὸς 144.
 Καλαθοῦ 96.
 Καλάμι(ον) 103.
 Καλαμωτή 2, 46, 47, 59, 63, 64, 94, 143.
 Καλαμωτούσης 143.
 Καλανταριὰ 102.
 Καλεῦγενος Γιάννης 108—Νικόλας 100.
 Καλή 28, 66, 71.
 Καλῆς Ἀγγερού 144.
 Καλησπέρης 149.
 Καλλιμᾶς 90.
 Καλιόγερου Ἀγγερού 139—Γεώργιος 139—Κω(ν)σταντῆς 139—
 Μιχάλης 139—Νικόλης 129, 138—Σίδωρος 139—
 Φουντοῦ 139.
 Καλογεώργης, η, Νικόλας 82—
 Καλή 82—Σοφία 82.
 Καλόγνωμος Γεώργιος 10, 30.
 Καλὸν Νερό 95.
 Καμάρα 85.
 Καμάριν 95.
 Καμιναράς 89, 90.
 Κάμινοι (Κάμινος) 91.
 Καμπὶ 95.
 Καμπιὰ 116.
 Κάμπος 116, 119, 122, 123, 125, 129, 131, 135, 136, 140.
 Κάμπος, Κάτω 110.
 Καμπούσης 121.
 Καναπλῆ, τοῦ 89.
 Κανάριος 110.
 Κανᾶτος Σταμάτης 97.
 Καπανάρης Γεώργης 87, 90—Μιχαήλης 84—Στέφανος 84, 85.
 Καπετανάκιν Μιχάλης 120.
 Κάπου Κω(ν)σταντῆς 119.
 Καραδίνα 116.
 Καραῖς Ἰωάννης 84.
 Καρατόρμης, η, Γεώργης 80—
 Ἰωάννης 79—Καλή 79—
 Νιαμονίτισσα 79, 80.
 Καρβουναριὰ 96.
 Καρβούνης, η, Γεώργης 115, 138, 141, 142—Γεώργιος 134—
 Δανιήλης 135—Καλή 135—
 Κω(ν)σταντῆς 133, 136—
 Μιχάλης 134—Σίδωρος 135—
 Σίδωρος 115.
 Καρβουνίχη 66.
 Καργάδιν Κω(ν)σταντῆς 123.
 Καργιὰ 116.
 Καρδαμάδα 144.
 Καριώτης 95.
 Καρῆς Στέφανος 113.
 Κασοκαλάκι 96.
 Κάσπαθος 52, 53, 59, 60.
 Κασαρός Μιχάλης 81.
 Κάσος 61.
 Καστροτόιχος 98.
 Καταργός 116, 125, 129, 140.
 Καταροάκης 56, 64.
 Καταφύγι 47, 48.
 Κατελύματα 121.
 Κατερινή 28.
 Κατζηλίσσης (βλ. Κριτής).
 Κατήφορος 104.
 Κατήφορος 99, 100.
 Καϊδάτος Γεώργης 79—Μιχαήλης 79.
 Καϊνιάρου, τοῦ 135.
 Κατούδινα 106.
 Κατούλης Σταμάτης 97.
 Κατραρακιοῦ 115.
 Καρῆ 131.
 Καράλια 103, 108.
 Κάριλος 96.
 Κεράτζη, τοῦ 146, 147.
 Κέρκυρα 39³, 54.
 Κερούλας 146.
 Κερουλάκης Γεώργης 124.
 Κεφαλληνία 39³.
 Κήπος 104.
 Κιάδιν Σταμάτης 125.
 Κλημάτου, τοῦ 111.
 Κοιλάνια 121, 125.
 Κοινὴ 120.
 Κοκκαλάκιν 72, 117.
 Κοκκίος 96.
 Κόκκινου, τοῦ, ὁ Μύλος 147.
 Κόκκινος Γεώργης 102—Μιχαήλης 102.
 Κοκκόλης 107.
 Κόκκος 81, 125, 131.
 Κολίαινα 110.
 Κολίκα Στεφάνη Γεώργης 113.
 Κολικάκης Στεφανῆς 98.
 Κόμματος 144.
 Κονταράτου Ἰω. Μαστροῦ 99—
 Νικόλα Μαίστρου 105—Μιχαήλη Μαροῦ 105.
 Κοντός, οὗ, Ξένος 127—Μαροῦκα 149.
 Κοιτοῦ, τοῦ 96.
 Κοιτουδης, Δέ, Γεωργελλῆς 115.
 Κοιτουδιν-ης Γιάννης 149—Νικόλα Λεμονιὰ 148—Μαρία 149—Μαροῦκα 148.
 Κορσεζάκιν 140.
 Κορζιτὸς Μιχάλης 88.
 Κορπὸς 149.
 Κορώνη (Πυλίας) 54.
 Κόσαρης (παπᾶς) 138—Κω(ν)σταντῆς 123—Ψαρός 122.
 Κοτινὰ 137.
 Κοτογρόγης Κώστας 112.
 Κουβαράς Ἰσιδωρος 85.
 Κουβαρελλῆς 115.
 Κουβαρελλῆς 135.
 Κουβαρελοῦ Μιχάλης 116—Νικόλαος 116.
 Κουβερού 136.
 Κουγιούλης Ἰωάννης 145.
 Κούκης Γεώργης 79—Μιχάλης 79.
 Κονκκίζος 96.
 Κουκούλλα 128.
 Κουκουνάκης 98.
 Κούλουμπος (παπᾶς) 98.
 Κουλούπαρα 105.
 Κουλουπῆς, η, Γεώργης 87, 92, 94—Θωμᾶς 82, 86, 89, 91, 92—Ἰωάννης 92—Καλή 81, 82—Κυριακή 81—Κώστας 81—Μιχάλης 82, 90, 92—
 Σγούραινα 94.
 Κουμάκιν Γεώργης 142.
 Κουμανιὰ 99, 100.
 Κουμαριδιῆς 128.
 Κοντιούρης Μιχάλης 94—Νικόλας 107.
 Κούντουρου Κυριακοῦ 121—Σιδώρου Μαρία 121—Νικόλαος 121—παπαδιὰ 122.
 Κουπάκος 145.
 Κουράκιν - ης 134—Δημήτριος 114—Κωνσταντῆς 125—
 Σίδωρος 124.
 Κούρτζιος 116—Γεώργης 137—
 Κω(ν)σταντῆς 137.
 Κοντζουκούδιν 116, 122—Γεώργης 122—Κυριακοῦ 123—
 Μιχαήλ 122—Στεφανῆς 121.
 Κοντήφαρης, η, Ἰωάννης 98—
 Μιχάλης 84—Κυριακή 84—
 Σέγγης 94.
 Κοντίνης 80.

- Κοντσουκονδιού, τοῦ 140.
 Κουφούδιν 137.
 Κραπιά 83, 93.
 Κρηνούσικα 99, 109.
 Κρήνη, Ἀνατολική 52, 53.
 Κριτής Κατζίλης Κώστας 101 — Κυριάκος 109 — Κώστας 109 — Μαϊστοροῦ 101 — Μονή Εἰρήνη, 109 — Σίδωρος 108.
 Κρόκος Κυριάκος 90.
 Κροῦλλος 98.
 Κρουστάκιν Μαροῦ 149.
 Κρύα Βρύσι 102.
 Κυκλάδες 49.
 Κυνηγός Γιάννης 106 — Κώστας 105 — Νικόλας 99 — Πρώι 109.
 Κυρακώδης Σταμάτης 143.
 Κυπραῖος Μικὲς 110 — Μιχάλης 110.
 Κυρὰ Παναγία ἡ Πηγάζισσα 99.
 Κυριακή 102.
 Κυριακοῦ 59.
 Κώμη 101, 104, 109.
 Κω(ν)σταντίνικιν Καλὴ 110 — Κω(ν)σταντίνης 110 — Νικολῆς 110.
 Κω(ν)σταντίν Σίδωρος 140.
 Κω(ν)σταντίνης 28.
 Κω(ν)σταντίνικακιν Γιάννης 149.
 Κω(ν)σταντίνος 141.
 Κωσταντίνιος 114, 131.
 Κῶς 61.
 Κώστα Ἰωάννης 98 — Νικολῆς 112.
 Κωστάκη Ἰωάννης 82.
 Κωστάνας 81.
 Κωσταντιούλας 116.
 Κωσταρᾶς Σένης Ἰωάννης 98.
 Κωσταρῆς, ἡ, 115 — Καλὴ 116 — Κω(ν)σταντίνης 116 — Μαρία 116.
 Κωσταροῦ Μαρία 140.
 Κωστή παπὰ χήρα 79.
 Κωστίον Σίδωρος 129.
 Κωστομένον Λέος 113 — Μιχάλης 112.
 Λαγγάδα 104, 107, 117, 121, 122, 124, 137.
 Λαγγάδι 66.
 Λαγγάδια 144, 145.
 Λάγος 135.
 Λα(γ)καδάκιν 91.
 Λαγούδαινα 104.
 Λαγουνδιά 104.
 Λαζάκιν 116.
 Λαιουτρίβιν Ἀγίου Γεωργίου 117.
 Λακκάα 148.
 Λακκαδάκιν 91.
 Λάκος 100.
 Λακκώματα 121.
 Λαμίδαίνα 93.
 Λάμου, τοῦ 99, 122.
 Λαμπούδι(ον) 137.
 Λαμπᾶς, τῆς 147.
 Λαπαρδάδιν Κω(ν)σταντίνης 118.
 Λαπαρδάς, ἂ, Γεώργης 84, 93, 96 — Γεώργιος, 93 — Ἰωάννης 102. — Μαρία 102 — Μιχάλης 96, 97 — Μονοῦ 102 — Νικόλας 97 — Σταμάτης 102.
 Λαρδάκον, τοῦ 129.
 Λασκαράκιν 124.
 Λαχανᾶς 106, 125.
 Λειβάδα 122, 124, 125, 136.
 Λεμονιάδιν Σίδερης 144 — Σταμάτης 144.
 Λεξανδράκιν Ἀγγεροῦ 128, 133 — Γεώργης 133 — Δημήτρης 128, 133, 134 — Νικολῆς 128, 133 — Σίδωρος 128, 133.
 Λεξαντροάκιν 119.
 Λεονάκιν 124.
 Λεονῆς 134.
 Λέος 100.
 Λέρος 59, 61, 106.
 Λέων ὁ Σοφὸς 20, 25.
 Ληθηνιμένας < Ληθηλιμένας > 84, 92.
 Ληγὸς < Ληνοὶ > 110.
 Λιάκης Πέτρος 143.
 Λιάκιν Ἰσίδωρος 112 — Νικολῆς 121 — Σίδερος 129.
 Λιβανῆς Νικόλας 114.
 Λιμνιά 146.
 Λιμνοῦ 147.
 Λιναρίτρια < Λιναρίστρια > 84, 85.
 Λιονάκιν 125, 131.
 Λογγίνος 127.
 Λουβέρα, τοῦ 82.
 Λουράδα 98.
 Λούρας Γεώργης 83 — Ἰωάννης 83, 89.
 Λουριά 81, 94.
 Λουτρά 146.
 Λυγαριά 107, 138.
 Λυγιάτη, τοῦ 98.
 Λύκος 96.
 Μαγγούση, τοῦ 111.
 Μαγγούσης Κώστας 98.
 Μαγειράκιν 121 — Δημήτρης 125.
 Μάγειρος 134.
 Μάγιν 127.
 Μάγινω, τοῦ 79.
 Μάγιστος Γεώργης 101.
 Μάγιστρος Γεώργης 103, 105, 106, 109 — Κω(ν)σταντίνης 102.
 Μαγουλᾶ, τοῦ, τοῦ Κάμπου 117, 119, 128.
 Μαδώνης -ιν Ἀγγεροῦ 132 — Σίδερος 130 — Σίδωρος 132.
 Μαζῆς Μισὸν 101.
 Μαῖστρος Γεώργης 100 — Γεώργιος 107 — Ἰωάννης 101 — Κω(ν)σταντίνης 108 — Κώστας 108 — Μιχαὴλ 107 — μάστορ Μιχάλης 101, 109 — Στέφανος 100, 103.
 Μακάριος 14, 97, 147.
 Μακαρόνης Δημήτρης 146.
 Μακεδονία 47.
 Μακρῆς (παπᾶς) 133.
 Μαλὰ 128.
 Μαλαγκοῦνιν Ἀγγεροῦ 144 — Κω(ν)σταντίνης 144.
 Μάλαινα 98.
 Μάλια 116, 140.
 Μαλλώδης 112.
 Μαλοκάβουρας Δημήτρης 145 — Μιχάλης 115.
 Μαλουράκης Νικολῆς 119.
 Μαλούρης Νικολῆς 116, 117, 126, 132, 134, 138, 139, 141, 142, 143.
 Μαλουρόνης Διάκος 120.
 Μαμίδου 106.
 Μαναγούδη, τοῦ 81.
 Μάναγος 145.
 Μανδρί(ον) 129, 131.
 Μανὲ Μιχάλης 127, 128.
 Μανέδιν Μιχάλης 126.
 Μανροῦ 125.
 Μανουήλ Κομνηνὸς 8.
 Μανουράνα 99.
 Μαντάλας, ἂ, Γεώργης 149 — Δεσποινὸν 149.
 Μαντιάνος Λέος 147.
 Μαντρά Λεμεστινὴ 145.
 Μαντράς Ἰωάννης 146.
 Μαονέζοι, 8.
 Μαρῆς Μιχάλης 80, 81.
 Μαρία 26.
 Marcorulo Giacomo 97.
 Μάρμαρα 106.
 Μαρόνης Νικόλας 112.
 Μαροῦ 27*, 44*, 115.
 Μαρονδιά 91.
 Μαρούκα 43.
 Μασουράκιν 137.
 Μασουρίδιν Λαμπρινὸς 144.
 Μαστιχόχωρα 17.
 Μαστοράκιν 140.
 Ματράδινας, τῆς, Μιχάλης 79.
 Μανράκης (παπᾶς) 107.
 Μανρίκος 115.
 Μανροκαλὸς Νικολῆς 92 — Στέφανος 92.
 Μαυρομάτες 95.
 Μαυροάκιν 140.
 Μαυρόνης Μοναῖος 94.
 Μαῦρος (παπᾶς) 14, 102 — Γεώργιος 146, 147 — Μιχαῆλτος 91.

- Μεγαλήτερος Ψήγας Γιάννης 106.
 Μελαχροινός Γεώργης 113—Νικολής 102—Σίδωρος 114—Στεφανής 112.
 Μελιάς 93, 145.
 Μελισσηνός, οὔ, Γεώργης 108—Γιάννης 109—Κώστας 104, 108—Μοναῖος, Μονιός 99, 100—Νικόλας 99—Ξένος 108—Ἀγγερού 99—Βέστα 99—Καλή 99, 108—Μαρού 99—Μαστρού 108.
 Μενδώνης, η, Μιχάλης 100—Νεαμονίτης 104—Νικόλας 100—Παντελής 103—Καλή 103—Κυριακή 103.
 Μενίας Ἰωάννης 91.
 Μεντώνης Νεαμονίτης 101.
 Μερζτίνη 79, 80, 85.
 Μερζτινάδα 79.
 Μερσίβιλι-ια 104, 115, 116, 137.
 Μερούι 86.
 Μεροινιάδα 80.
 Μέσαγρος 100, 104.
 Μίση 99.
 Μεσά 83, 89.
 Μετάνης 114—Γεώργης 119—Μιχάλης 119—Ψαρός 122.
 Μεταξάς Νικόλης 108.
 Μηλεά 80, 85, 91, 109.
 Μηνά, τοῦ 148.
 Μητρόθεια 85.
 Μινάρβος 147.
 Μιναρλιάρης (;) Νικόλας 147.
 Μιρουλάκι, τό, Σίδωρος 134, 135, 138.
 Μισαλή Γεωργινή Νικολής 132—Ἀγγερού 132.
 Μισολάκιν 131.
 Μιτζέ Γεώργης 99.
 Μιχαήλ 67.
 Μιχαήλ Η' Παλαιολόγος 8.
 Μιχαλάκη Σίδωρος 130, 133.
 Μιχάλη Ἀποστόλης 118, 123—Μαρού 140—Σίδωρος 118, 120.
 Μιχάλης 45¹, 86, 95, 100, 111, 121, 123—μάστο 110—Σίδωρος 120.
 Μιχαλιός 14, 27¹, 96, 97, 124.
 Μιχαλιού Γεώργης 102.
 Μιχαλιτζάκιν 125—Σίδωρος 120.
 Μιχάλον Στεφανής 122.
 Μιχός Σταμάτης 113.
 Μογάβαρης Λέος 79, 80—Νικόλας 80.
 Μολυβάδιν 122.
 Μολυβοχώρο 81, 82.
 Μονεμβασία 53.
 Μονή Κονταράτον 99, 100.
 Μονή Μονδών 66.
 Μονή Πρωτοπράτη 104.
 Μορτάκης-ιν Μιχάλης 127, 128.
 Μοσχαιού, τοῦ 96.
 Μουγιαβλά 129.
 Μουράτ Γ' 4.
 Μουσαίλινα 109.
 Μούτα, τοῦ 126.
 Μονιζάκης-ιν Γεώργιος 123—Στεφανής 123—Χατζηγεώργης 143.
 Μονιζάκιν 123, 129—Μιχάλης 118—Μαρία 118—Νικολής 116.
 Μονιζής Θεόκης 98.
 Μπαγιαζήτης Κω(ν)σταντῆς 116.
 Μπαρμπάκιν Γεώργης 143—Μιχάλης 126.
 Μπάριμπα Μιχάλης 135—Νικολής 125, 135.
 Μπαρπάκιν Γεώργης 119—Μιχάλης 141.
 Μπατσασαή Γεώργη Μαρία 138.
 Μπάχολη 113.
 Μπεράκιν (παπᾶς) 134—Γεώργης 137.
 Μπενέτου Νικολής 113.
 Μπήγαδος 110.
 Μπιντασοῦς 114.
 Μπλουμάρι(ον) 131.
 Μπουναφατζάκιν 117—Γεώργης 131—Δημήτρης 131—Μιχάλης 118.
 Μπουναφατσάκιν Δημήτρης 115—Κατερινή 115—Κω(ν)σταντῆς 115.
 Μπουναφάτσος Δημήτρης 140.
 Μπούνας Μιχάλη Ἰωάννης 114.
 Μπουλάκιν 137.
 Μῶρος 122—Μιχάλης 131, 138.
 Μῶρους Μιχάλης 141.
 Νάξος 36¹, 39³, 54.
 Νέα Μονή 114.
 Νεαμονίτης 66.
 Νήντα 46, 66, 67, 68, 69, 107.
 Νεόφιλος 125.
 Νεόφντος (παπᾶς) 114.
 Νεραζάτος 104.
 Νερόμυλος 83, 91, 110.
 Νικάνδρος 137.
 Νικήτας 66.
 Νικολάκιν 115, 149.
 Νικόλαος 66.
 Νικόλαος (παπᾶς) 102.
 Νικολέττου Νικολής 98.
 Νικολή Γεώργης 130—Γιάννης 111—Ξένος 126.
 Νικολής (προτοπαπᾶς) 134.
 Νικολόδιν 134.
 Νικολός Ἰωάννης 146.
 Νίσυρος 61.
 Νομικός, οὔ, 94—Γεώργης 104—Καλή 101—Κώστας 108—Μιχάλης 127—Νικολής 128.
 Νομικοῦδαινα 108.
 Νονάκιν Γεώργης 136.
 Νουμάς 80.
 Ντεοάββας Γουλιέρμος 8⁴.
 Σαθάκιν 122.
 Σαλοπάτης Νικόλας 79.
 Σανθού Κω(ν)σταντῆς 129, 142—Σίδωρος 142—Ἀννού 142—Μαρού 142.
 Σενάκιν Σταμάτης 127.
 Ξένος, οὔ, 66—Κυριακή 126—Μαρουλού 126.
 Ξενούκας 106.
 Ξυλοπάτης 80.
 Ὀλυμποι 80.
 Ὄζωγυρος 104, 106.
 Παγιαζήτ Χώζη Γεώργη Μαρία 142.
 Παγιαζήτης Χαζής 115.
 Παγίδα 148.
 Πάκαλος Θόδωρος 80.
 Πάκης Κω(ν)σταντῆς 126.
 Παλακατή 139.
 Παλάτζια 113.
 Παναγία 113.
 Παναγία τῆς Βέσσας 93.
 Παναγία τοῦ Πύργου 130.
 Πάνου Μιχάλης 103.
 Παντέδιν Δημήτρης 149.
 Παντελάκιν παπᾶς 104—Γεώργης 133—Κω(ν)σταντῆς 95, 119, 121, 125, 126, 130, 131, 136, 137.
 Παντελῆ Ἰωάννης 128.
 Παντελιώδιν Ἰωάννης 126.
 Παντολέον Ἀγγερού 141—Γεώργης 141—Δημήτρης 141—Μαρία 141.
 Παπαδόπουλος Στεφανής 98.
 Πάπος Μιχάλης 105.
 Παραδείση (παπᾶ) Γεώργης 146.
 Παραδείσης Γεώργης 146.
 Παρακουκῆς Γεώργης 112, 113—Νικολής 112—Στεφανής 113.
 Παραπάτια 147.
 Πάρμα, τοῦ 82.
 Πασαγᾶς Νικόλας 87.
 Πασᾶς Κώστας 104.
 Παστέλης 112.
 Πατελάκης-ιν Γεώργης 124—Μιχάλης 131.
 Πατελέον Μιχάλης 138.
 Πατέλλα 102, 126, 128.
 Πάτοι 83.
 Πάτος 108.
 Πατούρης Γεώργης 122.

- Παγνοῦ(ς) Βασίλης 89, 90 —
 Γεώργης 92 — Μαρία 87 —
 Μιχάλης 82, 87 — Σίδερος
 82, 87, 92.
 Παχολά Γεώργης 92
 Πελαίθιν 91.
 Πεπανός 87.
 Περγιανὰ 126.
 Περιβολή 127.
 Περιβολιάτης Γεώργης 111 —
 Κω(ν)σταντῆς 127 — Κώ-
 στας 94.
 Περούλης 106.
 Πετρανή 98.
 Πετρίτζης Κυριάκος 107.
 Πέτρον, τοῦ 107.
 Πετροῦ 80, 83, 84, 87, 89.
 Πηγάδιν 127.
 Πηγάζουσα 101.
 Πηγάσουσα 106.
 Πηγῆ 80, 85. — τοῦ Χαζῆ 115.
 Πηρηνακάτου 88.
 Πιαλί 5.
 Πικάκιν Μιχάλης 125.
 Πίκον, τοῦ 121.
 Πλάγια 80, 124, 145.
 Πλακωτή 116, 125.
 Πλάτανος 84.
 Πλατεία 108.
 Πλατῆς, ἡ, Γεώργιος 146 — Μα-
 ρία 146 — Νικόλας 146.
 Πλήρης 80, 86.
 Πλουμαράκιν 134.
 Πλουμαρίν-ον 72, 115, 117, 125,
 126, 134, 136, 137.
 Πλουμῆς 114.
 Πλουμοῦ 119.
 Ποντικός 114, 131, 137.
 Ποντίσματα 121.
 Πορῆ, τοῦ 114.
 Πορὸς 110, 104, 105.
 Πόρτα 93 — Ἀπάνω 113 — τοῦ
 Χωριοῦ 148.
 Ποταμιὰ 81, 94, 114.
 Ποτήριον, τοῦ 99.
 Ποτίσματα 117.
 Ποτονὸς Θετόκης 98 — Σίδωρος
 98.
 Πουλάκαϊνα Μονοῦ 128.
 Πουλάκης Σταμάτης 96.
 Πουλίτζα 125.
 Πούλος Κώστας 87.
 Πρασιεύ(ν) 106, 110.
 Πρὶ Βασίλης 113.
 Πριζάρι(ν) 114, 115, 121, 121,
 131.
 Πρῖνος 146.
 Προκόπη, τοῦ 125, 136, 140.
 Προσκεφάλια 93.
 Προσκεφίλα 88.
 Προῦκια 113.
 Προφήτης Ἡλίας 149.
 Προῶν Κω(ν)σταντῆς 144 — Μι-
 χάλης 97, 137.
 Προτοναράτης Λίος 105 — Μιχά-
 λης 100, 110.
 Πυθῶνας 147.
 Πυλί 84.
 Πυξάρια 116, 124, 125.
 Πυργί 2, 18², 53.
 Πύργος 92, 113, 114, 118, 149.
 Πυριά (Πυργιά) 66.
 Πυρίκιν Θετόκης 128.
 Πυροῖκος, ον, Ἀγγέλικα 127 —
 Κυριακή 127 — Παναγιώτης
 127.
 Ράκη 107.
 Ράχη 98.
 Ροβιθάκης Γεώργης 96.
 Ροβιές 145.
 Ρόγαλος 111.
 Ραδοφίλης Στέφανος 87.
 Ροδάκη, τοῦ 80.
 Ροδοφύλλης 87.
 Ροδῶνας 114.
 Ρομπὸς 131, 137.
 Ροῦσσα 149.
 Ρουσσία 107.
 Ρούφης Μιχάλης 91.
 Ρυάκιν Νικολῆς 95.
 Σαβαναδιά 122, 129, 131, 140,
 144.
 Σαγγοῦδης Σταμάτης 112.
 Σαγιδάκιν Ἀγγερόν 130 — Γεώρ-
 γης 130 — Καλὴ 130.
 Σαγκουλῆς, ἡ, 115, 125 — Καλὴ
 140 — Μιχάλης 140 — Σίδω-
 ρος 124.
 Σακκούλης Μιχάλης 124.
 Σαλοτικὸς Γεώργης 105.
 Σαματιανὸς Μιχάλης ὁ Σκαθῆς
 101 — Σίδερος 105.
 Σαραντηνὸς Μιχάλης 107, 143.
 Σγόςος Σωτήρχος 148.
 Σγουρόπουλος, ον, Ἰωάννης 98
 — Κυρία 98 — Κώστας 98 —
 Μαροῦσα 98 — Στεφανῆς 98.
 Σεβροπηγάδι 91.
 Σελῆμ Β' 3.
 Σεληνάρι(ον) 108 — 115.
 Σελλάδα 17², 128.
 Σέρης Γεώργης 98 — Κωσταρᾶς
 Ἰωάννης 98 — Λίος 106 —
 Νεαμονίτης 94 — Νικολῆς 98
 — Ξένος 107, 110.
 Σημαντήρα 127.
 Σιδεραῖνα 96.
 Σιδεράκιν Ἰωάννης 128.
 Σίδερος 85, 95, 98.
 Σιδέρον Γεώργης 130 — Μιχάλης
 123, 126 — Παντελῆς 127.
 Σιδώρον Γεώργης 119, 134, 141
 Δημήτρης 117, 139, 141 —
 Μαρία 118, 119 — Μιχάλης
 115.
 Σιληνάρι(ον) 137.
 Σιστουράκιν Σταμάτης 114.
 Σκαθῆς Γιάννης, Ἰωάννης 99,
 100 — Νικολῆς 95.
 Σκάκος Γεώργης 79 — Σίδερος
 80.
 Σκαλιά 91.
 Σκαλιᾶτος Γεώργης 81, 82, 93.
 Σκάφη 125.
 Σκίζαϊνα 129.
 Σκινάρη, τοῦ 110.
 Σκορδαίου Μαρία 139.
 Σκούλης, ἡ, Βεσταρχοῦ 112. —
 Γεώργης 112 — Ἰωάννης 113
 — Καλὴ 112 — Κώστας 112 —
 παπᾶς 112 — Σίδερος 112 —
 Στεφανῆς 112.
 Σκουριά 112.
 Σκυριώτη, τοῦ, ὁ Μύλος 147.
 Σμυρναῖος Γεώργης 99.
 Σοροῦδιν (βλ. Ἀληθινός).
 Σουτάκιν 137.
 Σούτης, ἡ, 132 — Καλὴ 140 — Σί-
 δωρος 129, 131, 140, 145.
 Σπαλάριν Γεώργης 118.
 Σπανὸς 108, 110.
 Σπανοῦδης - ἡ, Μιχάλης 114 —
 Ψιμικός Λουκάς 149.
 Σπάταλη, τοῦ 122.
 Σπερίτης 80.
 Σπίνον, τοῦ 113.
 Σπόρος 99.
 Σποτονούκης Σίδερος 98.
 Στακαρός Ἰωάννης 88.
 Στακούλης Μιχάλης 139.
 Σταμάτης, ἡ, 43, 102, 140 — Κυ-
 ριακή 120 — Μαρία 120 — Μι-
 χάλης 109.
 Στάνου² Γρηγόριος 142.
 Στασινὸς Νικόλας 93.
 Στάσις 113.
 Σταύρα Περγῆς 98.
 Σταυρίν 126, 127.
 Σταυρινὸς, οὗ, Μαρία 136 — Ζα-
 χαρίας 127.
 Σταυρινούδι 142.
 Σταυρωμάτον 80.
 Στενάδα 123, 130.
 Στενάδα τῆς Σωτήρας 140.
 Στενάδι(ον) 115, 129.
 Στεφανῆ Κώστας 91 — Κωστῆς
 81 — Κω(ν)σταντῆς 111,
 Στεφάνου, μαστρο, Ἀγγερόν 111
 — Μαροῦ 111.
 Στεφανοῦλον Ἰωάννης 89.
 Στιβριῦ, τοῦ 79.
 Στιρόφιλος 113.
 Συναλάδιν Γεώργης 136, 141 —
 Δημήτρης 124.

- Σύμη 59.
 Συναδινός Μικῆς 109.
 Συναζέρης Γιάννης 148.
 Σφήκας Κω(ν)σταντῆς 111.
 Σφηνάρης - *ιν* 121 — Γεώργιος 118, 123 — Καλῆ 117 — Μιχαήλ 71 — 2 — Σταυμάτης 140.
 Σφυρίδας Γιάννης 149.
 Σφυρικός, ἄ, Θετόκης 85 — Μαρία 85.
 Σχουμάρι(ον) 118.
 Σωτήρα 106, 128, 134, 135.
 Σώφωνα 96.
 Τάγκος Νικόλας 98.
 Ταξιτάνης Ἀγγερόν 123 — Γεώργιος 123 — Μαρία 123.
 Ταζίτας Γεώργιος 136.
 Τακᾶς Γεώργιος 88 — Μιχαήλ 88 — Νικολῆς 91.
 Ταμίρης Λίο 110.
 Ταξάρχης 110.
 Τζαγρῆς 86.
 Τζάκαρη, τοῦ 146.
 Τζάχαλης 81.
 Τζικούνου, τοῦ 81.
 Τζικουράδιν 137.
 Τζιλιακοῦ Μαροῦ 128.
 Τζιριᾶς 114.
 Τζιριῆς, *ον*, Σωτήρης 148. — Κυριακῆ 113.
 Τζιριώτης Ἀναγνώστης 15.
 Τζογάνη, τοῦ 102.
 Τζούκαλος 137.
 Τζούκαλος 121.
 Τζουκός Γεώργιος 104 — Ἰωάννης 148.
 Τζούνη, τοῦ 86.
 Τζουρῆς 110.
 Τζουρουγιάννης 145.
 Τζουρούνης 82.
 Τηλιᾶς Γεώργιος 84.
 Τηλίτης, ἡ, Γεώργιος 92 — Καλῆ 92 — Κώστας 92.
 Τηλος 61.
 Τοκῆ (παπᾶς) 103.
 Τούλαινα 112.
 Τούσης (βλ. Καθαῖς)
 Τραπεζαρία 102.
 Τραπεζιά 114.
 Τριαντάφυλλος Ἰωάννης 101 — Νικόλας 109, 110, 143.
 Τρουζουμά, τοῦ 135.
 Τρουλλιά (Τρουλλί) 114.
 Τρωτᾶς Στέφανος 14.
 Τυχαλῆ 114, 117.
 Φαρδεῖα 126.
 Φαρῆς Μιχαλάκος 112.
 Φερών Σωτήρης 147.
 Φετοκάκης (παπᾶς) 114.
 Φιλαδελφινός, *ον*, Εὐγενοῦ 147 — Νικολῆς 147.
 Φιλιμάτης, ἡ, Γεννάδιος 127 — Γεώργιος 87, 90 — Ἰωάννης 89, 127, 128 — Κώστας 90 — Μιχαήλ 83, 88, 127 — Νικόλας 83, 87, 89 — Σοφία 83.
 Φιλούμενα 107.
 Φισεζῆς Μισὲ 100.
 Φιστάνιν 119.
 Φιλᾶς 146.
 Φιλιμάκης Γεώργιος 148 — Σταυμάτης 148.
 Φόρτζος Μιχαήλ 109.
 Φραγκάκης Γεώργιος 128.
 Φραγκιά χήρα 111.
 Φράγκος Γεώργιος 101.
 Φραγκούλης παπᾶς 103.
 Φρέζος Γεώργιος 113 — Ἰωάννης 79, 113.
 Φρενέμον Ἄννα 89 — Καλῆ 90 — Στέφανος 90.
 Φτιᾶ 111.
 Φντιᾶ 108.
 Φντιῶ 114, 125, 131, 134.
 Φωκᾶς Σωτήρης 146.
 Φωκός Ἰωάννης 148.
 Φωτεινός παπᾶς 126.
 Φωτεινούδιν Μιχαήλ 128.
 Χαζάκιν Νικολῆς 125.
 Χαζῆ, τοῦ, Πηγῆ 115.
 Χαζῆς 124.
 Χαλαζοῦ 106.
 Χάλαντρα 17², 95, 96.
 Χαλήτρα, τοῦ 115.
 Χαλικῆ 146.
 Χαλικόν (:) 84.
 Χάλον, τοῦ 114, 115, 122, 131.
 Χαμάτης Κώστας 87.
 Χαμέτης, ἡ, Καλῆ 86 — Νικήτας 86.
 Χαραγκιάς, ἄ, Γεώργιος 126 — Καλῆ 126 — Μιχαήλ 126.
 Χαρακόπος, *ον*, Γιάννης 103 — Μαροῦ 103 — Νικόλας 103.
 Χαρκοῦς 144, 145.
 Χαρκοῦς Γεώργιος 88 — Ἰωάννης 85, 87 — Κωστής 85 — Μιχαήλ 88.
 Χαρκοῦς 117, 118, 119, 125, 131.
 Χαρκοῦσης Στέφανος 105.
 Χάροας, ἄ, Εἰρήνη 138 — μάστορ Νικολῆ Μαρία 138 — Νικολῆς 131.
 Χαρτουλλᾶροι 66.
 Χατάκιν 86.
 Χατζηγιάννης 143.
 Χατζηνικολῆ 143.
 Χειμωνικά 28, 115, 125.
 Χιλιδόνα (Χελιδόνα) 140.
 Χοδάκης - *ιν* Γεώργιος 122, 123, 136, 138.
 Χοιρομύτης Γεώργιος 104.
 Χορδάτος Μιχαήλ 94.
 Χοχλῆς 112.
 Χριστόδουλος 82.
 Χριστοφάνης 115 — Γεώργιος 119.
 Χουσολουργᾶς Λίο 104 — Νικόλας 100, 103, 105, 110.
 Χωματιανός 48².
 Χωραῖ 128.
 Χωρῆ 79, 80, 85, 100, 103, 108, 145.
 Ψακάκιν 140 — Δημήτριος 135, 136, 144 — Καλῆ 124 — Μαρία 124 — Μιχαήλ 124 — Μιχαήλ 124 — Νικολῆς 136.
 Ψακῆς Γεώργιος 141.
 Ψαράκαινα 141.
 Ψαρούδιν 137 — Μιχαήλ 143.
 Ψαχνῆ 140.
 Ψηλός 138.
 Ψήνας (βλ. Μεγαλήτερος)
 Ψιλαράκης Μιχαήλ 95.
 Ψιλιάρης Μιχαήλ 96.
 Ψιμικός (βλ. Σπανοῦδιν)
 Ψυχούλης - *ιν* παπᾶς 115. — Νικολῆς 107.

Β'. ΠΙΝΑΞ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

- ἄβαντᾶ 142.
 ἀγᾶς 143.
 ἀγιολίκι 72.
 ἀγναντᾶ 108.
 ἀγνάντις 110.
 ἀγορά, ἐς, 58¹, 82, 90, 107.
 ἀγορασταῖ 129.
 ἀγόριν 62², 137.
 ἀγριλίκι 72.
 ἀδελφική μερίδα (βλ. μερίδα ἄ.)
 ἀδελφομοῖρι(ν) 58, 62², 79, 82, 84, 86, 87, 91, 104, 106.
 ἀδύ(ν)λωτα, 38, 89.
 ἀδούλωτα 129.
 ἄδρας (βλ. ἄνδρας).
 ἄερας 148.
 αἰρεοῖς 24.
 ἀκαταζήτητοι 112, 130, 133, 139, 142, 143.
 ἄκερον 147.
 ἀκίνητα 131, 135, 139.

- ἄκρες 89.
 ἄκριες 94, 117.
 ἄκυρον 118, 139, 143.
 ἀλαζέρον 124, 125.
 ἀλαζτεικόν 141.
 ἀλαζουβεργιά 124, 141.
 ἀλλαγωγή 87.
 ἄλλονοῦ 87.
 ἀλμπαράνοι 143.
 ἄλπιτοι 142.
 ἄλωνότοπος 104.
 ἀμείν 133, 139, 143.
 ἀμείν 130.
 ἀμέριστα 137.
 ἀμεταξὺς 111.
 ἀμετάτρεπτον 94.
 ἀμετέχη 116, 122, 123, 125, 131, 135, 137, 144.
 ἀμοίραστα 146.
 ἀμποντινές 141.
 ἀνάκτιοι(ς) 113, 137, 140.
 ἀναμεσόν των 93.
 ἀναπαύεται 136 — ἀναπαύτησαν 142 — ἀνεπαμένη 142.
 ἀνάπαμι 88.
 ἀναφακᾶς 146, 147.
 ἀνάχτιοι(ς) 100, 104, 108, 110.
 ἄνδρας, ἄδρας, ἄνθρω νόμιμος καὶ καθολικός 84, 89, 92, 93, 94, 95, 107, 113, 114, 116, 117, 121, 122, 123, 124, 130, 134, 135, 137, 140, 144, 148.
 ἀνεμόμυλος 136.
 ἀνεμποδίτως 133.
 ἀνενόγητα 133.
 ἀνθρωποι 129.
 ἀνίσχυρον 118, 139, 143.
 ἀνολλοῦ 86.
 ἀνταλλαγὴ 58¹.
 ἀνταλλάττεσθαι 46, 110, 111.
 ἀντεπεῖν 112, 122-3.
 antifactum 64.
 ἀντίγραφον 13⁴.
 ἀντίγραφον ιδιότυπον ἢ σύγχρονον 13⁴.
 ἀντί μέρος 100.
 ἀντίμορον 103.
 ἀντιπροίκιον 59.
 ἀντίς 103.
 ἀντίτυπον 13⁴.
 antifactum 64.
 ἀντίφατον 64¹.
 antifatto 64.
 ἀντιφάττο(ν) 36-7, 64 ἐπ., 147.
 ἀντιφρέττον 37, 129.
 ἀντιχάριτα 132, 138.
 ἀντιπρόγραφα 122.
 ἀξάτα 127.
 ἀπαλλοτριώσεις 12¹.
 ἀπανινή, ὄν 101, 149.
 ἀπαρασάλευτα 132.
 ἀπὲ 87.
 ἀπηλογᾶται 119, 124 — ἀπηλογοῦνται 17¹, 100, 117, 125.
 ἀπλήν καὶ ἄδειαν 119.
 ἀποβολή 94, 95.
 ἀποκρίνωται 146.
 ἀπολειπῇ 114.
 ἀπομένει 104, 106, 120, 141, 147.
 ἀπτός, ἢ, ὄν 81, 89, 90, 91, 92, 93.
 ἀργαστήρι(ν) 16, 83.
 ἀριζάδιν-ἄδες 125, 141.
 ἀριζᾶς 120.
 ἀρχή τοπική 25.
 ἀρχιερεὺς 25, 95.
 ἀσολάνια 119, 125, 129, 135, 137, 144.
 ἀσημίτικα 148.
 ἀσημόκοντα 116, 125.
 ἀσημομάχαυρα 148.
 ἀσιλάνια 44¹¹, 100, 104, 114, 124, 149.
 ἀσκανδάλιστα 102.
 ἀσκόνηταφρον 138.
 ἀσολάνια 45¹, 69, 115, 141, 142¹, 143.
 ἄσπρα 124.
 ἀσταρίτικα 144.
 Ἀστικός Κώδιξ (ἀρθρ. 1346) 25.
 ἀτάμα 82.
 ἀτός, ἢ, ὄν 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92.
 αὐθεντικὸν δόσιμον 124.
 αὐταδέλφη 108.
 αὐταδέλφια 148.
 αὐτεξούσιον μέρος 105, 108, 109.
 αὐτοθέλητος, ἢ, ὄν 117, 130, 132, 139.
 αὐτοὶ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ 113.
 ἀφαιρετικῶς 147.
 ἀφεντικά 99, 104, 111.
 ἀφεντικά τέλητα 117.
 ἀφέντιον 120.
 ἀφεντικά 113.
 ἀφορισμός 25, 95.
 ἀχταμέδες 3, 4, 5, 36¹.
 Βασιλικά 22, 26¹, 27.
 βέβαιον 89, 94, 139, 143.
 βεβαίωσης 147.
 βελέτια 125.
 βελιούτικα 97.
 βέλον 149.
 βελούτικα 111.
 βελουχίτικα 114.
 βέργες 81, 83, 89.
 βεργέτες 94.
 βηλσιδεια 48, 49.
 βηλσιδιν 47, 48, 49, 91, 127.
 βηλσιδιον 47³, 48¹.
 βηλσιδι 49.
 βόκλα 94.
 βόντα 110.
 βόρεια 145, 147.
 βορεινή 110.
 βότα 95, 97, 99, 106, 121, 122, 127.
 βοτάνιν 86, 95, 96, 112.
 βοτίν 113.
 βονκιχίτης 89.
 βούκλα 146.
 βουστάνιν 111.
 βραχόλιν 148.
 βυζαντινὸν δημῶδες δίκαιον 6, 57².
 βυζαντινὸν ἐπίσημον δίκαιον 6, 7, 10, 25.
 βυζαντινο-ρωμαϊκὸν δίκαιον 46.
 bulla 16.
 γάλα(ς), (ν) 66, 99, 145.
 γαλλικὸν δίκαιον 22.
 γαμβρίκιον 48, 49.
 γαμικά δῶρα 52, 53.
 γαμικαὶ παροχαὶ 9, 11, 50.
 γαμικὸν κέρδος 47, 64 ἐπ.
 γάμοι μικτοὶ 9, 10, 65.
 γάμος 24, 101, 107.
 γατάνια 141.
 γετιονία 80.
 γεμνίν 141, 148.
 γενοατικὸν δίκαιον 6, 7, 9, 10.
 γενοατοχίος 8, 10².
 γερανιά 141, 148.
 γεροθρόφι(ν) 38, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91.
 γέροντας 143, 149.
 γεροντοτροφία 27, 28, 29, 62², 115, 116, 124, 125, 130, 131, 135, 136, 137.
 γέροντες 80, 86, 88, 89.
 γῆ 87, 112.
 γῆ 79, 90, 100, 104, 108, 110, 113.
 γεροτροφία 93.
 γιμενιά 83.
 γιστέρνα 99, 104, 110.
 γνώμη, σὲ 127.
 γονικόν 93, 96, 102, 119.
 γονέλλα 125.
 γράμμα(ν) 80, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 134, 139, 143, 145, 146, 147.
 γραμματικοὶ σκῆνοι 98.
 γράφω 19 ἐποσ. 23.
 γριζελωτά 125.
 γριζιωτά 120.
 γριζιωτό 125.
 γρόσια 54, 69, 142.
 γυναικίτικα 119.
 γύρισμα 146, 147.
 γῦρος τοῦ χωρίου 131.
 δάκτυλα 79.
 δαπάναι 39.

- δάκτυλα 100.
 δεσβατόν 149.
 debitum 38².
 δένδρα 57², 58, 146.
 descensurae 52.
 δεσμὸς 38².
 δεσπόμενοι - ον 93, 102, 107.
 δευτερεύων 98, 111.
 δηλοῦ-ῶσι 104, 126.
 δημῶδες δίκαιον 6, 27.
 διάβα 145.
 διαβατόν 115.
 διαδοχή ἐξ ἀδιαθέτου 11, 30, 31, 35, 36², 51, 61, 62.
 διαθήκη 4, 13, 36², 71.
 διανομή κληρονομίας 36².
 διαθήκη 80.
 διαφορά 111, 143.
 διέβα(ν) 84, 96.
 διεβατόν 83.
 δίκαιον 80, 146.
 δικαιώματα 96, 98, 99, 100, 104, 107, 108, 109, 110, 112, 121, 144, 149.
 δικαιώση 110.
 διμοιριῶν 86.
 διμοιριῶν 82.
 δίνει 23.
 dismantadurae 52.
 διττάκιον 26.
 δολαντίκια 144.
 δόμιον (βλ. ἀνθενικὸν δ).
 δουκάτα 39, 95.
 δουκάτα χρυσά 94.
 δούλεσες 71, 132.
 δούλερις 96.
 δο(ν)ωμένα 38, 80, 89.
 δουλῶναι 38, 129.
 δωρεά, ἐς 36², 58, 116, 122, 131, 136.
 δωρεά αἰτία θανάτου 49.
 δωρεά μεταξὺ συζύγων 70 ἐπ.
 δωρεά, τελεία 71, 132, 138.
 δωρεῖται 132, 138.
 ἐβγαίνει 149.
 ἐβούλουσιν 15.
 ἐγγίτω 31², 66, 68, 99, 129, 133, 139, 142.
 ἔγγραφα ἀπαλλοτριώσεως 33¹.
 ἔγγραφον ἰδιωτικὸν 12, 13.
 ἔγγραφον νοταριακὸν 12, 13¹, 14.
 ἔγγραφον συμβολαιογραφικὸν 13.
 ἔγγυθής, ἀδὲς 31, 37, 38², 94, 141.
 ἐγδημούντος 100.
 ἐγκόρσιον 141.
 ἐγόρασα - εν 79, 107.
 ἐδημούντος 80, 82, 86, 88, 90, 91.
 ἐξωστρόφια 121.
 ἔθιμα νομικά 4, 5, 11, 41, 47, 51, 60, 64.
 ἔθιμα Χίου 10, 11, 12, 28¹, 30, 32, 33, 34, 35, 39, 53.
 ἔθιμικὸν δίκαιον 2, 7, 10, 11, 62².
 ἔθιμον 26 — νόμιμον 5 — πρωτοτοκίον 61.
 εἰσόδημα 139.
 ἑκατὸν 29, 115, 116, 130, 131, 137.
 ἑκατὸν 29, 115, 116, 131, 137.
 ἑκατέβην 142.
 ἑκαδημία 133.
 ἐκδοχμούντος 27¹, 80, 93, 96.
 Ἑκκλησία 24.
 ἐκκλησιαστικά 116, 124, 135, 137.
 ἐκτιμηταί 122.
 ἐλεύθερα 97, 111, 118, 120, 129, 136, 143.
 ἐλληνο-ρωμαϊκὸν δίκαιον 6.
 ἐμαρτυρώθη 97.
 ἐμβασίς 40.
 ἐμβατικά 39², 53, 54.
 ἐμβατικὸν 19, 39³, 53, 54.
 ἐμείναι 142.
 Ἐμίνης 128.
 ἐμπασιδί, ια, 40, 41, 43, 54, 96, 118, 143, 144.
 ἐμπασιδίων 20, 39 ἐπ., 56, 57, 67, 115, 116, 118, 119, 121, 122, 124, 126, 131, 133, 134-5, 136, 137, 139, 140, 144, 145.
 ἐμπατική, ια 40, 53, 54, 143.
 ἐμπατικὸν 40, 114.
 ἐμπόρευσεν 39.
 ἐμπροκιδότησιν 138.
 ἐμφύτενους 39².
 ἐναλλαγή 46.
 ἐνδείξιν, εἰς 123, 140, 141, 143, 147.
 ἐνδυσιν φεούδου 39².
 ἐνμπατικὸν 103, 104, 105, 106, 109, 110.
 ἐνμπατικὸν, καθολικὸν 46¹, 101, 103, 111.
 ἐννομος τῇ ἡλικίᾳ 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 104, 106, 108, 109, 113, 116, 119, 121, 122, 123, 135, 137.
 ἐνοχικὸν δίκαιον 9³.
 ἐνπατικά 127.
 Ἐξάβιβλος Ἀρμενοπούλου 10, 24⁴, 25⁴.
 ἐξάβιν 67².
 ἐξέπροιχη 27, 140.
 ἐξέπρονκη 27, 116, 149.
 ἐξεπρονκισμένους 27.
 ἐξέρχεται 122.
 ἐξέχωρα 81.
 ἐξέχωρις 102.
 ἐξηγταρῆν 141.
 ἔξι 99.
 ἔξοδα 143.
 «ἐξόπρονκη» 27.
 ἐξουσία 120, 132, 133, 144, 148.
 ἐξουσιάζει-ον 132, 133.
 ἐξοφλεῖται-οὔνται 139, 142, 148.
 ἐξόφλησις 139.
 ἐξόφλησις, τελεία 100, 143, 146, 148.
 ἐξωμέτοχος 86, 87, 91.
 ἐξωφλησμένος, η, ον 130, 133, 139, 143.
 ἐπατίκιν 40, 83, 84, 86, 88, 91, 93.
 ἐπιβεβαίωσιν 100.
 ἐπίτροποι τῶν χωρίων 143.
 ἐργαστήρι(ον) 95, 107.
 ἐρονδιά 121, 125, 144.
 ἔσαξαν 129.
 ἔσμιξις 143.
 ἐσταλίκωσαν 99.
 ἐσυμφώνησαν 23, 115, 116, 117, 119, 122, 124, 126, 131, 135, 137, 145.
 ἐσυμφώνησαν 127, 136, 140.
 ἐτελειώθη 102.
 ἐυγενέστατος 93, 102.
 εὐλογηθήκε 89.
 ἐφημερία 130.
 ἔχει, τό, τὰ 84, 86, 89, 90, 91, 99, 116, 117, 118, 119, 124, 131, 132, 133, 135, 136, 139.
 ἔχοντα, τὰ 143.
 Ζαμπίτης 54.
 ζάπτι(ν) 28, 115, 119, 120, 129, 140, 144.
 Ζαχαρωτόν 148.
 ζημιώση 143.
 ζωνθορᾶται 93.
 ζωνπάνι 111.
 ζωνπὲς 114.
 ζοχέρον 148.
 ζωνάρι 59, 81, 82, 89, 92, 94, 149.
 ζωοδροφία 132.
 ζωοδροφούμεσιν 80.
 ζωοδροφούν 130.
 ζωοτροφία 117.
 ἡγούμενος 97.
 ἡλικία, ἐν 124.
 θέλημαν 97, 102.
 θεληματικός, ἡ, ὃν 117, 132.
 θέλοις 120.
 θετοὶ γονεῖς 44.
 θεώρητρον 52.
 ἱεροδιάκος 112.
 ἰδιωτικὸν 112.
 ἱεροδιάκος 147, 149.

- ἱερομόναχος 14, 97.
 ἱερομένος 53.
 ἱμπρά(ν) 130, 133, 139, 142, 143, 148.
 ἰνδιχθίων 146.
 ἰσπρά 146.
 ἰσρά 142.
 ἰσράμ 148.
 ἰσράτ 133, 139, 143.
 ἰσχός 147.
 ἰταλικόν δίκαιον 10.
 ἰτχάτ 130.
 jura romana 5.
 jus commune 6.
 καβάδιν 127.
 κάβι 124, 141.
 καβούλι 147.
 Καδής 4, 25², 120.
 καϊνέττα 148.
 κακόν 27¹, 124, 125.
 καλάττα 81.
 καλανμαύχιν 120.
 καλόν 119, 124, 125, 130, 140.
 καλντέρεις 99.
 καλντέρεις 103.
 καλωσύνη 96.
 καμιζόρα-ιν 96, 111, 114, 124, 125, 141, 148.
 καμοχάδιν 120.
 καμοχάς 124, 136, 141.
 καμοχένιν 141.
 καμοχένιος, ο 125, 141.
 καμοχίτικη, ον, 125, 141.
 καμπάιν 11, 100, 104, 106, 109, 110.
 καναβίτζα 96.
 κανακαρά 60.
 κανακάρης 60.
 κανονικόν δίκαιον 10.
 καρέγιες 144.
 κάρζες 144.
 καριότης 94.
 καρκοβέλονας 125, 148.
 κάρσες 141.
 καρφοβέλονοι 141.
 καστανιά 144.
 καστρινά 125.
 κατάγιν 144.
 κατάστιχον 2, 13⁴.
 κατάχαμα(ν) 83, 92.
 κατάχυμα 83.
 κατελυμένος 147.
 κατινόν 147.
 κάτος 127.
 κατρεφτομάντηλον 148.
 καφατιανόν 120, 125, 141, 148.
 κέρδος ἐπὶ τῆς προικὸς 36, 37, 64 ἐπ.
 κεφαλαιμίων 17⁵, 113, 114, 127, 128.
 κεφαλαιμίων 17⁵, 99, 104, 106, 109.
 κηπάριν 83, 140.
 κινήττα 131, 135, 139.
 κινυρός 149.
 κλειδοβάσταγα 141.
 κλειδοβάσταχον 120.
 κληρικοί 14.
 κληρονομία 99, 100, 129, 133, 134, 139, 142, 145.
 κληρονομία συζύγων 35, 36, 37, 58⁴, 68, 69, 70.
 κληρονομικά 28, 115.
 κληρονομική σύμβασις 17¹, 27, 36², 62².
 κληρονομικόν δίκαιον 7, 9, 35, 61.
 κληρονομικόν μερίδιον 27, 28, 35, 36, 49, 51.
 κληρονόμοι 100, 145, 146, 147.
 κληρονομῶ 102, 107.
 κλωστομάνδηλα 141.
 κοινή 83.
 κοινοκτημοσύνη συζύγων 12¹.
 κοινόματα 144.
 Consuetudines (Γενούης) 5 ἐπ., 65.
 conventiones 5.
 costume 4.
 κουζέριν 122.
 κούπα 81, 82, 89, 94, 97, 107, 141
 κοροέλια 120.
 κοντουνίνες 114.
 κοντουράδε 87.
 κόψη 146, 147.
 κρατίζω 27¹, 80, 116, 122, 125, 131, 134, 135, 136, 137.
 κρεββατοστρώσιον 114, 116, 119, 120, 121, 125, 144, 148.
 κρέσπα 96, 111.
 κρεφατοστρώσιμον 107.
 κρητήριον 139.
 κυβερνά 132.
 κυβερνάται 119.
 κύρ 93, 94, 95, 102, 113, 147.
 κύρα 121.
 κύρις 145.
 κύρος 94, 139, 143.
 κῶδιξ 2, 13.
 Κῶδιξ Ἰουστιν. 22, 27.
 λαϊκοὶ 36².
 λαιοτρίβιν 72, 140.
 λειπτή-οὖν 91, 126, 128.
 lex vicia 6.
 λίβρα 65.
 λιοτέρησις 79, 80.
 λίτρα 17⁵, 99, 100, 111, 114, 127, 128.
 λιτροβιόν 17⁴, 96.
 λογοβαρδικόν βασιλεῖον 33¹.
 μαγαζί(ν) 95, 108, 122.
 μάνα 5.
 μάσκα 127.
 μαχόντ 148.
 μαχαμάς 97, 125, 149.
 μερδικόν 91.
 μέση ὁμόθυγα νόμον ἡλικία 98, 112.
 μερίδα 31², 83.
 μερίδα ἀδελφική 82, 88, 89, 90.
 μερίδιο(ν), ια 31², 79, 95, 96, 99, 100, 103, 104, 106, 109, 110, 115, 116, 117, 119, 121, 122, 123, 125, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 140, 142, 144, 145, 146, 148.
 μερίδιον ἀδελφικόν 98, 113.
 μέρος, η 118, 120, 121, 146.
 μέρος ἀνατολικόν 146.
 μέρος ἀξανεμικόν 96.
 μέρος βορεινόν 96.
 μέρος βόρειον 99, 100, 104, 110, 144, 146, 149.
 μέρος νοτινόν 96, 100.
 μέρος νότιον 99, 106, 108, 121, 122.
 μέρος συνεβρικόν 96, 106, 149.
 μερικόν 102.
 μεσακή 96.
 μετοχή 118, 130, 131, 134.
 μέτρον 84, 87, 94, 97, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 111, 116, 121, 122, 124, 125, 127, 131, 135, 136, 140, 149.
 μεχάμ 146.
 μητρικά 26, 102, 107, 116, 119, 121, 122, 123, 125, 130, 135, 137, 140.
 Μητροπολίτης 10.
 «μισοβούλην» 15.
 μνημόσυνον 122, 134, 149.
 μνηστεία 24².
 μοίρα 147.
 μοιράζω 135, 136, 137, 139, 142, 145, 146, 147.
 μοιρασιά 130.
 μοιρασión 147.
 μοιραστήριν 99.
 μοναχοί 14, 36².
 μονκατένη 127.
 Μονλάς 15².
 Μονφίτης 35, 36², 62, 145.
 μπαμπακινά 120.
 μπασιδία 40, 118.
 μπατίκι, ια 40, 52, 53, 54⁴, 113.
 μπουκασένα, ες 111, 125.
 μπουκασιά 94.
 μπουμπουλίτικα 120.
 μπουντίν 106.
 μπουπούλιν 125.
 μπουσουλία 97.
 μπουστομάνικα 119, 120, 121, 124, 125.
 μπουττίνες 124.
 μπροτιμή 137.

- Νεαραί Λέοντος Σοφοῦ 20, 25⁵.
 νέμεις 29, 36.
 νεοφώτιστον παιδίον 53.
 νομικός 99.
 νόμιμος καὶ γνησία γυναικα 104,
 106, 108, 109, 126.
 νόμοι 102.
 νόμον ἡλικία 98, 102, 112, 126.
 notaire 13.
 νοταριογράμματα 4.
 νοτάριος 8, 13, 14, 15, 18, 81,
 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88,
 90, 91, 97, 99, 101, 102,
 103, 105, 110, 111, 114, 117,
 118, 120, 123, 124, 126, 129,
 131, 132, 134, 135, 136, 138,
 139, 141, 142, 143, 145, 146,
 * 147.
 νότια 148.
 νοτιὰ 148.
 νύμφη 19, 20.
 ξέκομμα 49¹.
 ξέπροουκη 27⁴, 124, 130.
 ξεπροουκισμένος 27⁴.
 ξωσινόν 149.
 obligatio 38².
 ὄγα 81, 91.
 ὄγιος, α, ὄν 81, 82, 87, 90, 91,
 114.
 ὀθωμανικὸν δίκαιον 4⁵, 11, 30³,
 35, 36², 51, 57², 61⁴, 62,
 68, 69^{1,2}, 70, 73.
 Ὀθωμανικὸς Ἀστικὸς Κώδιξ
 (ἄρθρ. 1019, 1020) 57².
 Ὀθωμανικὸς περὶ Γαιῶν νόμος
 (ἄρθρ. 25) 57².
 οἰκογενειακὸν δίκαιον 7, 9³.
 ὀκάδες 114.
 ὀκτάρην 66, 67².
 ὀκτώρι 147.
 ὀμνύοντας ὁ μὲν ἱερεὺς εἰς τὴν
 τάξιν αὐτοῦ 97.
 ὁμολογία, ες 117, 133.
 ὁ(μ)πρὸς 92.
 ὄνομα(ν), διὰ, εἰς 95, 104, 107,
 111.
 ὄνομα ψυχῆς, διὰ 91.
 ὀξόσκαλα 106.
 ὀργανία 79, 81, 82, 83, 84, 85, 86,
 87, 88, 89, 90, 91, 93, 95,
 98, 99, 100, 104, 106, 107,
 108, 109, 111, 112, 113, 126,
 127, 128, 144, 145.
 ὀρίζει 121.
 ὀλίσσες 28, 29, 99, 115, 139.
 ὀνργία 94, 126, 144.
 οὐσία 147.
 παγκάρην 129.
 παγκοινων 126.
 παλληγκαριάτικον 21², 72.
 παννίτικα 141, 148.
 παντελεύθερον 46, 101.
 παπαδική 93, 104.
 παπαζινά 81.
 παπαζίτικα 144.
 παπᾶς 42⁵, 119.
 παπλωμάτιν 120.
 παραδίδει, 23.
 παραδόσεις 23.
 παραδόσεις δι' ἐγγράφον 22.
 παραδόσεις σωματικῇ 22, 23.
 παρατεῖ 133.
 παρατίζω 46, 119, 143.
 παρινά 91.
 πάσας 88.
 παροικομέτρην 134.
 παρτίδον 94.
 πασίδιον 40, 43, 53, 149.
 πατίκιν 40, 82, 92.
 πατρικά 26, 102, 107, 116, 121,
 122, 123, 125, 130, 135, 137,
 140.
 πάτωμα 148.
 πενθεργιά 43, 149.
 πένα 94, 95.
 πεντάρι(ν) 95, 104, 106, 108-9,
 110.
 πέπτοντας 128.
 περασά 127.
 περασμα(ν) 106, 148, 149.
 περιβολή φρεούδου 39¹.
 περιβόλιν 136.
 περιέχει 136.
 περιλαβή 21².
 περιουσία γονική 60, 63.
 περιουσία ἐπίκτητος 56, 59.
 περιουχὴ 128.
 περπατοῦν 141, 144.
 πέρυρα 80, 84, 85, 86, 90, 91,
 105, 122.
 πέρυρα πολιτενόμενα Χίου 98,
 112.
 πέρυρα Χίου 104, 106, 108, 109.
 πέση 102.
 πετάρην 98, 113.
 πετζιά 120.
 πεύκιν 16, 17, 96, 144.
 πεύκοντας 98.
 πιθόπουλον 82, 93, 97, 102, 103,
 104, 106, 107, 108, 109, 111,
 114, 116, 119, 121, 124, 125,
 127, 128, 131, 135, 136, 137,
 140, 149.
 πίνθος 16, 81, 84, 86, 89, 90, 94,
 104, 114.
 πικάγια 144.
 πίστωσιν, εἰς 118, 120, 124, 126,
 131, 135, 136, 138.
 πληρώση 133.
 ποδιστάτος 65.
 ποιηὴ ἐκκλησιαστικῇ 24, 114.
 ποινική ρήτρα 24², 25.
 πόλιτζες 143.
 ποσότην, ἀπὸ τὴν 137—κατὰ τὴν
 131, 135, 137, 138.
 ποσότην τιμήματος, κατὰ τὴν 136.
 ποσότητα κατὰ τὴν 121.
 ποσότητα τιμήματος, κατὰ τὴν
 117.
 ποτὲ καιροῖς 122.
 πουγκίν 125.
 πουλεῖν 101, 111, 128, 133.
 πούλσι 143.
 πουλήτης 129.
 πουγκίν 141.
 πουντάκιν 95.
 πουντίν 96, 113.
 πουξίν 124.
 πούσος 81.
 πουστομάνικα 111.
 πράμματα 58⁴.
 πράξεις 117.
 πράξη, ἡ 12, 98.
 πρεσβύτερα-ης 95, 97, 99, 108,
 121, 124, 126, 127, 129, 137,
 145.
 πρεσβύτερος 145.
 προαίρεσις 120.
 προγαμιά 40.
 προγαμιά δωρεὰ 43, 149.
 προγαμιαία δωρεὰ 21², 40, 41,
 42, 43, 44, 45, 47, 50, 55, 96.
 προγεγραμμένα 139.
 προσεστοί 143.
 προηγούμενος 147.
 προῖκα 12, 24⁵, 26, 28, 43, 59,
 107, 116, 119, 121, 122, 123,
 125, 130, 134, 135, 137, 140,
 141, 144.
 προῖκα, τελεία 24⁵, 43, 115, 144.
 προικανάδοχος 37, 38, 141.
 προικίν 104, 106, 109.
 προικόν, ἰὰ 12, 12⁴, 19 ἕποσ.
 24⁵, 28, 47, 62², 95, 102,
 114, 116, 121, 125, 140.
 προικοανάδοχος 38.
 προικοδοτεῖν 46, 101, 111, 138.
 προικολαβή 18, 19, ἕποσ. 21²,
 23¹, 140, 141.
 προικοπαραδίδον 141.
 προικοπαραδόσεις 21².
 προικοσυμφωνίω 23, 32, 127.
 προικοσυμφωνον 14 ἕπ., 25, 28,
 109, 114, 117, 118.
 προικοσύνφωνον 103, 105, 110.
 προῖξ 12 ἕπ., 93, 94, 95, 104,
 106, 108, 109, 113.
 προνόμια 36².
 προσεγγίση 100.
 πρόστιμον 24, 25, 54.
 πρόσωπόν τους 146.
 πρόσωπον, εἰς, διὰ 56, 94, 102,
 107.
 «προστήμη» 60.

- προτιμίες 55 ἐπ., 79, 80, 81, 82,
 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89,
 90, 92, 98, 100, 104, 111,
 112, 126, 131.
 προτιμίες, διὰ χάριν 106, 108,
 109, 136, 137.
 προτιμή 28, 36², 41, 43, 54, 55
 ἐπ., 60¹, 79, 85, 116, 122,
 123, 125, 131, 134, 136, 138,
 140, 149.
 προτίμησις 12, 14, 55, 58, 59,
 60, 61, 63², 140.
 προτιμία 55.
 προτίμιον 55.
 προυκατάδοχος 37⁶.
 προυκί-ιν, ιὰ 12, 58, 79, 80, 82,
 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90,
 91, 92.
 προυκίζω 120.
 προυκισμιόν 90.
 προυκιστής 12.
 προυκίστρια 12, 149.
 προυκιολαβή 18.
 προϋξ 12.
 προυτιζέω 26.
 πρόφην παπᾶς 98.
 πρωτινόν 117.
 πρωτοκόρη 60, 62, 63.
 πρωτοπαπᾶς 14, 15, 99, 102, 105,
 123, 134.
 πρωτότυπον 13⁴.
 πωλεῖν 46, 119, 129, 133, 138,
 139, 146.
 πώλησις 12¹, 13, 31¹, 43.
 πώλησις εἰκονική 36².
 πώλησις, τελεία 43.
 ρέι 148.
 ροῦχα μπατίκια 40.
 ρωμαϊκὸν δίκαιον 6, 10, 45.
 ρένιες 97, 120, 141.
 ριασμένοι 89—ῥισαον 142—σιά-
 σιησαν 100 — ῥισάσονταιν
 111 — ῥισάσθησαν 133.
 ριβαροταῖα 82.
 ριλάνια 99.
 ρινίν 144.
 ρκάλα 28, 81, 83, 91, 95, 103,
 106, 107, 114, 115, 117,
 121, 126, 131, 137, 144.
 ρκαλάκια 114, 135, 144.
 ρκαλίν 83, 96, 107.
 ρκλέτα 124, 144.
 ρκορσαλὸς 81.
 ρκονρσᾶς 85.
 ρκούφιες 82.
 ρούλφιν 100, 133.
 ρούλφιν, τέλειον 130, 139, 143.
 ρούρφιν, τέλειον 142.
 ρουφρίτικα 141.
 sponsalitia largitas 50.
 στάνινα 144.
 Στατοῦτα Γενούης 4 ἐπ., 65.
 στέματος 144.
 σενάδα 99, 109.
 σενάδιν 80.
 στέργον, τὸ 89, 94.
 στέργω-στέργομαι 100, 103, 112,
 115, 116, 117, 118, 119, 121,
 123, 133, 135, 136, 139, 144.
 στερεὰ 132, 133.
 στεφανιάτικα 52.
 στεφάνωσις 24³.
 στιμαχόπαννα 141, 144.
 στόμαν 95.
 στράτα 102, 106, 122.
 στρέπια 144.
 στρίγκα 97, 120, 125, 141.
 στυβούλιον 112.
 σῦζεσον, 79, 80, 81 — σῦζεῖσαι
 113, 114, 116, 117, 119, 121,
 122, 123, 124, 130, 134,
 135, 137, 140, 144. — σῦνέ-
 ζευσεν 148.
 σμβία 19, 48⁸.
 σμβόλιον 127.
 σμφωνία 97.
 σμφωνον 18⁴, 138.
 σνάλλαγμα(ν) 79, 80, 81, 82,
 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 92,
 93, 94, 95, 98, 101, 103, 105,
 107, 108, 109, 113, 114, 116,
 117, 119, 121, 122, 123, 124,
 126, 127, 130, 134, 135, 137,
 140, 144, 148.
 σνέζενζις 94.
 σννεισφορά 60, 63.
 σννευρικά 110.
 σννήθεια 44—ἀρχαία 5.
 Σννήθηκη Νυμφαίων 8.
 σννοικέσιον 93, 94, 102, 103,
 106, 108, 109, 113, 114, 116,
 117, 119, 121, 122, 123, 125,
 130, 134, 135, 137, 140, 144.
 σῦνλη 108.
 σνφωνιάζω 19 ὑποσ.
 σῦφωνον 82, 118.
 σνφωνοχάρια 19 ὑποσ.
 σῦχροσα 82.
 σφραγίς 16¹.
 ταβαντά(ν) 130 143.
 ταβαντᾶν 133, 139.
 τάξες παλαιαί 4.
 τάξιν, κατὰ τὴν 95, 105, 114,
 116, 117, 120, 121, 122.
 τάξιν τῶν νυφάδων, κατὰ τὴν 93.
 τάξιν τοῦ τόπου, κατὰ τὴν 82,
 83, 110.
 τάξιν τοῦ χωρίου, κατὰ τὴν 26,
 50¹, 59, 116, 119, 121, 122,
 123, 125, 132, 133, 134, 135,
 137, 140, 149.
 τᾶττει 23.
 τέλειον, 43
 τέλητα ἀφεντικά 117.
 τελλέρια 144.
 τέλος 83.
 τεπόζιτα 134.
 τέρτι 17, 89.
 τέτρατον 84, 85.
 τζουράκια 120, 124.
 τζοχίτικη 144.
 τουρκικά δικαστήρια 36¹.
 τουρκικοί νόμοι 36².
 τραβάκα 96.
 traditio 23.
 traditio cartae 22.
 traditio corporalis 22.
 traditio instrumentalis 22.
 τρέχον 117.
 τρωμάτο 81.
 τσοσγαστάρν 112.
 νίοθετος 95.
 ὑπέρπυρον 87, 95, 102, 107.
 ὑποθήκη 37, 38 — νόμιμος σιω-
 πηρά 39.
 ὑποσχέθησαν 148.
 usanze 4.
 fazon 39.
 φάνζον 39.
 φετονφᾶς 35, 145.
 φετφᾶς 36².
 φιλοδορεῖ 102.
 φιετέτες 97, 141.
 φοραίνει 116, 120, 121.
 φυλάζει 117 — φυλάζω 146.
 χαλκόσταμα 144.
 χαρίζω 46, 87, 101, 111, 119,
 129, 132, 133, 138, 139.
 χάριν, διὰ 104.
 χάριν προτιμίας, διὰ 106.
 χάρις, ἐς 63, 71, 96, 132.
 χάρισμα, τα, 43, 45¹, 58, 79, 85,
 97, 116, 122, 131, 136.
 χάρισμαν, τέλειον 40, 42⁴, 116,
 119, 122, 124, 126, 131, 135,
 136, 137, 140, 144, 145.
 χαρισμένα 46, 68, 69, 142.
 χαριστήρι, τέλειον 43, 45¹, 115.
 χαρογράφω 19 ὑποσ.
 χοζέτιο 146, 147, 148.
 χονγγέτιον 142.
 χονζέτιον 46, 119, 132, 138.
 χονκέτιον 120.
 χρεῖτες 69, 142, 145.
 χρεός 27¹, 38², 115, 117, 119,
 130, 134, 139, 140, 142, 149.
 χρεώστες 130.
 χρεωσιῶ 124, 142.
 χρεωφειλέτης 95.
 χρεόνων μετρίων 79, 80, 81, 82,
 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89,
 90, 92, 93, 94, 113, 126.
 χωριοεκκλησία 54.
 ψυχαπάννιν 120.
 ψυχικόν, ἃ 100, 149.

Γ'. ΠΙΝΑΞ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΩΝ ΧΙΑΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

1. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 2 Φεβρουαρίου 1601	Σελίς 79
2. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας πιθανῶς τοῦ ἔτους 1602	» 80
3. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 6 Ἰανουαρίου 1606	» 81
4. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 9 Ἰανουαρίου 1606	» 82
5. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 2 Ἰουνίου 1607	» 83
6. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 8 Νοεμβρίου 1607	» 84
7. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 29 Νοεμβρίου 1607	» 85
8. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 16 Δεκεμβρίου 1607	» 86
9. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 2 Ἀπριλίου 1608	» 87
10. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 16 Μαΐου 1608	» 88
11. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 4 Ἰουνίου 1608	» 88
12. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 8 Ἰουνίου 1608	» 89
13. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 12 Δεκεμβρίου 1608	» 90
14. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 27 Ἰανουαρίου 1612	» 92
15. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 30 Ἰανουαρίου 1613	» 92
16. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας ἡ Ἀγίου Γεωργίου τῆς 6 Ἰουλίου 1628	» 93
17. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας ἡ Ἀγίου Γεωργίου τῆς 9 Νοεμβρίου 1628	» 94
18. Προικοσούμφωνον ἐκ Μέσα Διδύμας τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1672	» 95
19. Προικοσούμφωνον ἐκ Πυργιοῦ τῆς 24 Νοεμβρίου 1677	» 97
20. Διανεμητήριοι κληρονομίας ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 24 Ἀπριλίου 1679	» 99
21. Σύστασις ἐμπασιδίου ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 25 Αὐγούστου 1689	» 101
22. Προικοσούμφωνον ἐκ Μέσα Διδύμας τῆς 27 Ἰανουαρίου 1690	» 101
23. Σύστασις ἐμπασιδίου ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 17 Μαρτίου 1690	» 103
24. Προικοσούμφωνον ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 11 Μαΐου 1690	» 103
25. Σύστασις ἐμπασιδίου ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 11 Ἰανουαρίου 1691	» 105
26. Προικοσούμφωνον ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 4 Φεβρουαρίου 1691	» 105
27. Προικοσούμφωνον ἐξ Ἐξω Διδύμας τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1691	» 107
28. Προικοσούμφωνον ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 9 Νοεμβρίου 1691	» 108
29. Προικοσούμφωνον ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 10 Νοεμβρίου 1691	» 109
30. Προικοσούμφωνον ἐκ Καλαμωτῆς τῆς 25 Ἀπριλίου 1692	» 110
31. Συμβιβαστικὸν ἐκ Πυργιοῦ τῆς 4 Φεβρουαρίου 1705	» 111
32. Προικοσούμφωνον ἐκ Πυργιοῦ τῆς 19 Αὐγούστου 1705	» 112
33. Προικοσούμφωνον ἐκ Βέσσας τῆς 29 Μαρτίου 1714	» 113
34. Προικοσούμφωνον ἐκ Νενήτων τῆς 15 Ἰανουαρίου 1722	» 114
35. Προικοσούμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 26 Νοεμβρίου 1724	» 115
36. Προικοσούμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 28 Νοεμβρίου 1724	» 117
37. Ἀκύρωσις προικοσυμφώνων ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 16 Δεκεμβρίου 1724	» 118
38. Ἐναλλαγὴ ἐμπασιδίου ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 20 Δεκεμβρίου 1724	» 118
39. Προικοσούμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 29 Μαρτίου 1725	» 119
40. Παραχώρησις προικὸς ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 24 Μαΐου 1725	» 120
41. Προικοσούμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 1 Δεκεμβρίου 1725	» 121
42. Προικοσούμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 13 Δεκεμβρίου 1725	» 122
43. Προικοσούμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 24 Ἰανουαρίου 1726	» 123
44. Προικοσούμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1726	» 124
45. Προικοσούμφωνον ἐξ Ἀρμολειῶν τῆς 11 Φεβρουαρίου 1734	» 126

46. Προικοσύνμφωνον ἐξ Ἀρμολειῶν τῆς 17 Αὐγούστου 1735	» 127
47. Πωλητήριον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 27 Ἰουνίου 1736	» 128
48. Διανεμητήριον κληρονομίας ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 24 Σεπτεμβρίου 1736	» 129
49. Προικοσύνμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1736	» 130
50. Δωρητήριον μεταξὺ συζύγων ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1736	» 132
51. Ἀμοιβαῖαι δωρεαὶ μεταξὺ συζύγων ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1736	» 132
52. Διανεμητήριον κληρονομίας ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 10 Ἰανουαρίου 1737	» 133
53. Προικοσύνμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 20 Ἰανουαρίου 1737	» 134
54. Προικοσύνμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 26 Ἰανουαρίου 1737	» 135
55. Προικοσύνμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 27 Ἰανουαρίου 1737	» 136
56. Παραχώρησις προτιμῆς ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 5 Μαρτίου 1737	» 138
57. Κανονισμὸς κληρονομικῶν μερίδων ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 8 Μαρτίου 1737	» 138
58. Προικοσύνμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 15 Δεκεμβρίου 1746	» 140
59. Προικολαβὴ ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 21 Δεκεμβρίου 1746	» 141
60. Διανομὴ κληρονομίας ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 6 Ὀκτωβρίου 1746	» 141
61. Συμβιβαστικὸν ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 23 Αὐγούστου 1759	» 142
62. Προικοσύνμφωνον ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 13 Ἀπριλίου 1760	» 144
63. Διανομὴ κληρονομίας ἐκ Βολισσοῦ τῆς 1 Ἀπριλίου 1766	» 145
64. Διανομὴ κληρονομίας ἐξ ἀδήλου χωρίου τῆς 25 Μαΐου 1766	» 146
65. Διανομὴ κληρονομίας ἐκ Βολισσοῦ τῆς 26 Σεπτεμβρίου 1774	» 147
66. Προικοσύνμφωνον ἐξ Ἐξω Διδύμας τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1804	» 148

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

§ 1. Προτασόμενα	Σελίς 1
§ 2. Περί τοῦ ἐν Χίῳ ἰσχύοντος ἰδιωτικοῦ δικαίου	» 3
§ 3. Συλλογὴ τῶν ἐθίμων τῆς Χίου	» 11
§ 4. Προίξ	» 12
Α. Ὁρολογία. Σύστασις. Ἀντικείμενον	» 12
Β. Ὑπόχρεοι πρὸς σύστασιν προίκος καὶ σκοπὸς αὐτῆς	» 25
Γ. Ἡ προίξ συνεστῶτος τοῦ γάμου	» 33
Δ. Ἡ προίξ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου	» 34
Ε. Δαπάναι	» 39
§ 5. Ἐμπασίδιον	» 39
§ 6. Προτιμὴ	» 55
§ 7. Ἀντιφάττο	» 64
§ 8. Δωρεαὶ μεταξὺ συζύγων	» 70
§ 9. Ἄλλαι παροχαὶ	» 71
§ 10. Συμπεράσματα	» 72

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Περί τοῦ ὁρίπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐγγράφων	Σελίς 75
ΕΓΓΡΑΦΑ	» 79
ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ	» 150
Α. ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΩΝ	» 151
Β. ΠΙΝΑΞ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ	» 157
Γ. ΠΙΝΑΞ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	» 163

